

Holy Bible

Aionian Edition®

Janji Bible

Holy Bible Aionian Edition ®

Janji Bible

Creative Commons Attribution ShareAlike 4.0 International, 2018-2025

Source text: eBible.org

Source version: 4/18/2025

Source copyright: Creative Commons Attribution ShareAlike 4.0
C. Ishaya, D. Danjuma, A. Danjuma, I. Kubgak, T. Danjuma, 2020

Formatted by Speedata Publisher 5.1.9 (Pro) on 6/3/2025

100% Free to Copy and Print

TOR Anonymously

AionianBible.org

Published by Nainoia Inc, <https://Nainoia-Inc.signedon.net>

All profits are given to <https://CoolCup.org>

We pray for a modern Creative Commons translation in every language
Translator resources at <https://AionianBible.org/Third-Party-Publisher-Resources>

Report content and format concerns to Nainoia Inc

Volunteer help is welcome and appreciated!

Celebrate Jesus Christ's victory of grace!

Preface

Ajanji at AionianBible.org/Preface

The *Holy Bible Aionian Edition* ® is the world's first Bible *un-translation*! What is an *un-translation*? Bibles are translated into each of our languages from the original Hebrew, Aramaic, and Koine Greek. Occasionally, the best word translation cannot be found and these words are transliterated letter by letter. Four well known transliterations are *Christ*, *baptism*, *angel*, and *apostle*. The meaning is then preserved more accurately through context and a dictionary. The Aionian Bible un-translates and instead transliterates eleven additional Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and all mankind, and the nature of afterlife destinies.

The first three words are *aiōn*, *aiōnios*, and *aīdios*, typically translated as *eternal* and also *world* or *eon*. The Aionian Bible is named after an alternative spelling of *aiōnios*. Consider that researchers question if *aiōn* and *aiōnios* actually mean *eternal*. Translating *aiōn* as *eternal* in Matthew 28:20 makes no sense, as all agree. The Greek word for *eternal* is *aīdios*, used in Romans 1:20 about God and in Jude 6 about demon imprisonment. Yet what about *aiōnios* in John 3:16? Certainly we do not question whether salvation is *eternal*! However, *aiōnios* means something much more wonderful than infinite time! Ancient Greeks used *aiōn* to mean *eon* or *age*. They also used the adjective *aiōnios* to mean *entirety*, such as *complete* or even *consummate*, but never infinite time. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs. So *aiōnios* is the perfect description of God's Word which has *everything* we need for life and godliness! And the *aiōnios* life promised in John 3:16 is not simply a ticket to *eternal* life in the future, but the invitation through faith to the *consummate* life beginning now!

The next seven words are *Sheol*, *Hadēs*, *Geenna*, *Tartaroō*, *Abyssos*, and *Limnē Pyr*. These words are often translated as *Hell*, the place of *eternal punishment*. However, *Hell* is ill-defined when compared with the Hebrew and Greek. For example, *Sheol* is the abode of deceased believers and unbelievers and should never be translated as *Hell*. *Hadēs* is a temporary place of punishment, Revelation 20:13-14. *Geenna* is the Valley of Hinnom, Jerusalem's refuse dump, a temporal judgment for sin. *Tartaroō* is a prison for demons, mentioned once in 2 Peter 2:4. *Abyssos* is a temporary prison for the Beast and Satan. Translators are also inconsistent because *Hell* is used by the King James Version 54 times, the New International Version 14 times, and the World English Bible zero times. Finally, *Limnē Pyr* is the Lake of Fire, yet Matthew 25:41 explains that these fires are prepared for the Devil and his angels. So there is reason to review our conclusions about the destinies of redeemed mankind and fallen angels.

The eleventh word, *eleēsē*, reveals the grand conclusion of grace in Romans 11:32. Please understand these eleven words. The original translation is unaltered and a highlighted note is added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. To help parallel study and Strong's Concordance use, apocryphal text is removed and most variant verse numbering is mapped to the English standard. We thank our sources at eBible.org, Crosswire.org, unbound.Biola.edu, Bible4u.net, and NHEB.net. The Aionian Bible is copyrighted with creativecommons.org/licenses/by/4.0/, allowing 100% freedom to copy and print, if respecting source copyrights. Check the Reader's Guide and read at AionianBible.org, with Android, and with TOR network. Why purple? King Jesus' Word is royal and purple is the color of royalty! All profits are given to CoolCup.org.

History

Ajanji at AionianBible.org/History

- 06/21/75 - Two boys, P. and J., wonder if Jesus saves all and pray.
- 04/15/85 - Aionian Bible conceived as B. and J. pray.
- 12/18/13 - Aionian Bible announced as J. and J. pray.
- 06/21/15 - Aionian Bible birthed as G. and J. pray.
- 01/11/16 - AionianBible.org domain registered.
- 06/21/16 - 30 translations available in 12 languages.
- 12/07/16 - Nainoa Inc established as non-profit corporation.
- 01/01/17 - Creative Commons Attribution No Derivatives 4.0 license added.
- 01/16/17 - Aionian Bible Google Play Store App published.
- 07/01/17 - 'The Purple Bible' nickname begins.
- 07/30/17 - 42 translations now available in 22 languages.
- 02/01/18 - Holy Bible Aionian Edition® trademark registered.
- 03/06/18 - Aionian Bibles available in print at Amazon.com.
- 09/15/18 - Aionian Bible dedicated as J. and J. pray again.
- 10/20/18 - 70 translations now available in 33 languages.
- 11/17/18 - 104 translations now available in 57 languages.
- 03/24/19 - 135 translations now available in 67 languages.
- 10/28/19 - Aionian Bible nursed as another J. and J. pray.
- 10/31/19 - 174 translations now available in 74 languages.
- 02/22/20 - Aionian Bibles available in print at Lulu.com.
- 05/25/20 - Illustrations by Gustave Doré, La Grande Bible de Tours, Felix Just.
- 08/29/20 - Aionian Bibles now available in ePub format.
- 12/01/20 - Right to left and Hindic languages now available in PDF format.
- 03/31/21 - 214 translations now available in 99 languages.
- 11/17/21 - Aionian Bible Branded Leather Bible Covers now available.
- 12/20/21 - Social media presence on Facebook, Twitter, LinkedIn, YouTube, etc.
- 01/01/22 - 216 translations now available in 99 languages.
- 01/09/22 - StudyPack resources for Bible translation study.
- 01/23/22 - Volunteers celebrate with pie and prayer.
- 02/14/22 - Strong's Concordance from Open Scriptures and STEPBible.
- 02/14/23 - Aionian Bible published on the TOR Network.
- 12/04/23 - Eleēsē added to the Aionian Glossary.
- 02/04/24 - 352 translations now available in 142 languages.
- 05/01/24 - 370 translations now available in 164 languages.
- 08/05/24 - 378 translations now available in 165 languages.
- 08/18/24 - Creative Commons Attribution 4.0 International, if source allows.
- 10/20/24 - Gospel Primer handout format.
- 11/24/24 - Progressive Web Application off-line format.
- 01/28/25 - All profits are given to CoolCup.org.
- 03/12/25 - 382 translations now available in 166 languages.
- 05/04/25 - 393 translations now available in 175 languages.
- 05/27/25 - 462 translations now available in 229 languages.

Table of Contents

NEW TESTAMENT

Umatiyu	1
Um Markus	25
Uluka	41
Uyuhana	69
Katuma	90
Uromawa	117
1 Ukorontiyawa	129
2 Ukorintiyawa	141
Ugalatiyawa	150
Afisawa.	154
Ufihbyawa	158
Ukolosiyawa	161
1 Utassalonikawa	164
2 Utassalonikawa	167
1 Timoti	169
2 Timoti	173
Titus	176
Ufilimon	178
Uibraniyawa	179
Uyakubu	188
1 Ubiturus	191
2 Ubiturus	195
1 Uyohana	197
2 Uyohana	200
3 Uyohana	201
Yahuza	202
Revelation	203

APPENDIX

- Reader's Guide
- Glossary
- Maps
- Destiny
- Illustrations, Doré

NEW TESTAMENT

Yeso ma gu "Acoo, vette ucara uwemen, barki sa wa taawe imume sa wazin unuwuza ba".

Wa acece tirunga tumeme in bizawazawa.

Uluka 23:34

Umatiyu

1 Utuba abanga Yeso, vana Udauda, bi Sana bi Ibrahim Bini. **2** Ibrahim maa yoo Ishaku, Ishaku ma yoo yakubu, Yakubu mayoo Yahuda, nan anu henu umeme. **3** Yahuda me mani maa yoo Larisa nan Zaraha nan Farisa, usuro u Tamar, Farisa ma yoo Hasruna, Hasruna mayoo Aram. **4** Aram ma yoo Aminadab, Aminadab ma yoo Nashon, Nashon ma yoo Salman. **5** Salman mayoo Bo'aza usuro u Rahab. Bo'aza ma yoo Obida usuro u Rut, Obida ma yoo Yesse. **6** Yesse ma yoo Dauda ugomo, Dauda ma yoo Sulemanu desa a ino me mani unee u Uriya. **7** Sulemanu ma yoo Rehoboulam, Rehoboulam ma yoo Abiya, Abiya ma yoo Asa. **8** Asa ma yoo Yehoshafat, Yehoshafat ma yoo yoram, Yoram ma yoo Azariya. **9** A zariya ma yoo Yotam, Yotam ma yoo Ahas ma yoo Hezekiya. **10** Hezekiya ma yoo Manassa, Manassa ma yoo Amon, Amon ma yoo Yosiya. **11** Yosiya mayoo Yakoniya nan anu henu ume. **12** Uganya sa a ziki we u hana Ubabilia, ba Yakoniya ma yoo Sheyaltiel, sheyeltiel ma yoo Zarubabel. **13** Zarubabel ma yoo Abihudu, Abihudu ma yoo Eliyakim, Eliyakim ma yoo Azuro. **14** Azuro ma yoo Suduku, Suduku ma yoo Akimu, Akimu ma yoo Aliyidu. **15** Aliyudu ma yoo Ele'azara, Ele'azara ma yoo Matana, Matana mayoo Yakubu. **16** Yakubu ma yoo Isubu uruma' u maryamu desa ma yoo Yeso, sa atisa me unu bura. **17** Vat bisana bi Ibrahim uhana u Dauda bisana kanu kirau in ka nazi. Usuro Udauda u'inta uwe uhani uwe ubabilia me, bisana ukirau inkani ka nazi kani, u inta uwe ubabilia uhana unu bura bisana ukirau in kani ka nazi. **18** Uyoo u Yeso uzi gusi ana sa Isubu maa zin inti nyari ti Maryamu a i'no a Yeso, adaza sarki uzika ume, a iri me ma tonno u suo ubibe bilau. **19** Uruma ume Isubu unu mani shew si, mada nyara me ma nya mu'i aje anu, ma ziki iriba ime madi harzina nan me in nihunzi. **20** Sa mara anyimo ubasa imum me, bibe bi ka dura kasere bi'e ahira ame atiroo, bigu, "Yusufu vana Dauda katu kun biyau ziki une uwe maryamu, barki apuru a gino bibe bilau bini" **21** Madi yoo vana udi nyame niza Yesu barki me mani madi buri a nu ame amadini. **22** Vat uwuzi ani me, barki a myinca imumbe sa Ugomo Asere ma buka unu kur zoutize. **23** "I ye kubura kudi we puru, ku yoo vana, adi wume ni za Emmanuel" (bi nyo

bini zame Asere azi nan haru). **24** Sa Yusufu ma zuma amoro, matar si te zi bibe bi kadura kasere ma ziki une ume. **25** Dama rusi nipum nume mayo ma in kime ni za Yesu.

2 U ganiya sa, aa yoo Yesu u Baitalami a ma nyanga mu yahudiya, Hirudus mani ma Ugomo, a kem ara anu tusa wirau ana za we e a Urushalima wa gu. **2** "Unu sa ayo me maraa Ugomo a Yahudawa? ta ira iwirau inza ta ayee ti nonzo me" **3** Sa Ugomo Hiridus mankunna anime, ma kem ma ayee anyimo iruba imeme nan nanu urushalima. **4** Ma ori ana katuma kasere vat nan nanu dungara ma iki nani adi yo me abani Almasihu. **5** Ba we gun me U Baitalami uni ama nyau ga mu Yahudiya, barki ane yetike in nu guna. **6** Hu Baitalami, u Yahudiya da humani ucici a nyimo atipin pin ti da dang tu Yahuda, barki anyimo awenadi yoo unu bari desa madi tarsin in Isara'ilä **7** Hiridus ma titi ma rusa ugino me ni hunzi, ma rusi ati nyo tuwe uganiya sa iwiran iginome adi iri ini. **8** A anime ma tumi we ubaitalami, magu, "Hanani ika igizoni abanga vana me men'meru inki yakemme, i'e inbukinimi barki mima inka nunzome" **9** We sa wa kunna tize tugomo, wadusa we. I ye biwiran me sa wa iran ana za bi haka aje awe, bi'e bitonno ahirame sa vaname maram. **10** Sa wa ira biwiran me wawu afuru aram. **11** Sa wa ribe akurame, wai iri vana me nan ka ino me maryamu, wa rizi aje ame wa nonzome. Wa sopi turunga tuwe, wa nya ni isi nan na dodu ani za. **12** Sa abuka we ati ro kati wa kuri a hira a Hiridus me wadusa wa tarsi uruna sas wa kuri ani pin nuweme. **13** Sa wa hira, wakem bibe bikadura ku goma sere bibuki Yusufu atiro, magunwe, "hira uziki vana me nan ka inomeni ha a manyangamu masar, icikuno abirkome ma buka we Hiridus ma zunu igizo abanga vana me ma hume. **14** Yusufu mahira maziki vaname nan ka inome in niye wa dusa umasar. **15** Ma cukuno abirkome uhana iwono i Hiridus Abang agino me barki a nyincikina imumbe sa Ugomo Asere ma buki a nyo unu kurza zo utize ta sere "u suo u masar matita vana um" **16** Sa Hiridus ma ira unurusa ugino me wakini me bibabana. makuna iriba kan, matumi a huzi ahana acin cin aruma sa wara anyimo babila nan mataraa vat. uzika uti we tire utino, uzika uganiya sa anu rusa wabuki me. **17** Uganiya ugino amying cikkinanubukan

Irimiya unu kurzo tize agi. **18** A kun na ni wuna to mincikina kadure” a’ anime Yahaya ma nyiran urama, na sonko inna puru abit kan. hemme. **19** Sa’ azoro Yesu, ahirame ma suri a Rahila mani ma zinna so barki wa zoni. **19** Sa nyimo me I, Asesere awata, ma iri bibe bilau ba Hirudus ma wono, bibebe kadura ka sere bi é were both kasi bi hurbe. butu ani ce nume. **17** Yesuf a nyimoti ro, Umasar, bigu. **20** “Hira u Akin na no miram azesere nigusa, “unite Mani ziki vanaa nan ka inome, idusa a ma nyango vana um sa mahem inme. dewan in zin Inna mu Isaraila. **21** barko anu nyara uhuna uvanaa puru arum taking.”

wa wono” Mahiri, mazi vanaa nan ka inome, maze ama nyango mu Isaraila. **22** Sa ma kunna Arkilayus ma kaba acome mamani ukwanku udang u Yahudawa, ma kunna biyau bu biki abirk me. **23** Sa anyame tize atiro, mawata u hana u Galili. Maha maka cukuno anire nippin agi u Nazarat barki amyinca ubuka anu kurzuzo utize agi adi titime banazaret.

3 U ganiya uginome Yahaya unu zorsa anu zorsa anu ma’e, mazintize anि ja nu Yahudiya. **2** Innu gusa, “Hemni, barki uvenke a sesere wa aye mamu. **3** Unu age mani Ishaya unu kurzo utize ma buni “Nimyiran nu tisa anyimo ani ja nigusa, barkana tume. **4** Yahaya maturi inturunga innu subu uronkomi, matiri uzu uwa, immumare imme makene nan matu. **5** Anu Urshalima nan nu Yahudiya vat, nan ana ma nyanga murabi uraba udang u’urdu wa ezi ahira ame. **6** Mennu zorso uwe uraba u’urdu me, wen nubo imum izonzen iwe. **7** Sa Yahaya ma ira ma Farisiyawa wan ma Sadukiyawa gwardan, wa’e zi barki a zorso we, ma gunwe “she” iwa! a verri mubuka shi isumi iruba iburu uwui ugino su eze. **8** Wu zani katuma sa kadi bezi u him ukaba tize tasere. **9** Kati iziki amuruba mushi agi Ibrahim mani a co ushi. barki anime inboshi. Asere abari abari Ibrahim a hana in na po ageme. **10** A’ atara anyo abitem anitini nu titti. barki anime vat ultiti me sa daki wa nya ahana ariri ba, akoriko uni areki ura. **11** Mi, inmei mani inzinu zorsuzo ushi, ubuka uhim ushi, a’ aname unu aye adumo am matakum innu gwardang, desa bi nyimo bukwatak umeme indake invon kiba. memani madi zorso in bibe lau won ura. **12** Utanika ura atar tume, madi visi ahira abi sua-suya lau, ma humuko bi home mawu ukere ume. ma mindin me, ma uni ura uzatu biso ma punsi. **13** Uganiya ugino uni Yesu ma e usuro manyanga mu Galili, maha uraba urdu ahira azorome. **14** Yahaya ma nyari ukarki ume, magu “misan in nyari hu uzorom, u'e ahira am?” **15** Ba Yesu makabirka me magu, “aca icuku anime a name, barki anime animya

4 Anime bibe bilau bihan in Yesu ani ja, barki unu guru maman same. **2** Sama wuza no we no me I tiye a kurra Nazi niye man nu Wei ikomo imukurkame. **3** Unu mansa ugino ma’e, “inki hu vana sere mani, kurzo a po ageme acukuno immare”. **4** Yesu makabirka magu, a citike uguna, dakin in bisana bini cas unu madi vengizo ba, senke inti zo sati suso ahira sere. **5** Anime unu uburu mahan me ani pin ni lau, matarime asesere me. **6** Magun me, inki hu vana sere mani, hinna adizi. Barki a nyirtike agi, ‘Madi gu ibe ikadura ka me ikurso we’, Barki kati upilliko anipo. **7** Yesu magunme, anyetike, udaman sawa Ugomo Asere aweba. **8** Unu buri makuri mahanme anire ni po njongoron adodu une ariri. **9** Magun me “vat in we rizomadizi wa non zom indi nyawe”. **10** Yeso magunme, dusa abame, unu uburi! Abuka idi nonzo Ugomo Asere mani, barki memqni cas udi rizi adizii unonzome. **11** A’ animo unu buru maduku ceki me igab. **12** Sa Yeso ma kunna akorso Yahaya, mahiri uhana u Galili. **13** Ma ceki unazarat, makuri unahun inti cukum, abirk upuru uruba udang, ubinani umanga mu zabalina wan nu naf tali. **14** Barki amin cikina uba u Ishaya. **15** Manyanga mumzabaluna nan nu Naftali, nan nu bahar, nan nuhuru uraba u’urdu, amanyanga mu Galili anu zatu urusa utize tasere. **16** Anu ciki uma reu wa ira masa anu ciki anyimo livono nan ma aye, masa ma ulata we. **17** Usuro uganiya uginome, Yeso matubi tize, innu gusa, kabanitize tasere barki Asere a’ aye mamu. **18** Mahaki urabi uraba udang Ugalilu, ma iri anu henu ware, saminusa atissa me Bitrus, nan nu henum Andrawus wa zinmu vingizi itaru uraba udang barki we anu minsicere ini. **19** Ma gun we tarsan mi, indi kurzo shi anu mensuzanu. **20** Wa ha wa aki watarsime. **21** Sa ma reje, ma iri aye ana were wema ani henu, yakubu vanu Zahabi, nan nu henum Yahaya, anyimo jirgi ukarki ume, magu “misan in nyari hu uzorom, nan ka co uwe Zahabi innubara itaw iwe, mati

in nu dungara anu ati denge titarsa sere we, sa ma tarsa ma kuri ma dungura anu adi titi inkur uhumza inna num zatu ni huma a tikoni me unu udandang aseseri. **20** Sa in boo shi, ca tuwe. Anime memani amanyanga mu Suriya. **24** muruba mu benki ushi me mu akki manu bizizi A ezzinme innanu zatu nu huma, ani jas inti udungara u Musa na anu ubezi urusa, ida ribe koni sassas. nan nanu zito, nan nana gwargene shi anyumo ati gomo ta sere ba ko cinginlin. **21** nan ana ma tiri zi, nan nanu wijo utikira tini pum ma hum mumzan we. **25** Ni ori nanungwen watarsime umGalili nan nu dikafolis, nan nu Urshalima nan ma nyanga mu Yahudiya, wannu kafa urabà udang u'urdu me.

5 Sa Yeso ma ira ni gura nanu gbardang, ma hiri maka nyene ani hoho ma cukunun, anu tarsa umeme wa ka kemme. **2** Ma poki anyo ma gunwe. **3** “Anu ringirka wani an de sa wa zika a che awe anu usizikime abi bee, ti gomo ta sesere tuwe tini. **4** Anu ringirka wani anu apuru abid, adi natti we muruba. **5** Anu ringirka wani anu utuzo ace, we wani wadi kem unee. **6** Anu ringirka wani ana mukumo nan ana mu ruba mu benki, wadi ti a sereri. **7** Anu ringirka wani anu gogoni, adi kunna ugogoni uwhee. **8** Anu ringirka wani ana mu ruba mu rum, wewani wadi iri Asere. **9** Anu ringirka wani anu nyara iti cukum ti hama, we wani adi titiwe a hanq Asere. **10** Anu ringirka wani an de sa wazin unu zito barki mu ruba mu benki, ti gomo ta sesere tuwee tini. **11** Shi, unu ringirka wani an de sa ana bu wa zogizo shi, wa patti shi wa wuza shi imum iburki me. **12** Zunzukani nan tipuru tirum kang idi kem ulada udandang asesere. Anu me ani, anu wa patti anu kurzo utize ta sere, sa wa eh aje ashi. **13** Shee, wani muhu mu nee, ingi mu ma harzina nan urunta umuni adi wu aneni a kurzo mu neen? barki sa macurnome ma dee a kponko munin anu wa pattali. **14** Shee, wani ma saa mu nee, ni piri me sa anuka nin abi koworo ni zome ni hunziba. **15** Aka da wuna uraa upitila, a impi ini isso ba, ani me aka tari a hira me sa udi nya masaa akurame vat. **16** Barki ani me ca masaa mashi me ma bizi bati anu wa iri katuma. ka ririn ka shi me wa nonzuko ugomo Asere. **17** Kati ibasa ma aye unu guna invisi udungura u Musa nan anu kurzuo uyi zee ta sere. Daki ma aye uniu tubur ko ba ma ayen unu myinciza. **18** Ka dundura in boo shi a sasari nan adizi adi mari, ada visame iri imum cingilin anyu mo udungara u Musa ba sadai ya myincin vat. **19** Barki ani me vat de sa ma vete imum icingilin inde anyumo me adi kurzo me anu ucin anyumo ati yomo ta sesere. vat de me unu udandang aseseri. **20** Sa in boo shi, ca guna, katu u hun uye, dee sa ma hunu uye, adi porikome. **22** In kuri in bushi, de sa ma kunna iruba wanu hennu adi hunguko me titui de sa ma hira u hennu ma zome anyo ari mum ba ma bari a hanme ubabbana madi ribe ura. (**Geenna g1067**) **23** Barki ani me inge uhaka unya usadiga wa ringe uhenu uweme mazin na puru abi nan hu. **24** U inki usadiga me ukakeme ibarka uku eh unya usadiga me. **25** Ingah uye ma hanan hu ani kubu wuna mass ibarka unaa, ka ti uehem ibiki ani kubu ba. In daki ani me ba madi patti we nan unu barka utize unu barka utize ma patti we nan udanduka a hennu aura ari rere aka korso we. **26** Ka dundura inboo we, ada suso huba sede wa nya vat ikirfi me sa a tarsa we. **27** Ya kuna aa buki katu u muri nan vana u e nan uruma uge za ma zome uwe ba. **28** In ani me in boo shi ingi unu ma ira vanu emma inko iruba, ma mara umura nan me. **29** Ingah nije ni tari tinare tuweme nidi wuwe upilko ukari nin uvetenin. Iteki udiri are ahira ani pum nuweme unu guna arekiwe uraa. (**Geenna g1067**) **30** Ingah tari tina ree tuwe me tidi wuwe upilko, nyoro tini uvetten. Iteki udiri are ahira ani pum nuweme unu guna ureki nin vat uraa. (**Geenna g1067**) **31** A kuri aboki uguna de sa ma gido unee umeme a ma nya mee unyertike uharzina. **32** I mumme sa in kuri inboo shi i nee ini ingi unu ma gido unee umeme inzo barki upilko wa mura nan de sa inzo uruma ume mani ba, ma wuna me unaa uma dini vat de sa ma zika me, mee ma mazim ma dini. **33** Ya kuri ya kunna abuki anu datti unu guna, katu uwuwi itono sa we ziki huu nan Ugomo Asere. **34** Imum sa inkuri inbu shi, ine ini, kari iba toniko nanin na seseri, barki a hira ati cukum ti gomo Asere ani. **35** Katu itoniko inna dizi barki sa ane ani Ugomo Asere ma patala, nan Urushalima barki sa une uni nipin ni gomo dang. **36** Katu utonikon in nice nuwe, barki sa daki wa bari ugamirka usuba u inde unice nuwe urun nan ubid ba. **37** In mum sa irizibuki ine ini ee nan um - um, ingi ya akka ani me inu ubur ini. **38** Ya kunna abuki nije ani je, ni lini ani lini. **39** A ani me min boshi katu inyareshi de sa ma pilkoshi ba. Ingi unu ma

vavvi we upuu utari tinare u gimirka me ukure zenzen anu ni, acoo Asere madi vette asime. ma vavvi 40 Ingi uye ma nyara ubura uwe udibi 15 Inki daki ya ababanga azenzen anu ni ba a upati me uegbtu utozo uwenme. 41 Inge unu coo ushime mada vette me i shime ba. 16 Inki bari ma wuna we tanu tu ukilomita u inde, hem idi cukuno innu uzumi kati ibezi anu henu kasi i wuzi umakilomita ma re. 42 Ingi uye ma iko anu aburi ba, barki wake wa bezi amuhenu ani we imum u nya me. De sa ma aye unyara imum wa iri. 17 Inki wa zika u azumi u humuka mani a hira awe kati ukarti me ba. 43 Ya kunna abuki ani ce ukpici mu henu. 18 Kati anu wa iri wa unu guna, hem de sa ma hem hu, u gaa we desa rusi u zin nu wuza u azumi acoo ushi sama zi ma gaa hu. 44 A anu me ingusan shi hemni an ni hunzi mahira. Acoo ushi me madi nyawee de sa wa nyareshi, i wuzi an de sa wa nyinza shi ulada. 19 Kati i'ori ace ashime imum ahira me sa ijasi bi ringara. 45 U wuzi anime ani udiwu i biru-ruk nan nu corno me ahira sa akari wadi cukuno a hana aco ushi me aseseri, de sa ma perse wa ciri. 20 Senke i orso ace ashime imum wuza uwuiunya ma saa ahira unu ruba uninza Asesere, ahira sa iru-ruk nan ni mum besa idi nan unu zati uninza. ama kuri ma tuzo uree carini, nani kuma akarime sa wadi puri waziki. aseseri a hira unu iruba ubenki nan unu iruba 21 Barki aba sa ucira u we urani, abine ani eruba izatu ubenki. 46 Nyanini idi kem ingi shi ya hem iwe irani. 22 Aje ane ani masa mani pum inki in an de sa wa hem shi cass? anu kabsa ikirfi aje awe me azi ahuma, vat ni pum nuwe nidi ima nyanga wa wuza cangi. 47 Ingi i issizo si myin ca in masa. 23 Inki aje aweme azoo me anu henu ushinwani cass, nyanini usass ushi na ahuma ba, vat nipum na nyin ca in mareu. 24 aye? an de sa wanzowe ayahudawa ba wa wuza Unu madake matarsi me Asere kare ba, nani ani me cangi. 48 Barki ani me cukuno ni gbemka ma kini indai ma hem inna indai, nani kuma si acoo ushi me wa seseri sa mazi gbem.

6 Wa zani seke kati katuma kashime ka cukuno ku hira aje, barki inki yawuza anu me idaa keshi imum Asesere ba. 2 Inki udi nya usadiga, kati uwazi kasi anu aburu sa wawuza udenge Asere nannu na barki anu wa nanzo we, kadure kani inboshi wanu kaba u lada uwe. 3 Anime inki uzinnu nyiza usadiga, kati tari tinan gure tirusi imumbe sa tinare tizin nu wuza ba. 4 Barki u sadiga u cukuno ni hunzi, aco ushi sa ma hira madi nyawee wada uwe. 5 Inki idi wu birindara, kati icukuno kasi anu aburu, sawa tonzuno aje anu wa wuza biringara, ati denge ta Asere nan ti naa, agi anu wa iri u we wamu kaba ulada uwe. 6 Inka udi wu biringara, uribe anyimo udenge u we, ukorso ana tukum uwu biringara acoo ushime sa mahira ni hunzi madi nyawee ulada u we. 7 Inki iziz biringara, anu zatu urusa utize ta sere wa wuza, ubasa uwe akunna we barki ti ze tuwe. 8 Kati icukuno kasi we, barki sa acoo ushime masarusa imumbe sa inyara. 9 A anime senke iwazi biringara kasi ana, acoo uru Asesere apkici ni za nu we. 10 Ti gomo tuwe ti cukuno awuzi imum ewe anyimo nee kasi u wuza Asesere. 11 Nyan duru immare ini hiri. 12 Vette ucara banga arun kasi be sa tiverse ucarsa abanga adesa wa wuza duru ni. 13 Kati uhan haru ahira ubata a nime buran duru anu uburu. 14 A' nime inki ya vette abanga

zenzen anu ni, acoo Asere madi vette asime. 15 Inki daki ya ababanga azenzen anu ni ba a upati me uegbtu utozo uwenme. 16 Inge unu coo ushime mada vette me i shime ba. 17 Inki bari ma wuna we tanu tu ukilomita u inde, hem idi cukuno innu uzumi kati ibezi anu henu kasi i wuzi umakilomita ma re. 18 Kati i'ori ace ashime imum ahira me sa ijasi bi ringara. 19 Kati i'ori ace ashime imum ahira sa iru-ruk nan ni mum besa idi nan unu zati uninza. ama kuri ma tuzo uree carini, nani kuma akarime sa wadi puri waziki. 20 Senke i orso ace ashime imum wuza uwuiunya ma saa ahira unu ruba uninza Asesere, ahira sa iru-ruk nan ni mum besa idi nan unu zati uninza. ama kuri ma tuzo uree carini, nani kuma akarime sa wadi puri waziki. 21 Barki aba sa ucira u we urani, abine ani eruba izatu ubenki. 22 Aje ane ani masa mani pum inki in an de sa wa hem shi cass? anu kabsa ikirfi aje awe me azi ahuma, vat ni pum nuwe nidi ima nyanga wa wuza cangi. 23 Inki aje aweme azoo me anu henu ushinwani cass, nyanini usass ushi na ahuma ba, vat nipum na nyin ca in mareu. 24 Aye? an de sa wanzowe ayahudawa ba wa wuza Unu madake matarsi me Asere kare ba, nani ani me cangi. 25 Anime in bashi kat i basa abanga inbesa idiri nani idi si, nani ni pum nishi nani turunga sa idi soki. Asere uvengize u da te keme imumma re ba? nani nipumnida teki me turunga? 26 I rani inyin re, isiza wa da zome niti kereba aka deshi sa izin ina dodu agino vat ma aye ma nyani in zin. 27 Aveni anyimo ashime, barki u hem in ni ce nume madake makin ki tiye tini ce nume. 28 Anime nyanini ya wuna izin ma aye Azesere aturunga? Irani ifuriye ni ja sa e' uza sarki ijas. 29 Vat in anime in boshi, sulaimanu me anyimo a ninonzo ma sonsi turunga gu anu ageme ba. 30 Inka Asere mawuna ti kpe tini ja'a u zu, uni u zinnu yata nisi zo areki uni atibo, anu u zu me uraba sa udi wuzi shi ni shi anu hem ucin? 31 A' anime kati wuzi ma, 'Aye igusi nyani tidi ri?' nani nyani tidi si? nani 'Kuma nyani tidi soki?' 32 Anu zatu urusa utize ta Asere wa zinu nyara adadu aginome acoo ushi Asesere marusa nyara vat. 33 Renaje innu nyara uti gomo ta Asere nan ni ruba ubenki, vat adadu agino adi nya shi. 34 Barki anime kati ibasa barki ni sizoba, in ani me ni sizo nidi basa inice num, konde uya uwui umyinci ini jasi.

7 Kati i cani uye uzatu kadure, barki kati a cani shi mani cangi. 2 Barki imum me sa ya weki, ine ini adi weki shini uyanga sa ya gutan, in

une uni adi guti shini. **3** Barki yanini u hira ubabana ugino me sa ma bari akura Aseseri ni kpeki ani je nu hume, da wa ira ukunti sa a b i kiki. **27** Ingi ure wa aye, mei ma tunno anuwe ni je me. **4** Aneni udi gu unu henu uwe, upebu w hure utuburko akura me, a rizi urizo can inkari we nikpeki ani je nuweme, daki wa udandang. **28** Sa yeso ma mari uboo utize ti kara ni ge sa ni ra anwe nijeba. **5** Hu unu umum ginome, anu gwardang wa hem unu dungara mu apuru, tuba kara nikpeki nini je nuweme, umeme. **29** Madunguri we kashi de sa ma bari, uduku iri riri uka kara unije nu henu uweme. **6** da kashi anu uyetike awe me ba.

Kati inya iwoci imum igesa iri zi ba, kati ukuri i reki kapadari imum mu ihuma barki wadi patili, wa gamirka wa jani shi. **7** Ikon ade yashi yara ni, idi kem nokini ade poki shini. **8** Vat desa ma iko adi yame, unu yara ma kenzi unu nosi u ana tukun a pogime ni. **9** Aveni ayimo shime, desa vana madi iki me imum are ma yame nipo. **10** Nani ingi ma iko me be cere, madi yame bi we. **11** A' anime shi adesa izin mu riba mu buri irusa uyiza a hana ashime imum iriri anime, akodi aco ashime sa mara Aseseri, sa ma yiza a desa wa iko me imum iriri. **12** A' anime vat imum me sa i yara anu wa wuzi shine, shi cangi wuzani weni, ane ani u inko u tize me uzi. **13** Ribeni aku na ku cin, barki una upas una iwono ini anu gwardang wa zwrsa uni. **14** Kuna ku me irere kune kuni una be sa idi han haru Aseseri, anu tarsa kuni wada ori me ba. **15** Rusani in na anu kurzozo utize a ma cico, a de sa wa eze shi unu subu i tam, a anime kadure ka zome ahira aweba. **16** A hira atanu ti we me tidi rusi we, adi wusi ane ni anu wa ori bisana ayimo ikana nyani uyo upom ukintu. **17** Ane ana vat utiti uriri uyozo ahana ariri, ane ani utiti uzenzeng uyozo ahana azenzeng. **18** Utiti uriri uda yiza me ahana azenzeng ba, ane ani utiti uzenzeng uda yizame ahana ariri ba. **19** Vat utiti ugebe sa unyinza ahana aririba adi koriko uni a punsi-ura. **20** Barki anime ani usuro ahana a we me adi rusi we. **21** Da koda aveni sa ma gusan mi, Asere Asere, madi ribe Aseseriba, an de wani sa wa wuza katuma ka aco am cas wadi ribe Aseseri. **22** Anu gwardang wadi gusin me runo ugino me, Asere Asere, data wuza katuma ayimo ni za nuwe me baa, ayimo aniza nuweme ta suzo agwergene, ta kuri ta wuza katuma ka dang ayimo ni nuwe mee. **23** Abine ani mi indi gun we, in tam inshi ba hirani abame shi ana katuma kaburk. **24** A, ani vat desa ma kunna tize tum ma tarsa madi cukuno gusi desa ma bari a kura aseseri anipo. **25** Ure rubi mei ma eh, upebu u hiri vat anि me akura agino me da arizo ba, barki sa a bari ani aseseri anipo. **26** De sa ma kunna tize tum da ma tarsa ba mazi gusi

8 Sa ma tuno ani po, ni ori gwardang ni tarsi me. **2** Akem uree ukuturu ma e ahira amee ma nonzome, magu, "Ugama sere, inki wa hem u zinu bari kpicom." **3** Yeso ma witi tari madari me, magu, "Mahem u kpicuno." Ahirame tikuturu tume tuhuma. **4** Yeso magunme, "Tarsa sekee katı ubuki uye iri mum senke uha ahira u nudang mabuku we uwazi u sadiga barki we warusi, kasi gusi ubuka u musa. **5** Mazin inu ribe ukafar nahum makem ure vanu ruma ma' aye ahira ame innu pottiko ume tari. **6** Magu, "Ugomu Asere, vana um marari akura mawuno anire ni kira mazin nu zitto kan." **7** Yeso magunme, "Indi e' in human me" **8** Vanuu ruma magu, "ugomo Asere, mabari u e' akura amba senke ubuki tizze vana um madi huma. **9** Barki mi cangi inra tari tiuye tini, anani kara nini kono maraa tari tum, senke ingu innu nuginome, 'Hana' amaha uye ingunme 'ayee' a-ma eye, ingu in nu ureree um, wuza ege mum a-ma wuzi." **10** Sa yeso makunna anime, mabasa abanga magun nanu tarsa ume, inboshi kadure a'a nyimo isaraila cangi daa mu kem usa-sana uka dure kunu ge me ba. **11** In boshi, anu wdi e gwardang inma za nan na dizii wa cukuno in nare imummare nan ki Ibrahim, a Ishaku a yakubu Asesere. **12** Ahana ati gomo adi rekuwe ammareu abinime madi shi marumzi anyoo. **13** Yeso magun innu nani kame, "Dusa a ca ueheme sa wa hem ni u cukuno we anime." Ahira me vana mahuma. **14** Sa yeso ma ribe akura a Bitrus, ma iri ugiri ubitrus ma rari uye si. **15** Ma dari me atari, ma humamari jen katuma kame. **16** U wun joro uwu wa ezzimen nanu agwerge ne gwardang, masu so we in tizee cas, mawu anu zattunu huma wa huma vat. **17** Agino me barki amyincikina ubuka u ishaya agi, inni cenu me ma inta u zatu uni huma niru, ma zika ti koni tiru." **18** Sa yeso ma ira ni ori na kateme gwardang madusa mabu ki akuri u huru gino. **19** Ure unu dungara attaut ma e magun me, "Yeso indi tars a we vat ahira sa hana." **20** Yeso magun me, ikukkure izin tuna

tuwe i nyinig ma suu ma we vana unu ma usandi uni gino nikara me. **8** Sa Yeso ma re zoo in kura ba. **21** Uye anyimo anu tarsa ume aje in tanu ma gurna nan uye sa a gusan me ma gunme, "Ugomu Asere da cekum inha inka matiyu ma ciki ahira u kabsa ikirfi ima nyanga. vati ucokro um." **22** Yeso ma gunme, "Tarsa **9** Yeso ma gun me tarsam ma hiri matarsi me. ceki ande sa wa tawe Asere ba wa vatii anu **10** Abini me sa Yeso mazin na re imum yare a u we sa tawe tize ta sere ba". **23** Sa ma ribe kura a Matiyu, anu kabsa ikirfi imanyanga nan ujirigi, anu tarsa u yeso wa tarsi me. **24** Upebu anu cara ababga gbardang wa eh wa cukuno uhiri uraba udandang e barka imei hiri itonno nan me nan anu tarsa ume me. **11** Sa anu bezi itubi u mensi uzirgime, amen moroo. **25** Anu urussa wa ira ani me, wa gun anu tarsa ume me arsa umeme wa hirza me wagu, "Ugomu Asere nyanini ya wuna unu dungara ushi me mazin buran duru tidi wi!" **26** Magun we, "Barki nyani nare imum yare nan anu kabsa ikirfi imanyanga ya kuna iyau ani me, anu hem u cin?" madiku nan anu carsa abangan? **12** Sa Yeso ma kunna, hiri ma gwarika upebu nan meime, ahirame vat ma gun we, "Ana ti kun wani wa nyarsa uka attonno dang. **27** Anu wa kunna biyau wagun, inzo ana ahuna ba. **13** Hanani ika nyara urusa "Uyaa nu ma u dandang makunna me?" **28** imum me sa ma buki shi, 'In nyara iruba inez Sama bi uhuru u ma nyanga ma garasiyawa, inzo u nya imum ba' Russani ma aye barki anu are ana ware in na gderigene wasuri anyimo usizikime inzo barki any sa wa mu kem ba. **14** anu cau waguri me, in wa in wa irawe imum Abini me anu tarsa u Yohana unu baptismanwa ibi ya bini, ada tarsa me uname ba. **29** Wa'wu eh a hira a Yeso wa iki me "Nyanini ya wuna hunu wagun, "Nyani mei ma weni nan haru haru nan anu bezi urusa ri wuza ba. **15** Yeso ma hu vana Asere? wa e ani barki uyumukon duru kabirka ma gun we "iruba inyani itiyon ida kee uganiya u daa?" **30** Ma haha cin ma iri nigo a i curno me a ma nyani matiyon me nan wee? nimaladu in nu kase. **31** Agdergene aburu wagu, Tiye ti eze sa adi ziki manyani matiyon me a "Inka wasuson duru utuburu kon duru ani go ceki we. A bini me ani wayi ribe ucenti. **16** Unu nimaladu." **32** Magun we, "Hanantii" bawa suri ma da ke ma wuzi ubarka udibi ukusu in nitira waribe amaladu wadusa nigome ukatino u raba ni so ba, ubarka me udi nyungurko udibi me, u udang waka rizzo amei wantiji." **33** Anu kasen janika kang u akki aje me. **17** Ba de sa ma di in maladu me wa sumi, wa ribe anipin wameki wu uwangu uso anyumo aru a kuzu, ingi ma ukise imum be sa ya kem ana gberigene me. **34** a wunan aru me adi tuza, uwangu me ukpeko Akem anani pinme wasuro wa gunna yeso, sa akuri a curso me. Uwangu uso awu uni aru aso. wa irame wa nyarme ma ce kuwe manyanga Ani me amda dirame uwangu me nan aru me me.

9 Yeso ma ribe uzirgi umei ma kafa uraba udandang ma ha ukatar nahum, a ba sa ma uni. **2** A dusa a en unu koni uwono unu kira, ma rarri upenge. sa yeso ma ira u hem unu ruba muwe ma, ma gun me vana um nata iruba a vatte ucara uwe men. **3** Sa wa kunna ani me are anu nyirte udangara u musa wa wa gun ina cece unu ugeme mazin unu cara Asere a bangan. **4** Yeso ma russi imum me sa wazin nu bassa me anu ruba, ma gun we, yanini ya wuna izin nu bassa imum ibur a mu ruba mushi me. **5** Nyanini ireki a gun hu a vatte ucara uwe men nan a gun hu hira dusa? **6** In nyara irusi vana unu mazin unu bari sa ma dake ma vette ucara unun une "ma dusa ma gun me zika upenge uwe me udusa akura". **7** Unu me ma hiri ma dusa akura ame. Sa ni gura nanu na ira anime wa kunna biyau, wa nenziko Asere sa a nya anu

"ya hem in da ke ihuman shi? wa kabirka" ee kababa. **14** Vat desa magame ubuka utize nan Ugomo Asere. **29** Ma dari aje a we me ma gun we shi, nani makunna tize tishi, innu suro ushi "Adi human shi barki u hem ushi me". **30** Abini ikuburukka ussusuru utubuna tishime idusa. **15** me aje awe me a pokkino, Yeso ma hunguko Kadundure kani, inboshi roni tize me adi tekki we titui "kati ibuki aye ba. **31** Sa wa suro wa innu cekki uni pin nu sabo ma nan nu gomarata samirka a banga me vat a manyanga me. **32** inni nipin niginome. **16** I ye, matumashi kasi A ehn uye sa ugbergene ma karti me tizi awe itam atii amadaru. Anime cukuno ni jinji kasi tantu dusa. **33** Sa asusso ugbergene meunu me iwa, anu zatu ticari kasi ihurbe. **17** Wuzani ma tubi tize. Anu sa wa gurna ahira me wa tubi seke innanu, wadi hansi ati gomo, wa cobi shi gusa "Dakki ta mu ira ana me anyumo Isarila ba". **34** Anu bezi urusa wa gu "Ahap in nikara nu aje ati gomo barki mi, barki ibuki immum aje gomo agbergene nini ma suzo agnergene men. anu zatu urusa utize ta sere. **19** Uganiya sawa **35** Yeso ma tarsi tipinpin nan ti denge tini gura hannan shi, kati i wuzi ma aye matize sei di unu bo abanga urunta Asere, nanunu humza wuzi ba, nani imummu ubuka. **20** Dakki shewani ana tikoni sassas. **36** Sa ma ira anu wa gurna idi buki tize meba, bibe ba coo ushime bini gbardang ma kunna ugogoni uwe barki ijassesa bukki ati nyio ti shime. **21** U henu madi nya wazin unu same sarki unu benki, kasi item ige uhenu ahume, a coo maddi nya vana. A' hana sa izome unu nakura. **37** Ma gun nanu tarsa ume wadi wudi uzattu kunna wawu a hu anka coo. me "katuma ka ori gbardang, ana katumame **22** Ko davi madi game shi barki mi, vat desa ma cingilin. **38** Barki ani me ikko ni ugomo Asere tonno in i kara me mani madi kem u bura. **23** In ukatuma ma tumi innanu akatuma wa wuzi me katuma".

10 Barki titi anu tarsa umeme u kirau in nana ware, ma nyawe ni kara nu suzo agberdene abit. Wa hummu zan inti koni sasas. **2** A na kadura ukirau na na wera tiza tiye, unu tuba saminu desa atissame bitrus nan nu henu me Andrawus, a yakubu vanu Zabadi, nan nu henu me yahaya. **3** A filibus, nan Bartamawus, nan Toma, a matiyu unu kabsa ikirfi, nan yakubu vanu Halfa, nan yahuza. **4** A saminu bakani ane, nan yahuda isikarayoti desa ma nya yeso atanri tana madini. **5** We ukirau inna na ware yeso matu mi we, mabuku we, magu, "Kati irebe a ma nyarga manu tame tize ta Asere nani ani ain ni masamariyawa. **6** Senke iha ahira itam anu isaraila. **7** I zin tanu in tize turunta, innugussa ti gomo taere ta aye mamu. **8** Humuzzni inna nu zatu nuhuma, i hirza anu wijo, i vissi makuturu, i suzo agbergene. Kasi gussi sa ya kem anime, anime ani idi nyin zi. **9** Kati i inta ikirfi ya zumo a wal-wal, ba nani a zumo alau, nani azumo abit, u cira ushime. **10** Kati iziki u badau atanu tishime, nani turunga kare, nani akwatak nan nu bina, yawuna uri unu ma ri anyimo akatuma kame. **11** Vat nipinme sa ya ribe, i nyari unu u tep i wuzi ni gen ni shine ni u shi. **12** Inki idi ribe akurame i gu ga aja u shi. **13** Inki akura ahuma ani, wadi kabi ni issi ni shime, inki a zoomer ahuma ba idi kuri wada

7
Umatiyyu

ki wagame u ira ushi ani pin me i akki uhana aje. Vannu nu madizee a shii da sarki ukatee uti pin-pin ti isaraila. **24** Unu tarsa u dungara mada akkame unu dungarame ba, urere madaa aggi zame una kura ame ba. **25** Yabari unu tarsa unu dungara ma cukkuno kashi unu dungara ume, ure re kassi una kura ame, in watitta una kura ba'al zabul, ana kuramee wadi titti me anil! **26** "Katti ikkunnabiayu ba, barki imum be sa i inpi idi pokino nani imum be sa izi nihunzi adi dezi ini. **27** Imumbe sa yakkunna abi bukkum inye ne assrer ibezi. **28** Katti kunna biyau banu hunu unu, wadake wada huname bibe buwe ba, senke ikunna biyau bide sa madake ma hu bibe me nan ni pun vat akura ura. (*Geenna g1067*)
29 Daa, vana ubi uyin ikobu ini re ini ba? bire bidi da wonome sarki u hem ume. **30** Marusa vat ugwardan utice ti shine. **31** Kati kunna biyau ba ugancan ushine uteki umu uyin gwardang. **32** Anabu wa be zum uhem, micangi indi bezi uhem ahira a coo uru asesere. **33** Desa magu na ma taa me, mi cangi indi gu in taamme amuhe nu ma nabu ahira ugomo Asere. **34** Kati iziki ma aye innu runta uni a nyomo unee um. U vira uni daa gi uruntaba. **35** Ma ayee ni inpati unu ishina nan ka coome, u ca nan ka inome, unee nan nu giri. **36** I di cukukono ana kura wani ani shina unu. **37** Desa mateki innu hemun inka coo nan ka ino daki ummani mazi ba, ane ani vana nan nu ca daki um mani ba. **38** Desa daki mazikka ugankirka utiti umeme ba, daa yawuna

uri macukuno umba. **39** Vat desa ma hem inni sarki are sarki usa wa gu mazin na gbergene. ce nume, ma di diri nini. Vat desa madira nice **19** Sa vana unu ma aye ma ri a ma sizi wa gu nu me barki mi, madi kem asesere. **40** Desa maa ma zin tire kang nan bisizasiza, uroni wa nu hemmin shi, mahemmim mi, desa mahemmin kabsa ikirfi ima uyanga nan anu caran, vattin mi mahemmin desa matuma. **41** Desa mahem in ani me tanu tunu tiki bezi urusa Asere. **20** Yeso ureunu kurzuzu u tize madi kunna urunta unu ma wuzi kubung ati pinpin me sa ma wuzi ti kurzuzu tizee. Dedesa mahem innu adili madi kunna urunya uadili ne. **42** Vat desa ma nya ure vana uledai umei barki me unu tarsa ummani madi da dirame imum b a.

11 Sa yeso ma mara ubo anu tarsa ume me tize tigeme anu belum, ma tarsi tipinpin tuwe me unu dungara anu. **2** Ugzniya me yahona unu baptismma rani akura ani rere. Sa mamunna timum me sa yeso mazi unu wuza me matumi ara nutarsa ume me ahira me. **3** Wa ikki me “Ho mani unu aye me na nii tibe?” **4** Yeso ma kabirka ma gun we “Kuroni i ka buka yohana imum be sa ya ira nan ige sa ya kunna. **5** Arubo wa kem u ira, anu zati uti buna wazin tanu, anu koni kunna unawa mapum wa humza, aluri wa kunna tize, azin unu vangizi umu kizi azin unu bezizi anu tize turunta. **6** Unu rimbirka mani de sa ma hem ime.” **7** Sa wa dusa yeso ma ri aji unu bo anu tizi anice ni yohana magu, “Ya aye ani ja i iri nyanin i iri tikpe ti jojoko sa upebu uzun unu hurse mee? **8** Ya suro i iri nyanini i bassa idi iri de sa ma kokki tirunga tiririn? Ana kura ugomo wani wa sonsi tirunga tiririn. **9** Ya suro i iri nyanini? Unu kurzo utize ta Asere? Eh, in bo shi mateki unu kurzuzu utize ta Asere. **10** Me mani sa a nyirtike anice nume me inu guna.” Imbe ma tuma una kadura ma aggize we aje, de sa madi barka we una sa udi eh. **11** Kadundara in bo shi daki amu yoo uye sa ma biki yohana unu baptismma unu gbardang unee ugeme ba. Vat ani me unu cin ati gomo ta sere ma takki me. **12** Datti uganiya u yohana unu baptismma u aye ukani ti gomo ta Asere tizin unu kenzi ijunguta, ani junguta wa nyara wa buri ti gomo ta Asere in ni kara. **13** Anyumo udungara u musa nan anu kurzuzu utize ta Asere vat wa buu abanga ati gomo me yohana ma duku eh in na dummu. **14** Ingi izin niruba ukaba me, Elesha ma zigeme, de sa maazi ma di eh. **15** Una ti tui tu kunna ma kunna. **16** Nyarini indi batti ucara ugemen? Ka si ahana ani buji ni bi ranzan unu gusa in na roni awe me. **17** 'Ta hurse shi ishiriwa ya game morso ta wuza shi alali iwono ya game aso! **18** Sa yohana ma eh

sarki are sarki usa wa gu mazin na gbergene. **19** Sa vana unu ma aye ma ri a ma sizi wa gu nu me barki mi, madi kem asesere. **20** Yeso ureunu kurzuzu u tize madi kunna ugogoni wanu Utaya nan Usidon sarki shi. **21** Hu ukatarnahum ubassa adi nonzo we uhana Asere? Um-um adi kaska we uhana ahira ati cukum tani wono. (**Hadēs 486**) **22** Daagi ti mum tidandang sa awuzi we tini. Adi teki unu kunna ugogoni wanu Usodom nan shi.” **23** Uganiya uni yeso ma gu. “Ma wuna apuru, arum aco, ugomo Asere wa seseri nan unee, barki sa wa hunze anu rusa nan anu poko aje timum tigeme wa kuri wa bezi ahana acicin. **24** Anime ani hu aco, barki sa imum me sa ya wuna we reb ya zigenne me. **25** Aco um ma nyam timum vat, aco me mani ma rusa vana me cass vana me marusi aco me cass nan de sa vana me mahem ma bezi me. **26** Aye ni ahira am, shi an de sa izin nijassi nan ucira ugittak indi nya shi u venke. **27** Nyani ace ashi me atize tum barki me unu gongoni mani nan iruba ishew, idi kuri ikem uvenke amuruba mu shi me. **28** Barki tize tum tizi shew, ucira um uzome gittak ba.”

12 Uganiya uginome uwui wa asabar uni, yeso ma wata a tiruu ti zalkama, anu tarsa umeme wa kuna ikomo, wa tubi uhuba i alkama areme. **2** Sa anu bezi urusa wa ira anime, we gun we, “Ira, anu tarsa uweme wa zinu wuza imum ige sa idi rize awuzi unu wui asabar ba.” **3** Ma gun we, dayamu ira imum me sa Dauda ma wuzi sa ma kuna ikomo ba, me wan aruni atanu tumeme. **4** Sa ma ribe udange Asere ma ri imumare sa yazi ya Asere igebe sa yazi dayari ime ba, nani aroni ameme wari, anu akatuma ka Asere wani cas wa rizi. **5** Nani dayamu ira anyimo atize ta Asere, unu wui asabar, anu katuma ka Asere wadi wuzi katuma uwui asabar sarki u ira aburi. **6** In bushi uye be sama teki aginome. **7** Daagi irusa ani me, ami ticukun ti runta tini nyara da uya uni ceba, da ida ira aburi ana buri ba. **8** Barki vana unu memani

Asere Asabar. **9** Mari aje unu ribize ati denge biriri ada ceke meba. **32** Vat desa ma tissa vana ta Asere. **10** Urunu ma rani desa tari me ta Asere, ca a veteme madini mameme. Dasa ma wi, wa iki Yeso, wa gu, "Ya wuna uri ahuman titta bibe biriri, ada vete madini mamebe, une unu nu rono Asabar?" Vat anime wa barki wa nan-akura iwono. (**aiōn g165**) **33** "Nani igu matiti kem ahira umeki uni. **11** Ma gun we, "Cangi ma rizi uyo me cangi urizi, nani igu matte mazi aveni a unyimo ashime ingi ma zin in katuma, zenzeg uyo me cangi uda rizi meba, barki a ku rizi anyimo uwa rono Asabar, mada meki tingiza utiti ahira uyo me uni. **34** Shi ahana kuni masusuba. **12** Ka huno kani unu ma tami iwa, aneni ida ke i bu tizze ti huma, sa izi ana kutam ku ginome, barki anime ya wuna uri aburi, barki imum be sa ya re iriba, ine ini unu awuzi imum mu i huma uwui wa Asabar." **13** Sa ma boo. **35** Unu iriba ishew, anyimo iriba shew yeso ma gun unu nume, "Wito tari tuweme." imeme maka wuzi imum mu ihuma, unu uburi, ma witi, ti kuri ti huma gusi ti umureme. **14** anyimo ani hara niburi numeme maka wuzi Anu ubezi urusa wa suri, wa gamirka tize ani imum mu iburi. **36** In booshi, uwui umara une ce numeme, unu nyara una uhuna ume. **15** vat imum be sa unu ma wuzi adi gunguno ini. Sa yeso ma tinka we, ma hiri ahira me, anu **37** Tizze tiwe tini tidi burwe, nan ti ri w. e" **38** gwardang wa tarsi me, ma humani in we vat. **16** Aye anu dungara wan na nu bezzu urusa, wa Ma kwadiwe kati wa buki aye abanga me. **17** kabirka me wagu, "Unu dungara, ti nyara ti iri A'anime barki a nyinca ubuka ishaya agi. **18** "U bire bi huri ahira aweme." **39** Yeso ma kabirka rere um be sa ma zauka, desa mara iriba in, de we magu, "Anu uneh ana aburu. Anu bezi uzatu sa iriba in irumza barki me, indi wu me bi be hem, wa nyara wa iri bihuri, bi huri bi zoni biriri, madi buu anu zatu tarsa tize ta Asere una sa adi bezzi we in daki bi Yunasa unu ukurzo. ukadure. **19** Mada cara iriba nani ma buu haw- **40** Kasi sa Yunusa mawu tiye ti taru uwui nan haw, ba desa madi kunna ni myira nu me u nah. niye anyimo apuru abicere, ane ani vana unu **20** Nisubo sa na biki upura ni puraba; upitila sa madi wu tiye ti taru niye nan nuwui anyimo wa biki uwuno uda wono ba, kadura adi ri aje. adizi. **41** Rono uweki utizze ti unineba wadi hiri **21** Anu uzatu tarsa Asere wadi inki iriba anि za nan anu uneh ugeme wadi reki we. Nani wadi unmeme. **22** A eh me unu babana urubo desa ma hem in tizze ti Yunusa abame. **42** Rono uweki zin na agwergene, ma human in me, ku babana utizze ti ugomo ane u kudu, madi hiri wanna unu kabuki tizze mu kuri ma iri ahira. **23** Anu vat uneh ugeme madi reki we. Barki ma eh usuro wa gamirka tizze, wa gu, "Nani unuge mani upingaru une ma kunna urusa u Sulemanu. vana u dauda?" **24** Sa anu ubezi urusa wa kunna Desa mateki sulemanu mayeh. **43** Sa ugwgene anime wagu, "Unu ubari uba, zabul ugomo ubit ingi masuro ahira unu, madi tarsi ti hira agwargene, unu me ma su zo agwegene." **25** ti uzatume umei barki u nyara u venke, mada Yeso sa marusa ugamaru uweme, magun we, kenze ba. **44** Abinime ani madi gu, 'In di kuri "Vat tigomo sa ta harzina barki ni eru, ti di akura sa ma suroni!' Ingi makuro, madi kem curno. Nipin nani akura sadi harzina barki ni akurame unu ma zoni aciki anime. **45** Abinime eru sadi adi ir aje. **26** Ingi unu uburi masuzo ani madi ha maka inta agwergene usunare sa unu uburi, wa harzina ahira ani eru azigino wa teki me ini mumu iburi. Wa ribe wa cukuno me. Aneni tigomo me tidi tunno? **27** Ingi unu abini me. Unu uginomr tickunk ta dumo me ti bari u ba, azabul uni suzo agwergene, ahana teki ta jeme uni curnome. Ane ani idi cukuno ashime we, wa suzo unu bari wa vi? I anime inune uburi ugeme." **46** Mara anyimo atizze we wani wadi cukuno anu bara utize tishime. nan nigora, a inome nan anu henume wa turi a **28** Ingi me unu bari ubi be biriri ba Asere in matara. Wanyari wa buki tizze wan me. **47** Uye suzo agwergene anime, tigomo ta Asere ta aye ma gun me, "Uwari uweme nan anu henu uwe shi a zigino me. **29** Adi wu aneni arive a kura me wa turi a matara wa nyara ubuka utizze nan unani kara a ciri me tirunga, indaki atuba utira hu." **48** Ma kabirka magun me, "Aveni a ino um? umemba, adi ku cari tirunga ta akura me. **30** Aka veni anu henu um?" **49** Ma witi tari uwatu Desa da mazo nan mi ba, nan debe sa mazon in anu tarsa ume, masa, "Uwari um be nan anu orso nan mi ba madi samirkia. **31** Barki anime in henu um. **50** Vat desa ma wuza imum me sa aco boo shi, na ti veteni vat madini marume, nan um, anyimo aseseri ma nyara, memani u henu usizikeme wanu, vat desa ma sizikeme bi beu um, nan ka ino um."

13 Roni ginome yeso ma suri akura me, maha Anu wa rari inti moro, oroni masuri maha maka maka cukuno ani kiru nu raba udanga. **2** coffo isana i'ure ukwe sas anyimo i alkama me, Nigura na nu gwem ni orno ahira ame, maribe madusa. **26** Ti bira me ti hiri ni gome, ukwe uzirgi mackuno. Nigura me ni orno uhana u bezi nice ni uni. **27** Arere una kuame wa e ubinani. **3** Mabuwe timumum gwardang in nu wagun me 'Unu kura, isana iginome daa ya rezi utize, magu, "Uye maha atibira. **4** Mara rizi ba? Ane ni ya wuna ukwe?" **28** Magun.' we anyimo ucobo isana ire hoo irizi una, i nyin urrunu uburu mani ma w uza katuma ka gino itingi ini. **5** Ire irizii upambara sarki manyanga. me; Arere me wagun me, ani tika kara ti orii?" Isuri memme rum. **6** Sa uwui wanyen-nyene i **29** Magun we, 'Um kati ahira ukarame ikari nan nami iwu lau iwazi. **7** Ire irizi anyimo ikana, bi sana me. **30** Cekkini i'u zi nigome u hana ikana i gwinciri ini. **8** Ire irizi a manyanga uganiya uwesi, "Indi buki anu wesi me wasuso mariri, iwubihoo, irre ak kem mareu ma'inoa- ukweme sas wa tirzi uni atira tiri a punsi, bi hoo ino, irre akuru tattasi, ire akura tata-taru. **9** me a wu ukere." **31** Ma e' we tire tize anyimo Vat una titui tu kunna ma kunna. **10** Anu tarsa atize, magu, "Tigomo ta zesere kasi gussi bi hoo ummeme wa e, wagun me, "Nyani yawuna uzin bibiwi, gussi sa uye maha maka bira uru ume. innu bo u we tize tigino me?" **11** Ma kabirka **32** Bihoo bicin anyimo amatiti, inki wa una, uke we magu, "A hem shi irusi tigomo ta sesere, u'aki marre matitin in nu gwiik, inyin ike i daki weme ba. **12** Barki unimu ake akinkimen ā bari masu iri me." **33** Makuru manyawa tize makem gwardang. Unnu dira ā kabi imumbe anyimo atize magu, "Tigomo ta zezsere tizi kasi sama zini **13** Ine ini ya wuna in zunu bo uwe uyisti uni, u ge be sa uru nee ma ziki mu ina tize in gamari anime. A myincikina ubuka u mu alkama muso mataru maduri vat mamari." Ishaya agi. Kunna idi d **14** A hira uce me tize ti **34** Vat yeso ma uu ni orime tize a nyimo tizee. Ishaya ta minca, ta guana anda sa ula kunna Madaa bowe imum senke ini tize anyimo atze. wadi kunna, shi iso shi unu una be sa idi rusi; **35** Barki amyincikina ubuka u Ishaya a gi, "Indi ahira uhiraa idi hirii, abine ani idi cukuno sarki buki tizee anyimo atize indi kiti imumbe sa urusa. **15** Mu ruba mamuwuna makotoros, wa izi ni hunzi da ati utuba une." **36** Ma cekki ni korso titui tuwe, wakuru wa korso aje awe, orime maribe akura, a u tarsa u yeso wa e'ahira barki kati wa iri in na je awe nami, wakun na ame wagu, "Bee zin duru tize anyimo alize titi intitui tuwe, wakuri warusin inni riba i we wa kwe anyimo uruu. **37** Ma kabirka we magu, gamirka in human we!" **16** Aringirka aje ashime "Unu covo isana iriri iginome memani vana barki sa ahira, nan titui tishime barki tikunna. unu. **38** Urume une, uni unee; isana iriri ginome **17** In boshi kadure, annu kurzozo utize wa bara bi barka bu hira imumbe sa i hira a anime daki wa ira nani wakunna ba. **18** A tizee tunna ti bira tigino me sa ma wuza. **19** Vat dee wuza makunna tize ta azesere daki wuza katuman (aiōn g165) **20** Kasi, gussi sa orso tikwe, ane ani ba, unu buru ma huppi imumbe sa abira anyimo iri a imeme. I nee ini isana sa ya rizo azesere **21** Mazomen nihara niburu, wasussowe atigomo tume. **22** I gesa ga rizo anyimo ikana, ine ini debe sa ma tize ta sere barki urunta imummu unee **23** I **24** Ma ewen kem mani, imum iriri ihuma. **25** samaa zini makwi ini in. **26** Sa maa kem tire tize anyimo atize, magu, "Adi tigomo ta imum iriri i indai, ba maha maka ziza imumbe sere nan nunu be sa ma cofo isana uru ume. **27** U hanna ukanime **28** Debe sama coffi isana iginome, unu buru mani. Uganiya uwesi une uni umara unee, a u wesi me wewani ibee ikadura kasere. **29** Tigomo ta zessere kasi **30** Vana unu madi tumi i beu ikadura kameme, andebe sa wawuza una. **31** Gebe sa ya rizo apo, ine ini unu innu nu upillizo vat, nan nanu wuza anu wawuza kunna utize amawu puru arum. **32** I me warumzi ti ny. **33** A bine ani anu asheu gesa ga rizo anyimo ikana, ine ini debe sa ma **34** A bine ani anu asheu gesa ga rizo anyimo ikana, ine ini debe sa ma **35** Tigomo ta zessere kasi **36** Tigomo ta zessere kasi **37** Tigomo ta zessere kasi **38** Tigomo ta zessere kasi **39** Tigomo ta zessere kasi **40** Tigomo ta zessere kasi **41** Tigomo ta zessere kasi **42** Tigomo ta zessere kasi **43** Tigomo ta zessere kasi **44** Tigomo ta zessere kasi **45** Tigomo ta zessere kasi **46** Tigomo ta zessere kasi **47** Tigomo ta zessere kasi **48** Tigomo ta zessere kasi **49** Tigomo ta zessere kasi **50** Tigomo ta zessere kasi **51** Tigomo ta zessere kasi **52** Tigomo ta zessere kasi **53** Tigomo ta zessere kasi **54** Tigomo ta zessere kasi **55** Tigomo ta zessere kasi **56** Tigomo ta zessere kasi **57** Tigomo ta zessere kasi **58** Tigomo ta zessere kasi **59** Tigomo ta zessere kasi **60** Tigomo ta zessere kasi **61** Tigomo ta zessere kasi **62** Tigomo ta zessere kasi **63** Tigomo ta zessere kasi **64** Tigomo ta zessere kasi **65** Tigomo ta zessere kasi **66** Tigomo ta zessere kasi **67** Tigomo ta zessere kasi **68** Tigomo ta zessere kasi **69** Tigomo ta zessere kasi **70** Tigomo ta zessere kasi **71** Tigomo ta zessere kasi **72** Tigomo ta zessere kasi **73** Tigomo ta zessere kasi **74** Tigomo ta zessere kasi **75** Tigomo ta zessere kasi **76** Tigomo ta zessere kasi **77** Tigomo ta zessere kasi **78** Tigomo ta zessere kasi **79** Tigomo ta zessere kasi **80** Tigomo ta zessere kasi **81** Tigomo ta zessere kasi **82** Tigomo ta zessere kasi **83** Tigomo ta zessere kasi **84** Tigomo ta zessere kasi **85** Tigomo ta zessere kasi **86** Tigomo ta zessere kasi **87** Tigomo ta zessere kasi **88** Tigomo ta zessere kasi **89** Tigomo ta zessere kasi **90** Tigomo ta zessere kasi **91** Tigomo ta zessere kasi **92** Tigomo ta zessere kasi **93** Tigomo ta zessere kasi **94** Tigomo ta zessere kasi **95** Tigomo ta zessere kasi **96** Tigomo ta zessere kasi **97** Tigomo ta zessere kasi **98** Tigomo ta zessere kasi **99** Tigomo ta zessere kasi **100** Tigomo ta zessere kasi **101** Tigomo ta zessere kasi **102** Tigomo ta zessere kasi **103** Tigomo ta zessere kasi **104** Tigomo ta zessere kasi **105** Tigomo ta zessere kasi **106** Tigomo ta zessere kasi **107** Tigomo ta zessere kasi **108** Tigomo ta zessere kasi **109** Tigomo ta zessere kasi **110** Tigomo ta zessere kasi **111** Tigomo ta zessere kasi **112** Tigomo ta zessere kasi **113** Tigomo ta zessere kasi **114** Tigomo ta zessere kasi **115** Tigomo ta zessere kasi **116** Tigomo ta zessere kasi **117** Tigomo ta zessere kasi **118** Tigomo ta zessere kasi **119** Tigomo ta zessere kasi **120** Tigomo ta zessere kasi **121** Tigomo ta zessere kasi **122** Tigomo ta zessere kasi **123** Tigomo ta zessere kasi **124** Tigomo ta zessere kasi **125** Tigomo ta zessere kasi **126** Tigomo ta zessere kasi **127** Tigomo ta zessere kasi **128** Tigomo ta zessere kasi **129** Tigomo ta zessere kasi **130** Tigomo ta zessere kasi **131** Tigomo ta zessere kasi **132** Tigomo ta zessere kasi **133** Tigomo ta zessere kasi **134** Tigomo ta zessere kasi **135** Tigomo ta zessere kasi **136** Tigomo ta zessere kasi **137** Tigomo ta zessere kasi **138** Tigomo ta zessere kasi **139** Tigomo ta zessere kasi **140** Tigomo ta zessere kasi **141** Tigomo ta zessere kasi **142** Tigomo ta zessere kasi **143** Tigomo ta zessere kasi **144** Tigomo ta zessere kasi **145** Tigomo ta zessere kasi **146** Tigomo ta zessere kasi **147** Tigomo ta zessere kasi **148** Tigomo ta zessere kasi **149** Tigomo ta zessere kasi **150** Tigomo ta zessere kasi **151** Tigomo ta zessere kasi **152** Tigomo ta zessere kasi **153** Tigomo ta zessere kasi **154** Tigomo ta zessere kasi **155** Tigomo ta zessere kasi **156** Tigomo ta zessere kasi **157** Tigomo ta zessere kasi **158** Tigomo ta zessere kasi **159** Tigomo ta zessere kasi **160** Tigomo ta zessere kasi **161** Tigomo ta zessere kasi **162** Tigomo ta zessere kasi **163** Tigomo ta zessere kasi **164** Tigomo ta zessere kasi **165** Tigomo ta zessere kasi **166** Tigomo ta zessere kasi **167** Tigomo ta zessere kasi **168** Tigomo ta zessere kasi **169** Tigomo ta zessere kasi **170** Tigomo ta zessere kasi **171** Tigomo ta zessere kasi **172** Tigomo ta zessere kasi **173** Tigomo ta zessere kasi **174** Tigomo ta zessere kasi **175** Tigomo ta zessere kasi **176** Tigomo ta zessere kasi **177** Tigomo ta zessere kasi **178** Tigomo ta zessere kasi **179** Tigomo ta zessere kasi **180** Tigomo ta zessere kasi **181** Tigomo ta zessere kasi **182** Tigomo ta zessere kasi **183** Tigomo ta zessere kasi **184** Tigomo ta zessere kasi **185** Tigomo ta zessere kasi **186** Tigomo ta zessere kasi **187** Tigomo ta zessere kasi **188** Tigomo ta zessere kasi **189** Tigomo ta zessere kasi **190** Tigomo ta zessere kasi **191** Tigomo ta zessere kasi **192** Tigomo ta zessere kasi **193** Tigomo ta zessere kasi **194** Tigomo ta zessere kasi **195** Tigomo ta zessere kasi **196** Tigomo ta zessere kasi **197** Tigomo ta zessere kasi **198** Tigomo ta zessere kasi **199** Tigomo ta zessere kasi **200** Tigomo ta zessere kasi **201** Tigomo ta zessere kasi **202** Tigomo ta zessere kasi **203** Tigomo ta zessere kasi **204** Tigomo ta zessere kasi **205** Tigomo ta zessere kasi **206** Tigomo ta zessere kasi **207** Tigomo ta zessere kasi **208** Tigomo ta zessere kasi **209** Tigomo ta zessere kasi **210** Tigomo ta zessere kasi **211** Tigomo ta zessere kasi **212** Tigomo ta zessere kasi **213** Tigomo ta zessere kasi **214** Tigomo ta zessere kasi **215** Tigomo ta zessere kasi **216** Tigomo ta zessere kasi **217** Tigomo ta zessere kasi **218** Tigomo ta zessere kasi **219** Tigomo ta zessere kasi **220** Tigomo ta zessere kasi **221** Tigomo ta zessere kasi **222** Tigomo ta zessere kasi **223** Tigomo ta zessere kasi **224** Tigomo ta zessere kasi **225** Tigomo ta zessere kasi **226** Tigomo ta zessere kasi **227** Tigomo ta zessere kasi **228** Tigomo ta zessere kasi **229** Tigomo ta zessere kasi **230** Tigomo ta zessere kasi **231** Tigomo ta zessere kasi **232** Tigomo ta zessere kasi **233** Tigomo ta zessere kasi **234** Tigomo ta zessere kasi **235** Tigomo ta zessere kasi **236** Tigomo ta zessere kasi **237** Tigomo ta zessere kasi **238** Tigomo ta zessere kasi **239** Tigomo ta zessere kasi **240** Tigomo ta zessere kasi **241** Tigomo ta zessere kasi **242** Tigomo ta zessere kasi **243** Tigomo ta zessere kasi **244** Tigomo ta zessere kasi **245** Tigomo ta zessere kasi **246** Tigomo ta zessere kasi **247** Tigomo ta zessere kasi **248** Tigomo ta zessere kasi **249** Tigomo ta zessere kasi **250** Tigomo ta zessere kasi **251** Tigomo ta zessere kasi **252** Tigomo ta zessere kasi **253** Tigomo ta zessere kasi **254** Tigomo ta zessere kasi **255** Tigomo ta zessere kasi **256** Tigomo ta zessere kasi **257** Tigomo ta zessere kasi **258** Tigomo ta zessere kasi **259** Tigomo ta zessere kasi **260** Tigomo ta zessere kasi **261** Tigomo ta zessere kasi **262** Tigomo ta zessere kasi **263** Tigomo ta zessere kasi **264** Tigomo ta zessere kasi **265** Tigomo ta zessere kasi **266** Tigomo ta zessere kasi **267** Tigomo ta zessere kasi **268** Tigomo ta zessere kasi **269** Tigomo ta zessere kasi **270** Tigomo ta zessere kasi **271** Tigomo ta zessere kasi **272** Tigomo ta zessere kasi **273** Tigomo ta zessere kasi **274** Tigomo ta zessere kasi **275** Tigomo ta zessere kasi **276** Tigomo ta zessere kasi **277** Tigomo ta zessere kasi **278** Tigomo ta zessere kasi **279** Tigomo ta zessere kasi **280** Tigomo ta zessere kasi **281** Tigomo ta zessere kasi **282** Tigomo ta zessere kasi **283** Tigomo ta zessere kasi **284** Tigomo ta zessere kasi **285** Tigomo ta zessere kasi **286** Tigomo ta zessere kasi **287** Tigomo ta zessere kasi **288** Tigomo ta zessere kasi **289** Tigomo ta zessere kasi **290** Tigomo ta zessere kasi **291** Tigomo ta zessere kasi **292** Tigomo ta zessere kasi **293** Tigomo ta zessere kasi **294** Tigomo ta zessere kasi **295** Tigomo ta zessere kasi **296** Tigomo ta zessere kasi **297** Tigomo ta zessere kasi **298** Tigomo ta zessere kasi **299** Tigomo ta zessere kasi **300** Tigomo ta zessere kasi **301** Tigomo ta zessere kasi **302** Tigomo ta zessere kasi **303** Tigomo ta zessere kasi **304** Tigomo ta zessere kasi **305** Tigomo ta zessere kasi **306** Tigomo ta zessere kasi **307** Tigomo ta zessere kasi **308** Tigomo ta zessere kasi **309** Tigomo ta zessere kasi **310** Tigomo ta zessere kasi **311** Tigomo ta zessere kasi **312** Tigomo ta zessere kasi **313** Tigomo ta zessere kasi **314** Tigomo ta zessere kasi **315** Tigomo ta zessere kasi **316** Tigomo ta zessere kasi **317** Tigomo ta zessere kasi **318** Tigomo ta zessere kasi **319** Tigomo ta zessere kasi **320** Tigomo ta zessere kasi **321** Tigomo ta zessere kasi **322** Tigomo ta zessere kasi **323** Tigomo ta zessere kasi **324** Tigomo ta zessere kasi **325** Tigomo ta zessere kasi **326** Tigomo ta zessere kasi **327** Tigomo ta zessere kasi **328** Tigomo ta zessere kasi **329** Tigomo ta zessere kasi **330** Tigomo ta zessere kasi **331** Tigomo ta zessere kasi **332** Tigomo ta zessere kasi **333** Tigomo ta zessere kasi **334** Tigomo ta zessere kasi **335** Tigomo ta zessere kasi **336** Tigomo ta zessere kasi **337** Tigomo ta zessere kasi **338** Tigomo ta zessere kasi **339** Tigomo ta zessere kasi **340** Tigomo ta zessere kasi **341** Tigomo ta zessere kasi **342** Tigomo ta zessere kasi **343** Tigomo ta zessere kasi **344** Tigomo ta zessere kasi **345** Tigomo ta zessere kasi **346** Tigomo ta zessere kasi **347** Tigomo ta zessere kasi **348** Tigomo ta zessere kasi **349** Tigomo ta zessere kasi **350** Tigomo ta zessere kasi **351** Tigomo ta zessere kasi **352** Tigomo ta zessere kasi **353** Tigomo ta zessere kasi **354** Tigomo ta zessere kasi **355** Tigomo ta zessere kasi **356** Tigomo ta zessere kasi **357** Tigomo ta zessere kasi **358** Tigomo ta zessere kasi **359** Tigomo ta zessere kasi **360** Tigomo ta zessere kasi **361** Tigomo ta zessere kasi **362** Tigomo ta zessere kasi **363** Tigomo ta zessere kasi **364** Tigomo ta zessere kasi **365** Tigomo ta zessere kasi **366** Tigomo ta zessere kasi **367** Tigomo ta zessere kasi **368** Tigomo ta zessere kasi **369** Tigomo ta zessere kasi **370** Tigomo ta zessere kasi **371** Tigomo ta zessere kasi **372** Tigomo ta zessere kasi **373** Tigomo ta zessere kasi **374** Tigomo ta zessere kasi **375** Tigomo ta zessere kasi **376** Tigomo ta zessere kasi **377** Tigomo ta zessere kasi **378** Tigomo ta zessere kasi **379** Tigomo ta zessere kasi **380** Tigomo ta zessere kasi **381** Tigomo ta zessere kasi **382** Tigomo ta zessere kasi **383** Tigomo ta zessere kasi **384** Tigomo ta zessere kasi **385** Tigomo ta zessere kasi **386** Tigomo ta zessere kasi **387** Tigomo ta zessere kasi **388** Tigomo ta zessere kasi **389** Tigomo ta zessere kasi **390** Tigomo ta zessere kasi **391** Tigomo ta zessere kasi **392** Tigomo ta zessere kasi **393** Tigomo ta zessere kasi **394** Tigomo ta zessere kasi **395** Tigomo ta zessere kasi **396** Tigomo ta zessere kasi **397** Tigomo ta zessere kasi **398** Tigomo ta zessere kasi **399** Tigomo ta zessere kasi **400** Tigomo ta zessere kasi **401** Tigomo ta zessere kasi **402** Tigomo ta zessere kasi **403** Tigomo ta zessere kasi **404** Tigomo ta zessere kasi **405** Tigomo ta zessere kasi **406** Tigomo ta zessere kasi **407** Tigomo ta zessere kasi **408** Tigomo ta zessere kasi **409** Tigomo ta zessere kasi **410** Tigomo ta zessere kasi **411** Tigomo ta zessere kasi **412** Tigomo ta zessere kasi **413** Tigomo ta zessere kasi **414** Tigomo ta zessere kasi **415** Tigomo ta zessere kasi **416** Tigomo ta zessere kasi **417** Tigomo ta zessere kasi **418** Tigomo ta zessere kasi **419** Tigomo ta zessere kasi **420** Tigomo ta zessere kasi **421** Tigomo ta zessere kasi **422** Tigomo ta zessere kasi **423** Tigomo ta zessere kasi **424** Tigomo ta zessere kasi **425** Tigomo ta zessere kasi **426** Tigomo ta zessere kasi **427** Tigomo ta zessere kasi **428** Tigomo ta zessere kasi **429** Tigomo ta zessere kasi **430** Tigomo ta zessere kasi **431** Tigomo ta zessere kasi **432** Tigomo ta zessere kasi **433** Tigomo ta zessere kasi **434** Tigomo ta zessere kasi **435** Tigomo ta zessere kasi **436** Tigomo ta zessere kasi **437** Tigomo ta zessere kasi **438** Tigomo ta zessere kasi **439** Tigomo ta zessere kasi **440** Tigomo ta zessere kasi **441** Tigomo ta zessere kasi **442** Tigomo ta zessere kasi **443** Tigomo ta zessere kasi **444** Tigomo ta zessere kasi **445** Tigomo ta zessere kasi **446** Tigomo ta zessere kasi **447** Tigomo ta zessere kasi **448** Tigomo ta zessere kasi **449** Tigomo ta zessere kasi **450** Tigomo ta zessere kasi **451** Tigomo ta zessere kasi **452** Tigomo ta zessere kasi **453** Tigomo ta zessere kasi **454** Tigomo ta zessere kasi **455** Tigomo ta zessere kasi **456** Tigomo ta zessere kasi **457** Tigomo ta zessere kasi **458** Tigomo ta zessere kasi **459** Tigomo ta zessere kasi **460** Tigomo ta zessere kasi **461** Tigomo ta zessere kasi **462** Tigomo ta zessere kasi **463** Tigomo ta zessere kasi **464** Tigomo ta zessere kasi **465** Tigomo ta zessere kasi **466** Tigomo ta zessere kasi **467** Tigomo ta zessere kasi **468** Tigomo ta zessere kasi **469** Tigomo ta zessere kasi **470** Tigomo ta zessere kasi **471** Tigomo ta zessere kasi **472** Tigomo ta zessere kasi **473** Tigomo ta zessere kasi **474** Tigomo ta zessere kasi **475** Tigomo ta zessere kasi **476** Tigomo ta zessere kasi **477** Tigomo ta zessere kasi **478** Tigomo ta zessere kasi **479** Tigomo ta zessere kasi **480** Tigomo ta zessere kasi **481** Tigomo ta zessere kasi **482** Tigomo ta zessere kasi **483** Tigomo ta zessere kasi **484** Tigomo ta zessere kasi **485** Tigomo ta zessere kasi **486** Tigomo ta zessere kasi **487** Tigomo ta zessere kasi **488** Tigomo ta zessere kasi **489** Tigomo ta zessere kasi **490** Tigomo ta zessere kasi **491** Tigomo ta zessere kasi **492** Tigomo ta zessere kasi **493** Tigomo ta zessere kasi **494** Tigomo ta zessere kasi **495** Tigomo ta zessere kasi **496** Tigomo ta zessere kasi **497** Tigomo ta zessere kasi **498** Tigomo ta zessere kasi **499** Tigomo ta zessere kasi **500** Tigomo ta zessere kasi **501** Tigomo ta zessere kasi **502** Tigomo ta zessere kasi **503** Tigomo ta zessere kasi **504** Tigomo ta zessere kasi **505** Tigomo ta zessere kasi **506** Tigomo ta zessere kasi **507** Tigomo ta zessere kasi **508** Tigomo ta zessere kasi **509** Tigomo ta zessere kasi **510** Tigomo ta zessere kasi **511** Tigomo ta zessere kasi **512** Tigomo ta zessere kasi **513** Tigomo ta zessere kasi **514** Tigomo ta zessere kasi **515** Tigomo ta zessere kasi **516** Tigomo ta zessere kasi **517** Tigomo ta zessere kasi **518** Tigomo ta zessere kasi **519** Tigomo ta zessere kasi **520** Tigomo ta zessere kasi **521** Tigomo ta zessere kasi **522** Tigomo ta zessere kasi **523** Tigomo ta zessere kasi **524** Tigomo ta zessere kasi **525** Tigomo ta zessere kasi **526** Tigomo ta zessere kasi **527** Tigomo ta zessere kasi **528** Tigomo ta zessere kasi **529** Tigomo ta zessere kasi **530** Tigomo ta zessere kasi **531** Tigomo ta zessere kasi **532** Tigomo ta zessere kasi **533** Tigomo ta zessere kasi **534** Tigomo ta zessere kasi **535** Tigomo ta zessere kasi **536** Tigomo ta zessere kasi **537** Tigomo ta zessere kasi **538** Tigomo ta zessere kasi **539** Tigomo ta zessere kasi **540** Tigomo ta zessere kasi **541** Tigomo ta zessere kasi **542** Tigomo ta zessere kasi **543** Tigomo ta zessere kasi **544** Tigomo ta zessere kasi **545** Tigomo ta zessere kasi **546** Tigomo ta zessere kasi **547** Tigomo ta zessere kasi **548** Tigomo ta zessere kasi **549** Tigomo ta zessere kasi **550** Tigomo ta zessere kasi **551** Tigomo ta zessere kasi **552** Tigomo ta zessere kasi **553** Tigomo ta zessere kasi **554** Tigomo ta zessere kasi **555** Tigomo ta zessere kasi **556** Tigomo ta zessere kasi **557** Tigomo ta zessere kasi **558** Tigomo ta zessere kasi **559** Tigomo ta zessere kasi **560** Tigomo ta zessere kasi **561** Tigomo ta zessere kasi **562** Tigomo ta zessere kasi **563** Tigomo ta zessere kasi **564** Tigomo ta zessere kasi **565** Tigomo ta zessere kasi **566** Tigomo ta zessere kasi **567** Tigomo ta zessere kasi **568** Tigomo ta zessere kasi **569** Tigomo ta zessere kasi **570** Tigomo ta zessere kasi **571** Tigomo ta zessere kasi **572** Tigomo ta zessere kasi **573** Tigomo ta zessere kasi **574** Tigomo ta zessere kasi **575** Tigomo ta zessere kasi **576** Tigomo ta zessere kasi **577** Tigomo ta zessere kasi **578** Tigomo ta zessere kasi **579** Tigomo ta zessere kasi **580** Tigomo ta zessere kasi **581** Tigomo ta zessere kasi **582** Tigomo ta zessere kasi **583** Tigomo ta zessere kasi **584** Tigomo ta zessere kasi **585** Tigomo ta zessere kasi **586** Tigomo ta zessere kasi **587** Tigomo ta zessere kasi **588** Tigomo ta zessere kasi **589** Tigomo ta zessere kasi **590** Tigomo ta zessere kasi **591** Tigomo ta zessere kasi **592** Tigomo ta zessere kasi **593** Tigomo ta zessere kasi **594** Tigomo ta zessere kasi **595** Tigomo ta zessere kasi **596** Tigomo ta zessere kasi **597** Tigomo ta zessere kasi **598** Tigomo ta zessere kasi **599** Tigomo ta zessere kasi **600** Tigomo ta zessere kasi **601** Tigomo ta zessere kasi **602** Tigomo ta zessere kasi **603** Tigomo ta zessere kasi **604** Tigomo ta zessere kasi **605** Tigomo ta zessere kasi **606** Tigomo ta zessere kasi **607** Tigomo ta zessere kasi **608** Tigomo ta zessere kasi **609** Tigomo ta zessere kasi **610** Tigomo ta zessere kasi **611** Tigomo ta zessere kasi **612** Tigomo ta zessere kasi **613** Tigomo ta zessere kasi **614** Tigomo ta zessere kasi **615** Tigomo ta zessere kasi **616** Tigomo ta zessere kasi **617** Tigomo ta zessere kasi **618** Tigomo ta zessere kasi **619** Tigomo ta zessere kasi **620** Tigomo ta zessere kasi **621** Tigomo ta zessere kasi **622** Tigomo ta zessere kasi **623** Tigomo ta zessere kasi **624** Tigomo ta zessere kasi **625** Tigomo ta zessere kasi **626** Tigomo ta zessere kasi **627** Tigomo ta zessere kasi **628** Tigomo ta zessere kasi **629** Tigomo ta zessere kasi **630** Tigomo ta zessere kasi **631** Tigomo ta zessere kasi **632** Tigomo ta zessere kasi **633** Tigomo ta zessere kasi **634** Tigomo ta zessere kasi **635** Tigomo ta zessere kasi **636** Tigomo ta zessere kasi **637** Tigomo ta zessere kasi **638** Tigomo ta zessere kasi **639** Tigomo ta zessere kasi **640** Tigomo ta zessere kasi **641** Tigomo ta zessere kasi **642** Tigomo ta zessere kasi **643** Tigomo ta zessere kasi **644** Tigomo ta zessere kasi **645** Tigomo ta zessere kasi **646** Tigomo ta zessere kasi **647** Tigomo ta zessere kasi **648** Tigomo ta zessere kasi **649** Tigomo ta zessere kasi **650** Tigomo ta zessere kasi **651** Tigomo ta zessere kasi **652** Tigomo ta zessere kasi **653** Tigomo ta zessere kasi **654** Tigomo ta zessere kasi **655** Tig

tigomo ta zessere tizi kasi ikalli sa a reki uraba umei ma kata a ara hira sa madi cukuno in sisin udang, imensi icere sas, sas. **48** Saya myinca, me. Anu ati pipin sassas wa tarsi me ati buna. ahunguko ini ani kira acukuno a zawi icere ihuma me, areki ani ruu, izenzen me a sairka. **49** Umara unee idi cukuno ane anि. I beu kadura ka **14** Sa ma tuno uzirgi me ma iri anu wa orno gbardang ma kunna ugogoni uwe ma hunzan Asere wadi shri, wa wati anu aburu anyimo anu are ana tikoni. **15** Sa uwunjoro wawuna anu huma. (aiōn g165) **50** Wa rekuwe anyimo ukabisa. wa mara ceki anu wa ka nyara ace awe imum Wadi shi warumzi tinyo. **51** “Yarusa agino vatti? yare ati hihira. **16** Yeso magu, “Dakiya cukunnu wagu e. **52** Magun we, “Vat anudungara atarrat sama cukuno anu tarsa uti gomo ta zessere, nyari we ire imum wari.” **17** Wa gun me ubiredi kasi u akura mani, de sa maa inta imummu itari unu cibi uni tizin nan icere ini ire cass. **18** Yeso isoo na ni kuzu i so.” **53** Sa yeso mamara tize ma gu nyani mi. **19** Yeso ma gun nanu me wa anyimo tize, ma hiri ahira me. **54** Sa maa aye ani cuku ati kpe. Ma ziki ubiredi unu cibi nan ni pin nuwe me, ma dun garwe ati denge tutarsa cere ini ire me, ma yese aje aseseri ma ringirka Asere, imum ibi yau imekuwe wagu, “Abani uni ma pussi ubiredi me ma nya anu tarsa ume me u geme makem urusa ugeme anime nan nu wa nya niura na nume. **20** Vat wa re wa tii, wa besi ubari? **55** Unu geme daki vana una si ba orre ukasi me umyinca mugira belum. **21** Anu agino ani baa? Da anu he reewani in yakubu, sa wa re wa biki aru cibi ahana aruma sarki nan yusufu, a saminu, nan yahuza baa? **56** Anu henu umeme a'ee wa zōo ni gome nan haru tarsa umeme wa ribe uzirgi mei batí wa kuri baa? Abani unu ugeme ma kem imumu igeme nikira, ma tonno batí ma gun we wa dusa. **23** Sa vat ana me?” **57** Wa pilizo barki me. Ba yeso ma gunna we wa dusa ma nyene ani pana in magun in we, “A i adaa nyinzame unu kuruzzo nice nume uwuna ubiringara. A hira abee a me tize ta Asere uturu ume ani pin nu we nan na kura awe me ba. **58** Dakki mawuzi imumu bari gwardang abirkome ba, barki u zatu hem uwe.

14 Uganiya me ugomo hiridus antitas makunna abanga a yeso. **2** Magun nanu aka tuma kameme yohana ubaptisma mani. A hirza me a hira ani wono, ine ini ya wuna mazin una bari u wuza uti mum tidandand. **3** I rusa hiridus mā meki yohana ma tirzizi me ma han me akura ani rer barki hirudiya, unee u henu u filibus. **4** Barki sa mā buki me idda rizi me ma wuзи anya nan Hirudiya ba usuro u, inko utize. **5** Hiridus ma nyari uhuna ume, ma kunna biyau barki sa anu wa ziki me unu kuruzzo utize ta Asere mani. **6** Sa uwui uyo uhiridus wa kete uca u hirudiya ma wuзи morso anyumo anu Hiridus ma kunna urunta kang. **7** Ma inki me tize nan itono agi madi nyame vat imum me sa ma ikmo. **8** A ino me gun uca me ma nyame nice yohana unu baptism a'ana me ayumo iso. **9** Ugomo ma wu apuru abid, barki itono sa mamu wuза anyimo anu ma gu anyame. **10** Ma tuburko akura anirere me a ha aka yoro nice ni yohana. **11** A en nice me anyumo iso a nya uca me maka nya a ino me. **12** Anu tarsa ume me wa ziki ikizi me waka vatti wa ha wa ka buka yeso. **13** Sa yeso makunna ani me ma ribe uzirgi

umei ma kata a ara hira sa madi cukuno in sisin udang, imensi icere sas, sas. **14** Sa ma tuno uzirgi me ma iri anu wa orno gbardang ma kunna ugogoni uwe ma hunzan are ana tikoni. **15** Sa uwunjoro wawuna anu tarsa ume me wa ka kem me wa gun me uwui wa mara ceki anu wa ka nyara ace awe imum yare ati hihira. **16** Yeso magu, “Dakiya cukunnu gbass wa dusa ba, nyani we ire ium wa dusa ba, Asere, imum ibi yau imekuwe wagu, “Abani uni ma pussi ubiredi me ma nya anu tarsa ume me u geme makem urusa ugeme anime nan nu wa nya niura na nume. **20** Vat wa re wa tii, wa besi ubari? **55** Unu geme daki vana una si ba orre ukasi me umyinca mugira belum. **21** Anu agino ani baa? Da anu he reewani in yakubu, sa wa re wa biki aru cibi ahana aruma sarki nan yusufu, a saminu, nan yahuza baa? **56** Anu henu umeme a'ee wa zōo ni gome nan haru tarsa umeme wa ribe uzirgi mei batí wa kuri baa? Abani unu ugeme ma kem imumu igeme nikira, ma tonno batí ma gun we wa dusa. **23** Sa vat ana me?” **57** Wa pilizo barki me. Ba yeso ma gunna we wa dusa ma nyene ani pana in magun in we, “A i adaa nyinzame unu kuruzzo nice nume uwuna ubiringara. A hira abee a me tize ta Asere uturu ume ani pin nu we nan na kura awe me ba. **58** Dakki mawuzi imumu bari gwardang abirkome ba, barki u zatu hem uwe.

In na rumu a taru aniyé wa iri yeso ma haka asesere a mei me tantu aye ukem uwe. **26** Sa anu tarse umeme wa ira me in tannu asesere amei wa kunna biyau wa gu, “Imoli ini,” barki biyau wa wu uhunu. **27** Yeso ma buki we tize dibedibe ma gun we, “Katti ikunna biyau ba in mani natani muruba.” **28** Bitrus ma kabirka ma gun me “Ingi homani ugomo Asere wuna in ee ikem we asesere amei me. **29** Yeso ma gun me, “Aye.” Sa Bitrus ma suro anumo uzirgi me, ma tunguno tanu asesere amei tantu ka kem u yeso. **30** Sa Bitrus ma ira upebu me ma kunna biyau ma tubi upirsa ma wu uhunu ma gun, “Ugomo Asere buram.” **31** Yeso ma witti tari, dibedibe ma meki me ma gun me” Hu unu hem ucin nyanini ya wuna we uhara iruba? **32** Sa yeso nan Bitrus wa rube uzirgi me upebu me u tunno. **33** An de sa wa rani uzirgime wa nonzo Yeso wa gun me, “Kadundura hu vana Asere mani.” **34** Sa wa kafa wa tu a manyanga mu jansarat. **35** Sa ana nipin me wa rusa yeso mani wa tuni vat ana nyaga me a een na nu ati koni. **36** Wa ikki me ca w dari udibi ume me, vat de sa maz dāri ma huma.

15 A ra anime anu bezi urusa nan anu nyerte Asere, a hana iwoci me wa ka ri imumyare sa udungara u musa wa eh ahira a yeso usuro irizizo a dizi yana tikura tuwe me.” **28** Yeso ma urushalima wa gu, **2** “Nyanini ya wuna anu kabirka ma gun me, “Une u hem uweme uzin tarsa uwe me wapattilka utanda wa nanu? bark ni kara, ca imumme sa unyara kukunu.” **29** A sa waka ri imu yere sarki ukpico utari.” **3** Yeso bini me yeso ma tarsi urabi uraba udandand ma kabirka we ma gun, “Nyanini ya wuna shi i ugallili. Ma nyene ahira azallan ma cukunun. **30** pattala tize ta Asere barki utanda ushiq? **4** A Anu bardang wa eh ahira ameme nigome nan gino me Asere ma gu, ‘Nya aco uwe me,’ nan zati uti buna nan tari, arubo, anu nyungurzuno ‘Ka ino uwe me ti nanu, vat de sa ma zogo aco nan aturi wan anu koni gbardang wa inki we ati umeme nan a ino umeme a hume.’ **5** Shi be ya buna ti yeso ma humman we. **31** I cukuno anu guna, vat de sa ma gunna in ka co umeme nan imum ugamaru, aturi in tize, anu nyungurzuno a ino umeme, “Imumme sa izi idi kem a hira wa witino, anu zati uti buna in tanu, arubo am ma nyanki Asere.” **6** Dakki ya cukunu gbass uru bira. Abini me wa nonzo Asere u isaraila. unu me ma nya aco me tinanu ba, barki utanda **32** Yeso ma titi anu tarsa umeme ma gun, “In u shi me ya zika tize ta Azere tizo me anyo kunna ugogoni wanuageme, kani tiye ti taru imum ba. **7** A nu abur ine ini Ishaya ma buuki nan mi, sarki imumyare. In da nyaram in ceki ace ashime unu guna, **8** ‘Inozon me in tinyo tini we wa dusa ani me ba kati wa akki wa zitti una. cass mu ruba mu shi me mu zi pitt nan mi. **9** **33** Anu tarsa umeme wa gun me.” Abani tidi kem Heem ini i nonzo ni mi, i bezizi utanda wanu imumyare sa idi bari anu wa gene gbardang anyo atize ta Asere.” **10** Yeso ma titi anu ma ana me, ani jaa nige me? **34** Yeso ma ikki ma gun we, “Kunnani i rusi.” **11** I mum me sa idi gun we” ubiridi uhunnu uni izin? Wa gum” unu suri anyo unu ine ini idi cari unun inzo imum sunare nan mu cere mu cinci cingili. **35** Ma wu me sa unu madi ri ba.” **12** Anu tarsa ume me nigura nanu me wa cukuno adizi. **36** Ma ziki wa eh wa gun me, “U rusa anu bezi urusa wa ubiredi u u sunare me nan icere ma ringiga ma kunna muruba in tize tigino me?” **13** Yeso ma pussi, ma nyanu tarsa umeme, wa hari anu me. kabirka ma gu, “Vat tibira sa tizome ta co um **37** Anu me vat wa ri wa ti, wa ori ukasu me u tini Aseseri ba ca a ruti tini.” **14** Cekini we a myinca mu gira usunare. **38** Anu me waa ri waa rubo wani zi unu hungo arubo, i ngi urubo ma biki aru anazi, sarki ane nan ahana. **39** Sa yeso hunguko urubo vatti uwe wadi rizi anyumo ma gunan ina nu me wa dusa, ma nyene uzirgi uwaa. **15** Bitrus ma gun me, “Pokon duru tige umei ma dusa uhana umagadan.

tize me.” **16** Yes ma gu, “Ana me daki ya rusa ba?

17 Daki ya ira imum sa aka ri, iki tarsa, apuru ika suro ati tere? **18** I mum sa idi suri anyo ine ini iki cari unun barki sa ya suro iruba ini. **19** Ti mum ti bur ti suso iruba ini, u huna unu, a mura nan une nan uruma sa ma, ome uwe, iruba utarsa ahana aruma nan a ee, nikari, moco nan ti zogo. **20** Ti mum sa ti car sa unun ta zigene inzo imum sa unu ma diri sarki ukpico utari ba.” **21** Yeso ma dusa uhana amanyanga mati pinpin tu taya nan usidon. **22** A bini me uru nee wanu kanana ma eh inu hunu unu gusa” buramugomo Asere, usan u Dauda, ugbergene ma mekim uca uni.” **23** Yeso ma ciki tik, unu tarsa u yeso ma gun me gido me mazi unu wuza uru sisip nan nugbejere. **24** Yeso ma kabirka ma gun we, “A tummam barki itam isaraila sa ya hunna me inzo barki uye ba.” **25** Ma eh ma tungunu ma gu, “Ugomu Asere buram.” **26** Ma kabirka ma gu, “I da rizi me a ziki imumyare ya hana anya ahana i woci ba.” **27** Ma gu, Ee ugomo

16 Anu bezi urusa nan ma sadukiyawa wa eh ahira a yeso wa nuari ubatta ume, ca ma bezi we imum idandang sa idi bezi ubari umeme. **2** Ma kabirka ma gun we, “Ingi aseseri avuna innu wunjoro, i gu, ‘Im-hh nisisizo nisa rizi.’ **3** Ingi ya ira aseseri avuna nisisizo abe, igu, kani adi rubu ure. Ya rusa uzina seseri, i dake irusi uzina uganiya ugino me ba. **4** Anu ganinya ugino me anu zattu rusan Asere wani wani ana buri wa nyara a bezi we imum, ada beze we ba. Si i yanana, yeso ma dusa ma ceki we. **5** Sa anu tarsa umeme wa hana anire nikira, wa ringi wa pirke me ubiredi. **6** Yeso ma gun wa, “Hirani, i wuzi seke unu yistin wa nu bezi urusa nan ma sadukiyawa.” **7** Wa tubi ubo acece unu gusa, “Nan uzatu aye unu biredi me unni.” **8** Sa yeso ma ira anime ma gu, “Shi anu hem ucin, nyanini ya wuna igusa i zoshi unu biredi? **9** Anu me daki ya rusa ba? mu gira mu hono muni ya oro? **10** Uganiya sa ma rin nanu aru

anazi uni biredi unu sunare, mu gira muhono umumeme uni aje awe, muhene muwu kasi muni ya ori? **11** Nyanini ya wuna daki ya rusa masa mu wui, turunga tuwo me ti wu tirum uguna inbo aba ga ubiredi uni ba? ma guna tizinnu nyinza u masaa. **3** I ye musa Iliya wuzani seke unu yistin wanu bezi urusa nan watonno ahira awe, in tize nan yeso. **4** Bitrus ma sadukiyawa. **12** A bini me anu tarsa umeme magun in yeso, “Ugomu Asere, yawuna uri, wa russi uguna wa wuzi seke in nanu bezi urusa tirani ahirame. Inki u nyara, inturi madanga nan masadukiyawa inzo uyistin me sa awuza ahirame u indai uwe, u indai u musa aa uindai ubiredi ba. **13** Sa yeso ma aye ukaisariya ufilibi u Iliya.” **5** Araa anyimo atize akem uganjimari ma ikki anu tarsa umeme ma gu, “Aveni anu wa uma saa wa aye wa inpo we. Akunna nimyiram gusan vana unu?” **14** Wa gun me, “Aye wa gusa unyimo uganjimari me, niggusa, “Unigeme vana yohana unu baptism, aye wa gussi Iliya, wa ummani san in nyara in zini iruba irum imme gussi Irimiya nan uye anyimo anu kurzozo utize ka, kunnani me.” **6** Sa anutursa u yeso wa kunna ta Asere.” **15** Ma gun we, “Shi naa, mi aveni?” **16** anime wa rizi adizii, biyau bimikiwe. **7** Yeso Siman Bitrus ma kabirka ma gu, “Ho mani vana ma'e madarwe, magu, hiranii kati kunna biyau Asere unu ivai.” **17** Yeso kabirka me ma gu, “Hu ba. **8** Sa wa yeze ace daa wa ira u nuba, wa iri una re-aje mani siman vana u yohana unubu yeso mani cas. **9** Wara anyimo utuno anipome, binama nan maye mani ma bezi we ba aco mani ba yeso ma kpadi we magu, kati ibuki u ye sa ma ra aseseri. **18** In kuri inbu we hu Bitrus imumbe saya ira, senke vanu unu mahira anu cau. **10** Anu tarsa u yeso wa iki me, wagu, ane-in mani, anipo nigeme indi bari anu am anu tarsa anu dungara utize ta taura, wagu, yaa cukuno Asere, an de sa iwono izo me unu bari awe ba. **11** Makabir kawe magu, seseri imum me sa ya tirza une izin unnu tira yaa cukunno iliya madi e barki madi cikki i aseseri, imum me sa ya sopo une izin unu sopo cukuno. **12** I nee ini inboshi, Iliya mamu aye, aseseri. **20** Ma hunguko anu tarsa ume me ti tui wa taa' meni ba, wuzame imumbe sa wa ira kang kati wa buki uye agi memani vana Asere yawunawe. **13** A nee ani vana unu madi zitti ba. **21** Abini me yeso ma tubi ubezi anu tarsa atari tuwe me. Abinee ani anu tarsa u yeso wadi umeme ya cukuno me gbass ma ha urushalima ku rusin inti zeme, ti yahaya unu zorsizanu tini. make zito sasas atari ta nanu nan anu adandang **14** Sa wa biki ahira ani gura, urrunu ma e ahira nan anu unyirte udungara u musa a hume rono ame, matungono, aje amee, magu. **15** “Ugonaa uku taru mahiri. **22** Bitrus ma titi me nikira ma sere, kunna ugogoni u vana um, mazinmu zitto gbarika me ma gu, “Asere awu pit in ani me nan in matirizi, kan mahari ki u rizzido ura nan mei. hu, ani me ida kemme hu ba ugomo Asere.” **23** **16** Mi be mahannan we ahira anu tarsa uweme Yeso ma gamirka ma gun Bitrus, “Abame unu iye daa warusa u humanime ba.” **17** Ba yeso bur, hu unu nyara irizi ini, ubassa timum ta ma kabirka we magu, shi anu u zattuu hem in nabo tini inzo ta Asere ba.” **24** Yeso ma gun anu tize ta Asere, anu agwas u ganiya ugeme! innu tarsa umeme, “De sa ma nyara matarsum ca mayaa uni indicukuno nan shi? innu maya uni maya ri me nice nume ma ziki ijassi ma tarsum. indi dodon kuno shi? me nin me abanna. **18** **25** De sa ma nyara maburi nice nume madi diri Ba yeso ma bubbukime, bibe bunu burume bi nice nume, de sa ma nyari me nice nume madi cekime, vana ma huma. **19** Anu tarsa u yeso wa'e kem nini. **26** Nyanini unu madi kem une vat i ahira me wa hungu kome ani kira, wagu nyaani ikki nice nume? nani nyanini unu madi nya ya wuna maa gaa haru u suso?” **20** Magun we, anyo anice nume? **27** Vana unu madi eh nan ana “Ucin uhemu shi uni wa wunu” kadundure kani kadura kameme anyumo ani nonzo na co ume in bo shi, gussi izin nu hem cin kaasi umustad, me. Abini me madi nya kondevi imum anyo ida gu nan innipo niginome, hira abanna me akatuma kame. **28** Kadundure in bo shi aye ashikurabi abirk!” ani kuhiri aherame immumu me sa wa turi abame wada wono we ba, wadi iri ugame ushi izoni. **21** Usasana iginome ida susso u aye uvana unu anyumo ati gomo time.”

17 Yeso ma ziki Bitrus adumo atiye utasi, wan yakubu nan nuhe nu ne yahaya, mahem we anire nipo zantaran we i sis iwe. **2** U zi na

ubenki utize tu dengesere wa ha ahira abitrus, makunna we wa bura me. **16** Ingi daki makunna wagu, “Unu dun gara ushime ma’nya uben?” we ba nyara unu inde utizi anyo ana ware nan **25** Ma gu, “E, make ma nya.” Sama ze akura, watara ikeki. **17** Ingi daki makunna we ba, ubuki yeso ma buki me tize magu, “Bitrus nya’ani anu tarsa Asere ingi magame ukunna anu tarsa wa ira?” Avee ni agomoo nee wa orso ikirfi Asere uziki me de sa ma tame Asere nan unu ahira hanna a we, nani ahira a’aye. **26** Samaa cara abangan sa magame ubarka. **18** Kadundura guna, “Ahira aye” ba yeso magun me, “A nyo inbo shivatti imum me sa ya tira une izin nutira azika me ahanna me. **27** Vat in anime, barki aseseri imum be sa ya sopo aseseri. **19** In kuri kati ti carwe hana uraba udang uwuzzi tiwita, inbu shi, ingi anu ware anyumo ashi me une bicere sawa tuba u mikime uziki. Inwa pokko anyome udi iri ikirfi anyimome u ziki ikirfi iginoo uhaweni in, nan iwe”.

18 Uganiya uguno me anu tasa umeme wa eh ahira a yeso wa ikki me wagu, “Aveni ma teki unu gbadang anyimo ati gomo ta seseri?” **2** Ma titi vana ucin anyumo awe. **3** Ma gu, kadundure inbo shi in daki ya kurzo ace ashi kasi ahana acicin ba ida ribe shi anyimo ati gomo ta seseri ba. **4** Vat de sa daki ma zika nice anyo ire imum kasi vana ucin ugeme ba, mada ribe me ati gomo ta seseri ba. **5** Vat de sa makaba vana ucin kasi ugeme barki mi, i mani makaba. **6** Vat de sa ma wunā unu inde anyumo a hana ageme macara abangan sa wa hem in mi, idi teki a tirzi me unanzu udandang irir areki me anyumo uraba udandang uconcon. **7** Wa dee une barki ucara abangan ya cukuno gbass ucara ucara abanga u eh, de sa ma wuna una me ma dee. **8** Nyoro ubuna nan tari tuwe me u vetten ingi ti wuza we ucara abangan iteki uriba ati gomo ta seseri inu buna u inde nan tari ti inde wanu guna areki we anyumo ura uzatu umara inti buna tuwe tire nan tari tire. (aiōnios g166) **9** Ingi nije wuwe upilko kara nini uveten, iteki uribe ati gomo ta seseri in nije ni inde innu areki we anyumo ura in naje arere. (Geenna g1067) **10** Hirani kati i izi unu inde anyumo ahana acicin wa gema ba, in bo shi ibe ikadura ka Asere aweme aseseri wa hira muhenu maco um de sa mara anyumo aseseri. **11** I rusa vana unu ma aye barki ma buri an de sa wa hunne we. **12** I bassa ingi urunu mazin ini tam ini ni ino bi inde ba hunne me i hira mada ceki me ukasu me ma dusa unyara ubi inde me ba? **13** Ingi ma tinka bini, iruba ime me idi rume i teki unu ni, ino uzati ubi inde me. **14** Ani me ani aco ushi me sa ma rani anyumo aseseri mada nyarā me unu inde anyumo a hana acincin wa gema mahunne ba. **15** Ingi u hennu uwe me macara we abanga, hana uka buka me hu nan me, ingi

21 Ara anyumo anime Bitrus ma eh ma gun yeso, ugomo Asere kani ka hono kani uhenu um madi carrum iruban in vette? kanu sunare? **22** Yeso ma gun inzo kanu sunare ba akuru sunare kanu sunare. **23** Barki ani me adi batigomo ta seseri nan urugomo sa ma nyara ma bassa ucira ume me atari tarere ame me. **24** Sa ugomo me mara anyumo ubassa me a eh mu reme wazurta sa matarsa me uge sa mada ke makurzo ba vat uciki ume une. **25** Sa madira ukurzo men, ugono magu azizi me nan une me wanna hana me vat nan imum me sa mazin akurzo ikirfi men. **26** Urere matunguno ma gun me nata iruba indi kurzo we kondi nyanin. **27** Ugomo me makunna ugogoni urere me maceki me ma ceki ureme me. **28** Sa ma suro magurna nan ure uroni me sa matarsa me ureme ikiirfi cin ma tappi me iriri ma gu nyam imumme sa in tarsa we. **29** Uroni me matunguno ma gun me nata iruba indi kurzo wen. **30** Urere me ma ga me mahan unu rani me akura ani rere, agi makurzo men. **31** Sa aroni akatuma wakunna imum me icari we muruban wa kurzo ugomo imum nan. **32** Ugomo matiti me ma gun me gu unu ubur mani, ma ceki vat imum me sa imtarsa sa wa tizom. **33** Daki ya wuna inu ukunna ugogoni uroni akatuma kawe ba? **34** Ugomo makunna iruba kang ma gu anyame titere makurzo vat ureme sa matarsa me. **35** Ani me ani aco um sa marani anyuno aseseri madi wuzi vat de sa ma nyari me uceki uhenu umeme ini ruba ka inde.

19 Sa yeso mara tize tiginome vat, macekki manyanga mu galili, maribe uyahudiya sa uraa in nuhuru umacanga mu urdu. **2** Ni orinanu gwardang ni tarsime, ma humuzan we abirkō me. **3** Are anu bezirusa wa e ahira me wabatime, wagu, “yawuna ari unu ma cekki unee ahira kadiya imum?” **4** Ma kabirkā magu,

"ani daa yamu ira uguna desa mabarwe daat, kem maribe ati gomo ta zesere. 25 Anu tarsa utubame mabarwe unee nan vanuu mar?" 5 umeme biyau bimek we sa wa kunna anime, Makuri magun we, unu madi cekki a inoo nan wagu inka anime ani avee ni madi kem u bura. ka coo ume, mapattina nan unee ume ware 26 Ba yeso ma iriwe, magun we, "ahira anu, daa wageno wacukuno nipur ni inde. 6 Uhana je imimu wuna uniba, ahiraa sere kodi nyani idake dakki apum are ba, ni inde ni ni, imumbe sa wu. 27 Ba bitrus makabirka magu, "iye ta cekki Asere apatta katti unu ma hari ini. 7 Ba wa gun adodu aru vat tatar sawe, nyaani tidikem?" 28 me, "Nyaa ni yawu musa magu kini anyettiki Yeso magunwe, inboshi kadundure, uganiya ahuanya, nani a cekki unee ma dussa?" 8 uso sa vana madi cukkuno ukwanku uti gomo Magun we, "Barki ugbas ushi uni wawu musa mahem shi anime, daa ti utuba idazome aniba. 9 In kurin bushi, dee sa ma cekki unee ume, inki daki ma wuza imumu zenzen in ba, maka zika uru nee sas mawuza imum izenzen ini, debe sa ma zika unee me sa agido cangi ma wuza imum izenzen." 10 Banu tarasa wagun me, "Inki ane ani izi a tii nunan nu ne ume, uzatu wuza nyame uteki." 11 Magun we, "Daki koya nu mani madakee maziki ani me ba, senke da sa ahem imme anime. 12 Aye wa rani ayozowe ane ani, aye warani anu wani wuna we ani me. A ye wewani inna ce u we barki unyara utigomo ta zesere. Vat unu kunna utize tigeme ma ziki, ama ziki." 13 U ganiya uginome a e men ina hana acincin barki matarwe tari, ma wuwe biringara, ba anu tarsa umeme wa kuburka we. 14 Ba yeso magu, "Kini ahana a cincin wa e ahira am barki tigomo ta sesere me tu saa sana uwhee uni. 15 "Bama tarwe tari madusa. 16 Ba uye ma'e'e' mamu nan me magu, unu dungara nyani indi wuzi in kem u vengize uzatu marsa?" (aiōnios g166) 17 Bama gunme, "Nyaa u'ige zom ahira imum e' gebe sa izi i hunu? unu huma unu inde mani, inki unyara u kem ipei uzatu marsa, tarsa in u buka ugeme" 18 Bama gunme, "Uyayya?" Yeso magu, "Katti uhunu ba. Katti u wuzi zenzen ba. Katti uwuzzi nikariba. Katti ubuki imun mu igebe su tawe inni ba. 19 Nya acoo nan ka ino uwe tima nu, u hem innu hoo kasi ni ce nuwe. 20 Ba manyani me magunme, "Vat mamu tarsan anime, nyani ya dem?" 21 Yeso magunme, "Imum inde ini ya de we, hana uka ziize vat imumbe sa uzini, unya ande sa akara amara, udikim gwardang a zesere. U' e, utarsum?" 22 Sa ma nyani ma kunna anime, ma dusa, inna puru abit barki me unu imum manikam. 23 Ba yeso magun innanu tarsa umeme, kadundure inboshi idi cukkuno in ni jas si uni mum maribe atigomo ta zesere. 24 Akkanime inboshi, idi teki innu seke uronkomi uribe ani hara na lira, innu guna unu

kwanku alem ukirau in kare usarila. 29 Vattu shi ya censi ti kura, nan nanu henu a'e, anu henu aruma, nan ka ino, nani acoo nan na hana, atiru, barki nizanum madi kem gwardang, makuri makem ivai zatu marsa. (aiōnios g166) 30 Anu tuba gwardang wadi cukuno ana dumo ana dumo wa cukuno anje.

20 Ti gomo tz seseri tizi kasi una kura sa ma suro ni sissizo u nyara anu sa wadi wuzi me katuma u in nabi. 2 Sa wa barka nihiri ma hanwe uru. 3 Sa ma masuro inna zumo utara ma kem aye wa ciki sarki katuma kuwuza. 4 Ma gunwe, "shima tarni wa hem indi nya shi imum iihuna" wa hem. 5 Sa makuri masuru unu wui inna zumo ataru ma han in aye. 6 Makuri masuri in na zumo udibi ma kem aye, wa turi heem a ime, ma gun we nyanini ya wuna ituri heem anime? 7 Wa gun me, daki ta kem de sa madi nyan duru katuma kani ba, magun we, "Hanani uru um changi" 8 Sa uwunjoro wa wuna ma gun unu tarsa unu rume tita ana katuma me u nya kondevi ikirfi ime, tuba ahira an de sa we wani wa aye inna dumo u masirkhande sa wa tuba u aye. 9 An de sa wa aye inna, umo uchibi ma nya we ikirfi inni hiri. 10 Anu tuba aye me wa bassa adi kinki wen, wa iri a nya we ikirfi ini hire nini. 11 Wa kabi unu curno me iruba. 12 In nu gusa haru sa ti hiri usa uwu hu be wa nyan duru ikirfi rep nan an de sa wa wuna u awa u inde inka inna. 13 Ma kabirka unu inde anyumo awe me ma gun me, uroni um barki ma wuza shi zenzen ba. In gusa ta barki ni hiri nini? 14 Kaba imum sa izi iwe udusa mi mani ma iri ya wunna uri in uya ana dumo me rep na hu. 15 Daki ma bari iwuzzi imum sa ya wunam in imum in ba? nan ni ukunna inni eru mini barki sa inzin iruba ubenki gwardang? 16 Ani me ani ana dumo wa di aje anaje wa kuri anaje wa kuri adumo. 17 Yaso nan anu tarsa umeme sa wa haka unyene uhana urushalima,

yeso ma hunguko we nikira nuna ma gun we. ta sere ma gu. 5 Buka ni bi sana bi urushalima, 18 “Haru be tihaza urushalima, adi nya vana irani ugomo ushi me monno tantu aye ushi una unu atari tunu udandang u katuma nan anu ni ce ni shew ma haka azsere aku zenki. 6 Anu nyerte udungara u musa, wa di gu a hume. 19 tarsa umeme wa wuzi imum sa ma wuna we Adi nya anu zati utarsa Asere me wadi wuzi me rep. 7 Wa ehn ku zenki me wa tari turunga tuwe nibasa, wa cobi me gankirka me, unu wui utaru me Yeso ma cukuno, 8 maro mani gura me wa adi hirza me.” 20 Abini me a eno ahana zabadi nasa tirunga tiwe me una me aye wa pussi mava ma eh nan ahana ameme wa wa turguno awu wa nasa una me. 9 Anu me sa wa haka aje a Yeso henu mu yeso ma gu inyara iri imum. 21 Yeso nan anu tarsa ume wa yeze amigwiran wagu,” ma gun me, “Nyanini unyara?” ma gu “Wuna Hossana vana uDauda ugongon mani dee sa ahana am ware wa geme wa cukuno anyumo ati ma aye ani za ni gomo Asere. Hossana una gomo tuwe me unu inde atari tinare unu inde ni nonzo kang. 10 Sa Yeso maribe uurshalima tari tinan gure” 22 Yeso ma gun nahana me, nipim niwu buu unnu gusa, Aveni mazigeme? “Itashi imum me sa i igizo ba, idake isi iso ijasse 11 Nigo nanu ni kabirka,” Yeso unazarat nan sa indi si?” 23 wa gun me “ti da ke” Ma gun ugalilios mani unnu kurzo utize ta sere.”. 12 Yeso we, “Kandundure ida ke isi iso im, u cukuno maribe udenge Asere magidi ana biziza nan ana atari tinare nan ni tinangure inzo mimani ini bikpija kpija a nyimo me, ana ka curo kikirfi kara nu nya ba aco um asesri ma inki barki de nan makpankun manu ziza uma hurbe. 13 Ma sa ma zauka” 24 Ukasu anu tarsa ume ukirau gun we, “nyettike akura am adi cukuno ahira me wa kunna iruba wanu kasu ana were me. abi ringara, shi be ya kurzo ani ahira ugunzuno 25 Yeso matiti we vat ma gu, “I rusa ubere sa akari. 14 A rubo nan nanu zatu tibuna wa eh agomo ande sa inzo a yanhudawa wani ba wa ka anyimo udenge Asere ma human we. 15 Sa ana bezi anice nanu awe, ananu aweme cangi anice dangdang aka tuma nan anu nyerte udungara wa bezi ubari anice nanu awe. 26 Ida cukuno u musa wa ira timum tibi yau sa ma wuza wa me anime anyumo ashi me ba, de sa ma nyara kunna a hana inti hunu a nyimo udenge me macukuno unu udandang gbas macukuno una unu gusa, “Hossana vana uDauda muruba mu katuma ku kasu ushi. 27 De sa ma nyara ma curno we. 16 Wa gun me, ukunna imum me sa cukuno unaje ashi, gbas macukuno urere ushi. anu ageme waboo? Yeso magun we eh! daki ya 28 Ani me ani azi vana unu ma aye inzo agi ira unyettike atinyo ta hana nan na hana anige awuzi nirere ba, me mani madi wuzi nirere bati wa suso ninonzo nuwe me? 17 A binime Yeso maburi anu gbardang” 29 Sa yeso nan anu tarsa ma suri ani pin me ma dusa uhana ubetanya umeme wadi ceki ujeriko, anu gbardang wa maka mura abini me. 18 Sa makuro ani pin me tarsi we. 30 Wa kem arubo were wa ciki ani kira nuna, sa kunna yeso tatu aka wa yeze amyiran wa gu, “Unu dang, usn u Dauda kunna ugogoni uru” 31 Anu wa tarika we agi wawu tic wa kuri wa kinki uyeze amyiran wa gu “unu dang usan u Dauda buran duru.” 32 Yeso matonno ma “Awuza ana nime utiti upom me wa waa ana gun we, “I nyara in wu shi aneni?” 33 Wa gun me? 21 Yeso ma kabirka ma gun we kadundere me, “Unu dang tinyara tikem u era ahura” 34 in boshi in gi izi innu hem sarki uhara iruba, idi Barki ugogoni yeso ma dari aje awe me, apokino uganiya me wa tarsi me.

21 Sa Yeso na nu tarsa ume me wa hana agiro a betafaji ani hoho ni matiti muzaitsun, Yeso matumi anu tarsa umeme ware. 2 ma gun we, “Hanani anyimo agiro aje ashi me idi ir atirza ku zenki i sapi i eh mini. 3 In ka uye ma iko shi igu ugomo Asere mani ma nyara, unu me madi nya shio debe debe.” 4 Ya cukuno anime batia mwincika imujm me sa unuukurzo utize

i cukuno anime. 22 Vat imum be sa ya iko in biringara a nyimo uhem idi kem. 23 Sa Yeso maribe a nyimo udenge Asere anu adangdang aka tuma nan anu ww eh ahira me wa gu,” in ni ya nikara nini uzin unuwuza im 24 um igeme? aveni ma nya we nikara me? Yeso makabirka ma gun we, mi cangi in di iki shi imum indai, inka ya bukani mi, in di buki shi ini kara na veni in zin katuma ka geme. 25 Ubaptisma

uyohana wa suri abani wa suri a hira Asere a hira anaboo? wa gamari ace aweunu gusa,” 26 rizo ame nidi nyezirke me. 27 Wa ana dangdang ingi ta guna ahira Asere, madi gu nyanini ya wuna daki ya hem mi ba. Ingi ta guna a hira anaboo, ti ta duru imum me sa anu wadi wuzin duru ba barki sa wa zika Yohana unu kurzo utize ta Asere mani. 28 Wa kabitka wa gun Yeso, ti tan duru ba, ma gu in we “mi in da bukam shi nikara sa in wuza timum ti geme ba cangi.” 29 Ani nya nini ya ira? uye ma zin na hana ware a ruma, ma ha a hira anu tuba me ma gu “usam um hana ka wuza katuma ku ruu. 30 Vana ma gu,” inda hanam ba”. unu sa ma eh inna dumo magamari maha. 31 Aco me ma ha a hira unu kure me ma buki me ma gu, indi ha aco um, ma gaa me uhana me. 32 A nyimo awe ware me aveni ma wuza imum me sa aco ume me ma nyari? wa gu “unu tuba me”. Yeso ma gun we,” kadundere im boo shi anu kabsa ikirfi ima nyanga nan anu ziza apum wadi agiza shi u ribe ati gomo ta Sere. 33 I rusa Yohana ma bezi shi una iruba ubenki I ga shi uhem. Anu kabsa ikirfi ima nyanga nan na nu ziza apum wa hem in me. vati ani me daki ya hem ya barks ba” 34 Kunna ni tire tize ta nyimo, ure unu mara ni ma wuza tibira uruu me ma bari ugumbi nan a hira upillo umgwei ma ma titi wanu denge unu bee urume ma nya age ma dusa a mare ma nyanga. 35 Sa uganiya uoro usanna wa aye na tumi arere ame me a hira anu kaba uruu me wa ka bi me ime. 36 Ani me wa meki arere me wa tiri unu indai wa hu uye wa kuri wa tizi uye. 37 Unu uruu me ma kuri ma tumi aye sa wa teki ana je me, ana katuma uruu me wa kuri wa wuza we kasi ana tuba me. 38 A ani me unu ruu me ma kuri ma tumi vana umeme unu guna wadi ka nata me nice. 39 Sa ana katuma ku ruu me wa ira vana me, wa gu na cec, usam me mani Ca ti hu me ti can ti uruu me. 40 Abini me wa ziki me wa suri a nyimo uruumme wa ka huna me. 41 Ani me ingi unu ruu me ma aye nyanini madi wuza ana ka tuma kuruu me? 42 Anu wa gu madi hu anu abur agino me unaa upazaza, ma kabi uruu me ma nya aye sa wadi nya me inni ganiya U uro usana. 43 Barki anime in boo shi, ti gomo ta Asere adi kabi ashi a nya winda sa wadi yozo ahana. 44 Dee sa ma rizo ani po ni

geme madi pussa magitum, dee sa nipo me na aka tuma nan anu bezi urusa wa kunna tize tini hunzi tumeme wa russi ma boo we wani. 45 Wa nyari umeki ume wa kunna biyau banu, barki sa anu wa zika me unu kurzo utize ta Asere mani. 22 Yeso ma kuri ma wuza we tizze ma batire imum magu. 2 Adi batigomo ta Asere nan ure ugomo desa ma wuza vana umeme igab. 3 Matumi anu utarsa umeme wa titi andesa aboo we wa ēh ahira igab me andesa aboo. 4 Makuri ma tumi are anu tarsa umeme ukure, magun we, ka bukani we mamu mara ubara imumare a wesi ina wan bige be sa a inta bini akura, vat a mara ubara ukodi nyani ayeni igab me. 5 A' ani me wa game uwna uni cheni, wa dusa we imum iwe, uye madusa me uru uye madusa uziza adadu. 6 Ukarus me wa miki arere una akura me, wa duri we wa hoo we. 7 Ugomo ma wu iriba, ma tuburko anani kara nini kono numeme, wa ka huna an desa wa wuza me anime wa punsi ku pin me vat. 8 Magun in nanu utarsa umeme, nigura me na cukuno nigora an desa aboo we ni da wa ha nam ba. 9 Barki anime hanani ana tukun ani pin, boo ni vat adesa ya kem, wa ē anigora me. 10 Anu tarsa umeme wa dusa utarsa uti naa, wa urso vat an desa we kem ana aburi nan ariri vat a urso we a ēni, ahira anigora a myinca ina ganu. 11 Sa ugomo ma ribe u ira unigora ma iri ure unu da ma suki udibi u aye unigora ba. 12 Ugomo ma gun me, unu-ubu aneni wa aye bame sarki udibi unigora unu me da kem imum i buka ba. 13 Ugomo magun inanu utarsa umeme, tirani me tibuna nan tari i vengime anyimo mare mabibiti abini me adi shi a rummizi ahini. 14 Atiti anu gwardang anyimo aweme azauka ana acin. 15 Mafarisawa wa gomirkia imumu i gebe sa idi cara tizemeni. 16 Wa tumi anu tarsa umeme ahira mer nan adesa wa zinan Hiridus, wa gu, unu ubu haru ti rusawe una kadure mani, uzini udungara tize ta Asere gwem barki wa zika kodavi. 17 Bukan duru imumme sa wa ira, ya wuna uri ti nya imumme sa izi ikasari nani ani. 18 Sa yeso ma tinka imumu imu riba mu weme, ma gun we nyanini wuna inyara imansam shi ana mu riba muburyi. 19 Bezi mi ikirfi, wa dusa wa ēn me in bikirfi. 20 Yeso magun we, ihuri igeme nan niza ini geme na veni. 21 Wagun me, ni kaisar nini ba magun we, nyani kaisar

imum be sa izi i kaisar Asere imum be sa izi turi umu sa. 3 Barki anime, tarsani i wuzi vat ya Asere. 22 Sa wa kunna anime, wa kunna imumbe sa wabuka shi, kat i wuzi imum sa biyau wa dusa we. 23 Uwui uginome mara masa wazin nu wuzame ba. 4 Wake wa caniwe cira dukiywa (an desa wa gusa, ingi wa wono uka ugittak, ujas uhanna, wacana anu uni agirza we hira uzoni) wa ē ahira ameme, wa ikime. 24 acece awe wadake wa hana ba. 5 Vat biwuza Wagun me, unubu musa magun, ingiunu ma wuzu buwe aje anu ani, wabara iliya idandang wono da ma ceki uye aduma ba, uhenu me madi in ti di bi tuwe u tuzo adizi. 6 Wa nyara ticukum cukuno nan uneme anime barki ma yoo uhenu ti gan can a hiri agab, nan tihira titi cukum ti ahana. 25 A wuzi aye anu usunare ahana aruma hu ma udenge Asere. 7 A issiziwe ati hira tini ani henu nu weme, unu utuba ma wuzi ya sa gura, agussin we anu dungara. 8 Kat i hem a ma wono barki da ma yooba ma ceki uhenu gussin shi anu dungara ba, barki unu dungara umememi uneme. 26 Ane ani unu ukureme ma ushime u inde mani vat tu shi ni henu nini. 9 wuzi nan unu utaru me, awuzi anime uka biki Kat i titi uye acoo anyimo unee, barki acoo u unu su sunareme. 27 Sa wa mara uwuza ugino inde mani asesere. 10 Kat i atiti shi anu tarsan me, une madusa ma wi. 28 Uwui uhira a yimo nanu wani ba unu tarsan na nu memani yeso. iwono, une wa aveni madi zi anyimo aweme 11 De sa mazi unanu anyimo a shi me mani anu usunare uginome barki vat uwe wa wuzi urere. 12 Vat desa m yeze nice nume, adituzo aya nan me. 29 Yeso makabirkawe magun, ya me, desa ma tuzo nice adi yeze me. 13 Shi wono camani barki sa ida rusani tize ta Asere ba, shi anime anu dungara, nan anu uyetike a nu ida kuri irusi shi ubari Asere ba. 30 Barki uwui bezizi urusa, ana mi yakorsizo tina turibize uhira anyimo iwono, anyā azoni uwuza anyā azesese ace a shi, shi dakki ya ribe ba. 14 Shi uzoni, ti di cukuno kasi ibe ika dura ka Asere sa wono shi anu dungara wataura nan nanu bezizi wara aseseri. 31 Abanga uhira anyimo iwono, urusa, ana matin! ike iri imumare aneme sa anu dayamu iraba imum me sa Asere a gushiba agi. rumawawijo ike hunze tubunani in bi ringara 32 Mimani Asere aweme ma vengize dā anu zatu bi jokon anime azin nu tara u shi. 15 Shi wono uvengize waniba. 33 Sa anu wa kunna anime, shi anime, anu dungara wataura, nan nanu be wa kunna biyau ini mumme. 34 Mafarisawa zizi rusa, anamalin ike tar si ti hihira nan ma sa wa kunna mā maran in masadukiyawe, ba rba ma dandn dang, barki unyara unu tarsa wa urno. 35 Unu inde anyimo aweme, ure unu ushi cas inki ya kem ikurzo me una yimo ura. bezi urusa barki ma mansa me ma iki magu. 36 (Geenna g1067) 16 Shi wono shi, shi anu hungo Unu dungara, nyanini itteki in nikara anyimo arubo, shi sa igussa, vattu shi yatonizo undenge tize ta Asere. 37 Yeso magun me, hem in na Asere imum i zoni, aname desa ma tonikon in Asere aweme ini riba iwe me me me vat nan nice ni mumu ihuma udenge Asere, itoni idi rime. nuweme. 38 Ine ini imumu idan dan in nu tuba. 17 Shi ababana, arobo! iya ini iteki shi innu 39 I kure izi gusi ituba ini, hem inu henu uweme gwardang, bizinariya bini nani udenge Asere sa gusi nice nuweme. 40 Ahira imum kare kagino u zi lau. 18 Ike gu, kodavi matoniko innu bagadi vat tize ta Asere nan ta anu dungara ta hem in. sadi ga imum izoni. vat de sa matoni kon innu 41 Datti afarisawa wa uri ahira a inde, ba yeso wito nice, itono idimekime. 19 Shi arubo iya ini ma iki we. 42 Magun we i ciram aveni, mi vana iteki innu gwardang, u sadiga uni nani ubagadi aveni ba wagun me vana uadauda mani. 43 Yeso uwito sa u zi usadiga alau. 20 Barki anime kovi magun we, aneni Me Dauda me unu bari u bi be magoni kon in nu bagadi uhaya sa uzi lau nani biriri ba Asere ma kuri magu. 44 Asere agunka vat inni mumbe sa ira anyimo me. 21 Vat desa Asere am, cukuno a tari tinare tum, indi tari ma tonikon innu denge Asere, matonikon me, we aseseri ade sa wada nyara u ira uweba. 45 nan desa mara anyimo me. 22 koda vi matonikon Ingi Dauda matita Asere anime, adi wu aneni na zesere, matonikon inn hira ati cukuno tu ma cukuno vana umeme. 46 Ba desa ma kuri gomo masere. 23 Shi wono shi anu dungara mā buki tize, abini me unu iriba ihu mazoni sa wataura nan nanu bezizi urusa, anamalin! ike madi kuri ma iki me iri mum. isusso imum ye sere reppi? lye yavete imumu ihuna ini kara ya taura, me ini kadure, nan imum iriri, ubezii inko iginō ini ya wuna inguna iwuzzi, kat i iceki ireba ba. 24 Anu hungo arubo,

23 Yeso mawuzi we tize, magu. 2 Anu dungara wa taurat nan nanu bezi uru wa tonno u

ike i inki iruba u kwaro dan mitsil, anime ike ani za num, wagu we wani Asere, wadi witti itu be ronkon. **25** Shi wono shi anu dungara wa anu gbardang. **6** I di kunna tizee tini kono nan taura nan naun bezizi uru sa, anamalin! ike i bi bobo binin, kati muraba mushime muhiri ba, kpici mamaru miso anyimo me ini madiri. **26** Hu uwuna anime wacukuno a wuzi daa umara wa urubo unu bezi urusa! tuba u kpico u mamaru aye ba. **7** Anabu wadi hirza anabu, tigomo tidi miso udiku kpici anyumo me barki mataraa hirza tgomo. Adi uzi ikomo nan uzuruzuno adi macukuno lau. **27** Shiwono shi, anu dungara zii ati hira sassas. **8** Ani vat utuba u zitto uni. **9** ataura nan nanu bezizi urusa, anamalin! kasi A' anime wadi witi shi, apatti shi wakuri wa mucau sa a humuka muni, amatara anyimo me huzzi shi anu vat wadi nyaree shi barki in za a ubo ani zenzen. **28** Aje shi ana huma wani, num. **10** A' anime anu wadi pilizo abardang, iye a nyimoo malin mani in katuma kaburu. wari inama ya ce'ce wa nyarime ace'ce. **11** Anu **29** Shiwono shi anu dungara ataura nan nanu kurzuzzo utize tima cuco wadi suri, warangizi bezizi urusa, anamalin! ike i bari tikura a mu anu gbardang. **12** Katuma kaburu kadu wu cau manu dang akatuma ka sere, ibara tihira. **30** gben u hem umaro manu uduwu seeke. **13** Adi Igusa da ta cukuno uganiya acokoro aru utuba, buri desa ma tonno. **14** Adi wuzi tize titi gomo sa daki ta benkuwe u kwon gizo umaye manu tazeesere vat anyimo unee ugeme abuki anabu, adang akatuma. **31** A anime ya bezi ace ashi, she unee wa aye umara. **15** A' anime inki ya ira wani ahana uhuza ana katuma kadang ka sere. kattuma ka zenzen fai kaso, ka gebe sa daniel **32** Ba mincikinani katuma kacokoro ashime. **33** unu kurzo uti mabuka, atura me ahira a lau Shi iwa! aneni idi sumi u gwari ka anyimo ura. (u nu hira me rusi). **16** Tu, ande sa wa ra ama (**Geenna g1067**) **34** Barkin anime ma tuman shi ana canga mayahudiyawa sumi uribe anyimo apo. katuma kadang kasere, nan nanu urusa imum, **17** Desa makunna biyau, kati matu u ka ziki udee nan anu rusa atau ra, idi huzi aye awe i gankirka sa mara akura amme. **18** Dee sa mara uruu cangi aye, icobi aye suwe ti pin tipin, in nu mnsha uwe uegbtu umee ba. **19** Udee ana tipuru nan nanu u zitto. **35** Barki nihaiki ni maye manu nanni cira a hanna uganiya uginome. **20** Wuzani bi ruba ubenki a kponkonu unee, makuro ace ashi ringara kati usum ushime u wui uvenke inni uzi ka umaye mahabila unu uriri uhana uma kuzi. **21** Uganiya uginome adi wuzzi i jassi kan, zakariya unu barikiya, desa ya hu atii udenge usassana igibe sa nu mansa u wuzame daati Asere. **36** Kadure inboshi, vat agimo me adi kem utubbu nee u aye ukani me, adaa akuri a wuzi anu ganiya ugeme. **37** "Shi ananu u urshalima! me ba. **22** Bansa a kaska tiye tigino ba, ada'daa ananu urshalima anu huzza ana katuma ka kemme de sama game ba. Barki anu zau ka dang kasere, anu vingizi an de sa atuma ahira uginome a kaska tiye me. **23** A' anime desa ma ashi! ka ka hono kani manyara in orso shi kasi gunna shi, ya ira ugomo Asere monno! nani, bi tukuru sabike bi orso ahana anyimo ama monno abirk! katti ihembra. **24** Barki ugomo gawre mabini! **38** Iyenner aceki shi akura anime. Asere nan nanu kurzuzzo utizee tina cuco wadi **39** In bossi shi, idaka ira miba, senke ronobesa suri, wabezi katuma ka dandang ku bari, barki ya guna, biringara bi cukuno ahira unu ezen ni wa hunze ande a zauka inki yawuna. **25** Ta, za ni gomo sere."

24 Yeso masuri u denge Asere, mara anyimo atanu anu tarsa umeme awa e innu be zizzi ume bibara-barba biti denge tuta sa Asere. **2** Bama kabirkawe magu, "Vat ya ira tini? ka dundure kani in bosh, adi samariri ka apo age me ada cekime nire a sesser anire ba." **3** Ma ciki ani po nu zaitun anu tarsa ume me wa e ahira ame wagu, "Bukam duru, uya uwui uni adi wuzi anime? nyani idi bezi uguna u ye uwome? nan nu mra unee?" (**aiōn g165**) **4** Ba yeso makabirkia magu, wuzani seeke katti uye ma witi shi. **5** Barki anu wadi e gbardang anyimo

anu ati kira ti nazi nyimo unee. **32** Manzani ika kwa inna ce ashi me. **10** Sa wa dusa ahira ahira utiti upuom, ukee u zarika inki nikuzi na ukwa me, manyani matiyom me ma e, ande sa aye mamu u tiro. **33** Rusani vat inki ya ira adodu wara ahira me waribe akorso udenge me. **11** aginome ma aye mamu ini. **34** Ka dundure kani, Sa adondonkino mabura magino ka aye, wagu inboshi uganiya akame sarki uguna imumu Ugomo Asere pokon duru ana tukum. **12** Ma igino idi kem. **35** A zesere nan na dizii adi mari, kabirka magun we, kadundere, in boshi, in tam atize tum ni. **36** Baa dee sa marusa u wui nan shi ba. **13** Barki anime, cukunoni ibe, ita shi nu ganiya uginome, nani ibe ikkadure kasere, uganiya ba. **14** Kasi unu mani sa ma haza atanu, nani vana senke acoo mani cass. **37** Kasi uwuza matiti arere ameme ma nya we vat imum be sa uganiya u Nuhu, anee ani idi cukuno u' aye ma zinni. **15** Ma nya unu indai matelelenti manu uvana unu udi zi. **38** Waazin nare, innu siza nan ciibi. Unu indai matelelenti mare uye ma nya me tinya, uhana umara ubara uzirigi u Nuhu. **39** u indai. ko da avi ubina ni uni kara ni meme, Ure uganiya u Nuhu u' e umukkur kawe, anee madusa. **16** Desa makaba matelelenti u ciibi ma ani u zee uvana unu udi cukuno. **40** A' anime adi gun me ma ha maka gamara mani, makem iri ana ware u ruu, azikki unu indai acekki unu mare. **17** Ani me ani unu kaba matelelenti mare indai. **41** Adi iri anu ware intinanzu, azikki u' me cangi makem mare. **18** Me de sa ma kaba indai aceki u indai. **42** Ta' cukunoni innu russa, utelenti u indai me, maka gense adizi ma hunze iti shi u wuibe sa ugomo Asere madi e, ba. **43** ni. **19** Sa adondonkino, una kura arere agino me Agu una kura marusa uganiya sa ukari madi ma zee ma basa nan we. **20** Me dee sa ma kaba e, madada wuzame moro pit ba. **44** A' anime matelelenti manu ciibi, mahaha mamu ma witi cukuno ni innu rusa uganiya sa ita shi ba vana mare matelelenti uciibi, magu una kura wa nyam unumadi e. **45** A veni unu huma uni riba ubenki, matelelenti manu ciibi, iye makem mare kaba. sa una kura ameme manyin zame unnu mare **21** Una kuraa magun me gai urere uhuma, wa ka re-re. **46** Kadundure, inboshi madi tari me wuza kadundere anyimo imum icin, indi tar we imumbe sama zini. **47** Kadundure, kani inboshi a nyimo igbardang aye cukunno uvenke. **22** Una madi tarime imumbe sama zini. **48** Inki urere ma telenti mani mare ma haha mamu, magu, **23** uginome unu buru mani, maguna iruba ine una Una kura, wa nyam matelelenti mare. I ye makem kura am maga me u aye dibe. **49** Ba' ma tubi mani mare kaba. una kura me me magu imme, atira aroni ani nonzo umeme, mazin na are in gai, urere uhuma. wazauka kadundere a nyimo bi sizza sizza. **50** Una kura urere ugino me madi cin in di tariwe a nyimo gbardang aye cukuno e u wui me sa ma tā meba. **51** Ma warime nipum uvenke. **24** Me de sa maa kaba utalenti uindai in nu cobo, ma uyame ukālu ume nan nanu aburu. Madi shi marumazi a nyo.

25 Adi bati tigomo ta zesere kasi mabura manu kirau sa ma ziki mafitila maweme tantu u gura umanyani ma tiyum. **2** Anu chibi anyimo aweme anu zatu jinjin wani, anu ciibi anyimo aweme anu jinjin wani. **3** Asenke anu zatu jinjin ugino me wada inta mani anyimo amafitila maweme ba. **4** Anu ajinjin me wa inta aru amani nan mafitila mawe anyimo me. **5** Sa manyani matiyom made U aye watubi ubgiso moro mazikiwe. **6** Inna tii aniyē akunna utissa, agusa, manyani matiyom me maye! Suro ni iguri me! **7** Vat mabura magino me mahiri mabari mafitila maweme. **8** Anu zatu jinjin me wagun nanu ajinjinme, nyangizi haru mani mashime cincin mafitila maru mazinni wijo! **9** Ba anu ajinjin me wakabirkia waagu mada bari haru nan shi ba, hanani ahira anu ziza me.

hu unu nyara uziki imum ahira sa da wa inko ni ba, kaba bitelenti buweme. **25** Barki anime ani ma kunna bi yau, ma gense adizi mahunze bitalenti buwo meni kaba! **26** Ba una kura me ma kabirka magu, hu urere uburi mani, ugbara! uru sam incira ahira me sa daki ma inkoni ba. **27** ya wuna urii uda ayem ni kirfi me a inki ahira me sa adi kem mareu ni in kabi ire azesere me. **28** Barki anime kaba ni bi talenti bi gino me inya una manu kirau me. **29** Barki vat inu imum ake akinkimeni, iwu gbardangunu zatu imum akabi ini ame. Rekkini unu sa ma zoo anyo imumba a **30** nyimo a mareu marumzi anyo abinime. **31** Inki vana unu ma aye a nyimo ani nonzo nume nan ribe ikadura kame, madi cukuno a hira adang ame. **32** Adi ori anabu vat aje ame, madi suzo we ma inki sassas, kasi unutarsa itam. Sa ma suzzo imum sas. Madi inki itam atari tinare, ma inki imani **33** atari tinann gure. **34** Ugomo

madi gu an de sa wa ra atari tinare time, aye ni zatu ni kara. **10** Yeso sa ma iri anime ma gun shi sa acoo maringirka shi, i kabi tigomo tishi we nyani ya wuna izinnu bunkoro uney uge sa amu inko shini dati utuba uney. **35** Barki ma me. ma wuzam imum ihuma kang. Izinn nan kunna ikomo ya nyam imumare. makunna niwe nanu dira ko ya umaya daki izinan mi Koya nimei, ya nyani mi masa. ma aye ani genu ya umaya ba. **12** ugamirka umani mage sa ma kaban mi. **36** In zi bihurba ya sokin mi turunga, wuza ani pum num, mawuza ini barki abanga ma wuzi ukoni i eh i irim u hira ani rebe ya uvati um. **13** Kadundere imboshi, vat adi han issizon ni mi. **37** Abinee ani anu tanu tiriri me tize tigeme anyimo uneh adi ringizi inni mum wadi kabirka, wagu, Ugomo Asere, ta ira we be sa uney ugeme ma wuza. **14** Unu indai a abani ta nya we imum yare, nani niwe ni mgwei nyimo anu kirau in nanu are gino me, unani ta nya we wa sa? **38** Innu maya uni ta ira we ini za Iskaryoti, maha ahira anu a dang akatuma genu me ti kabi we nani inbihurba ti sokiwe kasere. **15** Magu “nyani idi nyani inki ma wito tirunga. **39** Nani inniu maya ini ta iri we uzo shi me?” wabassa ikirfi ya zumo walwal akura uhuma, nan na nyimo akura ani rere me. **40** taru wa nya me. Uganiya ugino me uni mameki Ba ugomo ma kabirka we, magu, kadundere in tibinga **16** tuguna ma witi me. **17** Ronoutuba boshi vat de sa ya wuza meni anyimo ani za uidi imumare uzatu uyisti anu tarsa umeme wa num ya wuza miniminini. **41** Abini ani madi gu inna na tari tinan gure, cekinni mi, a wuna shi anyo ribeni a nyimo ura nanunu uburu sa a barka barki a malaiku nanunu uburu. (*aiōnios* g166) **42** Barki ma kunna ikomo daki ya nya ni mi imum are ba. ma kunna niwe ni mgwei ya nya nimi masa ba. Ma wuza nigen daki ya kaba ni ba. In zi **43** bihurba daki ya sokin mi turunga Ma wuzi ukoni daki ya aye ya gunkunom ba, Ma wuza nigen daki ya kaba ni ba. **44** Abini me cangi wadi gu, Ugomo Asere innu maya uni ta iri we inni komo me nani inn niwe ni mgwei, nani inn ni gen, nani innu zatu turunganani uzatu nihuma, nani akura ani rere daki ta iko hu ba. **45** Abini madi kabirka, magu in we, kadundere, imboshi ani me saki ya wuza unu indai a nyimo anu tarsa um ni ba mi mani. A nigno wani wadi ribe a nyimo u zitto, anu tank to riri wadi venke a kura Address. (*aiōnios* g166)

eh ahira Yeso wagu, “A bani u nyara ti barka a hira are imumare u idi uhangirka me ni? **18** Ba magu “Ribe nii ani pin ahira a uye in gun me, unu dungara mani uganiya ume wa aye mamu,

madi ri uidi uhangirka akura aweme nan nu tarsa umeme. **19** Anu tarsa umeme wa wuza kasi gussi besa ma bukawe, wa barka imumare uhangirka. **20** Sa uwunjoro wa wuna, ma cukuno are imumare nan nanu tarsa umeme we ukirau mara a nyimo akura ani rere daki ya ikon mi inna nu ware. **21** Wara anyimo are imumare ba ba. **22** Abini me cangi wadi gu, Ugomo Asere ma gunwe, “kadundere in boshi uye a nyimo ash me madi witum” **23** Wa wuza tipuru ti bit, wa tubi uigizo ume wa inde inde nani mimani ugomu Asere. **24** Ba ma kabirka magu, de sa tira iso iso indai nan me, me mani madi witum. **25** Vana unu madi dusa ini kasi gussi de sa unyetike utize timeme uzi. **26** Ba Yahuda sa ma wito me magu “Nani mimani unaje? Yesu magun me, wa buka inni ce niwe. **27** Sa wara anyimo are imumare, Yeso ma ziki mawu biringara anyimo aniza ni na Asere, ma pusi ma nya anu tarsa ume magu,” iye re ni. Nipum num nini. **28** Ma ziki mgwei mawu biringara anyimo aniza na Sere, ma nya we magu, Vatti ushi sizani. **29** Maye mam mani mu inko utize ma gebe sa adi kwonkon barki anu gwardang, barki upkwico imum izenzen **30**. In boshi indaa kuri in si mani nan shi ba, senke rono ugino me sa tidi si ma soh ni gome nan si atigomo ta coo um. **31** Sa wa wuza ireh ini nonzo na sere, wa suri uhana anipo ni zaitun. **32** Ba Yeso ma gun we vat idi pilzo barki mi anyettike anije ni gino me, “indi anun tarsan nin tam ni gomo nidi pura. Adumo uhira um, indi agiza shi uhana ugallil **33** Ba Bitrus magun me “vat inki wa pilko

26 Sa Yeso mara tize tigino vat, ba ma gun nanu tarsa umeme. **2** “I rusa uidi uhangirka me Wade tiye tire adi nya vana unu agankirka me.” **3** Banu adang akatuma kasere nan ana je anu waguna akura unu dang ukatuma kasere me, una niza kayafa. **4** Wa tirzi uguna wa meki Yeso wa hu me. **5** Ba wa gu dakki uganiya uidi ba, kati wa shagilna. **6** Uganiya sa Yeso mara ubatanya akur Saminu ukuturu, **7** ure uney ma eh inni ro ni mani mi kirfi innu nya urunta, ma wume mani anice, meh innu re imumare. **8** Sa anu tarsa umeme wa ira anime, wa kunna iriba wagu “tige ti cara na”! **9** In guna azizi mani mageme inni kirfi gbardang anya anu

barki hu, mi daa pilkom ba koo cin. **34** Yeso ma igeme idi cukuno. **55** A hira me Yeso ma gu inna gun me, kadundere kani in bowe, aniye nigeme nanu, ya suro ni in ti vira nan mubina i mekini cangi, agi agu una uhuna urono ubi goru udi wu mi kasi ukari? ko umaya in ka in rib udenge matara mu rusa um kataaru”. **35** Bitrus magu Asere in nu dungura anu daki ya mekini mi imme, inki adi hummi ini nan hu inda wunam ba. **56** a nime ya kenzi vat barki amgwncika matara murusa uwe ba” ane ani anu tarsa ume tize ta sere nanu kurzozo utize ta sere. **57** Anu wagu. **36** A’ anime Yeso ma eh inwe a hira sa meki uYeso wa hann me a hira a kayafa, unu atisa ani ugetsemeni. Magu nanu tarsa umeme, dang utize ta sere a hira anu dungara attaura ni cukononi abaanna me, mindi ha abirkо inka go me nan ana je me. **58** Akem Bitrus mahaka wuna biringara “. **37** Ma ziki Bitrus nan na hana ma tarsa piit uhana akura unu udang me. sa a Zabadi ware wa ginno me matubi apuru abit maa ribe, macukuno nan nu tonzino ana tukum nan nun basa a banga kang. **38** Ba ma gun we, udenge wa sere barki iri uma ubanga me. **59** Ba in zinni zito anyimo uvengize um kan in kunna anui adangdang nan nanu ugursuna uwe me vat kasi diwe. Daa tonno ni abanna me, cukunoni innu nyara utize me sa wadi meki Yeso barki unnu rusa nan mi abanna me. **39** Sa ma haa wa hu me. **60** A anime daki wa kem ba a anime cin, ma rizzi adizi mawu biringara magu, “A anu nyara uwuna ume macico wa nyaru hirsа, coo um inki i wuna ini zikam ijasi igeme. vat in akem anuare wa hana mamu. **61** Wa gu, “unu anime daki unyara um ba, senke uwe”. **40** Ma ugeme magu agi mada kee matuburko udenge kuri ahira anu tarsa umeme, ma iri we immoro, Asere ma bari uni anyimo atiye ti taru.” **62** Unu ba magu in Bitrus, aca! idaa cukuno me shi in udang me mahiri ma tonno magu, “nani udi nu rusa nigome nan mi ba? **41** Cukunoni unnu kabirka tize tigeme sa anu age wazinnu nyinza rusa iwuzi biringara katti irizi anyimo ubata. me ani ce nuwe me”? **63** Yeso ma ciki me tik. Iye iriba ya hem nipum me na siziki me”. **42** A unu udang me ma gun me mapatawe nan na anime ukuro ukure, maha maka wuna biringara kasere nani una massa mu nee ugen me vanaa magu, “A coo um inki ani me idaa ak me ba a sere. **64** Yeso ma kabirka magu, “wa buka in wuzi ini, aca! uwuzi imum iruba iruba i we”. **43** kuri in boshi uhana aje idi vana unu ma ciki a A na me ma ze makem we immoro bar ki sa tari tina tunu bari, maaze anyimo atiwiri. **65** Ba moro maraa we aje. **44** Uhana uka nime makuru unu udang me ma jani turunga tu meme magu, ma ce ki we, ukuro uku taru uka wuna biringara “ma cara abangani! nya nini tidi kuri ti nyari? innu kuruu boh tize tu datti me. **45** Ma ha ahira ana me ya kunna imumbe sa ma buka. **66** nyani anu tarsa umeme ma gun we, “idah sisi im moro ya ira? wa kabirka wagu,” ma bari uhunna. **67** me inu vengize ni? I yeh uganiya wa aye mamu Ba ma meki tuffizi ume tohbi amuhenu, wa tiri a nya vana unu atari ta na madini. **46** Hira ni ti me, aye wa sonsi me tari **68**, In nu gusa wuza dusa, ya ira unnu wito um monno ma ezeh! **47** duru u anabci inki hu vana Asere mani buka dee Ma zinni bo anyo akem Yahuda, a nyimo anu sa ma vavi wel! **69** A Bitrus ma ciki atii akura, kirau inna nu are wa ge no me inni goh nanu ure uneh ma tonno ahira ame ma gu, “hu cangi inti vira nan mu bina anu adnagdang wa tubur uzi nan Yeso unu ugalili. **70** Ba ma sokorno aje ko we. **48** Unu wito mamu bara nan we agi, dee awe magu, min ta imum be sa ubassa ba”. **71** sa indi gwindirkо me, me ma mani unu me, ih Sa ma suroani kubi, ure uneh ma iri me magu, meki me. **49** Ma eh debe upuru u Yeso magu, ande sa wa tuturi ahira me unu geme wa zin ni “gajja una jel” ma meki ugwindiro ume. **50** Yeso go me nan Yeso Bana zaret. **72** Ma kuri mawu magun we, “uronи um imum be sa ya ayen hu matara inni tonno magu, “mi inda ba tam unu ya zigeme? wa ehye wa meki Yeso. **51** Uye ma ge ba”. **73** A dondokino cin anu tutturi me wa haki nan yeso masuso uvira ume, makoriko uye gu in bitrus, “Hu geme uzi nan me tize tuwe a nyimo anu meki umeme utui. **52** Yeso magun ta bezi “. **74** Ma meki wuza unice nume anyo me, kurzo uvira uwemeni upubu me, vat dee inni tonno sasas, in gusa shi inda tam imnum sa ma suso uvira uni udi cukuno iwono me ba”. A hira me bigoro bi runo. **75** Ba bitrus ime **53** I hira daki ma bari in nyari ubenki a hir maringi tize ti Yeso me uguna uduwu matara acoo umme ba, sa mada ke matumi ibe kadura ani ce num kataru biugoro bidi kuruno”. Ma kameme agu ukirau in kani kare? **54** A nee ni suri a matara mameki aso kang. adi amincikina im be sa a nyettike uguna imum

27 Sa a hiraa sana ana katuma ka sere nan ana ni haiki nime ni ra ace aru nan ahana aru". je wabari abanga agi wa hume. **28** Ba watiri **26** Abini we madi cekuwe Barnabas, a mamu me wa dusa in me, wa wa tii meatari ti Bitrus. **3** cobo Yeso ba ma nya a gankirka me. **27** Anani Sa Yahuda unu wito in guna ahume mairi aweki kara nini kono nu gomo me wa ha in Yeso a tize ti guna a hume, i mmume i wume nyei ma nyimo ani kubi nu gomo, wa wa ori ana ni kara kurzo ikirfi me azumo awalwal akuro a taru. nini kono ani ce ni me. **28** wa suso me turunga **4** Magu, "ma wuza imum izenzen sa ma nya titi gomo as soki me things titi gomo. **29** Wa unu ulau agi ahume", Ba wagu, nyanini mgwei bari ni ire ni kana, wa sokki me wa witti me maruni? ade awe. **5** Ma samirkha ikirfi azumo ubina a tari tinare, wa tunguno aje ame innu awal wal agino me udenge Asere, masuri maka wuza ume ni bassa, innu gusa, "ivai idodonkino cerike nice nume. **6** Anu agang akatuma kasere ugomo uma yahudawa! **30** Wa cof me tobi wa wa orso ikirfi me wa gu, "daki ya wuna uri tiwu ziki ubina wa cofi me ani ce. **31** Sa wa mara ikirfi udenge Asere, barki ikirfi me ihunu. **7** uwuza ume nibassa, w suso udibi uti gomo me, Ba wa gamari tize wakpi masa ma hira uvarsi wa soki me turunga ti meme, wa dusan me wa anu inni kirfi me. **8** Barki anime, u' aye uka ka gankirka me. **32** Wa zi in tanu, wa gun nan nime atissa a hira me masa ma maye. **9** A nime ure unu nizame Saminu. Wa wu me ma han nu a mgwinca ubuka uirimiyagi," wa zika ikirfi titi ugankirka u yeso. **33** Sa wa biki a hira me sa azumo nawal wal akur ataru agino me uwal a tisa ani uogolgota, unu guna ukuku u nice. **34** ataru uginome nan are a Israilawa wa wuzi a Wa ketilke uwangu nan ire imum gban gban hira me gu uboo Asere. **10** Wa kpi masa munu masi, sa ma donokino ma gaa me usa me. **35** Sa bara umu haru ni, kasi gusi sa ugomo Asere ma wa gankirka me wa wu awuzi bizawazawa a hira buki. **11** Yeso ma tonno aje, ugomo ma ikki me. u hara me. **36** Wa cukuno wa zinnu bee ume. Aca hamani ugomo u ma yahudawa? Yeso ma **37** Wa nyettike upuru unice, wagu," me mani gun me, "wa buka". **12** Sa ana katuma ka sere ugomo umayahudawa. **38** A kuri a gankirka a nan ana je me in tize tume, daki ma buka imum kari ware nan me, unu indai a tari tinare unu ba. **13** Ba Bilatus ma gun me, dakki wa kunna indai a tari ti nan gure ti meme. **39** Anu agiza bi gusa saw zinni ani ce niwe ba? **14** A anime una wa aki innu boo u tize tu zattu runta innu dakki makabirka me ani guran ni indai, ugomo zuro ace. Innu gusa, "Hu sa udi tuburko udenge me, biyau bi meki me kang. **15** U ganiya uidi **40** asere u bari ati ye ti taru bura nice niwe ti una tigomo ma meymey ucensi uwe uni indai sa iri! Inki hu vana Asere mani tonno azere utiti wa nyara. **16** U ganiya me atirzi uye nan me me ni! **41** Anee ani anu adangdang aka tuma ka una niza Barnabas. **17** Sa wa orno Bilatus ma Asere nan na nu dungara ataurat nan ana je me gun we, "Aveni i nyara in ceki shi ni? barnabas wa mekki uwuza ume nibassa, wa zi innu gusa, nani Yeso sa atisa me ugomo Asere?". **18** Barki **42** "Ma bursa aye, ca ma buri nice ni meme. me marusa malem mani mawu na a wito me. **19** ugomo wa israilawa mani ca matu ana me tidi Barki anime cangi, uganiya sa ma ciki azesere hem imme. **43** Barki Asere ani ma tonno, na atigomo, une me ma tumi inka dura agi, suro Aserer me a buri me ana me, sa ma gussa agi me abanga unu zattu abanga aburu agino me. ma vanna Asere. **44** A karii agino me sa a gankirka zitton we atiroo. **20** Ba anu adang aka tuma ka we ni goo me wa zoogizi me cangi. **45** Innu sere wa rigiza anu inguna wa zauka Barnabas wui atie ace a hira awu mareu uhana azumo ahu Yeso. **21** Una tigomo me ma kuri ma gun katara uwunjoro. **46** A zumo a taru me Yeso ma we, "Aveni anyimo ana ware wa gino i nyara yeze nimigran magu, "Eloi Eloi lama sabaktani? in ceki me?", ba wa gu, Barnabas. **22** Bilatus Ugomo Asere Ugomo Asere nya nini ya wuna ma gun we ani me ani indi wuzi, aveni Yeso wa ce kum? **47** Aye wa turi maamu a hira me wa sa atisa me mazaya? vat wa gu a gankirka me. kunna, wa gu," unu me ma zinnu tisa u Iliya **23** Mahgu iya imum? iya imum iburu ini ma mani". **48** Ba uye anyimo awe ma hiri innu sum, wuza? wa kinki iyeze akme ra ni," Agankirka maka rumzo usoso a mgwei ma gwarara, ma me". **24** Sa Bilatus ma ira daki ma mekin ace yeze innu bina ma nya me masi. **49** U kasu u aye awe ba, ma kpici tari aje anbu magu, "mi ma anyimo awe me wagu cekki anime ti iri nani suro in zoom in mgwei anyimo imum igeme, a Iliya madi buri me. **50** Yeso ma kuri ma yeze ginop adee ashi". **25** Anu wa kabrka vat wagu,' nigwiran inni kara, ma diku nya nice. **51** Ugebutu

me sa ura a nyimo udenge Asere me u wata Aye ni e iri a hura me sa a nati me ni. **7** Hana kare inna zessere utino adizi. Adizi azuruno, ni dibe dibe i buki anu tarsa umeme, ma hira apo awara. **52** Apokizo mucau, anu alau sawa usuro iwono, ira nii ma dusa aje ashi me u hana wijo wa hirsa. **53** Wa sussi a nyimo amu cau, a ugali. Abini me ani idika ira me nin, mz buka mamu hira iwono me, wa ribe ani pin ni lau wa shi. **8** Anime wa dusa wa ceki iccau me ini yau bezi ace awe me. **54** Sa una ni kara nini kono nan iriba irum, wa sumibwa ka buka anu tarsa nan aaye ni go me sa wa zinnu bee uYeso me umeme. **9** Abini me Yeso sa ma gurna nan we wa iri a hira azuruno imum be sa ya kem, biyau ma gu, gajja ushi! wa dusa wa eh wa gwindirko bi meki we, wa gu, “kadundere unu ge vanaa tibuna ti me. wawuzi ninonzo. **10** Yeso ma gun Asere mani. **55** Ara nu gwardang wa zi watarsa we p, “kati i kunna ni biyau, ka buka ni ni henu usuro uma nyanga mu Galili, innu wuza ume wa mekibuna u hana ugali, abini me wadi imum iriri. **56** A nyimo awe Maryamu magdaliya irum”. **11** Sa anu me wa zinin tanu tu dusa are nan Maryamu a ino a yakubu nan Yusufu nan anu beh iccau wa ribe anipin wakw buka anu ka ino a hana a zabadi. **57** Innu wunjoro shew anu adang imum be sa wa kem we. **12** Sa anu uru nu kem ma eh, unanu Armatiya, niza me adang a katuma wa kunna, wa dusa wa titi ti Yusufu, me cangi unu tarsa u Yeso mani. **58** cukum wa gamir ka tize, wa nya ana nikara ni Ma ha ahira a Bitrus ma iki anya me nipum kono ni kirfi igwardang. **13** Wa gun we huka ni ni Yeso. Ba Bilatus ma wu anya me. **59** Yusufu ukasu anu, anu tarsa uyeso a eh inni ye wa cuzi maziki nipum me, matirzi innu malties ulau. **60** nipum ni meme uganiya sa ta zin moro. **14** Inki ma wu me. ara hira sama bara urobo nipo ma ka dura ka geme ka biki ahira unu kpaku udang, inko nice nu me ni, mavenki nipo ni dang ma ti rigiza me batit korso anyimo uzito. **15** Ana inki me ni ma dussa. **61** maryamu magadaliya ni kara ni kono me wa kabi ikirfi me, wa wuzi nan Maryamu ukure me wa ciki aje icau me. **62** imum be sa abukawe. Tize ti geme ta samirka Sa a hira asana, umara, ubara abanga me, anuj uribe anyimo e Yahudawa vat, ta re aje u e aye katuma ka sere nan nanu beezi urusa wa gunna kani me. **16** Anu tarsa uyeso ukirau nan nu indai a hira a bilatus. **63** Wa gu ugomo udang, taa wagino me wa dusa uhana ugali ani pana me ringi imum be unu rangigizaa nu a ginome sa sa Yeso ma buki we. **17** Sa wa iri me, wa nya me maa vengize mabuki madi hiri a nyimo ati ye ti ninonzo aye a nyimo awe me wazin unu harsa taru amu cau. **64** A nime buka aka be icau me iriba **18** Yeso ma eh ma kem we ma buki tize u hana a tiye ti taru katti anu tarsa umeme w magu,” a nyam tigomo ta zesere nan ta dizivvat cuzi me, wa guin nanu agi a mahira a nyimo. **19**. Hana ni anyimo uney ika nyara anu jabisa icau ini, urangiza umaassiza udi tekki utuba. **65** utize ta sere i zorsizo we a nyimo niza na coo ni Bilatus ma gun we, “A nee ani in tani an kara vana nan bi be bi lau. **20** Dungura we wa tarsi nini kono ika korso a hira me innin kara ni shi. imum be sa ma buka shi, in zi nigoo nan shi **66** Wa dussa waka korso a hira. mu cau me, wa kode uya uwui uhana umasirka uney. (aiōn g165) wu. u inko. ubezi. ahira me.

28 Unnu sana a hira uwui wa asabar uribe uwui utuba anyimo usati, Maryamu Magadaliya nan ure Maryamu, wa eh barki wa gun kuno icau. **2** Abini me uzuruko adizi adangdang uhiri bibe bi ka dura ka sere bi tuu usuro azesere, bi dusa tuburko nipo me bi cukuno ani po me. **3** Uzina umeme wa zi kasi umelke azesere, turunga ti meme ta zi tirum pau. Anu beeh icau wa dusa wa kunna biyau, **4** warizi zi gusi wa wijo. **5** Bibe bi ka dura kasere bi dusa bi gun in na neh agino me ma gun we, “kati ikunna biyau ba, in rusa i zin nu nyara uyeso ss agankirka me azesere utiti. **6** Mada rani aba me ba, mamu hira, gusi uguna umeme.

Umarkus

1 U tuba uka dura kurunta ka Yesu vana Asere. **2** Kasi unu kurzo tize ta sere Ishaya ma nyetike "ira, "indi tuburko we una kadura a hira awe me, meh mani madi barka we uname." **3** "Akunna nimyera nu uye ani jaa, 'unu tisa, cukuno unu rusa anu nan Ugomo Asere, hakani una umeme dert!". **4** Yohana ma eh ma zorso anu anyimo anijaa makuri ma beziwe una uzorso me nannu guna wa ceki a cara abanga a zenzen barki akabiwe usuro abanga aburume. **5** Vat nipin nu Judiya nan anu Urushalima, wasuri wa ha ahira ameme manno ma zorowe uraba u Juda. sawabuki uguna wa ceki a banga a buru aweme. **6** Yohana ma soki u dibi utiwui unu subu urakumi ma kuri ma tirzi utinome ini wa imimare imeme yazi matu mishii ini jaa. **7** Maboo tize ti Ugomo Asere maguwe uye ma eze sa ma tekum ini kara mi indaki mabari uguna in tunguno in sopi be nyumo ba kpatak ameme. **8** Mima zoroshi imgwei me madi zorsoshi inbibe beriri. **9** Anyimo atiye tigonomie tine Yesu ma suri Unazarat anyimo Ugalili Yohana mani ma zoro me uraba Ujorda. **10** Sa Yesu ma suro agwei me, Asesere a pokino bibe biriri ba Asere bi tu anipum nimeme gusi bihurge **11** Sa nimyrang na suro Asesere. Hu, vana um mani sa inteki unu nyara me. in kunna urunta uweme. **12** Abinime bibe biziki me bi hamme ani jaa. **13** Ma cukuno ani jaa me tiye tina akura nazi, una bi be bizenzen ma eh ma mansame, maciki ni gome nan ni nama ini jaa una katuma ka Asere ma nyinzi me imum besa manyara. **14** Uganiya sa a meki Yohana Yesu ma ennu boo anu tize ka Asere. **15** Magu ana uganiya wa aye ma saa mu Ugomo Asere ma aye mamu, hem mi ikabi tize tum. **16** Madusa ani kira nu raba udan Ugalili, ma iri Siman nan Andrawus uhenu u Siman wazi ma hurba uraba me. wazi numensi icere. **17** Yesu ma guwe aye tarsan nimi indi wushi anu mensi anabu. **18** Wa ba ceki ma hurba me wa tarsi me. **19** Mara anyimo a tanu ma iri Yakubu vana u Zabadi nan Yohana uhenume. wah ra anyimo ujirgi umgwei unu urezi umakoma. **20** Matiti we, wa dusa waba ceki acho awe me Zabadi anyimo ujirgi umgwei me wa tarsi me. **21** Ma haki a nyimo Ukaparnahum Asabar adusa a ribe, me ma ka ribe a nyimo udenge unigura ma boo tize ta Asere. Wa kunna agi ma ra a kura.

biyau inni mumbe sa ba we wa **22** ziki me debe sa mazin nikara azoh gusi debe sa ma bezizi abanga. **23** A nyimo udenge unigura me uye mara ni in bibe bizenzeng. Maha ma wu uhunu gangang. **24** Nyanini tidi wuzi in hu Yeso una nu nazareth? Wa aye uhuzin duru? Marusa we hu bibe ba Asere bini. **25** Yeso ma busurka ubergene me magu, ingara u suri abini me. **26** Abini me bibe bi zenzeng me bi vete me adizi bi yeze nigmirang gangang bi ku sura me. **27** vat anu wa kunna biya, wa ikki nya nini izigeme, uboo abanga asoh nan ni kara! Mayenne anu ibe zenzeng wa yenne wa kunna me. **28** Abini me abanga adusa a ribize vat a nyimo nan matara mu Galili. **29** A hira me sa wa ceki udenge unigura me, wa ribe anyimo a kura Simon wan Andarawus an Yakubu nan Yohana. **30** Ugiri u Simon marari innipum ba wa buki me abanga ameme. **31** Ba amini me ma meki tari ma hirza me. ma ba huma. ma ziki imumare ma nyawe. **32** Unnu wunjoro, wa ezime inna na tikoni nan bibe sa agbergene wa ribe we. **33** ni pin me ni gurna vat ana tukum. **34** ma humza vat ana tikoni sassas ma kuri ma suzo agbergene wa buki tize barki wa rusi me. **35** Ma suri ni ssiziso maka wuna biringara in sissimme. **36** Siman nan bibe sa wa zi nigome wa nyarime. **37** Wa dusa wa iri me a hira sa ma rani. sa wa ira me, wa gu imme, anabu wa zin innu nyara uw. **38** Ma guna taru ni, arahira a ninjo a nipin imbuki we tize abini me cangi. Imumbi sa ya en me ya zigino me. **39** Ma dusa vat a nyimo uGalili, ma boo tize ta Asere a nyimo a tidenge ti nigura, ma suzo a gbergene. **40** Uku taru maka aye ma tun guno inna ruu, magu imme ana inki wa hem uhuman. **41** Ma ngwimca innu gogoni, Yeso ma yeze tari timeme ma dari me, magu inn zinnu su me, magu, huma. **42** A hira me ma ba huma. **43** Yeso ma gu imme innki wa buka uye abanga agino adi huwe, dusa ana me. Yeso ma gu imme hana kati ubuki uye iri mum. **44** Ka nya una katuma ka Asere udanga me, umm be sa Musa mabuki we unnu guna wuzi ini. **45** Ba unu me ma tunguno ubo anabu imum me vat. Abini ani Yeso ma diri ace usuro a nippin. Ma dusa maka cukuno a manyanga ma huu im bikki cas barki anu wa nyarai me.

2 Uganiya sa Yesu ma ze usuro u capernaum a tiye chingiling, a nu a hirame wa kunna agi ma ra a kura. **2** Anu wa orno gbardan

uka biki a natuhumme. Yesu ma duku zin nu sarki ire imum. **21** Unu mazoni sa madi ziki bezizi uwe tize ta sere. **3** Aye wa eh a hira Yesu kutira ma duzi udibi ukuzi, ingi awuna anime me in nu nu koni uwujo uti hira; we wa nazi kutirane kudi janika ani pum ni ukuzime, anime wani wa hanname wa eh ni. **4** U ganiyame adi kem ujanika uzenzeng. **22** Uye mada ke ma barki ubgardan anu, waha wa pere urufime, wu ubere uso, uwa ubere ukuzuba, inge ma wa tuzome a hirame sa yesu ma turini in nu wuna anime, u wa ubereme udi tusa har adiri komi me sa ma rarini **5** Sa Yesu ma iri u hem ubereme, nan nu wa ubereme sa awu ubereme uweme, magun nu nu konime, vena, a kpicowe a nyumo uwa uso ubereme. **23** Innu wui usabat, we usizikime uweme. **6** Are anu rusa wa chiki a Yesu ma ha uru idawa, nan nanu tarsa umeme hira changi, wa basa amu ruba muweme, **7** Wa ukirau ware wazin nu suzo idawa batu wa ri. **24** gu ane ni unu ugeme ma boo tize anu anime in gusa Ugomo Asere mani cas ma kpijo wazin nu wuza imum sa ada wuzame rono a usizikime wa noo. **8** Dibedibesi, Yesu sa ma sabar baa. **25** Ma gun we, “Dagi ya kunna imum rusa imumbe sa wazin nu basame a muruba sa Dawuda nan na nume sa wuzi nan me wawu muweme, ma gun we, nyanini izin nu basa me a sa ikomo ya hume ba? **26** Indabe sama ha akura muruba mushime? **9** Nyanini i teki in nu zati u Ugomo Asere sa Abiathar mazi unu dang mari u zito, agun nu nu konime, a kpicowhe usizikime biredi ubebe sa unu dang wa sere mani madake uweme, nani agu hira zika ukomi uweme udusa? mari ma nyanki ande sa wazi nanme baa. **27** **10** Rusa changi unu koni, vana wa Asere mazin Yesu magu “ba barka uwui wa sabar barki anu ni kara nu kpijo usizizime wa nabu. **11** Magunan mani daki anabu barki uwui wa sabar ba. **28** Ane hu, hira zika upenge uweme udusa akura a weme. **12** Ma dusa ma hiri dibedibe, maziki upengeme, ma surij akurame ma dusa a ame akurame aje anabu vat. **13** Yesu ma kiri ma dusa, upuri uwah anume wa eh vat a hirame, agi ma beziziwe urusa Asere. **14** Sa mazin nu aka, ma iri uru lawiyawa vana u Alpheus, sa ma chiki ahira unu kapsa Ikirfi ima nyanga, magumme “Tarsam” ma hiri ma tarsime. **15** Sa Yesu mazin nu re imumare a kura an levime, Anu kapsa Ikirfi ima nyanga, nan nanu amu riba mu facak wazin na reme upata anu tara umeme ukirau in wa re. anu gbarda wa tungunu tarsa ume. **16** Sa anu Nyerte a Farisawa wa iri Yesu unu ri mumare nan nanu amu riba mu facak, anu kapsa Ikirfi ima nyanga, wagu, nyanini ya wuna mazin nari mumare nan wee. **17** Sa Yesu ma kunna, magunwe, an debe sa wazin ahuma pum wada nyarawe unu kaba, anu koni wani cas wa nyara anu ka. in da ma eh u nyara ana mu riba muririba ana mu riba mu facak wani ma aye u nyara uwe. **18** Anu tarsa u Yuhana nan nanu tarsa a Farisawa wazin inu hiri sarku rimumare. Wa eh, wa gumme, “Nyanini” ya wuna anu tarsa u Yuhana nom na nu tarsa a Farisawa waka wa hiri sarki uremumu? **19** Yesu ma gunwe, “Anu eze a hira nyah wadake wa hiri sarki ure imumu uneh usome ma da nan we, inka une usome mada nan we, wadake we hiri sarki urimumba. **20** Tire tiye tidi eh sa adi ziki uneh usoo me a hira ashi. A nyimo ati tiginome, wadi hiri

3 Yesu ma ku ma kuri a nyumo u denge sa uni gura, uye sa tare ta wano maa rani abnyumome. **2** wa zi unu nyasra kuna sa wadi meki me unu caran unu wui wa sabath. **3** Yesu ma buki una tare sa ta wano ma hiri ma tunno a ti anu. **4** Ma buki a nabu “Irizi unu ma wuzi ka tuma ka ririn nan ka bur unu wui wa sasbath mee; u buri unu nan u humee” wa ciki tik. **5** Ma gamirka ma iri we ma puru a bit barku ubgas umu riba muwe mee, ma gunmee witi Yesu ma meki tari tu numee ti dusa ti ti huma. **6** Daki dadankino ma Farisiyawa na ma Herodiyawa wa suri ama tara waka wuza ti chukum wa tiri ti nyo agi wa hu mee. **7** Yesu ma ziki a hana a tami tume mee wa dusa u hana uraba dangi. **8** Anu Gallilee nai nu Judiya wa tarsi gbardan. Anu Jerusalem, Iduniya ana ma tara mu Jodan nan ti kira tu teira wanu Sidon gbardan sa wa kunna imum me sa ma zinowuza me wa e. **9** Ma buki a hana a tanu tume mee wa nyarme ku zuki ku mei barki u gbardan wa nu katu wa humee. **10** Sa ma humzan na nu gbardan, barki anime ana ti koni gbardan wa meki u sonsiace batu wa dari mee. **11** Ingi ani ibe i amemee ma so, “wa guse ho mani vana Asere”. **12** Ma bussuruk we katu anu wa rusume. **13** Ma nyene asesari ani po ma titi an de sa ma nyara wa e wa kem me. **14** Ma zanka ana kirau inwa re (andee sa ma nya we ni za Adura) batu wa chukuno nan me ma

kur ma tunzi we wa ka bizi anu tize ta sere. **15** kunna. **10** Uganiya sa Yesu ma ciki nana a hana Nan ni kara mu suzo agbargene. **16** Ma zauka kadura ka meme anu kirau in kare ukasume wa anu kirau inwa re: Simon de sa ma nyame ni za iki me nyanini imumu ibiyau bi sa mazi ni bo Bitrus **17** Yakubu u sam u Zebedee nan Yohana iru. **11** Shime ma hiri shi iboke shi imumbesa u nanu u Yakubu (ma nya we ni zo buwanajis ira Asesere i sa wa zome nan shi ba sa dai ma wati a hana u tusa Asere); **18** Nan Andrawus, buka. **12** Wa di hiri a wada ira ini? wadi kunna Filip, Batalomi, Matiyu, Toma Yakubu u sam e wa wadi caki imumbesa wa kunna **13** Ma wa Alfarsus, Tadawus, Simon u Zailot. **19** Nan gwawe indaki ya kunna imumbesa mabuka shi Yahuda Iskarioti de sa madi zizime. **20** Sa ma ba ide wa aneni iri Asere. **14** Unu cobo isana kuro a kura anu wa gurna gbardan nan wa iri igenneme tize ta Asere tini barki ini mumbesa me, wa diri ace are imumare. **21** Ana kura awe abeziwe inime. **15** Aye wazi kasi i sana ya rinzome sa wa kuna age iriba imeme izo nan me wa una barki wakunna tize ta Asere dibe wazowesuri uguma waka burame. **22** Anu rusa sawa suri ina bangu iveteme niba. **16** Anabu wazi kaniya u Jerusalem wa gu mazin ibibe ba gbargene. isanasa ya rizo upambara inka uwui wa tusa **23** Yesu ma titiwe a hira ame ma bukuwe tize inki we vati. **17** Wazi kasi andebesa wa kaba anu hunzi; Adi wu aneni u gbargenee. **24** Inge tize ta Asere wenne iri mumu ya hira ibiyau ana ma nyanga wa hara ace awe ma nyanga me wa zome inna bangu zetiminiiba. **18** Isanasa ma rizo. **25** Inge ana kura wa hara ace awe, a ya rizi ikunu ineini anabu sa wakunna tize ta kura me a rizo. **26** Tuge u gbargeme ma garte Asereme. **19** Adezusa a cere anu ine eni ya unni ani ce nume ibinani ime ya aye. **27** Unu mada kee ma riba akura una ni kura ma cuzi tinangatu na nikara sarki u tirza umee. **28** Ka dundura ma buka shi vat u rizizo wanu adi parkumen uni vat nan nu chara sa wa charsan. **29** Vat de sa ma chara bi be biririn ba Asere ada cheke meba. (**aiōn g165**, **aiōnios g166**) **30** Yesu ma buku we aneiwe barki su wa gu mazin in bibe bi zenze. **31** A ino umeme nan anu henu meme wa e wa tunno ama tara, wa tumi aye atitime. **32** Anu sa wa kete me gbem wa gun me a ino uweme nan anu heme henu uweme wa turi a ma tari a ma ma gu wewani anka ino nan anu henu umeme. **33** Ma kabirka ka we unu ikko, aka veni anka ino um nan anu henu um. **34** Ma venki aje ma iri an de sa wa kete wewa ni hanu enu am nan aka ino am.

4 Mari aje ino bezizi anome tize ta Asere ani winme, ma ribee Ujerusalem ma chukuno anabu uwara nikyerainge maniwii. **2** Mare aje tibe yau, maze inu buu maguwe itilem tilem maguwe ana. **3** Kunna nii u na tibira masuri atibira? **4** Samabira ire esanairesa una ignyin eyitingi. **5** Ire isaname yarizo adezi upanbara inka uwui wa tusa idusa iwa. **6** Sa uwu watusa idusa awa. **7** Ire ya rizi, ire kana ikame ahiri inpime daki yawuna uhoba. **8** Ire ya rizi adizi ariri inya biho akuro atataru ire akuro ta tasi ire aino aino. **9** Anu ati anatitui tu kunna me na wa kunna wa wuzi katuma neinni imumume sawa

ya rizi ikunu ineini anabu sa wakunna tize ta Asereme. **19** Adezusa a cere anu ine eni ya unni geme na nu una urunta wa kati anabu ukunna tize ta Asereme. (**aiōn g165**) **20** Kasi andebesa wa kabi tize ta Asere we wani kasi isana sa yarizo adizariri wa niza iburi irir ire kuro ataru ire aguro utasi ire mi ino. **21** Yesu ma bukiwe innu guna adatawu ura upitila a inpi ine gira nani meba. **22** Indaki ire imumu irani sa izi mubunzi sa daki inki tasi ini **23** Vati anatitui tu ba anu haze ushi tire tize. **24** Mkuri mabukawé inoguna imu dusa ame. **25** Desa mazini adi kinkimeni da unna na makuna da besa daki ma kunna ba ade wa kete me gbem wa gun me a ino uweme nan ame. **26** Yesu ma reje ini gusa tize ta Asere tize kaniya unu wa guta me une uni, uni adegutuwen harma tarawa nyara u ira uwe. **27** Amori ahiri unu atinkuweni. **28** Adizi ata anya ugenome mada urusame indabesa aru uru uzi ba har asani usanna ahira. **29** Uganiya sa ya hina maka ma imumu uwesi maka barki ya hina. **30** Yesu ma buki madi bezuwe anabu aneni barki watinka nani ma bezuwe uya anu rusa sa wada rusa ba. **31** Wazi kasi isana icicinci sa una tibira ma ha maka bira uru uwu iriri. **32** Akabiri ini iki isuri hari iwu ure memerun ulambume. **33** Yesu ma reje inu bo uwe tasi timumu gbardan sa ma bezuzu we tene barki kati wa perkeme ba. **34** Madaki beziziwe inka mazi nan na hana akatuma ka meme wa daki wa cukuno wa zi vati ani gino makama ma bukuwe vati imumbesa ize. **35** Uru uwui ma gu ahana akatuma kameme

tarini ti kafani uhuru utekume. **36** Wa dusa wa wa gun desa mazin inna gbergene me, ma ceki hiri wa dibe ugirgime wadusa uhana uhuru we manyanga. **18** Sa yesu mazi unu ribe ujirgi ugino nan mare ma jirgi. **37** Ukpебu udandang umei una agbergene me magu madi tarsi me. **19** wa uhiri udari ukeme u e mei u winca u jirgi me Yesu daki ma hem ma dusa nan me ba, magun ama rari wa gwarne buka tize ma dusa ma buki me”dusa akura ashi me ahira anu aweme uka tize na nu kpебu me utoнno. **38** Yesu mararume buka imum me sa ugomo Asere ma wuza we. **20** imumu ime unu nyetike ihoru u urdu uceki Ba ma dusa unu boo timumum ti dangdang me duru tiwui. **39** Sama zuma ma barka ukpebu me sa Yesu ma wuza me a nyimo Udikafolis, anu magu a une tunno ukpebu udusa utoнno rik. wa kunna biyau vat desa ma kunna. **21** Sa Yesu **40** Ma gwewe nyanini yawuna izindiyau inda kwale ni'ori na nu gbardang ni e ni kem me sa ta meme aveni ma bari uguna ma karti me ma ma raa ani kira nuraba me. **22** ure una katuma nyanga ma gene.

5 Sa wa kafa uhuru uraba udang anyimo ama nyanga magasinawa. **2** Sa ma tuno a nyimo ujirgi me uru nu una gbergene abit sa ma ciki ahira amucau ma e ma kem Yeso. **3** Ma dusa ma kurzo yeso ni agi ahira mucau muni ahira aticukum ti meme, barki anime unu tirza umeme ma zoni. **4** Barki amu tirza me in tizini ma tazi tini tiyorso unu rusa utirza umeme ma zoni. **5** Ahira amucau acukuno gusi akura ameme niye nan wuyi sarki uhirs. **6** Sa ma ira Yeso ma aze madusa ma ka rizo aje ameme. **7** Ma dusa ma wu uhunu magu, “nyanini indi wuzi Yesu, vanaa asere una ninonzo mapata nan na asere. kati gidim. **8** Ba yesu magu “suro ani pum ni nu ugeme hu bibe bizenze” **9** Yesu ma iki me niza ni weme aveni, ma kabirkia magu”na za nim gbem barki ti ori. **10** Magun Yesu nyara kati Yesu ma gidi me a manya ma meme ba. **11** Ahira me nigo ni maladu nazi unu kase unu nyara imum yare azeser upana. **12** Agbergene wa iki Yesu wa gu” tuburko duru anyimo amaladu tika ribe anyimo awe”. **13** Madusa ma hem unu iko wa agbergene abit me, wa dusa wa suri inti sum sum wa ka ribe anyimo amaladu akuro ukirau, wa dusa wa rizo anyimo uraba udang, mei ma dusa ma ziki we. **14** Abini me anu me sa wazi unu kasen imaladu me wa dusa unu sum uhana anyimo anipim nan nagiro waka buka imum me sa wa ira. Anu gwardang wa suri wa ha ahira me batu wa ka ira imum me sa Yesu ma wuza. **15** Sa wa aye ahira Yesu me wa iri una agberne agino me sa ma zi maciki a dici maaduku soki turunga ti riri ani pum ni meme sa wa ira wa dusa wa kunna biyau. **16** Andesa wa e wa iri imum me sa ya kem unu agbergene agino me ma buki we imum me vat sa ya kem me nan maladu me. **17** Wadusa

ba ma dusa unu boo timumum ti dangdang me sa Yesu ma wuza me a nyimo Udkafolis, anu wa kunna biyau vat desa ma kunna. **21** Sa Yesu ma kafa unuhuru uraba udang anyimo ukwale kwale ni'ori na nu gbardang ni e ni kem me sa ma raa ani kira nuraba me. **22** ure una katuma anyimo udenge unigura nahana Asere una niza Yayirus sa ma ira Yesu, ma dusa ma tunguno ina ruu aje ameme. **23** Ma vovi tari ahira me ma gun yesu”kusu ucaa um mada zo me uhuma, ma aye mamu iwono, aye tara tari tiwe me ani ce ni meme batu ma huma. **24** Madusa nigome nan me, ni'ori nanu gbardang unu tarsa ume unu haza mamu nan me. **25** Ure une maka aye sa ma ziki tiwe ukirau nan tini re unu kpongizo uma ye. **26** Ma tarsi ana tika gbardang, ma hu vat imum me sa ma zini, daki ma huma. imum me isabi ikingizi. **27** Sa ma kunna abanga Yesu. Madusa ma tarsi me adumo sa mazin intanu, madusa ma dari udibi Yesu. **28** Ma buki anyimo iriba imeme, “inki ma dara udibi uyesu indidi huma”. **29** Sa ma dara udibi me ukpogizo umaye me udusa utoнno, ma kunna ani pum nimeme ma huma ma venke ini jasi imeme. **30** Yesu kunna nikara na suro ani pum nimeme. Ma dusa ma gamirka ma iki ni'ori nanu me magu “aveni ma dara udibi um”? **31** Ba anu tarsa umeme wagu”wa ira ni'ori na nabu na aka upuru uwe, iduku gu”aveni ma dara we”? **32** Yesu madusa ma gunkuno batu ma iri desa ma dara me. **33** Uneme sa ma rusi imum me sa ya kem me, madusa unu kira imbiyau. Madusa ma e ma rizi aje Yesu ma buki me kadure me. **34** Madusa ma gun me”uca um nihem ni weme na benki we wa huma. Dusa anyimo iriba irum wa huma. **35** Sa ma raa anyimo atize are ana katuma udenge ubirigira, wagu”uca uwe me mamu wono. nyanini ya wuna daki wa kini ba? **36** Sa Yesu ma kunna imum sa wazi unu boo me, nan ana akatuma udenge ubi unigura, ”kati i kunna biyau, hem ni shi”. **37** Daki ma ceki uye ma tarsi me ba an Bitrus, Yakubu nan Yohana uhenu Yakubu cas ma hem wa tarsi me. **38** Sa wa aye akura una katuma udenge uni gura ma e ma kem anu wazin tiso nan tihunu. **39** Sa ma

ribe akura me, ba ma iki we “nyanini ya wuna
iriba ishi me ya corno me nyanini ya wuna izin
ti soo me? vanaa me daki ma wono ba, moro
mani mazini”. **40** Ba ma dusa mazunzuka, ma
suso anu me vat amatara, ma ziki aco nan ka
a'ino nan an desa wazi nigo me nan me, wa
ha ahira sa uca me marari ni. **41** Ma yeze tari
tikubura me ma gu me “Talitha koum” sa igusa
kubura, ma gunan hu hira” **42** Kubura ku dusa
ku hiri ku tubi tanu [tiwe timeme tazi ukirau
in tini tire]. Anu wa dusa wa kunna biyau. **43**
Madusa hunguko we titui kati wa buki uye ba.
Ba ma gu me imum yare mari.

6 Yesu ma suri abini me ma ribe a nyimo
atribuba timeme. **2** Rono Asesere me a eh, ma
bezi we tize a nyimo a hira ugursuna. Anabu
gwardan sa wazi un nu kunna ume biyau ba
meki we. Wa gu, a bani ma kem tize tigeme?
uyaya urusa ugamara utize tinit Asere a nya
me? Abani makem imum ibi yau i genne me
ni. **3** Ugo me mani unu aso, vana u maryamu
nan uhenu u yakubu nan yosisnan yahuda nan
siman? ingo tizi ni go me nan na henu a a eh
ameme? wonno wa kunna iriba in Yesu. **4** Yesu
ma buki we “udura ma zome me in nin non
zo ni rini a kura nan a nyimo anu ameme nan
na henu ameme ba. **5** Sa ma wuzi katuma ka
dandan a bini me ba ma wu taris Asesere a nu
chingilin wa huma. **6** Uzatu kaba tize me wa
wu ma kunna sas. mari aje unnu kese a nyimo
agiro a we me in tize ta sere. **7** Matiti anu kirau
inna re matumi we wa rere ma nya we nikara
Asesere nu bengizi. **8** Makuri ma kati we uzika
ire imum ban ubina cas, kati waziki ubiredi
ubakara, u nyara kirfi a nyimo ittino ba. **9** Senke
ya soki ma kwatak, kati wa ziki madibi mare ba.
10 Magu “in ka ya ribo a kura, cukunoni ingi
uganiya udusa” wa ayei. **11** Inka da akaba shi
ahira, wa nyari kunna ushi in ka idi cheki a
hira me, kuburkani ususuru utishi me, barki i
chukono imummumu ubezi. **12** Wa suri wa buki
anabu wa cheki imum ima dini. **13** Wa gidi a
gbergenu gwardan wa kuri wa zemka a nu mei
wa nya ana ti koni ni huma. **14** Ugomo Hiridus
ma kunna nizi ni Yesu na hana piit. Aye wa gusi
Yohana unu uzoibo anabu ma hiri a nyimo anu
imono barki ani, mazinne wuza imum ibi yau.
15 Aye wa gu, me Iliya mani aye udura Asere
mazigu uye a nyimo a na dura ka Asere ka dati.
16 Sa Hiridus ma kunna agi Yohana sa makari
niche ni me meh, ma hiri. **17** Barki matuma a
meki Yohana a korso meh ahira ani rere, barki
Hirudiya uney u henu unemeh Filibus; barki
ma wuzi a nya nan me. **18** Yohana ma buki
Hiridus “idariziba u ziki uney u hana uwe meh.
19 Hiriduya ma inki Yohana ni barda barki ma
hu meh, da ma rusi ba. **20** Hiridus ma kunna
biyau bi Yohana, ma rusi ma zi inbi yau ba sere
mazi lau. Hiridus ma nyari kati adari meh ba.
Sa mah kunna tize ta sere a nyio a Yohana tize
me ta chari me iri ba, vat ani me ma kunna
urunta utize me. **21** Sa uwui wa biki Hiriduya
ma nyari uganiya utita anabuh. Rono uniza ni
Hiridus mah titi a nuh adanda ari imumare ana
katuma ka ti soja nan nuh aje u Galilee. **22** Ucha
u Hiridiya ma wuzi morso, Hiridus nan agenu
me wakuna urunta kang. Ogomo ma gu unnu
cha me, vat imum sa uyara innya we. **23** Ma
toniko, vat imum sa wa iko in di nya we vat
nan u watu uma nyaga mam. **24** Masuri maka
gona me nya nini indi iki? A ino magu niche ni
Yohana unu uzorso anu tarsa u Yesu. **25** Ma kuri
debe a nyimo ahira anabuh me, makem ugomo
magu in me in yara a nyam a-a na me, Asesere
a hira zalang, niche ni Yohana una uzorso anuh
bi. **26** Ugomo ma kunna iriba barki tize ti tuba
me nan na genu, da ma rushi u nyari me ba. **27**
Ugomo ma tumi usoja a nyimo ana katuma ka
memeh me eh inni che ni Yohana; monno ma
ha maka kara niche me ayimo ani reremeh. **28**
Ma eh inni che me, a nyimo imum ihuma ma
nya ucha me, ucha ma ziki ma nya a inome.
29 Anu tarsa Yesu wa kunna, wonno wa eh wa
ziki ikizi me waka vati a nyimo mu chau. **30**
Adara wa gurna a hiri Yesu, wa buki vat imum
sa wa wuzi. **31** Magu inweh, “aye ni a nyi mo
ani jaa i venke chinilin. anu gwardan wa ehzi.
Wa kursi wa ga we u kunna runta, nanni ganiya
are imum are. **32** Wa dusa a nyimo u jirgi umei
a hira atik. **33** Anuh gwardan wa iri nwe wa
rusu we wa sumi in ti buna a nyime a nabuh,
wa agiza weh. **34** Sa ma biki upuru uni goba me
Yesu ma iri ni gubiri na nuh, monno ma kunna
ugogoni barki wa zi gu itam sarki unni boh uwe
tize ta sere meh gwardan. **35** Sa uganiya wa
ha piit a nutarsa umemeh wa kem me wa gu
“a hira a geme a wuna ni jaa nan u ganiya wa
aka. **36** matumi weh waribe a nyimo ani pin
nan morobo meh, wa kpi in imum wa ri. **37** Ma
karbika ma guh in weh “Shi nya we iri imum
wari” wa buki ti da ke ti ha tikakpa imum ya re

ikirfi a ino a kur are ti nya we wari? **38** Ma gu in kasu ayahudawa indaki wazi warize imumu weh ubiredi uhono uni ichanti? ana ika ira. sa yare sarki ukpico utareba barki utanda uwe wa iri wa gu ana, ma biredi uchibi nan ni chere wanunu awe me. **4** Utanda uwe me inka waze ini re. **39** Ma busurka anu vat wa chukuno a usuro atanu nani ahira tijamani unume makama dizi tikura Asesere ukpe. **40** Wa chukuno tikura, zuri ma kpico tare muharu nan muso ulaidayi anu akuru ukirau (100s) nan anu akuru uchibi indaki a kura unume mazoro tihihira timeme (50s). **41** Sa ma zika ubiredi u chibi me nan ni lau ma dukuri imumu yare. **5** A Yahudawa anu chere ini re ma ayeze Asesere ma wu biringara nyatike ihori i Musa we wani wazi Yesume ma puri ubiredi me ma anabu meh. wa hari wa iki inuguna aneni ahana kadura kawame anu ichere ira nee. **42** Wa ri vat har wa tisi. **43** wazome inu tarsa utanda wanunu ashimeba Wonno wa ziki ma kasu mu mum ya re me igira wanu ware imumu yare intari. **6** Monno ma ukirau nan mare gwem, nan mu gitu mi chere kabirkawe maguwe ane ani Ishaya mabuki tize me. **44** Uganiya me anu akura akuri uchibi sa inu guna shime izi muruba mubit shi wono wa re. **45** Ayimo uganiya me wu anu tarsa ume igusa aki tarsa tize ta Asere eni me mucumani me wa ribe ayi mo jirgi umei, wa haki aje uwatu izini no wasa me ikirze tarsa utize tum. **7** Izee u gino me; u Besaida ma sabi ma ma tumi a nuh wuza eni sarke uguna indake imumusa indake me wa dusa. **46** Sa wa dusa monno nyene anि ma tarsi tishime eze tarsa utanda wana abu ino pana ma wu biringara. **47** Unu wunjoro ujirgi gunasa agi wasiri. **8** Ya ceki imumbesa agoshi umei wa ra a matara ma nigaba meh me mazi iwozi shibe izi inuweza yanabu. **9** Munu magu insisi meha matara. **48** Ma iri ma rusu wa da awe eni me ane ani ya ceki imumsa Ugomo kunna tize kang ba barki bigirmo ba kati we. Asere magu awozume eni shiwono izi shi be Ayimo atiye me ma ha maka kem we, mazi in ezi ino utanda. **10** Musa magu kati izogi aco tanu Asesere a mei, ma nyari aka uweh. **49** Sa uweme nan kaino uweme ba desa mawuza wa iri meh wa gusi nani immoli ini bawa wa wu enime aduhume. **11** Kaniya iceki aco ushime uhuna. **50** Barki vat wa iri me wa kunna biyau, a aka anu ashime imumu ikaye wazi enime vat nyimo uganiya me, ma gu in weh. Wuna ni iri imumbe yaze idikem amu aye aze eni. **12** Anime ba ihu! mi mani kati ikunna biyau ba. **51** Ma ani ya karti me ma benki aco me nan ka inome, ribe a nyimo ujirgi umei ba nippuru ni tonno, **13** Enime ya gusi tize ta Asere iza ini mumu wonno wa kunna biyau a meh. **52** Sa wa kunna ini ba barki atanda anि ize inu bezizi ahana abanga ubiredi me, iri bi iwe me i wushew. **53** ashime eni eni izinnu wuza timumu timadini. Sa wa kafa, wa biki a mayanga mu Genesarat, a **14** Yesu be makurzi sake utita anabu magu nyimo ijirgi umei meh. **54** Sa wa suri a nyimo awe kunanimime ikuri irusu mimeru kuma kai. a ugirgi umeime, anuh wa rusu Yesu meh. **55** **15** Imumusa yaribe a puronu amatara indaki Anuh wa ribe a nyimo a ma nyanga vat, wa ineini ya cara kuma madiniba ahira Asere hazin na anati koni wa en a hira meme. vat a imumusayesuro anyo unu ineeni madinime ma hira sa wa kunna ma hazin. **56** Vat a hira sa dandang ahira Asere. **16** Vati da sa mazi intutui ma ribe a arobo me anि pin pin nan mayanga kini makunna. **17** Madusa maribe akura ahana me; wa ziki ana ti koni a makasuwa, wa tiri tarì akatumka kameme wa wuzi u ukon inu guna barki ma dari wa u nyara udara uwatu u dibi nyanini imumubesa wa buka enime. **18** Mabuka umemeh vat, vat ana ge sa wa duri udibi wa awe inu guna indaki irusa inu guna imumusa huma.

7 Afarisawa wa e anu nyetike i hori imumsa
wa e a Yesu wasuri Urushelima wa e urunu a
Yesu me. **2** Wa ti ka inu guna are ahana a kadura
ka meme waze inare imumu yare sareke ukpico
utare, barke utanda uwe wa Yahudawa, inke
uno maze uru, nanitanu nani ahira tijamani
madake mare imumu ini me ba sai makpico
iso na iharu menanu ulaidayi me upatu utari
tumeme maduku rimumare. **3** We Afisawa nanu
yaribe apuru unobu inze ine eni idaki ene eni
madini ba. **19** Aguna imumu yaribe anyu iriba
nabu ine yakuri ya suo ine apuru nome Yesu
muno magu iza ine ini madinimeba. **20** Mano
marege mabuki imumbesa yasuro apuromo ine
eni yake icukuno madini munu. **21** Ayemu irebe
unovu abini ani akazi ubasu tize ta Asere a iriba
unobu kasi mikara uchara umadini uhuza anabu
akenzi ayeme iri imumu. **22** Okolomo katuma
ka zenzen uhem ache ureme ibabana unyarume
uni henu ukuna urunta udara umeme. **23** Vati

timumu tiginome tisuso a hira iruba inu vat tii. wano wa orso ukasu me sawa re wa ceki tekati cera unu meni. **24** Madusa ma heri ma ukaso me ma myinca mu gira munu sunare. ribe ma akura sadaki manyari arusuba Tarya, **9** Wa zi ahana ruma, anuakuru sunare. vana u Sidon barki kati anu wa ruse ba inime anu Asere ma tuburko. we wa dusa. **10** Vana Asere wa ruse. **25** Uru uni sama invana uce sama ma ribi ayimo uzirgi uwei nan na hana katuma unu koni udenze sa ma kunna abanga Yesume kameme wa ribe ayimo ni kiri nu Dalmanutha. mawu masi maka rizo atibuna. **26** Eni me u **11** Afarisiyawa wa suru wa tunguno ama tara Bahiliniya mani maze ageme u Finikiya a Yome na me. Wano wa susu me iri mum Asesere, a Yeh Yemo Mayega masuri maha maka tirame wa mansame wa iri. **12** Ma gunkuno ayimo tari masusome abergeme avaname. **27** Yesu urusa umeme, ma gu we, nyanini ya wuna ana ma gwa we cekinime ahana wari indaki ya geme wa nyara irimum kadura kani ma bukashi wuna riba akabi mumu mare ya hana anya ada nyame ana geme bihori ba. **13** Madusa ma ani iwoci. **28** Kuma unume ma kabirkma buu cekiwe, ma kuri ma ribe uzirgi umei ma kuri anenime ani unu yataki iharo iwuci inke yare anikira nu kure nini win me. **14** Ahana akatuma mumu yare ake tizi adizi utu buru. **29** Magu kameme wa perkewa uzika ukasus ubiredime ame barki tize tigeme sawa buka teni dusa ahira ameme wa zowe ure ba su ubirede u inde. akura agirome waceki anu wuza me. **30** Madusa **15** Ma nyawe ma duku gun we hira na hira i haki makori akura makyem vana me ma ribe wakem ihiri uyeast wanu Farisiyawa nan wa nu Herod a bergeneme wa chekime wa mahuma. **31** Ma **16** A hana aka tuma komeme wa hira a cece "wa Yesu ma dusa ma ceke ahira me Tarya madusa gu barki sa wa zin unu biredi". **17** Yesu Asere uhana u Sodom ma eni wani dandang uGalili maru sin ani me, ma gunwe, "nyanini ya wuna aname ma e atari tipem tinu kawe. **32** Wa e ame iziru basa abanga uzatu ubiredi? daki yanu iri inu ture madaki mabari tizeba wa tarime tari ba" daki yamu rusa ba? mu riba mushime ma akema tarsu me mahuma me. **33** Mhu kume wanoo? **18** Izin na je ida [hira shi ba? izin tutoi akira madusa madere me utun sa bibame sa ma inda kuna shiba, inda Ringizishi? **19** Uganiya dusa madari me melem. **34** Ma yiziniche ma sa ma pusi mabiredi manu cibi in hari anu heri Asere madusa magu ame "Ephatha" eni akuru cibi, ya ziki mugira mu ma gitu me mu ene "pokol". **35** Sa abuka enime madusa makem hono muni? wa kabarkame wa gu munu kirau titui tumeme ta pokino imumusa ya trezeze me in munu mu re. **20** Sa ma pusi mabiredi manu nilenme nume ya cekime ma dusa ukuno tize. suna mare anyimo akuri anazi, mu gira sa ma **36** Mabuka awe inu guna katu uwe bizi ayeba sa nyinca mu hono muniya ziki? wa kabirkma me ma kunna wa kati ubenki ubuka we ba wa ri age inu hunume. **37** Vati mumbesa ma wuza iriri ini mazino kunna tize aruhu unu ahira uhira.

8 Ayimu tiye, ti gino ni orin na nabu gwardan, wa diri imum ya re vana Asere ma gun we. **2** Inzin nu basa ababga ani ori me. barki wa re aje inti cukun na mi. tiye ti taru sarki are imimare. **3** In gi ma tuburko we uhana tikura tuweme sarka are imimare wadi sizizime una. Barki aye awe me, wasuri atina ti piit. **4** Ahana katuma kameme wa kabirkame, "Abani tidi kem ubiredi ni gwarda ayimo ani ja nigeme ti nya ana geme wa ri wa tii? **5** Ma iki we, "ubiredi ni uhono uni izini? wa gume unu "sunare". **6** Munno ma gun ni ori na nume wa cukuno adizi. Ma ziki ubiredi unu sunareme, ma wu, biringara ma pusi ubiredime ma hari we. **7** Wa kuri wa contikucere cinginlin, ma kuri mawuwe biringara maguwe harani iri. **8** Wano wa re wa

15 Ma nyawe ma duku gun we hira na hira i haki makori akura makyem vana me ma ribe wakem ihiri uyeast wanu Farisiyawa nan wa nu Herod a bergeneme wa chekime wa mahuma. **16** A hana aka tuma komeme wa hira a cece "wa Yesu ma dusa ma ceke ahira me Tarya madusa gu barki sa wa zin unu biredi". **17** Yesu Asere uhana u Sodom ma eni wani dandang uGalili maru sin ani me, ma gunwe, "nyanini ya wuna aname ma e atari tipem tinu kawe. **18** Izin na je ida [hira shi ba? izin tutoi akira madusa madere me utun sa bibame sa ma inda kuna shiba, inda Ringizishi? **19** Uganiya dusa madari me melem. **20** Sa ma pusi mabiredi manu cibi in hari anu heri Asere madusa magu ame "Ephatha" eni akuru cibi, ya ziki mugira mu ma gitu me mu ene "pokol". **21** Ma gun, da da yamu rusa ba? **22** Wa eh ani pin nu ubethsaida. Ana ni pin me wa eh me unu rubo wa gun Yesu ma dari me. **23** Yesu ma meki taru tu rubu me, ma surin me akamaru kani pin. sa ma tufo me tobi aje ma tari, tari aje me, ma ikime "wa ira iri imum? **24** Urubo ma yeze aje Asesere magu "ma ira anu. wa zi kasi matiti ma tanu. **25** Ma kar ma tara me tari ajeme urubo ma poki ajeme. uhiri umeme udusa uze, ma tunguno uhira u kondi nyani memerun. **26** Yesu ma kurzo me akura, ma gunme, "ka ti uribe ani pinbe". **27** Ma gun unu uneh, na tubi a nya ahana imimare wari. ida rizi me ba aziki ubiredi na hana areki a nyimo i wuci ba. **28** Une makarbirkame magu aye acu, iwuci indi cukuno ana dizi utabur wa ri ukasu imimare ya hana. **29** Ma kudu ma gun unu neh me, barki sa wa buka ani, dusa bibe bi bur basuru aca uweme." **30** Une makuri ahira ahana akura maka kem vana ma rari ukomi.

bibe bibur kasuru. **31** Makuri masuri ani pin nu wa iri ni'ori na nu gwardan, anu rusa wadi ku utypre ma eh usidon uraba u Galilee ani kira zini inmatara acece awe me. **15** Sa wa ira Yesu nu Decapolis. **32** Wa ka aye me unu turi sa ma wa dusa wa kunna biyau kan, wa sumi waka da kuna tizeba. wa gun Yesu ma tari me tari kem me. **16** Madusa ma iki anu tarsa umeme tumeme. **33** Mazikime uhana anikiri na nabu, abanga imum sa wazini matara nan we a hira a ma soki me nibo ni a nyimo intuime ma tufime nyanini? **17** Uye anyimo ani ori ma kabirkame tobi ma dari ni lem me. **34** Ma heze aje Asesere, magu unu dungura ma aye unu saam um ahira ma gume. poko! **35** Yesu Mapoki utuime, ma awe me mazan unu ukuni wa gbergene sa ingi kuna. **36** I binani urai umeme. **37** Ayimo Uganiya wa hira daki maka rusi tize ba. **18** Uganiyasa wa me imum be ya ira anilem me ya dusa. ma hira uke reki me adizi make matoti gusi desa tunguno ubootize akuna. **38** De sa ma kuna mue ma wono ufukum umeki ususo anyo ameme mu boo utize tum uganita uzatu u imbizo uni ma meki uydakahini madi ku cukuno gagan. henu nan uganiya uwuza uti mumu tizezen, Ma vovi anutarsa uweme tari wa suso me ni Vana unubu ma di kuna mu mue mu rusa ume, zatu ukuna utize unu maya unu maya uni indi ugana sa ma aye akura Asere nan ibe riri. cukuno nan shi aneni indi kunna urunta ushi

9 Yesu ma gun we “kadudure kani ma buka, me aye ashi me sa wa turi abame wada donkino me iwono ba wadi ku iri akura ugomo Asere nan ugwardang umeme. **2** Sa tiye utasi ta aka Yesu ma zauka Bitrus, Yakubu nan Yohana ma han we uzalan. A hira aginome madusa ma gamirka uzina umeme a hira aweme. **3** Tirunga ti me me dusa ti cukuno ti rum sa adake abati nan iri mum ba. **4** Wa dusa wa iri Iliya nan Musa wa suro, wa iri we wazi nigo me nan Yesu. **5** Bitrus ma dusa ma poki anyo ma gun Yesu unudungura ya wuna uri ti cukuno abame na ti barka madanga mataru: hu u'inde, Musa cangi u'inde nan Iliya u'inde. **6** Bitrus madusa ma diri imum ibuka. Vat uwe ana nigoo ni Yesu me wa kunna biyau. **7** Ni wiri ni dusa ni korso we. Wa kunna ni myira anyimo aniwiri me ni gusa”vanaa um ma zigene me kunna ni tize time”. **8** Daki adodonkino ba, wa dusa daki wa kuri wa ira unu ba, wa iri Yesu mani cas ma turi nan we. **9** Uganiya wa zini utuno usuro uzala me, madusa ma gwarika we kat iwa ka buka uye ba imum me sa wa ira ba, sai Vanaa unu bu ma hira usuro iwono. **10** Barki anime daki wa ka buka uye ba. wa cukuno ubasa imum acece awe ani cas, iri mum sa wa meki igizo ace aweme “nyanini usuro iwono?” **11** wa iki me gu nyanini ya wu anu rusa wa buki agilliya mani madi tubi u aye? **12** Ba ma kabirkma gun we Iliya ma tubi u'aye barki ma barka timum.” Ani nyanini ya wu anyertike agi vanaa unuu madi ribe ijasi” **13** Ba Yesu ma gu Iliya mamu aye, ma e wa wuzi me imum sa ya wu urii, gusi imum me tize tu ugomo asere ta buka ani ce ni meme. **14** Sa wa ze a hira ukasu anu tarsa uyesu, wa e wa iri ni'ori na nu gwardan, anu rusa wadi ku utypre ma eh usidon uraba u Galilee ani kira zini inmatara acece awe me. **15** Sa wa ira Yesu nu Decapolis. **32** Wa ka aye me unu turi sa ma wa dusa wa kunna biyau kan, wa sumi waka da kuna tizeba. wa gun Yesu ma tari me tari kem me. **16** Madusa ma iki anu tarsa umeme tumeme. **33** Mazikime uhana anikiri na nabu, abanga imum sa wazini matara nan we a hira a ma soki me nibo ni a nyimo intuime ma tufime nyanini? **17** Uye anyimo ani ori ma kabirkame tobi ma dari ni lem me. **34** Ma heze aje Asesere, magu unu dungura ma aye unu saam um ahira ma gume. poko! **35** Yesu Mapoki utuime, ma awe me mazan unu ukuni wa gbergene sa ingi kuna. **36** I binani urai umeme. **37** Ayimo Uganiya wa hira daki maka rusi tize ba. **18** Uganiyasa wa me imum be ya ira anilem me ya dusa. ma hira uke reki me adizi make matoti gusi desa tunguno ubootize akuna. **38** De sa ma kuna mue ma wono ufukum umeki ususo anyo ameme mu boo utize tum uganita uzatu u imbizo uni ma meki uydakahini madi ku cukuno gagan. henu nan uganiya uwuza uti mumu tizezen, Ma vovi anutarsa uweme tari wa suso me ni Vana unubu ma di kuna mu mue mu rusa ume, zatu ukuna utize unu maya unu maya uni indi ugana sa ma aye akura Asere nan ibe riri. cukuno nan shi aneni indi kunna urunta ushi me aye ni me ahira am. **20** Wa dusa en invanaa me a hira ameme. Sa ugberge me wa ira Yesu, ma dusa ma reki vanaa me adizi, vanaa me ma dusa ma toti gusi ma wono ufukum unu suso anyo ameme. **21** Yesu ma iki aco avanaa me uganiya sa vanaa ma zika unu koni me? Aco me gu ma ukoni wa tubisi dati ma daza vanaa uneze. **22** Vat uganiya sa imum me ya hira iki reki me anyimo ura nani anyimo amei gusi idi hu me. Inki uda ke uwuza iri mum, kusu benkum kunna ugogoni uru. **23** Yesu iki me, “nani udi hem?” vat imum iwuna ini ahira adesa ma hem. **24** Aco avanaa ma dusa ma kabirkma “ma hem benkum unu zati urusa um”. **25** Sa Yesu ma ira ni'ori na gbarikanu unu sum u aye ahira aweme ba Yesu ma gbarika ugbergene neme ma”hu bibe bi gbas nan bi uzatu ukunna, ma gunna hu suro amatara kini me kati ukuri uribe anyimo ameme ba. **26** Ma dusa ma wu uhunu ma reki vanaa madi ku suri. vanaa ma toti gusi desa ma wono anu wa tunguno ugusa vanaa me wono. **27** Yesu ma meki tarit iyeze, vanaa ma dusa ma tonno. **28** Sa Yesu ma ribe anyimo akura anu tarsa umeme wa e wa kem me nihunzi ya iki “nyanini ya wuna daki haru ta rusa ugberne me ba?” **29** Yesu ma kabirkma gu”ugberne madake ma suri sarki birigara ba”. **30** Wa suri wa meki nibaba wa aki Ugalili, Yesu daki nyarsi uye ma rusi sa wa rani ba. **31** Abinime wa cukuno mazi unu dungura anu tarsa umeme ma buki we “adi nya vanna unu atari ta nuu wadi hu me, inki ma wono anyimo tiye ti taru”. **32** Anu tarsa umeme daki wa rusi imum me sa mazini boo me ba, wadusa wa kunna biyau bi iko ume. **33** Anyimo atanu tiwe me sa wa biki Ukafanum. Sa

wa ciki anyimo akura, ma iki anu tarsa umeme “uruma ma harzina nan nu ne umeme?” wa magu “nyanini iba zina unu gamara me una ilime wa iri ini. 3 Ma kabirkawe, “ane ni Musa me?” 4 Wa cukuno tik daki wa buka imum ba. ma inki shi tize? 5 Wa gu Musa ma him vana Tize me sa waa zini, matara mani acece aweme uruma ma nyertike ihori ama cikime madusa. agi aveni unu dang. 6 Sa ma cukuno ba ma 7 Yesu magunwe barki ugbas usheni. 8 Usuro titi anu tarsa umeme ukirau nan ware. Ma gun utuba Asere a bari vanu ruma nan nu u e. 9 Barki we vat desa ma nyara ma cukuno unu dang, ani me vanu ruma madi kiri a co nan ka ino m adi cukuno una dumo ma kuri ma cukuno wapat ina. 10 Wa ware wa cukuno binama bi inde urere. 11 Ma yeze vanaa atii awe me. Ma inta aziguna wa kadza anawari wa cukuno binama ani kira ni meme ma gu.” 12 Vat desa ma kaba bi inde. 13 Vat imumbesa Asere apata unu hara vanaa ugeme anyimo ani za nim ma kaba mi ma zoni. 14 Uganiya sa wa ra anyumo akura anu mani, desa ma kabam daki ma kaba mi mani tarsa ume wa kura wa ikime abangame. 15 Ma isisi im ba, ma kaba desa ma tumum mani. 16 gunme, vat desa ma gido une umeme ma huza Yohana ma gun me unu udungura, ta ira uye anya nan uru nee ma wuza madini. 17 Inki vanu unu karsa agbergene in niza ni weme, haru be e makini uruma ume maka wuza ara nyasas nan ta karti me, barki mada tarsa duru ba. 18 Yesu ure vanu runa ma wuza madini. 19 Anabuwa en ma kabirka magu” kat i karti me ba barki vat inna hana acincin madarwe anu tarsa Uyesu wa desa ma wuza katuma ka dangdang anyimo ani gwari kawe. 20 Yesu ma iri ani me ma kunna za nim mada buka imum izenze ani ce nim ba”. 21 iriba inwe, ma gun we cekini ahana cincin wa 22 Vat desa ma zo me ini shina nan haru ba ma e a hira am, kat i karti me, barki mada tarsa duru ba. 23 Anabuwa en ma kabirka magu” kat i karti me ba barki vat inna hana acincin madarwe anu tarsa Uyesu wa desa ma wuza katuma ka dangdang anyimo ani gwari kawe. 24 Yesu ma iri ani me ma kunna za nim mada buka imum izenze ani ce nim ba”. 25 Asere usas-suna uwe uni a nyara. 26 Ka dure mein masa barki hu wa asere mani ma buka in boshi, vat de sa da makaba tizee ti ugomo shi mada dira me ba. 27 Vat desa ma wuna a sere kasi vana ucin mada ribe me Asesere. hanaa acinci ageme wa rizo idu wu ri atiri me 28 Maduku gbemdurko ahana ahabu ameme unanzu iriri avingi me ani wiin niconco. 29 Inki tari ti we me wuza we uwazi imum be sa ida rizi me ba u yori tini. idu teki’ akura ati gomo ta sere in tari ti inde ini guna u ribe anyimo ura in tari tire. ura sa uda biso me ba. (**Geenna g1067**) 30 Ahira izom sa ida wijome ba ada bisome uraa me ba. 31 Inki ubuna uweme u wuza u wuza urizi u yori uni. Idi teki unu rii uribe uvenke aseser unu buna u inde unu guna u ribe u raa in ti buna ti re. (**Geenna g1067**) 32 Ahira sa izom idu ri we sarki uwijo ada biso me uraa ahira me ba. 33 Inki nije ni we me ni wuza urizi ukari nini idu teki unu rii uribe ahira asere ini je ni inde ini uguna u ribe uraa inna je are. (**Geenna g1067**) 34 Ahira me sa izom nan ura wadi ri we sarki uwono. 35 Adi vingi anu zati u kunna tize ta Asere anyimo uraa rono u aye ugomo Asere. 36 Muhu mu rizi, inki ma corno me ada ke a barka muni? cukuno nin muhu macece ashi me, wuza nin ticukum ti urunta nan ni henu.

10 Yesu ma ceki ahira aginame ma ha ani kira nu yahudiya ma kuri madusa piit uhana uraba u urdu ni gura na nabu ni kuri ni a hira meme ma zin nu dungura uwe imumbesa maharika u wuzame. 2 Anu bezurusa wa e ahira ame wa ikime, “nani ya wuna uri u ruma

ma ringir ka we. 37 Sa ma tuba tanu, urunu ma sumi mabikime matun guno aje ameme ma iki me “unu dungura nyanini indi wuzi in kim bibeu bu zatu mara? (**aionios g166**) 38 Yesu magu “nyanini utisom uni dungara uriri? uni dungura uriri memani Ugoma Asere. 39 Urusa uinko tize udida hunawe udida wuza imum imadin udida wuzawe ni kari udida wuzawe ma cuco udida nokuwe unu nya aconanka ino tina nu” 40 Unume magu “unudugwa vat adodu aginame martarsan ani, ami manyam. 41 Yesu ma irime ma gun me imumu inde ini ya dewe kazika adodu aweme vat u e utarsum, udikum ani Asesere. 42 Sa ma kunna tize tigino nipum niwi me camcam ma kunna gwan-gwan ma suri ma kini ahirame barki me uni mum taritini. 43 Yesu ma iri anu tarsa umeme magu idi zinijas inimum maribe Asesere. 44 Ahana utarsa umeme biyau bimikuwe inni gurang me sa mabuka, Yesu ma kuru ma gun we “idi cukono ini jas unukim maribe Asesere! 45 Idi cukuno sheu bironkomi biribe ani hara na lira inni guna uni kim ma ribe Asesere. 46 Innu kunna anime saya kini muruba mu wuwe seke “wagu aveni madikafaa.” 47 “Yesu mahiriwe magu”uhira ushime uwuna imum izoni, vat imum iwuna ini a hira asere. 48 Bitrus ma gume haru betakini

adodu aru ti tar su we. **29** Yesu madusa ma **11** Sa wa e mamu nan Urushalima, nan gume bade sa ma kini, a kura, nihenu, a ino, Betafaji, a ubetanya u watu ini po nu aco, a hani nani tiru, barki mi nantize tum. **30** zaitun, yesu ma tumi ana wa re ayimo ni go Makabi imum gwardan sa idi tekitimum me ni meme **2**. magun we hanani aku giro ku sama kini adumo. (aiōn g165, aiōnios g166) **31** Anu ginome aje ashime, unu ribe ushi idi iri kuzenki gwardan sa we wani anu tuba wadi cukuno anu kutiri, anu hira shi ba i sopi i eni, **3**. vat de sa masi za. **32** Wara anyimo tuna uhana urshalima ma gunan shi nyanini i wuza anime? i gun me yesu mara aje wawuzi imum ibiyau. **33** Tiyen (sakura mani ma nyara, madi kurzonni ingi ma ne ti ha za, u'urshalima adi nya vana, unu atiri mara. **4** wa dusa waka kem kuzenki kutiri ana tanua dadan dam anu rusa u nyetike litize. tukum akura upuru una wa sopi. **5** A de sa wa Wadi in tize ahume. **34** Wa di wuze me ni basa ra ahira me wa iki we yanini ya wuna ya sapo wa tufzi me tobi wa cobi me wahume, inki kuzenki me? wa buki we imumme sa sakura wa huname madi hiri anyimo atiye titaru.” **35** ma buki. **6** ba wa cheki we wa dusa. **7** Ba wa e Yakubu nan yohanna a hana, a zabadi wa'le ahira yesu in ku zenki me, wa nassa madibi maweme ame wagu,”unudungara ti nyara uwu zin dura a maro a Luzern me madi ku nyene **8** Anu immumbe sata iko we. **36** Magunwe”nyanini gwardan wa nasa madibi mawame uname aye nyara in wuzi shiri”? **37** Wagu me kirin duru waka nyarsa mava mama titi wanasa uname. **9** ti cukuno ani nonzo nowome, unu inde atari Ana je nan ana dumo wa yeze amyira wa nonzo tinare uye atinan gure tuweme. **38** Yesu ma de sa ma eze ayimo ni za na asere. **10** Nonzoti kabarka magurwe”ida rusa shi imum me sa somo sa ti eze uwatu aco aru Dauda 'Nonzo izunu igizome idake isi ijas me san disi? Wak **39** ogomo asere. **11** Yesu ma ribe urushalima ma ha abirkwa wadake, Yesu ma kabirikawe rusani ijas uwatu udenge asere. ma gunkuno kodi nyani me san indisi idi si. **40** Desa madi cukuno atare ahira me. uganiya uwunjoro, masuri madusa tinare nan tinan gure da immani indi nya se an ubetanya nan nanu kirau in wa re. **12** Ni ye ni de sa anyawe.” **41** Anu kirau anyimo anutarsa kure, sa wa ze usuro ubetanya, ikomo, imeki ume sa wa kumna anime. watubi kunzuna umu me. **13** Ma iri utiti upom piit in mava mariri, ruba in yakubu nan yohana. **42** Yesu matit maha nani madi ka kem ahana mari, dama kem tuwe magunwe,”irusa anuagebe sawazi agomo i muma ahira me ban mava cas, da uganiya aweme wa bezizi anu zatu tarsa asere nikara. iburi ini ba **14**. Magu titime,” uye mada kuri ure **43** Daki ame ani idi cukuno anyimo ashime. ire imumu ahira aweme,” anutarsa ume unuy vat desa ma nyara ma cukuno unanu anyume kunna me. (aiōn g165) **15** Sa waze urushalima, ashime memani madi cukuno urere a nyimo maribe udenge aser, ma kem azinu ziza adodo ma ashime. **44** Vat desa ma nyara ma cukuno ahira udenge asere me ma gidiwa, ma gamari aje shime, ama cukuno urere. **45** Vana unu ma e tihira tanu ugamara i kirfi na makwanku manu uwuza ukatuma ka co me kani, da awuzi meni. ziza uti mumu ma vingizi. **16** Ma karti uzika **46** Waribe uyariko sa wa suro uyariko ni gome koyani uwatu udenge asere sa azi unizizame nan ni go namu tarsa ume. a nyimo atanu tuwe ahira me. **17** Ma dunguri we magu,” Akura am me wasusa wagun na nanurru urubo una ni adi chukuno ahira tize nan asere vat une? shibe za bartamawa su sammu timawas ma ciki ani ya kurzo ya kurzo ani mabere ma kari **18**. Unu kira nuna. **47** Samakuna yesu banazera mani udandan udungara katoma ka asere nan anu mayezen nigmyirang magu”yesu vana udauda nyetike ihori wa kuna imum me sa buki, wa ziki kunna ugogoni um!” **48** Anume vat wa kwadi me, una uguna wadi hume, barki bi yau ziki una wagun me wana tik makuri mayeze nigmyirang uguna wadi hone. barki bi yau wa iri vat adesa ukure. **49** Yesu matunno magu atitime wa dusa waa ra ahira me wahem in yeso iriba iweme **19**. wa tunno wa titime wagu uni ribahu aye. **50** ko ya uwunjoro wadi cekki ni pin me. **20** Sa wa Ma suso udibi ma'hiri matonno ma ha ahira hira ni sisizo, wa iri utiti upom me wa-waa nan ayeso. **51** Yesu ma kabirkia me, “nyani ni u nyara ti ji me **21**. Bitrus maringi me magu,”una akura in wu zuwe ni?” urubo magu unu rusa in nyara ira' utiti upom me sa wa wu uni anyo wa-waa in kin, uhira ahira. **52** Yesu magu dusa u hem kpagarak. **22** yeso ma kabirkia magun we, inko ni u'wo me wa humman hu.”Sama kim u hira ma iriba ahira asere **23**. kadure kani in boshi vat de dusa ma tarsime, wa dusa nigome.

sa ma inko riba ahira asere mada ke magu unu

pana, hira abame uha anyimo a niwin, in daki uru tini. **11** Tize uwatu Asere imumu ibiyau a ma wuza ma, aye ba mahem iri ba imeme idi je aru me. **12** Watubi unyarsa umaki Yesu. **13** cukuno anime, asere adiwazi katuma kameme. Wa tuburko ma Farisiyawa wana Hiridiyawa, **24** yeso magu mabukashi, vat imum sa ya iko a bi wa nyarisi me intize. **14** Sa wa e, wagumme, ringara, inkoni iriba idi kem, idi cukuno anime unudungara, inzome iri imumbe sa mabizema **25**. ingi idi wu biringara -ivete vat imumme sa sizi anime, mazi neziwe nibaba nigome Asere uye ma wuna shi, barki acoo ashi me anyimo ma nya kaisar imumsa izi kaisa. **15** Matinka aseseri ma vete shi meni cangi **26** in daki ya malim mawa me nyanini i we me wa pattum. veteni ba, acoo ashi anyimo aseseri mada vete unyam imum sa mari ini. **16** Wa nya Yesu unu sheni ba cangi. **27** Sa wa kuro urishalima, yesu inde, mabukwe, muhenu maveni ma zige me, mahazi uribe udenge asere, unu dandang, anu wa gu muhenu ma kaisar. **17** Yesu magu nya nyetike ihori wa nanu-udenge asere wa e wa kisari imumbe sa izi kisari unya Yesu, imeme kem me. **28** Wa gun me,” unu uya ubari uni uzin nyani imum be sizi ya Asere inyan Asere. **18** A katuma ka gume? aveni ma nya we ni kara ni Sadukiyawa e ahira al eme wa debe sa maguna wuza katuma ka gume? **29** Yesu ma gun we, ca u hira uzoni wa iki me. **19** Uni bizizi Musa ma mi, in ikishi changi. ingi yabuka ni mi indi buki nyetike durin ingi uhenu ma womo maceki unej shi desa ma nyam ni kara ni wuza ka katuma ka umeme, sarki vana anyimo uni henu, a uye gume **30** uzurso uyohana, wa seseri uni nani wa mazi uneh me bayi mayo vana unu neti unanu annu, uni? kabirkani mi”. **31** wa gamirka tize me. **20** Anu sunare anihenu, wazi anya unu ne acece aweme wa gu, ingi ta guna aseseri ani- u inde unu tuba uzika me ma wii, ma ceki me madigu, nyani ya wuna daki ya hem in me ba? sarki vana. **21** Unu ure ma wii maceki ine me **32** ingi ta guna ahira unnu ani” wa kuna iyau sarki vana unu uku taru cangi ma wii. **22** Unu ya nu, vat wa hem in yohanna una ka tuma usunare ma wii ma ceki me sarki ahana u aye ka asere mani. Abini me wa kabirkira Yesu wa adumo me une ma wii. **23** Romo be sa Ugomo gu, tida tanduru ba, **33** Abini me Yesu ma gun Asere madi e une me madi wa veni. **24** Yesu we,” mi cangi inda bukashi nani aveni ma nyam magu ine ini ya wuna i carsa abangan, barki nikara ni katuma ba,” nani in buki shi in ni kara uzatu urusa uni kara na Asere. **25** Rono u zauka anabuu, anya adi zoni, vat uru tidi cukunomana kadura Asere. **26** Abanga iwono, nanu uhirza ibe daki ya bassani ihori i Musa sa ma nyetike anyimo anijaa unu guna immani Asere Ibrahim, Asere a Ishaku, nan Asere a Yakubu. **27** An, debe sa Asere mazi Asere a weme anu vengize mani, wazome anu vengize mani wazome u guna aginwe mukizi muni ya hurna shi gbardang. **28** Uye ma e mazi kunna imum be sa wazi unu boo me, ma iri Yesu makabarka ma iki we, tiye tize yini tiduandang. **29** Yesu makabirkira we tize ti dandang, kunna ni, anu IrailamUgomo Asere azia inde. **30** Udi tafna nan na Asere, Ugomo Asere vat ini riba iwe me, nanbi be biweme, wa nikara. **31** Tize tu kure, tine tini in taa uroni utura uwe me gusi nice nu we me, ure ukuri uka zoni sa uteki ugeme. **32** Unu nyetike, magu, rep unu urusa, ka dura kani Asere azi a inde, ara Asere azo ni. **33** Uhem me vat ini riba inde wanu rusa, vat nikara uhem uroni utura gusi ni wome ine ini itaki uni ure, ubonza adodu nan wiro udi roronga. **34** Sa Yesu ma iri, ukabirkira umeme urisi, magun we uzo we piit nan nakura Asere abini ani daki uye makuri ma iki me iri

12 I Yesubma tubi inwe in ze torusa, magu unu nubu mabari imum uru imeme maketi a hirama in matiti ma henzi uwa coco makarsi madini makuri mabari ahira uzu mei urun uma titi, madusa a tanu ta piit. **2** Imum yanyame matonue anakadura kameme ura ma owawane ore sa makakaba ibru imatitima ma meki vana me watri wahu arume. **3** Koma wazekime, watirime, wa birko me wa dusa sarki iri mum. **4** Wa sake utumma aye ahira awame una kadura, watri me wakunna me iwovo anice wacekime in mu e. **5** Makuri matumi u ye unu inde ahu, wagumari aye awa me, watiri watiri wahuwatuzi we. **6** Mazi uni inde sa madi tumi, una adimo me ma guana unadumo sa madi tumime, wadi kunna biyau bi meme. **7** Anaka tuma waguana vana uyo ume mazi gume cati hu me ti cati imum ya choo me. **8** Wa meki me wa hu wa vingi me a ni kira ni ru. **9** Nyanini unu ru me, madi wu, madi huzi anu inta uru me, ma nya aye. **10** Da ya basa ihori ige me sa, nipo sa anyarime nini, ni neni na cukuna nipo ni tuba

rum. **35** Yesu mara udenge Asere magi unu imum be sa idi. buki. **12** uhenu ma di nyari boo uwe ti ze ta Asere, vana u Dauda. **36** Dauda uhenu a hume, aco madi nya vanna u meme. biriri ba gunana, Asere, cukuno atinare tam Ahanna wadi game an de sa wa yoo we wadi indi kurzo aroni ishine iwome ati buna tiwome. nyari una sa adi huu anu yoo uweme. **13** Vat anu **37** Dauda nice ni meme magu una kaba uru wadi game shi barki niza num. Desa ma tonno "Asere", nyani ya wu a gum me vanu Dauda?, inikara barki mi, madi kem. uvenke. **14** Inki ya ni ori na nu kunna anyimo iri ba irum. **38** ira ti mum ti ma dini ti zezen ati hira sa daki ya Yesu unu bezizi haka sake ina nu unyeyike anu wunu ri ti cukuno nin ca unu poko aje marusi unyara uniza uni sansani uni izini we ajira ani nan ande sa wa ra u yahudiya wa sumi uhana gura. **39** Anu nyara ahira ticukuno ti dandang ahira zalan. **15** Desa ma tari asesere udenge kati ati denge ta Asere wanti hira tu tanda. **40** Wadi ma tu ba, nani ma ziki iri mum a nyimo me. **16** ribize ati kura ta neti a koro wa kuri wa wusi Kati desa mamu hana uruu magu madi ze ma bi ringara bi joko batu uwuna ugino me imum ziki ueguptu uimpino ba. **17** Idi cukuno imum izenze ini. **41** Ba abini me Yesu ma cukuno a ugogoni ahira a desa wadi inta tipuru tu yoo nikuri a nyimo udenge Asere, unu hira anu unu rezi ikirfi anyimo ani kuri, anu gbardang wa nani a hana aneze nyimo tiye ti gino me. **18** Wuzani biringara kati imum me i kem in nikuzi. rezi ikirfi idandang anyimo imumbesa wazini. **19** Adi kunna ijasi igeme sa a mu kunna ba, adi **42** Ure ukoro une ma e ma reki anini ana re cas. iri imum me sa da mu ira usasana u ini ba. **20** **43** Ma titi anu tarsa umeme magu we, kudura ka Sarki Ugomo Asere ma kaska tiye ti inoma ba, zigeme imboo shi, imumbe ukoro uweri ugeme, inu ma bari uvenke ba, barki andesa azauka mareki iso igeme iteki ukasu anume. **44** Wa we madi kaska tiye ti gino me. **21** In ki uye ma nyanya anyino ukem uwe, sa wazin, me anyimo ranga shi ma ira Ugomo Asere aba, nani abini udira ume uni, ma nya vat, mum be sa mazi. kati i hem ba. **22** Atiye ti gino me agomo ama cico nan anu rusa utize ta sere amacico wadi suri wa bezi shi tire ti mumum batu wa rangizi shi vat nan de sa ma zauka we. **23** Cukuno nin unu rusa ma buka shi. **24** Inki tiye ti jasi ti gino me ta aka uwuyi udi game usuro, upeu udi game u nya u ma saa. **25** Iwira idi rizizi asesere, adi zuruko une ini kara nu Ugomo Asere. **26** Abini adi. iri vana Ugomo Asere madi eh anyimo ati wiri anyimo ani kara nan ni nonzo ni meme. **27** Abini madi ku tuma ahana akadura ka meme madi ori an desa mazauka we vat atikira tu nee na na asesere nan na asesere nan nadizi. **28** Tinka ni iri mum. ahira utiti upom. Inki wa. Kponko ma wa ma. uni urusi ni kuzi na biki urizo. **29** Ane ani. Inki ya ira ti mum ti gema ta aye irusi Ugomo Asere mabiki uzee. **30** Ma buka shi ucara ugeme udi aki me sarki u ira uti mumum ti gema. **31** Asesere nan adizi wadi mari, tize tum ti da mara me ba. **32** Abanga uwuyi nan uganiya uge me uye mada rusa me ba, nani ahana akadura ka meme, nan vana Ugomo Asere, aco me mani marusa unu ganiya ma. **33** Cukuno ni a nyimo u rusa, kati iperke ba, ida rusa uganiya sa madi eh ba. **34** Ya cukuno gusi unakura mani sa ma nyari wuza tanu bama dusa ma nya urere umeme utarsa ina kura, ma hari we katuma koda vi in kame. Ba dusa magun unu nu hira akura me na cukuno sarki

13 Uganiya sa Yesu ma suri udenge Asere ure unu tarsa umeme ma gu ma"unu dungara. **2** ira a poo nan ti kura ti riri ti gema". Yesu ma iki me ma gu ira ti kura ti riri ti gema ada ceke me iri imum ba. **3** Ma iki Asere uzalang uzaitum upuri udenge Asere ba yakubu, yohana nan Andrawus wa eh wa kem me, wa iki me ni hunzi. **4** Ma iki unu maya uni imum i gema idi eh? wadi wu aneni wa rusi? **5** Yesu ma kabirkwa we magu"ukuno ni unu rusa kati arangi shi. **6** Aye wadi eh anyimo ani za num, wadi wadi rangizi aye wa hunne me unna. **7** Ma guu ingi ya kunna abanga ani kono kati i basa ba, daki yamu ira imum ba imum i dadang i eze a dumo. **8** Ni henu ni di game ni henu ni lem ni di game ni lem idi kunna abanga uzuro adizi a ti hira sas, sas, adi wuzi ikomo. Ituba ijasi ya zigino me. **9** Cukuno ni unu rusa, wadi han shi aje a gomo, adi tirzi shi anyimo ati denge tini gura ahan shi aje ananu ama nyanga nan na agomo adang une barki niza nim, idi cukuno imum kunna a hira awe me. **10** Ti mum ti ginome ti da karti tize ti ugomo Asere u re aje ba, tize ti ugomo Asere at une. **11** Inki wa meki shi wa hanan aje ati gomo kati igizo imum me sa idi buki ba, anyimo. uganiya me, daki shi wa ni idi buki tize ba, Ugomo Asere ma di nya shi

ugbiso. 35 Barki an me cukuni unu be, barki ida rusa uwuyi me sa acoo akura me madi ze nani madi ze unu wunjoro uni, nan ina ti anije, uganiya sa bigoro bidi zin unu runzo. 36 we. 37 Imum sa ma buka shi, mabuka koda vi! cukunoni unu rusa.

35 Barki an me cukuni unu be, barki ida rusa uwuyi me sa acoo akura me madi ze nani madi ze unu wunjoro uni, nan ina ti anije, uganiya sa bigoro bidi zin unu runzo. 36 we. 37 Imum sa ma buka shi, mabuka koda vi! cukunoni unu rusa.

38 Sa wa zini ure imum ya re, Yesu madusa ma poki anyo magu “indi in ki ma aye sarki urusa u we me kati mukurka buki shi kadure me uye anyimo ashi sa ti zini ure imum yare nigo me madi wuzim malim ma witim a tari ta roni ani eru. 19 Mu ruba mu we me mu corno me wa tubi u igizo me”nani mi mani” 20 Yeso ma gun we anyimo ashi me ukirau nan wa re sa tizin unu re imum yare isso I inde. 21 Kasi Ubuka utize tu ugomo asere ta buka vanaa unu madi tarsi imum me sa ta buka ani ce ni meme. Desa ma nya vanaa unu ahu, madi kunna dagi ayoo me ba. 22 sa wa zin unu re umum ya re, Yeso ma ziki ubiredi ma yorsi uni ma nya we ma gu re nipum nim nini imum iringizi in mi. 23 Ma inti mei magu sa ni maye mam mani, maye mu inko tize barki anu gbandang. 24 Ma gun we maye mam Mani mu myinca imum idi benki shi sa ma pkonko. 25 Kadundure ma buka shi ahanaa aka dura ku gomo asere atikira tinazi tu nee adizi nan aseser wadi gurna vat ati gomo ta asere. 26 Sa wa wuza ira ini nonzo wa dusa wa suri uhana upana u Olifs. 27 Yesu ma gun we,”vat ushi idi rizi barki mi gu unyerte me. ma gu “itam me idi samirka inki ma kara unu tarsan we”. 28 “Inki ma hira, indi agiza shi uribe Ugalili”. 29 Ba Bitrus ma gu inki vat ukasu udi rizi mi inda rizon ba. 30 Yesu ma gu,”kadundura anyimo anije ni gome udi nyare mi kataru adaa bigoro ba runo kare ba. 31 Bitrus ma kuri ma gu ingi iwono ini tidi wi nigo me vat uwe wa buki ani me. 32 Sa wa e ahira sa a tisa ani UGethsamani, Yesu ma gu inanu tarsa umeme”cukuno nin aba me idika wuna birigira”. 33 Ba ma dusa nan Bitrus, Yakubu, nan Yohana ma tubi u kunna upazaza me. 34 Ma gun we “izin apuru abit, gusiindi wi. Be ni mi abame kati i ha amoro” 35 Yesu manyari kure kuhira matunguno ina ruu biringira dagi unyara gu ukem uni mada ira aje avu ageme ba. 36 Magu “Asere acoo, vat inki imum iwuna karam upazaza ugeme. daki barki unyara um ba caa ucukuno uweme uni. 37 Makuri ma ken we wazin immoro, magun we Bitrus, Siman, izin moroo? Ida ke izi uganiya daki ya wuza moroo. 38 Hira ni wuza ni biringira kati irizi nin, urubu ya hem nipum na game. 39 Makurri ahira abirigira ma ze ma kuri buki imum me sa mabuki unu tuba. 40 Ma kuri ukure ma e ma ken we wazin imoro, aje awe me idi ku pazaza barki

14 Tiye ti re ta dii uguna a wuzi utanda uringi ukafa ani rere nan u biredi uzatu pata nan iri mum. anu adangdang aka tuma nan anu rusa wa gurna anu rusa wa gurna unu nyara una me sa wadi maki Yeso batu wa huu me. 2 Wa gamarka ace awe me inki wa guna wadi meki me unu wuyi unu gori nini mu ruba ma nu mu hiri. 3 Uganiya sa yeso marani Ubatani akura simon una tikuturu, saa ma ciki ure une ma dusa ma en mani mi kirfi ma kari ma kari yesu mani ani ce vat. 4 Aye sa wa raa ahira me mu ruba mu corno me. Unu boo tize acece awe me, unu gusa nyanini ya karti a zizi a hari anu dira ikirfi me? 5 Waa gu mani mageme sa adake azizi ini kirfi idang sa iteki madinari akuri ataru, wa dusa wa meki ugbara ume. 6 Yesu ma kabirka magun we nyanini ya wuna izinu busura ume? me sa ma wuzam imum iriri. 7 Mi ida dem na shi ba, anu dira wazi nigome nan shi ida kee ibenki we uganiya sa wa wuna shi. 8 Une uge me ma wuza imum me sa mada ke ma wuzi: ma kpicom barki uvatti um. 9 Ma buka shi kadure me vat ahira sa adi buu tize ti ugomo asere anyimo une, imum me sa une ugeme ma wuza adi rigi nin. 10 Anyimo ukirau nan ure me, Yahuda iskariyoti ma dusa ma ha ahira ana dangdang magu madi bezi we yeso. 11 Barki u kunna urunta wagu wadi nya me ikirfi, ma tubi ubasa una me sa madibezi we me. 12 Unu wuyi utuba ubirede uzatti upatta nan iri imum sa ake weki bitam barki ukpico, ahanaa aka dura wa iki me”abani wadi ka barka ahira sa wadi ka re imum yare? 13 Madusa ma tumi ana ware anyimo ani pin, ma gun we idi gurna nan uye sa ma cira bidaka bi mei. 14 I tarsi me akura sa madi ribe ni, i gun unu na kura me unu dungura ma guna”udenge me u raba sa madi cukuno nin ma ri imum ye re yi tanda i kafa nin nan anu tarsa u meme?” 15 Madi bezi shi udenge udangdang sa wuza vat ti hira ti tikum nan vat ti mum me sa a nyara i barka ni uni memeru. 16 Adura me wa dusa wa ribe ani pin me, waka kem imum me reb nan tize ti

moroo wadiri imum be sa wadi buki me. **41** Ma muhenu, wa gun me "buka imum me sa idi kem kuri utaru, magun we idazan moroo, unuvenke unu rusa utize" **46** Bitrus sa mazin nigo me nan imum ishi? Ya bari ani me uganiya wa aye sa idi Yesu upuru nikubu sa ahan Yesu, kure kubura nya vanaa unu bu atari ta nu cara abanga. **42** sa ka zin inka tuma ani kubu una katuma kasere Hira ni tidusa, desa madi witim atari ti we me ku e ahira ameme. **47** Ma iri Bitrus ma turi unu ma raa mamu. **43** Sa ma raa anyimo atize me kunna uraa ma gume hume cangi uzi nigoo me Yahuda i, sa ma raa anyimo ukirau nan ware nan Yesu unu Nazaret. **48** Magu inda tam imum wa gino me maka aye in na nu gbardang inti be sa uzini boo me ba, ma dusa ma suri ma dusa vira nan ti bina nan anu akatuma ka asere nan me imum ime. **49** Ure ucca makuri sa ma ira me, anu unyetike nan a nanu. **44** Yahuda unu unya makuri ma buki anu sa wa ciki nigoo me magu, umeme mamu bezi we imum me sa madi wuzi unu ugeme unani goo nimeme nini. **50** Magu ma bezi Yesu, "desa indi gbidirko me" **45** Sa mada zo me nigoo me nan me ba. Ara anyimo yahuda ma aye ma e ahira Yesu ma gu "rabbi" anime anu age sawa turi abini me wagun ti rusa madusa ma gbidirko me. **46** Wa dusa maki me uzi nigoo nan me barki hu ma unu Galili mani. wa hunguko wa dusa ni. **47** Uye anyimo ani **71** Ba ma wu nice nimeme a nyimo usiziki me, goo ni Yesu madusa ma suso uvira ma yori ma tunguno itono unu gusa inda rusam unu utiyui ure vanaa una ukatuma. **48** Yesu ma iki uge me sa izi tize ani ce nimeme ba. **72** Abine we magun" ya ayen inti vira nan ti bina gusi ani bigoro bi runo ukure. Bitrus maringi tize sa ya aye umeki ukari?" **49** Sa mazi ini go me Yesu ma buki me madi bezi uzatu urusa umeme nan shi uni bezizi tize anyimo ti denge tini inki bigoro ba runo kare. Ma kuri ani kira inna gura daki ya meki ni mi ba. Awu ani me barki so.

15 Ani sisizo unu udandang uka tuma wa gurna ahira nigora nan a nanu nan anu nyiti nan nigura, wa tirzizi Yesu wa suru in me, wa ziki me wa nya Bilatus. **2** Bilatus ma iki me, hamani oigome wa Yahudawa/ ma karbirka me, magu wa buka. **3** Anu adadandang unyitike wa nan in bi bukum gwardang **4** Bilatus ma kuri ma iki me, ma gun me, ida kuri iboki iri mumba? ira bi bukum me sa ahaza ni anice nuwe me. **5** Yesu da ma kuru ma buki ire imum ba, Bilatus ma diri imumu ubuka. **6** Anyimo atiye ti uru usana, ma meme madi sapi we niteru ni inde, vat uge sa iko. **7** Uru marani agusa me Barnaba, ma tiri ma inde sa wa hirziza muruba, anu wani sa wa huzi anabu anyimo uhirziza umuruba me. **8** Ni ori na nabu, ni ha ahira ameme wa ka rizizo me adizi ma gunkune we kasi utanda umeme. **9** Bilatus makabirkawemmagu, inarani in sopi, shi ogomo wa yaduwa me? **10** Ma rusa izin iniriba i bit nan anu adadandang u nyetikeme sa wa nya Yesu. **11** In ka ta nya ace ti di cukunu ni gome, a hira imumu iriri i Ugomo Asere. **12** Bilatus ma kabirka we ma kuru magu nyanini idi wuzi ana me. nan Ugomo wa Yahudawa? **13** Wa yeze a nyira magu, ga kirka ni me. **14** Bilatus ma gu we, nyanini ma wu za? wa aje unu kabarsa ume, ga kirka nime. **15** Bilatus ma nuari uwuza anabu imumu iriri, ma cekewe Barabas, uganiya sa ma mari ucubo Yesu, ma gu

zikani i aka baka me utitiunu rere. **16** Anu uhira **38** Atira anyimo udenge Asere awata tihira kare, uni pin wa ziki me uhana anyimo udange unu **39** Uganaya sa vanu dan anipin, wadi titi ni nanu uhira unu pin me. uruma uni kara, ma turu mazinu hira u Yesu, **17** Waduku tiezizi me, upori uvu, waduku barki **40** Ara ne, wa turu piit wa ma iri ani me, ma gu, kadura kani unu gome anice me. **18** Waduku tunguno visisu ume, wa **41** Wa wani a de sa wa vana Asere mani. gunme, Asere akinikiwe ti gomoni, Ugomo wa hiri anyimo, aweme, maryamu magada liya, Yahudawa. **19** Waduku dindi vubo ume anice, nan maryamu a ino a Yakubu unu niza ni wa tufizizime tobe, waduku tungunu agi wa Yusufu nan Solome. **42** Uru winjoro, uwui u **20** Sa wa mara tarsi me u ganiya sa mara u Galili wa zin unu zuza ume biranza, waduku sopi upori uvume, wuza ume katuma, nan ane gwardan sa wa **21** bara adudu ani, barki nisizo uwui asabar ani. waduku suki me ti runga tumeme, wa surin me, igizome Urushalima. **43** Yesufu ma eh, unu watu Arimatiya, urunu bakura, acu a Istifanus nan Rufas! a suru ani **22** Wa han in Yesu a ara ahira **44** agusa ani ugolgota, a hira sa a iso nice ni. **23** Bilatus ma basa iriba magu na ma wuu anime, Waduku nyame ubere agi ma si, ma game usa **24** Waduku gakimga tume me wa hari acece **45** Sa ma kuna ani awa me, wa wuzi matara aceve awame, wa iri **25** Azumo ukirau udira **46** Sa ma rere me. **26** Wa nyetike ihori Asesere utiti uni **26** Ma titi unu uginome, ma iki me, nani Yesu me. **27** Sa wa gakirk **47** Maryamu Magadaliya nan Maryamu a ino a tumeme. **28** Uganaya uni umyica utize me sa ma buki, a basa ini a nyimo anu wuza uti mumum tizezen. **29** Anu agiza una wa dindi unoo ume tize rizezen, wa haki wa zuri ace, wa gusi, u sa udi u kuri uberla uni anyimo atiye ti tarua. **30** Tuno Asesere utiti uni rere, ubenki nice nuwe me. **31** Ane ani anadandanhnan anu nyetike utize ta Asere, wa dindi u zunza ume, acece aweme, wa gusi, ma bursa aye, sizikime ubura unice numeme. **32** Unu bursa anu age, Ugomo u Yahudawa ca ma tuu utiti uni rere nigeme a ana me, ti iri haru yi kabi tize ta Asere, a desa agarki kawe nan me we cangi ma zunzi me. **33** Unu wui ace, maree ma impi nippin vat, uhana azumi ataru uwinjoro. **34** Uhana azumo atari Yesu ma hirza ni myiran Asesere magu, Eloi, Eloi Lama Sabatani? agi Asere, Asere nyanini yawuna wa ga mi? **35** Aye wa turi, sa wa kuna ani me, wq gu, ya kuna mazinu tisa Uliya. **36** Uye a nyimo awe, ma sumi maka rumzo nire uni tira in mei ma gwarara, ma tumi ani titi, ma witi Asesere age ma shimbiko, maduku gusi ca tiri nani iliya madi eh ma tuzo me. **37** Yesu ma hirza ni myira Asesere uganaya uduku myinca.

38 Atira anyimo udenge Asere awata tihira kare, uzi Asesere utuno adizi. **39** Uganaya sa vanu dan anipin, wadi titi ni nanu uhira unu pin me. uruma uni kara, ma turu mazinu hira u Yesu, **40** Ara ne, wa turu piit wa ma iri ani me, ma gu, kadura kani unu gome anice me. **41** Wa wani a de sa wa vana Asere mani. **42** Uru winjoro, uwui u **43** Yesufu ma eh, unu watu Arimatiya, urunu bakura, acu a Istifanus nan Rufas! a suru ani **44** agusa ani ugolgota, a hira sa a iso nice ni. **45** Sa ma kuna ani awa me, wa wuzi matara aceve awame, wa iri **46** Ma titi unu uginome, ma iki me, nani Yesu me. **47** Maryamu Magadaliya nan Maryamu a ino a tumeme. **48** Uganaya uni umyica utize me sa ma buki, a basa ini a nyimo anu wuza uti mumum tizezen. **49** Anu agiza una wa dindi unoo ume tize rizezen, wa haki wa zuri ace, wa gusi, u sa udi u kuri uberla uni anyimo atiye ti tarua. **50** Tuno Asesere utiti uni rere, ubenki nice nuwe me. **51** Ane ani anadandanhnan anu nyetike utize ta Asere, wa dindi u zunza ume, acece aweme, wa gusi, ma bursa aye, sizikime ubura unice numeme. **52** Unu bursa anu age, Ugomo u Yahudawa ca ma tuu utiti uni rere nigeme a ana me, ti iri haru yi kabi tize ta Asere, a desa agarki kawe nan me we cangi ma zunzi me. **53** Unu wui ace, maree ma impi nippin vat, uhana azumi ataru uwinjoro. **54** Uhana azumo atari Yesu ma hirza ni myiran Asesere magu, Eloi, Eloi Lama Sabatani? agi Asere, Asere nyanini yawuna wa ga mi? **55** Aye wa turi, sa wa kuna ani me, wq gu, ya kuna mazinu tisa Uliya. **56** Uye a nyimo awe, ma sumi maka rumzo nire uni tira in mei ma gwarara, ma tumi ani titi, ma witi Asesere age ma shimbiko, maduku gusi ca tiri nani iliya madi eh ma tuzo me. **57** Yesu ma hirza ni myira Asesere uganaya uduku myinca.

ma sussume agwergenen usunare. marenu ma ha maka buka adesa mazina na we a hira aso atiyon. **11** sa wa kunna agi ma hira maremu ma ira me, da wa hem ba. **12** Ma e makem ana wa re ayimo aweme sa wa hazi suro a yimo ani pin me. **13** Wa ha waka buka nihemu, ni henu cangi da wa hem ba. **14** A dodonkino Yeso ma kem anj kirau unu inde, wa kete acece, ma bezi we bezi we uzatu uya iriba i weme nan ni mumme saikartiziwe uhem in me. barki sa da wa him nan adesa wa irame, sa mahiri ahira iwono imeme. **15** ma gun we,” lana ni ayimo une i boo ni henu vat. **16** de sa mahem azoro me madi venke, de sa magame madi ribe ijassi. **17** An desa wa hem tidi zi nigome. ayimo ni za num wadi suzzo agwerge. wadi boo ni lem ni soo. **18** wadi mesi iwa in tari, in wa sa iri mum iti kono i da huna we ba, wadi tarsa ana ti koni tari barki wa humza. **19** Sa ma mari tize wan we adusa aziki me u hana aseseri maka cukuno atari tine reta asere. **20** anu tarsa umeme wa dindi ubo abanga me vataba, ogomo asere ma tarsin in we unu wuza i mumu obasa utize.

Uluka

1 Anu gbardang waa wuzi u inko iriba u nyettke u timum sa taa myinca anyimo aru. **2** Kasi anime sa wa nyan duru, an deba sa wa tari ajeni, we ana kadura wani. **3** Barki anime ani mi ma, sa ma gunguzuno memerum timum ti riri ti tuba sa mi ma nyettiki i inde hu unu udandang Tiyofilos. **4** Bati irusi kadere ki mum besa abezizi shi. **5** Anyimo a tiye ti Hiridus, Ugomo wa Yahudawa, ure una katuma ka Asere ma rani niza ni meme zakariya, masuri u watu u Abija. Une umeme ma suri anikura ni Haruna mani, niza ni meme naa zi Alisabatu. **6** Vat uwe ana biyyau bi Ugomo Asere wani, anu tarsa u inso u tize ta Asere. **7** Ani me waa zin vana ba, barki sa Alisabatu ma kem uyoo ba vat uwe waa mu una. **8** Yaa cukuno sa Zakariya ma raa ahira Asere ma zinu cira ukatuma ka kadura kage sa a nya me. **9** Kasi sa aka zauka debe sa madi hang kadura me, aka zauka a nyimo zauka barki katuma ku Ugomo Asere barki upunsa umucungo. **10** Vat ni ori na nabu wadi wuzi biringara amatara ingi azin nu punsa umucungo. **11** Aname Bibe bi kadura ka Asere ba eh me bi tonno a tari ti nare ta hira u agadi ahira upunsa u wito unice. **12** Sa Zakariya ma iri me ma wu zabol bijayu bi meki me. **13** Ani me bibe bi kadura ka Asere bi gun me, “Kati u kunna biyau ba, Zakariya, barki a kunna biringara bi we me. une uwe me madi yoo vana adi nya me niza Yuhana. **14** Udi kunna mang nan shew, anu gbardang wadi kunna urunta uyoo umeme. **15** Madi cukuno unu udangdang a hira Asere madi da sa me ubere ba, nani bire bi sizasiza bini kara ba, madi myinca in bi be usuro apuru a inome. **16** Adi kurzo a Isarailawa gbardang a hira Ugomo uwe me Asere. **17** Madi haki in mu henu mubi be nan nikara ni Iliya. Madi wuzi anime batii ma gamirka muriba manka coo ahira ahana, batii anu zatu kunna utize wadi haaki unu sa abarka anu Ugomo Asere mani. **18** Zakariya magun bibe bikadura ka Asere, “Indi wu aneni in rusi ani me? mi be ucokoro, une um uwari.” **19** Bibe bi kadura ka Asere, bi kabirkia bi gun me, “Mi mani Jibirailu, debe sa ma tunzino aje Asere. A tumum in buki we, tize turunta. **20** Ira, udi cukuno ubabana udda boo tize ba, se rono be sa timum tigeme tidi myinca. Ane ani barki daki ya hem in tize tum ba, sa tidi myinca

anyimo uganiya uhuma.” **21** Uganiya anu waa zin nu be u Zakariya. waa innu simira sa ma ziki uganiya gbardang a nyimo udenge Asere. **22** Sa ma suri, dama kem ache u boo utize nan we ba. Wa rusi ma iri imum a tiroo sa ma rani a nyimo udenge Asere. Maa wuzi kasi ubabana sarki tize. **23** Sa tiye ti katuma kame me ka aki, ma dusa akura ameme. **24** Usuro atiye ti geme, une umeme Alisabatu ma wu apuru tipeu cibi ma ciki nihunzi me. Magu, **25** “Imum be sa Asere ma wuzum batii ma karum mu'i aje anabu. **26** Anyimo upeu utasi, Asere maa tumi bibe bika kadura ka Asere Jibirailu anipin nu Galili sa agusan u Nazaret. **27** Ahira aku bura ku mare manyani niza me Isubu uni nikura ni Dauda mani, niza niku bura me Maryamu. **28** Ma eh magun kubura me, “Ni isi, hu sa wa kem ukaba Asere mazi nan hu.” **29** Anime, ubasa u kubura me uhun ne me barki agburang magu “nyiaya ni isi nazige me.” **30** Bibe bi kadura ka Asere bi gu, “Kati ukunna biyau ba, Maryamu, hu wa kem uehem ahira Asere. **31** Ira, udi wu apuru u yoo vana udi nya me niza 'Yeso'. **32** Madi wu niza adi tisa me vana ugomo udadang, Ugomo Asere madi nya me ukpanku wa acoo me Dauda. **33** Madi wuzi tigomo akura a Yakubu sarki umarsa, tigomo ti manyanga ma meme tida mara ba.” (aiōn g165) **34** Maryamu magun bibe bi kadura ka Asere me, “Adi wu aneni imum igeme iwu, mi sa inda tam vana uruma ba?” **35** Bibe bi kadura ka Asere bi kabirkia bi gun me, “Bibe biriri bi di eh we in nikara nu Ugomo Asere. Ane ani unu ulau sa udi yoo me adi tisa me vana Asere. **36** Ira, uhenu uweme Alisabatu ma wuna apuru anyimo a tiwari, upeu utasi wa zigeme in na apuru sa a tisa me unu wabi. **37** Rusa ire imum ida tekime nikara na Asere ba.” **38** Mariyamu magu, “Ira mi une ukatuma ka Asere kani. Ca kadura ka weme ka cukuno anime.” Anime Bibe bi kadura ka Asere bi dusa. **39** Mariyamu ma hiri dibe dibe ati ye tigino me ma ha anyimo ani pana ni nipin nu Yahudiya. **40** Ma dusa akura a Zakariya maka iso Alisabatu. **41** Sa Alisabatu ma kunna ni si ni Maryamu, vana umeme anyimo apuru ma hinna, anime Alisabatu ma myinca in bibe bi lau. **42** Ma yeze ni myirang ni meme in nikara magu, “Hu unu imum iriri ini anyimo aneh, imum iriri ini a zo iburu ini ba apuru aweme. **43** Nyanini ya kem sa a'ino Asere am ma aye ahira am? **44** Ira, uganiya sa ni isi niwe me na

ribem a titui, vana apuru amme ma hinna inni
riba irum. 45 Imumu i huma ini me sa ma hem
agi timum sa abuki me ta suri ahira Asere.”
nan ni mum be sa wa barka ire-re wa inki, 73
46 Mariyamu magu, “Iriba im nonziko Asere.
Imum be sa wamu barka nan Ibrahim a coo uru.
47 Bibeum ba kunna mang inna Asere unu
74 Ma tonikon duru, indabe sa a burin duru a
bura um. 48 Barki anime ma ira usiziki me
urere u'eh. Barki uhira ana me uhana uka biki
ure ucara wadi nonzo Asere. 49 Barki anime
meme ugomo udangdang sa ma wuzam anyimo
aniza nu meme ni lau. 50 Ubenki umeme uda
marsa me ba uzika ucara u hana ucara sa wa
nonzo me. 51 Ma bezi nikara in tari tume, ma
samirka ande sa wazin nu wetere unu basa
umuriba muwe me. 52 Maa tuzo ahana atigomo
a makpanku mawe me maduku yaze ande sa wa
sizikiwe. 53 Maa rin ina nu mukomo inti mum
tiriri, anu u kem, ma gidi we wa dusan tari ti
hura. 54 Ma benki urere u meme Isaraila, bat
ma ringi, ma bezi me iriba inez. 55 (kasi sa maa
buki anka coo aru) uhana Ibrahim nan nikura
numeme sarki umarsa.” (aiōn g165) 56 Mariyamu
Isaraila.

ma cukuno nan Alisabatu ti peu ti taru maduku
kuri akura ameme. 57 Aname sa tiye tu yoo
uvana u Alisabatu ta wuu ma yoo vana uruma.
58 Anu utura ume me nan nanu akura aweme
wa kunna agi Asere a bezi me iriba inez kang,
wa kunna mang nan me. 59 Sa a cukuno anime
rono uwitutari wa eh wa gbari vana me, wada
nyame niza “Zakariya” usuro acoo me. 60 Daki
aneba a inome magu, “Manyarum, adi tisame
Yuhana” 61 Wa gunme, “Uye mazoni sa a tisame
inni za nigeme anyumo anu henu uweme”. 62
WA wuzi ure ugunguzino niya niza nini acoo ma
nyara a nyame. 63 Acoo me ma ikiwe imumbe
sa madi nyettike nizameni, “Ma nnyettike
yuhana” imumme i nyawe biyau vat uwe. 64 Sa
ma pokon anyo ameme ni lem me ni dusa derti,
ma buu tiza nan ni nonzo na sere. 65 Biyau bi
meki anime ta dusa piit apana a ma nyanga ma
Yahudawa. 66 Ande sa wa kunna tize tiginome
wa inki tini amu riba vat, wagusi, “Nyanini
vana ugeme madi cukuno fee?” Barki sa tari
ta Asere tizi namme. 67 “Ni nonzo na Asere,
Asere a Isarailawa, barki sa ma aye ubenki nan
nuguguzino u bura anabu. 68 Asere anu Israila
azi gongon, barki ma kem makuri ma nya nice
barki anu a meme. 69 Ma yezen duru ni hure
nu bura uru a nyumo ani kura ni Dawuda, 70
Kasi imum be sa ma buki usuru a nyoo una
kadurame sa ma rani datti. (aiōn g165) 71 Madi eh
duru in nunu bura a tari ta nu nyara u huza

uru vat sa da wa hem in haru ba. 72 Madi wuzi
anime batu ma bezi anka coo uru iruba inez
74 Ma tonikon duru, indabe sa a burin duru a
una kadura ka hira a dandang, ane ani udi nani
ahira a Asere batu ubarka tina, ukuri ubarka
anabu barki u aye umeme, 77 Ubuki anabu
78 Udi cukunoo anime barki ubenki sa Asere wa
wuzin duru usuru uwui ahira ana za ma eh u
benki uru, 79 Ti bezi ma saa ahira ande sa wa
ciki ama rew nan nu hurtu iwono. madi wuzi
anime batu ma tarsi in tibuna turu u hana ahira
ati cukum ti mang”. 80 Aname sa vaname ma
unna ma wu nikara abi beu, ma ciki ani jaa
uka biki tiyei to suru umeme anyumo anu a
Isaraila.

2 Ara anyimo atiye me, kaisar Augustas ma
buki guna abassa vat anu unce. 2 Ubassa
utuba uganiya sa kiriniyus mā zi ugumna
usuriya. 3 Anime kondevi ma dusa ani pin nuwe
me batu aka bassa we. 4 Isubu ma hiri u Nazarat
ani pin nu Baita Lami uhana Yahudiya, aba
sa agusan nipin ni Dauda. Barki me bisana bi
Dauda bini. 5 Ma ha nan Maryamu de sa mazin
inti nyari tume inna puru batu aka bassa we.
6 Uganiya sa wa rani abirko me uganiya me
uni madi yoo vana. 7 Ma yoo Uvana, utuba
uyoo uvana, ma impi me in mapori ma natti me
uhugu, barki sa wa zowe unu denge ba abini
me. 8 Uwata me aye wa rani ama saa unu bee
itam iwee in niye. 9 Bibe bika dura ka Asere bi
ē ahira awe, Ma saa ma Asere maketi we, wa
kunna biyan bidandang. 10 Abinime bibe bika
dura ka Asere be gun we “Kati ikunna biyan ba,
ma aye shi inna bangaa aririn age sa Vat anu
wadi kunna urunta udandang. 11 Ayoo unu bura
kānime ani pin ni Dauda, memani Asere Ugomo
Asere. 12 Ma saa me mazigenme sa adi nya shi,
idi iri vana a impo me imma pori anata me
hungu”. 13 Sārki ucara uganiyan wa iri nigura
nanuu nan Bibe bikadura ka Asere unu nonzo
Asere innugusa. 14 “Ninonzo na Asere unaza,
nan ticukum tihuma acee anu nee nan de sa
ma kunna urunta ume”. 15 Abiki uganiya me sa
Bibe bika dura ka Asere ba dusa anyimo a seseri,

ani tam me wa gun nacece "Ca tihaa ubaitalami, buki vat ande sa waazin nubee uburu Urshalima tika iri imum igeme sa takunna sa Asere abukan abanga a vana me. **39** Sa wa mara kondi nyani duru". **16** Wa haa dibe-dibe waka kem Maryamu wa wuzi kasi u inko utize ta Asere, wa kuri nan Isuba wan vana me anata uhungu. **17** Sa Ugalili ani pin nuweme Unazarat. **40** Vaname wa ira me, wa buki anu imum me sa abuka we ma uu mawu nikara, nan ukingizi urusa, nan anicee ne vana me. **18** Vat ande sa wa kunna ubenki Asere anicee nume. **41** Anka coo me icukuno Imum ugamaru imum me sa anu hira waka haa Ujerusalem ingi niwee na kette barki itam me wa buka. **19** Maryamu ma meki ubassa u'idin Faska. **42** Sa mawuna tiwe ukirau-tire, Wa utimum me sa ma kunna, unu gamara me Iruba. kuri kurri uganiya u'idi utanda. **43** Sa tiyee tu **20** Anu hira itam me wa kuri. Ininonzo nan idi ta mara, wa tubi kurso ati kura. Yeso ma dii ununonzo Asere, barki imum me sa wa kunna, adumo Ujerusalem Särki urusan anka coo me. wa ira, ka si ubuka me sa wa kunna. **21** Sa tiyee **44** Wa bassa nan mazi nanni goo nanume sa wa uwito-utari ta wuna sa adi gbari me, anya me haka nan we, wa hiri tanu. Wa tubi u nyara ume niza Yeso, niza me sa Bibe bika dura ka Asere anyimo anu turra uweme nan aronni. **45** Sa daki ba nyame ada Särki uzika apuru amè. **22** Sa wa ira me ba, wa kuri Ujerusalem waka tunguno tiyee tusuro tawuna kasi u' inko utize ta Asere unyara ume abini me. **46** Wawu tiyee titaru unu "Vat utuba uyoo uruma adi witi Asere me". nyara ume wa tinka me udenge Asere, ma ciki **23** Kasi unyertike U' inko utize ta Asere "Vat atii anu bezizi, unu kunna nan nu'igizo uwe. **47** utuba uyoo uruma adi witi Asere me". **24** Wa Vat andee sa wa kunna me wa meki ugamaru nya me unyanki kasi u' inko utize ta Asere "Mu urusa nan ukabara umeme. **48** Sa wa ira me wa hurbe muni muree nan matatabara marce". **25** meki ugamaru me kang. A'inome ma gun me Ure unyu marani ujerusalem niza nume Siman, "Vana, nyanini wa wuzan duru aname? Kunna, una biyan ba Asere mani ini ruba ilau. Mazin acoo uweme nan mi tizin nunyara uwe unu nunyara ubarka u Isaraila, Bibe ba Asere baazi curiome Iruba". **49** Ma gun we, "Barki nyani nan me. **26** Bibe bilau ba Asere ba bezi me unu izin nunyan um? Ita shi izi gbass incukuno guna mada wono ba senke ma ira Asere Yeso. akura acou um ba?" **50** Daki wa rusa imum sa **27** Uru wui Bibe bilau ba Asere bihan Siman ma boo ba. **51** Ma dusa akura nan we Unazarat udenge Asere. An ka coo me wa ēn Yeso vana ma tarsi tize tuweme. A'ino me ma inki Vat uneze, kasi utanda nan u'inko utize ta Asere. **28** titum tigeme Iruba. **52** Yeso ma re'aje unu uzza Ma gbindirko me abigiri ma nonziko Asere ma nan nurusa, ma kuri ma kinki ukem ukaba ahira gu. **29** "Aname ca urere uweme madusa inna Asere nan nanuu.
 puru arum Asere, kasi ubuka uweme. **30** Barki sa aje am a'era nibussi nuwerne, **31** Sa wa wuza amu hennu manun vat. **32** Ma saa mani mati roo uhana anuu uzati utarsa Asere nan ninonzo uhana anuu aweme Isarailawa". **33** Acoo avana me nan ka inoo we wa kunna urunta imum me sa mubuka. **34** Siman ma nonziko we ma gun Maryamu a inoo me "Kunna memmerum Vana ugeme madi cukuno unaa urizo nan uhira wa nun gbardang anyimo Isaraila nan ubezi sa adi nyarime. **35** Uvira udi wattu iruba iweme batu arusi muruba manu". **36** Unun kurzozo utize ta Asere ahiran me unani zaa Hanatu. Ucaa ufanuyila nilem ni Ashiru mamu wuna uwari kang. Wa wuu tiwee usunare inna nyaa nan uruma umeme. **37** Ma zi'inti wee a'inou-wuitotari intini tinazi (84 years). Daki maceki udenge Asere ba inka tuma unu canti anyoo nan biringara niyee nan nuwui. **38** Uganiya me ma nyene uhana ahira awe unu nonzo Asere, ma

3 Anyimo ani we ni kirau inti cibi ati gomo ti Kaisar Agusta, Bilatus Babunti inti gumna tu Yahudiya, Hiridus inti gomo to Galili, Uhenu umeme Filibus inti gomo tu Ituriya nan Tirakonitis, Lisaniyas inti gomo tu Abiliya. **2** Uganiya me Hanana nan kayata we wani ana dandang aka tuma ka Asere, tize ta Asere ti ē Yohanna usam uzakariya anyimo ani jaa. **3** Ma haki vat ati hihira sa ta kete uraba urdu, unu bezizi utize ta Asere nan ubaptisma ubarka barki uvette ucaran. **4** Kasi uyerte utize ti Ishaya unu kurzozo utize ta Asere, "Ni Myiran unu tissa ani Jaa, 'Barkani unaa Asere, Barkani tinaa tumeme dret. **5** Kondi uya ugbangbang undi myinca, nan kondi niya nihoho nan nipana nidi tuu, nan ti naa ti mammangaran adi witti tini adi myinciza tinaa me sa tizin inti waa. **6** Vat anuu wadi iri ubura wa Asere". **7** Yohana ma gun nigura nanuu me sa wa aye batu ma

wuzi we ubaptisma “Shi ahana iwaai kono Alyeza, vana u Yorima, vana u Matat, vana u aveni magunan shi Isumi ucurnome iruba me Lawi 30 vana u Saminu, vana u Yahuda, vana sa I'eze? 8 Nyani ahana sa wazin in niruba u Isubu, vana u Yuhana, vana u Aliyakima, 31 ubarka, kati itubi ugusa “Tizin Ibrahim acoo vana u Malaya, vana u Mainana, vana u Matata, uru, barki sa in boo shi Asere Madake ma kurzo vana u Natan, vana u Dauda, 32 vana u Yesse, apoo ageme ahana Ibrahim. 9 Ana me amu vana u Obida, vana u Bo'aza, vana u Salmo, wuna bitem atini ama titi barki anime vat utiti vana u Nashon, 33 vana u Amminadab, vana u me sa wa game uyoo ahana wa ririn adi yori Adimi, vana u Arama, vana u Hezruna, vana u uni avetten anyimo uraa”. 10 Nigura me niriage Feresa, vana u Yahuda, 34 vana u Yakubu, vana unu igizo ume unu gusa “Nyanini tidi wuzi?” u Ishaku, vanu Ibrahim, vanu Tera, vanu Nahor, 11 Ma kabirka ma gun we “De sa mazin tidibi 35 vanu Serug, vanu Reyu, vanu Feleg, vanu tini tiree ma nya de sa ma zomen ba u'inde, de Abiru, vanu Shela, 36 vana u Kainana, vana u sa mazin ini mumyarce ma wuzi anime cangi. Arfakshada, vana u Shem, vana u Nuhi, vana 12 Anu kabsa Ikirfi imanyanga wa ē ma wuzi u Lamek, 37 vana u Metusela, vana u Anuhu, baptismwa gun me “Unuu ubezizi, nyanini vana u Yaret, vana u Mahalel, vana u Kainana, tidi wuzi?” 13 Ma gun we “Kati ikabi ikirfi me sa 38 vana u Enosh, vana u Shitu, vana u Adamu, iteki ige sa agunan shi ikabi ba”. 14 Anani kara vana Asere.

nini kono wa iki me, wa gu, “A haru naa? Ma gun we, “Kati iburri uye ikirfi innikara ba, nan i canni uye upilko sa ma taame ba Tonnoni ikirfi uppe ushi me”. 15 Sa anuu waa zin nucanta uguna Yeso ma ē, konderi mameki ugamarra me iruba anicee ni Yohana, nan memani Yeso. 16 Yohana makabirka ma gun Vat uwe “Me inzi shi unu baptismwa inmei uye ma eze sa ma teki nikara num, ma bari in soppi tizin ta kpattak ameme ba. Madi wuzi shi ubaptisma in Bibe ba Asere bilau nan uraa. 17 Upija utana wa alkana umeme uraa atari batii ma ori ma wuu ati kere tume Madi punsi mucini me unu raa sa uda bito ba”. 18 Unu gbara kang, Yohana ma bezizi anuu abanga urunta. 19 Yohana ma gbarika ugomo Hiridus sa ma wuzaanya nan unee uhenu me, Hiruduya, nan ukasu uti mum sa Hiridus ma wuza. 20 Ma kurima kinkin ma wuu aka kurso Yohana akura anire. 21 Sa awuza anuu ubaptisma awuzi Yeso ubaptisma cangi, sa ma zin biringara Aseseri apokino. 22 Bibe ba Asere bilau bituu me kasi uhurbe, nimyiran ni Aseseri “Hu vana mani, de sa inkunna me. In kunna urunta ume”. 23 Yeso maa tubi katuma a tiwe akuru ataru. Maa zi vana (kasi basa me) Isubu vana u Lawi 24 Vana u Matat, vana a lawi, vana u Malki, vana u Yanna, vana u Isubu, 25 Vana Umatatiya, vana u Amos, vana u Nahum, vana Hasli, vana Najjaya 26 Vana u Maata, vana u Matatiya, vana u Shumeya, vana a Yuseka, vana u Yoda, 27 vana Yowana, vana u Resa, vana u Zarubabila, vana u Shiyaltiyel, vana u Niri, 28 vana u Malki, vana u Addi, vana u Kosama, vana u Almadama, vana u Er, 29 vana u Yosi, vana u

4 Yeso gbem in Bibe biririn, uze ume usuro uraba urdu. Bibe bitarsin me anijaa. 2 Sa atiye akuru aniza unu ubur unu manza ume. Atiye tigenome daki ma ree imum ba, umassirka ma kunna ikomo. 3 Unu ubur ma gun me “Ingi huu vana Asere mani gamirka apoo ageme acukuno imum yaree”. 4 Yeso ma kabirka me, “I Ciki unu nyetike unu mada ciki me barki imum yareeba”. 5 Abini me unu ubur ma ziki Yeso ma han me ahira atankaran ma bezi me tigomo tunee vat. 6 Unu ubur ma gun me “Indi nyawee vat tigomo nan timum tigeme barki sa anyam, mi inda ke innya de sa ma wunan. 7 Ingi wa tunguno wa nonzom indi nya we”. 8 Yeso ma kabirka ma gun me “I ciki unu nyertike ‘Udi tarsi ugomo Asere nan Asere awe memani udi nonzo me cas”. 9 Abinime unu ubur ma ziki Yeso ma hamme Urushalima abi tenteri bu denge Asere ma gun me “Ingi vana Asere mani, hinna adizi. 10 Iciki unu nyertike madi buki ibe ika dura ka Asere iburu we 11 nan, ‘Wadi kpatika we in tari kati u vabbi ubuna anipoo”. 12 Ukabirka me, Yeso ma gun me “A gu kati umansa ugomo Asere nan Asere awe ba”. 13 Sa unu ubur me ma mara umanza u Yeso, ma cekime uhana uru ganiya. 14 Yeso ma kuri Ugalili inni kara ni Bibe, abangame a Samirka vat ati kikira ta hirame. 15 Ma tubi ubezizi a udenge unu gura anuu wa nonzo me vat. 16 Ma ē Unazarat, nipin me sa acanti min ma ribe udenge unu gura unu wui Asabar ma hiri ma tonno ubassa ihori. 17 Anyame anyimo u nyertike u Ishaya ma poki unyertikeme ma iri

ahira me sa a guna, **18** “Bibe ba Asere bira anice kang, wa tiri me tari anyo ame. **39** Ma bussarka num, ma zaukan inbuki anu dira abanga aririn ukono, uceki me. Abini me ma hiri ma tubi we ma tummim inbuki aciki arere, nan inpoki katuma. **40** Unu wunjoro, unuu wa ē Yeso inna arubo aje, inwu aceki ande sa apatti we, **19** nuu ati kon sassas. Matari we tari wa huuma. inbuki anu niwee nin bussi na Asere”. **20** Ma **41** Abgergene wa suri anyimo awe gbardang, dusa ma impi inyerte me, makurzo una katuma inti soo unu gusa “Huu vana Asere mani” Yeso men, Wa nuki me aje. **21** Ma tunguno we tize, matarika agbergene me ma karti we tize, barki “Kani unyertike Asere wa myinca ati tui tishi”. wa rusa me Asere ani. **42** Sa ahira asana, ma **22** Vat anuu sa wa rani ahira wa buu mang anice nyari ahira ma kuri anikira. Nigura na nuu unu nume, wa kunna urunta utize me sa ta susso nyara ume batí wa haa ahira me sa ma rani. anyoo ame, wa iki me “Inzo vana Isubu ma Wa nyari inko ume kati madusa. **43** Ma gun we zigeme ba?” **23** Ma gun we “Kadundura inrusa “Ya cukunom gbas inka boo abanga urunta uti idi bukini me tize anyimo atize tigeme, ‘Unuu Gomo ta Asere ati pinpin Sassas, barki anime ninza utika huuman nicee nuwe. Vat imum sa ani atumum abame. **44** Ma ree aje unu boo utize la kunna wa wuzi u kafanahum, wa wuzzi ani ta Asere anyimo ati denge tini gura vat upash pin nuwe cangi”. **24** Ma kuri ma gu “Kadundura Yahudiya.

ma buka shi, ada kabame unuu kurzo utize ta Asere ani pin nume ba. **25** Inboo shi kadurra akoro waa rani Isaraila gbardang uganiya u Iliya, uganiya sa a impi Aseseri tiwee titaru nan tipe utasi Sārk uree, uganiya me sa awuзи ikomo idandang amanyanga mevat. **26** Anime daki atuma Iliya ahira a uye uwe ba, Senke ure ukoro sa ma ciki Uzarifat mamu nan nu Sidon. **27** Akuturu waa kuri warani gbardang a Isaraila uganiya Elaisha unu Kurzuko Utize ta Asere, Naaman unanu Suriya mani cas ahumanme. **28** Murubu manu sa warani udenge unu gura me mu curno me sa wa kunna tize me. **29** Wa hiri wa tuburko uwatu uni pin, wa han me ani poo me sa a nukki nipin nuwe men batí wa vinge me adizi. **30** Ma akki atii awe ma haa arahira. **31** Ma tuu uhana kafanahum nire nipin U Galili. Are Asabar unu bezizi anun anyimo udenge unu gura. **32** Wa gamari ubezizi umeme tak, barki sa tize tumeme tizin unubari. **33** Uganiya ure unuu anyimo udenge unu gura me in bibe bizenzen, ma wu uhunu ini myiran hidandang, **34** “Nyanini mei mawe nan haru, Yeso unu Nazarat? Wa aye barki uhunduru? In rusa hu aveni, Ho mani wa Asere ulau”. **35** Yeso ma taarika ugbergene me ma gu “Wuna tik suo anyimo ame”. Sa ugbergene me ma reki unuu me adizi atii awe, ma suri daki ma kunno me iwono ba. **36** Vat anuu wa meki ugamarame, wa meki uboo me acece. Wa gu “Tiyaya tize tazigino me? Ma busurka bibe bizenzen me unu bari nan nikara, wa suri”. **37** Atubi uboo abangame vat attikikira tini pin me. **38** Yeso ma ceki udenge unu gura me ma ribe akura Siman. A'ino unee u Siman maa Zin unukon

5 Ya cukuno uganiya sa anu wa orno ahira Yeso unu kunna utize ta Asere, ma turi anikira nini win nu Janisarata. **2** Manno ma iri ma Jirigi ma mei mana ma re ma turi anikira nini win me. Anu mesi icere wa suro Ujirigime wazinu kpijo imumu imisi icere. **3** Yeso mano ma ribe a ure Ujirigi me uge sa uzi u Simon, manno magu in Simon ma seserke inu jirigi me ahira ani win me cin uhana anyimo mei. Manno ma cukuno mazinu bezizi anu anyimo ujirigi me. **4** Sa ma mara tize me, ma gun i Simon, “Seserke unu Jirigi me uhana ahira a concong uduku reki imumu imisi icere me batí umesi”. **5** Simon ma kabirkia magu, “Ugomu Asere, ta wuzi katu ini yeh da ta meki iri imum ba, barki tize tuwe me indi reki imumu mesi icere me”. **6** Sa wa wuna ani me, wa meki icere gbardang, ani imumu mesi icere ya Janika. Wanne wa nyari aroni akatuma ku Jirigi ukure me wa eh wa benku we. **7** Wanno wa eh wa myinca ma Jirigi mana ma re unicere, wanno wa tubi upirsya anyimo a mei. **8** Simon, sa ma ira anime, ma dungunu aje a Yeso, magusi, “Cekum ugomo Asere, mi unu madini mani.” **9** Barki sa ma wuzi ma aye, nan andesa wazi nan me, barki ugbardang icere sa wa meki. **10** Agino a pata nan Yakubu nan Yahaya ahana azabadi aroni akatuma ka Simon. Yeso ma gu in Simon, “Kati u kunna biyau ba, barki ana me, udi mesi amabu wani”. **11** Sa wa aye unu Jirigi uwe me amatara ma dizi, we ceke timum me wa tungunu utarsa ume. **12** Uganiya sa ma ra ani pin nu kure me, ure unu u koni umakin karu. Sa ma ira Yesu, Marizi aje a Yesu ma tungunu ugusa, “Ugomu Asere inka wa hem

uda ke u human me". **13** Sa Yeso ma wito tari uni nyiza utika ba, ana tikoni we wani wa nyara ma dara me, magu, ida ki. "Ma hem idi human unu nyiza uti ka. **32** Da ma aye barki in tisa ana huu. Manno madusa mahuma". **14** Manno magu alau ba, ma aye unyara ana madini wa kabi tize me kati ma buki uye ba, manno magu me, "Dusa ta Asere". **33** Wa gun me, "Ahana Yahaya wadi uka buka unu ukatuma ka Asere, kasi sa Musa uzi ni hiri sarki are wa wuzi biringara, ahana mabesi imumu ihuma ahira awe me". **15** Tize anu bezi utize wadi wuzi ani me. Ahana awe me tinno ta dus pitii, anu gbardang wa ey ahira wadi ri wa si". **34** Yeso mangun we, "Uye marani ameme bati wa kem uhumza ahira ameme. **16** sa mada ma wuna aroni una anya wa hiri sarki Manno ma hunguko nipum uhana ahira sa anu are imimare uganiya una nya mazin na we? **35** wa zoni ma wu biringara **17** Ya cukuno imumu Uwui me u eze sa adi ziki una anya me ahira inde anyimo atiye tu bezizi utize anu bezi urusa awe me abine ani wadi hiri sarki are imimare. nananu dungara ande sa wa kete nipin nanu **36** Yeso manno makuri ma buki we u inko ugino ujuda, nan Urushalima. Nikara na Asere ni zi nan we barki uhumza anabu. **18** Uganiya ti kuzi niba, in ka ma wuza anime, ti runga ti ugino are anu wa eh, nan ure unu sa ma wono so me tida wuna uri nan ti kuzu me ba. **37** Azo anikira ni inde anati u penge, wa nyari una uge desa madi ziki uwongo iso ma wu anyimo idaka besa wadi ribe in me anyimo wa natime aje a ikuzu. Inka ma wuza ani me, uwangu uso me Yeso. **19** Da wa kem una sa wadi ribe in me ba udi pusi ida me, uwango me udi kwanko, idaka barki ni ori na nu. Wanno wa nyene Asesere me idi corno me. **38** Barki ani me uwangu uso undenge me wa duku tuzo Asesere urufi wa adi wu uni anyimo amu daka mu so. **39** Azo desa nati me upenge a tii anu aje ayeso. **20** Sa ma madi nyari uwongo igino me, uganiya sa ma sa ira u inko iriba iweme, Yeso magu, "Una kura akpico madini ma we me". **21** Anu nyetike nan anu bizi urusa wa tubi u igizo agino, "Aveni nan ka veni wa wuza imumu ibur? Aveni madake ma kpici madini, inka azo asere ba?" **22** Sa Yeso ma rusa imum besa wazin inu gamara me, ma kabirka magu, "nyanini ya wuna izini JOHKO Utigino me ariba mu shi me? **23** A ya ani ateki unu shew ahira ashime, "Akpico madini ma we nani ashime, "Akpico madini ma we nani agu hu hira haka?" **24** Barki urusi unu guna vana unubu madake ma kpici madini mu unee, ma gunan hu, "Hira uziki upenge uwe u dusa akura awe me". **25** Ahira me ma hiri aje aweme maziki upenge sa ma rari ni, ma dusa uhana akura unu nonzo Asere. **26** Konde vi mazinu basa me nanu nonze Asere. Unu kuna ubi yau inu gusa, "Kani ta ira imumu ibiyau". **27** Uganiya u aka imumu igino me, Yeso masuri ma iri unu kabisa ugandu nizame Lawi ma ciki ahira ukapisa ugandu. Ma gun me, "Tarisami". **28** Lawi manno ma hiri ma tarsi me, mano ma ceki kondi nyani ma tarsi me. **29** Lawi manno ma siri imimare gbardang akura ameme barki Yeso, Anu kabisa ugandu wa ciki upenge ina re imimare ingome nan we. **30** Abini me anu bezi utize nan anu unyite utize wa tubi u i gizo ahana akatuma kameme, unu gusa, "Nyanini ya wuna izin na re nan nanu kabisa ugandu nan na nu amadini?" Yeso **31** ma kabirka magu, "Anu zatu koni wada nyara we

6 In ure uwui asabar Yeso ma ra anyimo uru ubisana ahana katuma kameme wa zinu pusa uma gbangu ma bi sana me, wazunu para me atari tuwe me unu siza ma. **2** Aye anyimo anu bezi utize wagh, "barki nyanini ya wuna iwuza anime unu wui sa da aguna awuzi ane ba?" **3** Yeso ma kabirka we magu, da ya basa imum besa Dauda ma wuzi uganiya sa ma kunna ikomo ba, me nan ananu sa ma zi nigome nan we ba? **4** Ma ribi anyimo kura Asere, maziki imumare ya kura Asere mari ma kuri ma nya ahana aruma sa wa zi nan me, ya zi anime anu dungara utize wani wadi ri. **5** Ma gu we, "vana unubu me mani ugomo Asere asabar me" **6** Ya cukuno u uru uwui asabar mariibe anyimo udenge Asere. Uye Mara ahira sa tari tina re tume ta wii. **7** Anu nyiteke nan nanu bezi tize wa inki aje nani madi humam me unu uwui asabar me, barki wa kem imumu boo ume unu wuza imum besa da ya wuna ba. **8** Barki anime marusa imum besa ma basa manno ma kuri magu inu nu zatu utari me, "hira tonno abanna me atii anabu" unu me manno ma hiri ma tonno. **9** Yeso ma gun we, "In zinu igizo ushi, da ya wuna uri awuzi imumu iriri nan ihuma, aburi unu nani aceki me ma wi?" **10** Manno ma hiru we vat ma gun unu nu me, "Wito tari tuwe me" ma wuzi ani me tari tume me ti huma. **11** Wanno wa kunna

iriba kan, wa kuri wa titi ace wa gamira tize weni, waza anime cangi. **32** In wa hem unu nu imum be sa wadi wuzi in Yeso. **12** Acukuno atiye hem uwe mani cas, nyanini igino me wa wuza? tigino me, sa ma nyene asesere anipo ma wuzi ko ana madini wa hem ina nu hem uwe. **33** Inka biringara. Ma ri aje iniyi nigino me inu wuza i bezi imumu iriri ahira anu wuza ushi imumu ubiringa ahira Asere. **13** Inisi sizo, matiti ahana iriri inicas, nyanini imumu irunta ushi uba me? utarsa umeme, wa eh ahira ameme, ma zauka Ko ana madini wa hem ina nu hem uwe. **34** Inka anu kirau ina nawra re, ande sa matiti we “anu ya nya ureme ahira andesa ya inko iribani wadi kurzizo, utize ta Asere”. **14** Tiza ta hana ameme kurzo shi ni cas, Nyanini uhana aje ashi me? simon (desa ma gusa me Bitrus) nan uhenu Ana madini wa nyaza ana madini ureme, wa ume me Andrawus, Yakubu, Yahaya, Philibus, nyara akurzo imum besa wa nya sarki ukinki u Bartalamawu, **15** Matta, Toma, Yakubu Vana u ire imum ni. **35** In anime hem ni ina hem ushi, Halfa, Simon desa agusa Zaloti, Yahuda vana u i wuzi we imumu iriri. Nyani we ureme kati i Yakubu. **16** Nan Yahuda vana uiskariyoti, desa inki iriba uguna adi kurzo shi ba, ukalum ushi ma cukuno unu re inama Yeso. **17** Sa Yeso ma me udi cukuno gbardang. Idi cukuno ahana ani tunno usuru anipo nan we, wanno wa tonno nonzo barki me i nice num ma bezi ugogoni amassa ahana katuma kame gbardang wa ra ahira anu zutu bezi ukunna urunta ahira anabu. ahira me, nan anu gbardang usuru uyahudiya **36** Cukunoni anu iriba i shew barki aco ushime nan urushalima nan ageno usuro utaya nan unu iriba ishew mani. **37** Kat iwu u inko utize usidon. **18** Wa eh barki wa kunna me, wa kuru tini kubu, shi ada inko tize tini kuba nanshi ba, wa kem uhmuza uti koni tu weme. Ande sa wa kati iwu moco ba, ida kuri agu shi ana moco zin inti koni dati wa kem uhmuza. **19** Konda ba, imbizo ni ana madini shi ma adi imbizo avi anyimo ani orime ma nyari udara ume barki shi. **38** Nyizani aye, shi ma adi nya shi gbardan, ubezi uhuma ura ahira ameme ani, ma kuri unu yanga sa a guta ni une uni adi guti shini ma humuza we vat. **20** Manno ma hiri ahana ikwangizo ati buna tishi me barki uyaga uge akatuma kame me magu, “Anu kem imumu iriri saya gusani, une uni adi gusa shine. **39** Ma kuri shi anu dira, barki anime akura Asere ashe ani. ma bukuwe ure ubezi, “Urubu ma misi urubu **21** Shi anu imumu iriri shi anu ikomo aname, ubina? Inka ma wuna anime, vat uwe wadi rizi barki ti inshi. She anu imumu iriri ana so ana anyimo uwaa, azo ane aniba? **40** Vana ukatuma me, barki idi zunzi. **22** Shi anu imumu iriri ini mada teki me unu bezizi ume ba, barki ani de inka anabu wa ga shi, wa bezi shi usasas wa sa makem ubezi ukem madi cukuno kasi unu guna tiza tishi me anu imumu iriba, bari vana bizizi ume me. **41** Barki nyani ya wuna uhira unubu. **23** Idi zunzi ronigino me, barki idi kem ukunti anije nu henu uwe me, uda wa rusa uira imumu iriri anyimo Asesere, barki anime a imum be sa ira anije nu we ba? **42** Barki nyanini cokoro acokoro anka coo uwe me wa wuzi ana udi gunu henu uwe, uhenu um, nan ikari imum kadura. **24** Ude ushi anu kem barki sa ya kem besa ira anije nu we me, hu da wa ira imum tiyom tishi me. **25** Ude ushi anu itii, barki id i be sa ira ani je nuwe ba? Hu unu iriba ibur kunna ikomo uhana aje, ude ushi anu atizunza tuba ukara ukunti sa ura ani je nuwe, uduku ya de ni idi shizi uhana aje, shi ana tizunza idi iri memeru imum besa ira ani je nuhenu uwe wuzi tiyom nan naso uhana aje. **26** Ude ushi me. **43** Barki ani me ure utiti uriri sa uda ke uyo inka anabu wa nonzo shi barki ane ani acokoro ahana azensen ba, nani utiti uwice uda ke uyo acokoro an ka coo uwe me wazi anu bezi rusa ahana ariri. **44** Barki a da ke arusa konde uya moco. **27** Barki anime ingusa shi anu kunna utiti ahira yoh ahana ameme. Barki anabu wada um, hem ni inde sa ma ga shi ikuri iwu anu ke wa tazi ahana upom anipum nibi kana, nani ga shi imumu iriri. **28** Buka ni anu ati zumza wada ke wa inti mei mu wangu anyimo ikana. tishi tize tiriri, in kuri iwu andesa wa wuzi **45** Una kadure ahira iraba ishew ime me madi shi bi ringara. **29** De sa ma vavi we upo uginne, yo ahna ariri. Una madini madi anyimo iriba gamira ukure me, inka uye mazi ugudu uwe izensen ime madi wuzi imum izenzen barki me, kati ukartime udibi uwe me ba. **30** Nyizani anyimo u inko imm iriba ime ini anyo adi buki ande sa wa nyara imum ahira ashi. Inka uye ma tize. **46** Barki nya ugusam anime, ugomo Asere, zika ire imum sa izi ishi me, kati igu ma kurzo ugomo Asere, ‘I da tarsa shi tize tum ba? **47** inini ba. **31** Vat imum be sa unyara anu wa wuzi Vat desa ma aye ahira ama ma kuna tize tum

ma wuza katuma ni, idi buki shi uzina ume. **48** ti hira sa tizi mamu nan we. **18** Ahana akatuma Mazin kasi de sa mazinu bara akura, desa ma ka yahaya wa buki me timumu tigino vat. **19** henze uwa pitii inka ure wa ruba, inka mei ma Yahaya ma titi ahana akatuma ka meme ana wa myinc, mada ke ma zuruko ani ba barki abara re, ma tumu we ahira ugomo Asere, wagume, ani memmeru. **49** Barki vat desa ma kunna tize “hama ni unu aye me nani uye mani sa ti di be tum maga me utarsa me, mazi kasi desa ma u aye umeme?” **20** Sa wa eh mamu nan Yeso, bara akura ameme adize ahura. Inka ure wa anu wa gu, “yahaya unu zorso anabu, ma tuman vavi ani akura me adi rizi, urizo akura me uzin duru ti iki we,” “ha mani desa u aze, anani ti ini kara.

7 Uganiya sa Yeso ma mari kondi nyani ahira anabu, manno maribe uhana ukafarhum. **2** Urere uruna niza, mazi uhuma ba ma haku uwono. **3** Sama kunna abanga a Yeso, una niza ni ginome tumi ara ananu a yahudawa ahira Yeso waka gunna mē ma eh, ma buri urere umeme ma hazu uwono. **4** Uganiya sa wa eye mamu nan Yeso, wa igizo me inka dure, unuguna, “unu gino ma bari uguna awuzi me anime. **5** Barki sa me unu hem in manyanga maru mani, mani ma barin duru udenge Asere. **6** Yeso manno ma dusa nigome nan we, uganiya sa ma eh mamu nan na kura me, una niza nigino ma tumi a gun in Yeso, “ugomo Asere da ma bari in wu we u eh akura am ba. **7** Ine ini ya wana da ma bari in eh ahira awe ba, buka tize cas urere um ma huma. **8** Barki mi nun mani unu bari, izin nanu nu nyara unipin adizi am, ida ke ugu unu ge, dusa ama dusa, in kuri ingu unigino ‘aye’ ama eh, inkuri ingu urere um, wuna ana, ama wu” **9** Uganiya sa Yeso ma kunna anime, ma kunna ma aye kan, ma gamirka ahira de sa wa tarisame, magu, “ma buka shi, vat anyimo isar’ila da ma kem uye unu inko iriba kashi unu gino ba.” **10** Abini ande sa atumi we, wa ze akura wa kem urere ma huma. **11** Ban anime Yeso ma ha anire nipin agusa nini na’in, ahana ka tuma kameme nan are anu gbardang wa dusa nan me. **12** Uganiya sa wa eh mamu nan ana tukum anipin me, wa iri ure unu acira me ukizi, me mani vana me cas ahira aco me. A ino me mazo unu rumaba, anu gbardang anyimo anipin wazi nan me. **13** Unu ira ume, ugomo Asere ma kunna ugogoni um, “kati ushiba.” **14** Sa Yeso ma dara mawaga me sa anu cira me wa tunno, magu, “ma nyani hira.” **15** Ikizi me idusa ihiri itungun tize, Yeso ma ziki vana me ma nya aino me. **16** Biyau bi dusa bi meku we, wa tunno unonzo Asere, wz gusi, “a hirz ure unudang anyimo aru” “Asere a iri anu ameme.” **17** Tize tigino me ti Yeso ta dusa kode aba anyimo nipin nu yahudawa nan

“hama ni unu aye me nani uye mani sa ti di be u aye umeme?” **20** Sa wa eh mamu nan Yeso, anu wa gu, “yahaya unu zorso anabu, ma tuman duru ti iki we,” “ha mani desa u aze, anani ti nyargi uye?” **21** Uganiya ugino me mahumuza ina na ti koni gbardang nan anu ijasi ana na nu ibe ibur, arubo gbardang wa kem uhira ahira. **22** Yeso ma kabirka magun we, uganiya sa ya dusa ika buka yahaya imum be sa ya kunna nan imum besa ya iri, arubu wa kem uhira ahira, anu dira uti buna wa hirsia, akuri a kpici anu dira uti boo, a turi wa kunna, ahirza anu wijo, buki anu dira tize turunta. **23** Unu imumu iriri ini desa ma tunno unu nya iriba ahira am barki timumu tum sa in wuza. **24** Uganiya sa ana kadure ka yahaya wa dusa, Yeso ma tubi boo anu ani ori tize anice ni yahaya me, nyani ni yaha ika ira anjame, tikpe tige sa ukpebu wazinu zuro me? **25** Nyani ni yaha barki ika ika ira, unu turi in tiranga ti ubulubu? ira anu sa wa turi intirunga tini nonzo, wa zin in ti cukum tu kunna urunta wa ra ani kubu na gomo. **26** Barki nyanini ya hana inka ira unu bezi utize? ē in busa shi, ma ba teki unu bezi utize. **27** Igino me ine ini a nyetike a iza hume me, “ira itumu za vana uka dura kam aje aweme, de sa madi barki we unaa aje awem.” **28** Inzinu boo ushi, anyimo ande sa aneh wa yozo we, azo desa ma teki yahaya unu gbardang ba. Vat in ani me, desa ma teki unu cingilin akura Asere, ma teki unu gbardang. **29** Uganiya anu vat wa kunna anu me, vat nan nanu kabisa ugandu, wa bezi Asere una kadure mani. Wazin unu wuza anime yahay ma zorso we. **30** A farisawayawa nan ande sa wazin ini kara a yimo u inko utize tini ubu na ayahudawa, ande sa azo me mani ma zorso we ba, wa vete urusa wa Asere ni inace awe me. **31** Yeso manno magu, idi batii anu uneet uge me in nyanini? wa wuna kasi nyani ni? **32** Wa zi kasi ahana sa wa zin in biranza ahira abiziza ziza, ande sa wa zin in tize ace awe wa gusa, ta wuza shi ahure, daya wuza murso ba. ta wuza tiyom izoni, da so ba. **33** Ane ani yahaya ma aye, da mare imumara ya Asere ba, da ma sa mei mu wungo ba, shi be ya guna, u bgergene mani ma tarsan ime. **34** Vanu unu bu, ma aye, mare mazi na sa me, shibe, ya gashi me, igusa

iraunu ita pash, unusa u wango gbardang, **8** I'm A anime, Yeso nan nanu tarsa umeme u uroni anu, kabisa ugandu nan anu amadini. **9** kirau nana ware, wa keti tipin tipin tigiro **35** Ingi aneni urusa wa Asere ubizi zi vat anu sas-san, wa zin nu kisa intenze turunta azesere ameme. **36** Ure uwui ure unu wa farisiyawa, ma Atigomo ta Asere, **2** a nee gbardan agebe sa Yeso iki Yeso maka re imimare nan me. Uganiya sa mahumu zan a gbergene nan tikoni sas-sas, Yeso ma ribe akura ufariyawa me, ma cukuno wahaki ni gome nan we. A nyimo awe Maryamu ahira u iso imimare me, barki ma ri imimare. de sa agusan me Magadalija, desa maāsus a **37** Ure uneh u madini ma eh, masuro anyimo gbergene anyimo ame, **3** Yuwana, une ukuza, anipin. Uganiya ma kunna Yeso ma ra akura udura u Hiridus, nan Suzana, a ara nēgbardang. ufarisiyawa, barki ma ri imimare, maziki ni ru **4** Usuro imum itari tuwe wa orwe ni **4** Uru wui ni mani mu nya urunta. **38** Ma tunno upuru u a ori ni ori nanu gbardang, barki anu wa eze Yeso mazin ina so, ma tubi urumuzo itibuna in ususo ati pin pin gbardang barki wa iri Yeso. maje, maduku hummimtibuna tumeme in tice **5** Mabu tize nan we tize anyimo atize. **5** "Uru nume, maduku gwindiri tibuna me ma hummi una ti bira nadusa barki mabirai sana. Sama zin tini mani mu nya urunta me. **39** Sa ufarisiyawa nu cofe sana, ire isa na irizi azesere una. Una me ma titi Yeso me, ma ira anime, monnō ma wapata li ini inyin itngi ire iri. **6** Ire ikuri irizi basa anyimo iriba imeme unu guna, "da unu azesere apo sarki nyan ga gbardang Sa ya suro geme unu kurzo utiza mani" mada urasu uya itubi ti uza, ahira me ikuri iwa barki sa ahirame ya umeh mani, unuge sa ma zinu darsa ume, ada intame mazuzu ba **7** isana ikuri irizi anyimo me ina madini mani. **40** Yeso ma kabirkma magu, kana tikpe nan ni kana tisuri ni gome nan ni "simon inyara ibuku we ire imum." magu, "unu sana sa abira, ipatti we daya rusa ti uzaba. **8** nyetike se ubuki." **41** Yeso magu, "ure unu unu isana irizi amanyan ga ma riri, i uza kan inya nyiza ureme ma tarsa are anu ware ikirfi, uye bisan gbardang, inya mareu kanu ukirau," Sa tarsa uye isule akuru ukirau, uyenma kuri ma Yesu mabuka abanga agino me, bama titiwe, tarsa me isule a inu ucibi. **42** Ya cukuno wa "Uat unatatukuma, aca makun na," **9** Ba nu zowe ini kirfi sa wa deke wa kurzo meni ba, tarsa uYeso wa ikkime mabu ku we nyani bi mano ma cekiwe ni, vat uwe wa re me. Anyimo nyo bibuka uginome. **10** Magunwe, "Shiwani a aweme wa re me, aveni anyimo awe madi teke nyashi irusi imum be sa izi nihunzi, iti gomo unu hem unu ugino me?" **43** Simon ma kabirkma Asere. Ukasu anu inbowe tize anyimo atize, magu, "ubasa um kasi desa aceki me ikirfi idang 'barki ko gussi wa ire wadda surame ba, ko me," Yeso ma utize tini ukubu me rebi. **44** gussi wa kunna wa dida rusameba. **11** biti ze Yeso ma gamirka ahira uneh me, magun in toge biye. I sana me ine ini tizee ta Asere. **12** sa simon, wa ira uneh ugino me. Ma ribe akura yarizo Azesere una ine ini anu sa wa kunna tize aweme, dawa nyam mei barki tibuna tum ba, ta Asere awe kuri inna dumo unu buru ma ē ma uneh ma nyam, in maje ma meme ma kpico ti ziki tize me amu ruba muwe me, barki wa hem buna tum, ma vizi tini in tice tume me. **45** Huda wa ke ubura. **13** saya rizi apo we wani anu me wa gwindirkom ba, me ma wuzi, dati uganiya sa, wa zin nu kunna utize, wake wa kaba in na sa ma ribe abame da ma ceki ugwindoro um puru arum, wada zome in ti jiba: Wake wa nya ba. **46** Hu dawa humuka nice num in mani ba, uhem sisi uganiya cin, inki umansa wa kem we me ma humma tinbuna tum in mani mu nya awa cikki una **14** saya rizo i kana, wewani anu urunta. **47** Barki anime, me sa mazin in ma dini mw sa ingi wa kun na tizeme, inki warwe aje gbardang ma nya gbardang, ma kuru ma bezi innu vengi ze, waceki are a dodu ukem imumu uhem gbardang, barki anime akpico madini ma uneē nan nu kunnaurunta u aki ni kara nuwe, meme cingilin, ma kuri ma bezi u hem cingilin. icuno wadeke wada nyame ahana sa daki wa **48** Abi nime magun uneh me, "a kpico madini unaba. **15** sa yarizo amanyanga mahuma, ine ma weme," **49** Ande sa wa ciki ahira me nan ini anu me sawa kun na ti zeme wakabi tini me wa tubi tize ace awe me, "aveni ma zigino innu hem inni ruba i inde, wa inta gan-ganWa sa me ma kpijo madini? **50** Yeso ma gun unu tonzino ahira unyinza a hana. **16** unu rusa u neh me, n nya iriba iwe me ubenku we, dusa ini pitila, ma inpi in nun buru, nani wa inki adizi riba irum," **17** barki vat desa maribe ma iri mamsa ma uni.

ige be sa izi nihinzi sa idida pokome ini ba, nani wa iri imumbe Saya kem, bawa sumi! Waka imumu ini hunzi sa adake adarusame iniba. **18** nya tize timumbe saya kem a hiraa nu anyimo nii sēke innu kuna, barki vat u ni mum, me ani pin nan na gi ro agino me. **35** ani me, anu mani adi kinki meni, vat u nu zatti immu, acin sa sa wakunna anime wa dusa barkiwaka ira sama basa-ma zini adi ziki.” **19** ino Yeso nan imumbe saya ken, wa e ahirame sa Yeso marani na nu ameme, wa ē ahira ame, daki wa rusa u wa iri unu be sa agbergene wa suro a me. Wa hana mamma mu nan me ba barki nigura nanu. iri ma soki turunga, mara anyimo urusa imum **20** mabukine, “Aino uwe maye nan na nu’heni ime ba biyau bime kki we. **36** sawa ira imunbe uweme, waturi amatara, wa nyara u’ira uwe.” sa yakem, iNabuki yae uhuma me sa ahuman **21** Yeso makabirkia we, “A ino um nan ‘anu’ henu nu nu sa agbergene wazin nu barinme. **37** be un wewani ande sa wa kunna tize ta Asere, sawara anyimo uwatu umgarasinawa nan desa watarsa tini.” **22** wui Yeso ma ribe anyimo u wara a mo tikikira, wa ikki Yeso ma suri anyi zirgi umei, nan nanu tarsa umeme. Magun we, mo u watu uni pin nuwe barki wa kunna biyau “In nyara tiha ani winme.” Ba wa tubi tanu kan. Abine Yeso nan a nu tarsa ume waribe uka kafa ani winme. **23** wahaka Yeso matubi anyimo uzirgi umei wa kuri. **38** sa agbergene wa muro, ba urru pebu uni kara uhiri anyimo ani suri anyimo ame, ma ikki Yeso uguna, “Cekkum win me, ahirame uzirgime, utubi umyi nca in dusa nigome nan hu! Yeso ma ceki me agi, un mei, we anyimo. ama aye. **24** anu tarsa u **39** akura ubuki imum idandang ige be sa Asere Yeso wa ē watubi amoro me. Wa gun me, Una awuzawe.” Abinime ba unume madusa in nu akura! Una kura! Tidi wil!” Bama hiri mabuki bo anu ani pin me vat usuro imumbe sa Yeso upebu me, Ba upebu iran za u gamara u mei mawu za me ini. **40** Yeso ma zee, anu wawume waton no dang. **25** bama gunwe, “Uhem ushime mahabi we vat wa be me. **41** kem uye ma yen ne urā?” Anu tarsa wne wa kunna bi yau. Wameki unani za yayirus, uye anyimo ana je udunge ubasa abanga inni mum be saya kem ahirame. uni nan zo ma e mamu nan Yeso matunguno in Wagunna acece, “Aveni ugume samadake ma ni ce nume adizi. Ma ikkime barki ma e akura gbarikka upebu nan mei watar si Imumbe sama ameme. **42** sa uce ume samazin tiwe u turwai in buka.” **26** e uwatu uma Garasinawa, sawa zi tire maraa anyo iwono, me mani cas ucame sa mamu nan nu Galili. **27** Yesomatuno adizi, bā hira. Anime sama haka, nigo nanu gbardang in urrunu u watu ugino me makabi me. Unu ugino nu patti ume. **43** nee marani samaye ma kpa me mazin inna gbergene. Unume ma dodon ngizo me uzika utiwe uturuwai in tire. Mahuna kino mada son sime turunga ba, mada kuri ma ikirfi ume vat a hira abere, barki wahuman me cukuzu no akura ba. muni macukuzuno ni. **28** anime dakki akem desa ma rusa u human me. māa ira Yeso, unume mawu uhu nu in ni kara. **44** amaru a Yeso madari u dibi me. Ahirame u Matunguno aji ame inni myiram ni dang magu, lpongizo umaye me u tonno. **45** Yeso magu, Nyani in di wuzinn hu, Yeso, vana Asere unu “Aveeni manyam?” Ande sa wa kate me, ko vi bari? izinu iggizo uwe, katti u wum izitto!” magu dama darame ba, Bitrus magu, “Ande sa **29** Barki Yeso mabuki a gbergene me wa su ri wa kate me, ko vi magu, “Unaje anu gben wa zin anyimo ame, barki a agbargeneme wa ma atira nu orrizino ana me in nu eze mammamu nan ini inni nyan a korsome, make matazi ini ibe hu.” **46** Yeso magu “In rusa uye ma daram, barki zezen ike i gidi me anyimo anija. **30** ma ikki ubari wa suro a hira am. **47** Sa unee marusa me, “Anee ni ni zanuwe me?” Bama kabirkia, madake mada gunne ba, ba ma e ahira ame a “Niza’numu gben-gben ini.” maguane ani barki nyimo abiayu. Matunguna madarame sisi ahira agbergene wa ribe unu ge me. **31** wa meki u ma huma. **48** Bama gun me, “Uca, uhem uwe iggizo u Yeso ka ki ma gun we wa ribe anyimo uhuman hu. Dusa in ni ruba uranta. **49** Mara anowi ni com com (**Abyssos g12**) **32** nima ladu anyimo uboo tize, Uye anyimo akura una je na rani wazin nu ka se a zesere apana mamu anbu ma e, magu, “Uca uweme mamu wono, nan na hirame. Agbergene me wa ikki Yeso ma cekkime uca uwe mamu wono.”. **50** Sa Yeso cekku we wa ribe anyimo amaladu me ma hem makum na anime bamagu nme, “Kati ukukanna in we. **33** me wa cikki unume waarie anyimo biyau. Nya kadure uca uwe madi huma.” **51** ama ladu me, Bami goo ni ma ladu me tu uhana Sa ma aye akurame, da ma ceki u ye maribe ani win, wapira. **34** sa anu tarsan maladu me akuame nigome nan me ba sinke Bitrus nan

Yahana nan Yakubu aino uca me nan ka coo wadi musini, barki sa tirani ahira me sa anu me. **52** Vatta anu ahirame, intiso inni kara barki wazoni! **13** Ba ma gunwe, "Nyani we imumme sa wa zin ma eye ma came ma wono. Yeso magun wadiri". Wakabirkame "Vatti imumbe sa tizini we. "Cekini aso! Dakki ma wono ba! Mazin ine ini, 'Kukasu ku borodi mugitu munu ciibi moroma ni! **53** Anu wa wuzime ti zunza tibi i zu, nan mi cere muni mure, tida ke kemme barki sa wa rusa ucama wono. **54** Ma meki tari imumare sa idi bari anabu vattiba'. **14** Anume tume matitit uguna, "Uca, magu na uhiri." **55** sa wara ahirame wabiki ubardang aha aruma Ahira-hirame bibe bumee bize ani pun numeme ukirau kanu kanu kanu ciibi Bayeso magu inna mahiri. magun wa nyame i mare mari. **56** A nka coome imum ibiyau ime kuwe anime Yeso mabeki anka coome katti wabeki uye imum be nu tarsa umeme, "Gunani nanu wacuku zuno tigo-tigo, anu akuru ciibi kō niya nigo." **15** Ba anu tarsa ume me wawuzi a nime, anu vat wa cukuno. **16** Ma zikka mugitu mimumare munu cii bi, nan ni ceremire, mazin hirame uhana azesere maringirka ini, ma zikki mapusi, manya anu tarsa ume me barki wa hari anu. **17** Vat uwe wari ko avi mati. Abine anu tarsa umeme wa ori ukasu i mumare saya de, mugira munu kirau in muni mure mumyinca! **18** U ru wui Yeso mazin ibi ringara me isisi me, ba anu tarsa u meme wa e bama ikwe, "Anu wagu san mi aveni?" **19** Wa kabirka, "Aye wagusa, Yahaya unu zorso anu, aye wagusa hulliya mani unu kurzuo utize. A ana me aye wa gussa hu uye mani anu kurzu zo utize tu daati mani ma aye in nu vengize". **20** Ma ikwe, "Shina? Igusani mi avi?" Bitrus ma kabirka, 'Hu wa suro a zesere an'. **21** Ba Yeso ma nyawe tize in kara, kati wada buki uye anि ba. **22** Anime magu, "Ya cukuno Gwas ini vana unu masi ijas ati mumum gbardang: Ananu wadi game nan na nu adandan akatuma nan anu nyitike, anime adi hume. Adumo ati ye ti taru adi hirzame innu vengize. **23** Bama gunwe vat, "Vatti desa manyara matar sum, ya cukuno me gbas ma wu matara mani ce nume, maziki ugankirka ume koya umaya, matarsum. **24** Vat de sa manyara maburi nice nume, madidiri, inki wa nya iriba i we barki me, madi burime. **25** Maya mareu mani unu madi kemi inki makem unee vat, madiku diri ni ce nume? **26** Vat desa ma kunna mu i mum nan tize tum, vana unu madi kunna mu i mume cangi, inki maze anyimo u gogon ume nan nu gonggon wacoō a ibe ikadura kame ilau. **27** Anime inboshi gbas, aye anyimo a shime sa ira aba ituri, wadida wonome ba senke wa ira ti gomo ta Asere. **28** Tiye u wititari sata aki Yeso mabuki aguran aginome, Bama ziki Bitrus nan Yahaya a Yakubu, manyine ani po barki wuzi biran gara ahira me. **29** Uganiya sa ma zin nu wuza ubi ringara matiri muhenu mume turnga tume me ticukuno tirum pau imma sa

9 Matti anu tarsa umeme anu kirau in ware mangawe ubari wasuzo a gberge ne ko ayaya, mahu mu zanina na ti koni. **2** Ma tumu we, wabu tize titi gomo Asere wakuri wahum zan na na ti koni. **3** Magunwe, katti izi imum barki tam u tigino me ba, kati izi ubina nani ubadau barki tanu, a imumare nan ni kirfi kati iba zika turunga ka re. **4** Vatta akurame say ribe, ni icukuno akurame uhana uganiya sa idi dusa i kini u watu gino me. **5** Vatti ande sa daki wawuna shi ma habiba, inki idi ceki nipin me, ikuburu ususuru utibuna ti shi anyo u inko u ira ahira awe. **6** Abini me anu tarsa ume wadusa agiro, wa kisa tizeme, innu wuza ire koba nan nanu. **7** Azi Hiridus, una tigoma, makun na ubo abangame vatti imumba sa izinnu ken zi. Ma wuzi ugamara u tize barka sa are anu wagusa Yahaya unu zursu za anu mani maku ri maze inn vengize. **8** Aye wakur wagusa, Iilya unu kurzu zo utize mani ma aye, a aye in nu gussa uye mani anyimo anu kur zuzo utize tu daati tini makuru ma aye innu vengize. **9** Hiridus magu, "Dakki Yahaya mani ba, barki makori kome nice. Ani aveni mazi geme sa inzunu kunzi nna mumu iginome ani ce nume?" A anime mari aje mu nyara u naa sa madi iri Yeso. **10** Sa anaka dura waze usuro a tanu tuwe, wabuki Yeso vatti imumbe sawa wuza. Abine mazi kuwe barki wadusa nigome nan me uhana ani pin nu Baitsaida. **11** Sa ni ori na kunma ahira sa Yeso mahana, ba wa tarsime uhana a birko me. Mawuwe rabashi mawuzi we tize abanga ati gomota Asere, makari anu be sa wa nya ra ni huma. **12** Å uwunjoro watuba uwuna anu tarsa umeme anu kirau in nana ware wa e wagunme, "Inki wahem u gu inni gura ni geme ni mari barki anu waribi ze agiro, sa akete tiru, barki wakemi imumare nan tihira sa

kasi umelme Asere. **30** Sisi ahira me ba ake ana imumbe wa basa iriba iweme, bama ewen vana ware wazin tize nan me, Musa nan Iliya. **31** Wa u cin ma turi upuru umeme. **48** Ba ma gunwe, e innu gongon ukatuwe, wabuki tize nan Yeso “Inke uye makaba vana u cin ugeme barki mi, usuro Utanu tume sa ti di e dakin nu dodon repini gusi mimani. Inki uye madabam, makaba kino ba a Urshalima. **32** Bitrus nan anu tarsa me desa tuma ini. Desa mema ni ucicii anyimo sawazi ni gome nan me muro mazikuwe gittak ashii, memani mate ki innu ira”. **49** Yahaya sa wa zuma bawa iri ni nonzo ni Yeso; wa iri makabirka magu, “Hu unanu ta ira urru nu anu awe me ware waturi nan me. **33** Uganiya mazin bo ibe iburu i susi anyimo anu inniza sa Musa nan Iliya wazin nu bara abanga wa nuwome. Ba tigun ma ceki uwuza anime barki kini ahira Yeso. Ba Bitrus magu, “Hu unaje, ya ma zinan haruba”. **50** Yeso magu, “Katti kartime wuna uri sa tira abame. Idi wu uri tibari madak uwuza animeba, barki vat desa mazin nishi na mataru, u inde barki hu, u inde barki Musa nan shiba mazi nigome nan shi”. **51** Sa uwui wa unde barki Iliya “Kadure matame imumbe sama wuna sa madi nyene u hana azesere, ma zikki zin nu bome ba. **34** Sa mazin nu bome anime kank madi dusa a Urshalima. **52** Ma tumi are ba nire niwiri nie ni impuwe. Ba wa kun na anakadura (manzani) wabarka ahira barkime biyau sa tiwiri me ta kete we. **35** Ba akunna ma'e. Waribe a aragiro anyimo usamariya barki nire ni myiran anyimo atiwiri nigusa, “Unu wa barka me ahira abirkome. **53** A naa birko me gino me vana um mani sama zauka kunnani daki wakabame ba tunsa u Urshalima uni madi me”. **36** Sa nimyiran na mara tize, Yeso ni isisi dusa. **54** Sa ana ware anyimo anu tarsa u meme, ime. Wawu tik daki waru sa ubuka imumba watu Yakubu nan Yahaya waira anime, wagu, azesere imumbe sa wa ira atiye tiginome. **37** “Ugoma Asere, unyara tugunnura u tu ana Sa ahira a sana, sawa tono usuro inipo, ba ni zesere, uhuwe?” **55** Magamirk ma gbarikawe, **56** ori nanu gbardang wa e ahira ame. **38** A hira Ba wa dusa araagiro sas. **57** Sa wa ra anyimo me sisi uru nu anyimo ani ori na nume mabuki atanu una, ba urrunu magun me, “Indi tarsuwe tize in kar, “Unu dungara, wuza irimum barki vat ahira sa uhana”. **58** Yeso ma kabirka, “I u benki vana um, me isisi me ini ahira am. **39** nya-nyau izinti wa adizi sa wa di ribe, inyin Bibe biburu bike binyene anice nu me, make iyin masuu, vana unu mazin na hiraa sadi mawuzi magowa. Ike izuruko me inni kara iwu totiniba. **59** Yeso, makuri magun urrunu, “Tar me mame ki usozo ufuki anyo. Maher zina in ni sam”. Unume magu, “Ugoma Asere, ceki inkuri Jassi inni, ikke ikunno me iwono dakki cinba akura indaka vati aino um”. **60** Yeso magun me, inki ya aye ya ciki me. **40** Ma ikko anu tarsa “Kini anu wijo wa varsi anu wijo: Hudusa uka uwowe wa buki bibe biburu bisuri anyimo ame, kissa anu abanga atigomo ta Asere koo ba”. **61** daki wa rusa ba!” **41** Yeso, Makabirka, magu, Uye ma kur magu, “Ugoma Asere idi tarsuwe, “Shi ucara u gambalan anu zatu hem, innu da cekkum inha inka wu na saa mura nan na maya uni indi cukuno indo donki no nan shi? nuam”. **62** Yeso magun me, “Vat desa matuba “Ayen vana uwome aban na. **42** Sa vanaa ma eze, avara uru ume magunkuno a dumo, daki mabari bibe biburu me be coofi vaname adizi, bi zuru maribe at gomo ta Asere ba”.

kome kank. Yeso ma bubuki bibe biburu me, mawu vana mahuma manya a n ka coome. **43** Vatti uwe imumu ibiyau innu bezi ubari Asere. Sawa zinnu gamara abanga azesere imumu ubezi ubari sama wuza, magun innanu tarsa umeme, **44** “Kunna ni memmeru azesere unube san di buki shi, daki adi dodon ki ni ba adi nya vana unu atari tanu”. **45** Anime daki anu tarsa ume meda ki wa rusa imumba samaba sa anj ba, akartuwe warusi, barki katii wa rusi imumbe sa ma da basa, wakunna biyau bu guna wa ikkime. **46** Uru Ganiya, anu tarsa umeme wake watubi matara ace-ce awe me avee ni madicuku no unamu anyimo aweme. **47** Yeso masa rusa

10 Adomo imumu ginome, ugomo Asere makuri maturi aye ukirau, kanu sunare, maharawe wa rere, barki wadusa ati pintinpин nan na hira me sa manyar u haname. **2** Magun we, “Ukuzame u ori ana kana tuma wahuma cin. Barki anime wuzani biringara kan u hana Asere ukuzame, barki ma tumin inana katuma anyimo u ruu umeme. **3** Dusanni, wa matumashi kasi muzara anyimo ikukure. **4** Kat i ziki ubadu ikirfi, nani u badau ana tanu, nani akwatak, kat i issi uye azesere una ba. **5** Vat ta akura sa ya ribe, itubi uguna, 'aca urunta u cukuno aku ra aginome. **6** Inki uye una ticukum tirunta mara

ni akurame, urunta urunta ushi udi cukuno hira me, daki wa iraba. Wanyara wa da kunna ani ce nume, inki uzome ba, urunta ushi udi imumme sa ikunna, daki wa kunna ba". 25 Ba kuri ahira ashi. 7 Cukunoni akura aginome, iri isi imum be sawa nyara shini. Yawuna uri una katuma makabi ukalum ume. Kati tarsi tikura tikura ba. 8 Vatti nipinme saya kuri yarbeni, iri imumbe sawa inko aje ashi. 9 I humuzan nanu uzatu nuhuma a hira me, igunwe, 'tigomo ta Asere ta aya mamu nan shi. 10 Vatti nipinme saya ribeni, inki daki wakaba shi ba, idusa anyi i we, nan nikara nuwe, nan nubasa u we. Ukuri mo ati na tu we me, igu. 11 'Inki usussuru unipin uhem innu puru u we kasi nice nuwe". 28 Yeso nishime watafi na atibuna tiru, ti kubur kashi u magun ne, "Wakabirka rep, inki wawuna ani ni anyo uinko u ira ace ashi! Senke irusi tigomo me udi vengize". 29 Unu dungara me manyari ta Asere ta aye mamu nan shi'. 12 Mabuka ubura uni ce nume, bama gun inye so, "A veni shi, roni uweki tize u sadoma udi teki innu unu puru ume?" 30 Ma kabirka magu, "Ure unu sheu. 13 Hu wono sis anime, ukirosino! Huwono mahaka usuro a urshalima mahaza uyari ko. sis anime u Baitsaida! Biwuza wuza bidang sa Ba ma rizi atari tanu gartize anu. Wa susome awuza anyimo ashi, dagi a wuza ini anyimo u turunga, waburi vat imumbe sama zini, wa Taya nan nu Sidon, sa dati wakabi tize ta Asere tiri me, wace ki me kasi ikizi. 31 A kem ure wa ciki anyimo amuto in turum ga titiyom. 14 una katuma matasa uname, samaa wame ba Aname roni weki utize Utaya nan nu Sidon wadi matarsi ni kira ni inde ma aki. 32 Akuri a iri ure teki innu kenu us Sheu. 15 Hu U Kafarnahum, ubalawi, sama aye ahirame, ma iri me ba ma ubasa uhana azesere adi nonzowe? Mmmm, tarsi nikira ma akki. 33 Ure u samariyawa, ma a di tiburkowe uhana uhadas. (Hadēs g86) 16 zin tanu sama aye ahira me sa unume maraa ni, Deve sa makunna shi makun nam, des a magaa sama ira unume ba ugogoni umekime. 34 Ma shi, ma gaa mi, aname desa magaami magaa ē ahira sa umume marani, ma tirzi me tinuru desama tuma". 17 We ainoo ino kanu sunare me sa a kunnome ni, mazin nu humma ume me waze inti puru tirum, wazinmu gusa, "Asere, mani nan mei mu inabi. Maturi me abi zenki a gbergene cangi wa kunnan duru, anyimo ani bumeme ma en me ahira amusa, mahirime. zanuwe. 18 Bayeso magun we, "Ma ira u nu 35 A hira asani ma ēn nidinari inire ma nya uburu mazin nu rizizo kasi u melme azesere. 19 hira amura me magu, 'hirame, inki wahu na Ira ni manya shi ubari inni, iwa nan ninu, nan imumbe sa ite ki anime, inki mazee indi indi nu vat ubari u na ticari, ko cin madake mada aye kur zo we ni'. 36 Anyimo we wataru me, aveni shi in ire mu ba. 20 Vat a anime katu iwazi apuru u basa mara upuru unu ugino me sa ma rizo arum in nuguna anime cas agi ibe iburu ikunna atari tanu gartize anu me?" 37 Ba unu dungara shi, anime wu zani apuru arum barki a nyeti ke magu, "Unuge sama bezime ubura" ba Yeso tiza tishi anyimo Asesere". 21 Anyimo uganiya ma gun me, "Huma kawuza anime". 38 Sa wa uginome, ma wuzi apuru arum kank anyimo haka ba ma ribe anyimo are agiro, ba uru ne abibe bilau, magu, manyawe ti nanu, hu acoo, uni ni marta ma wume rabahu akura meme. ugoma Asere nan nadizi. Barki umpsa iginome 39 Ma zin henu ni zame Maryamu, desa ma ti mumum to suo anu rusa, ubuki tini ahiran cukuno ati buna tu gomo Asere mazin nu kunna desa daki wamazaba, kasi ahana acincin e acoo imum sa ma buka. 40 Me marta mazin na banga a ne ani ya wunawewe. 22 Vatti imum, acoo ma imumare. Ba ma ahira ye so magu, "Ugomonyam ini, badesa marusa vaname, Senke acoo Asare, adaa igizo in nu henu um sa ma cekum me, anime ani badesa maru sa coo me, Senke isisi im? Gunan me ma benkum". 41 Ugomo vaname. Desa vaname manyari ma poki acoome Asere ma kabir ka me, "Marta, Marta, uzin ma ahirame". 23 Magamirka ahira anu tarsa u me, aye a hira imum gbardang. 42 I mum inde ini ya magun we ame isisi ime, "Anu ringirka ulani cukuno gbas. Maryamu ma zauka imum iri ri. an desa wa ira imumbe saya ira. 24 Mabuka Igebe sa adake aburi ini ame ba". shi, anu kur zuzo utize gbardang, nan na gomo gbardang wanya ra wada ira mumme sa izin nu

11 Ure uganiya Yeso māzin in Biringara a are **19** Inki ma suso agbergene usuro Ba'alzabuba, ahira, uye anyimo ahana utarsa umeme, ahira ande sa wa tarsa shi wa suso agbergene magun me, "Ugomu-Asere, bezin duru uwana me? Barki anime, we wani wadi cukuno shi anu ubirngara gusi Yahaya me sa mā sa mā bezi a yesi utize tini kobbi. **20** Abanna me in ahira unu tarsa umeme". **2** Yeso magun we, "Uganiya Asere ani in suzo agbergene, ya cukuno uguana sa izin in biringara i gu, Acco, ackpici nizanu we tigomo tigomo-Asere ta aye ahira ashī me. **21** me tigomo tiwome ti e, **3** Nyam duru imumbe Inki unubu una nikara, una tirunga tinikono sa tide ree kondé uya uwui. **4** Kpicon duru madi ke matonno a kura ame ani, tironga time madini marume, gusi ande sa ticensu we in me tidi suri. **22** Inki ureunu uge be sa mateki muruba mu inde. Kati uhan haru anyimo uwuza me in nikama ma aye mare nikara nime, madi umadini. **5** "Yeso magunwe, "Aveni anyimo ashī zaki tironga timi kono ahira unu me, makuri me inka mazin unu roni, madi haa ahira ameme ma humuko tironga me. **23** Desa zo me nigoo ina tee niye, magun me, "Uroni, nyam ureme nan me, ishina ini mazin nan nan me; desa ubi mara immare inituru. **6** Sa azi anime ure ma zome unu orso nan me, mazinu samara uroni mā aye a'ana me usuro atanu, abanna me me uni. **24** Inki bibe bizenze ba suro anyimo izom mi mum be sa indi nyame, **7** Unuge sa unubu, make matarsi ti hira ti huu mazinu maraa anyimo, makabirka, magu, kati-uwuzum nyara ahira be sa madi venken. Inki daki makem dundung. Mamu kursa ana tukum am, in kuri ba, aguana, 'Tonno in akura am sa ma suroni. inzi ina hana am ta mu totto. In daki in hiri **25** Uganiya sa maze, makem a visa akura me, inya we bi mana bi mare. **8** Ma buka shi, sa a kuri abarka ani lau. **26** Madusa mazika are daki mahira ma nya we immare ba, abinime sa gbergene wani sunare agebe sa wateki me ini mazi uroni ume, daki wa kunna mu e ba, ugusa imum iburu, wa ē wa cukuno ahira me. Umaska unu tira utari time ne, madi hiri ma nyawe vat unu ugino uteki utuba me unu zenze. **27** Ya immare sa unyara. **9** Mi in kuri ingusa shi, ikoni cukuno, uganiya sa māzin unboo timūmuū adi nya shi, nyara ni indi kem, kpotikon ana tigino, ure uneh mahira anyimo ani gura me tukum adi poki shin. **10** Barki vat de be sa mā mayeza nigmirang magun me, a buru sa a yoo iko ma ke makabi, vat de sa ma nyara madi arere ani ahira Asere, nan nihene sa wa hanzi, kuri makem; vat de sa ma kpotiko ana tukum **28** Me makuri magu ana rere wani ande sa me, adi poki men. **11** Ire imum ini anyimo ashī kunna tize ta Asere wakuri wa tarsi tini. **29** me, inki vana umeme ma ikome bi cere, madi Uganiya sa anu waraa anyimo u eze ayimo u eze nyame biwa anyo abi cere me? **12** Nyani inki ahira ani ori, mahaa matubi maguana, uge cara ma iko me niwa, any me be bino? **13** Sa azi shi me, u cara uzenze uni. Unyara uira ure imum, sa iwusa we imum iburu irusa ya nya ahana imum be sa unyara ugunaanya uni une uni gusi ashī me umum irere. Ahana ahira Aco ushi me uyunusa. **30** Barki gusi yunusa sa ma cukuno sa maraa uezsere, madi bibe bilau ba sere bige imum uira ahira anu neneba, animani ahira sa wa tiri me tari? **14** Ure uganiya, sa ye mazinu avana unuba madi cukuno imum be anyara suso agbērgene anipum ure ubabbana. Uganiya sa u ira uge ucara me. **31** Korimo ukudi, madi sa ugbergene masuri, unu me sa mazi ubabbana tonno ma bui tize tini kobbo nan nabo ucar mā buki tize. Abini me ni ori nanu ni kunna uge me, wadi kuri wa huzi we. Abanna me, ma biyyau! **15** Abanna me, aye anyimo anabu wa aye ahira a put barki ma kunna urusa utize ti guana, "In nikara ni Ba'alzabuba ugomo wa sulaimanu. Abanna me uye mayenne sa mateki gbergene mani māzinu suzo agbergene. **16** Aye Sulaimanu me. **32** Anu Neneba wadi tonno atize wa masa me, wa nyara uguna wa bezi we uzina tini kobbo nan nu ucara ugeme, wadi kuri wa uire imum usuro azezsere. **17** Abini me sa Yeso huzi we. Abanna me wa kunna tize ti Ugomo-marusa a buru awe me, "Vat tigomo be sa ta Asere ahira Yunusa wanno wa kabi abanna me harzina kare, ina je adini, tamare ini inome, uye ma yenne sa mateki yunusa me. **33** Daki ikure in akura a harzina kare, ina je nan ani a uye marani sa madi 'Ponsi' upitila ma hunze rizo in nome. **18** Inki bibe biburu ba harzina unin, nyani ma impi uni unu ucorom, abanna kare ina je nan bini nibin, adiwu aneni tigomo madi inki uni ahira aticukun ti uni barki vat de ti meme ti rusi uto tonno? Abanna ya guna agi be sa ribe anyimo udenge me ama iri masaa in suzo agbergene in nikara ni Ba'alzabuba. me. **34** Aje ashī me ane ani upitila ushi me,

inki aje ashi me ahira memerom, apum ashi shi adi nyari mayeje magino me ucara ugino me adi minca in masaa, abanna me inki aje me. **52** Kash ushi, anu bezizi urusa uti ze ta ashi ada hira memorm ba, apum ashi me adi Yahudawa, barki ya zi kani imum ipoko ana cukuno in mariu. **35** Wusani Seke, barki kati tukumm urusa, shi acce ashime daki ya ribe ni masaa me macukuno shi mariu. **36** Inki vat ba, ya kuri ya kanti anu rie-uribe. **53** Sa Yeso ma apum ashi me aminca in masaa, mariu mazoni ceki abanna me, unu nyetike nan Farisayawa ko cingilin, vat apum acukuno gusi upitila uge wa wuzi ni eru nan me, wa wuzi matara nan me sa uzin in masaa ma uni ahira a “Shi me”. ti roronga gbardang. **54** Wazin unu nyara uti **37** Uganiya sa māmari tize me ure ubafarise nah be sa wadi maki me anyimo a gbarang sa magu ame ma ē akura ameme mari imare, mazinu uboo me.

Yeso maribe macukono. **38** Ubafirse madusa makunna biyyau barki ma iri me ma dunkuno aree imare saarki ukpico utari. **39** Abanna me ugomo-Asere magua me shi Afarisoya ikpicjo kamaru kisso nan u isso idang, abanna a nyimo me a ciki in madini nan mu mummu gberi amu ruba. **40** Shi anabu anuu uzatu ubasa utize, debe sa mabara matara me daki memani mabara anyimo me ba? **41** Nyani imum be sa izi yanu dira abanna vat imumu idi cukuno shi lau. **42** Abanna me, kash ushi anu bezi urusa, ayenne ikapsa bi inde azezsere ukirau umu pene, nan ti tuni-tizuu nan kondi tiya titene tu nyinza u gmei, abanna me ya samirka imum ihuuma nan irere ya Asere. Gbas ini a wuzi imum irere, ti hem Asere, a wuzi ukasu ati roronga. **43** Kash ushi anurusa, barki inyara anya tihira titicukum tirere anyimo ati denge ta Asere, akuri a Issi shi a u usi shi ninonzo anyimo ukasawa. **44** Kash ushi izi kasi mucau sa daki awuzi muni uraa amaru ba, anubo wanno wa haka azezsere amuni azo uguna warusa ba. **45** Ure unu bezizi anyimo anu rusa Ayahudawa mā kabirka magua we, unu bezizi imum be sa wa buka ya caran duru iriba cangi. **46** Yeso magu, “Kash ushi anu bezizi utize! Abana ya cana unu ucira ugilik ugebe sa teki nikara vat. Abanna shi, in nipo ma daki ya dara tironga me ba. **47** Kash ushi, abanna me ibara tivoronga ti ringizi amucau ma a dura Asere ayene unu uneze unu uneze ushi memani wa huu me. **48** Ya cukuno ane unu guna irusa inti hara tinu uneze-uneze ushi me, barki we wa huu ana kudura ka Asere sa iringizi in we. **49** Barki agino abanga urusa Asere wagu “Indi tumi ahana kadura nan ana dura ka Asere ahira aweme wadi kuri patti we, wa huuzzi aye anyimo awe me. **50** Ucara ugene me, udi ziki kaduma ka mayye mana kadura Asere sa ahuu datti utuba unee. **51** Usuro amayye mattabila uhana ama Zakariya unuge sa ahuu atti hira utonzino unu tize ta Asere ti lau. Ee, mabuki

12 Inu daddakino cingilin, sa anu gbardang ya orno in nu pattla ace aweme, matunguno atize nan na ahana akatuma ka meme, wuzan seke ini imare ya Farisiya, ige be ine ini malim. **2** Abanna me irenum izoni sa ada pokonba iki ba ire imum ikuri izo ni sa ada rusa ini ba. **3** Barki anime ire imum izoni sa idi boki ani hungi ige be sa ine ini ige be sa ada kunna ini a masaa. Imum be sa ya wuza bikum anyimo ani kira adi wuzi tize ti timi vat ti hi hira. **4** In boshi aroni am, kati ikunna biyyau ba ande sa wadi huu nipur, wazome in ire imum sa wadake wa wuzi ini. **5** Ceki in gbarka shi ahira de sa idi kunna biyyau bu me, kunnan biyyau bi de sa madake mahuu makuri mareki shi anyimo uraa. Ee in boshi kunnan biyyau bime. (*Geenna g1067*) **6** In gusa a siza ahana amu nyin muni cibi in ma nini mani mare ba? Vat anime, Asere mada parke me unu inde anyimo aweme ba. **7** Aname ticce sa tira ani ce ni shi me marusa ugbardang utini, kati u kunna biyyau, shi itekin imum izenze unu gongo ahira ameme. **8** In boshi, vat de sa madi buki imum be sa mabuka aje anabu, van unubu madi bezi me ahira Asere. **9** Abanna me vat de sa ma nyare me aje anabu, adi nyare me ahira Asere. **10** Vat de ma buka tize aje a vana Asere adi kpici madini me. Abanna me vat de sa macara bibe bilau ba Asere ada kpico me mame madini me ba. **11** Inki wa ayen shi aje ana tize nyani aje anu atize tini kobbo, nyani aje ana nikara, kati i kunna in ni mum be sa idi buki ine ini icukuno kadura kashi me, nyani imum be sa idi buki. **12** Abanna me bibe birere bidi bezi imum be sa idi buki uginiya ugino me. **13** Uye anyimo ani ori magun me unu bezizi buka uhenu tize ti hari imum be sa a cekin dura ni. **14** Yeso magun me, “Hu, aveni adaki uwum in cukuno una tize tini kobbo nyani in cukuno a tii ashime?” **15** Abini me, magun we “Hirani kati icukuno ana re ama

roo, Abanna daki imum me im sa unu makem be sa akari wadaki wahaa ba. Ijiji idaki i cari ini gbardang idi cukuno me ukanna uronta ni ba. **34** Barki ani me aba sa utamani uweme umeba. **16** Uganiya me uni Yeso mabuki we ure urani abine ani i ruba i weme irani. **35** Kaskanin ugunkuno, māgu ugunkuno, māgu, “Uruu ure ujoko utironga tishi me, ihiri itonno, i cukuno unu wa nya bissana birere kang. **17** Ma bassa upitila ushi iciki unu raa kodi uya uwui. **36** Ikuri imum iriba māgu, indi wuzi ane ni, barki inzom icukuno kasi ande sa wazin ini nyariga ni una inahira sa indi in bissana ba re? **18** Madusa kura sa mazeze usuro akura ubuki, uganiya sa magu, in rusa imumbe sa indi wuu, indi pusi māze magbotiko udenge me a wa hiri debetikere tum in zui tire ti dadan-dang abine ani wa poki me ni. **37** Anu kem uni lem ni huma indi inki bisana bum nan vat tirononga tum. **19** arere agino me, anige besa Aco uweme madi In gu ini vai im, ivai im, uzin ini imuni gbardang Ee ma kem we waciki wazin in ni nyarga nu sa a inko barki hu, ayyene udi venke, urii, usi, ze umeme. Kadura kani in zinu buka ushi, ma uzi iruba irom. **20** Abanna me, Asere magun me, hiri ma tonno mawu we wa cuku suno ma nya unu udira unicce, anyimo aniyne nige me anyara we imare in nice nu meme. **38** Inka sa akura ivai iweme ahira aweme. Tironga sa wa oro uweme ma aye in niye nyani ina te niye, ma wa barka nice niwemen, ya veni idi zi. **21** Ani ken we wa ciki unu be. Ume ana nilem ni huma mani desa ma oro nicce nime imum unee mazi, arere agino me, da una akura in mazo me in ni imum une ahira Asere. **22** maka rusi uganiya sa ukari ma Ee, mada ceki Aleso magu ina kadura kameme, “Barki anime meakura a meme ukari maribe ba. **40** Cukuno ni in gusa shi, kati i kunna zenze iruba ishime ini nyarga barki i tashi uganiya sa vana unu abanna me, imum besa idi re, nyani imum be madi ze ba. **41** Bitrus magun me, “Ugomo-Asere sa idi soki apum ashime. **23** Abanna me ivai haruwani uzi nu ubo uru tigege tize me, nyani iteki imare, nipum ni ti ronga. **24** Irani magoron vat uru ini? **42** Ugomo-Asere magu, “Uye una je sa mada wuza ti bira, wada orso bisana. Wada mani unu inta utize, unu urusa abanga unu uge zome intigere nyani ti denge tu inzo imummu, sa unakura umeme madi nyame arere a tari abanna Asere ma nyinza imare. Shine iteki timeme, barki hiri we, manyawe imare iweme inyim unu ira! **25** Aveni anyimo ashime madaki uganiya sa wuna? **43** Unu kaba unu lem ni rere umāyi unice me madaki makinki nice ni me mani ure-re ugino, unuge sa unakura me madi tiye? **26** Inki daki ya rusa uwuza acee ashime kem unu wuza imumbe maguna ma wuzi. **44** imum be sa izi cingilin ba, nyanini ya wuna Kadura kani, mabuka shi inda nya me vat ana idi cari mu ruba mu shi me ahira ukasu utiro kadura ka Asere tari tumeme. **45** Abanna me, ronga? **27** Irani iburi matiti ani jaa sa i uza azo inki maguna anyimo iruba imeme, sa kura un agi i wuza katuma kaniba, i da rizizo me ba, da ma ze debe ba; monno ma tubi ucira are-re in boshi, nyani Sulaimanu, anyimo ani nonzo me, ahana wa rumu nan na eh aroni ani re-re, mime me, daki ma soki tironga tige besa ta teki mari masi, i huu me, **46** Una akura ure-re ugino tiwume unu re ba. **28** Inki Asere asoki makpe madi ze uganiya sa ure-re ma inko iriba ba, tironga tirere anime, kani me sati zi, nisizo abanna me uganiya sa ma tame ba, ma kuzi me akuri a wutini uraā, adi wu aneni madiru acce magitu magitu, makuri patti me nande sa wazo ma soki shi tironga, shi anu ukadura ka cin! me in biyyau ba Asere. **47** Ure-re ugin marusa **29** Kat i apum ashi me awu barki imum besa uzina una akura ameme, abanna me daki ina idi re, nyani imumbe sa idi sii, ane ani kati i barki imum be sa una akura ame mema nyara in tari atipo. **30** Abanna me vat anu nee wa ini ba. Masi u tira nan nu cobo gbardang. **48** nyara usasana uti mummu tigino, ane ani Aco Abanna me, me sa marusa ba ma wuza imum ashi me marusa inyara tivoronga tigino me. **31** be sa izi re ba, mada saa ti si sari gbardang ba, Abanna me, nyaran nikara nu meme, tivoronga vat de be saanya me imum gbardang, adi kuri tige idi kinki shi tini. **32** Kat i kunna iyayu ba, anyere imum gbardang atari ti meme. Ane ani shi ana a cin-ci, ina aburu arom ani Aco ushi desa nyame imum gbardang i inpp uni rubu, madi nya shi tigomo. **33** Zizan imum be sa izini adi nyari imum igardang ahira ameme. **49** Ma inya anu udira. Barkan ace-ce ashi mabadau aye barki in wu ura unee, manyara uda zina magebe sa mada cornoba, inko ni imummu ishi ma wa maki. **50** Abanna me, mi izi nu zoro uge me anyimo azezsere abba sa ida mara ba, ahira sa inzin une uni adi zorom in uni, abanna me

magam ini ada zina a wuzam. **51** Ibassa agi ma ti ti me magun me, ukoni ugame ma humawe aye unee unu ronta? Ma guna a'a, abanna ma uni, **13** Yeso ma tāri-tāri a me, ma dusa mahiri aye nu harzina. **52** Ana me adi anu cibi anyimo matonno madusa nonzo Asere. **14** Abanna me, akure a inde, wadi harzina, ana taru wadi wuzi una je udenge utize ta sere ma guna iruba barki ishine nan an ware, ware me wazin nishena Yeso mahuma unu rono Asabaci. Unaje magu nan ana wa taru. **53** Vana nan kaco wadi wuzi ma anu, "Tu wui utasi tirani sa unu madake ishine, nan na cee-ce, vana madi wuzi nan kaco, mawuzi katuma. Ayeni a humza shi, kati I ezi A ino madi wuzi ishina nan nu uca me, uca rono Asabaci ba. **15** Abinime Ugomo-Asere, madi wuzi ishina nan ka ino, a ino uruma madi makabirka me, Ana Iriba ibit! Ida sapso shi wuzi ishina nan nu ugiri me, ugiri me madi izenki ishi me nyani inna amatu-kum maweme wuzi ishiine nan ka" Ino uruma me. **54** "Yeso ika nyani we gmei rono Asabaci? **16** Uca wa kura mabuki ahira ani ori" inka ya ira azezsere abee Ibrahim, de sa bibe bi buru ba tirza tiwe ukirau ina dizii, a'ana me idi ki igu adi rubu ureh, ani in tini witi-tari. Adake a sapi me rono asabaci mani idiki cukuno. **55** Inki updebu wa huburko ba? **17** Sa buka anime vat ande sa nyare me wa u hana ukudu, idiki igu ahira azi buu, ani mani kunna mu eh, vat ana ori wa wu iriba irom in ti idi ke cukuno. **56** Ana muruba mu bit, ya rusa mum ti humma sa mawuzi. **18** Yeso maguana, imum be sa inbo, adizii nan na zezsere, abanna "Ane ni adi iri tigomo ta Sere, indi kuri inki tini me, daki ya rusa ubezi imum besa izinu harsa aneni? **19** IzI kasi biho bi ukungu, sa ure unu harsa ba? **57** Nyanini ya karti urasa imum be mabiri anyimo urung umeme, usuri uzi uwuu sa idi benki shi? **58** Inki ihaza ani kobo nan nu bi titi bi dandang, inyi Ibara tisu iriri me. **20** uroni utize ti weme, nyara me ibarka una barki Makuri magu, in Nyanini indi batI in tigomo kati ma haa hu ahira unu baru utize kati ma wa ta Sere? **21** Tizi kasi uyist sa ure uneh ma pitti anu mensi anu wa mekuwe wa haa hu udenge nan mudu mataru mumu ina ma alkama batI unu re-re, unu inta unu me mada be hu urusa mupoo. **22** Yeso māha ati pin nan na giro, una ba. **59** mabuka we uhira kasi u wa kana a birko uda kurzo we ikirfi unu gino me ba?

13 Uganiya, ara anu wa buki me Bilatus wa are galilawa samapatti maye ma weme nan nu hadaya uweme. **2** Yeso mabirkia we, Ibassa a Galilawa wagino wateki ukasu me in madini, sa wa ziti anime? **3** A, a in bo shi, inda ya nya a acce ashime, lali wii kasi weme. **4** Nyani gusi anu siluwam ukirau ina nu witi-tari gino u husmiya wa rizi a we uhuu we, ibassa wateki ukasu wanu Urushalima vat unu cara abanga? **5** Inpo shi izome ani mani, vat de sa daki manya nicce vat uwe wadi wii, **6** Yeso mabuki agino me, ure unu ma biri upom urung inabi umeme unyara a hana dakimā kem ba. **7** Madusa magu inde sa ma hira urung me, tiiue ta zige me in ezizze ahing upom ugeme agi ingazi in irenum mun ba. Ca akorko uni, A wuzi aneni a ceki uni ukurusu ahira me hem anime? **8** Deusa mahira urung me magu, nya uni uganiya cingun in butuko in wuu uni utenki. **9** Inki wa yoo ani wee nu kuro, a memerum ini nome. **10** Ure uwui Yeso mazinu bezi utize, Bono me Asabar ani azi. **11** Ure uce mawu tiwe ukirau intini witi-tari mazin unu koni uzenze, ma ciki tungoron, da ma rusi utonno ba. **12** Yeso ma iri me, ma

kabiwe wadizi cingilin ini?" Magunwa, **24** InkonI Iriba iribe ana tukum a shut, barki magunan shi, anu gbardang wadi nyari uribe abanna me wada keme uribe ba. **25** Inki una kura mā impo ana tukum, idi tonno amatara imeki ukpotikO ana tukum me, Ugomo-Asere, tonno tiribe. Madi kabirkia magun shi, mi intam shi nan na hira mesa ya suroni. **26** Abini me idi gu, 'Tare ta saa a mu henu muweme, wa kuri wa bezizi a tina tiru. **27** Abanna me madi kabirkia, magu, "In boshi, intam nyani abani ya suroni ba. Seserken mi upuro, vat ushi anu wuza imum izenze! **28** Adi shii a romsi ahiiini uganiya sa ya ira ibrahim, nan Ishaku nan Yakubu wanu vat ana kadura ka sere a tigomo ta Asere. **29** Wadi ezi usoro ugabas, uwatu dizii, ukudu nan Arewa, wadi re utebiri umari utigomo ta Sere. **30** Irusi ini gino me, ana dumo wadi cukuno anaje, ana je wakuri wa cukuno ana dumo." **31** Ahira-ahirame, are Farisiwa e wa wagun me, "Hira abame Hirudus manyara uhuna uwe. **32** Yeso magu, hana ni ika buka udila ugino ugino unuguna, ira, ma suzo a gbergene, in humza inanu koya uwui, uwui ukutaru uni in mari kadumakam. **33** Indi tarzi vat tina, ya cukuno gbas ini reje in tanu

tum kani me nan ni sizo nan urono, barki daki sama ciki nan na nanu sa Yeso ma kunna ani ya wuna ure ahun una kadura ka Sere piit na me, magun me, "Ure aje ucukuno ahira desa nu Urushalima ba. **34** Urushalima, Urushalima madi ri a kura Asere". **16** Yeso magun me, "Ure anu uhuza ana kadura kasere, anu tisa ande unu mani ma bezi nigora ni dang ma bezizi sa tumawa ahira aweme. Kani ka hono kani in anu gbardang. **17** Uganiya unigora u ē, ma tumi nyara uguna in ori ahana aweme gusi bitukoro urere umeme maka guna an desa ma beziziwe, sa bidi ke bi ori ahana abiru anyimo magaure "Ayeni, amu mara ubara adadu Vat. **18** Vat uwe, mabini, abanna me unyara anime ba. **35** Ira, a wa tubi u boo imum igebe sa idi kartiwe u aye humuko a kura aweme. In bo shi sisi, ida kuri ahira nigora me. Unu utuba magun me, "In zi irin me ba rono be sa ya guna, imumu ire-re icukuno ahira unu be sa ma eze anyimo aniza nu ugomo-Asere.

14 Uru uwui wa Asabar, ma ribe akura ure unu, udan anyimo anu bezi urusa barki are imumare, anu wa zin unu wuza ume aje. **2** Wa iri uye aje aweme unu ukoni usum utobi. **3** Yeso ma iki anu iso utize nan anu ubezi Urusa, "Ya wuna uri unu wuli Asabar a human unu nu, nani mmh?" **4** Ba wa ingara tik, ba Yeso mamekime, ma human in me, ma ceki me ma dusa. **5** Bama gun we, "Aveni anyimo ashime ingima zin in ku zenki nani kubarka ku rizi uwa rono Asabar, mada suso kuni debe-debe ba?" **6** Da wa kabirkia me imum ba. **7** Sa Yeso ma ira cundesa abuku we u aye unigora wa zanka ti hira ti cukuno ti huma, ba ma nyawe ure ubata ma gusin we. **8** Ingi uye ma beze we nigora na anya, kati uka cukuno ukwanko a huma, barki nani una hira me ma rani sa ma teki we. **9** Ingi desa ma bezi shi nigora me maaye, madi gun hu, 'nya unu ugino me ahira sa u cikini' Udi ku hiri in mu ime uka cukuno ahira an desa da wa bikiwe ba. **10** Ingi a bezi we nigora, uha uka cukuno ahira sa da azi ananuba, barki nigi desa ma beziu we nigora me ma aye, mada ke magunhu, 'Urungi' nyene aba ucukuno ni, abine ani uduku kem u nyezeni aje adesa in ciki nan we ahira anigora me. **11** Vat desa ma nyeze nice numeme, adi tuzo me, desa ma tuzo nice numeme adi nyezeme. **12** Yeso ma gun unu nume sa ma bezime, "Ingi udi bezi are Imumare inigora nani nigora, kati ubezi urom uwe, nani ami henu uwe, nani nikora nuwe, nani anu upuru uwe anu kem, kasi sa wada ke wa bezi hume, ya cukuno wa kurzo weni. **13** Ingi udi titi nigorah u nyari anu dira, nan adesa wa ke wa wu ure uwunaba, nan anu zatu tibuna nan arubo. **14** udi kem ure aje barki sa da wa zin unu nā u kurzo uweniba. Adi nyawe ure aje uwui u hira ana imumu i huma?" **15** Unu inde

sama ciki nan na nanu sa Yeso ma kunna ani ya wuna ure ahun una kadura ka Sere piit na me, magun me, "Ure aje ucukuno ahira desa nu Urushalima ba. **34** Urushalima, Urushalima madi ri a kura Asere". **16** Yeso magun me, "Ure anu uhuza ana kadura kasere, anu tisa ande unu mani ma bezi nigora ni dang ma bezizi sa tumawa ahira aweme. Kani ka hono kani in anu gbardang. **17** Uganiya unigora u ē, ma tumi nyara uguna in ori ahana aweme gusi bitukoro urere umeme maka guna an desa ma beziziwe, sa bidi ke bi ori ahana abiru anyimo magaure "Ayeni, amu mara ubara adadu Vat. **18** Vat uwe, mabini, abanna me unyara anime ba. **35** Ira, a wa tubi u boo imum igebe sa idi kartiwe u aye humuko a kura aweme. In bo shi sisi, ida kuri ahira nigora me. Unu utuba magun me, "In zi unu ruu, indi ha inka ira, cekum in ha. **19** Uye magu, "Makwa inaa ya fara inu cibi in nyara in ka bata ini, Cekum in ha. **20** Uye magu, 'ma wuza a nya, barki anime inda kem u ayeba. **21** Sa Urere ma ze ma buki Sakurame vat imum igino me, sakura ma kuna iriba, magun unu rere umeme, hana debe utarsi tina tini pin nan ti hira ti cukuzino, u em inanu uzatu nikara, nan an desa wada ke wa wuzi ire imum ba, arubo nan anu zatu tibuna' **22** Urere magu, Sakura, Imum me sa wa buka amara, anime ahira arani. **23** Sakura magu urere me, hana, ka tarasa tinaa, nan ti hira ti cukuzono ta amani pin me, utisam anu, barki akura am a myinca. **24** In zinu booshi, an desa ma bezizi we unu tuba sa madi donkino nigora num. **25** Abini me, nigora nanu wazin in tanu nan me, ma gamirkia magu, **26** Vat desa madi ē ahira am in daki ma game acu me, nan ka ino me, nan une me, nan ahana me, nan anu henu me ahana aroma nan nane, mada ke ma cukuno unutarsa um ba. **27** Vat desa dama zika uzito ume matarsam ba. Mada ke macukuno unutarsa umba. **28** Aveni anyimo ashime sa ma nyara ubara akura, mada cukuno me urso imum igebe sa madi hu, nani mazini ikirfi me sa idi bari me umara ukatuma me? **29** Kat i cukuno sa ma mara unuka udenge me ugame umara, vat adesa wa hira me wa tubi me nibasa. **30** Wa gusi, unu ugemanu matubi aso da ma masizikime umasirka me. **31** Nani uya ugomo mani, ingi ma haza nikono nan ure ugomo, maki da cukuno ma batiz tizze ma iri me unami madubu akure ukirau mada ke maka wuza ukara nan ugomo sa ma zin nanu anikara madubu akure are. **32** Ingi mada rusa ba, dati a unigino mada pit, na ma tumi aka iko una ticukun tihuma. **33** Ane ani, ba uye anyimo ash desa dama ceki imum be sa mazini ba, mada ke ma cukuno unu tarasa um. **34** Muhi imum ini ihuma, ingi muhi curname, in nyanini adi barka munini? **35** Muzome in ire imumuwaza

adizi, nani mu cukuno uteki. Senke akwankoni cas. De sa mazi in titui ti kuna na ma kunna.

15 Vat anu u kabsa ikirfi ima nyanga nan anu amadini wa ezi ahira a Yeso wa kunna ume. **2** Vat afatisiyawa nan anu yetteke wa zi unu humuro acece aweme, agi, “unu ugeme mazi unu kabsa anu kabsa ana madini, wa rē imumare nigome.” **3** Yeso ma buki ubata uginome, magu. **4** Ingi uye shime ma zini itam inu akuri ukirau, bi inde be hunne me, mada ceki me ina kuri turwai in nanu turuwl, igino me ahira ukese, ma tarsi bi inde be sa ba hunne me maka tinka bini? **5** Ingi maka tinka, madi tari agirza ini iriba irum. **6** Ingi maze akura, m titi aroni nan anu uppru umeme, magu, benkini mi iriba irum barki ma tinka ku tam me sa ka hunne mi. **7** In boo shi, ane adi wuzi uriba irum anyimo Aseseri, ahira uni imum iburi sa ma kaba tize ti Yeso, ma teki ana kuri turwai ina nanu turwai adesa wa zome ini riba ukaba u Yeso. **8** Nani uya unemeni, ingi ma zini ikirki azumo akelkel anu ukirau ingi biinde ba hunne me, mada wuna me ura ubitila ma visi akurame, ma dindi unyara me barki ma tika? **9** Ingi ma tinka madi ori oromi ameme nan anu upuru umeme, magu, benkini me iriba irum barki matinka bi kirfi bumme sa ba hunne me. **10** Ane ani boo shi, imummu iriba irum ini ahira ahana kadure ka Asere ingi una madini u inde ma kaba Yeso. **11** Ba Yeso magun we, uye ma rani mazina ahana ware aruma. **12** Kuci me anyimo ahana me magun in kacoo uweme, acoo, nyam ukalum um anyimo imumbe sa uzini, ba acoo me hari we imumbe sa ma zini karee. **13** Tiye ti akici, vana unezeme ma ori vat tirunga tumeme, ma meki unā uhana anire nipay. Abine ani maka huna ikirfi imeni, ma kpiji imumbe sa ma nyara, mahu ikirfi imeme ahira katuma kaburi. **14** Sa ma mara u huna imumbe sa mazini, awuzi ikomo idandang ani pim me, ma ribe udira. **15** Maha maka nyara katuma ahira uye una nipin me, ma ziki me katuma kunyinza maladu imum are. **16** Maka kuna are imumare imaladume barki da a nyizi me imumare ba. **17** Sa iriba me ya koro ahira me, magu ana katuma ka acoo am, am wani wazin in imumare sa ya bar we, mi be indi wi barki ikono. **18** Indi biri in ha ahira”acoo am, in ka gunan me, acoo am ma wuza aseseri imum iburi, makuri ma wuzo weni. **19** Da ma bari akuri

agun mi vana uwe ba, kurzom gusi anyimo ana katuma ka akura aweme.” **20** Ba ma hiri ma dusa ahira acoo me. Datti mazi pit, acoo me ma iri me ugogoni u meka me, dusa unu sum maka meki me ma gbendiriko. **21** Vana ma gun me, ma wuza Asesere imum ima dini ma kuri ma wuza we. Da ma bari utitim vana uweba. **22** Acoo me magun na arere akurame, wuzani debe i ēn unu dibi uriri, isoki me, sokini me bicofo atari timeme nan akwatak ati buna tumeme. **23** Aka nyara ku naa sa inta akura, aweki, ti wuzi nigora. **24** Vana um ma wi ana me ma zinu vengize, ma hune me ana me a kem me, watubi are imumare. **25** Uganiya nginome, vana u unu ma ra uru, sa ma aye mamu in nakura, ma kuma azin unu tira umanganga nan murso. **26** Matiti ure urere akura me, ma iki me nyannini azini wuza me anime. **27** Urere magun me, uhenu uwemani maze akura, acoo aweme ma weki ku naa kugino, barki maze akura merum. **28** Uhenu me ma kuna iriba, ma game uribe akura me, acoo me ma suri ma rigaga me. **29** Ya u unu me magun inka acoo me, ira vat ubgardang uti wee ti gome in zi in nirere dama mamu cara we iribani ba, vat anime da wamu nyan ku naa sa s indi wuzi nire ni hara nan runi am ba. **30** Sa vana uwe ugino me maze desa ma poki we nirubu unu kem uweme ahira anee uziza arubu, wa weki me kuna ku naa ku ginime. **31** Acoo me ma gun me, vana um, tizi na hu kondi uya uwui, vat imum be sa izi in iwe ini. **32** Ya wuna uri awuzi iriba irm, barki uhenu uweme ma wi, a' ana me ma vengize, ma hunne me a kem me.

16 Yeso ma gu inanu utarsa umeme, “Awuzzi ure unu mazi ini kirfi mazi indesa matarsa me ini kirfi me, a ē agun me unutarsa ini kirfi iweme ma huza ini Sarki nice. **2** Unu kirfi me ma titi me magun me, nyanini in kuna ani ce nuwe me? Aye mu ini benani ikirfi me, barki uda kuri u tarsum in ini ba. **3** Unu tarsa ini kirfi me magu iriba imeme, “Indi wu aneni, una kura madi kabi unu tarsa ina kura ame a tari tum? Mebe, in zomu in nikara na avara in kunna mu'l'in iki imum. **4** In rusa imum me sa indi wu ingi a karam u tarsa ina kura me, Anu wa kabum ati kura tuweme. **5** Unu tarsa ina kura me ma titi an desa una kura ma tarsa me ureme, magun unu nutuba ihuno ini una kura matarsa we? **6** Magun me, magarwa ma mani manu akuru ukirau, Magun me, 'Kaba utagarda

uweme, cukuno debe, u yetteke akuri ucibi! adadu a huma, me Liazaru nirere nini masi. A' 7 Ma kuri magun in uye, 'Ihuno ini una kura aname urunta uni azinu nyiza ume abame, hu matarsa we?' Magu, ma buhu manu akure u ni rere nini uzi na same. 26 Ban anime, uwaa karau me ialkama, magun me kaba utagarda, u u concon urani, barki an desa wa nyara wa yetteke manu akure uwiti tari. 8 Una kura ma kafa uaye ahira ashi kati wa rusi, kati kodavi nonziko unu tarsa ina kura me barki upoko aje makafa uaye uwatu uru. 27 Una imumu itari ameme. A hana une ugeme wa ribeze anyimo magu, 'In nyara, acoo Ibrahim, tuma me ma anu nee wa aka ahana masaa. (aiōn g165) 9 In hā akura acoo am'. 28 Barki in zin ina nuhenu booshi ingi ya wuza ni runi gusi imumu un aruma ucibi, ma ha maka wuza tize kati wa ē baki uzatu kadure, ingi ya mara, wadi kabi shi ati kura tishime ana imumu muriba. (aiōnios g166) 10 Desa ma wuga kadure imum icin, una kadure kunna we. 30 Una imumu itari magu, 'Mmh' mani imum idangi, desa mazome inkadure ba a acoo Ibrahim, ungi uye ma hana ingi uye ma hira imum icin unu zatu kadure kani udang. 11 hana a nyimo adesa wa wono wadi kunna we, In daki ya wuza kadure ahira imum unu zatu wa kabi tizerme. 31 Ibrahim ma gun me, 'Ingi kadure, aveni madi hem inshi ini mum ika dure? daki wa kunna Musa nan anu ukurzizo tize ta 12 Ingi daya kuri ya wuza uzatu kadure ini kirfi i Asere ba, koda uye ma hira anyimo anu won uveba. aveni madi nyashi i kirfi sa izi ishi? 13 cangi wadida kunna we ba.

Ba desa mada ke ma tarsi Asere kare, nani ma game a inde ma hem a inde, nani ma hem ina inde magame a inde ida ke i tarsi Asere i kuri i tarsi imumu une ba. **14** Mafarisawa anu su ikirfi sa wa kunna ani me vat watungono tizuza tume. **15** Ba ma gun we, "Shewani anu nyeze ace anyimo anu, Asere a rusa iriba ishime. **16** Ubata utize nan anu kurzizo utize wa rani Yohana madiku ē. Datti uganiya ugino me azinu boo tize ta Asere, kodavi mazini uyakara u sosi niceni anyimo me. **17** Vat in anime, iteki unu seke Aseseri nan adezi amari, ini gona horibi inde be tize tum bi visa. **18** Vat desa ma gido unē umeme ma zika uye ma zinu wuza katuma kaburi, desa ma zika unē me sa agido me vat mazinu wuza katuma kaburi. **19** Awuzi uye unu imumu itari, ma sositi runga ti huma ti kirfi madi gala imum ime kondi uya uwui. **20** A inki uye sa mamu uzo ana tukum ameme, unani **30** Liazaru desa vat nipun numeme tinuru tini. **21** Madi isi iriba agi matingi mu gitu mu imumare sa idi rizizi adizi barki ma ti iwuxi cangi iki limbi magembu mameme. **22** Arā anyimo anime unu dira unikara ma wi, ibe ika dura ka Asere wa ē wa ziki me wa hamme a hira Ibrahim, Unu imum itarari ma wi, a vati me. **23** Ma rā nyimo icau unu zito, ma venki nice ma iri Ibrahim pit, nan Liazaru a bigiri bumeme. (**Hadēs g86**) **24** Ma titi magu, "Acoo Ibrahim, kuna ugogoni um, u tumi Liazaru ma soki kubo kycin kumême a mei ma tenzikem ani lem, barki nirere nini izinu same anyimo Urā. **25** Ibrahim magu, 'Vana, ringi inti cukum tuwe unē uwe, ukuri ukabi

17 Yeso magu nanu tarsa umem, ya cukono
animetire timumu tiwuzan duru tipiko,
senke ushi sa udi eh anice ni uye. **2** Uteki in ka
a wuna nipa ni iriri, a soki we a nyimo a niwun,
kati ma wu a hana wa rizi. **3** Hira nice ni weme,
inka uhenu uwe me ma chama, gbarka me, inka
ma gamirka, kati iriba iweme. **4** Inka ma chara
we iriba kanu sunare, ma kuro kanu sunare,
unu guna, "Maceki" ya cukumo iriri, kara iriba.
5 Anu tarsa wa gu imme, "Kinki duru nikara
ni tarsa uwe me," **6** Unaa kura magu, "Inka
izinni inlo iriba gu biho bi titi u mastad, idu gu
unnutiti, "Ta rufa," a nuka a nyimo ani gwin,"
udi wu imumsa wa buka. **7** Senke aveni a nyimo
a shi me, ma zinnu rere in katuma uuu nani
itom, madi buki me, inka ka aye usuro anijaa,
aye uri, imun are? **8** Ma nyari me u buka urere
me, siram ire imumare tira nitira a tiruma tiwe
me, uehem in mari are me. Hu uri inna dumo **9**
Ma gunme u guna urere me tononzo barki ma
wuzi imumsa a dungurkame, ma wu? **10** Shi me
cengi, inka ya wuza vat imum udungurka me,
idigu, "Taa bari ba," ti wunn imumsa a buka
duru. **11** A biki uganiya a sa maaribe Urshalima,
ma ha ubinani usamariya nan uGalilee. **12** Sa
maribe a nyimo anigiro, monno ma gurna nan
are anu ukirau a kuturu. Wa tonno piit. **13** Wa
yeze a mgimirang wa gu, "Kunna ngogoni uru,
Yeso." **14** Sa ma iri we ma gu in we, hana ni
ika bezi unu inusa tizeta sere. **15** Unu inde
a nyimo a we me sa ma huma, ma gamirka
innu gmirang ni dandang innu honzo Asere. **16**

Maa tunguno a tibuna ti Yeso, inna puru arom, ma hum nipurum. **6** Asere magu, "kunna imum uSamariyawa mani. **17** Yeso ma gu, "In gusa ani ige sa unu rusa itize ma buki. **7** A ana Asere kirau wani wa huma? anu uuro wa ra? **18** Daki mada ayen kadundere a hira anu zonka sa wa akan uyesamakuri wa nonzo Asere ba Senki zin na so innu wui nan niye ba? **8** Ma buka ugenu ugeme? **19** Ma gu imme, Hira u dusa! shi agi madi e in kadundere debe. anime ani, Kadura kawu me ya wuna wa hum." **20** Sa anu inka vana Asere ma aye, madi kem u inko iriba ubazi urusa wa iki, rono u aye Asere Yeso ma a ma nyanga? **9** Monno ma kuri mabuki tize kabirka we magu," A kura Asere ada aye barki tanyimo a yesa wa inki iriban agi wa zi lau ugamar a nu ba. **21** Nani wadi gu, ira, iyenne! wa izi aye. **10** Anu are wa ha udenge ASere nani, ira a birko, Akura Asere a raa anyimo a abiringara, anu bezi urusa nan nu kabsa ukirif shime. **22** Ma gu inna nu atarsa umeme, tiye ti **11** Unu bezi ursa ma tonno in biringara anice eze sa idi inki iriba u ira u vanna sere, idi kaa nimeme, akari, anu imum ibur, anu tozoin na ira me ba. **23** Wadi gu inshi, ira, a birko, ira, a ney nani gu unu imum ibur, anutozo in na ney banna, kati isuri a matara nani itar si we ba; nani gu unu ukabsa ikirfi igeme. **12** In kee in **24** Gu u wuna a hira mel-mel a hira a zesere gam ure imum are kare ka tiya tiye sunare, in uhana are me, a nine ani vana Asere madi zo nyiza udukym anyimo ukirau vatimum sa ma rono uwui umeme. **25** Senke utuba me madi kem. **13** Senke unu kabsa ikirfi me, maa turi zitti atinaa sasas ani wadi nyari me. **26** U ganiya put, ma yeze aje a sere senke ma vavi nihenu ni ugeme, gu a tiye ti Nuhu anime ani atiyen ti vana meme, unnu gusa, Asere kunna ugogoni um unubu. **27** Waari, iva sizi, wa wuzianya, a nyizi una maa dini". **14** Ma gu imme, unun ugeme we anya senke rono sa Nuhu ma ribo a nyimo u makuri a kura ameme lau, ma teki uroni me, zirgi, urigawa ma eh mahuu wevat. **28** A nime barki vat unu uge sa ma yeze nice nimeme adi ani ya kem ani atiyet Lot, wa zin tire, ukpija yeze me. **15** Anu me wa kuri wa e inna hana nan nu ziga, tibira nan asoh. **29** Senke rono sa cincin, barki wa dari we, senke anu tarsa wa Lot ma suri a nyimo u Sodom, a rubi ure ura a iri waa gwarika me. **16** Senke Yeso ma titi me, zesere wa huu we vat. **30** A ne ani idi zi rono innu guna, cekini mu hana mu cincin wa e a u aye uvana unu. **31** A nyimo rono me, katli hira am, kati ikarti weba akura Asere awe ani. iceki unu sa ma raa azesure a kura matuu uzika **17** Kadundere ma bukashi, unu yesa ma nyari tirannga a kura ba, kati a ceki unu uge sa mara me ukaba a kura Asere gu vana cingilin, madaa a masa a makuriba. **32** Ringin une u Lot. **33** Unu rive a nyimo ba. **18** Ure unu ugomo ma iki me, uge sa ma zinnu nyara wai imeme madi diri ini u nyettike, indi wu aneni in kem urai wa Asere? senke unu uge sa madira ivai imeme madi kem **(aiōnios g166)** **19** Yeso magu imme, nyani utisam ini. **34** Ma buka shi, aniyenigeme adikem ana unu uriri? unu uriri mazoni senke Asere cas. ware warari ukomi, inde aziki unu inde a ceki **20** Urusa udungurka me, kati utoti unni ney u unu inde a seki unu inde. **36** Anu war a uruu, uye ba, kati u huu uye, kati uwazi nikari, kati u adi ziki unu inde a ceki unu inde. **37** Wa iki me, wu moco, wuza aka coo uwe me imum iriri. **21** abba una kura? ma gu in we, a hira sa ikizi irani Ugomo ma gu, "Vat timumum me ma wuzi dati magbuluk cangi wadi ornon.

18 Ma buki we tize ta nyimo, abanga a birangara ko uya uganiya. Katti wa kuri inna dumo. **2** Innu gusa, "Anyumo nire nipi ure unu urusa tize ma zo meni biyau ba Aere ba dāā ma hiri anu in tice ani ce ba. **3** Ure ukoro ma rani a nyimo ani pin ma ziki innu eze ahira a meme, unnu gusa, "Ben kim in kem in suri a tari ti nu ukara um. **4** A tiye joko ma zunusu ma benki meba, kamarka tiye cin magu nice nimerme, inda zom biyau ba Asere ba nannu hira anabu gu imum ba. **5** Barki ukoro ugeme

imme, imum ineisa wa dira, udi zizi vat imum sa uzin u nya anu dira, u kabi ya zesere, u e u tarsim. **23** Senke sa ugomo ma kunna timumun me, ma kunna iriba kang, barki ikirfi imeme. **24** unnu ira umeme maa kunna iriba, magu, a ikunna. Unnu ikirfi maribe akura Asere. **25** me inna banga ba U Pakumi uribe anyimo anije ni alira, unnu guna una kirfi ma rive Akura Asere. **26** kunna wagu, "Ani aveni madi suburka?" **27** makabirka, imum sa idaa hem anu ba idi hem a hira Asere. **28** magu, "Ba, ta ceki tirunga tiru vat ti tarsa we?" **29** magu in weh, kadundere maguna si, daki uye sa ma ceki akura ameme,

uney, a henu nan aka coo, nan na hana, barki me nyari me, wa timi aye adumo ameme, wa akuru Asere, **30** madaa kaba ige sa iteki uneh gu, "Wada hem unu ugeme ma cukuno ugomo nannu uney u eze, urai wa Asere. (aiōn g165, aiōnios **31** ma ori anu tarsa a hira ameme, magu uruba. **15** Ya cukuno ani me sa ma kuuri ma g166) **32** nya me atari alumai, Wadi Wuzi me niero, Unutuba aye a hira ame magu unakura! Unu wa nya me mu ih wa wu me tobi. **33** wa maari katuma kawe me ma kinki ikirfi inu kirau a hira utira ume, we hu me, rono utaru ma hiri. **34** igino me. **17** Una dandang magun me, "Gajiya, rusi timumum ba, a hunze Wen, daa wa rusi ba ureme uriri, barki wa wuzi katuma kang imum imum sa abuki ba. **35** Yeso ma eh mamu nan 'icin', udi kem nikara ni canta utibira tinu kirau. uyeriko, ure urubo ma ciki upuru una unnu **18** Uhana ukure me, mangu unakura ukure uwe nyara. **36** ma kunna nigoh nanu wa aaki, ma iki, me ma kem ukinki mani ciibi. **19** Unu dandang **37** izi?" Wa gu imme, Yeso u Nazeret ma aka. magu, udi canti ti hira tinu ciibi. **20** Uye ma **38** Me ma Yeze nigwiran, magu, "Yeso, vana eh magu, "Una kura! Kaba ikirfi iweme sa ma u Dauda, kuma ngogoni um". **39** Sa wa haaki inki memerum a nyimo aturunga. **21** Barki ma aje wa gwangirkwa urobo me, wa gu 'imme ma kumna biyau bi we me barki hu unu buru mani. ingara tik. Senke ma ru aje innu hunu kang, Uke uziki a hira sa daa wa inkon ba, uke u ari Vana U Dauda! Kunna ugogoni um". **40** Yesu ma ahira sa da wa birin ba. **22** Unu udandang magu tonno dang ma dungurka a eh innu nu me a in me, "Atize tiwe me indi weki tize we me hu hira a meme. **41** Nyara u wu we?" Magu, "Una uburu mani. Urusa me unu buru mani, uni zinsa kura, in nyara in hiri a hira?" **42** Ma gu imme, imum sa daa ma inki ba, unnu oro igesa da ma kaba uhira, u inko iriba uwe me wa nya we bira ma. **23** Barki nyanini da wa inki ikirfi um ni huma. **43** Me maa huma, matarsi me, unnu me a hira u inso ikirfi ba, barki inka uganiya nonzo Asere. Anu vat sa wa iri, wa nonzo Asere.

19 Yeso ma ribe ma hai u hana ujeriko. **2** Ure unu niza nimeme takka, ma zi ugomo u kabsa. **3** Ma zin nu suu u ira Yeso, senke ma iri meba, barki ma zi kauf. **4** Ma sumi aje ma nyene utiti ma iri Yeso, barki Yeso ma zinnu aka. **5** Sa Yeso ma eh a hira me, ma yeze aje ma iri zakka ma gu, "Aye debe, ka nime in di cukuno a kura awe me. **6** Maa tuu debe debe, ma ziki me inna puru arum. **7** Sa anu vat wa iri we, wa wu bibukum innu gusa, "Ma hana akura unu madini". **8** Zakka ma tonno magu, "Una kura ira, ukasu uturunga tum in di nya dira, inka ma cuzo i uye, indi kurzo wen kani na nazi. **9** Yeso ma gu in me, "Ka nime, ubura unice wa eye akura ageme, barki me me vana u Ibrahim mani. **10** Barki vana unubu ma eh unyara 'imum ige sa ya kurno me, ma buri anu sa wa hurno we'. **11** Sa wa kuna tize me vat, ma tunga no uboo tize ta nyimo barki ma eh mamu nan Urshalima, wa gusi akura Asere adi kem we debe. **12** Ma gu ba! Ure unu ribe a mare ma nyanga a piit ma kabi akura a nice ni meme, makuri. **13** Ma titi ukirau a nyimo anu rere me, ma nya we ikirfi ukirau, magu in we, gamara tarin wa be u aye umeme. **14** Senke anu ni pin

me nyari me, wa timi aye adumo ameme, wa akuru Asere, **30** madaa kaba ige sa iteki uneh gu, "Wada hem unu ugeme ma cukuno ugomo nannu uney u eze, urai wa Asere. (aiōn g165, aiōnios **15** Ya cukuno ani me sa ma kuuri ma g166) **31** ma ori anu tarsa a hira ameme, magu uruba. **16** Ya cukuno ani me sa ma kuuri ma eh, makabi ni nonzo, ma dungurka arere me sa in we ira, ti haza urshalima, vat unyettike wa ma nyawe ikirfi me a hira a meme, barki ma na kadura me abanga vana unubu idi Ngwinca. rusi nyanini wakem a nyimo katuma me. **17** Una dandang magun me, "Gajiya, rusi timumum ba, a hunze Wen, daa wa rusi ba ureme uriri, barki wa wuzi katuma kang imum imum sa abuki ba. **18** Uhana ukure me, mangu unakura ukure uwe nyara. **19** Unu dandang magu, udi canti ti hira tinu ciibi. **20** Uye ma **21** Barki ma aje wa gwangirkwa urobo me, wa gu 'imme ma kumna biyau bi we me barki hu unu buru mani. ingara tik. Senke ma ru aje innu hunu kang, Uke uziki a hira sa daa wa inkon ba, uke u ari Vana U Dauda! Kunna ugogoni um". **22** Unu udandang magu tonno dang ma dungurka a eh innu nu me a in me, "Atize tiwe me indi weki tize we me hu hira a meme. **23** Barki nyanini da wa inki ikirfi um ni huma. **24** Ma gu imme, imum sa daa ma inki ba, unnu oro igesa da ma kaba uhira, u inko iriba uwe me wa nya we bira ma. **25** Uke uziki a hira sa daa wa inkon ba, uke u ari Vana U Dauda! Kunna ugogoni um". **26** Ma buka shi, vat deesa mazin adi kinki men, senki deesa mazin adi kabi a hira ameme. **27** Senke anu ishina um, An deesa wada zo me innu suu a wuzi katuma ace a we me, ayen we a hira am ihu we aje am. **28** Sa ma buki tizeme, ma meki una uhana Urshalima. **29** Uganiya wa biki sa ma eh upuru u Betafajji na u Baitanya, a nipana sa a tisa ulivet, ma a tumi anu ware ana tarsa umeme. **30** Magu, "hani a giro ukure me, inka ya ribe idi kem vana ubezenki sa daa amu tara me ucira ba, sopo ni bini i eh mini. **31** Inka uye ma iko shi nyani ya wuna izinni sopo ubini? Guna, "Una kura ma nyara bini". **32** Anu age sa a tume we wa kem vana ubizenki gu ubuka u Yeso me. **33** Sa wa zinnu sopo u vana ubizenki me, unu ubini magu in we aneni izinnu sopo u bini? **34** Waa gu, "Una kura ma zinnu suu ubini. **35** Wa ha in bini a hira Yeso, wa vete turunga tiwe me azesere a bini watari Yeso azesere me. **36** Sa ma ha, waa nati turunga tiwe uname. **37** Sa ma eh mamu ahira a ni pana ni o live ma tuu, vat anu tarsa umeme wa tunguno u tarsa ume unu. nonzo ume innu yeze agwiran barki vat

katuma ka dandang sa wa iri. **38** Wa ga, "Ugomu unu benki ume katuma, wa kuri wa tirime, wa ugongon mani sa ma di eh a nyimo aniza ni wume ma cukuno imum imu i, wa gimdime na kura. Apuru arum azesere nan ni nonzo ni in tari ti hora. **12** Ma kuri ma tumi unu taru dandang. **39** Aye anu rusa utize a nyimo anu wa kunnome iwono, wa vingi me a matara. **13** agwardang wa gun me "Anu bezi utize, gwarika Anime unu uruu magu, 'Indi wu aneni? indi anu tarsa uwe me. **40** Yeso ma gu, "Ma buka shi tumi vana uyoo um. Ba wuya wa kunna me", **14** in ka anu wa wu tik, apo adi yeze angiran. **41** Sa Sa ana vara me wa irame, wa barka tize ache Yeso ma biki a nipin, maa shii barki nipin me. awe, wugu, 'Usanme mazikuno uru'. **15** Wa vete **42** Magu, "Inka i nisa vat a tiye tigeme, ko shi mani anatara wa hume. Nyanini unu uruu madi me, imum sa i eze inna purum! Senke a humze ki gunan we? **16** Madi eh ma cari anu varsa uruu uni aje ashi me. **43** Ba! Tiye tide eh ace ashi me me, madi nya aye uruu me". Uganiya me sa wa sa anushina ushi me wadi barka ugombi uhara kunna anime, wa gu, "Kati Asere a hem!". **17** uru, wadi kete shin wa noko shi ko uya uwatu. Anime, Yeso ma riki we aje, magu, "Nyanini ya **44** Wadi vavi shi adizi nan na hana ashi me. ziginome sa a nyettike: 'Ni poo me sa anu bara Wa daa ciki nire nipo azesere anire ba, barki uti denge wa nyarime nini nibura nu pingaru ya nyari uka ba me uganiya sa Asere ma nyari udenge'? **18** Debe sa ma rizo ani poo niginome ubura ushi me. **45** Yeso marube a nyimo udenge madi pusa magitum magitum. debe sa na rizo Asere ma tun gono u suzo anu age sa wazin bi ame, nidi nanzi," **19** Barki anime, anu nyettike ziza ziza. **46** Magu in we. A nyettike a kura am me nan nanu a dandang me wa nyari wa tarime adi cukuno a biringara, ya kurzo anu ubanku u tari uganiya me, we wa rusi tize tukama sa cukuzono wa kari. **47** Ba! Yeso ma zinni beziza ma bu barki wewani. Agi we wa kunna bi yau anu ko uya uwui a nyimo udenge wa Asere me. ba nume. **20** Innu hira ume seeke wa tuburko Una dang anu dungurka ma nan na nu rusa, anu ani hunzi sa wa wuzi kasi wazi lau batu nan na aje wa nabu wa nyari wa hume. **48** wa kem ure u sizikime a tize tumeme, batu wa Senke daa wa kem una uwuza anime ba, senke vat anime sa wazi inna kumna ume memerum.

20 Sa ure uwui wa eh, Yeso mazin nu bezizi anu tize ta Asere adange ubi ringara, anu adangdang nan nanu nyettike nan na nanu. **2** Wa buu tize, wa gumme, "Bukan duru, nikara nu wuze uti mum tigeme ta surove abani? nani aveni ma nyawe nige nikaram". **3** Ma kabirkawe magu, "Me ma indi ikishi, bukanime. **4** Abanga ubaptisma u Yuhana, wa suri aseseri ani nan ahira anu ani? **5** Wa rusi inna ce awe, wagusi, "Inka taguna, wa suri asesere ani, madi gu, ani nyanini ya wuna daya hem in me ba? **6** Inka taguna ahira anu, anume vat wadi tizin duru in na poo, barki sa we wamu zika Yuhana una kadura ka Asere mani. **7** Ba wakabirkwa wagu me we wada rusame a hirame sa ya surini ba. **8** Yeso magunwe, "Mima inda bukamshi a hirame sa ni kara nu wuza uti mum tigeme na suri mini ba". **9** Ma buki anume tire tize tukama, "Uye ma biri unuu, ma nya ana vara u intame, ma dusa amare manyanga maka dadankino. **10** Uganiya u eze sa indi tumi una katuma kam a hira ana vara me, barti wa nyame imumme sa wa oro uruumme, ana uruu waka tirame wa gidime in tari ti hora. **11** Ma kuri ma tumi ure

ma gamirka we ba, senke hu u bezizi umum ihuma una wa Aser. **22** Ya wuna memerum ti bisi ugandu ahira a kaisar, nani babu?" **23** Senke Yeso ma rusi ugamaru uweme, ma gun we, **24** "Bezini mi ikirfi me, muhenu ma veni mura a ini?" wagu, "Mu kaisar muni". **25** Ma gun we, barki anime "Nyani kaisar umumbe sa izi ime, a i nyani Ugomo Asere igewe sa izi ume". **26** Wada wa kem ure usizikime inni mum sa ma buki we ba anyumo anu u ira ukabirkwa umeme wa wu tik. **27** Sa are Asadsukiyawa wa eh me, ande sa wa gusa usuro icau uzoni, **28** Wa ikime wagu, "Unu bezizi, Musa ma nyettiken duru agi inka uhenu unu ma wono, ama zin innu nee, sarki vana, mada ke ma ziki unee u henume in marizi ma yoo uhenu me vana. **29** Azin are ahana usunare u tubame ma wuzianya, ma wi sarki vana, **30** Nannu nu kure me amme. **31** Anu taru me ma ziki uneme, anime cangi unu sunare me madu ma wi sarki a hana. **32** A ciki ati yei me uneme ma wi cangi. **33** Rono usuro icau me madi cukuno une wa veni? inji ma wuzianya nan we usunareme vat". **34** Yeso ma gun we, "Ahana une ugeme waka wa wuzi a nya ak

nya aye a wuzi a nya nan we. (aiōn g165) 35 Senke
ande sa a hiri we kasi anu a lau ati wee tiginome
wadi kabi u hira u mu cau barki sa wada ke wa
wuza a nya ba na ni a nyawe inna nya. (aiōn g165)
36 Wada ke wa kinki uwono ba, barki sa wazi rep
nan cukuno a hana u suso amu cau. 37 Barki mu
kizi mu suru, musa ma bezi cangi, ahira a babga
ani jaa, abinime ma titi Asere a Ibrahim nan na
Asere a Ishaku nan na Asere a Yakubu. 38 Ana
Aye anu nyettike me wa kabirka, "Unu bezizi,
wa kabirka memerum" 40 Anime wada wa kuri
wa iki me imum ba. 41 Yeso ma gun we, "Aneni
wa gusa agi kristi vana u Dauda mani? 42 Senke
Dauda me niche numeme magu anyumo ani
tabi ni zabura, Asere magu a Asere am, 'cukuno
a tari ti nare tum, 43 Mi indi wu we u patili
anu a buri intibuna'. 44 Dawuda sa mytiti kristi
"Asere adi wu areni ma cukuno vana u Dawuda?
45 A anu in nu kunna vat magu in almariyai
ameme, 46 Hirani anu nyettike merum, we wa
ka wa nyari wa haki aseseri ati tizimti jojoko,
wa hem inni isi a nyumo ati kasuwa, nan na
ugemu ma wuna imum me sa iteki iwe me vat
uwe. 4 Vat anu aginome wa nya anyimo imun
igebesa wa wa zini. Me unee ugeme sa ma zome
unu rumaba, anyimo udira umeme ma nya vat
imum igebesa ma ma zini u ciki umeme". 5 Kasi
aye sa wa boo abanga udenge Asere, kasi sa
abara uni inu yaba ina po ahuma mi ikirfa sa a
nyiza, Magu, 6 Ahira imumu iginome sa Ihira,
uwui u eze sa nipo nizomi ni inde sa nidi cukuno
Aseseri uroni sada tuburko mini adezi ba. 7 Ba
wa iki me, agi, "Unudungara, unu maya uni adi
wuzi imumu iginome? Nyanini tidi iri ubata
uya uni aku tubi. 8 Yeso makabirka, "Wuzani
Seki kat i uye ma rangishi. Anu gbardang wadi ē
anyimo niza num wagusi, 'mimani mē, 'anime',
uganiya wa aye mamu kati itarsi we. 9 Ingi ya

kunna abanga ani kono nan tikara, kati i wu
zabut ba, doli ni imumu iginome i wuzi ani,
ibinani ida ayeme debe-bebe anime ba". 10 Ma
gun we, "Anu wadi yeze anu, Tigomo tidi yeze
a tigomo. 11 Adi wuzi tiwiri ta dizi, ati hira
sassas adi kuri awuzi ikomo nan imum iburi ani
weme. 12 Ingi imum igino vat adi wuzi, wadi
mekishi, wa nya shi tetene, wa nya shi ati denge
ta Asere nan ti hira ti ukursoso anu, wade ēn
daki me Asere a mukizi aniba ingi me Asere anu
a huma ani, barki sa vat a ciki amemani". 39 Idi cukuno shi unaa u bezizi. 14 Barki anime
shi aje a gomo na magumna barki nizanum. 13
15 Mi, indi nya shi teze nan ugamirka, sa vat anu
ishina ishi me wada ke wa tunno wa gun shi izin
macicu ba. 16 Nan anu yoza, nan ni henu, nan
nikura nan a roni wadi gā shi wa huzi ayeshime.
17 Konda avi madi game shi barki niza num. 18
Ko nice ni nide nishi ni da wonoba. 19 Anyimo
iriba ishew idi uri muriba mushi. 20 Ingi ya
ira Urishalima ana nikara mini kono wa kete
uni, i rusa urizo unini wa aye. 21 An desa wazi
mayahudawa wa sumi uhana uzalan, m an desa
wa amupin mu cincin wa ribe. 22 Ti wui tiginome
hira ati cukum ta nu adandang a ma sinagog, ti ugarziza tini, barki vat imum be sa aye Heke
nan ahira agomo ugani usanna. 47 Wa ka wa i myinca. 23 Shi be shi ana ti puro nan adesa
zazani akoro ati kura tiwerne, barki iwetere wa hamza ahana a ti yē tiginome, 24 Wadi rizi
ufenfan uni gbinang adi ha inwe anyimo ni rere
vat ama-nyanga anu zatu tarsa Asere wadi mari
Urishalima, u hana uganiya uweme u mynica.
25 Idi iri U iso abanga anyimo uwui nan upe
nan iwirang. U nē anu zatu tarsa Asere wadi
si nirere, wadi wu hu barki ugumuzo u raba
udang nan ibarka imei. 26 Anu wadi wi wa zumi
barki biyau nan u gamara abanga imum igesa
idi kem unē, adi zuruko ubari Aseseri. 27 Idi
ku iri vana unu ma eze anyimo amagaji mari
unu bari ninonzo gbardang. 28 Vat uganiya sa
imum iginome ya tuba utubsa, hira, tunni, I
venki acheshi asseseri, barki ubura ushi wa aye
mamu. 29 Yeso ma nya ubata, "Irani utiti upom,
nan matiti vat. 30 Uganiya sa wa tuba utirso,
idi iri ina ce ashi me bi kwugba ba aye mamu,
31 Ane ani, ingi ya ira imumu igino me izini
wuza irusi tigomo ta Asere ta biki. 32 Kadure in
boo shi, uge uneme uda maraba, adi wuzi vat
imumu igeme. 33 Aseseri nan adizi adi aki, Tize
tum tida tida akaba. 34 Hirani cece ashi, kati i
noki mu riba mushi unu gamara abanga une
nan bisiza siza nan ubasa utize uti cukum. Uwui
u eze udi mukurkan duru. 35 Kasi imumu imesi,

udi ē ahira akonda avi sa ma vengize a muhenu zikani seke, de be sa witom mazi nigo nan mi mu unee. **36** Cukononi uni rusa koya uganiya, in utebut. **22** Abanna vana madusa tabbas, kasi biringara barki i kem ni kara nu cika vat imumu imum be sa izi, abanna kash unu gino me sa iginome sa idi ē, kasi sa idi tunno aje uvana unū. memanani madi witom. **23** Wanno watubi ugizo **37** Unu wui mazi unu dungara anyimo udenge acce awe me, aveni anyimo arume sa wadi wuzi Asere, vat niye maka dusa anipo sa agusan ni uzaitun. **38** Vat anu waka dingi uhaza ahira ame nisisizo barki wa kunna me udenge Asere.

22 Uganiya sa uidi imare uzatu yist wa e mamamu, uge sa atisa uidi uke terewa. **2**

Ana Dandang akatuma kasere nan anu nyetike wa bari tize wa inki wadi hu Yeso, abine wa kunna biyyau ba nabu. **3** Unu uburu maribe a Yahuza Iskariyoti, uni inde anyimo anu kirau ina aware me. **4** Yahuza Mahaa ma bara tize nan Ana a dandang a tuma kasere nem na soja sa madu witi we Yeso. **5** Iruba ya suniwe we hem wa nyame ikirfi. **6** Abini me, mā nyari una be sa makem mawiti me ahira a weme man nu uganiya sa ni ori na zo ni. **7** Roni uidi ubiredi uzati yist wā wu, sa gbas ini adi witi uhadaya ubizara bi idi uketerewa. **8** Yeso ma tumi Bitrus nan Yahaya, magun we, “Hana kabarkani haru imare u idu keterewa, barki tirii”. **9** Wa iki me, “Abani unyara tirie?” **10** Makabirkwa we, “Kunna ni, uganiya sa yaribe apin me, ure unu macira nitang nigmei madi kem shi, i tarsi me ahira sa maribe. **11** Ibuki una kura me, “Unu urusa in raa anyimo udenge agyen, ahira sa idi re imare idi uketerewa wana hana akatuma kam? **12** Indi bezi shi akura anazaa (gidan sama) age sa aciki una barka, ibarka abirk”. **13** Wanno wa dusa waka kem kondi nyani imumbe sa mabukiwe, wanno wa barka imare uidi uketerewa. **14** Uganiya sa uganiya wa wuu, ma cukuno nan na hana akatuma ka meme. **15** Monno magunwe, “Izin nu kolimo uguna inre Imare u idi katarewa indi ku sii nirere. **16** Abanna me magunan shi, inda kuri in re ini ba senke inki agminca ini anyimo a tigomo ta Sere”. **17** Abini me Yeso maziki kusso me mabezi aburu arom, magu, “Ukabani i hari”. **18** Abanna me inbo shi, inda kuri insii gmei mu inabi mage ba, senki inki tigomo ta sere taze”. **19** Monno maziki Uborodi ma bezi iriba irom, mapusi ma nyinzi we, unu guna, “Igeme nipum num nini sanya barki shi. Wuzani anime barki iringize in mi. **20** Makuri mazi 'ki' kusso adumo itanu unuguna, “Kusso ku geme u inko u tize tini anyimo amaye mam, mage sa a kpokan barki shi. **21** Abanna me,

zikani seke, de be sa witom mazi nigo nan mi igino imume. **24** Wanno wa tubi matara acce ce awene unu guna aveni madi cukuno udang. **25** Magun we, “Agomo wabezi tigomo ahira anu awome, ande sa wazin in tigomo ahira aweme a gusan we ana tigomo nan nu gancan. **26** Abanna me kati icukuno shi anime. Unu guna, ceki de sa mateki shi unu ira anyimo ashime ma cukuno mamoni unu u cingilin. Ceki de be sa mazi me mani a kunna me makuri cukuno una katuma. **27** Abanna avani mateki unu ira, unu gesa ma cukuno utebul, unuge sa mā cukuno utebul, nyani de sa mazin inkatuma? Azo de sa ma cukuno tebul? Vat anime nizi gusi una kaduma a tii ashi me. **28** Abanna she wani sa izi nigo nan mi anyimo atina sasas. **29** Manya shi tigomo, kasi acco ume sa manyam timogomo. **30** Barki ire ikuri isi utebul uti gomo tom. Idi cukuno ama kpanku I buitize tini kobbo a ti kura tini kirau in ti tini re tanu Israi'la. **31** Siman, Siman, hira memeru, kati unu buru igino makem un ahira awe me barki azikawe kasi alkama. **32** Abanna me ma wuna we be ringara kati kadundare ka we me ka rizi. Udi ku e in na dumo, uwu anu henu uwewe iruba i huū. **33** Bitrus ma magun me, “Ugom-Asere, in ciki lak indusa nigo nan hu uhana udenge unu re-re nan nu hana iwono. **34** Yeso makabirkwa me, “In boowe Bitrus, udi wu matara mu rusa um kataru abigoro bida Sarki urono. **35** Uganiya Yeso magunwe, “Uganiya sa matumi shi Sarki mabadau, nyani uburga, nyani agbatak nyani ya diri ire imum? Wa kabirkwa me, “Babu”. **36** Ma kuri magun we, “Abanna ana me, vat de sa zini nu badau a ma ziki, nan nu burga. Desa mazo me unu vira ujoko ma zizi u dibi umeme ama kpi u inde. **37** Abanna me ingusa shi, imum be sa a nyetike ani ce num gbas ini igminca. “A batta i inde anyimo me i hankirka u inko utize tini. Abanna imum be sa abuka ini anice num ya gminca”. **38** Wanno magu, Ugomo-Asere, Ira! Tivira tire tiyenne, “Monno magun we, “Ta bari”. **39** Sa wa mara ure imare uwunjoro, Yeso madusa, gusi uwuza sama wuza, uhana anipo nuzaiton, hana katuma ka meme wadusa wa tarsi me. **40** Uganiya sa wa biki, magun we, “Wunan biringara barki kati iribe a nyimo

umasa". 41 Ma sesirke nan we kasi umansa imum sa uzi nu boo me, Abini me, sama raa unipo, matunguno mawu biringira. 42 Magusi, anyimo atize bigoro bi dusa birino. 61 Ugamirka Aco, inki wa hem, zika kusso ku geme anice wazigino, abinime Ugomo-Asere maguri aje nan num, sa azo azo animani in nyara ba abanna me Bitrus. Abini me Bitrus ma ringi ni gburang ni ceki vat imum be sa unyara icukuno anime. 43 Ugomo-Sere, uganiya sa magun me, udi wuzi Vana ukadura kasere monno ma suri azzessere matara murasa um kataru bigoro bidi ku runo. ma Ee ahira ameme, ma nyinzi me tize. 44 62 Sama suro a mataraa, Bitrus ma meki asso Marau anyimo uzito kang, monno inki iruba kang. 63 Abini anume sa wa kurso Yeso wa inbiringara, matum masuzi anipum ni meme wuzi me ni bassa wa kuri wa cabi me. 64 Sa wa kasi agoro a maye. 45 Uganiya sa ma suri ahira hupo me aje, wa iki me, unu guna, "Rusa ire abiringara bi meme monno ma Ee ahira aha aka Imumu! Aveni ma vavvi we?" 65 Wa bui me tire dura ka meme, makem wazin im moro barki tize tizenze tu cara azezsere ayeso. 66 Sa ahira aburu abit awe me, 46 Monno ma iki we, Nyanini asana, Abinime ananu wa cukuno ahira inde, ya wuna izin immoro? Hirani iwu biringirang ana adandang akatu kasere nan anu nyetike. barki kati iribe anyimo umansa". 47 Uganiya sa Abini me wa han me ahira ana katuma kami maraa anyimo atize, abini me, ni ori na nu ni kobbo. 67 Wa gu, "Bukan duru, inki homani Ee, nigo nan Yahuza, Uye anyimo ukiran ina Ugomo-Asere", Abanna me magun we, "Inki naware me, marani aje aweme. Monno ma Ee mabuka shi, ida hem shi ba. 68 In ma iko shi, ahira a Yeso barki ma gbindirko me, 48 Abanna ida gamirkan min ba. 69 Abanna uganiya uni me Yeso magun me, "Yahuza, unu gbindirko cingilin wade, vana unubu madi cukuno atari uni udi witi vana unu? 49 Uganiya sa anuge sa tinare tinikara na Asere. 70 "Wagun me" A se keti Yeso wa iri imum be ara anyimo me, wagu, hu vana Asere mani?" Yeso magun we, "Ani "Ugomo-Asere, tikoriko in ka sangali me? 50 mani ya buka, im mani". 71 Wagu, "Nyanini ti Uye monno makoriko ure ure-ure unu udang nyara ti kunna? Abanna ta kunna in ti toi tiru ukatuma ka sere utoi, madusa ma yori me utoi me anyo ameme.

utari tina-re. 51 Yeso magu, "Ya bari anime", Monno madari utoi me, madusa huma in me. 52 Yeso magun ina na dandang akatuma ka sere, nan anu utonzino anatukum udange utize ta sere, nan nan nanu an desa wazin ini shina nan me, "Ya suro kasi idi meki ukari, in ma Sangali nan ti bina? 53 Uganiya sa māzi nigo nan shi anyimo at denge ti tize tasere, daki, yamekin mi ba. Abanna uganiya shi ushi me wazige me, nan nikara ni manu. 54 Madusa meki me, wannowadasan me, wa Em me anyimo akura ana katuna ka dandang. Abanna me Bitrus mazinu tarsa ume pit. 55 Sa ma hure ura anyimo atii akura sa wa cukuno nigome, Bitrus ma cukuno atii awe me. Ure uca ure-re ma iri me ma ciki amasaa mura, monno. 56 Abini me ure uca ukatuma ma iri me a masaa mu wura, ma inki me aje magu, unu geme mazin na me", 57 Bitrus monno māwu matara, unu gusa, "uca, in rusa me ba. 58 A kure kuganiya cingilin ure unu ma iri me, monno magu, hume uye mani anyimo aweme, "Abanna Bitrus magu "Unu ugino, azo im mani ba." 59 Uhana uzumo a inde, uru unu ma inki iruba unu gusa ana, "Kadura unu geme mazi nigo nan me, barki me vana anu Galili mani. 60 Abanna Bitrus magu, "Unume, in tam

23 Vat anuu me sa wa tarsa wa hiri wa tonno, wa ēn Yeso ahira Bilatus. 2 Wa hiri me inna bangaa ayari, unu gusa "Ta kem unun geme unu hara umu ruba manu, agi kati wa nya ikirfi ima nyanga ba, unu gusa agi memani Asere, Ugomo". 3 Bilatus ma iki me "Ho mani Ugomo a Yahudawa?" Yeso makabirkia me ma gu "Wa buka anime". 4 Bilatus ma gun anu adandang aka tuma nan anuu gbardang, "Daki ma kem unun ugeme unu pilko ba. 5 Wa gaawe unu gusa "Ma bunkurko anuu unu bezizi umeme vat uyahuda, matuba ugalili nanu aye abame." 6 Sa Bilatus ma kunna anime, ma iki nan unuu nuu Galili mani. 7 Sa ma rusa unun maran atari ti Hiridua tini, ma tuburko Yeso u hana ahira Hiridus u Jerusalem ati yee me. 8 Sa Hiridus ma ira Yeso, ma wu apuru arum, barki sa ma nyara u ira ume datti. Mamu kunna abanga ame, ma nyara ma iri imum ibiyau me sa ma wuza. 9 Hiridus ma iki Yeso timum gbardang, Yeso ma game kabirkia me. 10 Unuu adandang aka tuma nan anuu nyerte wa hirri ummu ruba wa nya me ayari. 11 Hiridus nan ana nikara nini kono (Ma'Soja) wa zogizi me wa wuzi me nibassa. Wa sukki me udibi udandang wa kurzo

me ahira Bilatus. **12** Barki Hiridus nan Bilatus kara nini kono (Ma Soja) wa meki uhaza upuru wazin ruroni inna cece atiye me (wazin inni ume unu wuza ume nibassa, unu ninza ume mei erru atiye ta dumo) **13** Bilatus ma titi anuu magbarara. **37** Unu gusa, "Ingi homan Ugomo adandang aka tuma nan Agomo dandang nan wa Yahudawa, bura nicee nuwe". **38** U'ira warani nigura na nuu. **14** Ma gun we "Ya aye nime unu ame "Ugomo wa Yahudawa mazigeneme". **39** nuu ugeme kasi unuu sa mazin nuwuza anun Uye anyimo akarime mazogeme sa agankirka wa wuzi imum izenzen, irani ma iko me ashin, we nan me unu gusa "Inzo homani Ugomo daki ma kem me inna bur imumme sa ya booni Asere? Bura nicee nuwe nan haru". **40** Unuu anicee numeba. **15** Nan Hiridus sa ma kurzo me kureme ma tarika me, magu "Uda kunna we ahira aru ma ira me inna bur sa abari ahun me biyau ba Asere ba, tunsa imun inde ini ya kem ba. **16** "Barki anime indi cobi me in ceki me". shi? **41** Haru tiraabame rep, barki ucara urun. **17** Bilatus maka nya a Yahudawa unuu inde Unuu ugeme daki ma cara imum ninba". **42** Ma anyimo ande sa wa rani akura ani rere uganiya gu, "Yeso, ringinmi anyimo ati Gomo tuweme". idin keterewa. **18** Wa meki tihunu vat uwe unu **43** Yeso ma gunme "Kadundura ma gunan huu, gusa "Ceki unuu geme u nyan duru Barabas". kani udizi nan mi akura Asere." **44** Inna tii **19** Barabas unuu me sa aka korso me udenge uni uwui (Azumu kirau in anaree) ahira abee Uhana rere sa ma guri ahira ahun unuu. **20** Bilatus ma uniyee. **45** Massaa mu wui ma inpino. Ugebutu kuri ma buki we tize uguna ma ceki Yeso. **21** Wa udenge unigurame ujanika atii. **46** Inna sooo, wuu tihunu wa gu "Gankirka me, Gankirka me". inni nyiran nidandang Yeso ma gu, "Acoo, ma **22** Ma gun we uku taru, "Barki nyani, a ya bur nya Bibe bum atari tuwe". Sa ma buka anime ani unuu geme ma wuza shi? Daki makemme ma wii. **47** Sa una nikara nini kono (Usoja U unu pilko sa wa bari ahume ba. Barki anime Romawa) ma ira imumme sa ya cukuno anime imma Cobo me indi ceki me". **23** Wa game inti ma gu "Kadundura unuu geme ma zome ma myiran inna za, unu nyara a nyawe me wa dini ba". **48** Vat nigura nanbu sa wa aye batigankirka me. Tihunu tuweme tihunguko iruba i iri imumme sa awuza, wa kuri unu tira igiri. Bilatus. **24** Abinime Bilatus ma nya we me. **25** Ma **49** Vat ande sa wa rusa me, nan anee me sa ceki Barnabas sa maa guri ahira ahun unuu. Ma wa tarsa me usuro u Galili, wa tonno pit, unu nyawe Yeso sa wa nyara. **26** Sa wa haka nan me, hira utimumumme. **50** Russani, uru nun maa rani wa gurna nan Siman unanuu Sayirin, ma zeze unaniza Isubu, de sa maa rani anyimo anuu usuro ani pin, wa canni me ukunti ugankirka hirra. Unuu uririn mani ini ruba ubenki. **51** ma tarsi Yeso. **27** Unu hem unu gura nanuu nan Unuu ugeme daki ma hem ini mumme sa anuu nanee intisso nan tihunu, unu tarsa ume. **28** hirra wa wuza ba nan bi wuzawuza bweme ba. Yeso ma gamirka ma gu "Acaa anu Jerusalem, Mee unanuu Yahuda mani ani pin nu Arimatiya kati ishinime ba, sooni acee ashi nan na hana mazin nuyara uti Gomo ta Asere. **52** Unuu me ashi. **29** Irani barki, tiyee tieze sa wadi gu, 'Ani makem Bilatus, ma iki ikizi Yeso. **53** Ma tuzo ruba irum wani anuu zattu yozo, nan tipuru ini, ma impi ini unu mali turiin, ma ka natta a sa daki ta yozo nan na hene sa daki a hamza ire ican upuru uni poo, sa daki amuwuna ire ba. **30** Abini me wadi tubi ugusan na pana 'Rizo ikizin ba. **54** Uwui ubibarabara bini nan Asabar aharu', nan napoo, 'Impon duru', **31** Ingi awuza a ezi. **55** Anee me sa wa tarsi Yeso usuro U matiti mazu aname, nyanini idi kem mage sa Galili, wa tarsi waka ira ican me nan nuvati mawaa?" **32** Ukassu anuu, akari waree wazi me. **56** Wa kuri, waka nyara uturari nan mani nigome nan me tantu kahuname. **33** Sa wa aye munya urunta. Wa venke unu wui wa sabar kasi ahirame sa atisa "Ukunkuwa", Wa gankirka me udungara U Musa.
 nan akari waree unuu inde atari tinanre unuu inde atari tinangure. **34** Yeso ma gu "Acoo, vette ucara uwemen, barki sa wa taawe imume sa wazin unuwuza ba". Wa acece tirunga tumeme in bizawazawa. **35** Anuu wa turi unu hirame, agomo unu wuza ume nibassa, unu gusa "Ma bursa aye ca ma buri nice nume, ingi memani Ugomo Asere nan Asere sa a Zauka". **36** Anani

24 Ni sisizo roni tuba utiye usunare, wa ē icaume, in turunga tu nya urunta tigebe sa wabar ka. **2** Ba wakem agamir ka ni pome. **3** Waribe anyimo me, daki wakem ni pum ni gomo Asere Yeso ba. **4** Ya kem anime, wawu huū abanga agino me, Sarki urusa ana ware wa tonno aje awe in turnga ti walwal. **5** Awe me

wa tungurko ace adizii barki biyau, wagun na Sa wa hana mamu nan nagiro me, ahiraa sa neme, "Nyaani yawuna izin unu vengize anyimo wa hakani, Yeso mawu kasi madi akku we. **29** amu kizi?" **6** Ma zoni, mahira! Ringini mabuki Wume gbas, innu guna, "Cukuno nan haru, u shi daa ti ame U Galili, **7** Agi adi nya vana unu wunjuro wa anye mamu uwui wamara". Ba Yeso atarita na madini wagan kirka me, u wui utaru, madusa maka cukuno nan we. **30** Yakem agi, madi hiri". **8** Ba ane me waringin inna guran sama cukuno nan we barki mari imumare, ba me, **9** Wakuri u suro icaume ba wabu anu kirau ma ziki ubreedi, ma ringarka uni, mapusi, bama innu inde me vatti imummu igino nan nu kansu nyawe. **31** Abini me aje aweme apokino, sawa me. **10** An Maryamu Magadalija, nan Juwa na, ru same, ba ma hunne me aje awe. **32** Wa gun nan Maryamu ano Yakubu nan nu kasa aneme na ce-ce we, daki muruba muru macunnome sa wazi ni gome wabuki imumbe sa awuza. **11** A ba, sa ma zin tize nan haru una, sa ma poko naka dura daā ula zikka tize me anyo imumba duru unyitike ugomo Asere. **33** Wahiri uganiya daki wahem inna nemeba. **12** Vatti anime Bitrus uginome, bawaku ri a Urshalima. Wakem anu mahiri, masumi uhana icaume, matunguno kirau innu inde nigome, nande sa wazi ni gome. innu hira anyimo me, Bama u mali cas. Bitrus **34** Ya cukuno, gbas ugomo Asere mahiri, mapoki madusa uhana akura ame, mazin gamara utize. nice nume ahira Simon. **35** Ba wabuki imumbe **13** Rome akem aware anyimo we wahaka uhana saya kem we u na, kasi sa abezi we Yeso sama a aragaro in zame immawus, sa upiit u ani mel pusi uborodi. **36** Sa wazin nu bo imum iginome, u inde usuro u Urshalima. **14** Wa zin nu gamara ba Yeso matonno atti awe, bama gunwe, gaja ace ce awe me usuwo imum be saya kem. **15** Ba ushi. **37** Wa wu huū wa myin can biyau, wa'basa icuku no innuguna, sawa zin nu gamara me nan wa ira imoli. **38** Yeso magun we, barki nyanini nu igizome. Ba Yeso in nicee nume ma ē ma mu izin ma aye? Barki nyani ya wuna u igi zo u in tanu nan we. **16** Aje awe medakat inka avee ni suso iruba shi me? **39** Ira tari tum nan tibuna Yeso ba. **17** Yeso magun we, "Iboo nyari ugani ya tum, mimani in sisi im. Darani mi i iri. Iyenne sa ihaka?" Wat onno ahira me inti puru tibit. **18** bibe bizome inni pum nan na ubo, kasi gusa Uye anyimo awe, unaniza kiliyobas, makabirka ira inzini. **40** Sama buka anime, bama beziwe me, "Humani unume cas sama raa Urshalima tari tume me nan tibuna tumeme. **41** Sa myinci mesa tame imumbe sa yakem abirkome atiye na puru arum, inni mu in ibiyau, Yeso magun tiginome ba?" **19** Yeso magun we, "Tiya timu we, izin ni mumare? **42** Ba wa nyame icere hu. mum?" Wa kabirka, "Timumum usoro uyeso **43** Yeso makabi, mari aje awe. **44** Ba magun we uba Nazaret, igebe sa una kadura mani unaka uganiya sama zinan shi mabu ki shi agi vat tuma kadan dang nan aguran ahira Asere nan imumbe sa anyitike anyimo u inko utize timusa na nu. **20** Kasi anaka tuma kadang ka Asere nan ana katuma Asere nan nu zabura ya cukuno nan ana tigomo wa witi me barki awekime tize gbas imyinca. **45** Bama poki muruba muwe, uhana iwono agankirka me. **21** Taā inko iruba barki warusi unyitike. **46** Magun we, "Anyitike, uguna memani madi buri ma Israila. Ire adumo agi ugomo Asere madi si i jassi, ma anyimo igino me a name tiye titaru daati sa imum igino iwono rono taru. **47** Wuzani tize tuka ba ugomo me yakem. **22** Akaa nime, are anee sa tizi nanwe Asere nan nu vete umadini anyimo ani zanu wawuza imumu ira, sa cukuno i caume usuro in menan nanu zatu rusa utize ta Asere, tuba ni a sisizo. **23** Sa daki wakem nipum numemba, ē Urshalima. **48** Shi aje ani ahira timumum. **49** in nu guna we cangi wa ira tiroō tibe ikadura Ukaba Asere, inzin nu tumuza utira utize ta coo ka Asere igebe sa ya gun we mavengije. **24** Are umace ashi. Anime beni anipin, senke a soki shi ahana aruma sati zini go me wadusa icau me, ubari azesere. **50** Anime madusa nan we waha wakem me ni kasi ubuka anee me. Dakki wa mamu nan nu Batanya. Bama yeze tari tumeme ira me ba. **25** Yeso magun we, "Shi anu ani ba maringirka we. **51** Icukuno uganiya sa mazin nu bana nan na nu uzatu hem in ni mumbe sa ana rin girka uwe, macekiwe madu uhana Asere. **52** katuna ka Asere wa buka. **26** Dakki ya cukuna Ba wa nunzome, wakuri a Urshalima in na puru gbas masi i jas ati mumun tiginome, maribe arum kank. **53** Koyo wui wara anyimo udenge a nyimo atigono tume?" **27** U suro utuba me Asere, wazin nu ringara Asere.

Musa uhana ana katuma ka Asere, Yeso matuba
we vat dodu sa izi ani ce nume u vat unyiti. **28**

Uyuhana

1 Dati inu tuba Nigburang na rani, nigbura nazi nigino me nan Asere, nigbura nigino me Asere mani. **2** Me mani datti unu tuba mazi nan Ugomo Asere. **3** Vatt timumum, awuzi ahira ameme, daki a barka ire imum sarki me ba. **4** Me mani ivai irani, ivai igino me ya cukuno masaa ma nabu. **5** Masaa mazin nu gido mareu, mareu me daki ma ranga masaa ba. **9** Kadure ka masaa me ka raani sa ka ehzi unee me sa mazi nu bezi anu masaa me. **10** Maa ra anyimo unee me, unee me wa cukuno atari ti meme vat anime unee me waa rusi in me ba. **11** Maa eh ahira anu meme, anu ameme wa nyare me. **12** Vat ibinani andesa waa kabi me, andesa wahemi in niza ni meme maa nya we nikara wa cukuno ahana Asere. **13** Ande besa ayoo inzo a maye ba nani usuro unipum nani unubu, usuro Asere ani. **14** Nigburang niginome na cukuno nipum. Anyimo aru ta ira ni nonzo nimeme, ninonzo ni vana u inde ugino me ahira acoo umeme, gbem ini mum iriri nan kadure. **15** Yuhana maa bezi uni tisa in nikara magu, "Unu ugeme me mani maa buki tize anice nimeme unu guna, 'Desa ma ehze adumo am ma tekum, barki maa rani aje am.'" **16** Barki umyinca umeme taa kabi imum iriri aseser imum iriri. **17** Barki u inko utize atari ti Musa a nya tini urunta nan kadure, ka ciki ahira a Yeso vana Asere cas. **18** Daki a iri uganiya sa uye ma iri Asere ba. Vana u inde Asere me, me sa ma hibi abigiri ba acoo, me mani maa bezi me. **19** Yahaya ma beziwe imumbe samarusa, ine ini ayahudawa watumi ahira ana katuma kudege. Ugomo Asere nannan lawiya uhana urshalima wa ikime nani memani aveni. **20** Manno mabuki kadura, daki mawuzi matara nan weba ma; azomemani ugomo asere ba. **21** Wanna wa ikime wagun me aneni homami iliya me? makabirkawe, "A'a azomemaniba." Wanno wagunme hamani unu beze tizeme? Manno magunwe, A; a". **22** Wanno wakuri wa ikime hu aveni barki tikem ukabirka uweme barki tirusi imumbe satidi kabuka andesa tumanduru? Utisa nicce agi aveni? **23** Makabirka we magun mi nigmirangniye sa nitisa anija'a nigusa nyani ugomo asere muriba mushime gusi imumbe sa Ishaya mazzinu boo me." **24** We me, Afarisiyawa wani watumi we. **25** Wanno wa ikime barki nyanini uzorsanu azohu ugomo asere mani ba a

zohu iliya mani ba hume unu bezizzi kadura kagino me? **26** Yahaya makabirka we, magunwe me in gei mani in zorso anabon, uye maluri anyimo ashime sa iteshi me. **27** Memani maeze adumo umunu be sa binyimo bakpatak ameme daki mabari in suso ini ma ba. **28** Awuzi anime ubatanya uni uhuru uraba u urdu uni, ahira sa yahaya ma zorso anabon. **29** Unu sana ahira yahaya ma iri yeso ma eze ahira ameme, yahaya magu, "yaira mi vana ubitan bu gomo asere, desa madi ziki madini munee. **30** Anime ani mabukishi uye ma eze adumo am, memani unaje am barki dati marani aminiba. **31** Dati maruseme ba me abezeme ayumu isaraila mahah ma zorsanu in maye. **32** Yahaya kaberka magu ma-ira bibewu bezennu tuzo. Kase kuhurge ka sure a zesare ku cukuno ane gerza numeme. **33** Dati maruseme ba, memani dese matumum in zorso anu in mayi, memani ma bukum dese ma ira bibew ba asere batu bikure bicukunu aneeh numeme memani. Ma zorsa anabu in bibew ba asere. **34** Makure ire in kure beze, unu uginome vana asere mane. **35** Unu sana ahirs yahaya ma lure nan na nakatuma ana ware. **36** Mazen nuhira yeso mazen tanu manno magu irane vana ubetam baasere!" **37** Ahana akztumame ana ware sa wakunna ma rezo adeze, wanno wadusa wa tarse yeso. **38** Yeso magamirka ma iri wazinnu tarsa ume, manno maunwe, "Nyanini izin nu nyarame? Wanno wagun me, hu unu urusa abanga abannname unu unyenike uciki abanie. **39** Manno magun wae ayeni, i'iri." Wanno waha waka ira ahira me sa machikin, wanno wahirii negome uhana azumo anazi unu wunjoro. **40** Unu idai ayumo ana wareme sa wakunna tize ti yahaya wanno wa kuri wa tarzi yeso, andarawas mani mazi uhenu u bitrus. **41** Maubi ma uhenu umeme sa bitrus, takem Asere, "Memani asere ma hummaka maturi me. **42** Manno mahan me ahira Ayeso, Yeso ma iri me, magun me hamani saminu vana u yahaya? adi tesawe kefas." (ni nenii bitrus). **43** Sa ahira asana yeso mahiri udusa a manyanga mu galili, abini me ani makem Filibus magun me ano tarsam. **44** Filibus unanu betsaida mani nepeni numeme nan andarawas, nan bitrus. **45** Filibus ma kemnata-ala, magumme ta kem dey sa musa ma nyatike abanga ameme anyimo aka dura be sa ugomo. Asere ma inki men, ana kadura ka asere wa kuri wa nyentika abanga ameme, memani yeso una anu nazere, vana u

yusufu. **46** Nata ala magunme ade kem imum waciki ahira akatuma ka wome. **15** Manno mapi ihuma unazarat me filibus magun me aye u'iri. macobiwen ma gidiwe vat uwe anyimo udenge **47** Yeso ma-iri nata-ala ma eze ahira ameme, ubiringara me nan ni tamme a iname anu corso magu ina nu ana ira'a ni, unu u isara-ile nun ekirfi ma samirka nan ma tantabara me vat. **16** ukadura, de besa mazo me ini mum izenze a Magun na nabo hum koni adadu ageme yazika, puru ameme. **48** Nata-ala magunme urusam akura ugomo asere a cukono ahira ati jamani; abane? Yeso ma kabir kame ma gunme udaniya, **17** Ine ini ahana aka kuma kameme. Waringi a sa wara akurame filibus matitiwe mamu rusawe. nyentike ihori agi acara akura ugomo asere. **18** **49** Nata-al ma kabirka me magu, "Una kura huu Ayahudawa wakabirka me wagu nyanini udi vana asere mani hurugomo isara'ilu mani!" **50** bezinduru sa uzi ana me. **19** Yeso makabirka we Yeso makabir ka me, "Ma gumme mi maguna magu, tuburkoni udenge ugomo asere mi indi huu mairawe akura uzunu bezi kadura, ude ire hirza uni anyimo atiye. **20** A yahudawa wagu imum be sa iteki iginome." **51** Yeso ma bukime awu time akure anazi in tinu tasi azinu bara ane ani mabuka, "Shi ide ire a zesere a harzena ahira aninonzo no gomo asere, me maguna. Tiye Malika asere wazen nu yize nan na tazu nan ti taru madi barkaa. **21** Udenge uninonzome vana unuboo.

2 Uwui utaru uwuzu nigura ukana amanyanga mu galili, alno yeso marani ahirame. **2** Abezi yeso nan an a akatum kameme, **3** Sa gmei mu in nabi, masizi kime aino Yeso magu wazin nukasu ugmei mu inabi." **4** Yeso magun ka inome, "inne tizetiginame tiwe me tiniiba uganiya um, wamu unaba udaza. **5** Ine ini, a'ino a yeso magu narereme, "Vat imum be sama buka shi, iwu hirani, iwu ini." **6** Ahirame masirau manu tasi. Mapo ainki usura utanda wa yahudawabarki upkijo umadini vat masirau me maciri adong uta-tasi. **7** Yeso magunwe "myincani adonga ginome, in gmei, wanno wa myinciza ani, gbem-gbem. **8** Manno ma gunwe intani ika nya aco anigurame wanno waka nya me. **9** Sa aco ani gurame, sama kuro gmei me sa ahanna men, mage sa a gamirka macukuno gmei mu inabi. Daki marusi ahira musa akem manin, (We arere me waruse ahirame sa akemni). **10** Magu gmei mariri mani mu inabi mu inabi manno mameki unyinza anabu. Sa anabu wa siza maduku en magebe sa masiziki me maje me unu ure am, huu wa hunze mari-rimen ana mani wadiku ayyen immani." **11** Ine ini mu ujizai mutuba sa yeso mawuzi, mano mawuzi u kana amanyanga mu galili. Mabezi ubari umeme, ahana aka yahudawa, na-eh mamu yeso madusa urshalima.

12 Manno unubu mani, imum be sa bibe ba yo bibe bini. **7** madusa ukafarnaham, me nan ka inome, anu kenu umeme nan ana katuma kameme, maka **13** Ni gura na uhama ahira iriba u uni uduki u kunna tanu yahudawa, na-eh mamu yeso madusa urshalima. **14** Anyimo udenge uninanzo numeme, waziki me sa uhazani, anima izi ahira ade be sa bibe uni ucokono we ahira atijamani tinah, nan ba yo me." **9** Nikodimo ma kabirka me magu, nitam ma tantabara, nan nanu corso ikirfi "Aneni idi cukuno?" **10** Yeso ma kabirka me

sa yeso mabukani uneni nepom nu meme. **22** Barka anime uganiya sa ahirzame, anyimo a mu cau ahana akatuma kameme, wanno waringi agi mabuki anime wanno wa hem in ni mum be sa abuki unu tuba nan tize ti yeso sa ma buki. **23** Abinime uganiya samarzni u urshalima atiye tini gura na yahudawa, anabu gbardang wa hem inza nimeme barki uira imumbe sa mawuzi. **24** Ine ini yeso ma hem we be. **25** Barki marusa ma ri a muwe me, azome agi uyye mani mabezime barki me, licce ni me me marusa vat imum be sa iraa a mu ruba ma nabu.

3 Ururu marane neza numeme nikodimo memani unaje wa yahudawa. **2** Unu uginome ma e ahira a yeso in niye magunmme hu una jetirusa hu unu rusamani sa wa e ahire maraneba, de be sa mazi nigo nan na Asere Daki marusi ahira musa akem manin, (We arere memani madi uiuzi kani." **3** Yeso makabirka me magu aneni inzinu bezi uwe in kadaki akuri ayo unububa mada irame akura asere be. **4** Nikodimo magun me adi wo aneni ayo unubu sama uiuna ucokoro? ani madi kuri maribe aburu aino meme makuri mayome?" **5** Yeso makabirka me magu, "Inkadaki ayo unubu usuro ugmei nan bibe ba asere ba mada ribeneme ya cukuno gbas akuri ayo we. **8** Ueebu usuma cukuno abirkwa wa wu kayen ni. **12** Manno unubu mani, imum be sa bibe ba yo bibe bini. **7** Katu icukuno we imum be sa bibe barki sa ma guna tu uni utame ahira sa wasuroni uyami ahira **13** Ni gura na uhama ahira iriba u uni uduki u kunna tanu yahudawa, na-eh mamu yeso madusa urshalima. **14** Anyimo udenge uninanzo numeme, waziki me sa uhazani, anima izi ahira ade be sa bibe uni ucokono we ahira atijamani tinah, nan ba yo me." **9** Nikodimo ma kabirka me magu, nitam ma tantabara, nan nanu corso ikirfi "Aneni idi cukuno?" **10** Yeso ma kabirka me

magu hume sa uzi unu bezi ihori anyimo isra'ila uni gmirang ni manyani manya me, barki ani daki wa rusa ani me ba? **11** Ine ini inzin nu me iriba iram in ya gminca. **30** Me madingi gusan hu, imumbe sa tirusa ine ini ta buka we ukingizi mi, indii unu kaza unupum. **31** Unu aye tizin nu kuri ubizi imumbe sata ira yagashi usuro azesere marani azesere nan na nabu desa uhem inni mumbe sata bezi. **12** Izi nu uboo marani adizii me una dizzii mani tize ta dizii ushi abanga uneh da hem ni ba, indi wa aneni i hem in na banga atize ta zezzere? **13** Avene mamu nyene azesere in daki memani de be sa matuu usuro azezzere abanname me mani vana unu be sa marani azezzere me. **14** Kasi musa sama yeze biwa, biginome ani ja'a, ane ani adi yeze vana unubu. **15** Barki vat desa ma hem in me madi kem uvenke uzatu umara. (**aiōnios g166**) **16** Barki uhemme sa ugomo asere mawu uneh men madusa ma nya vana uinde ugino me, barki vat debe sama kaba me kati macorno me, idi cukono me madi kem venke uzatu umarsa. (**aiōnios g166**) **17** Ugomo asere matubarka vana umeme uneh ugeme barki agi ma weki tize tini ba manyari uneh ukem ukaba ahira amame. **18** Vat debe sama hem me, ada weke me tize ba vat debe sa ma nyari me uhem in niza nu vana u inde ugino ugomo asere. **19** U weki utize teki u yenne masa'a mariba uneh anabu wa taki unu nyara u mareu nan kani. **20** Vat de sa ma wuza imum izenzen ma nyar si me masa'a me nyani agu ma hanaa hira anmassa'a me barki kati a iri katuma ka zenze ka meme. **21** Unu uwuza ukadura me mani madike ma-e ahira a masaa me, barki masuso tize timeme, unuguna, ugomo asere mani mawuna ini. **22** Yeso nan nahana akatuma kameme wa dusa amanyanga mu yahudiya abinime madii nan we mazi nu zarsu anabu. **23** Yahaya mazin nu zorso anabu uainon mamamun nan nu salima barki gmei marani gbardan ahira me anabu wa ezi azorsowe. **24** Barki anime da amu hanan yahaya udenge uni rereba. **25** Abinemee ana katuma ka yahaya wa meki matara nan ure u yahude ahira a tize tumeki unicce. **26** Wakuri wa eh ahira a yahaya, wagunmme desa dati wazi wazi nanme, urusa u urdu me, desa hu necce nu we wabezi urusa ume, manno mazin nu zorso anabu ine ini anabu wazin nu haza ahira ameme. **27** Yahaya ma kabirka magu in daki anya unu imum ahira a sere unu ukem ini mazoni. **28** Shi acce ashime irusa uguna ana azo mimani asere me, mi a tuburkon ini a je ameme. **29** Una anya memani unu unee uso uroni unu nee sa ma turi, magunna tize timeme, ma wuza apuru arom kgan innu kunna tini mawuza, unu uayye azezere mara azezere i ko de avi. **32** Imum be sama kunna ma kuri ma ira, ine ini mazin nukurzo men, vat anime anu wa game imum be sa mazi nu boo me. **33** Vat desa mahem ini mum be sa maboo makuri, matunno azezzere ani uguna ugomo Asere una kadura mani. **34** Barki desa ugomo asere matu mime, abanga ugomo asere ani maboo, ugomo asere ma nyinza bibe bizatu ubinani. **35** Acome ma hem invana me makuri mawu vat imum atari ti meme. **36** Desa ma hem invaname mazin nu venke uzatu ubinani. De be sa ma game vana me, mada kem me uvenke ugino me, madi ribe anyimo iriba ugomo Asere. (**aiōnios g166**)

4 Sa ugomo asere Yeso mausi unu guna afarisiyawa wa kunna agi ma kem ahana akatuma makuri ma zorsowe matike yahaya me. **2** (Azome yeso mani ma zorso anuba ahana aka tuma kami kani). **3** Ma dusa maceki manyanga mu yahudiya, makuri a manyanga mu galili. **4** Ya cukuno gbas ni uwatu a manyanga mu samariya. **5** Ma-eh anire nipin ni manyanga mu samariya, sa atisa nini agi saikar, ma-manu nan nu ubinani u manyanga me sa yakubu mei nya van umeme yusufu. **6** Urijiya uyakubuwabini ani urani: Barki auzo atanu, Yeso macukuno ani me ayo uriijiya me, ina tii ma uwui uni wazi. **7** Abini me ure uca wanu Samariya ma-eh utuka uymei. Yeso magun me, “Nyankum gmei in sii.” **8** Ana katuma kameme waribe anipin ukpa imumare. **9** Ucha wanu Samariya magun, “Yeso aneni u Yahude udi ikum gmei ma saa ahira am mi sanzi unanu samariya?” (Barki a yahudawa wazo me anu inde nan anu samariya). **10** **10** Yeso makabirkia me magu dagusi urusa unyanki wa asere uni, nani desa magunan hu unyanki me gmei me uda ikome ma nyaki we gmei mu zatu marsa. **11** Uneme magumme hu una aje uzo we ini imum u inta ugei me, uriijiya me uyenne uzi cocom abani hu udi kem gmei mu zatu umarsa. **12** Ya cukuno hu uteki acco uru me yakubu unuge sa cekin duru uriijiya me, nicce ni meme wana ahana ameme, nan ma damba ma meme, sa wa sii gmei mu rijijiya ugenne me. **13** Yeso maka birka me magu, “Vat

desa masa gmei maginome madi kuri makunna niwee ne gmei. **14** Desa masaa gmei me sa indi nya me madi kuri makunna niwee nigmei ba gmei me sandi nyame madi cukuna me uvenke uni ahira ameme uzatu umarsa.” (**aiōn g165, aiōnios g166**) **15** Unee me magume, hu una kura gmei me mu venke me, kati niwee nigmei nikuri nimekum, barki inkuri in'eh utukame. **16** Yeso magumme dusa uka aye nan nu ruma uwe me. **17** Uneeme makabirkia me inzin nu rumaba, “Yeso magumme kadura kani wabuka uzin nu uruma ba. **18** Wa wuzaanya kani chibi desazi ini. **19** Uneeme magumme hu una kura we. **20** Acokoro aru uzi in kadura me barki tize timeme. **21** Yeso magumme kunna ina cee aru me.” **22** Shi itunguzuno imum be sa ita shi ini, haru ti sere ada hira me iri imum ini amanyanganmu tunguzuno imum be sa ti rusa ini, barki ukem meme. **23** Uganiya u ini anu galiliyawa wa-eh wakabi me barki wa eze, wamu aye, sa anu tukunzino ukadura wadi iri vat imum be sa ma wuzi ini a urshalima tunguno acco anyimo abibe, nan kadura anu uganiya u idi, barki we me wa haa udi me. **24** Usanda utugungino ugino uni asere ma nyara we. **25** Ugomo asere bibe bini an debe sa wa galili, ahirame sa magamirka gmei macukuno, tunguzino me wa tunguzino me anyino abibe uwango. **26** Ugomo asere bibe bini an debe sa wa galili, ahirame sa magamirka gmei macukuno, tunguzino me wa tunguzino me anyino abibe uwango. **27** Abinime ahana akatuma kameme waze vaname barki amarani ayino iwono. **28** Uneh me udang aye a kpana kum kudaa sarki wono. **29** Ayyenii liri unu be sa mabom maciki uhuma mawono ba, unome madusa ma vat imum sa ma wuza ini kati nyani memani hem in tizeme sa Yeso mabuka ma dusa atan asere me?” **30** Wanno wasuri anyimo anipin me tume. **31** Maraa anyimo tanu ba ana katuma ka wa ka kem me. **32** Abini me magun we sa nipum ni vana me ni ba tuba uwuna u inzini imare be sa shi iteshi ini.” **33** Ahana me shew wagun me, ninji inna azumo a inde akatuma kameme wa igi acce awe me, kat uwui ukoni me wa ceki me.” **34** Ine ini acco uyye mani ma ayye men inimare me?” **35** Izzinu gusa agi usana-ahira Wade tipeu Iginome ine ini imum ibiyyau ikure sa Yeso tinazi hanii? In zini uboo ushi, irani tirung liri

in tabari uguna adri bisana me. **36** Unu kara ubisana me madi kem imum be sa ma nyara, makuri mazin orzo ubi sana me ahana uvenke uzatu umarsa, barki una tibira nan unu orso wa wuzi iraba irom nigo me. (**aiōnios g166**) **37** Abanna me, ni gbuang ne tizeme kadura kani sa na guna uyyen inti bira, a uyyen unu orso. **38** Matumashi uka wa saa ni re-ren shi ya kem ya re uronta me.” **39** Asamariyawa gbardang anipin ni gino gunme matuu ahira aweme mawu tiye tire nan kadura.” **40** Sa asamariyawa wa ha-a ahira ameme wa gunme matuu ahira aweme mawu tiye tire nan kadura.” **41** Ayye gbardang wa keki ana je me wa hem marusa hu una kadura kani. **42** Wa dusa biregara anipo nige me shi be yagu u urshalima wagun, “Vanu u-eh me haru ta hem in kadura uni ahira me sa ateki shi unu uree idingi u barki imumbe sawabuka cas ba barki haru ta wuzizza ubi ringara men.” **43** Sa mawuna tiye unee hem mi uganiya u eze, sa adi da wuzaa tire mahiri madusa ama nyanga mu galili. **44** Biregara ba, azesere anipo, nani urshalima ba. Barki anime Yeso mabuki uguna vana ukadra ka **45** Sa ma biki a manyanga mu galili ubura uro usoro yahudawa uni zi. **46** Uganiya u ini anu galiliyawa wa-eh wakabi me barki wa eze, wamu aye, sa anu tukunzino ukadura wadi iri vat imum be sa ma wuzi ini a urshalima tunguno acco anyimo abibe, nan kadura anu uganiya u idi, barki we me wa haa udi me. **47** Manno makuri mahaa ukana a manyanga mu we. **48** Yeso wakemme mazin tize nan vanu u'eh imum me i magume inka daki mawuza imombe sa idi nyawe biygan anyimo aweme daki uye magu nyashi biyyau ida nyashi kadura ba. **49** Una nyanini vana u'eh me ma nyara nyani nyanini katuma kanyino kalikobo me, magunme unuya wuna mazin in tize nan me. **50** Yeso magunme; dusa imum iwe vana me ma buki anu, **51** Maraa anyimo tanu ba ana katuma ka wa ka kem me. **52** Madusa ma ikiwe uganiya be hu una aje, “Re'imare.” **53** Abini me magun we sa nipum ni vana me ni ba tuba uwuna u inzini imare be sa shi iteshi ini.” **54** Yeso marusi uganiyame sa Yeso maukime, vana magun, “We imimare im ine ini in wuzi katuma uwe me mahuma. Meme in nicce ni meme ma kade sa matuman inkuri in minca katuma ka kabi kadura me, nan ana akura ameme vat. **55** Iginome ine ini imum ibiyyau ikure sa Yeso

mawuzi, sa ma kuri amanyanga mu galili usoro amanyanga mu yahudiya.

5 Anyino anime awuzi ure uidi wa yahuduwa, yeso abini me ma dusa me urshalima. **2** A urshalima, mamu nan nana tukum itam mare gmei marani a tisa mani betasda inti yahudawa akiti ahirame in madanga manu cibi. **3** A ma dangame anatikoni wameme utozoni, arubo nan na gurgu nannu kasu ana tikoni wa nyarga abankurko gmei me. **5** Urunu marani ma wu tiwe akure taru in tini wititari unu koni. **6** Sa Yeso ma iri me marari, marusi madadan kino innu konime, manno ma ikime unyara uhuma?" **7** Unu konime makabirka me magu hu unaje, inzin desa madi benkum ba uganiya sa bukurko gmei me uganiya sa ahira u hana ahira a gmei me uye madi agizamni uribe me. **8** Yeso magunme hira uziki upenge uwe me udusa. **9** Abinime unu konime mahuma maziki upenge umeme mamiki tanu unu uwui asabar. **10** Barki anime ayahudawa wagun in de sa ahumame, kanime asabar ani daki yawuna uree uzeki upenge uwe meba. **11** Manno makabirka we mi desa mahumanni memani maguna inziki upenge umme in dusa." **12** Wanno wa ikime uya unu mani maguna hu uziki upenge uwe me u dusa?" **13** Me de sa a huma me daki marusi unu uhummam me ba, barki Yeso manu ceki ahira me barki anu wa ori gbem. **14** Yeso makuri ma iri me udenge ubiringara magumme, ira wahuma ceki uwuza umadini, barki kati iri mumbe sa iteki igino me unu zenze ikewwe. **15** Unu me madusa mabuka a Yahudawa agi Yeso mani mahunan me. **16** Barki anime ayahudawa watubu suzurka u Yeso agi mahumzuna anu uwui asabar. **17** Yeso makabirka magu acco am mazin katuma ana me, mi me in zin nu wuza me. **18** Barki anime Ayahudawa watubu unyara unaa uge sa wadi hu Yeso barki uwuza ukatuma ihuwui wa asabar cas ba agi maguna acco ume mani Asere agi mainso nicce numeme rep nannu gomo asere. **19** Yeso makabirka we magu, "Aneani mabuka shi vana mada wuza katuma in sissi me ba barki vat imum be sa acco mazi nu wuza me, ine ini me vana me kane kani vana mazi nu wuza ma. **20** Barki acco me mahem vaname makuri mabezime imumbe sa ma wuza, madi kuri mabezime bi wuza-wuza bige sa biteki bigino me, barki i kunna biyyau. **21** Kasi acco me sama hirza mukizi makuri ma

wuzi we ivai ni ani mani vana me madi wu de be sa tutto me iriba iai. **22** Acco mada hungo un titoi hem anime ba madi ceki imum atari ti vana tini vat. **23** Barki kodevi manonziko vaname, kasi acco me sadu nonzikoo vana me ba mazo me uni nonzikoo acco me ini. **24** Ine ini mabuka shi, vat desa madi kunna tizetum manya kadura nan desa matumam, mazin nu venke uzatu binani. Ada hunguko me tittoi ba barki mamu hangirka iwono, ma hana nan nu venke. (*aiōnios g166*) **25** Mabuka shi uhaniya u'aze wamu aye sa andesa wawijo wadi kunna gmirang nivana asere anu kunna me a wa kem uvenke. **26** Kasi acco me sa me mani nitin nu venke animani ma wuna vaname macukuno nitin nu venke. **27** Makuri manya me nikara nu inko utize barki me vana unuboo mani. **28** Kati ikunna sas tiye ti eze tige sa andesa warani amucau wadi kunna tize tumeme. **29** Wakuri wasuri desa wuza katuma karere wadi hiri andesa wawuza katuma kazenzen, wadi hiri u hira u weki utize. **30** Indake in wuzi ire imum ni iri sisii um, kasi rep imum be sa in kunna animani in wesi tize uwesi utize tume tire-retini barki azo imum iriba in iniinzini euza imum ide be sa tumam. **31** Inzin nubezi nicce num ubezi unicce num wacukuno irimum ini ba. **32** Un tize ani nicce num marani sas mi in rusa tize me sa mazin anicce nume tire-retini. **33** Yatumi ahira a yahaya meme mabuki kadura. **34** Vatin anemi tize me sa ma tonnon azo ti nuboo tini tizi ba. Mi mabuka anime bat i kem ubura uni. **35** Yahaya upitila uni sa uzin inu raa nan ma saa ya hem unu guna iwu aburu arom gbardang anyimo aku ganiya cingilin. **36** Abanna me tize me sa in boo shi ti keki ti yahaya in nikara barki katuma sa acco manyam immari, kane karu ka sa in zin nu wuzarme, kane karu ka di susom ama saa unu guna acco am mani matumam. **37** Acco me sa matumam me cangi mabuka tize anicce num, ite shi ni gmirang ni meme nyani irisu uzina umeme. **38** Tize timeme tacukono amuriba mushi me ba, barki ya nyare shi in kadura ka desa ma tumam. **39** Izu nu gungizino utize ta sere, shi ibassa anyimo ati ne tini idi kem uvenke uzatu umarsa, ani me tine tini ta sabi ta susom am saa. (*aiōnios g166*) **40** Vat anime ya nyare shi u aye ahira am ikem uvenke. **41** In da uyaram tinanu ahira anabu ba. **42** Ayimo ani me in rusa shi izo shi unu hem Asere a mu riba mushi me. **43** Mi ma aye in niza nacoo om

iyenne, shi be ya nyare mi a gusi uyye mani madi eh in niza ni cicce nume, me mani idi kabin me. **44** Idi wuzi aneni ihem kadura shi sa i uyinza acce ashi tina nu ugomo asere mani una tinanu cas ya gaa shi a nyara ume? **45** Katibassa indi han in tize tishi me ahira acco unu hana in tize tishi me marani, me mani Musa. **46** A gusi ya hem in musa ida hem in mi barki abanga am ma nyentike ani. **47** In daki ya hem ini mum be sa ma nyetike ini idi wuzi aneni i hem in tize tume?"

6 Anyimo anime yeso makafa u teku ugalili, a gusan uni uteki utibariya. **2** Ni gura gbardang ni tarsime barki wa iri katuma ka biyyau sa mazi unu wuza ana tikoni. **3** Yeso ma nyane anipo macukuno abirkonan na hana a katuma kameme. **4** (U idi wa yahudawa wa mu aye mamamu.) **5** Sa yeso mavanki nicce ma iri ni gura ni gbardang ni haza ahira ameme, magun in filibus, "Abani tidi kem immu'are be sa anu age me wadi ree." **6** Mabuki anime batimadari me ma iri, barki meme nicce ni meme marusa imumbe sa madi wuu. **7** Filibus ma kabirkamagu, immare dinari a ino ana akure ida barime kode vi makem ma re cingiln ba ma. **8** Abini me andarawas uhenu u bitrus debe sa mazi vana u katuma me, magun me ana. **9** Ira kure ku kpana kuinta immare ma mara u cibi musha'ir, nan ni cere ini-re idi wuzi ane ni ibari anabugbardang ana me. **10** Yeso magu bukan anabuwacukono ahira me azin ukpe. A hana ruma wa cukuno ahiranawwe wazi we udabu cibi. **11** Yeso mazeki ugurasa me, sa bezi a puru aram a meme ahira Asere ma hari andebe sa cicaki anि mani makuri mawun in nice me, ubinani imumbe sa wa bari we. **12** Sa ware watii magun na hana aatuma kameme, orsoni ukasume sawade kati irenum ihun neme. **13** Wanno wa orso ukasu ugurasa ugino unu cibi usha'ir uge sawa din sa koda vi mari mattii, ukasume wa minca mugira kirau in mure. **14** Sa anabu wa iri ubari sa ma wuzi, wa gu ani mani, unu ugeme memani una kadura kasere ugino sa ma eze unee. **15** Sa yeso marusa wa nyarsa uzika ume inni kafanan nu binani urusa abanga aweme wa tirzi me tigomo, madusa makuri anipo me in sissi ume. **16** Unu wonjoro a hana akatuma kameme wattu uhana uteku. **17** Wa ribe uzirgi me wa dusu ukafa uhana ukafarna hum, uganiya me

mareu mamu wuna Yeso mada sarku u aye. **18** Ine ini uteku utubi ranza barki upebu wa hiiiri ini nikara. **19** Sa wazin in tanu wa biki gusi ma mei ma taru ahana manzi, wa dusa iri Yeso ma haka azezzere agmei me, ma aye mamamu nan nu zirgi me wanno wadiri urusa ahira me sa warani. **20** Yeso manno magun we kati i kunna biyyau. **21** Abini me ani wa hem me maribe uzirgi me, uzirgi me uba dusa ubiki ukiri me sa wa hazan. **22** Sa ahira asana ukasuni ori me sa wadii uhuru uteku me warusi uguna ure uzirgi usoni ahira me, kure ku ciniln kuni karani, iri daki Yeso maribe une nan na hana akatuma kameme, ahana a katuma kameme kani wa dusa cas. **23** Mure muzirgi mu nan na ahira sa a na ori ware immare sa ugomo asere ma wu iriba iron men. **24** Sa niori na ira yeso mazoni, ahana akatuma wa zoni ahirame, wa dusa waribise a mu cinici mugino cangi, uhana ukafarna hum unyara u yeso. **25** Sa wa kem me uhuru utekum me, wagume hu unudang, "Wa aye abannname unu mayya uni?" **26** Yeso makabirkwa magu, rep animami, in booshi izi na nyara um azo barki imum ibiyyau, barki immare ini sa yare ya tonii. **27** Katibizi unu nyara immare ige be sa idi corno me, inki immare ido-dongino uhana uvenke uka biki uvenke uzatu umara, uge sa vana unubo mani madi nya shiBarki me mani unu be sa acco, mamani Asere, ma nya me likara ni wuna ugino." (aiōnios g166) **28** Wanno imum be sa asere ma nyara? **29** Yeso makabirkwa magu, katuma ka gino kane kani Asere nyara, ine ini ihem in de sa ma matuma me." **30** Wanno wagumme nyanini udi wu i biyyau sa tidi iri ti hem in huu? uyanini udi wu? **31** acokoro aka cokoro aru ware inama anjaa, sa anyetike unuguna, ma nyawe immare usuro azesere warii." **32** Ine ini yeso magun we, inzinnu buka ushi, izome musa mani manya shi immare me sa asuso ini azesere me ba, acco am mani manyin shi immare me. **33** Ya ira immare igomo Asere ine ini i suso azesere, unu nya unee uvenke. **34** Wanno wagumme ugomo Asere uyan duru immare igino-koya uwui. **35** Yeso magum we, mimani immare nyinza uvenke me, desa ma aye ahire am, madi kunna ikomo ba desa manya kadura madi kunna niwe ni gmei ba. **36** Ma mabuka shi ya ira vat ani ma daki yanya kadura me ba. **37** Vat desa acco me manyan, madi eh ahira am, desa ma aye ahira am mi inda gido me ba. **38** Barki matino

azezsere azo gunna intarsi iriba ini cce num neneba, sai intarsi ireba idesa matumam. **39** Iriba idesa matumam, ine ini in hem nan kodevi anyimo aninonzo nan desa manyam, indi hirza we rono aye umeme. **40** Iriba yaco am, vat desa mahira vaname, manya kadura nanmi, madi kem uvenke udadankino, mi indi hirzame rono aye ugomo asere. (aiōnios g166) **41** A Yahudawa wa meki ubejere agi Yeso maguna memani immare īginome saya suro azezsere. **42** Wanno wagu, "Ingusa Yeso mani, vana u Yusufu, desa ainome nan ka come. Ingusa tirusa we? Nyanini yawuna me maguna, masuro aziszere ani?" **43** Yeso makabirkha magun we, "Kati ihummoro acce ashimi ba. **44** Unu rusa uhana ahira am mara niba, aco memani cas desa matumum, memani ma hungu kom madi hirza anaboo acome madi eh ahira am. **46** Unu ira acco me mazoni abanna me desa marani ahira Asere memani maira a come. **47** Mabuka shi makuri mabuka shi, desa ma nyara kadura mazinnu venke udandang. (aiōnios g166) **48** Mimani immare uninza uvenke. **49** Vat aka co ashi me wari umanna anijaa wanno wa wee. **50** Immare inno izinno tuzo azezsere kode vi marii kati kadevi ma wee. **51** Mimane uzatu umara sa in zin nu tuzo azezsere desa mare immare me madi wii ba immare me sa manya inama inipum nom nini barki unee ukem uvenke. (aiōnios g165) **52** A Yahudawa wa hiran initize acee

aure me agi aneni unu ugene me madi nyam duru inama inipum nameme har tirii?" **53** Ine Yeso magun we ine ni mabuka shi, inki daki yare inama inepum ni vana unububa, ikuri isii maye mameme, izo shi unu venke ahira a shi me. **54** Vat andesa wariza inama inipum num, wasii maye mam, maraa anyimo uvenke uzatu umarsa, mi indi hirzame rono umara unee. (aiōnios g166) **55** Barki inama inipum immare ige be sa ahira ini, maye mam immare be sa ahirani ini. **56** Vat andesa wariza inama inipum num, amasii maye mam maciki anyimo am, mima ayimo ameme. **57** Gusi acco me sa ma ciki anyimo uvenke sa matumum, in raa anyimo ati cukum ta cco me tini, ani mani ahira unu ge be sa imani immare imeme madi venke barki mi. **58** Ige me ine ini immare sa ya tuu usuro azezsere, azo ige sa acokoro anka cokoro ushi

me sa warii, vat ani me wanno wa wii. Vat desa mare immare ige me madi madi venke ukabiki. (aiōnios g165) **59** Mabuki anime anyimo udenge wasere, ahira me sa ma zinu bezi uwe tize ukafarnahu. **60** Innu kunnu anime anugbardang anyimo ahana akatuma kameme. Wanno wagu tize tiginome tikuna, aveni madi kunna tini?" **61** Yeso sammu rusa irba imeme ahana akatuma kameme wazennu humoro, mano magunwe eginome ini yacukono imum upilko? **62** Idi zi an ikiya ira vana unubu mazinnu nyeze ahirame sama rani dat? **63** Abanna bibe sere bini bi eze nu venke nipum ni zin katuma ka hura, asap me sa mabuka shi abibe bi rere bini wannu, wanno venke. **64** Ayye ashi me sa warani wa nyarima mara niba, barki datti Yeso marusa ande sa nyara me unya acce in kadurame, nan de be sa madi vete wen. **65** Manno makuri magu ine ini mabukashi, unu aye ahira am ma, omi, inki acco am maceki me abine ani madi eh. **66** Barki tize gino me ahana akatuma ka meme gbardang wakuri madumo, daki wakuri wa haki nan me. **67** Yeso magun nanu kirau in wa-re me, shi me cangi inyara udusa? **68** Bitrus makabirkha magu, ugomo Asere ahira aveni tidihan? Hamani uzin tize tu venke uzatu marsa. (aiōnios g166) **69** Harume tanya kadura takuri taira hamani unu lau ugi wa Asere." **70** Yeso makabirkha magunwe ingusa mimane mazauka shi kirau nanawarem? Unu inde ushi uburu mani. **71** Ma insi ani cce ni yahuza isicaroti usan usamanu barki memani nyam me, sa izi uye anyimo ashi me ukirau ina na ware.

7 Anyimo anime Yeso mameki ukesse amanyanga mugalili mahem mateki manyanga muhudaidaba, barki ayahudawa wa nyari huna ume. **2** Uidi wa yahuduwa wamu aye mamamu. **3** Ine ini anu henu umeme wagunme, hira abannname udusa a manyanga mahudiya, ahana akatuma ka we me wa iri imum be sa uzinu wuza ma. **4** Una katuma nihunzi maraniba, inka manyara macukono ma bari hu sa u wuza ti mum-mum tige me, kini ubezi unee nice niweme. **5** Barki we anu henume daki wa hem in kadura ka meme. **6** Ine ini Yeso magun we, uganiya um udazo asime vat uganiya ushe uni uzi. **7** Unee ukaki uda nyare shi, abannname mi, mani wa nyare mi barki ma buka uguna katuma ka uni kaburu kani. **8** Shi dusani ahira uidi me, mi inda

hanam a'aname, barki uganiya um udaa sarki u anime wanyari guna wudi mekime, a diri de aye. 9 Sa mabuka we anime mausa matonno sa madi darimme barki uganiya umeme wada amanyanga mu galili. 10 Sa anu henu umeme sa arku aye. 31 Vatin aneme anabo gbardang sawa dusa udime, me mahiri madusa anyimo ahira anigura me wa hem in kadura ka meme, awi hunzi, daki masuso nice ni meme a masaa. wazi nu gusa ana, uganiya sa ugoma asere ma 11 Ayahudawa wameki unyara ume ahira uidi aye, madi muzi ti mummu tige sa ti teki ti unu me wameki gusa, agi maraa abani? 12 Nigura geme? 32 Afarisiyawa sa wa kunna magusanimeki bibukom anicce numeme, aye wa gusi, magusa anime, abini me ana adandang atize wa unubo mani sa adi iri aye wagusi mazin nu farisiyawa watumi ana katuma kudenge Asere ranga anabu. 13 Daki uye matonno ma buki tize agi wa mekime. 33 Yeso magu, "Ana uganiya um timeme a ma saa, barki wa kunna biyyau ba wa dee cingilin nan shi, abini me ani indi kuri Yahudawa. 14 Sa u idi wabiki atii Yeso maribe u ahira ade sa ma tumam. 34 Idi nyarin ni, ida denge utize ta sere mabui tize. 15 A yahudawa irani ba, ahira me sa indi rani ida kem i haa pum a wu we cam-ca, wa gu ama, aneni unu ahira me ba." 35 Abini me ayaduawa wanno uge me maruse u bassi ihuri lau aname, iyenne wagu acce-acce awene, "Abani ma hazanna daki mabezi uguna marusa ire imum. 16 16 Yeso sa tida ke ti haa ahira mee? Ma haza ahira makabarki magu, urusa ugime sanzini umumi a Yahudawa be sa warani anyimo alem, ma ba. Udesa matumum uni. 17 Vat de sa manyara bezi alem mee. 36 Ma bassa aneni unu guna ma wuzi katuma ka Asere, madirusi ubezi wa agi, idi nyari ni mi ida kem mi ba? Nan nu asere uni, nya in, inzi nu uboo me anicce nu guna agi ahira me sa in rani ida kem i haa ani mini. 18 18 Desa maboo tize barki necce nume, ba?" 37 Rono masirka uidi, uwui udandand manyara unionzo unicce ni meme nini unu yeso mahiri matono, mayeze nigmirang magu, nyara unionzo udesa matumame, memani una desa makunna asaa agmei a ma eh ahira am kadura, macico mazoni anyo ameme. 19 Azo masi gmei. 38 Vat sa ma hem mi, gusi ubuku musa mani manya shi ainko utize me? Vat ani utize ta Asere, usuro iriba imamani maraba me daki ya inko ni tize me anyimo ashi me. ma gmei madi zi. 39 Agino me ani mabuki Nyanini ya wuna ingara uhuna um?" 20 Anu abanga abibeu, ahiran ande be sa hem me wadi me sa orno wakirkwa wagu, "Uzinu pebui aveni kabi, barki daki a munya bibeu me, barki sa a manyara ahuna uwe?" 21 Yeso makabirkwa magu, daa saarku unozi u Yeso. 40 Sa kunna tize katuma ka inde kani ma wuza, vat ushi izinu tiginame, aye anyimo ani gura wagu, animani hira imu isso ini. 22 Musa maceki shi nigbari, unu uge me memani una tize ta sere ugino uguna memani matubi acokoro wa cokro wani, me. 41 Aye wagu, unu geme Asere mani, aye ayenue, i wuza nu nigbari rono uwui wa sabar. wagu nyanaa? Asere madi sura a manyanga 23 Unubo nigbari unu wui asabar barki kati agu mu galilinmani?" 42 Tize ta sere daki ta buka afatilka tize ti muusa, ine ini ya kunna iriba uguna Asere madi suri ani kura ni Dauda nini barki a human nu unu rono uwui asabar? 24 ba, nyani ubaitalami uni tirani, nigiro sa Dauda Kati i waki tise anyimo uzatu urusa, abanna ma a'kin?" 43 U harzina waribe a acce-acce me wenki imum be sa idi ronta." 25 Ara anu aweme ameme. 44 Ayye wanyari umeki ume, urshalima wanno wagu, azome unu ugino mani wanno wa diri acce uguna wa meki me nyani sa wa nyara uhuna umeme ba? 26 Mayenne unu inde ma daki madari me ba. 45 Abini me mazin tize a masaa, daki wagunamme imumba, ana katuma kudenge Asere wakuri ahira ananu nani anaje arumae warusa memani vana aserer a ma firstoci nanna Farisiyawa wanno ayen me me? 27 Agino haru tirusa ahira me samarani, ahira aru me? 46 Ane ani ana katuma kudenge uganiya sa vana asere ma eh unu urusa ahira wagu, azo animani izi, daki uye ma ma cukuno me sa marani mazoni." 28 Yeso mazennu bezi mabui tize gusi tigino me! 47 Afarisiyawa waka anaboo. Tize ta asere anyimo udenge Asere, birka we wage, kati, shi me cangi a soki shi a manno mayeze nigmirang magu, irusam irusa ma reu? 48 Antani uye marani anyimo ana jaa ahirame sa in rani. A zo agi ma ayye barki nyani Afarisiyawa ma hem in m? 49 Nagura nicce num, de sa matuman una kadura kani, nigenome sani da ta me tize ta sere me, Asere a meme teshi me. 29 Mi in rusa me, barki ahira vavi we tarì adii-si. 50 Nikodimo sa mahaa ahira ame ani masuron, memani matumam. 30 Bark ameme dati, me arani nanwe, mayunwe. 51 Ani,

tize tiru ta guna weki unu tize azo akunna anyo gi irusam ida rusa a coo u me. **20** Mabuki ni amembea, arusi imumbe sa ma rani anyimo guran nigino mamu nan na hira ati inso uganiya me?" **52** Wa kabirka me wagu, hume unanu amen nu dungara anyimo udenge Asere, ani me galili mani? Gunkonon memeru uiri, unu ube zi daki uye ma meki barki sa u ganiya u me dakki utize ta sere mago ni sa madi suri amanyanga wa wuna ba udaza. **21** Makinki uguna uwe, "indi mu Galili." **53** Abini me kondevi ma dusa akura. dusa, idi nyarini mi ida kem me miba, idi wiji a nyimo u cara abanga ashimeni. Ahira san in haza idake irusa u hana me ba. **22** Mayahudawa magu, "Madi hu ni ce nume ni ni, sama guna ahira sa in haza idakee ida hana shiba?" **23**

Yeso maha ani po nu zaitun, **2** Ni sisizo maze udenge wasere, anu vat wa eh ahira ame; ma cukuno madun garwe. **3** Ba anu nitike nan nanubezizi uru sa wa en ure vanau e sa amekki me in ni hara ni ma dini. Wawume atii. **4** Ba wagun me, "Unu dungara, unee uginome a mekkime mara anyimo uwuza uni hara ni madi. **5** Anyimo uweki utize ti Musa maguna n duru ti tizi usasana wanu aginome, hu nyani waguna me?" **6** Wabuki anime barki wa masame. Wa kem imumbe sa wadi buki ani ce nu me, Ba Yeso ma tunguno ma nitiki a dizii inni bo nume. **7** Sawa reje innu igizo ume, maluri ma tonno magunwe, "Deebe sa ma zoome in madini ba anyimo ashime, matubi u vingizi ume impo". **8** Makuri mutunguno, ma nitiki innibo nume adizii. **9** Sawa kunna anime, wasusi a indeinde, umeki uzika unaanu uwe. Umasir ka a ceki Yeso me i sisi ime nan nu ne me sa mara atii awe. **10** Yeso mahiri matonno ma gunme, "Unnee, ani anu boo uwe wa raa? Daa unu reki uwe marani ba? **11** Magu, "Unu mazoni, Ugomo Asere" Yeso magu, "micangi daki mare kuwe ba. Dusaule kati ukuri u wuzi ni hara nimadini. **12** Yeso ma kinki ubuku tize nan nanume magu, mimani masz munee, me desa ma tarsam, mada wuza me tanu anyi mo amareuba. Anime madi kem masa mi vai. **13** Anu bezizi urusa wagun me, "U nyinza urusa uni ce nuwe, urusa uwe daki u ka daure kaniba". **14** Yeso ma kabirka magunwe, "Inki manya urasa ani ce num kadure kani, inrusa ahira sama suroni nan na hirame sandi dusani shi tashi ahira sa masuro ni ba, ida kuri irusi shi ahira sandi dusa niba. **15** I wesi tize tu hemu ni ce, mi daa mawe ki uye tize ba. **16** Ko gusi ma agu ma weki uye tize, u weki utize tum kadure kani barki dakki min sisi in iniba, inzi nanka coo desa ma tumam. **17** Um, anyimo u inko u tize tishi a ni tike u guna unyinza urusa ana ware kadure kani. **18** Mimani in zini nyinza urusa unice num, me a coo desa matumam mazin nu nyinza urasa um. **19** Wagun me, "Acoome maraa?" Yeso ma ka birka we magu, "itashimiba nani a coo um, inda wa wuna ba udaza. **21** Makinki uguna uwe, "indi dusa, idi nyarini mi ida kem me miba, idi wiji a nyimo u cara abanga ashimeni. Ahira san in haza idake irusa u hana me ba. **22** Mayahudawa magu, "Madi hu ni ce nume ni ni, sama guna ahira sa in haza idakee ida hana shiba?" **23** Yesu magun we, shi a dici ani irani, mi Asesere ani. Shi ira unee ugeuni, mi kuma daki un nee ugen ne uniba. **24** Inee ini ya wuna magunan shi idi wiji anyimo ucara abanga ashime in. Indaki ya hem in mi ba idi wiji anyimo amadi mashi. **25** Ba wagun me, "Humani aveni?" Yeso magun we, "imumbe sa mabuka shi da ti utuba. **26** In zin ni mum gwardang san di buki shi, inkuri in gbarika shi aini. Vat a ani me de sa ma, tumam, una kadure mani, ati mumume sa makuna ahirame, ti mu mum tigino tini in bo unee." **27** Daki wa rusa imumbe sa mazin nu bo me ani ce na coo me. **28** Yeso magu, "Inki yahiriza vana unu Azesere ani me idi rusi mimani, daki ma wuza ani me barki ni ce mumba, kasi gusi a coo ma dungaram, ane ani in bo ti mumum tiginoo. **29** Mede sa ma tuma, ma zi nigome nan mi daki ma cekum isisi imba, barki in wuza timumu sa ti mumum tiginoo. **30** Sa Yeso mazin nu bo uti momu, gwardang wa hem in me. **31** Yeso ma buki Ayahudawa sa wa hem in me, "inki yatonno anyimo atize tum shi anu tarfa um wani aka dure. **32** Idi rusi kadure, kadure kadi burishi. **33** Wakabirka, "We bisana bi Ibrahim bini daki tamu wuza nirere ahira a uyeba, aneni udigu, a dibuiri shi?" **34** Yeso magun we, "kadure, kadundure, in gussan shi, vat de sa ma wuza bi wuza wuza bima dini urere u madini mani. **35** Urere be, mada cikke akura madini ba, dama ciki madisani. (aiōn **g165**) **36** Barki anime, inki vana mabura shi, idi cukuno anu bura kam. **37** In rusa shi bisana bi Ibrahim bini, inyara ihuni mi barki ni guran num ni zomen na hira ati cukum anyimo ashi. **38** Mabuka ti mu mum sa ma ira ahira a coo um, shi iwuza imumbe sa ya kunna ahira a coo ushi." **39** Wa kabirka wagun me, "Ibrahim mani a coo uru" Yeso magun we, "Gussishi a hanna Ibrahim wani ida wuza i mumbe sa Ibrahim ma wuza. **40** Ine ini aname inyara ihunimi, unume sama buka shi kadura sa makunna a

hira Aserte. Ibrahim daka ma wuzi anime ba. 41 me”vana udungara utize ta Asere, aveni ma I wuzi imumu ya coo ushi. Wagun me, “Haru cari abangan, me mani nani aka co me, sa ayo daki ayon duru upebu uniba, tizinka coo u inde: me urubo? 3 Yeso makabirka, Inzo memani Asere.” 42 Yeso magun we, “Gusi Asere a coo u ba nan aka co me wa cari abangan ba, ani me shi mani, ida hemin mi, barki ma aye usuro a bati abezi katuma ka Asere anyumo ame. 4 Ya hira Asere mibe abame, daki barki ni ce num cukuno gbass tiwazi katuma ka de sa matuman nini ma aye ba, Me nani matuman. 43 Nyani unu wui. Niye ni ize ba de sa madake ma wuzi ya wuna daki ya rusa tize tumba? barki sadaki katuma. 5 Uganiya sa marani une mi mani ma sa idake ikuntize tum tiniba. 44 Shi wa coo, saa mune. 6 Sa Yeso ma boo timum tigeme, ma ushi uburu mani inyara i wuzi imumu ya coo cofi tobi adizi, ma cumzo manyanga me in tobi ushi. Me unu huzaa nu mani daati utuba mada tumeme, ma humka aje unu me inti nyanga me. tunzino me a kadure barki kadure ka zoni a 7 Ma gun me, dusa, uka kpico ani w(n nu siliom anyimo ame. Uganiya sa mabo ma cuco, mabo u (Agi kadura). unu me ma dusa maka kpico aje zina ume uni barki me una macuco mani nan ka me apokino. 8 Anu turra umeme nan nabu sa coo a mooco. 45 In boshi kadure daki ya nyaa ce wa russi me ini kuri wa gu, “Inzo unu ugeme in mi ba. 46 Avee ni anyimo ashime mamekum mani unu wuza unukuri nigemeba?” 9 Aye wa in hara nimadi? Inki mabuka kadu re kani nyani gun “memani”. Aye wa gu “im-im, anime ma yawuna daki ya hen in miba? 47 Me de sama zi insa muhenu mumeme”. Anime ma gu “mimani wasere make ma kunna tize ta, asere, shi da unu igino me”. 10 Wa gun me “Awuza aneni a kunna shi tize tasere barki sa shi da Asere.” 48 poko we aje?” 11 Ma kabirka “Unu me sa agusan Mayaduwa wakabirka me, “tidabome kadure ba me Yeso mani ma rumo tinyanga ma humka barki sa taguna hu ubasamariya mani u zin na aje ma gunan mi. hana uraba u siluwam uka gbergene?” 49 Yeso makabirka, “Minzoom na kpico. mi be maka kpico. aje anno apokino”. 12 gbergene, inyinza a coo um ti nanu. Slibe ida Wa gun me “ma raa? ma kabirka in tam ba?” nyin zami tinanu tum ba.” 50 Idaa nyaram u ye 13 Wa eh unu nume sa maazi urubo me ahira zize u nice numba, anunyara u anime warani anu bize urusa. 14 Unu wui wa sabar uni Yeso wagwara. 51 Kadure, Kadure imboshi. Vat due ma pitti tinyanga, ma poki me aje men. 15 Anu sa matarsa tize tum, madida irame iwono ba.” bezi urusa wa kuri wa iki awuza aneni apoko (aiōn g165) 52 Ba mayahudawa wagunme, anume me aje me. ma gun we “ma wunam tinyanga tarusa in zin na gbergene. Ibrahim nan ana aje am, ana me in hira”. 16 Aye anyumo anu katuma kasere wa wijo. hube waguna, debesa bezi urusa me wa gu “unu ugino me unu Asere matarsa tize tuwe madi da donkin kino me mani ba barki mada tarsa uwui asabar ba” Aye (aiōn g165) 53 Uda tekuwe a coo uru wa gu “Adi wu aneni unu cara abanga ma wuzi Ibrahim sama ma wi, nani uteki me? ana dang usandi imum igeme?” Abini me wa harzina. 17 aka tuma kasere wawijo, hu ucira nice nuwe Wa kuri wa iki urubo me, “Nyanini u boo anice aveni?” 54 Yeso makubirka, “Inki ma heza nice nume barki sa ma poko we aje?” urubo ma gu num uyeze usisi unee ani, acooum mani Asere “unu kurzo utize ta Asere mani”. 18 Ana me ashime. 55 Shibe itashime ba, min inrusanme. daki a Yahudawa wa hem ini rubo imeme nan inki maguna intamin me, macukuno kasi we ini, upokino aje ameme ba, senke sa wa titi anu una ma cuco. 56 Min rusanme intarsa tize tume. uyo ude sa makem upokino aje me. 19 Wa iki Aco ushi ibrahim ma zin na puru a rum in nu anu yo umeme, “Vana ushi me mazigeme sa ira u wui um, ma ira uni ma wuna apum arum”. ya guna ya yoo me urubo me? a wuna aneni 57 Ma yahudawa wagun me, “Daki wabiki tiwe ma hira aname?” 20 Anu yo umeme wa kabirka akuru ciibi sa udigu wamu ira Ibrahim?” 58 we “Tirusa vana ugeme uru mani, ta yoo me Yeso ma gun we, “kadundure kani in boshi, urubo. 21 Ana me sa ma hira titandura ba, de ayoo Ibrahim adumo am ani. 59 Wa ziki apo sa ma poki me aje me titandura me ba. Ikon wadi tizimeni, Yeso ma hunze nice mimeni, ma tize inice nume”. 22 Anu yo umeme wa buu suri u denge Asere me.

timum tigeme, barki sa wa kunna biyau ba Yahudawa. Barki sa a Yahudawa wamu hem vat de sa ma guna Yeso vana Asere mani, wadi suso me udenge Asere me. 23 Barki anime ani anu yo

9 Sa Yeso ma haka u aka ma iri ure urubu datti sa ayo me. 2 Anu tarsa umeme wa iki

umeme wa gu, "ma zome vana ba ikomme". **24** Yeso ma wuzi we tize in nubata, da wa tinka Wa kuri wa titi urubo me uku kure wa gun me, imum me sa ma buu we ba. **7** Yeso makuri "Nonzo Asere. Haru tirusa unu ugeme unu cara magun we, "Kadundura, kadundura, in buu shi, abanga man". **25** Unu ugino me makabirkia, "In mimani ana tukum item. **8** Vat andesa wa ē aje tam nan me unu cara abanga mani, imum inde am akari wani nan anu bursa tirunga tanu, da ini inrusa mazi urubo mani, aname be in hira". itam me ya kunna we ba. **9** Mimani anatukum, **26** Wa gun me "Nyanini ma wuna we? ma wuu me desa maribe ahira am, madi kem ubura, aneni ma poki aje awe me?" **27** Mamu buka shi madi ribe ma suri makure makim ahiraukese. daki ya kunnaba! nyanini ya wuna inyara ikuri **10** Ukari mada ezeba senke barki ma wuzi ni ikunna? Nani inyara icukuno anu tarsa umeme, kari nan uhuna anu, ma aye ini barki wa kem ana me? **28** Wa cari me iruban wa gu "Huu unu uvengize wa kuri wa kem uvenke gbardan. **11** tarsa ume mani, haru anu tarsa u Musa mani. Mi mani unu tarsa inanu uhem, unutarsa inanu **29** Tirusa Asere ma buu tize nan Musa titanduru uhuma maki nyanice nume barki itam ime. **12** unu ugeme ma suro abaniba". **30** Uni me ma Desa mazi vana uka dura, da unu keseba, desa kabirkia ma gunwe "kash ita shi ahira me sa da memani unu itam, ingi ma ira Biyayau bi eze ma suron ba, ma ye ma poko aje am. **31** Tirusa madi sumima ceki itam me, Biyayau me bidi Asere madi kunna anu csara abanga ba, ingi unu zike itam me bi samirkawe. **13** Ma sumi barki ma nya nice ma wuza imum sa ma ma nyara, me una katuma ki kirfi kani mada igizome ini maka kunna me. **32** Datti sa abari unu daki amu itam ba. **14** Nimani unu tarsa ina anu uhuma, in kunna uye ma poko aje unu sa ayoo me urubo rusa am, am wa rusam. **15** Acoo me ma rusam, ba. (aiōn g165) **33** In dagi unu ugeme inzo ahira nima in rusa acoo me, ma nya nice num barki Asere mani ba, madada wuza imum ba". **34** itam. **16** In zin in ire itam sade ini goo nige Wa kabirkia wa gun me "Aye we anyumo ucara niniba itam iginome, ya cuku, in ēn in ini, we abangan, huu be u nyara u dungaran duru?" cangi wadi kuna nimyira num barki wa cukuno wa suso me. **35** Yeso ma kunna agi we suso me nigoo ni inde unu utarsa u inde. **17** Barki ane udenhe Asere. Ma kem me ma gun me "Wa nya ani acoo ma hem in ni ma nya iriba barki in vana Asere uhem?" **36** Ma kabirkia me ma gu kem me. **18** Unu zika ume ahira am ma raniba, "Aeni me, Ugomo Asere, sa indi hem me?" **37** ini nice num ma nya shi me barki ma bari in Yeso ma gun me "wa ira me, memani mazin nya me, inzini ubari in ziki me. Na kaba ubuka tize nan hu" **38** Unu me ma gu. "Ugomo Asere ugino me ahira acoo um. **19** "Uhana ace wa ma hem". Ma wuzi me ninonzo. **39** Yeso ma ribe anyimo ama Yahudawa, barki ogoran agino gu "Ma aye unē ugeme barki ubarka an de sa me. **20** Gardan anyimo awe wa gu, nizin unu wa ira wa iri, barki ande sa wa hira wa cukuno arubo". **40** Are anu bezi urusa sa wazi nan me wa kunna timum tigeme, waiki me "Haru arubo da ade sa mazin in na gbargena mani ba. Nani wani cangi?" **41** Yeso ma gun we "Idada zina shi anu cara abangan ba ingi shi arubo wani ana me ya guna, Ti hira,' ani me ucara ushi me wa cukuno.

10 Kadura, kadura inboshi desa daki maribe ana tukum uhana itamba, manno matarsa ure una, unu uginome ukari mani. **2** Desa da maribe ana tukum memani unu tarsan ini tam imi. **3** Unu hira anatukum ma adi pokimeni itamme ikuna nimyiran numeme, matisa item imeme in ta zaa tiwe na kuri ma han we amatara. **4** Sa ma ēn we vat a matara, ma haki aje aweme, itame unu tarsa ume, barki wa rusa nimyiran numeme. **5** Wa ke wa tarsa ugenuba senke wa sumime, barki wa tame nimyiran ni ugenuba. **6** Yoso magun we, "In boo shi a ani daki ya hem ba, imum be sa in wuza anyimo nizana acoo um ine ini ibezizi me aveni. **26** Vat ani me daya hem ba barki shi da itam in ini ba. **27** Itam ini ikuna nimyiran num, in rusa we wa tarsam. **28** In nyizawe i zatu marsa, wada dinkino me iwono ba, unu bara uwe ataritum mazoni. (aiōn g165, aiōnios g166) **29** Acoo um, desa ma nyam we mateki kondavi uni gbardan, unu rusa ubura uwe atari acoo ma rani ba. **30** Ni nan kacoo a inde ani. **31**

Ba ma Yahudawa wa ziki apo barki wa vingizi mune ugeme. 10 Anime inki unu ma wuza tanu a meni. 32 Yeso makabirkawe, "Mabezi shi timu nyimo aniye, madi pillizo barki masa ma zoo me mum tihuma gbardang ahira acoo um barki iya nan meba. 11 Mabuka immum iginome, adomo imum ini anyimo iginome izin vingizi umni?". atinum tigino me, bama gunwe, "Uroni uru 33 Ba ma Yahudawa wakabirkame, "Da barki Li'azaru mahama amoro ma, indiha inka hiriza kare katuma kahuma kani ti nyara uvingizi me. 12 Ba nu tarsa umeme wagunme, "Ugomu uwe ni ba, barki u cara, barki hu unu ma ni, Asere, inki moromanimazin innu wuza madi ukurzozo nice nuwe Asere". 34 Yeso makabarka hiri". 13 Yeso ma buki tize tiwono i Li'azaru we, "Unyitike u ginome u zoni, anyimo ashi, we wa gusi mazin inmoro muvenk u ni. 14 maguna, "Shi makiri?". 35 Inki mattawé makiri Yeso beziwe uguna, "Li'azaru ma wono. 15 Inzin we ande sa tize ta Asere ta ē ahira aweme hiruba irum barki shi, san zoo ni barki ihm. (wadake wa da pura me tize ba). 36 Ibo desa Acatiha ahira. 16 Toma sa atissame bibara, acoo ma zauka makuri matumime unē, uzinnu magun nu kasu anu tarsa umeme, "Acatidusa cara, Barki maguna, mi vana Asere mani? 37 barki tiwi nogome nan Yeso". 17 Sa Yeso ma Indaki ka coo um kaniba kati ihemin mi ba. buki, makem Li'azaru mamu wuna tiye tinaazi 38 Ingi in wuza anime, daki shi yahem inmi anyimo acau. 18 Ubatanya uzi mamu nan nu ba, hemni inni mu me barki i rusi, ikuri irusi Urshalima, "Tanus tini cin sa ti zoome piit nan acoo ma raa anyimo am, mi in raa anyimo coo. we. 19 Ma Yahudawa gbardang wa eh u iso u 39 Wakuri wa sokace umeki ume, madusa me Maryamu nan matta tiyom ti wono unu uwe. imumime, masuri atari tuwe. 40 Ma dusame 20 Sa Matta ma kunna Yeso ma eh ze, bama imum ime uhana uraba u Urdu, uhana ahira sa Yohana ma zin nu wuza u baptismal makuri 41 Anu gbardang wa ē Asere, dagu urani unu ura, mada wonoba". 22 ahira me, wagu "Kadure daki Yahaya ma wuzi ire imum u ira ba, vat imum me sa Yahaya magu anice ninu ugeme kadure kani". 42 Anu gbardang wa hemen imme a hirame.

11 Urunu nisame Li'azaru, mawzi uko ni. Me unanu Batayamani agiro an maryamu nan nu henu me Matta. 2 Maryamu uginome sama humuka Ugomo Asere in mani mahuma mavisi me ti buna tume inti ce tumeme, deebe sa uhenu me Li'azarus mazi uhumaba. 3 Anu henunugino me a eh watumin inkadura ahira a Yeso, agi, "Ugomu Asere, gunkuno, me de sa wahem ni mazome nihuma ba". 4 Sa Yeso ma kunna, bama gu "ukoni uginome udaa ayo me in ni wonoba, anime uzika Asere uni, barki vana Asere makem nintonzo ahira ame". 5 Yeso ma hemum matta, nan nu henu u me a Li'azaru. 6 Sama kunna uguna Li'azaru mazi uhumaba, ba ma cukkuno uha atiye tire ahira sa ma raa ni. 7 A' anime, magun nanu tarsa unme, "Acatiha u Yahudiya". 8 Ba anu tarsa umeme wagunme, "Unu dungara aname ma Yahudawa ma nyarawe barki wa tizziwe inna poo, anime unyara ukuro abirkome?". 9 Yeso makabirkame, "Ingussa uganiya kana kirau in kani kare ka ni ani hiriba? inki unu ma wuza tanu inwui, Mada pilikome ba, barki mahira u suro umasa

dusa barki maka kemme, a Maryamu ma ciki anyimo kura. 21 Matta magun Yeso, "Ugomu Asere, dagu urani unu ura, mada wonoba". 22 A anu ma vat imube sawa ikko ahira Asere madi nyawe. 23 Yeso ma gunme, "Unu uwe madi vengize". 24 Ba matta ma gunme, "Min rusa maa vengize roo nu hira anu wijo roni mara vat". 25 Yeso magunme, "Mimani uhirsaa a nu wijo, im mani u veno ize, desa maa nya kaduren in mi, in ma wono madi vengize. 26 Anime vat desa ma vengize, mahem in mi, mada wono ba, wa hem in ani me?" (*aiōn g165*) 27 Ba magunme, "mh. Ugomo Asere, mahem ma inko iriba hamani vena Asere sa u eh ze une. 28 Sa maa buki anime, makuri makatita uhe nu me Maryamuanikira. magu "Unu dungara mabiki, matissawe". 29 Sa ma kunna anime, mahiri dibe maha ahirame. 30 Yeso mazi mamu ribe akcupinme ba, maraa ahirame sa matta ma kem meni. 31 Nan ma Yahudawa maginome sa ma zi nan Maryamu, ande sawa eh me tiyom. Wairi ma suro akura dibe, watar sime, waa basa agi mahana a so a ni icau. 32 Sa Maryamu mabiki ahira a Yeso, ma rizi atibuna tumeme, magu, "Asere, agi wa zi nan haru, uhenu um mada wonoba". 33 Sa Yeso ma irame mazinna so, nan ma Yahudawa ma gino sama tar sime, ma bassa anyimo abibe bilau makuri ma wuzi ma aye. 34 Magu, "Abani ya natameni?" bawa gunme, "Asere, aye ira". 35 Yeso ma shi. 36 Ma Yahuidawa wagu, "ira u hemme sama zini ahira

a Li'azaru!" 37 Aye wagu, "Unu geme sa ma nya u rubo u hira hira, madake makarti unu uge me iwonoba? 38 Yeso mazinnu basa abanga in nice nume, madusa icaume, icaume ubere unu a inpin inipo. 39 Yeso magu, "Akari nipome" de sa yeso ma hirza me iwono. 2 Asiri imumare ini yee abini me, marta mani ma wuzi niyau a matta u he nu u Li'azaru sa wi, magun Yeso, me. 3 Maryamu ma ziki mani ma humaka "Asere, nipomme naa mu ma wuna tiye tinaazi". atibuna ti yeso, ma ditri in tice tumeme, akura 40 Yeso magunme, "Magunan u inki wa hem udi a dusa agumurka unu nya umani me. 4 Yahuda iri ubari Asere". 41 Wa kari nipome. Yeso ma iskariyoti, unu anyimo ahana aka tuma kameme, yeze aje magu, "Acoo, ankoi barki u kunnam". de sa madi nya yeso me, ma gu. 5 Nyani ya karti 42 In rusa ukunnam vat uganiya, barki nigura azizi mani mage me, ama danarri akura ataru, nige sana katem inzin tizee tiginome, barki wa ahari anu dira ikirfi me? 6 Ma buki ahini me, hem hamani wa tumam. 43 Sama guna anime, barki ma da nyiza me anu dira ba, barki me mayeze nimyiran magu, "Li'azaru, suo! 44 Uni ukari mani ulalitan ikirfi me ura atari time tini wonome ma suri, tibuna tumeme nan tari me madi sosi tari anyimo me ma isa ikirfi me. 7 atirzi innu malthi, muhenu me a impi unu poru. Yeso magu, aceki me ma inki mani me, barki Yeso maa gunwe, "Soponi me, madusa". 45 ronu uvati um uni. 8 Iciki na nanu udiri ko di Anyimo Yahudawa sa wa eh ahira a Maryamu uya uwui, ida ciki shi na mi kodi uya uwui ba. 9 wa iri mmme sa Yeso ma wuza, wahem. 46 Sa ni ori na yahudawa gvardan na kuna agi ma Aye wukuri ahiraanu bezi urusa wa buku we rani, wano wa eh, u aye uweme azo barki yeso imumbe sa Yeso ma wuza. 47 Ana katuma mani cas ba barki wa iri li'azaru desa ahirza me kadang ka sere nan anu bezi urusa wa ari ti iwono. 10 An dadan dang wa cukuno wa gu, ahu cukum ahira inde, wagu, "nyaani tidi wuzi?" li'azaru me cangi. 11 Barki me mani ayahudawa unu geme mazin nu bezi imum gvardang. 48 gvardan, wazinu harzina utarsa u yeso. 12 Ahira Inki ta ceki me anime, vat wadi hem imme, ma asani ni ori na u sa wa eh u idi, sa wa kuna Romawa wadi eh waburi a hira aru nan ti mum yeso madi eh a urushalima. 13 Wa ciri mava mu tiru. 49 Vat anime, uye anyomo, kayafa sa me dasino wa susi uka kaba ume, wa heze amyinian mani unu dangdang ukatuma ka sere aniwe wa gusi hossana a, anonzo niza nun eye anyimo niginome, magun wa "Ita shi imumba". 50 Daki aniza nu gomo Asere ugomo isra'ilawa. 14 Sa ya merum unu inde mawi barki anu, innu vat yeso ma kyem ku zanki ma nyineni, kasi sa ta nu wawi. 51 Mabuki anime barki daki ni anyetike agu. 15 Katu ukuna biyau, uca anu ce nu meba, barki me mani una katuma ka sihiyona, ugomo uwe mano ma eze asesere aku sere kadang, mawuzi tizee tigino ubezi uguna zenki. 16 Unu tuba ahana katuma kememe wa Yeso madiwi wi barki anabu. 52 Daa barki sa rusi imume ba, sa amare ninonzo ni yesu, wadu anu cas ba, barki a orso ahana Asere sa wa ringi imume sa anyetike abanga mameme i shagali ahira a inde. 53 Datti usuro uwui ugino yenne awuza me ini. 17 Ni ori me sa ma zina me watubi unyara una uhuna u Yeso. 54 Datti we uganiya sa ma titi li'zaru masuri anyimo abinime Yeso ma cekki tanu amasa anyimo a icaul, ma hirza me iwono, we wani wa bezizi agi Yaudawa, makuri unire nikira anija ai pine sa ana. 18 Ine ini ya wuna ni ori me na suri ukuba atissa Ifraimu. Abirkko me ma cukunanan nanu ume, barki sa wa kuna ma wuza timumum. 19 tarsa umeme. 55 Uganiya vidi wa Yahudawa wa Afarisiyawa a gusin na cece awe me, ya ira! eh maa mu, vat uwe wadusa u urushalima ani ti darusan duru iri mambe irani une vat ura kira nini pin me da uwui u idime wamu aye amaru ame ani. 20 Ade sa wa eh u idi uni nonzo ba barki wa kpici ace a we. 56 Waribe unyara a helenawa wa rani. 21 Sa wa eh ahira a filibus, Yeso in tize inna cece awe sa wa tutur anyimo u unu anu betsaida amyanga mu galili, wa iki me denge Asere, agi, "Nyani ibassa? mada aye me u wa gu, "Una kura ti zin nuzo ti iri yeso." 22 Sa idime ba?". 57 Unakatuma kadang ka sere nan filibus ma ha maka buka Andarawus, andarawus anu bezi rusa wamu nya tize agi vat ahira sa a makuri maka aye nan filibus wa duku buki yeso. ira Yeso ni a eh abukkuwe barki waka mikime. 23 Yeso makabirkwa magu, uganiya wa aye sa adi nonozo vana unubu. 24 Ane ani in boo shi, ingi da abira be hoo bi alkama ba wono

ba, bidi cukuno isi si bini. Ingi ba wono bidi
nyozo ahana. **25** Unu so urai umeme madi diri
uni, desa ma game urai umeme unee ugeme,
mabarka uni uhana umara unee. (*aiōnios g166*) **26**
Desa madi wuzom katuma, ma tarsum, Ahira
sa irani abine ami urere um madi cukuno ni,
desa ma nonzom aco madi nonziko me. **27** Ana
me in kuna gitak iriba im, nyanini indi gu?
in gu aco zikam uganiya ugeme? ma aye ini
barki uganiya ugeme. **28** Aco nonziko niza nu
we me, a kunna nire ni nyira aseseres na guna,
ma nonzome idi kuri in nonziko me. **29** Ni ori
me sa ma turi ahira aweme wa kuna ni myira,
wagu, “Iri imum ini ya gumo” aye wa kuru wa
gu, “Bibe biri ba sere bini ba buka me tize”. **30**
Yeso ma kabirka magu, azo barki mimani awu
nimyiran nigin aba, barki she wani. **31** Ana ani
adi wuzi une dang une ugeme. **32** Me uganiya
sa ahenzem asesere adizi indi hunguko anu
vat ahira am. **33** Ubuka anime ma bezi usanda
iwono sa madi wuzi. **34** Ni ori me na kabirka me
nigu, u shiria uru wa bezin duru unu guna a
vana Asere madi cukuno uhana umara unee.
Anani udi gu udoli uni ayeze vana unu? aveni
vana unu me? (*aiōn g165*) **35** Yeso magun we, masa
mazin nan shi uhana uganiya cin waje. Wuza ni
tanu uganiya sa masa mazi na shi kati mare ma
biki shi, una tanu anyimo amare ma tame ahira
sa ma hakani ba. **36** Hem ni in masa me, uganiya
sa in zi nan mani, barki icukuno in me a ma sa.
A yahudawa wa hem in me ba, yeso ma buki ani
me uganiya sa ma dusa uka gune uwe. **37** Yeso
ma wuzi we tere timumum gbandan aje aweme,
in anime wa hem in me ba. **38** Barki amyinca
ubuka ishaya magu, ugomo Asere, aveni ma
hem in tize tuwe me? ahira aveni abuki ubari
ugomo Asere. **39** Ine ini ya wuna da wa hem
ba barki ishaya ma kuru magu. **40** Ma wuna
we irubu, makuru ma wuna we ugashumu riba,
kati wa hira inaje aweme, wa kuri wa rusi amu
riba. **41** Ishaya ma buki ani barki ma iri ninonzo
na Asere, ma kuri ma bo ubari Asere. **42** Barki
anime anu gbandan anyimo ana katuma me wa
hem in me, anime barki biyau ba farisiyawa, sa
wa be za ace ba, barki kati agz we. **43** Wa tikin
nu su ninzo na nabu ini nonzo na Asere. **44** Yeso
ma yeze nimyira magu, desa ma hem in mi azo
imani ma hem in mi ba, de sa ma tumam ini. **45**
Desa ma hiram, ma hira desa mz tumam ini. **46**
Ma aye unee unu guna mi masa mani, de sa ma
hem in mi kati ma wuzi tixukum ti maree. **47**

Desa ma kuna tize tum, da ma inko me imum
in wuza ba, azo ma aye in weki une imum in
wuza ba, ma aye barki in buri unee. **48** De sa ma
gami, da ma kaba tize tum ba, mazin ununn
waki ume imum iwuza, tize sa ma buka tene
tini tidi weki me imumiwuza rono umara unee.
49 Azo barki nice num nini ma buka tize ba, ac
uge sa ma tuma ini ce nume ma nyam nikara ni
mumsa indi buki, nan imum sa indi wuzi. **50**
In kuri in rusi imum imeme urai uhana umara
unee. Barki anime, imum be sa in boo izi nu
boo me kasi sa aco ma bukam. (*aiōnios g166*)

13 Uganiya idi wa mu aye ba, yeso ma rusi
uganiya uhira ume unee ukuro ahira aco,
ma zinu su anu ame sa wara unee, mazinu su
uve uhana mara unee. **2** Azinu re imimare
ini yee bi be bi burbamu ribe iriba iyahuza
iskariyoti vanu saminu madi zizi Yeso. **3** Yeso
marusi kondi nyani ya cu udang ira atari tume,
ma rusanya suro ahira Asere ani ya suroni,
idi kuri ikuri ahira Asere. **4** Manno ma ceki
are imimare me, ma inki u gyeptu u impino
umeme, ma ziki ku puri ma tiri utino. **5** Ma
gamirka myei ukwano dan, ma kpici tibuna ta
hana akatuma ka meme, madu vizi unu puri
me sa ma tira utino umeme. **6** Sa ma aye kpici
utibuna ti Bitrus, bitrus magun me, “Ugomu
Asere, hamani ini ce nuwe udi kpicum tibuna?”
7 Yeso ma kabirka magu, “Ana me utawe imum
me sa izinu wuza me ba, inka ma mara udi
rusi.” **8** Bitrus ma gu me, “Mi ma hem ba, uda
kpico mi tibuna ba sa unee wa mara!” Yeso
ma kabirka me magu, “ingi da ma kpico we
niba, uzo we unu um ba. (*aiōn g165*) **9** Bitrus magu
me, ugomo Asere azo tibuna nan nice num”
10 Yeso magu me, De sa ma zoro mada nyara
ukpico v iri mum ba, tibuna tini cas adi kpici,
barki amu kpico me. Izi lau azo vat ushi ba.”
11 Barki ma rusa uye madi nyare me, ine ini
ya wuna maguna, “Izi lau vat ushi ba.” **12** Sa
ma mara ukpico uwe tibuna me, ma, i ugyeptu
u impino umerne ma impino ni ma duku gun
we, irsa imum be sa ma wuza shi? I gusam unu
nyetike, nan ugomo Asere. **13** Ane ani daki ya
hunne me ba, ane ani inzi. **14** Mi unu nyetike,
nan ugomo Asere, ma kpico tibuna tishi, shi idi
kpici tibuna ta cee ashi. **15** Ma wuza ani me bat
shi iwuzi kasi mime. **16** Kadure kani izinu boo
shi, urere mada teki me una kura ame ba, vana
uka dura mada teki me desa ma tuma me ba. **17**

Inki irusa anime, i kuri iwuzi imumu ihuma shi ana muriba murum muni. **18** Azo vat ushini in goro unu sana ahira, udi gu uda rusa mi ba kani ka taru”

boo shi ba, in rusa ande sa ma zauka. In wuzi anime barki amyinca tize ta Asere tini, unu guna desa mazina re imimare im, ma ga mi. **19** In di booki shi ana me uganiya wamu aye ba, in! i uganiya wa wuna inya mu riba mimani me. **20** Kadure kani, in booshi, desa ma hem indesa ma tuburko, ma hem in mi mamani. Desa ma hem in mi, ma hem indesa ma tumam. **21** Ugainya sa yeso ma suka anime, iriba ya wume gitak ma boki magu, kadure kani in booshi uye anyimo ashime madi zizum. **22** Ahana katuma kameme wa tunguno u hira acece, unu gusa aveni ma boo me. **23** Uye anyimo ahana akatuma kameme, desa yeso mazinu su ume, ma ciki upuru umeme. **24** Bitrus ma dari me magu, “Bukan duru yeso ma boo aveni”. **25** Desa mara upuru uyeso magu me, “Ugomu Asere aveni?” **26** Yeso ma kabirka magu, “me mani desa indi inta imumare in nya me” sa ma inta imimare, ma wu yahuza iskariyoti vana usaminu ayo. **27** Sa ma kaba imumare me, imum me irizi me iriba, yeso magun me, “Wuza imum be sa udi wuzi ana me”. **28** Anyimo ande sa wazina re imumare me, wata we imum me sa ya wuna yeso ma boka anime ba. **29** Wa gusi nani yeso maguna me ma kuri ma siri iri imumare in, nan ma nya anu dira akara ire imum, barki sa me yahuza mani ma canti ulalinta ikirfi iweme. **30** Me yahuza sa ma kaba imimare me, ma ba soru, ini yeeme. **31** Ugainya sa ma suo yeso ma kuri unu magun, ana ani adi nonziko vana unu bo aduku nonziko Asere ahira ameme. **32** Asere adi nonziko me, me ma nonziko Asere. **33** Ahana acincin am, ade uganiya cingilin inzi nashi, idi nyarum ma mu boka ayahudawa magu, ahira sa in hanzani idaki iha ba ane anि inboo shi ana me. **34** In nyiza shi tize tiso, ine ini iwuzi usu ace ashi, kasi sa ma wuna usu ushi ane shi idi wuzi. **35** Uwuza anime ani udi wu marusi shi ahana akatuma kame kani, ingi izinu su ace ashi me. **36** Bitrus magun me, “Ugomu Asere, uhaza abani?” yeso ma kabirka magun, “Ahira sa in hazani udate utarsum ana me ba, udi tarsaum ana dumo”. **37** Bitrus magun me, “Ugomu Asere nyani ya wuna, adake in tarsuwe ana me ba? yeso magun me, indi. nya nice num barki hu”. **38** Yeso kabirka magun, “Udi nya nice nu we barki mi? kadure kani in boo we, urunu ubi

14 Kati icari mu riba mu shi ba inko ni urusa ushi ahira Asere, in kuri in ya urusa ushi ahira am. **2** Akura aco am ti hira ti cukuno a rani gvardan, barki anime un boo shi indi dusa inka barka shi ahira. **3** Ingi ma dusa ma ka barka shi ahira, indi kuri ni ey in ziki shi uhana ahira am, ahira sa in rani, icukuno nan mi. **4** Ahira sa in hazani, irusa una uname. **5** Toma magu me, ugomo Asere ti tame ahira sa u haza ni ba, aneni tidi rusi una me? **6** Yeso magu me, mi mani una, mimani kadure, mi mana urai, unu hana ahira aco mazoni, se ahira am. **7** Da irusam, inda rusa aco am, uhan aje idi rusi me, idi iri me ina aje ashi. **8** Filibus magun me, ugomo Asere bezin duru aco me, ma barin guru. **9** Yeso magun me, ma dan donkino nan shi anama filibus uda rusa mi ba? desa ma iram ma ira aco, aneni i gusa akuri abezi shi aco? **10** Da hem imi ira anyino aco ba, aco ma kuri mara a nyimo am? Tize sa in boo shi azo ahira am ani ti suso ni ba, aco me sa ma ciki anyimo am me mani ma wuza timumum tume me. **11** Rusa ni ka dure kani inra anyimo aco, aco ma kuri mara anyimo am; Inke azo ane ba timumum ini ce nuwe ti hem in me. **12** Kadure kadure in gusan shi, desa ma hem in mi timumum sa in wuza me ma madi wuzi timumum sa ti tike tige sa in wuza madi wuzi, barki in haka ahira aco. **13** Barki konyanini idi inki anyimo ani za num, indi wuzi anime barki a ziko aco me ahira avana me. **14** Ingi ya ikom ko nyani anyimo aniza num, idi wuzi anime. **15** In ya hem in me idi tarsi tize tum. **16** Me indi iki aco, madi nya shi unu benki ma cukuno nan shi uhana umara uneeh. (aiōn g165) **17** Bi be bu ugomo Asere ba boo kadure, be sa uneeh wa kabi bini ba, uneeh uda hira me ba uda rusa me ba, shi irusa me ciki nan shi madi cukuno anyimo ashi me. **18** Inda ce keshi a unu ba, mi indi ey ahira ashi me. **19** U ganiya uda cingilin, sa uneeh uda kuri u irum ba, ana me shi i hiram barki mi inda vengize shi idi kem urai. **20** Anyimo uwai ugino idi rusi ira anyimo aco am, shi anyimo am mi anyimo ashi. **21** De sa ma kuna ugara um, ma tara tize tum, me mani mazin unu su um; desa mazin unu su um, madi cukuno unu su aco am, mi idi wu usu ume, in kuri bezi nice num ahira ameme. **22** Ya huda (ba iskariyoti ba) magun

me, ugomo Asere nyanini ya wuna udi bezi nice irum im, icukunu anyimo a shi me, barki iriba nuwe me ahira aru, azo ahira unee ba? 23 Yeso irum ishime i myinca. 12 Ubuka um anime, iwu ma kabirka me, magun me, ingi nu mazin unu su um, ma tarsi tize tum, aco um madi wu usu su um, ma tarsi tize tum, aco um madi wu usu Uye mazo me unu su, sa utaki ugeme ba, kasi ume, ca ti ey ahira ame, ti cukuno nigo me nan unu ma nya nice nume barki aroni ame ba. 14 me. 24 De sa mazo unu su um ba, mada tarsa Shi wani aroni am ingi ya wuza imumbé sa ma tize tum ba, tize tum sa in kunna azo tum tini buka shi. 15 Ida ka guna shi arere ba, urere ba, ta co tini desa ma tumam. 25 Tize tige sa ma mada rusa me umum besa una kura ame ma boo shi, ma dazan in ti cukum nan shi. 26 Unu wu za ba, barki anime ma guna shi aroni, barki benki, bibe bilau desa aco madi tuburko anyimo imum sa ma kuna ahira aco um, buka shi. 16 aniza nume me, madi bazizi shi timum vat Azo shi wani ya zaukam ba, mi mani ma zauka ma ringi shi timum vat besa ma boo shi. 27 In shi barki idusa ika nyozahana, timum tishi cesi shi iriba rum, riba irum im in nyiza shi shi; me ti cukuno anime; Ibinani imum besa idi iki azo u iri uniza unee sa unyiza ba, ane ani mi in ahira aco anyimo aniza num, ma nya shi. 17 nyiza shi ba, kati iriba ishi in curno me ba, ka Timum ti gema inboshi, barki iwusu acece ahi. ikuna iriba ba. 28 Ya kunna magu na shi idi wuzi 18 Ingi unee wa ga shi, urusa ni wa mu gami tanu, idi ey ahira ashi me. De ya wu usu um, uduku gami shi. 19 Da anu nee wani shi, nee ahira ida wuza iriba irum, barki in haza ahira aco, barki aco ma tekum unu gbardan. 29 Ana barki sa shi zauka shi anyimo unee, ine ini ya ma boo ka shi ida sarku aye, uganiya sa ya aye wuna unee wa ga shi. 20 Ringi tize me sa ma inya mu riba. 30 Inda kuri inboo tize gbardan buka shi, urere mada teki me una kura ame ba, na shi ana ba, barki ugomo unee ma eze, ma zo ingi wa yomom wada yomi kunna tishi me. 21 iri mum anyimo am ba. 31 Barki unee urusi izin Wadi wuzi shi timum tigino me vat, barki niza nu su aco, kasi aco ma nyam katuma, ane ani in num, barki wada rusa desa ma tumam ba. 22 wuza, ti hiri ti dusa a birko.

15 Mi mani njee nika dure, Aco um ugomo avara mani. 2 Birii bige sa bida bi yozo ba, madi gwanika bini bi gesa bi yozo ahana madi bari bini batibiyozo ahana gbardan. 3 Shi anime izi lau barki tize tum sa ma buka shi. 4 Cukunoni anyimo am, mi anyimo ashi me, kasi birii bi gebe sa bida yozo me ahana inice nume ba se inka ba cukuno ba, se ya cukuna atini me, ane ani shime ida rusa shi ba, seja cukuno ahira am. 5 Mi mani njii nimkadure, shi wani iri me, de sa ma ciki anyimo am, anyimo am, anyimo am, anime iyozo ahana gbardan; Ingi azo nami ba, ida wuza shi iri mum ba. 6 Ingi da unu ma cukuno anyimo am ba, adi suso me anyimo ti cukum ti birii, ma ku waa, adi ursu we we areki anyimo uraa abuzi we. 7 Ingi iciki anyimo am, tize ashime igizo timumum bisa inyara adi wuzi shini. 8 Ahira sa anozo aco am ni, nyizani ahana gbardan, ane ani idi cukunu ahana akatuma kam. 9 Ane ani aco um, tize tum, idi cukuno anyimo anu su um; Kasi sa mi ma kuna tize ta co um, in ciki anyimo anu su 10 Ingi ya kuna tize tige sa in kunna azo tum tini buka shi, barki inka uganiya uwe me wa eye, irusin we ikuri irusi ma buka ski. 4 Timumum tigino me daki ma buki shi dati utuba ba, barki mazi nigo me na shi. 5 Ana me in haka uhana cukuno ni anyimo anu su um. 11 Ma buka shi tize tigeme barki iriba

12 Ubuka um anime, iwu ma kuna ahira aco um, buka shi. 13 Usu ace ashime kasi mime sa wuna usu ushi. 14 Uye mazo me unu su, sa utaki ugeme ba, kasi ume, ca ti ey ahira ame, ti cukuno nigo me nan unu ma nya nice nume barki aroni ame ba. 15 Ida ka guna shi arere ba, urere ba, ta co tini desa ma tumam. 16 Aniza nume me, madi bazizi shi timum vat Azo shi wani ya zaukam ba, mi mani ma zauka ma ringi shi timum vat besa ma boo shi. 17 In shi barki idusa ika nyozahana, timum tishi cesi shi iriba rum, riba irum im in nyiza shi shi; me ti cukuno anime; Ibinani imum besa idi iki azo u iri uniza unee sa unyiza ba, ane ani mi in ahira aco anyimo aniza num, ma nya shi. 18 Ingi unee wa ga shi, urusa ni wa mu gami tanu, idi ey ahira ashi me. De ya wu usu um, uduku gami shi. 19 Da anu nee wani shi, nee ahira ida wuza iriba irum, barki in haza ahira aco, barki aco ma tekum unu gbardan. 20 Ringi tize me sa ma inya mu riba. 21 Inda kuri inboo tize gbardan buka shi, urere mada teki me una kura ame ba, na shi ana ba, barki ugomo unee ma eze, ma zo ingi wa yomom wada yomi kunna tishi me. 22 Iri mum anyimo am ba. 23 Barki sa shi zauka shi anyimo unee, ine ini ya ma boo ka shi ida sarku aye, uganiya sa ya aye wuna unee wa ga shi. 24 Barki da ma wuzi timum sa da uye ma wuzi ba, ahira aweme, wada zo we ini mumu izenzen ba; Ana me wa iram, wakuru na ga mi ubata aco ume. 25 Ya cukuno anime barki a myinca tize ta Asere sa a nyetika, wagu mi sarki iri imum. 26 Uganiya sa unu benki ma aye desa idi tumi shini urusu ahira aco bibe bika dure desa ma suso ahira aco, madi bezi shi mi. 27 Shi idi rusum, barki sa izi nan mi dati utuba.

16 Ma buka shi ti mumum tigeme kati awu shi iri zizi. 2 Adi suso shi ayimo udenge unonzo Asere, ane ani uganiya u eze sa kasi mazin wuza Asere katuma kani. 3 Wadi wuza timumum tigino me, barki wa rusa me aco me ba wda rusa mi ba. Tize tigino me sa ma buka shi, barki inka uganiya uwe me wa eye, mazi nigo me na shi. 5 Ana me in haka uhana ahira sa ma tuma min, anyimo ashi me daki 6 Aani barki sa uye ma ikom uhaza abani? 7 Aani barki sa ma buka shi tize, muriba mushi ma corzino umeme. 10 Ingi ya kuna tize tige sa in kunna azo tum tini buka shi, barki inka uganiya uwe me, ca ti ey ahira ame, ti cukuno nigo me nan unu ma nya nice nume barki aroni ame ba. 11 Ma buka shi tize tigeme barki iriba

dusa inka da ma dusa ba, unu benki mada aye suro ahira aco. **28** Ma suro anyimo aco, ma biki ahira ashia ba inka ma dusa idi ka tuburko shi anyimo ahira izinu ceki unee in hana ahira aco. me. **8** Me sa ma eze, uganiya sa ma aye madi **29** Ahana akatuma kameme wagu ane ani, ana karti uwuza imum izenzen anyimo unee in ani ya poko tize azo ubasa uni uzin ba. Ana me kadure. **9** Asese imum izenzen, barki sa da wa ta rusa urusa timumum vat, uda nyara we uye nya muriba ahir am ba. **10** Ahira a kadure barki ma iki we ba; **30** Ana me ta urusa wa suro ahira sa ma hana ahira aco, ida ka iram ba. **11** Ahira Asere. **31** Yeso ma kabirka we, magu ana me ya uzatu urusa, barka saanya ugomo unee ugeme kaba Asere? **32** Irani uganiya u eze, wa mu aye uzatu rusa. **12** Izinu kasu utize sa idi boo shi idi sa mara konda vi madi tarsi ume idi cekum idaki irusi tini ana ba. **13** Uganiya sa me, bibe bikadure ba aye, bidi tarsa inshi vat anyimo akadure; Bi da rizo inice nume ba ibinani imum be sa ma kunna ine ini madi buki, madi buki shi imumbe sa i eze. **14** Madi nonzikom; anyimo imum im madi kabi, ma buki shi. **15** Ibinani imum vat sa aco mazini, im ini barki ane ani ma buka, anyimo im ini makabsa madi boosgi. **16** Uganiya u eze cingilin, ida ka ira ni miba, inka adandankino cingilin, ikuri irim. **17** Aye anyimo ahana akatuma kameme wa gu acece awe me, nyanini ma gusan duru anime adandankino cingilin, ida kur irimmiba; inka kuri adandankino idi kuri irim barki in haka uhana ahira aco? **18** Wa kuri wagu, nyanini ma boo anime ika adandankino cingikin? Tintaduru imum mesa mazinu boo me ba. **19** Yeso ma rusi wa nyara wa iki me, magun we, izini igino acece shi imum besa ma boo, iki adandankino cingilin ida ka irani ba. **20** Kadure, kadure, in gusa shi idi shi i mu ruba mushi mu di bezi, unee udi wuzi aburu arum; mu riba mu shi mudi bezi, ubezi uriba mushi udi kuri muriba murum. **21** Uganiya sa uneh madi zini jasi uyo madi zini riba abiti barki uganiya um wa ate; ugana sa vana ma suru mada ringi me ijisa sa wuza ba, barki iriba irum ivana sa ayo anyimo unee. **22** Shi ana me izin muruba mu bit ana me idi kuri in iri shi, muriba mushi me tumi, muriba murum mushi me ibina irani ba. **23** Anyimo uwui ugino me ida nimi iri imum ba, kadure kadure ingusa shi inka ya iko ko nyanini ahira aco madi nya shi anyimo aniza num. **24** Daki ya mu iko iri imum anyimo aniza num bai nyara ni idi kabi, barki iriba irum ishime imyinca. **25** Timumum ti ginome ma booshiunu basa uganiya u eze sa adaka buka shi tize unu bata ba, indi nya shi abanga aco kandavi ma kunna. **26** Anyimo uwui uginome idi nyari imum anyimo aniza num, da ma gu nan shi idi wu biringara ahira aco bark shi ba. **27** Aco me inice nume ma zinu su ushi, barki sa ya wuna usu um ya hem ma suro ahira aco. **28** Ma suro anyimo aco, ma biki ahira ashia ba inka ma dusa idi ka tuburko shi anyimo ahira izinu ceki unee in hana ahira aco. me. **8** Me sa ma eze, uganiya sa ma aye madi **29** Ahana akatuma kameme wagu ane ani, ana karti uwuza imum izenzen anyimo unee in ani ya poko tize azo ubasa uni uzin ba. Ana me kadure. **9** Asese imum izenzen, barki sa da wa ta rusa urusa timumum vat, uda nyara we uye nya muriba ahir am ba. **10** Ahira a kadure barki ma iki we ba; **30** Ana me ta urusa wa suro ahira sa ma hana ahira aco, ida ka iram ba. **11** Ahira Asere. **31** Yeso ma kabirka we, magu ana me ya uzatu urusa, barka saanya ugomo unee ugeme kaba Asere? **32** Irani uganiya u eze, wa mu aye uzatu rusa. **12** Izinu kasu utize sa idi boo shi idi sa mara konda vi madi tarsi ume idi cekum isisis im; azo mi isis im ini ba, aco mazi nan mi. **33** Ma buka shi timumum tigeme barki anyimo am ya kem utoto umu riba, anyimo unee ya zito ana me wuza mu riba mu rum, unee vat um uni.

17 Tize tigino me sa Yeso ma buki ma yeze aje asesere magu, ugomo Asere, uganiya wa aye; Nonziko vana uwe me, barki vana me ma nonzikowe. **2** Barki wa nyame timumum unu hem iriba ibinani ande sa wa nyame, ma nyawe urai uhana umara unee. (*aiōnios g166*) **3** Urai uhana umara unee uni, wa rusiwe ugomo Asere isiswe, una kadure nan desa ma tumam Yeso. (*aiōnios g166*) **4** Ma nonzowe unee, uganiya sa ma myinca katuma sa nyam uwuzame. **5** Ana me aco, nonziko inice nuwe me nan nurusa sa izin nan huu unee uda sarki uwuna. **6** Ma bezi niza nuwe me ahira anu age sa wa nyam anyimo unee; anu awe wani wanyam we; wa tarsi tize tuwe me. **7** Ana wa rusa ibinani imum vat sa wa nya ya suru ahira awe ani. **8** Ibinani itize sa wa nyam, ma nya we, wa kaba wa rusa unu guna ma suro anyimo awe ani, wa kuru wa hem hamani wa tumam. **9** Ingi ma wuna we birigara, azo ma wuna unee ini birigara ba, barki ande sa wa nyami awe wano. **10** Ibinani imum besa izi im iwe ini, imum iwe im ini anozikom anyimo ini. **11** Uhana aje indaka zom anyimo unee ba, mi in haza ahira aweme. Ugomo Asere ulau, rusun we anyimo aniza nuwe me sa nyam, barki wa cukuno a inde kasi haru. **12** Uganiya sa inze nan we, ma nonzowe anyimo aniza nuwe me sa wa nyam; Ma tarsi unwe, ko unu inde anyimo awe dama hune me ba, se de sa ma curnome, barki tize ta Asere ta myinca. **13** Ana me in ahira ashia me; Tize tigeme izinu boo me anyimo unee, bsrki wa kem iriba irum im imyinca muruba muwe me. **14** Ma nya we tize tuwe me; Unee wa g we barki we azo anu nee waniba, aneni mi azo unu nee mani ba. **15** Inda wuzam biringara uziki we anyimo unee ba, biringara

bum uhari we nan imum ibur. **16** Azo we anu rire sa acoo ma nyam ba? **12** Anani kara inini unee wani ba, ane ani me azo unu nee mani kono sa hafsam nan nanu ira uma yahudawa, ba. **17** Kpicuwe anyimo akadure; Tize tuwe me wa miki Yeso watirze me. **13** U tuba wadusan tine tini kadure. **18** Kasi sa wa tumum anyimo me ahira hanana, barki me kumara ku kayafa unee, ane ani ma turmu we anyimo unee. **19** kuni, ugebe sa me mani unu katuma ka dang Barki we wani izinu kpico unice num, barki we aniwe ni ginome. **14** Kayafa mani ma gamirka wa kpici ace awe me in kadure. **20** Azo barki mayahudawa tize, agi itekuwe unu inde ma wi agino ana cas inzi biringara ba, barki anagino barki anu. **15** Simon nan Bitrus matarsa Yeso, sa wa nya kadure ahira am ahira boo utize tuwe ane ani uye unu tarsa umeme ma wu unu tarsa me. **21** Barki we vat wa cukuno a inde; Kasi ugino me unu dang me ma rusame, maribe huu aco, ura anyimo am, me anyimo awe, barki uhana anyimo ani kubu nu nu u dang me nan we wa cukuno anyimo aru; Barki unee u hem Yose. **16** Ba bitrus maton no amatara mana hamani wa tumam. **22** Ni nonzo sa wa nyam, tukum me unu inde anyimo anu tarsa sa unu u ma nya we; Barki wa cukuno a inde kasi haruna dang me ma sa rusa me ma suri, mawuzi tize inde wani. **23** Mi anyimo awe, huu anyimo am, nan nune me sa turi innu be ana tukumme bark wa cukuno a inde kan, barki unee urusi anime maduku riben in Bitrus. **17** Akem kuca wa tumam, wa wuna usu uwe wa kuru wa hem kunu be ana katuma me ku gun bitrus, “Huda in mi. **24** Aco, ande sa wa nyam, in nyara wa ura nyimo anu tarsa unu gema ba?” magu “in cukuno ahira sa irani, nigome nan mi; Barki zoom anyimo.” **18** Avari nan nanu tonzino ana wa iri ninonzo num, sa wa nyam wa wu usu katuma udenga Asere waturi ahira me, wa hure um ada amu tuba unee ba. **25** Aco unu bursa, tine tura wazin nu kunna din-din, barki azin unee urusa we ba; Mi in rusa we, ana gema wa ti wui. Bitrus maturi ni gome nan we innu rusa wa tumam. **26** Ma bezi we niza nuwe me, kunna utum. **19** Una katuma kadang ma iki idi bizizi nini, barki usu uge besa wa bezum Yeso abanga anu tarsa umeme nan nu dungara ucukuno anyimo awe me, mi anyimo awe.

18 Sa Yeso ma mara ubo utize tigino me, masuri nan nanu tarsa umeme u hana a urewatu ukdoron ahira sa urei ubene ura'ani, makuri maribe nan anu tarsa umeme. **2** Yahuda de sa Yeso mahazi zi nan anu tarsa umeme. **3** Yahudi, maziki anani kara nini kono u suo anu adang akatuma, nan nanu bezi urusa, nan nanu gunguzuno. We ē ahira me, wa inta mafitila, nan matoci nan turun ga tini kono. **4** Sa Yeso sama rusa vat mumbe sa ikem zi me ma hanna je, magun we, “Aveni inyara me.” **5** Wa kabirka me wagu, “Yeso unu nazaret” Yeso magun we, “mimani” yahudawa mauri, desa ma witime, maturi nan ana ni kara nini kono. **6** Sama gunan we, “mmani” wakuri inna dumo, warizi adizi. **7** Makuri ma ikkiwe, “aveni inyar?” wagu, “Yeso unanu nazere.” **8** Yesommakabirka, “mabuka shi agi mimani inki mimani i nyara, cekini anigino wadu sa.” **9** Igino barki tize sa ma buka timyinca, “a nyimo ande sa wa nyam, da uni inde ma hunne ma ba.” **10** Simon desa agusan me bitrus, barki sama inta uvira, mahupi makoriko unu udanga, makari me utui utari tinare, niza ni nume malikus. **11** Yeso magu in bitrus, kurzo uvira uwe me upanu, inda sam nu tize kwas. Musa udangara mae ati denge ta Asere ahira sa vat mayahudawa magun na. Daki mabuka ire mum ni hum ziba. **21** Barki nyani u igizom ni? igizo ande sa wakun nan azesere imum be sama buka, we warusa imum be sama buka. **22** Sa Yeso mabuka anime, uye anyimo a nu ira sa turi ahira me ma kumi, Yeso yace, “uzinnumkadure unu dang ukatuma anime.” **23** Yeso ma kabirka me magu, “imma buka imumu iburu, abuki imbe urusa anu awe wani nan ana katuma kadang wawitowe atari tum” “nyani wawu za?” **24** Ba hanana ma tumi adusan Yeso barki akatirame ahira akayafa una katuma kadang. **25** Simon Bitrus maturi innu kunna u tum. Anume wagun me, “aco hume cangin daki ura anyimo anu tarsa ume meba?” bama wuma tara magu, “mm'mm, inra anyimo ba.” **26** Uye anyimo arere unu dang uka tumame, uhenu udebe sa Bitrus ma yorime utui magu, “aco daki ma irawe nigome nan me anyimo ubene ba?” **27** Bitrus makuri mawu matara, sisi a hira me bigoro bi runo. **28** U zika ahira kayafa mahan Yeso ahira anu zauka. (Gwanna). Ni sisizo ini usahira, we ace aweme daki waribe ani kubu nu gwamname ba, kati wa cari ace awe ni wadiri are ujibi uhangirka. **29** Ba Bitrus

masuri uhana ahira awe magu, "iya umum ini 8 Sa Bilatus ma kunna tize tigeno biyau bimeke inzin nu bome ahiraunu ginome?" 9 Ba wa kang. 9 Ma kuri maribe ani kuba nu gomna kabirka wagu, ingusi unu gino me da mawuza iri ma gun Yeso, "Abani wa suron?" daki Yeso ma mum ba, nya ni ida wu na ti entize tume ahira kabirka me ba. 10 Bilatus ma gun me "Uda buka awe. 31 Bilatus magun we, "Dussani immesisi me tize ba? uta we inzin nikara sa indi cekiwe ishi ni, ka gbarani usuro u wesi utize tishi" Ba nan ingankirka we ba? 11 Yeso makabirka me, mayahudawa wa gun me, daki tabari tuhu tize "Uzo we in uru bari anice num ba, ingi daki ahira uye ba. 32 Abuki anime barki amyinca a nyawe ahira Asere ba, barki anime de sa tize me sa Yeso wuzi, ige saya bezi usasana ma ayen mi ahira aweme memani unu cara iwono sa madi wuzi. 33 Ba Bitrus makuri maribe abanga adang". 12 Sa Bilatus makumna anime ani kubu nu cawamna, matiti Yeso magun ma nyari uguna aceki me, ma Yahudawa wa me, "hu ugomo umayahudawa mani?" 34 Yeso yeze anyiran wa gu "Ingi wa ceki unu ugeme makabirka, "igino me ubuka uwe uni, nani aye uzo we uroni ukarsa ba, vat de sa ma kurzo nice wani wabukam anime ahira a we?" 35 Bilatus nume ugomo, ma cara Kaisar". 13 Sa Bilatus ma makabirka, "mi daki uyahudawa wa mani ba, kunna tize tuwe me ma susso Yeso amatara ma nani ani?" 36 Yeso makabirka, tigomo tum daki cukuno ukpunku umeme aba sa atisa "Ukpunka tu nee ugeme tini ba. Dagusi tigomo tum tu nee unu kubu" inti Yahudawa "Gabbata". 14 Aroni ugeme uni arere am wada wuza nikono barki ginome azin inabanga u idin keterewa, in na kati azizin ahira ama yahudawa iye tigomo zumo utasi ani, inna tii uwui, Bilatus ma gun ma tum da ki a ban na ani tirani ba. 37 Ba bilatus Yahudawa me "Kabani ugomo ushi me". 15 Wa magun me, "ana a senke hu ugomo mani?" Yeso tunguno tihunu, ca adusan me, ca adusan me, makabirka, gussi be sawa buka mi ugomo mani. aka gankirka me, Bilatus ma gun we "Ingankirka Barki a bi nyobigino bini ayom, nan barki a' ugomo ushi me?" anu adangdang akatuma wa anime ma ē anyimo unee, in nya urusa akadure. gu "Ti zon duru unu gomo ba bancer kaisar". Koya unu hem in kadure make makunna ni 16 Bilatus ma nyawe Yeso waka gankirka me. myiran num." 38 Bilatus magun me, "nyani 17 Wa dusan Yeso, ma suri unu cira ukunte kadure?" sa ma buka anime, makuri masuri ugankirka uhana ahirame sa agusan u Golgota ahira ama yahudawa magun we, "mi daki ma inti Yahudawa (Golgota). 18 Wa gankirka Yeso kem un uge me inna buri ba. 39 Shi dei inmhira ahira me, nan are anu ware, uye atari tinanre izin ure u tanda u ni, inki u idi ukafa wa wuna, uye atari tinangure, Yeso attii awe. 19 Bilatus ma in kini shi unu u inde. Aname inyara in ceki nyertike ure u'ira asesere ukunti ugankirka me, shi ugomo uma yahudawa?" 40 Wa kuri wa ziki "Yeso unanu Nazarat ugomo ayanhu dawa". 20 ukaruwa innu gusa "mm-mm, daki unu gino A yahudawa gbardang wa aki wahiri i uhori me ba, senke aceki barabas" barabas me mā ukari mani.

19 Bilatus ma cobi Yeso. 2 Ana nikara nini kono wa ririko Yeso ni'ere nikana anice, wa soki me tirunga titi gomo. 3 Wa ē ahira ame wa gu "Asere akingi we ivai, ugomo a Yahudawa, wa kumi me. 4 Bilatus makuri ma suri amatara ma gun we "Ira ni, indi ē shi unu nume batirusi daki makem me ina yari ba. 5 Yeso ma suri, in ni'ere nikana nan tirunga titi gomo. Bilatus ma gu "Unu me ba". 6 Ana dandang akatuma ka Asere nan anu ira sa wa ira Yeso, wa tunguno tihunu unu gusa "Gankirka nime, gankirka nime" Bilatus ma gun we "Zikini me i gankirka, daki makem me ina buri ba". 7 A Yahudawa wa gun me "Tizin tini kubu mabari iwano barki sa ma zika nice nume vana Asere".

Kilofas, nan Maryamu Magadaliya Anee ageme wa turi mamu nan ugakirka u Yeso. **26** Sa Yeso ma ira a ino umeme nan unu tarsa umeme sa madalin wa ē ahira icaw me wa iri nipo me ma hem inme wa turi mamu nan nacece, ma atuburko nini. **27** Ma gun Simon desa agusin me Bitrus nan uye unu unu tarsa umeme “Ira a ino uweme” ugeno utarsa u Yeso de sa Yeso ma hem in me, ma uganiya me unu tarsa umeme ma ziki me uhana gun we, “Azika Asere aro me anyimo iaw me, ukura ame. **28** Abini me Yeso, barki sa ma russa tidi tan duru ahira me sa aka nata meni”. **3** kondi nyani ya mara, batti amyincikina tize ta Bitrus nan unu utarsa u Yeso we suri, wa hā Asere, ma gu “In kunna niwee nime. **29** Ani kira ahira icaw me. **4** Wadusa unu sum vat uwe, nuwe me aduku myinca niruu in mei ma innabi unu utarsa u Yeso ma sumi gangan ma ciki ma gbarrara, wa jonbi usoso anyumo amei ma Bitrus me ma tubi ubiki ahira icaw me. **5** Sa ma innabi magbarrara me wa tirzizi ubuinan wa gunkuno anyimome, ma iri mapuri me mani, da witti wawu me anyo. **30** Sa Yeso ma simbiko mei ma iribeba. **6** Sa Bitrus ma aye adumo ameme magbarrara me, ma gu “A mara” ma tungurko ma ribe anyimo icaw me, ma iri mapuri mani nice adizi ma ceki bibe bumeme. **31** Abini me ma rari ahirame. **7** Nan tirunga sa ta ra ani cē a Yahudawa, barki uwui ubi bara-bara bini, numeme. Da tazi nan mapuri me ahira ba ta kati aceki mukizi muwe me ugankirka uwui wa rabi ani kira. **8** Unu utarsa u Yeso, de sa matubi sabar u'ē ba (barki asabar ueui uni uhuma), uhana icau me me cangi ma ribe, ma iri ma wa tirri Bilatus tari agi mapussi tibuna tuwe hem. **9** Barki uganiya ugino da wa mu tinka me ma tuzo we. **32** Ana nikara nini kowo wa tizze me ba, agi uhira urani ingi a wono. **10** ē wa pussi tubuna yuba me nan tunu-tarsa Abini me anu utarsa u Yeso wa kuri akura. **11** me sa agankirka we nan Yeso. **33** Sa wa aye Maryamu ma turi a matara u watu icaw me ina ahira a Yeso wa kem manu wono, abini me sō, sa ma sō magunkuno anyimo icaw me. **12** Ma dakki wa pussa tibuna tumeme ba. **34** Vattin iri ibe ika dura ka Asere ana wa rē ni ti runga anime unu inde anyumo ana nikara nini k) tirum wa ciki, uye u watu unice uye uwatu no ma tummi nipara numeme inni gbinann, tibuna ahira me sa anati Yeso meni. **13** Wa gun maye nan mei masuri dibe-dibe. **35** De sa ma Maryamu, “Unu, nyanini uzinasoni?” ma gun ira anime, ma cukuno unu imo amaru, u impo we, “Barki wa zikam Asere, in da risam ahira amaru ukadundura, ma russi imum me sa ma me sa wa hanan me”. **14** Sa ma guna anime, buka kadundura kani bati shima ihm. **36** Ya ma gamirka ma iri Yeso maturi abini me, me wuna anime batti anyenza tize ta Asere, “Ada dama rusi agi Yeso mani ba. **15** Yeso ma gun purrane ni uboo ni inde anyumo a'uboo ameme me, “Unē, nyanini uzin nasoni? aveni u nyara?” ba. **37** A tiri tize ta Asere ta guna “Wadi hiri ma gusi agi unu uhira a hira mani, ma gun me, me de sa waa tummi me”. **38** Sa awuza timum “Unakura, ingi haman wa zika me, bukam ahira tigeme, Isuba una nu Arimatiya, de sa ma raa sa wa hanan inme, indi ka zika me. **16** Yeso ma anyumo anu tarsa u Yeso mani (Nihunzi barki gun me, “Maryamu” magamirka, ma gun me biyau bima Yahudawa) ma iki Bilatus batti ma inti ibiriniyaw, “Rabboni” (agi unu udungara). ziki ikizi i Yeso. Bilatus ma nya me, Isuba ma ē **17** Yeso ma gun me, “Kati udurumba, barki da ma ziki ikizi me. **39** Nikodimo ma ē cangi, de sa mamu nyeni a hira acu am ba, dusa ahira anu maa tubi u aye ahira a Yeso in niye, ma ēn unu henu um u gun we agi in haza ahira acu am mai uman ununya umur nan al-ul ugittak wa nan ka acu uweme, Asere am nan aweme”. **18** ino'ukirau. **40** Wa ziki ikizi i Yeso wawu umalti Maryamu madalin ma ē ma gun in na nu utarsa ulubulubu nan umai unya uman me ugino me, u Yeso, “ma ira Asere, “Manno ma gunan in mi. bati wa vatti rep nan utanda wa Yahudawa. **41** **19** Unu ganiya uwunjuro, uwui utuba anyimo A hira me sa agankirka men uruu ubene wa tiye usunare, anatukum ahirasa anu tarsa u rani, icau isoo ya rani anyumo uruu me igebe sa Yeso wa rani, a inpi barki biyau ba ayahudawa, daki amu wuna iren ba. **42** Sa ya cukuno uwui Yeso ma ē ma tunno ati awe magun in we, ubi bara-bara ba Yahudawa uni, icau me ya raa “Iriba ishi iwu irum”. **20** Sa ma guna anime, manu, wa dusa wawu Yeso anyumo me. ma bezi we tarì tumeme. anu utarsa umeme wa wuzi uriba irum sa wa iri me. **21** Yeso ma

kuri magun we, "Iriba ishi iwu irum, kasi sa nan uborodi. **10** Yeso ma gun nwe, "ayeni in acu ma tumam, mima matuma shi". **22** Sa Yeso ire icere sa ya mesi." **11** Simon sa agusi me ma guna ani me, ma hure wa magu, "Kabani bitrus ma hā maka hunguko ikali me a matara, bibe biriri". **23** Desa ma wuza shi imummu gbem ini cere inu a ino kirau ina kuri ucibi in iburi, cekini me adi cekishi, ingi ya inko adi ana taru. Vat unu gbardan icere me de ikali inki shini cangi. **24** Toma, uye anyimo anu kirau in wa re de sa agusin me vana ibari, mazinan we ba uganiya sa Yeso ma ē. **25** Unu utarsa u Yeso uginome ma magun me, "Ta ira Yeso". Ma gun we,"Sede ma ira ni hara sa ni ra atari tu meme sa a kutiku men, indi ku hemi. **26** Sa tiye uwititari ta aki anu utarsa u Yeso wa raa in Toma, "Biki abame in nibo nuweme u iri me, "Asere, u rusa ma hem in hu, "Yeso magun tari tum, biki u wu nibo nuwem anyimo tihara. Kati ucukuno unu zatu me uhemzi". **28** Toma ukure, "simon vana u yohana wa hem in mi?" makabirkia magun me,"Asere Asere am". **29** Yeso ma gun me, barkisa wairam, wadiku hem in mushi idi kem uvengize anyimo niza numeme.

21 Sa imumu igino me ya aka, Yeso makuri ma bezi nice numeme ahira anu utarsa umeme ukure a uraba tibariya. Tibariya, A' ani ma bezi nice numeme. **2** Simon sa gusi me Bitrus ma rani na toma desa agusi me bi bari. Nataliya uwatu uakana ugalili, vana uzabadi, nan unu tarsa u Yeso warē. **3** Simon sa agusi me Bitrus ma gun we, "in haza umisi icere" "wagun me, "haru cangi, tidi tarsi we." wa hā waka ribe uzirigi, da wa miki imumbe vat niyē me. **4** Anime ahira sana, Yeso matunno ani kira anu utarsa umeme da wa rusi agi Yeso mani maziba. **5** Sa Yeso magu nan in we, "iyani i zoshi in ire imumare baa" wagun me, "muh." **6** Ma gun we, "vingini ikali ishime uwatu utari tinare idi mesi ire." wa dusa wa reki ikali u watu me da wa guna uhungu koba barki ubardan icere me. **7** Unu utarsa u Yeso sa Yeso ma hem in me, magun in Bitrus, "Asere mani" sa simon sa gusa mu saki tirunga(barki mazi myenpere), maka rizo anyimo uraba udangang. **8** Uye um utarsa u Yeso maribi izirigi me (barki da wa zi pit ba, kasi umiki kanu akure are u hana aseseri). Wa hunuko ikati me gbem in ceri. **9** Sa wa suri matara, wa iri in ene nura ini cere asereri me,

me ya janikaba. **12** Yeso magun nwe, "aye reni mawu iriba ihu sa madi iki me iri mum, "hō aweni?" wa rusi Aere mani. **13** Yeso ma ē, ma ziki uborodi me, ma nyiziwe nan icere me. **14** Utarsa u Yeso ma bezzi nice nu meme taru wa zigino me Yeso ma ahira anu utarsa umeme sa ma hiri anyimo ani anyimo akura, Toma ma zinan we, tina tikum wono. **15** Sa wa mara are imu are, Yeso magun ti inpiño, wadusa wa iri Yeso anyimo aweme, in simon desa agusame bitrus, "simon vavna magu, "Iriba ishi irummi". **27** Abini me magun uyohana wa hem in mi anime?" Bitrus magun in Yeso magun me, "hiram itam im". **17** Ma kuri mi. **30** Yeso ma wuzi timumum sas-sas aje anu ma iki me uturu, "simon vana u yohanna wa utarsa umeme, igebe sa da ayetiki ini abame ba. hem in mi?" bitrus ma kunna iriba barki Yeso **31** Sede a Yetirke anime, barki i inki a muriba ma iko me kataru "agi wa hem in me?" magun Yeso mani, vana Asere, ahira u inko a muriba me, "Asere" urusa imum vati, irusa ma hem in hu, "Haram itam in." **18** Kadure, kadure in booshi, datti ya zi cincin, ya rusi u inbizo achesi i hazi ahira sa i nyara sa ya una, iki witi taritishi, aye wa sosi shi tirunga wa kuri wa hazin in shi ati hira me sa i nyara uhaza mani." **19** Yeso mabuki anime barki ma bezi Bitrus usandi iwono sa madi wuzi ma nonzo Asere, sa ma buka anime, magun Bitrus tarsam. **20** Bitrus magamirka ma iri un utarsa sa Yeos ma hem in mē ma tarsa we. Desa ma hibina abigiri bi! Yeso uganiya ugino me sa magu, "Asere aveni madi gahu?" **21** Sa bitrus ma ira anime magun Yeso, "Asere, nyanini unu ugino madi wu?" **22** Yeso magun me, "Ingi in nyara ma cukuno ma bem in zē nyanini mei maweni? Tarsam." **23** Tize ti geme taha ahira ani henu agi, unu utarsa u Yeso ugino me mada wonoba. Yeso dama gun Bitrus, unu utarsa u Yeso ugino mada wononba. A' anime, "ingi magun nan me macukuno in ē nyanini mei maweni?" **24** Unu uge mani unu utarsa um sa ira imum igeme. Desa ma yetiki, ta hem mi kadure kameme. **25** Timumum ti rani gbardan sa Yeso ma wuzi, dagi ayetiki vat imumme ka i' inde in boo shi, nan ni unē uda zika me vat imumbe sa a yetiki.

Katuma

1 Uyettike utakarda utuba sa maa nya, Tiyofilus maa buki. **2** Vat abanga akatuma ka yeso, yeso maa tubisi katuma ku dungura uwiyi ukaba umeme udi ku. A dungurka una ubi be biriri a tari ta anu tize ta asere sa azauka. **3** Sa ma marii uzito me ya akaa ma en inice nimeme u huma daki ire imum ya kem ma ba **4** Uganiya sa ma zin ni'ori nan we ma gbarika we kati wa ceki Ujarusalem ba, ca wa be u'inko utize ta coo abanga ugu ana, ya kuna ya kuna ahira am. **5** Yohana anu in mei shi adi zorso in bibe biririin ye cingili sa ti eze. **6** Uganiya sa wa gurna vat, wa iki me “vanaa asere uganiya uge uni udi buri anu tarsa Asere anyimo israila me.” **7** Ma gun we, azo ka tuma kashi kani ba irusi uganiya nan uwiyi aco mani unurusa uwiyi uginome. **8** Shi idi kabi nikara, ingi bibe biriri ba aye shi idi cukuno aje am. Ujarusalem u hana Ujidiya nanu samariya uhana ibinani unee. **9** Uganiya sa vanaa Asere ma buki ti mum tige me, uganiya sa wa zi unu hira asesere, wadusa wa iri ma hira wadusa aseser niwiri ni dusa ni inpi me daki wa ira me ba. **10** Sa wa riki aje aseser wazi unu hira ume u dusa u meme wa dusa are anu wa re in turunga tirum pert wa turi ani kira ni we me. **11** Wa gun we, “shi anu ugalili, nyanini ya tonno aba me izi hira aseser me? Yesu ugeme sa ma dusa aseser madi kuri ma ze, gusi u dusa sa ya inu dusa me.” **12** Wa dusa wa kuri uhana Ujarusalem u hana ani poo ni olives, nazi mamu nan Ujarusalem, tanu me ta zi unu wui Asabar ani. **13** Sa wa biki wa nyene ahira ati gura ana zaa. Ahira sa wa ciki ni wazi Bitrus, Andrawus, Toma, Bartatimawus, Simon, Matiyu, Yakubu ussam u Alfasus, Simon una biyau ba asere nan Yahuda vanaa u Yakubu. **14** Wa guri ace awe me wa cukuno a inde a nyimo u wuza birigara. Wazi nigo me nan ane; Maryamu a'ino a Yesu nan anu henu umeme. **15** Anyimo ati ye ti gino me Bitrus ma hiri ma atii ani henu, wazi a'ino ukirau nan na akue are, ma gu. **16** Banfiliya, nan anu Nasar, nan adesa wa ra ati “Nihenu, kadure kani ta Asere ti myinca, sa bibe biriri ba buki tize usuro anyo a Dauda abanga a kira ti Kurane a mayanga mu Libiya, nan na genu sa wa suri Uroma, ma Yahudawa an de Yahudawa, desa ma nya Yesu atari ta desa wa meki me.” **17** Barki, mazi nigo me nan haru ma kabi ukalum utanda uka tuma ka Asere.” **18** Ana me unu ugeme ma kpi uru ini mum me sa ma kem ahira a katuma ka buri sa ma wuzi, abi ni me ani marizi mawi ni, nipum me ni wici, tini me ti kponko amatara. **19** Ya cukuno unu rusa ahira anu me sa wa ciki anyimo Urshalima vat, wa dusa wa inki niza na hira me in nilem niwe me, “Akeldama,” ya cukuno uru umaye. **20** Anyettike anyimo u zabura; na uru me ucukuno ani me, kati aceki uye ma cukuno anyimo me ba. Na aceki uye ma ziki katuma ka meme. **21** Idi wu rii desa madi ziki katuma me, ma cukuno a nyimo anu sa ma tarsi vat nan uganiya sa Yesu ma zi nigome nan haru. **22** Uzika uganiya uzorso Uyohana, uhana uwui sa aziki me ahira aru, ca ma cukuno ukalum iwono nan uhira umeme. **23** Wa dusa wa reki anu wa re aje; Yusufu sa atisa me Barnaba akuri atisa me Justus we nan Mathias. **24** Wa wuzi birigara wagu, “ugomo Asere sa u rusa mu ruba ma nabu vat, bezi duru desa tidi zauka anyimo anu wa re wa geme.” **25** Sa ma madi cukuno udura uwe me; anyimo atuma kawe me. ma cukuno ahira a yuhuda me sa ma wuzi ugbas me. **26** Ba wa dusa rezi uzauka, ba urizi ini nice ni Mathias, madusa macukuno anyimo ana tarsa uYesu ukirau nan u'inde ugino me.

2 Unu uwui Ufentacus wa eh vat uwe wa orno a hira inde. **2** Wa dusa wa kunna u gumurka u ire mu gusi ni pupur ni dusa ni myina a kura me sa cikini. **3** Are myiran kasi urah a harzina, atu, ani ceh ni konda avi anyimo a we me. **4** Wa myica in bibe bi riri vat uwe wa tunguno u boo a myiran me sa a harsi we ni. **5** Ayimo urishlima are a yahudawa rani anu. tarsa Asere, ko da ba anyimo uneh. **6** Sa wa kunna ugumurka ugino me, vat nigoru na nu me orno ahira a inde barki wa ko a vi ma zin in tize in ni myiran nu me. **7** Imum me i cukuno we i bosa utize, wnagu, kadura, na vat u weme sa wa zin tize ti gome da anu uGalatiya wani ba. **8** Aneni ti kunna weh, konda vi ma boo nyiran na hira me sa ayo meni. **9** Haru be anu, ufaritiya, wan anu Elamawa nan anu Ubagadaza wan anu Uyahudiya, wan anu Fantis nan Asiya. **10** Nan anu Firijiya, wan anu Banfiliya, nan anu Nasar, nan adesa wa ra ati “Nihenu, kadure kani ta Asere ti myinca, sa bibe kira ti Kurane a mayanga mu Libiya, nan na genu sa wa suri Uroma, ma Yahudawa an de sa wa ribe ati Yahudanci. **11** Makaritawa wan ma Larabawa vat ta kuna we wa zin unu boo abanga Asre inti lem ti ti pin turu. **12** Vat uwe biyau ba mekibwe, wa gusi acece nyanini ya zige me. **13** Aye wa wuzi ni basa wa gu,” wa

sa ubere uni. **14** Bitrus ma hiri ma tunno anu Isaraila wa rusi Asere akurzo me ma cukuno ukirau unu inde, ma nyeze ni myira, magu we,” Asere nan unu bura uru de sa ya gankirka me. Anu yahudiya nan a de sa wa ra a Urushalima, **37** Sa wa kunna imum igeme, tize me ti tumi we rusani imum igeme, rikani titui a tize tum. **15** a muriba mu we me, wa gu Butrus wan nu kasu Ana geme dawa sa ubere ba kasi u hira ushi anu tarsa UYesu, “Ni henu nyanini tidi wuzi? **38** me. **16** Imum be sa Yowel ma gu. **17** Asere a Bitrus ma gu we, kabirka ni tize ta Sere a zoro gu, indi wuu bi be bi riri a nyimo anabu vat, shi, koda avi a nyimo ni za ni Yesu unu ubura ahana wan na ruma vat wadi buu tize tum, i uru madi kwiji ma dini vat, idi kabi u nyanki nyani i shi me wadi iri imumu i ge sa wa mu ira ubi be biriri. **39** Ubuka ugino me bark shewani, ba, Cukoro wadi wuzi ti ro. **18** A tiye ti geme wan na ahana ashime, nan andesa wa zi pit, an indi wu we bi be biriri wadi buu imum sa i desa Ogomo Asere aru ma titi we. **40** Ma boo we eze aje aru. **19** Indi bezi we imum idandang ya tize gwardang, ma boo ma kingizini be mag” sesere wani ige sa ira adizi, maye, urah, matum Bura ni ace ashime uneh uneh ubari ugeme. **41** wan mu cingo. **20** Zuwui udi gamirka ucukuno Ba wa kabi tizeme, a zorowe wa kinki in na nu Maree, Upem uhana Maye, Uwui Ogomo Asere akura-kuri a taru. **42** Wa dusa wa ri ajenan anu uku eh, uwui udang u gino me. **21** Abine ani tarsa uYesu wan anu dungara uni henu a nyimo koda avi madi wuzi biringara anyimo aniza na a tanume, wan upusa ubiredi nan biringara. Asere unu bura uru. **22** Anu Isaraila, kuna ni, **43** Biyau bi meki kodi ya unu, imumu i basa u Yesu unu Unazarat, de sa Asere a nya shi barki tize gwardan anu tarsa u Yesu wa wuzi. **44** Vat uhem ume, ahira imum idang wan imum i busa adesa wa hem wa zi ni gome wa kurinwa wuzi itize sa ma wuzi anyimo a shi me, kasi urusa imumu inde me. **45** Wa zi zizi ti runga tu we ushi me. **23** Yesu ugino me Aserea nya shi me me, wa hari konda vi ikirfi me, i binani u nyara unu rusa ume shi igankirka me utiti, a tari tanu u konda avi. **46** Kondi uya uwui wadi ha anyimo zatu urusa Asere. **24** De sa Asere a hirza me unu udenge Asere, wa pusi ubiredi ati kura ini riba i ui, ma sopi me iwono iginome, barki iwono ya inde wa ri ini riba irum wanu toto iriba. **47** Wa bari i inta me ba. **25** Dauda magu, vat uganiya nonzo Asere, wa kuri wa zin in mayee ma rum in hirsia Asere aje am, ma ra atari ti na ree tm ahira anu. Asere a kinkwi adesa a bura sa we a barki kti in urno. **26** Barki ani me, iriba im izi nyimo ni za ni Yesu kondi uya uwui.
3 Bitrus nan Yohana wahazi inni yeh udenge Asere. **2** Sa wabiki upuru ana tukum ariri wadusa wa iri uru nu ma ciki carki ayome sarki tanu, ake ayeze a inki ahirame koya ni sisizo mamiki urigiza utari anabu wa nyangizi adudo. **3** Sa ma ira Bitrus nan Yohana wa udenge Asere ma rikuwe tari. **4** Bitrus nan Yohana warikuwe je, magu, iran duru”. **5** Iriba ime idusa ikuri a hirawe inu basa madi kin iri, mum ahira awe. **6** Bitrus magu, “Inzom inni kirifi sandi nyawé ba, imumbe san zini ine ini indi nyawé, a nyimo ani za ni Yeso unu zatu madini. **7** Bitrus ma meki tari tinare tumeme ma hirzame mahiri tihihira timeme tiwitino inni kara. **8** Mahiri fagat, ma tunno, matubi tanu, maribe anyumo udenge Asere nan we unnu hinzina inni nonzo na Asere. **9** Vat anu wa irime mahhaka inu, haka ununzo Asere. **10** Wairime memani desa ma cukuzuno ana tukum a riri aginome uribi ze udenge Asere bi yau bi mekuwe kan imumbe sa awuza me. **11** Mara anyimo inta Bitrus nan Yohana anu wa sumi, uhana, ukagunna nan we

anyimo anikubu sa atisa, nikubu ni Solomon izunu waza me sa da data ace nan we ba ana imum ibiyau imikuwe. **12** Sa Bitrus ma ira awuza timumu tigino me, wanno wa zogizo shi. anime ma bukiwe shi, unu Isaraila, nyanini **5** Sa ahira asani ni ye nikoree, ogorno uni pin, ya wu ikuna biyau? aneni ya inkon duru aje nan anu tarsa ume, wan anu nyettike ihori wa gusi tahiri zame inni kara niruni? **13** Asere orno ahira inde anyimo urushalima. **6** Anas unu Ibrahim, nan Ishaku, a Yakubu, acokoro utuba unu dang udenge Asere mara ahira me, nan ma nunzi ka urere ume Yeso nan uzika urere Kayafas, wan Yahanna a Alizanda, wan vat ni ume Yeso, de sa ya nya, game, aje a Bilatus, kura ni unudandang ukatuma ka Asere. **7** Sa wa sa ma zikin inguna madi cekime. **14** Na iri me anyen Bitrus nan Yohana ati aweme, wa iki we, unu lau, nan nukabani ugime agi aceki shi unu "an ni kara na veni, nani anyimo niza na veni i huzanu. **15** Isabi hu nitini nu vengize uzatu wuza imum igeme?" **8** Bitrus, sa myinca in bi be mara. Asere a hirza me a mu cau, haru ta ira biriri, magun we, "ho ugomo anu nan anu tarsa anime. **16** Aname nizanime nini, uham inni za uwe. **9** Ingi kani game i igizo duru ahira imum nimeme, ini yanya unu ugino sa ihira irusa iriri sata wuza-agì barki nyanini ta huma unu nikara, anime ani uhem in Yeso wa nyame ni nu okoni. **10** Rusani vat ushi wan anu ashime a huma a ve ashi me. **17** Aname, nihenu, in rusa isaraila, anyimo niza ni Yeso unu nazarat, desa utasa utame uni uzi ya wuza anime, kasi a ana ya cerkeme utiti, desa Asere ahirza me u suo je ashime wa wu zi anime. **18** A, anime Asere a iwono, usuro ume uni geme ma turi aje shime myinca mtize time mu atinyo tanu kurzu utize, in nihuma. **11** Yeso memani nipo sa ana so wa Yeso Kristi madiziti. **19** A, anime cekini imomu gawe, ni kori ni cikuno nipon sa wa yara. **12** izenzeng, gamirkani, barki a visa madini mashi Uye mazoni sa tidi kem uburani; Nire niza ni me, Ugomo Asere ma nya shi ni huma. **20** Ma zoni adizi ageme sa aya anyimo anu-uee sa tumi innunu zatu umadini sa nyara shi dati tidi kem uvenkeni. **13** Sa wa iri katuma ka Bitrus unu nu utuba me mani, Yeso. **21** Me mani desa wan Yohanna, wa kem da ane ani cas ba, agu tigomo ta sereti nyara ukabi barki uganiya udati agi anu zatu rusa imum wani unu wuza ana me. ubarka utimumum, sa Ugomo Asere manya Wa e wa tinka a mu ziba muweme Bitrus wa atinyo tanu kuruzzo utize ti lau. (**aiōn g165**) **22** Yohanna wa zi nan Yeso. **14** Barki sa wa iri unu Musa magu, Ugomo Asere madi hirza shi ure koni me sa an Bitrus na Yohanna wa humame unu kurzo anyimo'anu henu shime, kasibe sa ma turi nigime wa we. **15** Wa dosa wa samirka ma hirzam, kadure kani i kunna imumbe sa ti cikon me, wa tun gono ugamara me acece mabuki. **23** Idi cukuno vat de sa makunna unu weme. **16** Wa iki, yamini tidi wuzi ina na geme? kurzozo titetige me madi ribe ijas. **24** E, Samaila barki imumme sa ana geme wa wuza aje akonda ma bu aban ga gino me, vat tize ti inde me tini. vi anyimo urushalima, ti da ke ti ganduru ba. **25** Shi ahana anu kurzozo tize tini sa Ugomo **17** Da imumme yana hana pit ba nati hunguko Asere ma inki tize nanaka co ushime utuba, we titui kati wa kuri wa buki uye tize ti Yeso bishime vat nan tikura tishime anyimo une anyimo ni pin ni gemeba. **18** Wa titi Bitrus wan me wakim uringiringirka. **26** Sa, Asere mahirza Yohanna wa gun we kati i saki ubuka utize nani udura u meme matubi matumime ahira ashime i dungori anu anyimo ni za ni Yeso. **19** Ba Bitrus barki maringirkashi maro mashime ma kini tihara tiburi.

4 Barki anime vana Asere ma ziti ani pum, kine haru ti tirizizi apum aru unu gino ubuka me. Vat desa ma zito anipum ma ceki wuza imumu izezen. **2** Unu gino mada kuru ma tarsi tize tanu u ira uzenzen uni pum, se unu hem wa Asere vat tiye tume me ueee. **3** Barki anime tiye tamu aka sa tidi wuzi imube sa anu zato tarsa Asere wa nyara tiwazi, imum izenzen, mei maje, bisisiza, imum ihuza apum, utarsa umakiri nan timumu ti zatu uri. **4** Wa zinu basa imum igino igenu ini

uye mazoni sa tidi kem uburani; Nire niza ni me, Ugomo Asere manya Wa e wa tinka a mu ziba muweme Bitrus wa atinyo tanu kuruzzo utize ti lau. (**aiōn g165**) **22** Yohanna wa zi nan Yeso. **14** Barki sa wa iri unu Musa magu, Ugomo Asere madi hirza shi ure koni me sa an Bitrus na Yohanna wa humame unu kurzo anyimo'anu henu shime, kasibe sa ma turi nigime wa we. **15** Wa dosa wa samirka ma hirzam, kadure kani i kunna imumbe sa ti cikon me, wa tun gono ugamara me acece mabuki. **23** Idi cukuno vat de sa makunna unu weme. **16** Wa iki, yamini tidi wuzi ina na geme? kurzozo titetige me madi ribe ijas. **24** E, Samaila barki imumme sa ana geme wa wuza aje akonda ma bu aban ga gino me, vat tize ti inde me tini. vi anyimo urushalima, ti da ke ti ganduru ba. **25** Shi ahana anu kurzozo tize tini sa Ugomo **17** Da imumme yana hana pit ba nati hunguko Asere ma inki tize nanaka co ushime utuba, we titui kati wa kuri wa buki uye tize ti Yeso bishime vat nan tikura tishime anyimo une anyimo ni pin ni gemeba. **18** Wa titi Bitrus wan me wakim uringiringirka. **26** Sa, Asere mahirza Yohanna wa gun we kati i saki ubuka utize nani udura u meme matubi matumime ahira ashime i dungori anu anyimo ni za ni Yeso. **19** Ba Bitrus barki maringirkashi maro mashime ma kini tihara tiburi.

21 Sa wa hungu a Bitrus wa Yohanna titui wa ceki we wa dusa, barki sa da wa kem una ukuri ugwara uwe ba, vat ani ahira me wa zin unu nonzo Asere barki imumme sa ma wuzi we. **22** Desa aceki a Bitrus wan Yohanna wa humame ma zin ti wee akura nazi unu yoo. **23** Sa aceki an Bitrus wan Yohanna wa kuri waka buka ni henu imumme sa unu dang udenge Asere wan andesa waa zi wan me wa bukuwe. **24** Sa wa

kunna, wa yeze amyra vat uwe wa nonzo Asere unu tame imum be sa izi ba. **8** Bitrus manno wa gu Asere, hamani wa bara unee, wan Adizi, magu, "buka ihono ini ya zizi uru me?" ma wan awen wan vat imum sa ira anyimo awe. kabirka magu, "ana ani tazizi." **9** Bitrus mauku **25** Ho sa bi be biriri bi soso ayoh aweme aco aro gun me, " nyani ni ya wuna ya bara magino Dauda magu, yanini ya cara ana ma reh iriba. moco me nan uruma uweme bati imansa bibe Alem awuza malim ahira ahura. **26** Agomo unee ba Asere? kunna tanu ta desa wa ka vati uruma ya orno ahira inde, anati gomo cangi wa orno uwe me ana tukum, we wani wadi ziki we ana ahira inde, agi barki wa iri urizo uvana Asere. **27** me." **10** Ahira ma rizi aje ameme, ma hunguko Kadure, an Hiridus wan Bilatus wan anu Israila ivai imara, inyani ya eh ikem me ma wono; wa wa orno wa muti ace agi barki wa iri urizo ziki ikizi me wa ka vati upuru uruma me. **11** uvanaa Asere. **28** Wa orno ahira a'inde barki wa Biyau bi dandag ba meki anu tarsa Asere me wuzi imum me sa Asere a rusi. **29** ana orno ahira vat uwe nan andesa wa kunna imumu igino a inde barki wa wuzi imum me sa Asere arusi. me. **12** Imum biyau nan nu basa kan wa meki **30** Barki ingi wa wito tari tuweh barki uburri anabu, atari ta dura me. Vat uwe wa ra nigime unee imumu ubasa tizee idi eh barki vana uweh ukpanku u sulaimanu. **13** Azo me uye uni iriba yeso. **31** Sa wa mari biringara, ahira me sa wa ihuu ma pati nice nigome nan we; Barki anime orzono vat uwel atunguno uzoro, barki vat ukaba kang aje anabu. **14** Uhana ana me akenzi uwel wa myinca in bi be behuma, wa buu tize ukinkin anu nyaza iriba, gbardang ahana rumta Asere in ni kara. **32** Anu gwardang wa kabi nan na eh. **15** Wadi ziki ana ti koni han we unaa, tize me iriba iweme da uye m buka ire imum wadi nasa we asesere ati komi nan ti penge, iburi ba nan ma wuzi iri imum isas, anime wa barki inka Bitrus ma aye u aka nani mazu ma wuzi vat imu inde. **33** In kara adura wa zin unu me madarsi aye aweme. **16** Anu gbardang wa eze buu abanga u hira u Yeso nan urunta wa kem usuro ati pinpin sa ta keti urushalima, wa ezi **34** Da akem uye anyimo aweme sa madiri ire nan nati koni, nan andesa agwergene wa meki mum, vat desa mazin in iri mum ini ce nume we, anno ahumu zan we vat. **17** Barki anime wa zizi wa ezin mikirfi me. **35** Wa isi ati buna una katuma ka Asere udandang ma hiri nan vat ta adura. A hari vat adesa wa hem in tize ti andesa wa zin nan me (Anu tarsa asadukiyawa); Yesu, a tarsi anu dira. **36** Yusufu, ulawiyawa, wa myinci in ni ero kan. **18** Wanno wa meki ana unanu kuburus anyame niza Barnabas ahira kadura me wa reki we anyimo udenge uni rere. ana kadura ka Asere agi unu unasa iriba. **37** **19** Anyimo ani yee me bibe bi kadura ka Asere Mazi unuroo, ma zizzi uni ma ēn ini kirfi me ba poki tina tukum tu denge uni rere me ma ma inki ati buna ta ana kadura ka Asere.

5 Uru nu una niza Hananiya nan unee umeme Safiratu, wa zizi uru uweme. **2** Hananiya ma hunze ire ikirfi anyimo ikirfi urume, (unu rusa unee me), wanno wa eh unu ikirfi me ahira anu rusa me. **3** Bitrus manno magu, "Hananiya nini ya wuna wa ceki bibe bibur ba myinca iruba iweme, hube wa wuza bibe biriri moco? hu wa hunze ire ikirfi urume? **4** Uganiya sa da wamuziza urume ba, azo uwe uni wazi ba? uganiya sa wa zizi uni, azo uwe uni ba? nyanini ya wuna wa wuza ugino basa me iruba iweme? in anime azo anabu wa wuza moco ba, Asere ani wa wuza me. **5** Ahira me sa ma kunna anime, Hananiya ma hunguko ivai imeme imaza. Vat anabu sa wa kunna tize tigino me biyau bi dandang bameki we. **6** Inyani ya eh igemdirko ikizi imeme wa suri ni amatara waka vatime. **7** Uganiya ka taru wa aki, unee manno ma eh,

suzo we a matara, magu. **20** "Hana ni ika tunno anaje udenge Asere ibuki anabu tize tigeme ti vai." **21** Sa wa kunna anime, wanno wa dusa udenge Asere unu sana ahira wa bezi tize me. Barki ani me una katuma ka Asere udang nan nanu ameme wa eh wa titi ni ori nan aroni akatuma, nan na nanu anu isra'ilawa wa suri wa meku nyaza uni kar, asuso we ana katuma kadandag. **22** Sa ana katuma wa hana uengen uni rer me da wa kem uye, udenge uni rer ba, wanno wa ze wa eh wa buki. **23** Wa gu udenge uni rere me u impi gangang anu hira wa rani wa turi ana tukum sa ta ribi, da ta kem uye anyimo ba. **24** Ana me sa unudang udenge Asere nan nanu ana katuma ka Asere sawa kunna agino aguran me, wanno wa tunno ukira kan abanga aweme, ana me nyanini agino me adi yoo. **25** Uye manno ma eh ma gun we, "anu agino me sa ya reki we anyimo udenge uni rere me wa ra abirkо anyimo udenge Asere wazi nu

bezizi anabu tize." 26 Udang udenge Asere ma ane akoro imumare. 2 A nu u tarsa u Yesu ukirau ha nan ahana akatuma kameme wa ka ayen we, in na wa re wa titi u kasu unu tarsa wakem we, azo unu hiza iruba ba, barki asuma kati anu wa wa gu"ida rizi me ti vete tize ta Asere barki vingi we. 27 Sa wa ayen we, beizi aje anabu, abanga imuma re ba. 3 shi wani idi zauka ahana una katuma ka Asere udang ma igizo we. 28 aruma usunare a nyimo aru, anu aniza, ni riri, Unu guna, "da ta karti shi kara kati ibezizi tize sa wa myinca in bi be bi lau nan u gamara u tize, anyimo aniza nigino ba? barki anime shibe ya sa ti di zauka we anyimo a katuma ka gema. myinca urshalima unu bezizi utize tishi me, 4 Barki haru, ti di ri je in bi ringara a nyimo izinu nyara guna maye mu nu gino me tuu ace a katuma ka Asere. 5 A nu wa kuna u runta u aru." 29 Barki anime Bitrus nan ana katuma tize ti we me. wano wa zauka Istifanus, sa zi kameme wa kabirkwa gu, "gwas ini ti tarsi in bi be bi riri, nan Filibus, Firokorus, nikano, asere azo anubu ba. 30 Asere aka co uru ma Timon, Pariminas nan Nikalus, ugenuanyimo hirza Yeso, desa ya huu me, ahira ugankira ume uAntakiya. 6 Anu wa eh in na nu me a hira asesere utiti. 31 Asere manno ma heze me atri anu tarsa u Yesu, wa wu bi ringara, wa wu tari. tina re tumeme, barki ma cukuno ugomo nan 7 Tize ta Asere ta ri aje a nabu me wa kinki unu bura, ma nya isra'ila ubarka nan uvete gwardan a nyimo u Urushalima. anu adandang umadini. 32 Haru anu tunno amaru wani imumu gwardan wa soki ni ce anyimo katuma ka Asere igino me, ane bibeu ba Asere, bi gesa Asere me. 8 Istifanus sa ma kem ni kara ma wnzi anya ahira avat andesa wa tarsa in me. 33 Sa katuma ka damang anyimo a na bu 9. Ine ini anu tarsa umeme wa kunna anime wanno wa anu ahira anigora me, wa hiri, atisa we, anu kunna iriba kang, wanno wa nyari uhuza adura udengi uni Libartinawa, anu Sirinia nan anu me. 34 Barki anime ure ufarisawa una niza ni Kuraniyawa aye anyimo nan Silisia. Anu ageme gamaliel, unu bezi urusa desa anu wa nonzo wa wuzi matara nan Istifanus. 10 Wa diri uttono me, manno ma tonno ma wu anu wa suso unu urusa abanga a bibe nan u urusa ugamara utize rusa me a matara cing 35 Manno magun we, ti Istifanus. 11 Wa cuzi ni pum ruri aye agi wa 'shi anu isra'ila, rusa ni kan ini mumbe sa iwazi gu, Takuna Istifanus ma cari niza ni Musa nan ana gino me. 36 Atiye tu aka uye ma eh una niza Asere. 12 Wa turika anume nan nu urusa u tize Tundas mazika nice nume ire imum, ugbardang ta Asere, wa hunguko Istifanus uhana a nyimo anu akura anazi wani wa tarsi me, sa ahuna me a hira anu a dandang. 13 Wa eh uye ma buki ma anu ameme vat wa samirka, azo desa ma kunna cico, agi, unu gema ma nyara mi in ingara tik in ahira sa wa rani. 37 Maru ameme, awazi uye ti zogo ta hira ani gura me nan nu inko utize. una niza Yahuza ugalili desa atiye tu basa, ma 14 Ta kunna ma gu,"Yesu una nu Nazaret madi eh ma rangi anabu gbardang me ma corno me, cari hiri a gema ma kuri ma gamirka utanda sa vat andesa wa tarsi me wa samirka. 38 Barki Musa ma nya duri." 15 Vat unu sa wa ra ahira anime inboo shi nyettike ni nan nanu agino ticukum me a inki me aje wa iri mu henu mu me, barki anika ubara uwe me nanu wuza uwe me me gu mu vanu katuma ka Asere. wa nabu uni idi corno me. 39 Barki anime inka imumu igino ahira Asere ani ida icari ini ni ba, kati icukuno arangi we. 40 Sa wa tita anu rusa anyimo wa tiri we, waduku gun we kati ikuri uwazi ubezi utize anyimo aniza ni Yeso ba, wanno wa ceki wa dusa. 41 Wanno wa suri anyimo anu tarsa me, uni iriba irum barki bari ayomu we barki niza nigino me. 42 Ban anime kode uya uwui wa haza udenge Asere, wa tarsa ti kura, wazi nu bezizi, wa kuru wa dusa sarki ude unu guna Yeso memani vana Asere.

6 Anyimo atiye, uganiya sa anu tarsa u Yesu wa kinki, ayahudawa u watu ugirkawa wa eh imbi bukum ba yahudawa me, barki kati akarti

7 Una katuma ka dandang ma gu ka dundure kani. 2 Istifanus ma gu a henu nan a ka co kunnanime aco uni nonzo ma kem aco aru Ibrahim anyumu a Misopotamiya otuba ticukum u hara. 3 Ma gu imme ceki ma nyanga ma we me nan nanu henu uwe me, hana a manyangamage sa indi bezi we. 4 Monno ma ceki manyanga mu kaldiya ma cukuno u haran, ba abim me sa a co me ma wi, Asere a e imme a nyimo a manyanga magerne sa inci kin. 5 Ma nyari unga umeme nyania hira a indai barki ukalum, ko a hira sa madi inki ubuna. se ma inki tize, u zatu u kem u vana u ibrahim dati. 6 Asere ma boo me a nime barki wadi chukuno

a ma nyanga ma soh nan a na a hira me wadi a manyanga mu midia, monno ma yo a huna wu wa ziti ti we esoh inaze. 7 "In di hungu ko ruma ware. 30 Tiwe ti aino a aki, umalaika ma titui ta nu age sa wadi wu we a ni rere me," ha a hira a musa a nyimo a njaa upana u Sinai, ingi asere, Inna dumo me wadi eh wa wu zim a nyimo a nilem ni ura. 31 Sa Musa ma iri ura, niru a banna me. 8 Ma kuri ma nya Ibrahim in ma kunna bi yau, sa ma hana mamu, monno inko u tize tini gbari Ibrahim ma yoh Ishayu ma kunna ni gbiran na Asere, na gu. 32 Mi mani ma gbari me rono u witotari Ishaya ma yoh Asere a kaco wa co aweme, aco a Ibrahim nan Yakubu, Yakubu aco a nu kirau i. 9 A cokoro Ishaku, nan Yakubu, nipum ni Musa na tuba wa wu ni eru ni Yususu wa ziki me u masar, ukirsa, ma kari aje amemen. 33 Asere agu imme, Asere magi nan me. 10 Ma suso me a nyimo kara makwatak me, a hira a gemesa uturin a anirereme, ma nya me mu henu nan nu rusa zo me imma dini ba. 34 Ma mu ira utito a nu utize a hira a Firauna Ugomo u masar, Firauna amme a nyimo umasar, ma kunna aso ashi me, ma nya me ucanti u masar nan na kura ameme mi be ma ringi in burishi, ayeni ana me, in di vat. 11 An no a ribe ikomo ukene a manyanga tumi shi u masar. 35 Musa ugeme sa ya gidi mu masar vat nan kanana nan nu zito kang, a me sa we gu, Aveni ma nya we tigomo aru? me kaco aru wa diri imumare. 12 Serki sa Yakubu mani Asere ma tumi me atari ti malaika sa ma ma kunna imare ira anyimo umasar, matumi kem me a nyimo ani jaa. 36 Musa ma suso we a akaco aru me. 13 Ukure me Yusufu ma suri wa nyimo u masar, sa ma wuzi timumu ti dandang iri me, firauna ma gurna nan na henu a Yusufu a nyimo umasar nan ni win nivu, nan a nyimo a me. 14 Yusufu ma tumi a henu ameme waka njaa a ti we ti nu a ino a nazi. 37 Musa sa irusa buka Yakubu a co ameme ma e u masar, vat me mani magu in na Israilawa Asere adi nya nan ni henu wa biki eso sunare nan nu cibi. 15 shi udura anyimo ashime nan na henu a shi, Yakubu ma ha umasar monno ma wi nan aka co udura gimi. 38 Me mani sa mara a nyimo a ni arume. 16 Aziki we u hana ushekem a nyimo gurna a ni jaa nan malaika sa ma buki metize a a mu cau sa Ibrahim ma kpi a surfa a tarin ta nipana ni sinai me mani sa mazi nan aka co aru hana a hamor ushekem me. 17 U ganiya sa u u me, me mani ma kabi tize ti urai ma nya dura, gwinci ka utize wa eh mamu, sa Asere ma buki 39 Me mani unu me sa aka co aru wa nyaru u Ibrahim, anume wa uh wa kinki u masar me. kunma utize ti meme wa idi me ahira awe me, 18 Ure Ugomo ma hiri in na dumo, sa da ma nan a nyimo iriba iwemme wa kuri u masar, rusi Yusufu ba. 19 Me mani ma cangi anu acu 40 A nyimo uganiya uginome wa gu in haruna me, ma nya we titene wa veti a hana awe me bara duru mu Asere sa wadi canti duru, Musa barki wa hama. 20 U ganiya sa a yo Musa ma ugeme sa ma suso duru umasar, tita duru imum rizi memerun aje Asere inta me tipieu ti taru a me sa ya kenme ba. 41 Wonno wa ba barka ku nyimo a kura a co ameme. 21 Sa a vete me a maruka atiye me wa nya madodo imumare, wa matara uco u Firauna ma wuzi ni wari ni me kunna urunta kang. 42 Senke Asere a ceki we wa gu usam ume. 22 Musa ma manza tu katuma wuzi anu akura Asere kadtuma gu sa a nyetike a anu u mesar tize time me nan katuma ka me nyimo a matakarda ma adura kAsere, ya wekimi ka zi memerun. 23 Serke sa mabiki ti we a ino iname ya iro anyimo atiwe a ino a nazi a rujaah, anazi, iri ba ime ya be zi me ma ka ira ahenu a kura a Israilawa? 43 Yakabi a hira ni gurna ni ameme ahana a Israilawa. 24 Sa ma iri azi un molek nan Asere a Refan, nan na imum sa ya nutira ure u Israilawa, Musa ma benki me, ma barka barki ni ru, indi ziki shi in aki u Babil. 44 garza men ma dusa mahu unu ugino me. 25 Ma Aka co arume wa zi inni rusa Asere a nyimo a gusi agu ahenu me wadi iri tari ta Asere tini njaa, gu udungurka me umusa ma barka gu sa tidi benkiwe, da wa hemba. 26 Rono ukure me ma ira. 45 A hira a nigurna nan kaco arume wa ma biki a hana ameme wa zi in nukara ma ha gamirka wa riben a manyanga a tari ti Joshua ma gu in we, "A nu a dandang shi a henu wani, imum ya hiri sa wa ribe wa meki ti tihira sa nya nini izi innu matara a cece ashi me? 27 Asere ma gidi we, aje a kaco aru me, Anime Unu ukwabi me matuburko musa me, ma gu ani har uganiya u Dauda. 46 Sa ma hem ahira "Aveni ma nya we tigomo tiru? 28 Udi hem? gu Asere, ma ikki barki makem Asere a Yakubu a sa wa hu u masara me ninjo me? 29 Musa ma hira. 47 Senke sulemanu ma barka Asere a kura, sumi sa ma kunna ani me ma cukuno gu ugenu 48 Unu udandang ma da ciki a nyumo a tikura

sa abara in tari ba, gu ubukamwa na kadura riba mu wemee mu kuri ahira ame, unu gusa me. **49** Aza me a hira ti cukum tum tini, adizi unu geme mazin ni kara na Asere sa ri ori. **11** Wa me a hira upatala tibuna tum, aye akura ani re aje unu kunna umee barki sa ma dodonkino udi barka mini? ubo wa Asere, nani abani indi unu wuza uwe ribere. **12** Sa wa hem inka dura venke? **50** Da tari tum me tini ta wuzi ba? **51** ku runtame sa Filibus ma hanawen, ka banga Shi anu sa ida kunna tize ba, da agwara muriba a kura Asere nan Yesu kirsti, a zursowe ana mushi nan titui, ko uya uganiya ya nyari ukana rumu nan na eh. **13** Simon me changi ma hem bibe ba Asere, i wuza gu aka co ashi me. **52** Uya inka durame a zorome, ma dusa more aje inti unu dura mani sa da aka co ashi wa yomo me cuku na Filibus ma ira timum gbardang sa ma ba, wa hu anu dura sa wa emaje unu ulau, shi wuza ma kunna biyau. **14** A dura me sa warani be ya cikuno anu uhaza anu. **53** Shi me sa ya Ujerusalem wa kuma agi anu samariya wa kaba kabi udungurka Asere me sa malaiku wa inko, tize ta Asere, wa tuburko Bitrus nan Yohana. **15** shi be yaga shi ucanti me. **54** Sa anu adandang Sa wa hana wa hana wa wuwe biringara batu wa kunna timumume ya dari iriba iwe me, wa wa kabi bibe biririn. **16** A zorsowe a nyumo chari Istifanus in na nyo. **55** Sarki ma macika in ani zaa nu gomo Asere Yesu vati anime daki bibe biriri, ma inki aje Asesere ma iri ni nonzo wa kem bibe biririn. **17** U aye u Bitrus nan na Asere, ma iri Yesu maturi a tari tinare ta Yohana wa tarasawe tari ace waduku kem. **18** Sa Asere. **56** Istifanus magu, ira, ma ira a poko simon ma ira azin unu ninza ubibee biririn una Asesere me vana Asere ma turi a tari tinare utarsa utari ace ma witiwe ikirfi. **19** Ma gunwe ta Asere. **57** Senki anu adangdang me wa wu nyanime ni ge nikaramee vat dee sa ma tarame uhanu in nigbirang we impi titui tu we me, wa tara anice makem bibe biririn. **20** Bitrus ma rizi a me. **58** Wa kari me anyimo a nipin me wa gummee cornowe nan ikirfi iwemee, u basa uda tizi me in napo, anu hiri me, wa nati tirunga kee ukpee u nyanki wa Asere ini kirfi. **21** Iriba adizi a tibuna ti shawulu me. **59** Sa wazi innu ya Asere izoo na huu, barki anime udaa kemwe tiza u Istifanus, ma ri aje innu tisa Asere, ma baa. **22** Barki anime ceki imum iburri iweme gusi, "Ugomu Asere kaba bine bimme". **60** Ma uwu biringara batu Asere a kpeeciwe. **23** Ma ira tunguno a dici ma yeze nigbirang inni kara, uraa anyumo ati kono tigwangwang tucharan. Asere, kati ucanti ucara tize a nice ni we me ba, **24** Sion ma gu ringirkanne Asere kati timumme sa ya buka tikem. **25** Sa Bitrus nan Yohana wa mara uboo anu tizee tu Ugomo asere, wa kuri u hana Ujerusalem wa haki wa buu ana agiro u Samariya tizee ta Asere. **26** Bire bibe biaka dura ka Asere bigun Filibus, hira tarsa ni kira nu kudu una Ujerusalem u hana ugaza (una ubikiki bine). **27** Ma hiri ma dusa. uru naa katuma a kura usarauniya wani Itopiya sa maaye Ujerusalem batu ma wuzi Ugomo Asere rinonzo. **28** Tantu kuro ma ciki unu hira citi zee ti Tshaya unu kurzo utize ta Asere. **29** Bibe bi gun Filibus hana ka benki unu ugenemee. **30** Filibus maka kem me unu hira uti Ishaya una tizee ta Asere. **31** Indi wuu ani in russi sarki uye sa madiu benkum, aye benkum. **32** A hira me sa unu Itopiya maazi unu hirame, a gusa, A hunge mee kassi bitan tantu kaweki nan bizara in ku tikmee sarki u buku tizee. **33** A nyumo u yomomee sa wawuza me wacekimee, aveni madi buki uchara umemee, sa a hunamee unee. **34** Uchukorome ma iki Filibus ma gu kussu, unu kurzo utizee mee mazin anice numee nan ni uye. **35** Filibus ma tubimee tizee ti Yesu

8 Shawulu ma hem inni wano imemee, ronomo a tubi u mensi anu tarsa Asere a nyumo u Jerusalem; an dee sa wa kabi tize ta Asere citi pin tu Judiya nan nu Samariya a meki we a samarka, ana ka dira wani wa dii chass. **2** Anu nya ce sa wa vati Sitivin wa buki tize tiririn ani ce nume. **3** Shawulu ma ribe u tarsa uti kura unu mensi anu tarsa Asere unu korsozo ma nan ni Jessi. **4** Vatin ani me anu kaba uti zeeta Asere me sa Asamirkawe wa ri aje uni boo utini. **5** Filibus ma dusa a nyumo ani pin nu Samariya unu boo uwe abanga ukirsti. **6** A nabu gbardang sa wa kurma wa kiri wa iri ti mum sa ma zin unu wuza mee wa gamika muriba muwe mee a hira ame. **7** Ani bee izezen gbardang we e unu karsa u hunu, anu wijo uti hihira wa kem u humza. **8** Mu riba manu ani pin mee mu runme. **9** Uye mamu rani ani pinme sa atisa me simon, dee sa ma dodonkinton anu Vengizi uwe muriba ini bere na nu bezi ubari. **10** ASamariyawwa a cincin nan a dandang vat, mu

unyertike u Ishaya. **36** Wa haki unaa wa wa (uroni) ugomo asere yesu sa wa gurna nan eh a hira mare mei uchokoromee ma gunnme me unaa mani ma tamman batu aje awe me a nyanini idi karti a zoron abamee. **37** Inki wa pagkino ukuri ukabi bibe biririm. **18** Saarki hem anyumo iriba iwemee adi zorowee, ma u dodonkimo ure imum kasi uhama isuri aje gu ma hem Yesu Kirsti vana Asere mani. **38** U shawulu irizi aje me a pagkino a dusa azorome, nani Ito piya me ma turi kubakura mee, wa dusa **19** Mari imum yaree nan ni kara, ma cukuno nan na Filibus me maka Zoromee. **39** Sa wa suro anu tarsa u yesu adimaskas, thiye gbardang, anyumo a mei mee bibe ba Asere biziki Filibus **20** A birime udenge unu gurmee ma turguno uchokorome ma nyarimee daki ma iramee, ma tisa uni za ni yesu memani vana asere. **21** Vat dusa ma meki unaa inninonzo. **40** Filibus maka suro Azotus, mari aje unu boo ukadura ku runta ati pinpin to watu me chip uka biki casariya.

9 Shawulu anyumo ure aje inka tuma ku inza wanu tarsa ugomo asere, ma haa ahira unu udang ullatima. **2** U nyara inyerte mee saa indi nyame nikara nu guna maka mensimanu tarsa asere adi maskus a ma mekiwee ma ehn ujerusalem ahamna wa rumma nan na eeh. **3** maraa anyumo afanu mamu uribe adamas kas, ma iri masa ma suro asesere ma keteme. **4** Ma dusa ma rizi adizi ma kuna nimyiran unu tissa umme shawulu, shawulu nyanini ya wuna uzin unu yomo uom. **5** Shawulu ma gu hu aveni ugomo asers ma kabirka me ma gumme in manni ugomo asere yesu sa uzin unu yomo umee. **6** Ma gun me hira ribe anyumo ani pin me adi bukuwe imumme sa udi wuu. **7** Aroni a tanu ti shawulu wa turin in kufik, wa kunna nimyiran intize sarki u ira unu. **8** Ma hiri ma kem urubo ya meki me a chanti me tari a riben me adimas kas. **9** Tiye tuma ti taru ini rubomee saki mare daki ma saa. **10** Ure unu tarsa asere maa rani anyumo adimaskas me sa atissa me hananiyai ugomo asere ma buki me tize ati roo. **11** Ugomo asere ma gunme hira hana anि kirame sa atisa nin derte a kura a yahuda u ikki una ni zaa shawulu sa ma suro u tasus. **12** Ma raa nyumo abi ringara ma irri unu sa atisa hananiya ati roo, ma ehzee madi tarme tari batu aje ameme a pagno. **13** Hananiya ma ugomo asere mamu kumna ahira anu gbardang, uyomome sa unu ugeme mazi anu awemen ujerusalem. **14** Anya me nikara ahira unu udandang uka tuma, ma meki vat de sa ma tarsa we. **15** Ugomo asere ma gunme hana ma zauka me, ma kurze me, imum ika tuma kami madi han intize tum a hira andesa wa taa me, nan nagomo wana hana ujerusalem. **16** Barki imumme sa ma wuzam madi sih ijassi. **17** Hananiya ma hirimaka ribe akurame ma tari me tari ma gumme uhaanu

anu tarsa u yesu adimaskas, thiye gbardang, **20** A birime udenge unu gurmee ma turguno tisa uni za ni yesu memani vana asere. **21** Vat anu wa tubi uhumoro, in gusa de sa ma huzzu anu ujerusalem barki ni zaa nigemee, ma aye ma mensi anu abanamema haa unu udandang ukatum. **22** Mu riba manu dimaskas mu kinki mu hunneme sa mazin mu gusa yesu mama ni kirsti. **23** Sa awuna tiye gbardang yahuwawa wa nyari uhuna ume. **24** Wah beh tinaa tukum me unu wai nan niye shawulu ma russi vat imumme sa wa inko. **25** A nu tarsa u shawulu me wa zikime inye, wa wume igira waka tuzouzunu a matara. **26** Sa shawulu ma aye ujerusalem ma nyara utarsa anu tarsa u yesu, vat uwe wa kina biyau, a nyumo u taa me uguna mamu cukuno unu tarsa u yesu. **27** Barnabas ma ziki me ma hanme a hira ana kaduraka yesu. ma kurzo we u gurna u shawulu nan asere wani tizeme sa asere ma boo me u naa, nan tize sa ma boo aniceh ni yesu adimaskas. **28** Ma gursuna nan anu ribize nan nu susso anyumo ujerusalem, mazen tize a seseri ani ceh ni yesu ugomo asere. **29** Ma kuri ma riajen matara nan ma yahuda wa mu brik, wa kuri wa naye unu nyara uhuna umme. **30** Sa anu henu me wa tuburko me utaarsus. **31** A bini me anu tarsa asere u judiya, galile nan u samariya wa kem ti lukum ti mang wann reaje anyumo a tana tu tarsa ugomo asere gbardang nan bibe biririm. **32** Sa bitrus ma mara utarsa uti hihira ma han ma kakem anu asere an de sa wa ciki u lidda. **33** A bini me maka kem urunua sa a tissa me aniyas, ti week uwittitari unn kon uwono nire ni kira. **34** Bitrus ma gun me aniyas yesu kirsti wa humanhu hira tonno mahiri matonno. **35** Ana ti cukum to lidda nan u sharon sa wa ira anime wa kabi tize ti gomo asere. **36** Uye ma rani u joppa unu tarsa asere atisa tabitha, uneh mani inka tuma karirin ku benki anu dira. **37** A tiye me ma zin unukon, sa ma wono a zoro ikisi me aka nata udenge. **38** Barki u maamu lidda nan u joppa amu tarsa u yeso wa tumi ana wa ree a hira a bitrus ma benkiwe ma ee jibi. **39** Bitrus ma hiri ma tarsiwe. sa ma hana wa

riben me udenge sa ikizi me iranrin. a koro wa ba." 15 Ine ini nigmirang na kuri ni ē me; ketti me ma soo, unu bizizi ume ti runga nan ti "u-aye ukure, imumbe sa ugomo Asere ma mum sa tabita ma wuza we. 40 Bitrus ma susso kpico ini, kati ititi ini imum izenzen ba." 16 we anyumo udenge me, ma tunguno naruu ma Iginome yakem kataru; abineme aziki isome wuu biringara ma gamirka u watu ikizi me ma uhana anyimo azesere. 17 Uganiya me sa Bitrus guu "tabita hira" ma pakki aje ma iri bitirus ma mazi bidi bidi anyimo ati rome sa ma iri ma hiri macuku no. 41 Bitrus ma witti me tari ma iri anabu sa Karniliyas matumi we wa turi ana hiri matonno, ma titti anu tarsa asere nan na tukum akura me, sawa iki una uhana akura me. koro ma nyawe me uhuma. 42 A bangame a 18 Wanno wa isi ana kura me wa ikiwe nani samika vat u joppa anu wa kabi tizee ta sere. 43 saminu desa atisa me Bitrus a ma rāa abini me. Bitrus ma wuu tiye gbardang u joppa nan una riza simon unu duro uti waa.

10 Urunu ma rani ani pen nu kaisariya niza nimeme Karniliyas, una je uma soja nan nigo sa atisa Italiya. 2 Unu me makunna biyyau ba Asere, mi nan na hanna ameme wa tarsi Asere, mazi ma benki Ayahudawa ini kirfi gbardang, ama wuzi biringara ko ya uwui. 3 Uhana uganiya azumo kataru innu winjoro, abezime anyimo atiro tibi bibeu ba Asere ba ē ahira ameme bibeu me ba gunme, "Karniliyas." 4 Karniliyas ma riki bibeu bu gomo Asere aje ani hunzi, magu, "nyanini izi una kura?" Bibeu bi kadura ba gun me, "birgingara bu weme nan nu ningizi anabu aweme wa benki azesere, imum irengizi ahira ugomo Asere." 5 "Ana me tuma anabu, uhan anipin nu yafa waka ayen desa atisa me sminu sa, a tisa me Bitrus." 6 Ma ciki nigo nan saminu, desa akura ameme aciki ani kira nuraba. 7 Sa bibeu me ba buki tize nan me madusa, Kaniliyas ma tit anwa re, anyimo arere akura ameme, nanu soja u inde unu tarsa Asere anyimo ama soja me sawa wuzi me katuma. 8 Karniliyas bukiwe vat imumbe sa awuzi manno ma tumiwe uyafa. 9 A amura uhana azumo anu tasi (inna atii uwui) wazin tanu sa wa hana mamu nan nipin me, Bitrus ma nyene ahira akunta barki mawu biringara. 10 Mano makunna ikomo, mazinu nyara imumare, mazin nu unyara imare sa madi rii, uganiya me aye wazin nu sira imare. 11 Manno mā iri masa mazesere ma pokino ma iri irenumituzo kasi iso, ire mum kasi ugodom udandang uzin nu tuzo anyimo unee, azin nu tuzo ini tikira kanazi. 12 Anyimo a ini vat bibar bara binama ya-iro iti buna tinazi nan anu hungoapuru adize nan ni nyin ya zesere. 13 Ine ini nigmirang nabuki tize nan me, "hira, Bitrus, uweki urri." 14 Bitrus magu, "ane ani ba, ugomo Asere, mi inriza imum izenzen ba nani imim imadini

19 Uganiya sa Bitrus maizn nu basa iriba usuro utiro me sa ma wuzi, bibeu ba Asere bagun me, "ira anawa taru wazin nu nyara uwe." 20 Hira utuu udusa nigo nan we. Kati udi ba dusa nigo nan we, "barki mimani matuma we." 21 Bitrus matuu maha ahira anabu magu, "mimani desa izinnu nyara me, nyanizi ya ayeni?" 22 Wanno wagu, "unaje uma soja mani nizame Karniliyas una kadura kani matarsa ugomo Asere, mazin nu rusa uririn vat anyimo ayahudawa me mani desa bibeu birere ba Asere batu mi me agi ma ē ma kunna kadura ahira ameme." 23 Biturs titi we wa ē wa cukuno nigome nan we. Anu henu me sa wa rani uyafa waka tibime. 24 Innu sana ahira ukure sawa ribe ukaishariya, Karniliyas me ma nyargi we; Manno ma kiti anu henu umeme nan na roni ameme amamu. 25 Ya cukuno uganiya sa Bitrus ma ribe, Karniliyas ma gurna nan me manno ma tunguno ma nonziko me. 26 Bitrus manno ma hirza me, "magun me hira utootto unubo mani kasi hu." 27 Uganiya me sa Bitrus mazin tize nan me, ma ribe ahira ameme makem anabu gbardang wa orno ahira inde. 28 Manno magun we, "shi ina acce asheme irusa daki ya wuna urii unu wa yahudawa ma uzi nironi nani maka iso uye nani nire nikura sas. Ugomo Asere magun me kati iireni nan na namadini nani unu zenzen. 29 Ine ini ya wuna ma aye azome mataraba, uganiya me sa ya titi mi ma ikiwe barki anime ma iko shi nyanizi yatu ma ahira am agi in ē." 30 Karniliyas magu, "tiye ti nazi sata aka rep uganiya uginome, inze biringara uhana (azuma kataru) akura am, manno ma iri aye maturi in tirunga ti lau. 31 Magun Karniliyas Asere ma kunna biringara buwe me, ubengizi wanabu wa una ugomo Asere ma ringin hu. 32 Barki anime tuma uye uyafa, maka titawé unani za ni saminu desa atisa me Bitrus. Ma ciki akura asaminu, sa arani ani kira nuraba. 33 (Inka ma aye madi buki tize nan hu.) 34 Bitrus mā poki

anyo ameme magu, "kadure, kani ugomo Asere ina re amare nan we. 4 Ba Bitrus ma tunguno u ma beziz uhar zina ba. 5 Usuro anime, anyimo kurzo uwe imum me va, ma gunwe. 5 Mazii in anabo vat unu tarsa Asere nan desa ma wuza biringara u Joppa, a nyimo atiro, in dusa in iri u imum iriri imumu ukaba Asere. 6 Shi irusan gbetum wa tinu a zez sere vat ati kira ka nazi kadura me sa ma tumi anu isra'ila, uganiya me. 6 Sa ma ira ini in dusa ubassa a bangaa sama bu abanga ariri, unata iriba ahira a Yeso, ini, in dusa iri are adedu inama unee, inama desa memani ugomo Asere vat. 7 Shi inna ace inijaa, inama ihungo uti buru, nan ni nyin ya ashime irusa, abanga aginome, sa awuzi anyimo sesere. 7 In dusa in gunna ni myira a guna mi Ayahudawa ani ugalili, uganiya me sa Yahya "Hira, Bitrus, huna uree. 8 In guna "In zom mei mabuki abanga u zorso anabo. 8 Abanga a Yeso ni Ugomo Asere, daki iri mum be sa izo me lau unu nozari, ane ani ugomo Asere ma inki me sas nyani izenze be sa ya mu ribe a nyio am. 9 Ba ni nan bibeu ba Asere ubezi. Makuri mareje innu myira ni kuri ni kabirkia mi anyimo a sesere, wuza imum iriri nan nu hamza andesa bibeu bi imumbe sa Ugomo Asere maguna izi lau, hu kati zenzen ba tirzi we, barki Asere mazi nigo nan ugu izo me lau. 10 A wuu ani me kataru, a dusa me. 10 Haru anu bezi wani, usuro u timumu a ziki vat imum me u hana a nyimo asesere. 11 tige sa mā wuzi vat amanyanga ma yahudawa Ana wa taru wa turi a na tukum a kara me sa ta nan na anyimo urshalima, mimani Yeso sa wā rani, wa suri u Kasariya u ni sa a tumi we a hira hume, usuro ukotiko ume azesere utiti. 12 Unu am. 12 Bibe bi riri bi gun me dusa nan we, kati gino me, Asere ahirza me, u wui utaru ugomo in hiri we uri zinaa, in dusa ti ribe nananu tasi Asere mā buki anabu Yeso ma hira. 13 Azo usuro me anyimo a kura unu ugino me. 13 Ma dusa vat anabu, usuro andesa ugomo Asere mamu ma bukin diru maguna ma iri una kadura ka zaukawe dati haru acce aru, andesa tare ti sii Asere a kura am, ma guna tuburko anu u hana nigo nan me uganiya me sa ahirza me anyimo u Joppa i en Simon, de be sa a tisa me Bitrus. 14 Ma hem haru tibu anabu tize tumeme, 14 Madi buki we kadura be sa kadi buri we wa tikuri tirusi memani Asere azauka me, ma wuzi naakura a wome. 15 Sa ma tuba we tize bibe we tize tini kabbo usuro andesa wa vengize birere bi ribe we, gusi haru me sa ba tubi bi nan nadesa wazi mu kizi. 15 Usuro ahira ame riben diru. 16 In ringi tize ta Asere, sa ma buki vat anu kurizizo uyize wa bezi, urusa umeme "Yohanna ma zoro a nu in mei, adi zorso shi in barki vat desa manya kadure ahira ameme madi bi be biriri. 17 In ki Asere madi nyawe imum kem ukpico umadini usuro uni za nu meme. 18 irir gusi uganiya me sa ta kabi me mono ma Uganiya sa Bitrus mazin tize abanga atimumum nyan duru, mi mazi a veni sa indi nyaru imum tigino me, bibeu bu gomo Asere batuu ahira be sa Asere a buki. 18 Uganiya sa wa gunna andesa wazinnu kunna tize tumeme. 19 Anabu imum i gino me, wa cukuno we tik, wa dusa a sa wa rani anyimo ani gura nanu tarsa utize, ni nonzo na Asere, wa guna Asere a poko una u ta Asere sa wa hem inni gbari vat andesa wa ē hana a hira a meme nan de be sa wa tobi tize nigo nan Bitrus wa iri imum ibiyau, barki ukem ti meme. 19 A nu tarsa Asere be sa wa zinti, ubibeu ba Asere sa ba-tuu anyimo anabu. 20 uzika iwono isitiven wa suri u u Rushalima wa Barki wa kunna anabu wazin tize in are lem samirka wa dusa wa ribize a nyimo a ti hira gusi wannu wa nonziko ugomo Asere. Bitrus manno Phoenicia, Cyprus nan Antioch, wa buu masi makabirkia. 21 "Nani uye marani sa madi karti a ibiriniyawa wa ni tize ti Yeso cas. 20 Aye a azoro anabo in gmei, barki we wakaba bibeu ba nyimo awome wa suri u cyrene wa e u Antioch, ASere kasi haru." 22 Manno mabuki azorowe wa buu anu Greek wani tizee wa kuri wa buu anyimo aniza ni Yeso. Wanno wagun me ma cukuno nan we uhana tire tiye.

11 Sa ana tize ta Asere nan anu henu an de sa wa raa u Judiya wa gunna uguna anu zatu utarsa utize ta Asere wa kaba Asere. 2 Uganiya sa Bitrus ma eh usuro u Rushalima an de be sa agbari we wa nyare me. 3 Wa gunme, hu u haka nan de be sa daki a gbara we ukuri uzi

a ibiriniyawa wa ni tize ti Yeso cas. 20 Aye a azoro anabo in gmei, barki we wakaba bibeu ba nyimo awome wa suri u cyrene wa e u Antioch, ASere kasi haru." 21 Ugomo Asere mazi nigo nan we, anu gbardan si wa kabi tize ta Asere. 22 Sa anu u denge utar sa u tize ta Asere u Urushalima wa kunna wa dusa wa tuburko Barnabas u hana u Antioch. 23 Sa ma ira imum be sa Ugomo Asere ma wuza, iriba irum imaki me kang magun we ita ni Asere ini riba ishi me vat. 24 Ma zi sheu; makuri ma myinca in bibe bi riri nan nu kaba a nyimo iriba imeme, anu gbardang wa kabi

tize ta Asere. **25** Barnabas ma ha u Tarsus a hira tumi ibibe ba Asere bume-me barki bikabi me u ka nyara u soul. **26** Sa ma ira me maziki me atari ti Hiridus nan imum bisa ayahudawa wazin ma em me Antioch, sa liwe na kuro wa dusa inu bassa me." **12** Sa ma rosa anime maha akura wa gurna udenge uni gura nanu tarsa tize tanu a maryamu a'ino ayahaya andesa wa zi unu uyo tarza Asere, wa bui anu gbardang tizee ta Asere. ume markus; anu tarsa Asere gbardang wa ornu **27** Anyimo a tiye tini ana kadura ka Asere wa eh a vat uwe wa wuzi biringara. **13** Sa ma gbotiko usuro u u Russhalima u hana u Atioch. **28** Uye a ana tukumme akura, uriri wa kurame una niza nyimo a wome una ni zah ni Agabus, sa mazin Roda masuni madipoki anatukum. **14** Sa ma tika in bi be bi riri ma tonno, ma dusa ubo uwe unu ani nigmyirang ni Bitrus. Barki apuru arom guna ana, adi wuzi ikomo idandang vat unee, a madeki marosi upoko ana tukume, barki anime wuzi imum igino me, atiye ti claudias. **29** Anu makuri udenge inusom barki mahuri u tide u tarsa u Yesu wahiri wa orso ikirfi wa tomi ini a Bitrus maturi anatukum. **15** Wagu me, "wani ka nya ni he nu u Judea. **30** Wa nya an Barnabas iranza." Manu inki iriba inguna animi ani wagu wan Saul mani ikirfi me barki we wani wuzin in bibe bi katuma ka Asere bini. **16** Mw Bitrus ma re aje unu gbotiko, sa wa poki anatukum, wa dusa wa iri me meni, wa dusa wa kunna biyyau. **17** Bitrus ma dusa ma yezewe tari inu guna wa ingara tek, madusa ubezizi uwe tize ti ugomo Asere inu hunkuko ume anyimo magu, "bukan Yakubu nani vat nihenu imum besa izi." Madusa ma cekuwe maha are ahira. **18** Uganiya sa ahira asani idaki imum icikilin ini yahiri ba anyimo ama soja ba, barki timumum sa ta hiri nan Bitrus. **19** Uganiya sa Hiridus ma nyari me idaki ma kemme ba, ma inki a huwe madusa utuno uhana yahudiya uhana kaisariya wa ze ticukum tume abukome. **20** Anami Hiridus ma kunna iriba kang nan nanu taya nanu sidon. Uwatu uwe nigome watiri Bilastasa tari, unu benki ugomo katuma mabenki we, wa nyari ubarka barki we kizi imu yari amanyanga ma meme. **21** Uwui me sa a inki Hiridus matari uzu ume atirunga titi gomo ama cukuno azesere upkanku umeme; ma wuzi we tize. **22** Anabu wa wuzi ti hunu, "nigino nigmyirang me na Asere idaki nu nubo ba!" **23** Abini me bibe bi gomo Asere ba vavi me barki sa daki ma nya Asere ni nonzo ba abini me izong yari me madusa ma wii. **24** Tize ta Asere ta wu buu ta wu gbardang. **25** Uganiya sa Barnabas nan shawulu wa mari katuma kawe u urushalima. Wazezi nigo na yahaya unu ge sa ma zi una nyo markus mani. (Barnaba nan shawulu wakuri urushalima).

12 Uganiya ugino me ugomo Hiridus ma wu
aye anu tarsa ASere tari barki ma wu we
waziti. **2** Ma hu Yakubu uhenu u yahaya innu
vira. **3** Sama ira anime ya wuna ayahudawa rep,
ma dusa ma meki Bitrus cagi. **4** Uganiya sama
meki maka korsome udenge uni re-re makuri
mawu ma soja ma ni manazi wa wuze ni nyarga
nume mazin inu guna madi zikime uhana ahira
anabo uganiya ubuki utanda uweme. **5** Uganiya
ugino me Bitrus ma rani udang, ukorsisu anu,
anime nihinu a nyemo udenge Asere wazin
ibiringara ahira Asere kang barki me. **6** Azi kasi
nisizo Hiridus madi susome anite nigino me,
Bitrus mazin moroo atti ama soja mare inu tirza
ini nyang ini re-re a soja wazin ini nyarga nu me
anyimo udenge me. **7** Sarki urusa, madusa ma
iri bibe bikadura ba Asere ugomo Asere madusa
ma bezi nice nu me ahira ameme, masa madusa
ma poki udenge me, madari Bitrus anikira
ma hirza me makuri magu, "hira dibe-dibe."
madusa ma iri inyang ya kponko tari tume me.
8 Una katuma ka Asere magu me, "barki uzu
usuki akpa taki awe me." "Bitrus madusa ma
wu ani bibe be kadura magu ame, suna uguddu
aweme, utarsi me." **9** Bitrus matarsi bibe be
katuma ka Asere wadusa amatara, madaki rusi
imum sa bibe be katuma ka Asere mazin nu
wuza ka dumakan ba, ma ciki nani mazen tiro
tini. **10** Uganiya sa wa aki ani anyerga ni tuba
nan ani je, wa ha ana tukum sa abari ani ini ina
zomo igibisa aweti hana ani pen, ma puki we ni
ini ce nu me, wa suri wa tarsi una udandang,
abinime ida ki ma cari uganiya ni ba bibe be
kadura Asere wa ceki me. **11** Sa iri ba Bitrus ya
tumi ibibe ba Asere bume-me barki bikabi me
u ka nyara u soul. **26** Sa ma ira me maziki me
atari ti Hiridus nan imum bisa ayahudawa wazin
ma em me Antioch, sa liwe na kuro wa dusa
inu bassa me." **12** Sa ma rosa anime maha akura
wa gurna udenge uni gura nanu tarsa tize tanu
a maryamu a'ino ayahaya andesa wa zi unu uyo
tarza Asere, wa bui anu gbardang tizee ta Asere.
ume markus; anu tarsa Asere gbardang wa ornu
27 Anyimo a tiye tini ana kadura ka Asere wa eh
a vat uwe wa wuzi biringara. **13** Sa ma gbotiko
usuro u u Russhalima u hana u Atioch. **28** Uye a
ana tukumme akura, uriri wa kurame una niza
nyimo a wome una ni zah ni Agabus, sa mazin
Roda masuni madipoki anatukum. **14** Sa ma tika
in bi be bi riri ma tonno, ma dusa ubo uwe unu
ani nigmyirang ni Bitrus. Barki apuru arom
guna ana, adi wuzi ikomo idandang vat unee, a
madeki marosi upoko ana tukume, barki anime
wuzi imum igino me, atiye ti claudias. **29** Anu
makuri udenge inusom barki mahuri u tide u
tarsa u Yesu wahiri wa orso ikirfi wa tomi ini a
Bitrus maturi anatukum. **15** Wagu me, "wani
ka nya ni he nu u Judea. **30** Wa nya an Barnabas
iranza." Manu inki iriba inguna animi ani wagu
wan Saul mani ikirfi me barki we wani wuzin in
nanu me.

13 Anyimo udenge unigura sa wa rani
vantakiya, anu ukurzozo utize nan anu
dungura wa rani. We wani Barnabas, saminu
(sa a tisa we agenu) nan lukiya Barkurame nan
manayin (desa wa hiri nigoo me nan ugomo
Hiridus) nan shawulu. **2** Uganiya sa zin ni nonzo
na Asere nan unu canti ikono, abini me bibe bi

Asere bi dusa bi gu, "suso ri mi Barnabas nan Sama mara uhua uti pinping tini usunare a ma shawulu bati katuma me sa ma tit we wa wuzi." nyanga mu kan'ana maa nya acokoro aru ukalu. **3** Sa nigura me na mara wa wuzi biringira nan **20** Vat timum tiginome taa kem anyimo ati we u'inta ikoma, wa tari we tari wa gun we dusa. **4** akuri anazi unu cibi sa taa aki sa igono me ya Abini me shawulu nan Barnabas wa dusa wa aka ugomo maa wuzi u'inko utize nan se sa ya kunna imum sa bibe bi ugomo Asere ba, buki biki uganiya u'aye samaila unu ukurzozo utize wa dusa uhana usulukiya; wa kafa udusa ani maa é. **21** Anabu wa dusa wa iki wa gu anya zabu ku kuburus. **5** Uganiya sa wa raa anipin we ugomo, ugomo Asere ma nya we saul vana ni usalami, wa dunguri tize ti ugomo Asere ukish, unu unilem ni Benjamin maa cukuno udenge unigura umayahudawa, waa zin ingoo we ugomo uhana utiwe akuri anazi. **22** Ugomo me nan Yahaya Markus unu benki uwe. **6** Sa Asere maa tuzo me ukpanku utigomo, ma hirza wa kafa anizabu nu Bafusa, wa dusa wakem Dauda ma cukuno ugomo uwe. **23** Usuro ubisana ure ubire uyahuadwa una niza Bat Yeshua. **7** bi unu ugino me, ugomo Asere maa suso Yeso Unu umakiri nanu desa mazi nigoo me nan unu bura, gusi u'inko sa anu inko. **24** Igene me unu kkpanku udang me sajus Bulus unu rusa ya kem uduku u aye u Yeso u'e, Yahaya ma buu mani. Ma dusa ma titi shawulu nan Barnabas abanga uzurso ukaba utize wa anu Isara'ilä. **25** barki maa nyari ma kunna tize ta Asere. **8** Me Sa Yahaya ma mara katuma ka meme, ma dusa Elimas "ubire mani (imum sa nize nime me magu, "ibasa mi aveni? Daki mi mani ba. Kunna na buka ini) ma wuzi ni'eru nan we; Ma nyari nin uye ma rani sa ma'eze adumo am de besa ma hunze unu kpanku udang nibaba ni'inko in bari in sofi tizin ta kwatak ameme ba. **26** Ni iriba. **9** Abini me shawulu desa me Bulus maa henu, ahana usuro ubisana bi Ibrahim, nan an myinci in bibe ba ASere ma riki me aje. **10** Ma desa wa tarsa Asere anyimo ashi me, barki haru dusa magu, "hu vana unu uburi mani, u myinci wani a nyan duru kadura kubura kageme. **27** unu hunzuke abanga nan imum iburi. Hu uruni Barki an desa wa aki anyimo urushalima, nan u'era uwuza utimum ti riri mani uda kini we anu atigomo tiwe me, daki wa rusa me ba, wa umangara uti na tu ugomo Asere ba?" **11** Ana kuri wa myinca uboo anu kurzozo utize ta Asere me, tari ta Asere be azesere anice ni we me, sa a basa konde uya uwui wa Asabar abanga udi cukuno urubo. Uda ira we uwui ba ana me uhuna ume. **28** Vat sa daki wa kem imum besa aku uganiya ku cing, "Abini me uputuru nan idi wu wa hume ba, wa dusa iki Bilatus ma maree wa korso kase unyara anabu sa wadi hu me. **29** Sa wa mara me asesere utiti me sa benki me. **12** Sa unu kpanku udang ma ira imum agangirkä me, wa soki anyimo icau. **30** Ugomo be sa ya kem ma dusa ma nya uehem a tize Asere ma hirza me usuro iwono. **31** Anabu sa wa ti ugomo Asere. **13** Bulus nan aroni ame me e nigo me nan me usuro ugalili nan urshalima wa barksa wa dusa wa kafa anyimo ujirgi umei wa meki uhura ume uhana uti ye gbardang. Anu usuro Bafusa uhana Fijiya u bamfiliya. Yahaya aginome we wami anu tonno umeme ana me. **32** maa ceki we ma kuri uhana a urshalima. **14** Ta ayen shi in utize ti urunta, aban utira utize Bulus nan aroni ameme wadusa usuro firjiya me sa a wuzi acoro ashime ni. **33** Ugomo Asere uhana u'antakiya amanyanga Bisidiya. Abini ceki duru utira utize ti ge me. Barki anime me wa ribe udenge unigura uni wui Asabar wa ma hirza Yeso usuro icau gusi uzina me sa tizi cukuno. **15** Sa amara ubasa i hori i'uinsio utize anyimo uzabura ukure, "hu vana um mani kani nan anu ukurzizo utize, anu adang udenge ubi me, ma cukuno acoo aweme kani me." **34** Imum gura wa dusa wa tuburko kadura wa gu, "ni sa ya kuri iwu ahirza usuro icau ine ini kati henu, ingi izin kare kadura kaunya uni kara nipum nimeme niwici, ma buki ana, "indi nya ahira anabu i nya." **16** Bulus ma dusa ma hiri ma shi ure aje u Dauda ulau, tikadura." **35** Ige me bezi wen in tari magu, "shi anu u'isra'ilä nan ure uzabura, "be sa ya wuna ma kuri ma buka a shi andesa iwono Asere, kuna nin. **17** Ugomo ure uzabura, "uda aki unu lau um wici ba. **36** Sa Asere u'israi'lä maa zauka acokoro aru, maa Dauda ma wuzi nirere ni tarsa Asere anyimo kinki ubgardang uweme uganiya me sa rani iriba ime me nan imum besa ugomo Asere umasar nan usuro akatuma kadang ka meme ma unyara, maa wi, avati nigoo me nan acoro maa suso we anyimo me. **18** Maa nati iriba nan ameme, maa wici. **37** Desa ugomo Asere maa we uhana tiwe akuri anaze anyimo anija. **19** hirza daki maa iri uwuco ba. **38** Ni henu, rusani

usurounu ugino me uni, adunguri shi tize ti anabuwawu muruba innanuhenu me. 3
ugomo Asere barki aperkin in madini mashi me. Wa ziki uganiya waciki ahirame, innubo
39 Usuro umeme uni vat desama nya nice made utize sarkima aye innubari ugomo Asere,
kem uburauusuro u'inko utize ti Musadaki ta mazin nu bezi utonno ukadura kurunta. Mawuzi
ceki fong ba. 40 Barki anime tarsanin seke in aginome usuro u inko uraal'ajibi atari titulus
timumsa anukurzu utize ta Asere sa waa buki nan barnabas. 4 Barki anime anani pinme wa
katimyinca ace ashi me. 41 Shi anuzatu kunnaharzina; Aye awe watarsi muruba mayahaudawa,
utize, idi wuhem, i kunnabiayu, i kuri imari, aye awe watarsi mamanzani. 5 Anabuani pinme
barki in zinkatuma atiye tishi me, katuma sa sa ayahudawa wa nyari uhunguko umuruba
ida hemba, inki uye ma buka shi. 42 Usuro wan manaje aweme, barki wa yomnukobulusnan
Bulusnan Barnabas waazigino me, anuwa dusa barbanas, waziziwe. 6 Sawa rusa anime wa
wameki utira uwtari, batia kuri wabuu suni uhaza atipintilikoniya, listranudarbe,
usasana utize tigino me roni Asabar ukuro. 43 nan tipin me sa tizimamu nan we. 7 Abirkome
Sa biringira bamara, mayahudawa gbardang wabutizetugomo Asere. 8 Ulistirauye maraninan
an desawa kabitize tamayahudawa wada manumansa utonno intibunatumeme ba,
tarsi bulusnan Barnabas, wガbarika uguna wabarkime ugurgumanidati usuro uyo ume. 9
ri aje in katuma ka Asere. 44 Sa Asabar akuro Unu ugino makunna bulusmazintize. Bulusma
vatnipin wogurnabati wakunntatize Asere. nuki me aje, marusi unu ginome mazin nuhem
45 Sa mayahudawa wira nigura na anabu, waugebe sa adi human me. Bama yeze ni myiran
myinca in rihibiit(ni'eru). Wadusa boomagunme, "hira utonno atibunatuwome." 10
utizetizenen anice nitizetibulusswogizime. 46 Bulusnan Barnabas wazuzitizewi
iriba ihu wagu, "yawunnauriatubi she wani
tizeta Asere shiyagashitiniyatuburkonitini
ani kira, yakurzonitaceashi me gusi andesa
daki wabariukemuburantimo
akura Asere ba, kunnnin, tidi gamirkauhana
ahira anuzaturousa Asere." (aiōnios g166) 47 mateki inti ze. 13 Ba una katuma ka Asere
Barki anime, ugomo Asere maguna, "mawuna me zafsa desauedenge uminonzo numera
weucukunomasaa ahira andesa watawe ana tukumani pinme; Maen ni na inire izatu
Asere ba, batia ucukuno una ukemuburantimo cina nani puriye sa abarkikasi ni ere; Me
unee vat." 48 Sa anuzatrusa Asere wakunna
abanga age me, wazuzuiriba irum, wanonziko
tizetugomo Asere. Maroo maandebesam
inkouguna wakemuvengizeuzatumsa
hem. (aiōnios g166) 49 Tizetiugomo Aseretaaribe
vatanyimo amanyanga me. 50 Sa yacukuno
anime, mayahudawa wadusawaturianeage
sa wawitoaceawetizeta Aserenanakaba
wanananupin, imumi ge me yaa hunguko
ijasi anice nitibulussan Barnabas, wagi
atbungatiweme, yabezi imumubasa, wadusa
uhanaikoniya. 52 Anutarsau Yeso waa myinca
ni ribairumnanbibeblau ba Asere.

14 Uganiya sa bulusnan Barnabas waribe
anipin ni ikoniya waribe udenge Asere
amayahudawananhellinawa wanya uehem.
2 Ba ayahudawa sadaki watarsaba, waturi

wahungukome uhana amatara mani pinme, wuna mu ruba muweme lau, nanu inko iruba. wahiri kasi mawono. **20** Vatin anime sa anu **10** Barki ani me, nyani ya wuna i nyara ibati tarsa uYeso watonzino wakatime, sama hiri Asere, unu cira udangdang sa uteki ni kara na anyimo ani pin. Usana hira utaru nigome nan coo nan haru, i cani anu tarsa Uyesu. I rusa barnba. **21** Sa wa wuza tizeme ani pin nigin me barki ugomo Asere sa Yesu maninta kem uburaa wa kem anu tarsa UYeso gbardang waze u suo kasi we me. **11** Irusa barki ugomo Asere sa Yesu ulistira, nan nu ikoniya nan antakiya. **22** Waz mani ta kem uburaa kasi we me. **12** Vat ni gura in nu nonsi umuruba manu tarsa u Yeso wa nanu me ni cukuno tik unu me ni cukuno tik inta uhem uweme, aca ware je in uni wazin nu unu kunna Ubarnabas nan Bulus, in nu boo ti gusa we, "ahira utoorno memmerum tidi ribe mum tibi yau sa Ugomo Asere ma wuza ahiran ati gomo ta sesere, barkani me ya cukuno gbas de sa wa zo we Mayahudawa. **13** Sa wa mara tisi jas." **23** sa wa zaukawe anaje akoya udenge tizee Yakubu ma gu "nihenu kunnan me". **14** Asere, ba wa wuziwe biringara nan niwe ni mei, Simon ma tubi u boo uhem me sa Asere awazi wa witi we atari tu gomo Asere, uhanan desa an desa wa zo we Mayahudawa unu tuba, barki wa hem in ine. **24** Waha watrsi ubisidiya wabiki niza nimeme. **15** Tizee me ta wuna rep nan tanu ubamfiliya. **25** sawa wuza tize tuwe u biriya kurzozo utize ta sere. **16** Indi kuri uzee in kurzo wa aki uhana u italiya. **26** Uzirgi umei uhana u ani kasi utuba me. **17** Batti ukasut wasu wannu antakiya abine ani a witi imum iriri ya Asere barki sa wamara aname. **27** Sa wabiki u antakiya wa ori amu udenge Asere me ahira a inde, wabu kuwe vat imumbe sa Asere awuza usuro u we. **18** U buka ugomo Asere wazigino me sa Yesu. **19** U buki datti. (aiōn g165) **19** U iraa um wazigenne me, ande sa wa kati a bussur we. **20** Caa ti Nan gusibe saa poko ana tukum ahira anu zatu urusa utize ta Asere uhana uhme. **28** Wa cukuno nigome nan anu tarsa U Yeso u zika uganiya **21** I rusa ati wee tu datti sa ta agiza u cara sassas jokon.

15 Aye sa wa suri Uyahudiya wa e Uantakiya, unu bezizi anu tarsa Asere agi ingi daki agbara anu kasi ubuka utanda u Musa unu mada kem me ubura wasere ba. **2** Barki u gbardang umataran a tuburko Bulus, Barnabas nan aye wa haa Ujarusalem ahira adura nan ananu anu tarsa Asere. **3** Anu tarsa Asere wa ka tibi we, wa tarsinFinikiya nan Usamariya wa aki wa buu abanga an desa wa zo we Mayahudawa sa wa kabi tize ta Asere, mu ruba manu tarsa Asere mu rum. **4** Sawa aye Ujarusalem wa kurzo vat ti mum me sa Asere awuza in we, ana kadura kasere, ananu nan anu tarsa Asere wa issi we unu aye. **5** Aye anyimo Amafarisiyawa wa tonno wa gu," ya cukuno gbas ande sa wa zo we Mayahudawa agbari we". Wa kuri wa tarsi tize ti Musa. **6** Ana kadura kasere nan annu wa cukuno wa gamiri tizee me. **7** Anyimo ugamaru utizee me Bitrus m hiri ma tonno ma gun wee,"Anuhenu in rusa dadatti Ugomo Asere ma zaukam unu guna ande sa wa zoo we Mayahudawa wadi kunna tize tasere anyo am wa kabi tini ". **8** Asere sa arusa iruba ikonde vi, ma kaba we madi nya we bibe biriri kasi haru me". **9** Daki ma harzinan duru nan wee, ma upata ande sa wa zoo we Mayahudawa wa kabi Yesu. **18** U buka ugomo Asere wazigino me sa ma buki datti. (aiōn g165) **19** U iraa um wazigenne nyertike wen unu guna kati wa ree imum yare ima kiri nan inama sa daki aweki wan mayee. **21** I rusa ati wee tu datti sa ta agiza u cara sassas ati pinpin sassas anyimo ati denge tinigura wa wuza katuma in tizee ti Musa vat uwui uvenke wa asabar. **22** Ya wuu are ana kadura kasere nan nanu vat na anu tarsa Asere wa zauka Yahuda, Barnabas nan Silas wa tono we U think antakiya upata Bulus nan Barnabas. **23** Wa nyertike kadura kani iss ahira anu henu uwe ande sa inzo Ayahudawa, sa wa rani Uantakiya, Suriya nan Kilikiya. **24** Ta kunna agi aye anyimo aruu wa suo sarki urusa uroo in tire tize sa wazin unu carsa ushi murubani. **25** Barki ani me ta ira ya wuna urii ti tummi aye upata u Bulus nan Barnabas ahirabashi me. **26** An desa wa nya ace awe barki katuma ku ugomo Asere Yesu kristi. **27** Ta kuru ta tuma Yahuda nan Silas wa e wa buki shi imum i' inde me. **28** Bibe bi ugomo Asere nan haru ta iraa ya wuna urii kati acani shi imum sa idi aki ni kara nishi. **29** Kati irii nan isii imum be sa barka barki makiri, kati iri binama sa daki aweki bini, kati irii maye. **30** Wa dusa uhana Uantakiya wa ori anu tarsa Asere wa nya we kadura me. **31** Sa wa kunna kadura me wa wuu mu ruba mu rum. **32** Yahuda nan Silas wa nya we tizee sa tidi kinki we akara amuruba. **33** Sa wa wuna tiye nan we wa kuri in na puru arum uka kem ande sa wa tuma we. **34** Silas ma iri ya wuna me uri ma cukuno nan

we. 35 Bulus nan Barnabas wa tonno u Antakiya kirfi wandang unu kunna uru, Ugomo Asere ma nan aye gbardang wa ri aje anu boo anu tize pakki iribi ime mee makuna imum mee sa Bulus tu ugomo Asere 36 Sa wa wuna tiye, Bulus ma mazin unu boo mee. 15 Sa a Zorome nan ana gun Banabas caa ti tarsi anu me sa ta bezi we kurameme ma gun hanu kussi, ingi ya heem tizee tasere ti iri nyanini wa rani anyimo me. guna mi kadundura ma heem in Ugomo Asere 37 Barnabas ma nyari uguna wada dusa me nan aye tarni a kura am, ma rigizan dura ti heem. Yohana desa atisa me Markus. 38 Bulus magu 16 Uru wui tihazi ahira abiringara ti gurna nan “ida rizi me ti dusa nan Markus sa maa ceki kure kubura sa mazin na gbergene ma wuza during u Familiya daki ma ree aje nan haru”. 39 ni bere, anu henume wa kenzi ikirfi kang a Matara acee awe me wa harzina, Banabas ma hira ani bere numeme. 17 Unee u geme ma ziki Markus wa dusa u hana Sayifurus. 40 Sa tarsa Bulus nan haru, in ni myiran in na sesere anu tarsa Asere wa wuna we birigara, Bulus 18 Ma ziki tiye unu gusa “Anu ageme areree Asere adandang ma ziki Silas wa dusa. 41 Ma tarsi Suriya nan gbardang unu boo me, Bulus makunna iriban ani sa wa bezizi una unu bussi. 19 Ma ziki tiye unu tarsa u Yeso ani pin nu Listira, una in me kang, ma gun in bibee mee “A nyumo ni zaa ni Yeso kirati suro anyuma ame” bi choo me ubaleleni. 2 Anu tarsa Asere sa waa dusa bi suri. 19 Sa anu henu me wa ira unaa wa rani u listira nan Ikoniya wa nanziko Timoti kang. 3 Bulus ma nyari udusa nan Timoti, ma gbari me batia Yahudawa me sa waa ranian abini me wa rusi uguna aco me ma zee uba Heleni mani. 4 Uganiya me sa Bulus na Silas wa zin unu tarsa uti pinpin wa haki wa boo anu timum sa ana ka dura ka Asere, ananu nan anu tarsa Asere u Jerusalem wa hem wadi tarsi tini. 5 Ani me anu tarsa Asere wa kinki ni kara amu riba muweme wa kini wa kinki u gbardang. 6 Bulus nan aroni atanu tumeme wa tarsi Firijiya nan u Galantiya, wa gaa me uribi u Asia barki sa bibe biririn ba sere baa karti wee u hanan inti zee ta sere abini mee. 7 Sa wa aye mamu umisiya wa nyari uribe ubitiniya bibe bi Yeso bi karti wee. 8 Sa wa tarsa nikira nima nyanga mu misiya wa tuu hana Turuwasi. 9 Bulus ma wuzi tiroo in niye, agi ure unanu makiduniya ma aye ma aye mazin unu gusa umee, aye a Makiduiya ubenkin dura. 10 Sa Bulus ma maratiroo tiginome wa dusa, wa hira uhana a Makiduniya unu guna Asere; a guna wa ka bezi we kadura kurunta ka sere. 11 An Bulus wa cheki u Toruwasi u hana samotiras, rono unu kure wa haa u Niyafolis. 12 A bini me wa aki u hana u Filipi, ni pin ni dandang ni Makiduniya an de sa waa raa taru tanu aRumawa. 13 Unnu wui wa sabath ti suri ana tukum ani pin ti haa uraba nan tidi kem udenge ubiringara ti cukuno ti wuzi tizee wana nee sa wa gurna a hira mee. 14 Uru nee unu tarsa Asere una ni za Lidiya, uca wanu Tiyatira unu zika uti runga ti

16 Bulus ma haa u darbe nan nu listira, ure unu tarsa u Yeso ani pin nu Listira, una ni zaa Timoti a ino mee u caa Yahudawa, a choo me ubaleleni. 2 Anu tarsa Asere sa waa rani u listira nan Ikoniya wa nanziko Timoti kang. 3 Bulus ma nyari udusa nan Timoti, ma gbari me batia Yahudawa me sa waa ranian abini me wa rusi uguna aco me ma zee uba Heleni mani. 4 Uganiya me sa Bulus na Silas wa zin unu tarsa uti pinpin wa haki wa boo anu timum sa ana ka dura ka Asere, ananu nan anu tarsa Asere u Jerusalem wa hem wadi tarsi tini. 5 Ani me anu tarsa Asere wa kinki ni kara amu riba muweme wa kini wa kinki u gbardang. 6 Bulus nan aroni atanu tumeme wa tarsi Firijiya nan u Galantiya, wa gaa me uribi u Asia barki sa bibe biririn ba sere baa karti wee u hanan inti zee ta sere abini mee. 7 Sa wa aye mamu umisiya wa nyari uribe ubitiniya bibe bi Yeso bi karti wee. 8 Sa wa tarsa nikira nima nyanga mu misiya wa tuu hana Turuwasi. 9 Bulus ma wuzi tiroo in niye, agi ure unanu makiduniya ma aye ma aye mazin unu gusa umee, aye a Makiduiya ubenkin dura. 10 Sa Bulus ma maratiroo tiginome wa dusa, wa hira uhana a Makiduniya unu guna Asere; a guna wa ka bezi we kadura kurunta ka sere. 11 An Bulus wa cheki u Toruwasi u hana samotiras, rono unu kure wa haa u Niyafolis. 12 A bini me wa aki u hana u Filipi, ni pin ni dandang ni Makiduniya an de sa waa raa taru tanu aRumawa. 13 Unnu wui wa sabath ti suri ana tukum ani pin ti haa uraba nan tidi kem udenge ubiringara ti cukuno ti wuzi tizee wana nee sa wa gurna a hira mee. 14 Uru nee unu tarsa Asere una ni za Lidiya, uca wanu Tiyatira unu zika uti runga ti

200
21 Wa zin nu boo uru timum tige sa ti sassas nan tunu Romawa agi ti kabi. 22 A nabu wa dusa wa murna we, anu yoro utizee me, wa jani we tirunga wa cekiwe nyenperen, wa gu a cobiwe. 23 Sa wa tirawe kang, wa tuburko we aka korso, wa gun anu hira ande sa a korso we, wa hiriwe memerun. 24 Unu me ma sokki we udange una nyumo, ma duku tirzizi we ma kunti ati buna. 25 In na taaniye Bulus nan silas wa zin biringara nan ire ya sere, u kasu wanna uwe. 26 Ara anyumo ani me, uzuruko wadizi udandang u eh, ni tin na soo udenge me sa wa rani; ni zuruko tina tukkum me vat ti pagkino dibedibee, vat inyang me sa atirziza anu me isopso. 27 Unu bee uweme sa ma zuma a moro ma iri tina tukkum me kang ma gussi nan anume wa susso ma ziki uvira agi madi weki nicee numemen. 28 Bulus ma tussan me in nimyirang ni dandang, ma gun “Kati u kunno nicee nuwe iwono vat uru ti rani. 29 Unu beh uweme ma gu ca a ehn ima saa, ma wuu dibedibe ma ribe anyumo maka rizo aje an Bulus nan Silas inbi yau. 30 A suru we a matara magu “Unu dang nyanini indi wuzi batia a burum”. 31 Wa gun me “Kaba Ugomo Asere Yeso adi buru we huu nan a kura wee”. 32 Wa bezi me tize tu Ogomo Asere vat uwe akura me. 33 A nyumo uganiya ugunome inniye unu bee akura ukorsuzo anu me, ma ziki we ma kpiji we ti nuru me, vat

ume nan ana kura ameme azoro we. **34** Ma ziki Bulus nan Silas ubiriya, sa wa biki abini me, wa Bulus nan Silas ma henwe akura ameme, ma ha udenge unigura wa Ayahudawa. **11** Abini me nya we imum yare ma wuzi ire kang nan ana anu me wa bezi uruba iti nanu wa teki an desa kura amemebarki sa wa kaba Asere. **35** Sa ahira wa ra Utasalonikawa, wa kabi tize me in tari a sana ma gun ana katuma me “Cekini unu ti re, wa gunguzuno tini konde uya uwui bati agino me wa dusa”. **36** Ma kurzo Bulus tize me wa rusi ti mum me ti ra a ynimio tize me. **12** agi “Unu dang uru ma nya kudura agi a ceki Abini me maro ma nu me wa kabi tize ti ugomo shi idusa: barki anime suroni dusa a huma”. **37** Asere nan anu adang wa Heniyawa ahana arum Bulus ma gun we “Ina tiran duru anyumo ana nan ahana a e. **13** Sa a yahudawa Utasalonika buu, haru anu Romawa sahiki iko uru, wa ka wa kunna Bulus ma zini uwuza tize ta Asere a kurson duru; ane ani wa nyara wa suson duru Ubiriywa ha wa ka samirka ni'ori na nume. **14** nihunzii, ta gaan duru; ca wa e in na ce awe wa Nihenu anu tarasa Asere wa dusa wa tuburko susonduru. **38** Wa kuri wa ka buka kadura me Bulus uhana uraba udang; wadi ku ceki Silas ana dang me wa kunna biyau sa a gunan we nan Timoti abini me **15**. Andesa wa bezi Bulus Bulus nan Silas anu Romawa wani. **39** Unu wessi una me waka tibi piit uhana Antina. Wadi ku utizee me ma gun wa wuu muriba mu shew, sa zen in kadura ka Bulus wa nya Silas nan Timoti. ma suso we ma gun Bulus nan Silas wa ceki ni Kadura ka gu wa ha dibe. **16** Sa Bulus mazin pin me. **40** Bulus nan Silas wa suri wa akura a unu be uwe Utina iruba imeme ya corno sa Lidiya. Sa Bulus nan Silas wa ira aroni me wa ma ira anu unu tarasa umakiri. **17** konda umaya nya we tize tu natta umuriba wa suri wa dusa. wake wa wuzi matara nan Ayahudawa udenge uni gura na hana Asere nan anu me sa ahira abipkija kpija **18** Are Abikuriya nan sitokya anu pokoj aje wa dusa wa hiri wa tonno ani ce ni Bulus. Unu igizo nyanini unu ipirkjan igeme mazini ubo me? Aye unu gusa, aye unu gusa mazini bo utize anice ni mare makiri unu tisa niza ni Yesu nan uhira amu cau. **19** Wadusa wa ziki wa han me ani po ni Urasa wa iki me uya udungura usso uni mazini? **20** Wagū “ta ira wa aye intire tize tisso atitui tiru sa daki ta mu kunna tini. Barki ani me ti nyara ti rusi tini ti gusa nyanini? **21** Ta ira Antaniya nan agenu aweme wa huza uganiya uweme unu kunna tize tisso. **22** Ba Bulus ma dusa ma tonno ani po ni urasa magu”ma ira usassana una me sa itarsa agi itarsa Asere. “ **23** Ma iri imum me sa itarsa, in kuri in iri ahira sa i nonzizo makiri mashi me sa ya nyertike ani ce na Asere sa ada rusa ni ba”nyanini ya wuna i haka amare ma buka shi imum igeme. **24** Ugomo Asere madi sa ma barka Asere nan adizi nan utimumun sa first anyimo meme, mada ciki me udenge sa a barka Ontari ba. **25** Ada nonzo me Asere in tari tu nu ba, gusi ma nyari iri mum, sa me mani ma nyiza anu nihuma, bivai nan ukasus utimumun me. **26** Usuro unu u'inde ma barka anu sa wa ra une ugeme sa a nya we ibinani nan uganiya barki ticukum ti nu. **27** Ca anu wa nyari ugomo Asere wadi kem me. **28** Anyimo ameme ani ti cikini ti kenzi nihuma, gusi ure uni gyerte ira ishi me ma buki” haru anu abisana ameme wani”. **29**

17 Anyimo atanu ti we me wa tarsi una u Amfibolis nan Aboloniya uhana ani pin ni utasalonika a hira sa udenge unigura na Yahudawa. **2** Bulus, gusi imum me sa ma harika uwuza me ma kem we waziki ti auto ta asabar ti taru uni gunguzino tize ta Asere nigo me. **3** Sa mazi unu dungura uwe tize ti ugomo Asere unu bezi uwe abanga a vana ugomo Asere ini ijasi nan iwono me sa idi kem me, magun we Yesu ugeme sa inzini u boo shi me, me mani unu dang me. **4** Sa wa kunna tize me, are ayahudawa wa dusa wa kabi tini, wa kuri ani kira ni Bulus nan Silas nan ni'ori na Ahelinawa ana katuma ka Asere wa ane adangdang. **5** Abini me anu zatu tarasa Asere Ayahudawa wa kunna ni'eru amu ruba wa dusa ha wa tita aye anu dire ace wa ori anu gbardang wa hem wadi shagilka ni pin me; wadi muruba ma nu, abini me wa ribe akura a Jason, wa nyari asuso we Bulus nan Silas. **6** Sa wa ribe daki wa ira a Bulus me ni ba, wa dusa waki Jason nan are anuhenu wa han we aje ati gomo wa gu “anu ageme wani wa cara ticukum tiru me, wa cara timumum kan. **7** Anu ageme sa Jason ma kaba wa cara cara tize me sa kaisar ma inki wa gusa ure ugomo ma kuri marani sa a tisa me Yesu. **8** Sa ni'ori na nabu nan anu adangdang anipin wa kunna mu ruba. **9** Adusa ari Jason ikirfi, barki imum me sa ma wuza, wadi ku ceki me ma dusa. **10** Sa niye na euna nihenu ni ntuburko

Ucukuno uru bisana bi ugomo Asere kati gusi wa dusa utonno Bulus ani ce, wa ziki me wa ugomo Asere mazi gusi nipo, nani are asiba hanni aje ati Gomo. **13** Wa gu unu ugeme me unu. **30** Ugomo Asere mada bassa timumum sa zini hungo umu ruba ma nu wa re Asere sas sa uganiya uzatu rusa utize ta Asere. Barki ani me wada rusa me ba. **14** Sa bulus ma hira u buka mamu inko uwui sa madi inki une aje ameme, utize Galiyo ma dusa ma poki anyo magu shi a konde vi ma nya timumum me sa ma wuza. **31** Yahudawa in daki ma wuza iri imum i zenzen Usuro unu me zauka, Asere ma nya unu ugeme nan imum sa idi rizi nu ba, i da pirkem ba. **15** bati ma bezi unu ugeme ahira uhirza usur icau. Imum me ya cukuno a bangaa u inko ace ani **32** Sa anu Antaniya wa kunna abanga uhira inki gura nan nniza, hana i ka barkani ace a shi me. unu ma wono, aye wa zuzi Bulus aye wagu "tidi i da nyara in cukuno unu barka abanga atize ti kuri ti kunna abanga ageme". **33** Sa a mara geme ba. **16** Galiyo ma gidi we ceki ahira ati Bulus ma ceki a bini me. **34** Aye wa kabi tize Gomo me. **17** Wa dusa wa meki Sastanisu, nun tasere wa tarsi me, gusi Diyonisiyas una aka dang anyimo udenge unigura wa tiri aje ugomo tuma, Arasa nan ure une una niza ni Damarisa Galiyo ma gume u, inko iriba iwe me ahira inde. **18** Sa Bulus ma wuna tiye gwardan ahira me ma ceki ni henu me abini mewa dusa u zirigi umei nan Briskila wan Akila uhana u siriya ma tu u Kankiriya anikira nu raba u dand ma wuzi utanu batu ma myinca tize me sa ma mu inko. **19** Sa wa aye u Afisawa, ma ceki Briskila abini me, ma ha udenge uni gura wa hana Asere unu igizo utize ta sere me nan a Yahudawa. **20** Wa dusa wa iki Bulus ma kinki tiye, ba ma game. **21** Ma gu we inga Asere a hem in di kuri inze abame, madiku dusa. **22** Sa bulus ma biki u Kaseriya ma biki iso anu tarsa Asere a Urushalima ma aki u hana u Antakiya. **23** Sa bulus ma zika tiye abini me ma dusa ma meki una uhana u Galantiyawa nan u Farija ma nya anu tarsa u Yesu ni kara ni ria. **24** U re u Yahudawa una niza Apolos sa ma ra u Iskandariya ma eh u Afisa. unu mani ma rusa tize nan tize tu Ugomo Aser. **25** Apolos sa ma kem urusa a nyimo tize ti Ugomo Asere, mazi unu nyara uni ce, unu beizi utize ta Asere, imum me sa ma teki unu rusa ine ini abanga u zorso u yohana **26**. A polos ma tubi u bezizi Ugomo Asere ini riba ihu, sa Briskila nan Akila wa kunna mee, wa dusa wa cukuno aroni, wa bezi tize ta Asere me meru. **27** Sa ma barka u dusa ma aki u Akaya ni henu nuru ni dusa ni nyitike u takarda uhana a hira anu tarsa Asere, a dusa a kabi in tari ti re. **28** Apolos ma dusa ma bezi Ayahudawa ni kara nan nu rusa u meme gusi tize ta Asere ta buki, Yesu mani unu dang.

18 Bulus ma dusa ceki Antaniya ma dusa Ukorintiyawa. **2** A bi ne ani maa gurna nan ure u Yahudawa una niza ni Kila unu watu Fantasmani, sa ma hazi usuro Italiya nan une umeme Biriskala barki Kalaudiya magu agi di a Yahudawa wa ceki u Roma wa dusa wa gurna nan Bulus. **3** Wa dusa wa cukuno wa uzi katuma nigo me barki katuma ka we me ka inde kani anu duza udanga. **4** Bulus ko uya uwui wa Asabar ma ke ma ka wuza matara nan a Yahudawa nan anu taa me utize ta Asere anyimo udenge Asere. **5** Silas nan Timoti wa eh wa kem me usuro u Makidoniya, bibe bu Ugomo Asere bi dari Bulus ma biki a Yahudawa Yesu mani unu bura anu. **6** Sa a Yahudawa a geme wa zogizi me, Bulus ma suso udibi u meme ma zarika we ni ma gu we makara ugogoni um anice nishi me adi iki maye ma shi me anice nishi me, ida zo mini ba, indi ceki aba me in dusa ahira an de sa wada rusa me Asere ba. **7** Ma dusa maka tuno a Titus Yusta de sa ma tarsi Ugomo Asere. Akura a meme ara upuru udenge uni gura na hanna Asere. **8** Karibus unu dang u denge uni gura nan anu a kura a meme wa kabi Ugomo Asere. maro manu korintiyawa sa wa kunna Bulus wa hem nana Aserer adusa uzaro. **9** Ugomo Asere mawuza tize nan Bulus inkiye anyimo atiroo ma gun me"kat i ukunna biyau ba, buka we katu wuu tik ba. **10** Barki in zi nu gome nan hu uye mabari ma kunna we iwono ba, inzin nan huu anyimo anipin nigeme. **11** Bulus ma cukuno abini me ma biki ni we ni inde nan ti peyu utasi unu bezizi we tize ta Aserer. **12** Sa Galiyo ma cukuno anu ukpanku unu dang Umanyaga mu Acaya, Ayahudawa

19 Sa Afolos ma raa anyimo ukurinti, Bulus ma kase ani pin zalang uhana ani oin nu Afisa, abibime ma kem aye anu tarsa ume. **2** Bukus magun we, "nani ya kaba bi be biriri uganiya sa nya kadure?" wa kabirka, "da tamu kunna abanga abi be biriri ba." **3** Bulus magun,

"nya uzurro uni awuzi shi?" wagun me, "uzuro zumo makiri ma zumo abalbal ma dayana, desa uyahaya" 4 Bulus ma kabrki magu, "yahaya ma katuma ka gino me ini ikirfi gbardang. 25 Ma zurso anu in na banga u kaba Asere, magu wa urso anu zunzume magun we, "irusa unu unaa nya mu ribe desa madi ē aduumo am, desa agusa ugino uni kenzi ikirfi gbardang. 26 Ya ira ya me Yeso." 5 Sa anu wa kunna anime, adusa kunna agi, dasi u afisawa cas ba, vat u pash azurso we anyimo aniza ni Yeso. 6 Uganiya sa unipin ni asiya bulus ugeme ma ranga we. Ma Bulus ma tara we tari, bi be biriri bi tu awe wa gusa we agi ada barame Asere in tari ba. 27 boo tizze ina nymiran asessas nan uboo imum Katuma tari aru cas kadi ziti ba, nan udenge besa i eze aje. 7 Wazi anu ukirau in ware. 8 Bulus Asere aruma danyana udang madi cukuno sarki ma ribe udenge Asere unu dungara anu sarki katuma. A'anime madi diri ni kara numeme, biyau uhana ti pe ti taru, mazi utarsa ina anu sa me nan vat nipin ni asiya sa une u wuza me wadi tinka me wa nya mu riba ini mum besa izi ninonza. 28 Sa wa kunna anime wa kunna iriba, ati gomo ta Asere. 9 Barki mare mayahudawa wa titi ini kara wagu, "une udang mani Dayana sa zi gbas, wa gawe u tarsa utizi me, wa tubi u afisa." 29 Nioin ni curnome, anu wa hiri debe ucara uti naa ti Yeso aje anu. Barki anime bulus uhana ahira anि ori. Uganiya ugino me, wa ma hunguko nice nume nan andesa wa zi nan mu miki aroni atanu ti bulus, wato Gayus nan me anu uhem. Ma tupi udungara a makaranta Aristakus adesa wa ē usuru u makidoniya. 30 ma tiranus. 10 Mari aje anime uhana atiwe tire Bulus ma nya nice ma ribi anyimo anigura me, vat adesa wa ciki anyimo Asiya wa kunna tizze anu utara umeme wa karti me. 31 Ane ani cangi ta Asere, ma yahudawa nan mahelenawa. 11 are aroni a Bulus sa wazi anu adang ati kira ta Asere ma wuzi timum ti ririn ti unya biyau a anu asiya wa tuni me uni iko unio kara kati ma tarti bulus. 12 Anu ti koni wa hunza, agbergene ribe anyimo anि ori me ba. 32 Are anu wa zinu wa susi anyimo anu, uganiya sa wa kabsi mu tira igiri ahira ire imum, sas barki mu riba ma tira nan ma gbeptu ahira a bulus. 13 Mare anu mu hirsia. Gbardang anyimo aweme da wa mayahudawa wa rani a bare wa tarsi matara, wa rusi wa ornu barki nyanini ba. 33 Mayahudawa ziki ace aweme agi uwadi wuzi katuma in niza wa turi iskandari aje ani gora na anu, iskandari ni Yeso, "wagu ta gunan shi a nyimo niza ni ma witi taru tume aseseri barki ma buki nigora bukus sa madungara tini, surono." 14 An desa tizze. 34 Sa wa tinka me uyahudawa mani, vat wa wuzi anime anu usunare wani ahana unu uwe wa wu uhunu uhana uma awe ma ree, udang ukatuma ka asere uyahudawa na zame "unu dang mani dayana u afisa." 35 Sa unu siba. 15 Bibe bizenzen sa ma kabirka magu, in yettike unipin ma gbarikawe ma si nice nuwe, rusa Yeso, in rusa bulus, shi aka veni?" 16 Ba magu, "shi anu afisa, aveni mada rusa me nipin bebi bizenzen sa bi raa anyimo unu me bi garte nu afisa nini ni ubu na Asere nan dayana, unu abe reme ma teki nikara nuwe ma tire we. Wa udang nan u hurtu ubegeba sa wa rizi usuro aki unu sum wa suri udenge nuwe yeyen peren aseseri? 36 Da aguna imum igino me macico unu sara ati hi hira. 18 Anu tarsa gbardang, wa mani ba, ingara ni tik kati iwuzi ire imum yake wa boo timumum ti buri sa wa wuzi. 19 Abere yak. 37 Ya aye ni anu aginome, anyimo udenge wa ezin matagarda maweme wa punzi aje anu, u weki utize da agi we akeri udenge Asere wani abasa imum be sa wazini ya biki ma dubu akuri ba nani adesa wa buka aburi ahira Asere aru ucibi nan azumo a walwal. 20 Tize ta Asere ba. 38 Barki anime ingi Damatratus nan unu ta samirka in ni kara ati naa gbardang. 21 Sa uzunzume sa wa zina nan barki tire tizze ahira bulus ma maraa katuma ku wuzi tize ta Asere u uye, ti denge ti wasi utizze ti zi fong anu wesi afisa, bibe bi tarsi in me uhana umaki doniya utizze wa rani. Na wa han we inace awe. 39 nan akiya unaa uhana a urushalima tace, "ingi Ingi tizze ti ugunkuno ti rani, adi barka we ma hana abini me, indi haa uroma." 22 Bukus ani gora nuru uganiya-uganiya. 40 Barki ti raa matumi anu tarsa umeme ana ware timoti nan anyimo ana ye ma bit barki uhirza umu riba irastus uhana umaki doniya, adesa wa benki mu kani me. Tizo duru ini mum me sa ya hirza me. Me ince nume ma be a Asita uhana aku mu riba ma anu ti kuri ti zon duru ini mumu ganiya cin. 23 Uganiya uginome awuzi uhirza ibuka aseseri imum ba. 41 Sa ma buka anime, iriba idanga afisa barki unaa uginome. 24 Uye ma samirka nigora me. unu zunzume ni zame Damatratus desa ma

20 Sa ahira atoto, bulus ma tumi aka titi anu malin ma yahudawa. **20** Irusa da ma kunna tarsa umeme, ma nyizi we tize madu wu ugitat ubeki ushi konde tiya timumu tika tuma we usa mura, ma hiri madi dusa umakidoniya. ba, ma tarsa shi tikura tikura in zinu bezizi **2** Sa ma wata ati hi hira mazunu wuza anu tarsa ushi timumu amasaa. **21** Irusa usanda ubara tize kang, manno ma eh anipin na telenawa. **3** ayahudawa nan a Hellenawa abanga barka ahira Sa ma wuna tipe ti taru ahira me, ayahudawa Asere nan nu nya iriba ahira ugomo Asere Yeso. wanno wa wuzi me malin, uganiya sa ma nyari **22** Ana me aye, idi dusa urushalima, bibe bi lau unyene uzirgi uhana usuriya, manno ma saki ba bezum amasaa gwas inha, in tamu imu besa ugunku ma kuri umakidoniya. **4** Anu uka tibi idika kem abirkba. **23** Bibe bi lau ba bezum ubulus uhana amanyanga mu asiya wa zina akodi niya nippin unu guna, inyang na nu zito sabatarus vana uburu usuru u biriya, Gayus una wa nyargam. **24** Barki anime da ma zika ivai im nu derbe; Timoti na aristakus nan sakundus, izi imumu ihuma ahira am ba, barki in myinca vat uwe anu tarsa Asere wani anipin tasalonika, magasiya na katuma sa ma kaba ahira ugomo nan tikkus nan trofimus anipin nu asiya. **5** Asere Yeso, ubeki utize turunta Asere. **25** Ana Barki anime aye wa agizan duru, wa ka benduru me, ira inrusa shi vat, andesa ma wuza we tize utaruwasa. **6** Sa ta ribe uzirigi usuro ufilibi tiye ta kura Asere, ida kuri irim ba. **26** Barki anime ti tu biredi uzatu imumu buzo, tiye ti nu cibi ta ma buka shi uwui ugino me, in zom unu gogoni aki tiduku biki we utaruwasa, tiye turu usunare umaye ma konde uya unu ba. **27** Barki anime da ahira me. **7** Uwui utuba atiye usunare, sa ta ma kunna ugitat ubuka ushi vat imumu iriba orno barki upura ubiredi. Bulus ma bezi anu ya Asere ahira ashi ba. **28** Barki anime hira ace tarsa Asere tize, barki ma nyara ma dusa unu ashi me, nan nanu tarsa in bibe bi lau na zauka sana hira; tize tumeme ta biki ati aniy. **8** Uzunu shi anu tarsa inanu hira iwazi nibe nanu tarsa me sa wa orno ni ma pitila ma ran gbardang. **9** Asere, sa ma kwa in maye mame. **29** In rusa Mare ma nyani niza numeme aftikos ma ciki unuguna uganiya sa ma dusa, makinkaru ma aseseri utaga, moro ma ziki me; barki sa bulus pazaza madi ribi anyimo ashi me, mada wuna ma witi tize tumeme joko, ma nyani me sa moro anu tarsa Asere kugbara ba. **30** In rusa anyimo ma ziki me pitii manno ma rize aseseri uzunu are ahana aruma wadi eh wa boo tize tizenzen, uku taru aziki. **10** Bulus manno ma tu asesere barki wa hunguko ahana akatumu uhana ahira ameme awitino ma orime maduku gu, "kat i aweme. **31** Barki anime hira ni ringini unuguna ikunna ma aye ba, barki ma zin nivai da ma tiwe ti taru da ma ceki uniza ukonde avi ushi wono ba." **11** Manno ma nyene asesere uzunu tize in maje uwui nan niye ba. **32** Ana me izinu me ri ubiredi me nan we, ma boo tize na we wito ushi ahira Asere, in tize turunta umeme, uhana usana hira maduku ceki we. **12** Waduku tige sa tizinu bari ubenki ushi ti kuri ti nya eh in ma nyani me ini vai, wa kem tiyom azo shi utanda nan vat andesa wa ra anyimo anu cin ba. **13** Barki haru sa ta agiza bulus uhana zawa wa Asere. **33** Da ma wuza uehem wa zumo ahira uzirgi me, ta diku ribi uahana u asos, ta abalabal, nani azumo awalwal nani tirunga ti bari ti ziki bulus uzirgi me barki me ma inki uye ba. **34** Shi inace ashi irusa ma waza katuma iriba madi haki inti buna. **14** Sa ta gurna u asos, in tari tum, ma bisa nice num imumu nyara ta zika me uzirgi umei uhana mitilitus. **15** Sa nan andesa wa zi nan mi. **35** Ma cukuno shi ta hira abirkba me, ahira asani ti eh utsibirin bezi atina sasas sa idi benki anati una ahira kiyos, ahira akura asana ti e anipin nu militus. akatuma, nan in kuri iringi in tize ta tu ugomo **16** Barki anime bulus ma inki iriba madi aki u Asere Yeso, tize me sa me inice nume magu, afisa uzirgi me, barki kat ma dii u asiya, barki "unyiza uteki ukaba unu gbardang." **36** uganiya ma muntuno inka ya wuna uri uwui unigora ni sa ma buki anime, ma tunno ma wu biringara tanda uweme uke urushalima. **17** U militus ma nan we vat. **37** Vat uwe wa shi kang, wa kuri wa tumi atiti me ananu anu tarsa Asere u afisa, gendirko me wa nyunkuno me. **38** Wa wuzi iriba usanda uti cukum sa wuzi nan nu gurna uru ibiti barki imum besa ma buku we, ida kuri irim nigome. **18** Sa wa eh ahira ameme ma buku ba. Vat uwe wa ka tibi me uhana ahira uzirgi we, ace ashime e rusa in nu wui utuba sa man umei.
inki tibuna u asiya. **19** Ma tarsi Asere ini ribe
ishew nan maje, nan nuzito sa ma ziti barki

21 Sa taa harzina nan we, ti dusa ti ribe ujirgi Sa wa kunna anime, wa nonzuko ugomo Asere umei ti meki nibeba uhana ani pin ni kos, wa gun me, "ira, uhenu mayahudawa gbardang sa ahira asana ti dusa uhana urodusa, ti dusa wa kaba Asere wa wito ace awe wa hem wa uhana ani pin ni Batara. **2** Sata kem ujirgi sa zin ini riba u'inko utize." **21** Akuri abuki we waa hazi ukafa uhana u Fonisiya ti dusa ti ribe. tize anice ni weme agi, u dungura mayahudawa **3** SA ta gunkuno, ti iri nizabu ni kubrus ni gunki sa wa ciki nan anu zatu tarsa Asere wa game ti ceki nini ani kira ni taro tina gure turu ti u kunna tize ti Musa. U dungura we kat i tasi witino uhana u suriya, ti dusa tu ani pin nu taya utanda u kuzu ba. **22** Nyanini ya wuna uri ti abine ani ujirgi umei anu tarsa u Yeso ti cukuno wuzi, kadure me wadi kunna wa aye. **23** Barki abini me ti wu tiye tinu sunare. Anu kat i ma ha anime wuza imum be sa ta di buki we ana me. urushalima ba. **5** Sa tiye cigiling ta aka ti dusa Ti zin in nanu wa nazi sa wa wito ace. **24** Zika tiri aje in tanu turu vat uwe nan ane wan ahana anu anu agino me ika kpico ace ashi me nan aweme waka tibin duru aka maru kani pin, Ti we, u kuri u bi imum be sa wa hunu, bat i wa dusa ti tunguno ani kira ni uraba ti wu biringira ta ace aweme. Bat i konde avi madi rusi timum ti dusa ti wu sa mura. **6** Ti dusa ti ribe uzirgi me sa abuu anice ni we me macico mani, wadi umei, we dusa wa kuri uhana akura. **7** Sa ta rusi hu cangi u'ins o tize. **25** Barki an desa ta me mara tanu tiru u Taya ti biki u Talamayas, abini Asere ba sa wa hem, ta nyettike ti gbarika ti me ani taa gurna nan ni henu ti isi we, taa muri gu ca wa hunguko ace aweme ahira atimim sa ka'inde nigoo me nan we. **8** Sa ahira asana ti adi nya makiri mani, ma yee, nan ure imum be dusa uhana u kaisariya. Ti ribe akura a Filibus, sa daki a weki ba, nan madini mu tarsa ahana anu boo tize Asere, unu inde unu inde anyimo eh. **26** Unu uwui ukure Bulus ma ziki anu agino usunare wagino me, ti cukuno nan me. **9** Anu me wa ka kpico ace aweme nigo me, wa dusa uge me mazin in na hana wa nazi a'e, mabura uhana udenge Asere, bat i ma buki abanga usana anu kurzozo utize ta Asere. **10** Sa ta cukuno uweme, adusa a nya u sadiga barki konde uya abine anyimo atiye cingiling, ure unu kurzozo unu anyimo aweme. **27** Sas ti ye tini usanare tize ta Asere ma e uyahudawa una niza Agabus. ta aye mamu umyinca, mare mayahudawa mu **11** Maa e ahura aru ma ziki uzu u Bulus ma tiri Asiya sa wa ira Bulus anyimo udenge Asere wa ubuna umeme nan tari ti me me magu, "bibe bi dusa wa turuka nigo na nabu wa meki me. **28** biriri ba guna, ane ani mahudawa madi tiri unu Wa meki ti hunu unu gusa, "anu israila benkin zuu ugeme me, wadi gaa me atari tanu zatu duru, unu ugeme me mani mazinu dungura anu tarsa Asere." **12** Sa ta kunna kadura kagene me timum me sa ti da rizi me ba ahira anu, unu abibi vat uru nan andesa wa ciki abini me ti tiri cara u'inko utize, nan ahira ageme, ban anime Bulus tari kat i ma ha a urshalima ba. **13** Bulus ma ayen in nanu amadini anyimo udenge wa ma kabirka magu, "nyanini izi nu wuza me, izin Asere ma cara ahira alau." **29** Barki wa mu ira tiso iri nu huza um iriba? ida turum barki utira me nan Tarofimas unu Afisus anyimo anipin, cas ba nan iwono cangi urushalima, barki niza wa gusi Bulus maa en udenge we Asere me ini. ni Yeso." **14** SA rusa Bulus ma da nyara akarti **30** Vat nipin me ni dusa ni gumurka, anu wa me ba, ti dusa ti kini aso me ti gu, "ca imum be dusa orno wa meki Bulus. Wa hunguko me wa sa ugomo Asere ma hem icukuno." **15** Sa tiye ti suso me anyimo udenge Asere wa dusa korso gino me ta aka ti dusa ti ziki maburga ti dusa tina tukum me. **31** Sa wa zinu ubara abanga uhana u urushalima. **16** Are anu wa tarsa u Yeso uguna wadi hu me, abanga me abiki ahira unu sa waa suri u kaisariya wa tarsin duru. Wa ē ydang uni kono agi urushalima wa shagilan. nigo me na uri unu desa a tisa me manason, **32** Ma dusa ma ziki ma soja nan anu ani kono unu u kuburus desa ma tubi ukaba tize ta Asere, adang, wa dusa uhana ahira anigo na nabu me, desa tidi cukuno nigo me nan me. **17** Sa ma eh sa anabu wa ira ma soja nan unudang me, wa ujerusalem, anu wa kabi we wuzi apuru arum. ceki utira u Bulus. **33** Unu dang me uni kono **18** Sa ahira a sana Bulus ma dusa nigo nan haru ma ha mamu ma meki Bulus magu atiri me ini uhana ahura a Bitrus, vat ananu wa rani. **19** Sa nyang ini re, madu ku a iki nani me aveni nan ma mara u'iso uwe, ma ribe ubezizi uwe vat imum besa ma wuna. **34** Aye anyimo anu me timum be sa ugomo Asere maa wuzi anyimo in ti hunu, aye wagu ana aya wagu ana, barki anu zatu tarsa Asere barki katuma kameme. **20** ugbardang uti hunu daki ma guna ire imu ba,

ba magu a han me ahira amasoja. **35** Sa ma aye anyimo damascu, abini me ani adi boki we ahira u nyeze (utarsa uti buna) me, masoja me imum ikadure sa udi wuzi. **11** Idaki iri ahira me wa dusa wa yeze barki ushigilina wa anabu. ba barki umilme u masa, idusa anyimo damascu **36** Barki nigo na anabu wa maki utarsa me in u watu u tarsa andebesa wazi ni go nan me. **12** ti hunu unu gusa, "dusa ni in me." **37** Abiki Abirkо me ani ma kem uye unaniz ni ananiya, uriben in Bulus ahira amasoja, ba gun imu unu una biyyau ba Asere ahira u inko utize, tini dang amasoja me, "nani udi hem in buki we ire kobbo nanni zani rere aje ayahudawa as wa ciki imum? ba unu dang me ma iki" urusa u boo abirkо me. **13** Ma eh ahira am magu, ni henu uti Helenici tini. **38** Daki hamani unu masar shawulu, kaba uhira unipen, rep na nu ganiya uginome sa tiwe ta dumo desa ma hirza ijuguta ginu me iri me. **14** Uganiya magu, 'Asere aka co igino ma ziki anu madubu ma nazi, huza anabu uro sa mazauka we inu gunna urosi imumbe sa uribe ani ja. **39** Bulus ma kabirka ma gu, "mi me ma nyara wa ira unu iriba ishew iginome, uyahudawa mani ma suo uTarsus anyimo a kunna tize tige besa ti suso anyo ameme. **15** Udi manyanga mu kilikiya, anipin me sa arusan in cukuno unu impo amaru ame barki timumum nini, in zinu tira uwe tari kinin in buki anabu sa wa ira nan ti gebe sa wa kunna tini. **16** tize." **40** Sa unu dang uma soja me nya me Aname nyanini uzin nu nyargame? hira azoro uganiya, Bulus ma dusa ma tonno ahira upatala we akuri akpici we madini ma we me, unu me, sa ayeze we tari, wa dusa wa cukunno tik, tisa anyimo aniza nu meme. **17** Uganiya sa ma buu we tize in nilem ni yahudawa, magu.

22 Anu henu nan ankaco, rikani ti toi ikunna ubura um u aye a hira a shime aname. **2** Sa ni ori na nabo wakunna tize ti bulus ini hem na ibraniyawa wadusa watattonno tek, magu. **3** Me ubayahude mani uwatu usamirika anabo ini ikiliya, anyimo amanyanga mu gamaliyal a pokum aje ni, a kuri abezizi abinime kang inu gunno itarsi una u inko utize ta kokoro aro, izin nu inko iriba atize ta Asere kasi shime sa izin tini. **4** Ma mensi anabo in husi ma kuri in tirzi ahana aruma nan na a ēh in han we ati gomo a tuburko we udenge unirere. **5** Anime ani unu udang ukayuma ka Asere na nu wadi nya u inpo amaro inu guna ma kabi nikara nitize tu inko u watu ushi barki ni henu sa wa rani damascu, barki idusa abirkо, katuma kam kani i tarsi adesa wa tarsa una ugino me, i en we anyimo urshalima barki a tarsi we. **6** Uganiya mara anyimo atanu, inkuri in ha ma mu nan damascu, inu wui ace uganiya u inde masaa madangdang usuro Asere u pokino ma ketum. **7** In rizi adizii uganiya madusa ma kunna ni gmyirang ni gusa me, 'shawulu, shawulu, barki nyanini yawuna uzin nu kunna um iwono?' **8** In babirikame, 'aveni hu ugomo Asere?' magun me, 'immani Yeso ubanazarat unigesa uzin nu nya ume uzito ugino me.' **9** Anuge besa wazi nigo nan me wa iri masaa me, idaki warosi niggmyirang na veni mazin tize me ba. **10** Ma gu, 'nyanini indi wuzi hu ugomo Asere?' Ugomo Asere magume, 'magu me ihire idusa

ma kuri urushalima uganiya mazin im biringara anyimo udenge me ina makabi tiro. **18** Ma irime magun me, 'wuza dibe-dibe u ceki urushalima a-a na me, barki wada kaba me u impo amaru imumbe sa udi boki ini ahira am ba. **19** Uganiya sa azin nu kponko umaye munu impo amaru aweme istifanus, maturi izin nu impo amaru, in kuri in hiri tironga ta desa wa hume. **20** Magu, 'ugomo Asere, we ina ce awe warusa uwuna sa ma wuweni udenge uni rere in kuri intiri aye desa wa nya muruba muwe sa wa kabi we atidenge ti biringara. **21** Manno magu me, 'dusa, barki idi tumu we abirkо ahira anu amaree. **22** Anabu wa ceki me ma wuzi tize nan nu hana uganiya, barki anime wa dusa wa yeze agmyirang wazi nu gusa na kari kunu kuginu me, anyimo unee, daki ya wuna urii acekime makese ba. **23** Uganiya sa wazin nu yeze agmyirang wa vingizi tironga tu we wa hirziza usuru u pebu. **24** Unu udandang uma soja ma nya nikara ahamme in bulus ahira sa ma cikin, madusa ma nya magu a ikime a gunguzunu me in ni sisari barki wa rosi imum sa ya wuna izin me iti hunu ishina. **25** Uganiya sa w tirzi me ini sere, bulus magu ana dandang me sa wazi mamu nan me, "nani ya wuna anime e wuna inko utize awu u barome a wuzi me tize tu inko a hume sarki ucoboo?" **26** Sa una je ma kunna anime ma ha ahira unu udandang nyanini n nyara u wuzi, "unu uginu me una nu roma mani." **27** Unu udandang uma soja ma ē magu me, "bukam hu una nu roma mani?" bulus magu, "anime ani." **28** Unu udandang

uma soja makabrika me, "adi kpi ucukuno vana umanyanga ini ikirfi igbardang." ine ini bulus magu, "aymo uma manyanga mu roma." **29** Aye wa ē ugizo ume wa dusa wa ceki me daki wade ba, unu udandang uma soja ma kunna biyyau sa ma tinka unu gunna bulus u yoo wanu roma uni, sa mamu tirza me. **30** Sa ahira asana, unu dandang uma soja me ma nyari marusi kadure kimum be sa ya wu awuzi anime ayahudawa wa wuzi anice ni bulus. Ma dusa ma soppi me anyimo tisere me, ma kuri ma nya unu dandang ukatuma kadandang ka Asere nan na nu ira wa gurna ma dusa ma en bulus atii aweme.

23 Bulus ma gunkuno ni ori na nu me magu ni hanu ma wuzi katuma ka Asere ini ruba iriri u aye uwuyi u kani me. **2** Hananiya unu dang ukatuma ka Asere Hananiya magu wa turi upuri agi wa vovi Bulus anyo. **3** Ba Bulus ma gun Ugomo Asere madi vovi we hu una katuma ka zenze, u ciki unyarum unu rizo uni, sa udi gu avovi um, barki ma rizo? **4** An desa wa turi upuru u Bulus wa aiki me nyaniyi ya wuna wa zogouna katuma ku Ugomo Asere udang? **5** Bulus ma kabirkma magu ida rusa ba nihenu me una katuma ka Ugomo Asere anyertike uda buka we tize tize tizenze ani ce ni Ugomo wa nun ba. **6** Sa Bulus ma iri ni kira ni inde a Sadukiyawa wani, ba ma yeze ni myira aniyimo ahira ati cukum me, magu ni henu mi uFarisiyawa maru, usam wa Farisiyawa. **7** Sa ma buka ani me matara madusa mahiri ani ce na sadukiyawa nan aFarisiyawa, wa dusa wa harzina. **8** A Sadukiyawa wagu desa ma wono mada kuri ma hiri ba roni u aye Asere, bibe biriri bi rani ba aFarisiyawa ani kira ni weme wa hem ti mum ti gino me ti rani. **9** Imum me ikinki ushagilna are anu nyerte wa Farisiyawa wa hiri wa tonno wa wu matara wagu "daki ta kem unu ugemu in ure usiziki ma ba". **10** Sa matara me ma kinki uzenze unu dang wa soja ma kunna biyau kati a jazari Bulus, ma tumi ahana aka tuma kame me waka ziki me kara wakame ahira ameme. **11** Anyimo nikure Ugomo Asere ma e ahira ameme magu, kati u kunna biyau ba, gusi sa daki wa kunna biyau utita unizaa nim a Urishalima ba udi kuri u bezi u Romawa. **12** Sa ahira asana are ayahu awa wa dusa wa tonku wagu wada ree me imum yare nani wa si iri mum ba, wadi huu Bulus. **13** Anu me sa wa barka u huna u Bulus me wa akuri

anazi. **14** Wa dusa wa haa ahira una katuma ka mu toniko wada re me imum yare nani wa si iri wa mum basa ww huna Bulus. **15** Ca nigori na anu adang wa buki u soja udang ma en me a hira ashi me anu adang i bezi me ma wuza ugbas, haru ta mu wuna amuruba inguna tidi hu me. **16** Usam uhenu u Bulus u e madusa kunna wa gunna anibaba wazini be u Bulus, ma ribe ma buki me. **17** Bulus matiti uye desa ma mazin in katuma akura akura u soja madu me "zika manyani ma ge me u hani a hira una kura me, mazin ini mum besa madi buki me." **18** Anu udang unikono me ma dusa ma ziki manyani me ma han me ahira unu udang unikono me, magu "Bulus mani unu iyang ma guna i en manyani ma geme ahira aweme. Mazin ini imum besa madi buki we" **19** Unu udang me ma dusa ma han me are ahira ani hunzi, ma iki me, "Nyanini u nyara u bukum?" **20** Ba manyani me magu, "Ayahudadawa wa barkaa uguna wadi gun in hu u en Bulus nisizo a hira awe me gusi wadi iki me ire abanga atize time me. **21** Katu hem ba, barki anu sa wa biki akuri anazi wamu toniko wada re me imum yare, nani wa si ire imum ba se wa huna Bulus." **22** Unu udang anu anikono ma ceki manyani me ma dusa, magun me, "Katu u buki uye wa bukam abanga age me ba." **23** Ma titi anu adang anikono ware magu, "zauka nin anu adang anikono a ino ukirau kani kare, anu barka a'ino usunare, anu cira atigbina a ino ukirau kani kare wa dusa Ukaisariya azumo ataru in niye." **24** Ma inki inama igeme sa Bulus madi nyene sa idi ham me merum ahira Filikus unu kpanku udang (Ugomna). **25** Ba ma nyettike kadura gusi ana. **26** Kadura kani isi hana ahira kuludiyas lisiyas uhana ahira unu udang Filikus. **27** Mayahudawa wa meki unu ugeme unu nyara u huna ume, ma nyene we in anu adang anikono num, sa kunna me unu Roma mani. **28** Ma nyara in kunna imum be sa ya wuna wa zini ucara utize anice nimeme ine ini ma hanan in me aje atigomo. **29** Ma rusa azini ucara abanga ani ni meme ahira u'igizo utize ahira u'inko utize ti meme, daki ma ira ure ucara abanga sa wa bari utira nani iwono ba. **30** Sa a kurzom ubara imum iburi igeme, ine ini ya wuna ma tuburko me ahira awe me, sarki ucara uganiya, ma wuna anu cara abanga anice nimeme wa eni ahira aweme. Cukuno merum **31** Abini me anu adang anikono me wa kunna

imum besa abuka wa; wa dusa ziki Bulus wa en anime, are ayahudawa ama nyanga mu Asiya me in niye ahira Antibatris. **32** Sa ahira asana, wa kem anyimo ati na tuisa udenge Asere, inzo anu barka wa dusa nigo me nan me ukasu anu inni ori naniunu bukurko ahira ba. **19** Irizi anu adang anikono wa kuri udenge uni kubu me. **33** agino me ē ahira aweme kanime, ingi wazin ini Sa ibarka me ya biki ukaisariya wa dusa wa witi mum ubo anice. **20** Ingi inzo anime ba ca anu kadura sa a nyettike ahira unu kpanku adang ageme wa buki nani wamu kem ini mum ibur [gomna], wa kuri wa witi Bulus atari timeme. **34** uganiya sa ma hana aje anu ira wa yahudawa; Sa unu kpanku udang ma hira ihori me, ma aiki **21** Senke nani imu inde sa ma buki ini myirang we Bulus me ma suro maya ma nyanga mani. **35** nidandang uganiya sa ma tonno aje awe, abanga Ba magu indi kunna we memerum uganiya sa uhira anu wijo sa anyara uweki um tizen kani anu cara abanga anice ni weme wa aye ma dusa me. **22** Filikus ma zin nurusa ukang una me, ma atiri udenge utigomo ti Hiridus.

24 Sa tiye uchibi ta aka Hananiya una katima kadandang wan are ananu nan anu rusa utize tini kubu una niza Tartilus wa dusa abirk. Wa han Bulus aje ugumna. **2** Uganiya me sa Bulus ma tonno aje ugumna, Tartilus ma tubi uniza ume tiyari magun unu gumna me. "Barki hume ta kem ticukum tihuma, urasa uwe me wa barka manyanga maru. **3** Barki anime vat imumme sa wa wuza takaba inna puru arum, hu unu dang Filikus. **4** Barki kati imnyawe ijasi, inyara a gbarikam batu in buki tize cingilin. **5** Akem unu ugeme unu caran sassas, mazin unu tura ayahudawa nan unee we nyari abanga. **6** Ma soki nice ucara udenga Asere, barki anime ca timeki me. (Tahem ti wekime tize rep nannu inko utize turu.) **7** Anime Lisiyas unudang ma ē ma buri me ini kara atari turu. **8** Inge igizo me timum tigeme udi kadundura me ahira ame. **9** Vat ayahudawa wa boome Bulus unu guna, maguna timum tigeme kadundura kani. **10** Sa ugumna me ma hem Bulus uguna ma buki tize magu, "aname mahem uguna wa daddankino untu gomo tima nyanga ma geme, barki anime indi buki we tize ina puru arum. **11** Udi hem unu guna daki ya biki tiye ukirau intire sa eze urushalima abiringara. **12** Sa wa kem udenge Asere, daki ma hunguko nani ma hara anabu ba. **13** Barki anime wazowen kadura kimumme sa wazin nubo anice num kane ba. **14** Ma buka we, barki una me sa tarsa aniime anu min tarsa Asere acokoro aru. Ma wuza iririn utarsa unyettike u Musa nan ma takarda manu kurzozo utize ta ASere. **15** Ma inko iruba Asere, kasi inda be sa adi hirza anu wijo, anu iruba ubenki nan anu abur. **16** Anime anu nyara in cukuno unu imum uzatu ubo ahira ASere nan anu anyimo uvat utimum. **17** Ma ē atiwe sa ta aki unu saddiga nan unya uhem iruba. **18** Anyimo iruba uwana

anime, are ayahudawa ama nyanga mu Asiya inni ori naniunu bukurko ahira ba. **19** Irizi anu adang anikono wa kuri udenge uni kubu me. **33** agino me ē ahira aweme kanime, ingi wazin ini Sa ibarka me ya biki ukaisariya wa dusa wa witi mum ubo anice. **20** Ingi inzo anime ba ca anu kadura sa a nyettike ahira unu kpanku adang ageme wa buki nani wamu kem ini mum ibur [gomna], wa kuri wa witi Bulus atari timeme. **34** uganiya sa ma hana aje anu ira wa yahudawa; Sa unu kpanku udang ma hira ihori me, ma aiki **21** Senke nani imu inde sa ma buki ini myirang we Bulus me ma suro maya ma nyanga mani. **35** nidandang uganiya sa ma tonno aje awe, abanga Ba magu indi kunna we memerum uganiya sa uhira anu wijo sa anyara uweki um tizen kani me. **22** Filikus ma zin nurusa ukang una me, ine ini ma yeze tize ma gunan we, "vat uganiya sa Lisiyas unya utize ma ē usuro urushalima, indi weki tize." **23** Ma wu anani kara wa hiri Bulus, ma kaska, kati ma karti aroni uhana ahira ame nani ubenki ume. **24** Sa tire tiye ta aka, Filikus nan une me Druskila, uca wa yahudawa mani, ma tumi atiti Bulus ma kunna uhem ume anyimo vana Asere Yeso. **25** Uganiya sa Bulus ma buka abanga iruba ubenki, umeki unice nan imumme sa ize idi kem we, Filikus ma kunna biyau magu, "Ana me dusa ingi makem masa indi kuri inyari we." **26** Uganiya ma inki iruba Bulus madi nya me ikirfi, ma nyari me karere batu ma buki tize nan me. **27** Sa awuna tiwe tire Borkiyas Festas ma cukuno ugumna sa Filikus ma tunu, barki unyara ukaba ahira ayahudawa mari aje unu UBulus akura anirere.

25 Ana sa, Festus ma eh anyimo una uribe uni pin me sa na ra atari timeme, sa tiye ti taru ta aki, ma dusa uKaseriya uka aka Urishalima. **2** Unu dang uka tuma udenge Asere nan a re anu anyimo ayahudawa wa eh in bi bukum bi Bulus ahira a Festus **3**. A gi ma gu, Bulus ma eh a Urishalima batu wa kem unaa u huna ume. **4** Ba Festus kabirka we magu a impi Bulus u Kasariya, me in haza ukuro abini ne a, ana me. **5** Barki ani me, an desa wa daki,"wa gu,"wa tarsa duru. Ingi ya ira iri mum i buri ahira unu me, idiku wuzi ni eru nishi me. **6** Ma ciki abini me tiye uwititari uhana tiye ukirau, ma kuri uhana Ukasariya. **7** Sa ma biki, a Yahudawa u Urishalima wa tonno mamu nan me, wa ezin in bibukum gwardan bige sa da ba zin ma saa ba. **8** Ba Bulus ma buki tize ti bura uni ce nume, da ma ira imum ibur ya Yahudawa ba, da ma ira imum iburu anyimo udenge Asere ba, daki ma kuru ma ira imum iburu ahira Kayisar ba, nyanini ma wuza. **9** Festus ma nyari u tarsa ta Yahudawa, ma kabirka Bulus magu me, unyara

tarsum uhan Urushalima me inka boo tize tuwe
me bini me **10**. Ba Bulus ma gu,”ma tonno
aje ukponku uti Gomo ti Kyisar abuu tize me
da akem ma wuna a Yahudawa mum ba hume
urusa. **11** Bulus magu, ingi ma wuza ire mum
ibur nani ma wuza imun gebe sa ya bari iwono,
in da gam in wee ba. ingi bibukum bu we bini
ahira hura ani, da ma ira de sa madi nyawe
mi, ma tita anyimo ani za ni kayisar. **12** Ba
festus ma buu tize nan ana katuma ka meme,
magu, ma tita anyimo niza ni kayisar, madi
ha ahira a kayisar. **13** Tiye cingilinti aki, Ogom
Agrippa wan Bernice wa eh Ukaseriya ahira u
orno uwe me uFestus. **14** Bulus ma ra abini me
inti ye gwardan, Festus ma en Bulus ahira aroni
me, magu we Felix ma ceki unu ugeme abame
anyimo Ukorso. **15** Uganiya mara aUrshalima,
un dandang ukatuma udenge Asere wan anu
tarsa umeme anyimo a Yahudawa wa eh imalin
mu nu geme ahira am, wa iki una uhuna u
me. **16** Ba ma gun we, a utanda wa yahudawa
uni a nya unu ani me, barki ani me adi muti
de sa a zin malin mame nan an de sa wa aye
in malin me nani ma kyem ma buki tize tu
bura uni ce nu meme. **17** Barki ani me, sa wa
orno ahira am sarki ucara uganiya, ni ye ni
kure in cukuno ukponku uti gomho in wu a
en in nu nume anyimo. **18** Sa ana bibukum
wa hiri wa buu bibukum me, in gusi nani wa
zin in tize ti ka dure kani ahira unu me. **19** A,
anime in iri tize tuwe me ta zome in ma saa ba,
agi ma buu tizee ti bur asesere a uwe utanda
me nan abanga iwono i Yesu sa Bulus ma inki
iribani. **20** Madiri imum i buka utize me ban,
gume nani madi ha Urushalima waka buu tizee
meni. **21** Ba a titi Bulus aka impo kasi ubuka
me unu dang mi ingu me hana uka uwui ge sa
ma tuburko we ahira kayisar. **22** Agrippa ma
gu, in festus, indi nyari u kuna utize ti nume,
“Nisizo,”festus magu,”uda kunname.”. **23** Sa,
ahira sani, Agrippa wan Bernice wa eh nan
nanu gwardan, wa eh anyimo anikubu ni tize
me wanu unu cati uni pin udang nan nanu
adang anipin me. Sa Festus ma guna a eh me,
aka heze Bulus. **24** Festus magu Ogom Agrippa,
wan vat adesa wa zi na haru abame, ya irani
unu ugeme, vat anu Uyahudawa wa han me a
Urushalima nan a ba me, ba wa yeze a nyiran
wagu nun ugeme ca a huu me. **25** Ba ma iri da
ma wuna imum sa ya bari u huu na ba, barki sa
anu dang ma titi me. Barki barki ani me aka aye

me ahira Ogom Agrippa. Barki in kem imum
sa adi nyetike anyimo atize me. **26** Me da ma ira
ma saa ba in tuburko unu wa ka kurso sarki
ira, azenzeng amem. **27** Barki u ira um i babana
ini a tumum ahira avana Ugomo azo u ira imum
be sa ma wuna ba.

26 Agrippa ma gun Bulus buu tize ini ce ni
we me. Ba Bulus ma witino ma tubi boo
tize uni ce ni meme. **2** In zini uruba irum in ni
ce num, ugomo Agippa, in e in tize tum nan
na Ayudawa ageme in malim mam. **3** Barki
urusu imum me sa u wuza anyimo Ayahudawa
nan nu utanda uweme, ane ani in igizo me u
kunam seke. **4** Kadure kani va Ayahudawa wa
rusa ta hana dati ani pin num uhana Ushalima.
5 Wa rusa utuba um mi unanu Farisawa mani
anyimo ati gomo ti dang tiru. **6** Ana me in the
aje ashime azini u igizo um tizee, barki sa a
nyara in myinca imum sa Asere ugomo ma wu
ak coo aru. **7** Barki anime in turi tilem ukirau
inti re sa wa tarsa Asere niye nan uwui, ta
wuna ire ubuka imum me sa ira iruba iru. Barki
ane ani Ayahudawa wuzum malim, ugomo. **8**
Nyanini u ira uwee me ingi Asere ahira de be sa
maa wono. **9** Uganiya u inde in gun nice num
indi wuzi imum gbardang ahira ani za ni Yesu
unu Nazaret. **10** Ma wuzi anime Aurshalima,
inkurzuo anu aka tuma kasere anyimo udenge
ukorsuzo wanu, ma wuzi anime in nikara ahira
unu adngdang aka tuma uenge Asere nan aye
ma sa ma huzi we me bezi nice num inda nyara
ura uwenba. **11** Ma wuzi we imum iburi inyizi
uzatu ukadure inkunzina iruba in we, ine ini
ya wu wa ziti atari tum. **12** Sa ma zin uni wuza
anime, indusa Udimaska in nikara sa ma kem
ahira unu dang. **13** Una um uhana me in nati
ana ti uwui, in iri masaa sa ma teki uwui haru
nan an desa tazin nigo me. **14** Ti rizi vat uru
adizi, ba in dusa in kunna ni myira ni gusam
in ni lem na Ibraniyawa, shawulu, shawulu
nyanini ya wuna uwuzam ani me, ya wuna ani
me? **15** Ba in iki ingu hu aveni ugomo Asere? Ba
ugomo Asere ma kabirka, imani Yesu sa gaa me.
16 Ma dusa ma gun me hira tonno in ti buna
ti we me, barki ma bezi mu henu mum ahira
aweme, ma zauka we a nyimo akatuma kam u
buu imum me sa u rusa ani ce num nan ige sa
indi buki we. **17** In di zi nigome nan huu barki
an desa wada rusa mi ba an desa indi tumi we
ahira awe. **18** Uka pokok aje ugamirka we usuro

umaree uhana amasaa nan ni kara, nan ni kara uhem ni ma kuri ma hem aroni ameme wa tasi ni nu uburi uhana ni kara na Asere. Barki wa me barki wa hiri me. 4 Ahira me, ta tarsi uraba kabi ukpico uma dini maweme wan unu kaba sa udang ti dusa uhana u kuburus, barki upebu indi kabi we barki uhem iruba im. 19 Barki ani udandang sa wa raa aje aru. 5 Sata kafa amei me, ugomo Agrippa, daki ma game imum me sa uhana uwatu ukilikiya Bampaliya, ti ē umira ya su ri aseser ba. 20 Andesa wa e Udimaska anipin nu lisiya. 6 Abibi me, unu udang me unu tuba, atarsa una Urishalima wan vat nipin ma kem uzirigi umei u Iskanriya ugesa uhaza nu Judiya wan an desa wa tawe Asere ba, ma italiya, ma wuna duru anyimo me. 7 Niye nan buu we tize ta Asere inu guna wa suri amaree tiye ti zi ni tanu seke u hana adumo tanu me ti uhana amsaa, wa ceki uwuza imum ibur wa cukuno duru dusi iwono ti ka tino upuru u sini tarsi Asere. 21 Ine ini ya wuu Ayahudawa wa dus upebu u karti duru tanu, ti wata u karita, mekum anyimo udengenAsere wa nyari uhuna upuru salmina. 8 In nirere ta tarsi u makurda um. 22 Asere a benkum u aye ukani me, in turi ini ijasi at ē are ahira sa agusan ani ahira ugua unu boo anu acinci wan na dandang. 23 Unu uhuma a rā mamu nan nipin nu lasiya. 9 A'ane bura uru uginome madi si nirere, memani madi me ta zika uganiya ujoko, uganya uzatu are zi unu tuba uhira anyimo ani wono mabezi imumare ima yahudawa wa aka, tanu tiru ta de masaa ahira Ayahudawa wan na nu uzatu rusa anyimo ijasi. Bulus ma nyinzi we tize. 10 Magu, ta Asere. 24 Bulus ma mari ubura uni ce ni anabu tanu tiru me tidi cukuno duru in ti cari meme, Festus magu inimyira aseser Bulus uzin nan udira abanga gbanrdang, da si ahira ucira nice ba urusa uwe me wa wuna iranzaa. 25 uzirigi cas ba nan ace aru me. 11 Unu udang Ba Bulus magun me in zini iranza ba unudang mateki unu kunna unaje ameme nan unu zirgi Festus sede in buu tize tikadure anyimo ni za ni umei me, pit nan imum me sa Bulus ma buki. desa in tarsa me. 26 Ugomo cangi ma rusa ini 12 Barki ahira me ada runta ticukum ba. Maro mum me, barki ane ani indi buu tize in ni kara gbardang wa gamirkha agi aceki ahira me, ingi sarki biyau, mi in rusa ada hunzize me imum idi wu ti biki nipin ni Finikiya, barki ti venke ba, daki amu wuna ani ba vat. 27 Wa hem unu abini me. Ufinikiya ahira uringize amazirigi ma nu kurzuto tize, ugomo Agrippa? "In rusa wa mei ukarita, u hira u arewa uhana anaza nan hem". 28 Agrippa magun in Bulus" anyimo aku ukudu uhana anaza. 13 Sa upebu wa hira usuro ganiya kucin u nyara ukurzom unu tarsa Asere." ukudu wa hure sekr, wa gusi agi imum me ya 29 Bulus magu "maringirka ani me anyimo ani wuna. Ba wa hunugko nizin nu zirigi umei me za na Asere anyimo kuganiya kuci nan ujoko, wa tarsi ukarita upuru upingaru. 14 Sa ku ganiya da huucasba, nan an desa wa kunnam kani me, ka aka akem unani kara ni gino me sa agusan wadi cukuno kasi mi, we wada sa me nirere ba. 15 me kurokilidom, ma tuba utira uru u zalang. " 30 Sa wa kunna ani me, Ugomo ma hiri ma 16 Sa uzirigi umei da wa sisizikime uhira upebu tonno wan desa a zauka me ani pin me, nan me, ti tarsi uwatu me sa upebu me u hazani. andesa wa raa ahira me cangi. 31 Sa wa suri ani Ba ti tarsi ahira me sa tidi kem ubenki ni upru kubu me, wa gamirkha acece aweme wagū"unu ure uzalang sa agusan in uni ukauda; In nirere ugeme daki ma wuna imum me sa adi hu me ta tiri uzirigi ku cin me anipu nudan me. 17 ba nani atirzi me". 32 Agrippa magu in Festus, Sa wa nyeze uni, wa wuzi katuma inti zin wa tiri uzirigi meni barki usum kati urizi aseseri uebebu ubikiki bu sirtis, wa ceki uziirigi me unu gido uwe. 18 Ta wuzi nirere inti wiri da cin ba, sa ahira asana runga ti uzirigi me. 19 Uwui utaru, ana katuma ku uzirigi wa vengizi ti runga sa ta rā uzirigi tari tuwe. 20 Tiye gbardang da ta ira masaa mu uwui nan mi iwiran aseseri aru. ni wiri ni dandang mini cas na zinu nu tira uru, vat ta kari mu riba tidi kafa. 21 Sa wa dondokino da wa rē imumare ba, ba Bulus ma hiri aje ana katuma ku zirigi magu, anabu, sa ikunani mi, data hiri ukarita ba, sa tidi iri ti cari ti geme

27 Sa ta hem tidi dusa u italiya, wa witi
duru Bulus nan aye adesa a kurso we nan
Bulus atari ti urunu udang nizame agi julyias,
unu ubataliya Agustas. 2 Ti ribe uzirigi ume,
adramatiya, uge sa wazi uguna udi hiri uhana
upuru uraba udang wa Asiya. Ti haa uraba
udang. Aristakus unanu Tasalonika amakiduniya
ma dusa nan haru. 3 Sa ahira asana ti tu anipin
nu sidom, ahira gebasa Juliayas ma bezi Bulus

nan udira. **22** Aname in nasa shi mu riba wuzani uzirigime aribe abi jamarki abini me, usezirke iriba ihu, barki ba desa madi diri nice numeme uka zome ba, azumo umesi azumome atubi anyimo ash, uzirigi uni cas adi diri. **23** Barki niye sa na aki bi be bi kadura ka Asere desa mi ume mani, desa in zin inirere barki me-bi be bikadura ma tunnu upuru um. **24** Magu, "kati u **43** Me unu udang me ma nyari ma buri Bulus, kunna biyau ba, ulus, udi udi tunno aje akaisara ahu anime, ukuri u iri, Asere anyimo ugogoni umeme ma nyawe vat imum sa i haka nan hu. **25** Barki ani anadu, wuzani iriba ihu, barki ma hem in Asere, kasi sa abukum ane ani imumme idi cukuno. **26** Adi vingi duru a ure uzalang upingaru. aharu anime. **27** In niye nu kirau in ka nazi nza aye, azisi un tuburo uru aba nan abini anyimo uraba udang u Adriyat, ina ti anije, ana katuma ku zirigi wa gusi agi wa aye mamu nan nire nipin. **28** Sa wa batan duru wa kem ta biku anu akura are, sa kuganiya ka aka cin wa kuri wa batin duru wakem haru ukurau in nanu ucibi. **29** Biyau bi meki we nan adi vengi duru aseseri apo, ba wa ningi nizin nu nazi adumo uzirigi me. **30** Ana katuma ku zirigi une, umei me wa zin unu, nyara una wadi ceki uzirige me wa kuri wa vingi sa wadi me anyimo uraba udang. Wa ku gusi wadi reki tire tizin in na aje uzirigi me. **31** Ba Bulus magu unani kara nini kono, "ingi anu ageme wada tunno me anyimo uzirigi me ba ida kafa shi ba." **32** Anu udang ati kara wa tassi nizin nu zirigime umei me wa ceki uni urizi. **33** Sa ahira atuba ussana, Bulus ma riki we vat wa donkino ke mumare, magu, "kani tiye ukerau ni ti nazi da ta rē imumare ba. **34** Barkianiime magu nan shi re ni imumare, wani me barki nihuma nishenini, nice ni inde nishi me ida niniba. **35** Sa ma buka anime maziki ugurasa me magu Asere jankai aje akonda vi, bama pos ugurasa me ma tuba arame. **36** Vat uwe wa kunna shew amuriba muweme wa tunguno are imumare. **37** Haru anu akuri are in nanu akuri usunare inutasi sa ta zi anyimo uzirigime. **38** Sa wa rē wa tiyu, wa kpunko i alkama me anyimo uraba udang barki wa kaska ugitak uzirigime. **39** Sa ahira asana, wa tinka nipin me ba, wa iri ure ubgikubigaru, wa gamirka tizze ace aweme nani wa tuburko uzirigime uhana upingaru ubgik me. **40** Ba wa tazi tizin me wa ceki tini anyimo uraba udang me. Anyimo uganiya u inde wa sopisi tizin sa ti gamara uzirigime, ceki mabeze ma bi tini uzirigi me madusa uhana upingaro u raba udang. **41** Sa wa biki ahira sa mei kare magurnani, ba u zirigi me u tunno adizi. Anaje

uzirigime aribe abi jamarki abini me, usezirke iriba iku, upusa barki iranza i'barka i mei. **42** Ana nikara niti kara ti mayanga wanu barka agi wadi huzi adesa a impoo we barki kati wa kafa wa sumi. **28** Sata tino umerum, batu kunna agi wa ra usibiri umalita. **2** Ana nipin me wabe zin duru imumu iriri kan wa huren duru ura tikun na udimdim, barki nan tiwui sa azin nu wuza me. **3** Ba sa bulus ma oro muri mumu titi barki ma hure urani, ba akem biwa barki ubambam ura, bisuri bi gbinciko tari tume. **4** Sa ana ticukum tini pin me sawa ira biwa ba gbincirko tari tume, bawa gun na ce-ce, "tabas unugeme unu huzanu mani, konu innu guna suburka usuro uraba udang, uweki utize tini kubu udida cekime me mavengize ba." **5** Bama zarika biwame anyimo ura daki innu guna ba kunna me iwono ba. **6** Watonno daan wa iri nani bidi bo bi rizi ikizi a sawabe uhana uganiya cin da wa ira ire imum yakemba bawa cori ubasa abanga awe wagu me are asere ani. **7** Amamu nan na hira agino me tire tiru tunu udang ahira agino, unaniza Babiliyas. Makaban duru manyan duru imum be sa ti nyara uhana atiye ti taru. **8** Arani asenke unu yo u Babiliyas mazin nu zito innu tuma uni pum nan nu tiza umaye. Bulus maribe mawume biringara ma tarime, mahuma. **9** Sa anime yakem, ukasu anu zatu ni huma sawa ra ahira agino me wa e wakem ni huma. **10** Anume wa wuna duru gonogon. Satizinu bara apum atanu wa nyan duru vat imumbe sati nyara. **11** Adumo ati petitaru, tirie uzirigi u iskandariya ugesa dati imu puturu wara ahira agino me inni hori inde kasi ibara ahana aruma. **12** Sata tino ani pinnu sarakus, tiwu tiye ti taru ahirame. **13** Abinime ti dusa, ti'e anipinnu Rigiyum. U aka uniye ni inde upebu uni kara uhiri usuro ukudu, anyimo atiye tire tibiki ubatiyoli. **14** Abirkome tikem are anu henu wa ikinduru ti cukuno nigome nanwe uhana utiye usunare. Una uginome uni ta'e u Roma. **15** Abirkko sa anu henu wa kunna abanga

aru, wa suri barki wagurin duru usuro ukasawa meki ma nyinza ikirfi imeni, mazinnu wuza vat u Abiyas in madangga mataru. Sa Bulus ma anu mahabi sawa aye ahira ame. **31** Ma zin tize irawe, mawuzi Asere an koi makuri makem titi gomo ta Asere, mazi innu dungara abanga ushew. **16** Abinime tiribe u Roma, ahenmin ugomo Yeso kiristi sarki ma aye. Daki uye karti Bulus macukuno isisi me nigome nan anani me ba.

kara nini koni sa wa zinnu be ume. **17** Sa tiye ti taru ta aka, Bulus ma titi anu aje amayahudawa. Sa wa orno, bama gunew, "anu henu daki ma wuza uye ti cari ba nani ma hribe utanda an ka co uruba, vat in anime anyare mi in tirza usuro a urshalima uhana atari tanu Roma. **18** Sawa igizom, wanyari uceki um, barki sadaki macara abanga sa adakr awum iwono ba. **19** Sa ayahudawa walonno anyimo u' uri iriba iwe, i cukuno gbas in ziki time uhana akaisar, daki in nu guna in zin binyo bu zika utize tanu am ani ba. **20** Barki anime ani ma mara u'ira u shi in buki tize nan shi. Barki u inko iruba sa a isaraila wazin nui wawuna in tiri inyan iginome. **21** Sa wa gunme, "daki takaba unyettike usuro uyahudawa abanga aweba, daki uye anyimo ani henu desa ma ayen duru inna banga nani tire tize anice unwe. **22** A anime ti nyara ti kuuna ahu imum be sawa basa wakuru wa ira ahira anu darika, iye tisa rusa azinnu nonsi u uni koba." **23** Sa wa inko me ueui, ma zin nu anu gbardang wakem me haira me sama tunno ni. Ma bezi timimum me ahira awe, ma zin nu insu u ira uti gomo ta Asre. Anime manyari u hunguko uwe abanga a Yeso, uzika atara a musa uhana uma anabawa, ma igi me usuro insiszo uhana awunjoro. **24** Aye wakari ma'aye imumbe sa abuka, a anime aye daki wa hemba. **25** Barki sa daki wa hem inna ce aweme ba wa dusa uhana umar imumbe sa bulus ma buka ni gurran ni inde, "bibe bilau babu ka tize usuro anyo Ishaya unu kurzozo utize ni uhana acokoro ashime. **26** Magu, 'hana ahira anu zatu urusa utize ta Asere aginome agu, anyimo u kunna idu kunna in anime idu da tin shiba; Idi iri anime idida rusa shiba." **27** Anime ani muraba manu aginome mawuna makotoras, titui tuwe ta kunna inni jasi, wakorso aje awe; Barki kat iwa iri wa rusi, wakuri wakuuna inti tuituwe me, nani watinka in mu ruba muwe, barki wa gamirka mi'in human we. **28** Barki anime, rusani ubara ugino me wa Asere atuman uni ahira anu zatu rusa utize ta Asere, wadi kunna. **29** (Sa ma buka tize tiginome, mayahudawa wa dusa wakuri, wa meki matara inna ce-ce awe). **30** Bnulus macukuno tiwe tire anyimo akura sa

Uromawa

1 A hira Bulus urere ukaba Asere vana umeme Yesu una kadura ka vana be Asere ma muru ma cukuno unu bezi tize ta Asere ahira an back de sa wa kaba me but ba. **2** Aye kuna tize ta ASere ti be runta ahira a vana uka dura ka meme anu nyitike ihori me kasi anu nyetike me ahira Asere aru. **3** Tige tize me ta suro ahira avana uka dura ka Asere uwatu una kara Dauda mani. **4** Barki tize tu meme tini nilem nurunta alem ahira Ogomo Asere uboo anu sa wa ra ahira a meme wa kuna urunta. **5** Ahira aniza ni vana uwe Yesu wa zauka me nan Bulus wazin ka dura kawe me anyimo aniza nuwe me Ogomo Asere. **6** A nyimo une ugeme, atiti shi i cukuno ahana a Yesu. **7** Utakarda ugeme ushi uni sa vat ushi anyimo Roma, ahana Asere, an de sa wa zi lau, ca ti gomo ti cukuno ti shi usuro ahira a Asere aco nan Yesu. **8** In di tubi unu guna izin na puru arum barki imum sa Ugomo Asere ma tuburko vana umeme ma eh duru intize ta Asere une me. **9** Ugomo Asere sa ma kabi tize tuwe me inzinu wuza ukatuma kageme ini riba lau, ubezizi uti mumum sa ti ribze apuru awe me ayen ina na katuma kawe me inringi shi nyani aye wa wuna. **10** Vat uganiya sa inzin biringara ingu, na akini Ugomo Asere ma kunna iriba em barki katuma ka meme, batu ma nyam nikara nu wuza me. **11** In nyara u ira u shi barki inya shi tire tize turunta sa ta wuna, sa ti di kinki shi nikara. **12** Unyara um uni ti benki acece aru intize ta Asere barki kati tiperke me inimum sa ma buki duru ti wuzi ini. **13** Ni henu ida nyaran shi irusi ba, agi in nyara in ezizi ahira a shime, daki ma kem ba u aye ba se aname. In nyara ani me barki in kem re iburi ahira ashii me nan ahira a Yahudawa. **14** Me una matara mani vat anikira Yahudawa nan agenu, vat anu urusa nan ababana. **15** Barki ani me, ahira am, ma nya nice num ibuki tize ta Asere cagi ahira ashime sa ira uRomawa. **16** I da kuna mu e mu buka ushi tize ta Asere ba, barki ahira ame ani inkezin tere timumu ti riri hira Asere, ya cukuno ka dure kani inbezizi shi nan ande sa wazowe a Yahudawa ba. **17** Ahira ukuna utize turunta ine ini ya wuna inkenzi nikara. **18** A zinu kurzizo iriba ibur ya Sere usuro asesere ahira uzatu tarsa Asere, nan katuma ka bur ka nabu sa wada bowe kadure ba, barki katuma

ka bur kawe me. **19** Barki imum sa adi rusi barki Asere ada hunzize inni ba ahira aweme, barki Asere ani abezizi we. **20** Dati utuba une ti mumum ta Asere ada hira tini ba, ti gomo timeme tizatu mara uni wa hem in timumum sa ma bari arusan tini, barki anime anu wz gawe umuntuno. (*aídios g126*) **21** Barki anime anu wa rusun na Asere wa da nonza me ba agi me Asere ani ba, wa da gusa me tanonzo ba, wa nyarama kari muriba mu zatu urusa mu wu maree. **22** Wazinu gusa we anu rusa wani, wa cukuno ababana **23**. Wa gamirka urusa wa Asere uzatu wono wa cukuno kasi nipum nu nubo sama di wi, nan inyin, inama ini ja, nan anu wungo aburu adizi. **24** Barki ani not me Asere akurzo ana madini anu woza itimum ti bur, wa cara apum aweni acece awe me. **25** Barki ani me wa curo urusa wa Asere nan uzato urusa, wa cara urus Asere ni wa ribi utarsa ane, wa gawe uwuza Asere ninzon. (*aiōn g165*) **26** Barki ani me Asereanya we atari ta nu abur, wano wa cari apum aweni inti mumu ti zezen, wa gamari ane aweme wa cukuno ti mumum ti bur. **27** A hana ruma wa ceki umusa nan ane, wa kuri umusa nan ahana aruma, ane nan ahana aruma wa wuzi imum idira umu eh, wa hunguko ace aweme uceki una uhuma. **28** Wa ga wa hem wa ruse Asere, Asere aceki we wa wuzi imumu ibur wa wuzi imumu imu eh. **29** We anu zatu uwuza imumu iriri, nan nu wuza imumu izezen, nan nutarsa imumu une, nan nanu uhuza anu, iwa imu cini ini. **30** Anu wesi anu nan anu gasime Asere, anu uriza inama acece nan nanu yeze ace, nan nanu zatu tarsa anka aco. **31** Nan nanu zatu urusa, nan nanu zatu usu unihenu. **32** Anu wuza utimumu tiginome umaza une uwe me iwono, azo uwuza utimumu tigino tini cas ba, wa imbizo timaru tanu uwuza me.

2 uhari nicha nu wame gusi ozowa unu umadani, hume unu umadani mani. **2** Rosa ingi ugomo Asere machabu unu ahira atimum ma wuza mamarom. **3** Hu unubu kati ucari abaga, unize hu hira kusi unda kim ucharin ba. **4** Kusa wa iza imumba sa ma waza izi gbardang igi ize cin wadi gi ini a nini ina cin me? **5** Kuse usisikima iriba utarsa ogomo Asere uze ini baba nu za kaba uma. Kati ukara ogomo Asere ukiwa utirze utize ta sere. **6** Ugomo Asere mamani madi kuro zo kwadi vi imim ba sa wazi inie. **7** Andi sa wa nyara aziwa ga tize ta Asere andi

zewa uhana iriba imeme. (aiōnios g166) **8** Andi sa be uyahudawa unu pum a massa ba, nigbari ni waze inu him ba, nan disa nyari me, wadi sa tuba nizo nigbari ni uwaa unipum ba. **29** De be wanyari wa ukaba ma wadi gorna unu ugomo sa mazi uyahudawa iriba mani mazi uyahudawa Asere. **9** Vat andi sa waze ini mumu izinze, nigbari ni tuba ni raa anyimo iriba ini, in nu wadi gorona inijisi wa iimumu iboro. **10** Ugomo guna unu uguru me utarsa wa Asere ameme Asere madi yaze nu wa cukuno gongo ga inji ma wa suro ahira Asere ani.

yahudawa ahana malumma. **11** To ugomo Asere madi nyari sime muta achaba. **12** Andi sa wa waze imumu unu tama, adi meki wa wa charin gusa ga tize ta Asere adi huki me yadi sa abuka.

13 Unu madi suborka ahari imumu izizen sa ma waze ba, saidi ma subarja hara imumu iriri ga uboka ugomo Asere. **14** Inge anu zatu tarsa tize ta Asere wisa da wazin inu weke utize ba, wazin unu weke u tize anyimo aweme ba. **15** Imumum sa wa zen inu wazime, izoma imum sa anyitteki ini na anumu amuruba muma, imuma sa wa wazen ira anumu amu roba muwa ma. **16** Ugomo Asere madi eh ma wazen taze unuweh adumu ani ani izen iti zetigime, tu Ugomo Asere. **17** Ige hu mayahudawa me, inugona watonu atize ta Asere har uze unu baze unu bora initine ugomo Asere. Urusa imumum sa mahim, inine ugomo Asere sata cikonus inume. **18** urosa imumum sa mahim inine marosa ugamara mame, wanu garimaka me. **19** Nan nu guna inne kara nu meme unu benki in nanu sa wara anyimo amari mani. **20** Mazi unu bara anu, anu rosa a baga, mazin unu bazize we ti na tihuma. Barki wareje kati ire imum iri we aje. **21** Hu debe sa bezizi anu ya cukuno uzowe inu bezizi unice nuwe ba? Inu sa ubeziziz tize ta Asere me aki kati awozi nikari hu uda huda wuza nikari me ba? **22** Hu debe sa waguna kati a tazi nan uneh besa māzo awe ba hu udawaza weba? hu debe sa utarsa makiri, da wuza we nikari udenge umakiri me ba? **23** Hu debe sa utira bigiri unu inko utize abana me daki wa ira ugongo u inko utize ti gomo Asere ba? **24** Kasi anime sa anyettike unu guna, usoro ushi me anu uzatu urosa Asere wa cami niza na Asere. **25** ni rizi, inki utarsa u inko utize. Abanna me inki hu unu u hankirka u inko utize tini, nigbari nizo anyo ire imum ini ba.

26 A unu zati unigbari ma tarsa u inko utize ti Asere, antani, azo adi bassa uzati nigbari ni meme anice nini gbari me ba? **27** debe sa uzati unu gbari utanda ume uni, ayene, matarsa u inko utize tini kuba rep, azo ma huna we ba, hu sa uzin nu inko utize tini kubu me nu nyettike nan nigbari, abanna me u hangara u inko utize me! **28** De be sa mazi uyahudawa utuba azo unu

3 Barki ani me nyanini ureh aje a Yahudawa, wan nyanini ukem uwe me ahira ani gbarii.

2 Imumu idang ini ko di uya unaa, Utuba me vat, wa hem unu gamirkwa Asere. **3** Nyanini idi kem a Yahudawa age be sa da wa inko iriba ba, uzatu uhem uwe me udi wuu u inko iriba, i iriba ahira Asere udi cukuno sarki katuma.

4 Ahira agino Azoni, barki ani me, ca Asere a cukuno duru kadure, ingi unu ma de una umacico, kasi sa anyetirke, "Agu anyimo atize tu meme udi boo kadure, barki uda ken we ma aye ahira atigomo. **5** A, ani me uzatu me ulau urum me wa bezi uzatu ulau wa Asere, Aneni ti di gu anime. Asere azome unu zatu ulau ba, ma da garziz imum ba, nani ma wuza ani me in gusaaboo ushe uni wanu. **6** Kat i cukuno ane ba, ingi ya cukuno ani me aneni Asere adi iri uneeh. **7** Barki ani me ingi ma wu macico barki in nonzo Asere ani, a ani me nyanini ya wuna ahiram una ma dinii. **8** Yani ya karti tigu, kasi macico sa ti boo, aye aw turi agi ta guna -

"ca ti wuzini imum ibur, barki iriri eh; i, ya ini iteki duru. **9** Ti guni, ti suso ace aru a macico mani, tamu guna a Yahudawa nan anu zatu kaba utize ta Asere agi ana madini. **10** Kasi sa anyetirke, vat unu lau marani ba ko unu inde.

11 Ba desa ma tinka, ba desa ma nyara Asere. Vat wa gamirkwa nigura na chmuno sarki katuma.

12 Ba desa mawuza riri, vat unu gbar dan uwe me daki akem unu inde ba. **13** A kwicau awe me a pokino kasi mucau, Alem awe me a boo nacico, Ti kono ti iwa ti ra ama waa ma nyo awe me.

14 Ti nyo tuwe me ta myinca inti tize ti bur nan tize ti gwangwan. **15** Ti buna ti weme tizi dibe dibe uhana ahira uka kwanko uma yee. **16** Uhuza anu wan užito une uni katuma kawe me. **17** Wa da rusa unah uvenke ba. **18** Wa da kunna biyau ba Asere aje awe me ba.

19 A, ana me ti rusa nyanini tize ta Asere ta guna, ta guna vat ande sa wa ra anyimo me, ca wa impi ti nyo tuwe me, vat uneh udi eh atari ta Asere. **20** Da a ira desa madi suburka Asere badki utarsa utanda, ahira utarsa utanda aka kem urusa imum imadini. **21** A, ana me barki

utanda ugino uni akem una urusa Asere, Anu uhem wa Asere ame ani. **10** Uya una uni abati kurzizo tize ta Asere wan agomo utanda wa ziki me nii, sa amu zina agbara me nani daki a u ani me. **22** Ubenki wa Asere ugino me sa akenzi gbara me ba, nani da amu wuza me ba. Da amu ahira u inko iriba ahira a Yesu barki vat ande sa wuza ba. **11** Ni gbari sa awuzi me barki a bezi wa hem ubezi usassas uzoni. **23** Vat anu wa rizi, kadure kameme kani, barki unya iriba imeme wa siziki we ahira Asere. **24** Barki ugogoni wa uganiya sa da amu wuza me nigbari me, Aani Sere ma cekin duru usuro u vana umeme Yesu. me barki ma cukuno acoh anu nya iriba, barki **25** Asere a wu Yesu ma cukuno una ti cukun ti ma basa we anyimo anu unasa ace, ba sede runta barki unya iriba in mayeh ma Yesu sa awuza nigbari me. **12** A ani me ma cukuno acoh ma igizo, ma wuзи ani me barki ma bezin duru ana nigbari, ande sa da sa nigbari nini wazini ubari umeme, barki iriba ishew imeme ma vete cas ba, wa tarsa una ukadure cangi ku kokoro vat imum me sa awuza adumo. **26** Barki ma bezi uru ugino me Ibrahim, sa da azi amu wuza ni ubari umeme atiye ti kani, abezi me ni ceh nu gbari me ba. **13** Imumu igino sa awu Ibrahim meme mabari, unu bura u vat ande sa ma kaba iriba, agi madi kem uneh azo se a iso me tize makuru ma hem in Yesu. **27** U bezi uru me uraa, barki sa ma nya iriba, ine ini Asere akabi me. **14** imumu iziba, A hira anyanii, katuma, kodi, sede Ingi anu tarsa u iso utize wadi cukuno ahuma, ahira u inko iriba. **28** Ta mara unu guna, unu ani ya cukuno uwuna iriba uzome in katuma ma bari u ira Asere barki katuma kame se unu in tize ti gino me ta cukuno uzatu katuma. **15** inko iriba ahi ra Asere. **29** Nani Asere me Asere Barki u iso utize ti gino me ti hirziza Asere a Yahudawa ani cas, Da Asere an desa da wa mu iriba ahira me sa u iso utize uzoni, imumu iburi kaba tize ta Asere: Ane ani, Asere anu zatu kaba izoni. **16** Ani me ani u inko iriba wa hibinani, Asere ani cangi. **30** Ta buna utanda ugino me ani me barki abezi uhem wa Asere, barki arusi barki be u inko iriba me? kati icukuno ani ba, unu nya iriba Ibeahim da agi ande sa wa ra una barki anime ta hem unu tanda me. **31** Igusa agi udungara u musa cas, nan ande sa wa inko mu u inko utize me ura anyimo ukadure kani? ida cukuno agi wa canti u inko utize ba.

4 Nyanini tidi gu ahira ucokoro acokoro aru

Ibrahim. **2** Agi Ibrahim ma suburka barki katuma kame kani mada zome ini mum ubezi ubari, ani me ahira Asere. **3** Nyanini tize be ta Asere ta guna, Ibrahim ma hem ina Asere, abati me unu hem in tize ta Asere. **4** De sa ma zin jatuma ka geme ahira anu nyanki be e imum, imum sa adi nyanki me ane ani barki katuma kame kani sz ma wuza. **5** De sa ma da wuza katuma barkianya me iri imum ma hibina ahira Asere, de sa ma sobiso ande sa wa wuza imumu iburi, aka bura me nyimo anu inko utize ta Asere iriba. **6** Ane ani Dauda ma buki ani ceh ni desa Asere abati me anyimo anu iso utize tume a mu riba mu we me barki ada nya we iri mum ba. **7** Sa ma gu, anu inko tize ta Asere amu riba mu we madini mawe me aveten, akuri avisat madini ma we me. **8** Imum irum irunta ihuma ande sa Asere mada bata me anyimo ana madini. Adi basa ti mum tihuma ahira adesa da Asere akem me in madini ba. **9** A wuza imumu iriri ahira ande sa wa kaba tize ta Asere ba nani vat nan andesa wa kaba ba, imum be sati boo, abata imumu ihuma ahira Ibrahim barki

uhem wa Asere ame ani. **10** Uya una uni abati me nii, sa amu zina agbara me nani daki a u ani me. **22** Ubenki wa Asere ugino me sa akenzi gbara me ba, nani da amu wuza me ba. Da amu ahira u inko iriba ahira a Yesu barki vat ande sa wuza ba. **11** Ni gbari sa awuzi me barki a bezi wa hem ubezi usassas uzoni. **23** Vat anu me sa anyetirke da anyetirke barki Ibrahim mani cas. **24** Wan haru cangi haru ande sa ta hem u u hirza u Yesu anyimo iwono. **25** ana nigbari, ande sa da sa nigbari nini wazini cas ba, wa tarsa una ukadure cangi ku kokoro vat imum me sa awuza adumo. **26** Barki ma bezi uru ugino me Ibrahim, sa da azi amu wuza ni ubari umeme atiye ti kani, abezi me ni ceh nu gbari me ba. **13** Imumu igino sa awu Ibrahim meme mabari, unu bura u vat ande sa ma kaba iriba, agi madi kem uneh azo se a iso me tize makuru ma hem in Yesu. **27** U bezi uru me uraa, barki sa ma nya iriba, ine ini Asere akabi me. **14** imumu iziba, A hira anyanii, katuma, kodi, sede Ingi anu tarsa u iso utize wadi cukuno ahuma, ahira u inko iriba. **28** Ta mara unu guna, unu ani ya cukuno uwuna iriba uzome in katuma ma bari u ira Asere barki katuma kame se unu in tize ti gino me ta cukuno uzatu katuma. **15** inko iriba ahi ra Asere. **29** Nani Asere me Asere Barki u iso utize ti gino me ti hirziza Asere a Yahudawa ani cas, Da Asere an desa da wa mu iriba ahira me sa u iso utize uzoni, imumu iburi kaba tize ta Asere: Ane ani, Asere anu zatu kaba izoni. **16** Ani me ani u inko iriba wa hibinani, Asere ani cangi. **30** Ta buna utanda ugino me ani me barki abezi uhem wa Asere, barki arusi barki be u inko iriba me? kati icukuno ani ba, unu nya iriba Ibeahim da agi ande sa wa ra una barki anime ta hem unu tanda me. **31** Igusa agi udungara u musa cas, nan ande sa wa inko mu u inko utize me ura anyimo ukadure kani? ida cukuno agi wa canti u inko utize ba.

memani ucokoro uru va. **17** Kasi sa anyetirke agi, ma wu a we ucukuno acoh ati lem vat, Amyinca tize ti gino me Ibrahim ucokoro uru mani ahira Asere de sa ma nya iriba ahira ame, me mani unu bari ma titi timum sa ti zo ba nan tige sa ti zii. **18** Uwuna iriba Ibrahim izi gusi izome in katuma ba, vat anu me ma ri aje unu wuзи riba ni, ma isi iriba ni manno ma cukuno acoh ati lem gbardan, a anime barki sa awuza me tize ta bangame,"ane ani bi sana buwe me bidi cukuno. **19** Uganiya me Ibrahim ma zin ti weh ni ino da ma wuna seke anyimo u iso utize ta Asere iribame, barki ma hira mazin ni kara ani pum numeme vat unu guna ma mu unah, wannu guna Saraya uneh umeme mamu aka uganiya u yoh. **20** Da ma kem mare ma aye ba ubuka Asere abezi uzatu u inko iriba, ba ma kinki nikara anyimo u iso iriba sa abuki me agi,"Ane ani bisana bi we me budi cukuno. **21** Ma hem anyimo iriba meme vat i um sa Asere ma buki ani ceh numeme idi cukuno ani me. **22** Ani me vat ya cukuno me imumu u iso iriba. **23** Vat anu me sa anyetirke da anyetirke barki Ibrahim mani cas. **24** Wan haru cangi haru ande sa ta hem u u hirza u Yesu anyimo iwono. **25**

Yessu, desaanya me barki madini maru, akuri ahirza me barki ti kem u biki ahira Asere.

5 A zorson duru in kadura, ta cukuno man nan

Ugomo Asere nan niza ni vana Asere Yesu unu kaba uru. 2 Usuro ume uni ta kem ka dura ku runta sa ti turuni. Ti zini riba irum, barki imum be sati bee mazu ma Asere. 3 Azigino cas, ti kuna urunta ijasi me but sa ti zin. 4 U inko iriba u eze unu re aje, u re aje uze ini riba irum imum be sa udu wuzi. 5 U inko iriba uda wuza unu urii, barki u inta Asere be sa mara iruba iru me anyimo abi be biriri bi ge sa anyan duru. 6 Uganya sa ta ra amare a uganiya be uni unu kaba uru ma wi, barki ande sa wa ra amare. 7 Idi cukuno ijasi ini ingi uye ma wi barki unu be sa ma tame tize ta Asere. in hira uye mada wono barki unu uriri mani. 8 Ine ini Asere abezi ukaba urume, sa ta zi anu cara abanga, unu kaba uru mano ma wi barki haru. 9 Imum idang me, akaban duru anyimo amaye mame, ine ini idi wu ti kem uribi ahira Asere. 10 Sa ta zi anu ishina tino ta barksa nan Ugomo Asere ahira iwono i vana umeme. 11 Azo agino ani cas ba, tizi ini iriba urum ahira Ugomo Asere uru Yesu unu kaba uru. 12 Sa unu inde mani ma cari abanga age besa aribe uneh, abine ani iwono ya ribe ucara abanga iwano ya ribe anu vat, ahira ande sa wa cari tize vat. 13 U inko utize wazi, ucara utize wa rani, ucara utize uzoni inki daki u inko utize uzoni. 14 Sa azi anime, iwono ya ra anice na Adamu, Musa mada sarki u aye. Ta ra ani ace nan debe sa daki wa cari abanga gusi Adamu me sa wuzi udiz u i ceh, ahira u u ge sa mara una u aye. 15 Sa izi ani me, u nya imum ini riba ka inde, azo ucara utize tini tizi ba, ingi ucara utize idi hunguko anu gbardang iwono ya cukuno uguna, urunta Ugomo Asere nan imum be sa ya nya we mazu mu runta unu inde, Yesu Asere, ma cukuno pash Asesere anu gbardang ikuri i iki ani me 16 U nya imum igino me izome gusi ti mumu tanu cara abanga, iri guna ani me, uweki utize, wa aye ahira anu cara utize ahira unu inde. U ira uguna wa rusa, imun ukem unu ugino uni wa wu tikem usuro atar ta Asere. 17 Ingi ucara utize tini inde tini ya wuna iwono ya kem ahira ati cukum, ana ge be sa wa kem mazu me, nan imum igino me sa unu inde ugino ma kem ini anyi o aniza ni Yesu unu kaba uru. 18 Sa, ucara utize tini inde ugino mani wa wu aweki tize, ahira unu ugino wa

wu anu wa kem una u venke. 19 Gusi unu inde ugino sa ma wuzi udira unice, anu gbardang wa cari tize meni ahira unu inde ugino me wadi kem uribe Asere. 20 A soki u igizo utize ti gino me barki ucara utize uwu gbardang, ahiran me sa ucara utize urani, ahira me ani tize ti riri ta tekin ungbardang. 21 Gusi ucara utize wa cukuno iwono, ane ani Asere ma tarsan haru uhana uvenke uzatu umara anyimo Asere unu kaba uru. (aiōnios g166)

6 Ani ti gu ani, tidi re aje unu cara abanga me ni, tize ta Asere ti en duru. 2 Kat i cukuno ani me, haru sata mu wono a yimo ucara abanga tidi kuri ti cukuno anyimo mee. 3 Ita shi guna anu gbardang azoro we anyimo aniza ni Yesu Ugomo Asere, azoro we barki iwono ime ini. 4 A vete duru nan me ahira uzoro iwono imeme ini, sa ma hiri icau, barki ni kara na co, ine ini ya wuna ti haka anyimo atanu tiso. 5 Inki ti haka nigo me nanme ahira iwono imeme ine ini tidi cukuno a inde nan me barki uhira umeme. 6 Sa ti urusa anu me, abaki ucara abanga anipum niru me nigo nan me, barki asopi abanga ubura apum arume, awu ani me kat i ti cukuno arere. 7 Inki unu ma wono makem nikara asesere ucara abanga. 8 In ki ta wono nigo nan me unu bura uru tidi cukuno nan me. 9 Ti rusa, ahirza Yesu anyimo icau, mada kuri ma wii, barki iwono izo me inikara asesere ame ba. 10 Sa ma wii, ma wii ka inde kani cas sarki ukinkini, ana me maciki ti cukum ta Asere tini. 11 Ane ani shi me idi ziki ace ashime gusi mu kizi muni ahira ani kara nu cara abanga, shi be anu vingizi wani ahira Asere unu kaba sa Yesu. 12 Kat i ikabi ucara abanga ucukuno shi apum sa idi wiji, kat i itarsi myai maje imu be sa idi hunguko muriba mushi me. 13 Kat i iziki ti hihira tishi me iwuzi katuma ki mumu izenzen, agino me nya na ace ashi me ahira Asere, ya wuna reb unu kara me atari ti iwono uhana ukem uvengize, ikuri iwhiti tihihira tishi me ahira Asere barki katuma ka huma. 14 Ucara abanga uda cukuno me ace ashi me, sa ida rash i anyimo ubezizi utize ti Musa ba, irani anyimo urunta Asere. 15 Nyanini ani me, barki ya cukuno ti cari abanga ni barki ubezizi utize uzome ini kara ace aru me ba, barki urunta Asere? Azo me ani ba. 16 Ita shi uguna inki ya nya ace shi me ahira uye idi cukuno arere unugino me, nani icukuno arere ucara utize, imum sa idi han shi iwono, nani icukuno arere

Asere sa madi han shi iwazi imumu iriri. **17** tukum ahira u'inko utizee ine ini ya ayen unu Barki ani me, ninonzo na cukuno ahira Ugomo rizo ahira am. Gusi sarki u'inko utize ba madini Asere, sa yazi anu cara abanga wani, ana me mada cukuno iwono ini. **9** Ure uganiya sa mazi izinu tarsa vat iriba shi me usasa na ubezizi unu uhuma mani sarki urusa u'ingizo utize, sa imum be sa irani anyimo ini. **18** Azauka shi ma rusa uwuza imum iriri, madini ma cukuno anyimo ucara abanga, ya cukuno arere urunta. ma huma mi induku wi. **10** Kadura ka Asere **19** Inki inboo shi tize tigeme gusi unubu mani, sa kazi kadi nyam uvengize ka cukuno iwono barki ani me usiziki me ushi me unipum u i ahira am. **11** Madini ma kem ana tukum usuro gusi uzina sa yazi iwiro ti hihira ta pum ashi u'inko utize, ma dusa ma ragizum. Usuro u'inko me ahira unya ace imum izenzen nan nu wuza utize wa bezum iwono im. **12** Ani me, u, inko imum ibur ige be sa ikingizi, ane ani idi witi utize urizi lau, nan unu inko utize me uzi lau, tihihira ti shi me, ahira u nya ace urunta barki rep nan unu rii. **13** Uwuza imum ihuma, idi icukuno ande be sa wazi lau ahira Asere. **20** hungukom iwono? Kati i cukuno ani me, madini Uganiya sa yazi arere ucara abanga, yazo shi mane mani ma cukuno imum izenze madi bezi myai in katuma kurunta. **21** Nyanini ya kem nice ni mani a hira uwuza imum me sa irizi, ya ahira imum be sa be ya cukuno imum mu eh, ayen ini wono ani ce num usuro u'inko utize, u maza imum igino me iwono ini. **22** Ana me madini madi cukuno izeze sarki imum ubata. **14** azauka shi usuro ucara abanga, ya cukuno arere Asere imum sa ya kem ine ini ya hanan shi ati cuku m ti lau, tige be sa ta nya shi ti cukum ti zatu marsa. (aiōnios g166) **23** Imum sa udi hiri ucara abanga iwo o ini, imum be sa Asere anyawe, ine ini ti cukum ti zatu marsa ahira unu kaba uru Yesu Ugomo Asere. (aiōnios g166)

7 Shi ni henu, ita shi inzin tize nan ande sa wa rusa u'inko utize vat unu un uvengize u'inko utize wa cukuno imum iwuza. **2** Kasi vanaa u'e waanya, ubara utize wa tirza me ahira uruma umeme inki mavengize. Inki uruma umeme ma wono, ma suro ani zin na nya. **3** A, anime, inki uruma me ma vengize ma wuza anya nan uye atiti me une utarsa ahanaa aruma. Inki uruma me ma wono, ma suro ani zin na nya mada ke ma wuzi are anya. **4** A, ani me nihenu, ya cukuno anu wujo anyimo ubara utize ani pum ni ugomo asere. Barki ani me ya cukuno apum a'inde nan desa ahirza me iwono, barki ti nya ugomo Asere imum ihuma. **5** Uganiya sa ta rani anyimo anipum abanga ati mumum tu unee areki acece aru anyimo me, i ne ini yaa hunguko duru iwono. **6** Ani me asuzon duru anyimo u'inko utize. Ta wi aseser imum me sa ya tiri duru. Barki ti nonzo Asere anyimo abi be biriri bi soo daki u'inko utize tikuzu sa anyertike ba. **7** Nyanini ti di buki nani u'inko utize me imum ima dini mani? Ane ani, i da cukuno inda rusa me imum be sa izi ima dini sarki u'inko utize ba. Inda taa me ni'eru, sarki u'inko utize ba, u'inko utize wa gu kat i wuzi ni'eru ba. **8** Barki anime madini ma kem ana unuu me sa ma raa iriba im. **23** Ma ira tire ti mumum anyimo am sa ti zin in nikono nan ti mumum ti riri anyimo iriba im. Yaduku sokum anyimo ani rere imum imadini sa ira ani pum num. **24** Mi unu mani sa inda zom iri imum ba. Barki ani me aveni madi benkum ma karti iwono ini pum ni geme? **25** Ma wuna iriba irum unu ugomo Asere usuro UYesu barki ani me indi tarsi tize ta Asere anyimo iriba im. Anyimo ani pum in tarsa timumum ti madini.

8 Barki anime ukasaka aka rizo urani ba, ahira andesa wa tarsa bibe Asere Yeso. **2** Barki u hani ubibe bu vengize anyimo abibe Asere Yeso ma kurzo, duru tize andesa a susuwe anyimo

amadini ahira amadini nan ni wono. **3** Anime tarza utize. **21** In nu guna ubarka uni me ini ce imum besa tize tini kabbo daki tize tihuna tini nume wade kem usuro anyimo ani nunzu niwe inko ba barki usisi kirme anyimo ani pum, chi, ade eye iwe inu nonzoko ugungui wahana Asere atumi vana ume in mu hinu mani pum ni Asee. **22** Ti rusa ubarka wa Asere uni uni vat uni madini barki ma nya nice nume barki madini u erino wanu pazeza uya ingo nan uhana ukani ma wozi Asere anya imadini anyimo anipum. me. **23** Indaki anime casi ba, nan ni haro me **4** Ma wo anime barki imum sa nayar ini atize ace aro me, sa tizi uhina waje ubibe haro ace tini ku boo ti kem umyinca anyimo aru, haru aro me tizizn inu ezu anyimo aro, ti zin inu be sa ti haka idaki ani pum ba, anyimo abibe bi ukaba uro me, uni uni uvike wa pum aro me ririn ba Asere. **5** Anime sa wa ciki anyimo apum anime. **24** Ahira u nya ace aro a nyanduru u vige wonno wa hiri timumu ti nipum wa wuzizi ki uro me, ana me innum bisa tizen in nu hira ziziki itini, ani gisa wa haki ahira abibe biririwa kasi ide wu indaki ta mu ira eniba barki u eye kurzo mu reba muwe me ahira abibe bi riri. **6** mani maka insu aje innu guna ma ire kadure ka Desa ma inko iriba anipum unu wuna ma ni ini in hira. **25** Inka tizin kadura ki mum sa daki inko iriba abibe ba Asere uvenke nan ni iriba ta ira eni ba, kini ti nyargi ini inireba ishew. ishew. **7** Anime ani desa ma inko iriba annipum **26** Anime ani, bibe bezin innu benki uru u nisi ishina ini mazin nan na Asere, mada tarasa me ziki me niru me, ana me ti data duru ane ani u inko utize ta Asere, nani marusi. **8** Adesa ti di wu biringara ba, ane ani bibe me inice warani anipum wada rumza ugomo Asere iriba nume mazin innu tira utari barki haru me nan ba. **9** Vat anime, izoshi anyimo anipum ba irani nu ezu nan nu ezu sa adaki abuki u gbardang anyimo abibe, inki kadura kani, bibe ba ASere bi uni ba. **27** Me sa ma nyara iriba marusa ini ciki anyimo ashime. Anyimo asime desa mazo ireba ibibe ba Asere, barki mazin innu tira utari me be bibe ba Asere ba me azo ume mani ba. **10** barki anu utize ti kadura ahira ubasa umeme. Inki ugomo Asere mara anyimo aweme ni pum Ugomo Asere me. **28** Ti ruzan innu guna anigbe nuwe ni iririni ahira madini, abibe kizi ahira uni wazin in mu ruba ma gbindriko uni henu ugono riba iriri. **11** Inki bibe bi gisa hirza Yeso anyimo Asere, maka wuzi tire timumum barki weme, a mu cau bi kizi anyimo ashime, me desa ma uhana ukem imum iriri u hana vat andesa adi hirze Yeso madi nya uvenke anipum ashime ani titi we barki ubasa umeme. Vat u timum tini wuno usuro ubibe, sa ma kizi anyimo shi me. batu cukuno imum iriri. **29** Barki anime ani **12** Ni henu inzi ni mum ibuka in daki anyimo a andesa marusi ubasa u muruba mu we ma wu pum ba, sa indi wuzi anyimo utarsa u ni pum. wa cukuno ini mum kang unu henu nu vana **13** Inki ya wuza ti cukum ahira ani pum, in we ume, barki ma cukuno vana u tuba anyimo ani anime, inki ahira abibe ihuza bi wuza-wuza henu ni gbardang. **30** We sa ma ziti inu titi we, bini nipum, indi vengize. **14** Vat andesa bibe ba ana gesa ma titi we, ma gminca we, ana gesa Asere bi tarsan in we vat wuza bini nipum, indi ma gminca we. We wani ma wu we gongon. **31** vengize. **15** Indaki yakaba bibe beni nonzo sabi Nyanini tidi gu ini nan ni mum igino me. Inka bi biyyau ba. Barki anime, yakabi bibe icukuno Asere azi nigo nan haru aveni madi wuzi ishina ana indai, ahira ameme ani ti yeze agmirang ti nan haru? **32** Me sa daki ma kartin vana ume tisa inni kara, "hu aco uro." **16** Wa wuna manya ba, ma nya me barki haru vati, nyanini idi karti u impo amaru nigo nan bibe innu guna haru u nya uro timumum boo nigo nan me? **33** Aveni hana Asere wani. **17** Inka haru ahana Asere madi en in tire tize tu ja ginka abanga ahira wani, haru anu kaba wannu, anu kaba Asere. ahana Asere, ugomo Asere mani ma gmyinca Haru me anu kaba wani nigo nan nu ugomo ahana ame. **34** Aveni madi ma tirizi unu? ugomo Asere, anime ani ikatasira nigrere nigo nan me ade Asere sa ma wii barki haru ma wuzi ama aki kure a nonzoko duru nigo nan me. **18** Ma wuze anime miunu ge besa ma hirsma me, mazi iti ugun guna kasi inu guna uzatu ti we tigeme gomo nigo nan Asere ahira a gongon. Me mani indaki wa bare abati uni nan ni nan sade be zen mazin nu tira utari barki haru me. **35** Aveni duru. **19** Barki bibara ba Asere bizi nu nyara bi madi harim duru nan ni riba ishew ya Asere? iri uboka ahana Asere. **20** Atuzu ugungu ubi bara uzatu uganiya ucukuno me iriba, uzito nan nu bara ba Asere, asume ini reba ime ba, ani anime kunna apum nani udira imum, ubebeti a uvira? desa matuzu ugungui me, marani ahira anu **36** Kasi inda be sa anyettike, "barki hamani azin

unu huza uru vat ani hiri a kurson duru kaniya num nikuri, ni ribe anyimo une vat. **18** Ane itam azinno wesi me?" **37** U vat u timumum ti ani Ugomo Asere ma kunna ugogoni udebe sa geme ti tekin ini kara agu haru ta kem maroo ma zauka, uye wu me ma cukuno gbas. **19** Idi ahira ameme sa matarsa haru in ni riba ishew. iki ni mi igu, "nyanini ya wuna ugomo Asere **38** In anime ma ira kadura in nu guna nani iwe ma nyara ukem usiziki anice na nu?", aveni ini nani uvigizi nani uhana akatuma ka meme ma dake ma ri nikara ni ruba imeme? **20** A nani tigomo, nani timumum ti ana me, nani ure uhira, hu aveni sa wa bari uvovi bigiri nan timumum tige be sa ti eze nani ni kara. **39** Ugomo Asere? Adake akem imum sa uye ma Mani ujuko, nani uconcong unice nani iri imum bara i gun desa ma bara ini "nyanini ya wuna ubari umeme daki wa bari wa harin duru wanu tarsa iriba ishew ugomo Asere, sa mara anyimo muti nyanga mada zoo me in nikara inguna ma ugomo Asere Yeso ugomo uru ba.

9 Ma buka shi kadundure anyimo ani za ni kiristi, inda boom macico ba, iriba im ibezizim imum ibibe biriri. **2** Ami, inzin ina puru abit wan unu pazaza iriba izatu umarsa **3** Barki mi, unyara um acari mini sarki. Yesu nan anu henu um an desa wazi am, anyimo amagasiya mani pum. **4** Wee wani A'israila wa hem unu rii nan innu u'inko utize wan unu nyanki ubara utize nan ninonzo ni ugomo Asere kasi inda sa ma ziki. **5** Ani lem niwe nini Yesu ma suri nin, ugomo Asere maa wu we ni lem ni riri. I cukuno ani me. (**aiōn g165**) **6** Barki ani me ida zoo gu tize ti ugomo Asere ta rizo ba. Daki vat desa ma raa a usraila ma cukuno u'israila ba. **7** Ane ani daki vat bisana bi Ibrahim wa cukuno ahana ame ba. Usuro u Ishaka adi ku guna bisana bi shi me ba tubusa ni. **8** Ane ani ahanaa ani pum wa d a zo we ahanaa Asere ba. Ahanaa ubarka utize we wa cukuno bisana bi meme. **9** Ane ani ubarka utize me wa cukuno. Uganiya ugeme indi e in nya Saraya vanaa uruma **10** Daki ane ani cas ba Saratu ma wuu apuru nan ure unu sa ma cukuno acoo aru me mani Ishaku. **11** Daki amu yoo ahana me ba nani agu wamu wuza imum iriri nani izenze, batu unyara ugomo Asere udi cukuno abizauka, daki ahira akatu ma ba, idi cukuno ahira adesa ma titu duru. **12** Agun me unanu me madi wuzi unu uneze umeme ni rere. **13** Ane ani anyerttike, "ma hem in Yakubu ma nyaru in Isuwa". **14** Haru tiku gu nyani ni? Ure usizikime ahira Ugomo Asere urani, ka iwu ani me ba haa. **15** Ma gun in Musa "indi kunna desa indi kunna me, indi ori desa in kunna urunta ume." **16** Ane ani, daki barki unyara ume ba, nani usum ume ba, barki Ugomo Asere desa mabezi usheu. **17** Tize ti Ugomo Asere ta gun in Fir'auna, barki imum igeme ma yeze we batu in bezi nikara ahira awe me, batu niza num nikuri, ni ribe anyimo une vat. **18** Ane itam azinno wesi me?" **37** U vat u timumum ti ani Ugomo Asere ma kunna ugogoni udebe sa geme ti tekin ini kara agu haru ta kem maroo ma zauka, uye wu me ma cukuno gbas. **19** Idi ahira ameme sa matarsa haru in ni riba ishew. iki ni mi igu, "nyanini ya wuna ugomo Asere **38** In anime ma ira kadura in nu guna nani iwe ma nyara ukem usiziki anice na nu?", aveni ini nani uvigizi nani uhana akatuma ka meme ma dake ma ri nikara ni ruba imeme? **20** A nani tigomo, nani timumum ti ana me, nani ure uhira, hu aveni sa wa bari uvovi bigiri nan timumum tige be sa ti eze nani ni kara. **39** Ugomo Asere? Adake akem imum sa uye ma Mani ujuko, nani uconcong unice nani iri imum bara i gun desa ma bara ini "nyanini ya wuna wa barkam ani me?" **21** Nani unu bara umuharu muti nyanga mada zoo me in nikara inguna ma wuzi katuma ku ira iriba imeme ba. Mada ke ma barka imum iriri nan izenze. **22** Nyanini idi cukuno, inki me ugomo desa ma nyara ma bezi ucornome iriba imeme ma bezi ubari umeme amasaa. **23** Anyimo ani me make ma natti iriba kang ahira ubezi ucorno me iriba sa i bee uhuzu anu ahuma? nyanini idi cukuno, inki ma wuza imum igeme batu ma bezi ninonzo ni meme anice ni iriba inezo imeme ahira ani nonzo ni meme. **24** Nyanini, inki ma wuza imum igeme barki haru, de sa ma titin duru haru sa tida zo me Ayahudawa, haru andesa wazi ana madini. **25** Kasi inda be sa ma buka anyimo unyertike uHosiya unu guna "An de sa wa zowe am wa cukuno am, anu me sa ma gam we in gu ma hem in we". **26** Rep, ahira me sa aguna wa zoo we am, abini me adi gun we ahana Asere. **27** Ishaya maa poki anyo abanga anu U'israila ma gu, "inki anu u'israila wa cukuno gbardang kasi bikiki bi uraba udang, ukasu uni adi buri we". **28** Sarki udondonokino Ugmo Asere madi wuzi katuma ka meme anyimo unee vat ma mari. **29** Ishaya ma kuri ma buki "sarki Ugomo Asere unu bari ma ceki bisana adumo barki haru ba, tida cukuno gusi Usodom tida zina kasi Ugomora." **30** Tiduku guna nyanini? ana madini me sa daki lau ba, waye wa sana, ukem ulau barki uehem wasere. **31** A Israilawa sa wa wuzi morso mu nyara tarsa una uriri wasere, daki wa kem ba. **32** Nyanini ya ayen ani me? barki daki wa nyari ini iriba i inde ba, yaa cukuno ahira atuma kani. we wonno wa pilliko ani poo nu wuza upillizino. **33** kasi unyertike utize tu ugomo Asere ta buka "mi be ma nukka nipoo Usihiyona, nipoo nupilko sa nidi wuu anu wa rizi. Vat desa ma hem mada kunna me mu'ii ba."

10 Anu henu um, unyara iruba in nan bi ringara bum Asere barkiwe ine ini barki

wakem ubura. **2** Barki manya tize awe agi wazin **11** Indi iki, nani Asere anyarizi me anu nu inko iruba Asere, anime daki u rusa ba. **3** ameme? Idake icukono ani ba. Mi unu Wazo me in nu rusa imumu ihuma ya Asere wa Uisraila mani bisana bi Ibrahim, ani lem ni inko ace imumu ihuma iwe. Dakawa nya ace Biliyaminu. **2** Ugomo mada nyari me anu ameme awe imumu ihuma ya Asere ba. **4** Abine me Yeso sa ma rusi we dati utuba ba. Ida rusa unyertike me mani umyinca imum iriri uhana andesa wa utize ta Asere taa buki ahira alliya, sa maa riki hem. **5** Musa ma nyettike ahira imumu ihuma Ugomo Asere tari anice anu Israile? **3** "Ugomo sama kem uweki utize tini kubu, "unube sa ma Asere ahuzi anu ubezizi utize ti we me. Wa kure wuza imum ihuma uweki utize tini kubu, madi wa pusi ubagadi uwe me. Mi mani cas ma dee, huma ahira imum ihum." **6** Anime imum ihuma wa nyara wa huum. **4** Ugomo Asere maa kabirka ya ē ahira u hem uni, "kati igu amu ruba mu ma gu me nyanyini? Ma kabirka ma gu "ma shi, aveni madi nyene uhana asesere?" (Barki inko any a'ino usanare an desa daki tunguno ma tuzo Yeso adizi). **7** Kati igu, "aveni madi tu makiri ba'al ba." **5** Vatin ami me, ana me ukasu uhana adizi?" (Aveni madi surni Yeso iwono). urani sa a zauka we barki iriba isheu. **6** Inki ya (*Abyssos g12*) **8** Anime nyani magusa? "Nigura me cukuno barki iriba isheu ini, daki ya cukuno nizi mamu nan hu anyimo anyo aweme nan ni barki katuma ku unu ba. Daki ya cukuno iriba rubu iwe me." Nigura nu hem, nigewe sa tiboni. sheu ida daza me iriba isheu ba. **7** Nyanyini idi **9** Barki inki wabuk inna nyo aweme, Yeso ugomo ku zi? imum be sa A, Israilawa wa zi unu nyara mani, wa hem iruba iwe me agi Asere a hirzam me, daki wa du ku kem ba, iye ya cukuno an anyimo iwono, udi kem ubura. **10** Barki in ni desa azauka we kem ukasu wa cukuno gbas. **8** ruba unu ma henzi uhana imumu ihuma, in Ya cukuno gusi sa anyertike "Ugomo Asere maa na nyo ani unu ma boo uhana ubura. **11** Barki nya we bi be bi ubgas nan ituri, a je sa wada hira tize ta Asere taguna, "vat desa ma hem ni madi me ahira ni ba, ti tui sa wadi da kunna me tize da kunname mu i ba." **12** Abanna me usassas ni ba, a nyimo uwui ugeme." **9** Dauda ma guna urani atii uyahawa nan unu zatu tarsa Asere. "caa utebur uweme ucukuno gusi imum i mensi Abana me vat uwe ugomo Asere u inde mani icere, imum imensi inama, nipoo ni upilizino awe, me unu kem mani uhana adesa vat matita nan nugarza imum be sa wa wuza. **10** Ca aje me. **13** Vat desa ma titi ni za nu gomo Asere aweme acukuno bilit batikati wa hiri ahira ba. madi kem ubura. **14** Aneni wadi titi deba sa daki Amaru aweme adi tunguron sarki umarsa." **11** wa hemin mw ba? ire wadi wu ane ni wahem Har kanime izin unu iko, "nani upilliko me udi in desa daki wamu kunna iri mum ame ba? **15** biki uguna wa rizi?" Asere awu kati icukuno Aneni wadi wuzi tize me, inki daki atuma we ni ani me ba. Barki usiziki uweme anu amadini ba? kasi sa a nyettike agi, "aneni idi cukuno anu wa kem masaa, batikati wa kunna ishina. **12** Inki aye intize me!" **16** Anime daki vatti ni wakaba usiziki uwe me wa cukuno ukem une uni, u dira tize maba. Ishaya cangi magu, "ugomo Asere uwe me ukem wa na amadini uni, nyinini uwa aveni ma hem in tize tiru?" **17** A anime uhem uvu uweme udi bezi? **13** Ana me izin tize nan u eze ahira ukunna ukunna me usuro utize ti shi ana madini, mi sa inzi unu dungura ahira Yeso. **18** Anime ingu, "nani daki wa kunna ini ashi ana madini in kunna in katuma kam. **14** ba? ē, rep" ni myiran nu we nasa mirka uneet Inhira indi dari mu riba ma desa tizi a'inde nan vat, aguran awe abiki uhana ubinani uneet." **19** we. In hira ti di benki aye awe me. **15** Inki ya Kani maguna, "nani isaraila watawe niba?" u cukuno unyare uwe me udi cukuno abarka une tuba musa magu, "indi wushi i wu iruba nan ni uni, ukaba uweme udi cukuno ukem uvegize eru nan ni mumbe sa daki anabu ba. I mumbe uni usuro iwono? **16** inki a barka bisana bituba sanbasa a banna me ine ini anabu sa wa zome uhina, ane ani nitini me. Inki abarka niji ni innu rusaba, indi wuzi katuman we in hirza bisana me, ane ani irii me. **17** Ana me ingi amu shi muruba." **20** Ishaya in ni ruba iku magu, pusa ire iri, ingi hu iri utiti uni jaa, apata nan "andesa daki wa nyaramba wayen ne wa kem. we, inki iciki nigoo me ati jii ti utiti u'olive. **18** Ma aye ahira andesa daki wanyaran ba. **21** A kati uwuzi irii me uwetere ba. Inki wa wetere isaraila maguna, "mawito tari tum ahira anu ma, daki ha mani u'inta tiji me ba, tiji me tini ti anu zatu ukunna vat uhana u ka rizo wui, barki inta we. **19** Idi ku gunna, iri me ya pusa batim in kem ahirabumeki. **20** Kadure kani, barki

uzatu unya ace awe ani ine ini ya wu wa pusa, tonno nin ini kara barki uhem ushi me. Kati i yeze ace ashi ba, k unna nin biyau ba Asere. **21** Sarki Ugomo Asere ma tarsin iri ituba shi ma mada tarsan inshi ba. **22** Duku ira nin, abaga upazaza Ugomo Asere. Nire nikira, u pazaza wa e anice na Ayahudawa sa wa rizi. Nire nikira usheu Ugomo Asere wa e ace ashi me, inki ya re aje anyimo usheu umeme. Nani shi ma adi koruko shi ma avete nin. **23** Sarki daki wa ri aje unu zati unya ace, a da meki we a zeni. Ugomo Asere mada ke ma kuri ma zen we. **24** Inki akoruko anyimo utiti usas, nan unu wuna Asere inki shi anyimo utiti uriri. Aneni abanga Ayahudawa, sa we wani iri me Asere abarka anyimo utiti ulive uwe me? **25** Inda nyaram shi icukuno sarki urusa imum ini hunzi ni gema ba nihenu, kati icuno sarki ubasa ti memeru. Imum ini hunzi ni gema ya in ni jas cingili ahira anyimo a Yakubu. **27** Udi cukuno une uni barka utize tum nan we, uganiya sa indi kpici madini ma we me.” **28** Abanga atize ta Asere, a game we barki shi. Nire nikira barki uzau ka Ugomo Asere, a nyara we barki anu tuba aweme ani. **29** Azi anu uzatu ukunna utize ta Asere ani unu tuba, shi be ya kem uvenke, barki uzatu ukunna utize ti we. **31** Ine ini ya cukuno barki ukem uvenke ushi me, we ma wa dake wa kem uvenke. **32** Barki Ugomo Asere ma korso uzatu ukunna utize, bati ma bezi iriba ish eu imeme anice nanu vat. (**eleēsē g1653**) **33** Wuyil, uconco urusa nan ubgardang Ugomo Asere uda zo me ini imum bata ba. Adi wuu aneni abati u'inko utize timeme, ada ke arusi nibaba ni meme ba. **34** Aveni mada ke ma rusi iriba i Ugomo Asere? Nani aveni ma bari ma cukuno unu gamara ume tize? **35** Aveni ma tuba unya Ugomo Asere ire imum, sa di kurzo me ini? **36** Barki me mani, usuro ume uni nan ahira ame ani vat akenzi timumum nin. Caa tinonzuko niza ni meme sarki umara, na icuno ani me. (**aiōn g165**)

iriba icukuno wasi isan zi muruba mu shine vat, vat barki ibezi imum be sa Asere anyara, imum iriri sa madi kabi. (**aiōn g165**) **3** Usuro imumu iriri sa awuzani ni in nya vat uru tise, kati ma ziki ni ce nume uzina sa in zi, cah marusi in nice nume, ubinani uhem sa Asere anyame. **4** Kasi tihihira gbardang tigati ani pum ni indai, tihihira tiginome katuma ka indaime kani. **5** Ane ani haru me, ko sa ti ori, ni pum ni gafi koruko shi ma avete nin. **23** Sarki daki wa ri aje nan vana Asere, vat uru tihihira ta ce-ce tini. **6** Vat uru mazin ni imube sa Asere anyame inki sere a nyarawé in nu buka u ni ca ubuki inku nuwe sa wa hem ni. **7** Inki utarsa in nanu, utarsi meme rum, unu dungara utize ta Sere tini a ma dungara. **8** Unu buru umuruba ma cukuno ahira ubara umuruba mume, unu bengizi amanyaga tap, unu tarsa ina nu ama tarsi unu rusa abanga una katuma ku gugguni amawuzi ini iruba irum. **9** Caa uhem in nacece ucukuno sarki uhira acece. Kati iwazi imum Vat in ani me, gusi ubuka anyimo unyettike me iburi ba, inko ni muriba ihra imum be sa irizi. **10** Aisraila wadi kafa vat uwe. “unu benki me madi Abanga uhem uni henu, hem ini cece kang, inya suri Usihiyona. Madi suso anu zatu unya ace acece tinanu. **11** I cukuno anu umokoro, kati i anyimo a Yakubu. **27** Udi cukuno une uni barka cukuno cancan ba. Abanga abibe biriri soki ni utize tum nan we, uganiya sa indi kpici madini nice nin. Nonzo nin ugomo Asere. **12** Wuza nin ma we me.” **28** Abanga atize ta Asere, a game iriba irum barki nikara niriba sa izini abanga we barki shi. Nire nikira barki uzau ka Ugomo aje ashi me. Natta nin muriba mushi ahira ijasi Asere, a nyara we barki anu tuba aweme ani. **29** me izini usiza me. Cukuno nin ana biringira Unyanki imum i ugomo Asere mada gamara me sarki umarsa. **13** Benki nin nihenubanyimo ijasi ba. **30** Azi anu uzatu ukunna utize ta Asere ani nacece. Kaba nin nihenu. **14** Rigirká nin andesa unu tuba, shi be ya kem uvenke, barki uzatu wa yomo shi, kati iwu we, wuza ni we biringira ukunna utize ti we. **31** Ine ini ya cukuno barki bati Asere ma kpici we. **15** Wuza nin iriba iru ukem uvenke ushi me, we ma wa dake wa kem nan andesa wa zin iniriba irum, ikuri iwazi uvenke. **32** Barki Ugomo Asere ma korso uzatu iriba ibit nan andesa wazin imuriba mubit. **16** I cukuno ni huma nan nihenu. Kati ibezi ace ashí me anu rusa wani. **17** Kati igarza imum iburi nan imum iburi, Wuza imum me sa anabu wadibwadi iri tinanu tishi me. **18** Wuza nin imum me sa idi wu icukuno merum nan nihenu. **19** Kati igarza imum iburi ahira imum iburi ba, wuza nin ticukum kati irizi anyimo iriba izenze yasere, amu nyertike aguna “ugarsa imum iburi ura atari ti ugomo Asere tini.” **20** Barki ani me, inki aroni ishina iwe me ma kunna ikomo, nya we imum ya re, inki wa kunna niwe ni mei nya we mei wa si. Inki wa wuza ani, uzini ursó

12 In anime ni henu in zinu iko ushi barki
ubardang immum iriri ya sere, wito ine
ace ashime udenge wa sere barki ine ini biyau
bihuma. **2** Kati itarsi uganiya ugeme su zi ichiki

13 Ceki konda avi ma heze tigomo barki azo aveni, sa udi iri aburu urere u ye? uturi ume me in tire tigomo se ti gesa ta aye ahira nani urizo ume ura ahira una kura umeme ani, Asere; ana katuma kati gomo sa wa rani usuro ugomo Asere ma zin nu bari uturi ini. **5** Uye Asere ani. **2** Barki ani me vat desa ma hunguko make ma iri urumi uteki ure anyimo ati eui me. nan ti gomo ma hunguko ubaka wa Asere, vat A uye me macira ti wui me rep. Kovi macukuno andesa wa game ti gomo wadisi ni rere. **3** Barki anyimo u turi iriba ime. **6** Me debe sa ma igi zon anu wesi, tize ti ti gomo azo imum ibiyau bini in uru wui, ma igi zon uni barki ugomo Asere. ahira ana kadure ba, barki anu wuza imum Anime ani desa mare, mare ni barki ugomo izenzeng. Inyara icukuno anu zatu ubiyau biti Asere, barki mawuza ugomo Asere anko. Me gomo? Wuza ni imum ikadure, idi kem ni nonzo desa daki mareba, magame ani barki ugomo ahira uza anime. **4** Barki me urere Asere mani Asere. Mema mazinnu wuza ugomo Asere ankoi. ahira ashime barki kadure. Barki inka ya wuza **7** Barki bade sa mavengize barki nice nume imumu izenzeng, wuza ni biyau barki ma da anyimo aru, anime ani uni wono mazoni barki canti me urere Asere mani unu kurzo unu wuzo nice nume. **8** Barki inki tivengize, tivengize imumu izenzeng ini riba ibit. **5** Barki anime barki ugomo ini barki ugomo Asere. Anime udoli uni heze, azo barki iriba ibit ba, barki koti vengize, ko awijo haru ugomo Asere wani. ubasa. **6** Barki agino ani ibisa ugandu. Barki ana **9** Barki bigino binyome yeso ma wi makuri katuma arere Asere wani, andesa wa wuza ani mahirri, barki ma cukuno ugomo Asere anu me konde uye uwui. **7** Nyani konde avi imum wijo nan vengize. **10** Anime nyani ni ya wuna ime; uandu ahira unu ugandu, ikirfi ivai ahira izin nu boo uni henu tize? hu cangi nyani unu ivai; biyau ahira andesa ma bari biyau, yawuna uzin nu iziza uhenu uwe? vattu ru tidi ninonzo ahira andesa ma bari anyame ninonzo. tonno aje aweki utize tugomo Asere. **11** Barki **8** kati i canti ureme uye ba, se ihem ina ce anyittike, "matoniko, "ubuka ugomo Asere," ashi, barki vat desa ma hem unu henu ume koniya niru nidi tungunom, koniya nilem nidi ma myinca ubuka uni pin. **9** Katimusi nan nonzo Asere." **12** Barki kodevi uru madi buki na neh ba, kati ihuzi anu ba, kati iwuzi ni kari imumbe sa ma wuza innanyo ame aje Asere. ba, kati iwuzi ni ero ba, inka ure ubuka urani, **13** A anime zikani u inko iruba, barki katti uye abata uni nan timu ti geme; "Hem unu henu macukuno binyo bu pilliko nani urizo u henu uwe me kasi nice nuwe me," **10** Uhem uda riza ume. **14** In rusa cip ane ani anu nan ugomo Yeso, me inama ironi utura ba, barki anime, uhem daki ire imum uzatu lau u inko uni. Senke ade wa gu umyinca utize tini kubu. **11** Barki agino sama zika ini innu zatu lau, madi cukuno innu me, irusa uganiya wa wuna, zuma amoro, barki zatu lau. **15** Inki imumare iweme icara uhenu ubara uru wa aye mamu uteki ubasa urusa ti uwome ni, uda hakawe anyimo usu ba. Kati u basa. **12** Ni yē na wuna bitii, ahira aye mamu cari desa Yeso ma wono barki me in nimumare usana. Barki anime, ca ti ceki timumu tima iweme. **16** Barki anime, kati ti mumnum sa a reu, ti su timumu ti masaa. **13** Ca ti wuzi tanu zika ti ririn ti cukuno imum ibi bobo aaye. **17** tige sata wuna urii, kasi unu wui, azo anyimo Barki tigomo ta Asere daki abaga are ani nannu udira unice ba nani ubidi bidi ba. Kati ti kuri saba, anime ahira imummu i huma ini, urunta, ti wuzi tanu anyimo amadani na mei maje ba, iruba irum anyimo abibe bilau. **18** Barki desa azo anyimo uhirza iriba nani ni ero ba. **14** Zaki ma nonzo Yeso una uginome, ukaba uni ahira ugomo Asere Yeso unu bura, kati inyari imumu Asere, anime anu wa hem ni. **19** Barki anime, ini pum ba, barki utarsa unee zenzeng umei aca ti nyari imummu urunta nan timummube maje.

14 Kabani vat desa uhem umeme uzinni karaba, daki nan nu jottiko umeba. **2** Uye ma zinnu hem mari kodi nyani, uye desa mazi seke make mari mavamani cas. **3** Kati desa mare imum ma izi debe sa mada reme koya imumba. Nani kati debe sa mada reme ko iya imum mairi aburu andesa ware ba. Barki sa Asere. **4** Hu Asere ni barki imummure. Kodi nyani izi lau, huwono a huwono sisi anime unume sa mare imumbe sa idi wume marizi. **21** Ida rizime ari inan nai asi mei mu wango, nani vat imum sa idi hunguko urizo. **22** Ugino hemme sa izini, barkani uni atii ashi nan Asere. Unu ringirka mani desa iruba ime daki ya nyame mani desa iruba imumbe sa iruba ime ya ira yawuna rep.

23 Desa mazin ma aye, maare, marusa macara har mayabare i bezeze aci ashime. **15** Anyimo abagani, barki sa daki innu hem ani mare ba. uyettike ugime sa wasi tize amasa, azeszere Vat imu sa daki innu hem in iziba madini mani. atire timumum barki ireki shi tini shi ini barki ariki shi imomo irere sa Asere mawo shi ini.

15 Horosa ti ture ina kara keni tibeke anigibesa wazuwe na karaba anye utarsa utize utize tasire me bakesa wa sisikuwe, tibewe moro ba mo chichim kati tiyare aci aruba. **2** Chiki ayemo aro tibeki ni hinu batu vigizi mero bake tihirza we wa anyimo atize tasire me. **3** Kome ugomo Asire me idaka wosoci ba baki ani ani izi anyimo uyettike me unuguna na zu gu nanatizugu wazugu ugomo Asere aka di me wadizi acinum. **4** Vati imobesa ayetike ni dati atiye tadumu ira ahira uyettike ahira tize tasire tini ayetike bagi anu ubezeze anu wachukunu inurasa uti amureba maweme sa ugomo Asere mayewe. **5** Ciki ugomo Asere unu naze ireba issu kegi shini karani barki ukaba utize tume, yare yadasa idi woze moroba mushu ina nuhinu ushime barki ticuku ti hira idi mabuki ogomo Asere. **6** Barki ni ani idi woze ogomo Asere ni nuzu ayo ashi wedi tize tize tishi tidi ina ini nuzuko Asere me, aco aro urome naka chu urome avana Asere me. **7** Itani acici itare tirere kasi yada sa ogomo Asere mabuke inuguna maka shi itare tirere bake iyesi tize ta Asere nin nuzu. **8** Aye abusa shi inu guna uwatu iwono ivana Asere, macuku unu woza ukatuma ahira ayahudawa baki tisire tisire ti myinca nani gbora na sere akure icuku kadure barki veko utize sa awo anacici. **9** Barki ani gibesa waze yahudawa ba barki wa wozu ugomo Asere ninonzo wakure wa nonzo kome barki iriba ishu kasi ayettike inugu barki ani ani ugomo Asere idi wosi we ni nuzu inkure ibusi tire timowo tini nuzu in zanu weme. **10** Uyettike utize ta sere waaka uze inugu iraba shi sa izushi ayahudawa wosani tiboro tirom ni gome na nanu tarsa utize ta Asere **11** Makigi ubuka inu guna wasa ni ugomo Asere ni nuzu shi sa ize ayahudawa ba, vati wasini me ninonzo vat anabu unee. **12** Ishaya magu ure udanga atini yesse ba de yeh madi soso nici ma hire ma wasi ma tigomo anigi sa wazu we ayahudawa ba. **13** Ciki Asere unanu ma wo wa iki moroban makure maya shi mareba shiu na benki anu uganiya sa waze inu iko umore ba, ahira ameme macu kunnu bunu iko umore ba, watu uya uci atize tisere me. **14** Anu henu irosa ingu izin nuka ahira kan izin kuma, nurosa utimumum kan, har mayabare i bezeze aci ashime. **15** Anyimo uyettike ugime sa wasi tize amasa, azeszere atire timumum barki ireki shi tini shi ini barki ariki shi imomo irere sa Asere mawo shi ini. **16** Desa ma wona katuma inku una katuma ka Asere vana wa Asere me, memeni Yeso unige sa ma yahudawa matume vana ukadure kam maka wosa katuma sa maze so iwosime kani ubagadi wa Asere anyimo aza ni vana umeme ulau. **17** Barki anime daki patilika ini kana barki ize katuma vana Asere barki ani ani awona ize inu pugizu ubegire bum Asere ashime me? **18** Idaki iwosi tize ahira tire timumum ba, sai imum sa vana Asere maguna iwozi imomo ine ine adibesa ahiguko wazuwe ayahudawa ahira uzeti tasa imumbe sa ugomo Asere maguna wa woze katuma. **19** Ahira ani kara Asere wa timumum tine za ubeyau vat tisoso abibeu ba Asere beni uhana urshalima ma keti har uhana jerusalem, marebe mabezezez we Asere vat katuma sawa ugu. **20** Amu iriba kode uya uganiya ize nuso idigi ubezeze anabu tize ta Asere, barki idayam iwosi, nani ibarka udigi azesere ayeba, katuma sa, izin nu woza me kabebi ba Asere beni ba. **21** Ine ini a yettike inu guna adisa daki watuba uguna ba wadi ire, adi kuma sawa tuba uguna ba wadi kuna. **22** Imumum igino ini yawuna akartime u eye ahira ashime? **23** Anani me mamu mara katuma karu ahira ashime, daki iti we sata aka gbardang ma wozu ugudiye ire shi idaki makim ba? **24** Ma barka tannu inu guna ide aki inu ze shi ni isi barki ticukum tiririn sata woze nan shi, idiku aki uhana atanutum, nanu benki ushime? **25** Anime fa ihaze urshalima ikabe giwe ana mureba mu lau sa wara ahira ame. **26** Anabu anu tarsa Asere sa wa rani a makidoniya anigi sa wara, achaia, wa kunna uronta sarki uyaki ire mu barki ubenke wa debe ade sa wara urshalima. **27** Wa kunna uronta ulau eni ikadure kani kaze koda ya wa kunna we kam chubu ugomo Asere ani uze. Aci baki anigbe sa wazu me ayahudawa ba wa kimo uwe urabo waze barki wa be ubuka wa yahudawa. **28** Ika kondavi ma mara katuma kameme maguna idi ibukuwe barki idi maki una uhana u sifeni ikure i han ika asowe uganiya sa ide aki. **29** Izin nu buka shi kadure kani inu guna ashi ahira ashime sa idi eye i eye ni riba irom sa vana Asere mayam. **30** Anu henu anyimo aza na co uro ugomo Asere vana ume yeso unu bebiu be home ize inu tarsa ushi tare ibekum

anyimo upana sa izin ni wuza me. **31** Wanani we me bati wa gamirka ana muriba muhuma, me, biringara barki ivinki a tare da disa wa **19** Abanga usheu ushi me, amara kode aba, i zuwe Asere ba amanga ma yahudawa barki ani ne ini izin ina puru arum barki shi, in nyara ani izin inu gusa ibenkin i hani urushalima, sa shi iwu imumu ihuma iriba ishi me, i cukuno wa cukunu imum kaba irere ahira aweme. **32** mei mashi ma da zoni anyimo imumu iburi. **20** Barki igusa igi ugomo Asere ma tuwe ko bebeu Asere unu nyiza iriba irum madi patilka unu bumeme be riri sabe rebem e ikem u venki ni buri ugino me anyimo ati buna tishi me. Asere gome na shi, timumum ti riri tumeme cukunu iriba isheu ma cukuno anyimo ashi me. **21** ashi kinin icukuno anime. **33** Ca Asere iruba Timoti uroni ukatuma kam, ma iso shi, ane ani irum macukunu nan shi vat, icukuno anime.

16 Ma muta shi nan Fibi uhenu uru me una katuma kam kani anyimo udenge unigura ukankiriya. **2** Kaba ni me in tari tirere barki Asere. Una anu tarsa Asere, benki ni me vat anyimo imum me sa ma nyara ahira ashi. Barki me ma benki anu gbardang upata umime. **3** Iso nin Briskila wan Akila, aroni akatuma kam anyimo Ayesu unu bura uru. **4** Andesa wa nya iriba iweme barki mi daki mi mani cas, in gusa ankoi. Iso vat anu tarsa Asere. **5** Iso anu tarsa Asere atikura ti we me, iso ni Abainitas, desa me mani ma tubi utarsa Asere anyimo ani pin nu Asiya. **6** Iso ni Maryamu, desa ma wuzi shi katuma in iriba ka inde. **7** Iso nin Andaranikas nan Yuniyas, anuhenu um aroni sa atirin duru, andesa wa raa anyimo ani dura ni Yesu, har ma wu agizam ukaba Asere. **8** Iso ni Amfiliyas, unu usum anyimo utarsa Asere. **9** Isoni Urbanus uroni ukatuma anyimo utarsa Asere, nan unu su um Istakis. **10** Iso ni Abalis, desa ma hem ime anyimo utarsa Asere, iso ni anu Aristobulus. **11** Iso ni uhenu um Harudiyan, iso ni andesa wa tarsa Asere anyimo Narkisas. **12** Iso ni Tarafina nan Tarafusa, ana akatuma kasere, iso ni Barsisa unu uso, desa ma wuzi katuma in kadure. **13** Iso ni Rufus, desa ma suso nice anyimo utarsa Asere, nan ka a'ino ameme cangi. **14** Iso ni Asinkiitas, nan Filiguna, nan Hamisa, nan Baturobas, nan Hamasa, nan nihenu sa wazi nan we. **15** Iso ni Fililigusa, nan Yuliya, nan Niriyas, nan kuhenu me, nan Ulumfas, vat anu utarsa Asere an desa wazi nan we. **16** Iso ni acece ashi in ni isi nihuma, vat anu tarsa Asere wa iso shi. **17** Nihenu, ana me inzi unu igizo ushi, tarsa ni seke nan an desa wa hari shi ahira imum me sa ida dungura shi, w adi wu shi i pilliko. Wuna ni piit nan we. **18** Barki usasana anu agino me wada tarsa Asere in kadure ba, wa tarsa imum me sa wadi ati puru tiwe tini. Unu kunna tize tima cico ti

Lukiyas nan Yason, nan Susibataras anu henu um. **22** Mi Tarfiyas unu nyettike ihor ige me, in iso shi barki Asere. **23** Gayus una kura am, nan vat anu tarsa Asere, wa iso shi, Arastas unu inso uturunga ti ni pin, nan nuhenu uru Kawartas wa iso shi. **24** Asere iriba isheu ma cukuno ahira ashi me vat. Icukuno ani me. **25** Ana me ahira adesa ma bari ma wu shi itonno barki katuma ku boo tize tu Ugomo Asere sa izini, usuro ushe uni abuki imum me sa ya impi datti utuba. (aiōnios g166) **26** Ana me sa a poko ta cukuno arusa tini, adi buu tini ahira anu zatu tarsa Asere, barki unyetike sa wa wuzi wanu dungurka wa Asere unu uzatu ibinani, barki anu zatu tarsa Aserebwa tarsi. (aiōnios g166) **27** Ninonzo ni cukuno ahira Asere sarki ibinani, i cukuno ani me. (aiōn g165)

1 Ukorontiyawa

1 Usuro me Bulus unige sa Ugomo Asere matiti me barki macukuno vana ukatuma ka Yeso bibe ba Asere nan ni kena uru satanis. **2** Uhana anabu anu tarsa Asere sa warani, u korinti, we am de be saa inko we anyimo Yeso Ugomo Asere, anu zatu umadini nande be sa a titawe, vati nande be sa waraa ati hihira wazin biringara anyimo ani za nu Yeso Ugomo Asere uro Ugomo Asere uwe me, Ugomo Asere uro vat. **3** Imum irere nan iruba isheu ya sere ugomo uro Ugomo Asere Yeso bibe bi rere bi cukuno nigo nan shi. **4** In zin shi in ni ruba irom, barki imum irere be sa ma nya shi usuro Ugomo Asere Yeso. **5** Ani mani atina sasas mawuna shi ukem watu uti ze nanu rusa vat. **6** Kasi, sa abezi urusa uru amasaa abanga Ugomo Asere anyimo ashi me. **7** Baki ane ani daki yadiri ukem iri mum a hira Ugomo Asere irereba, uganiya sa i insi ajeh izinu ni nyarga nu ze u Yeso Ugomo Asere. **8** Ugomo Asere madi kuri manya shiui nikau nu uhana umazame, barki icukuno anuzati una dini aronomé sa Ugomo Asere urome Yeso bibe bi rere sa madi zeh. **9** Asere unu myinca, memani matiti shi inatta acce nan vanah umeme nan vana umeme Yeso. **10** Inzinu tire ushi tari nihenu barki rizani Ugomo Asere Yeso magu, cu tize shi me ti cukuno ti inde, kati iharzino ace-cecce, cu i ori acce ashi me ahira a ide, iruba ishi me inde ugamara utize tishi me u inde. **11** Barki anime nihenu, anakura a Kuluwi wabukum inuguna iziti kara acece ashi me. **12** Imum besa ya wuna mabukashi ini me barki, a yeh ashime wazitze sasas unu gusa me ubulus mani, uye unu gusa wa Afollos mani, uye ma gusa me ukefas mani masi uye magusi me ugomo Asere. **13** Antani a hara Ugomo Asere sasas nii? Bulus mani ma weé a kotiko me utiti barki shi? Nya azoro shi ini zan ni Bulus mani. **14** Ma wuna Ugomo Asere aburu arom barki daki ma soro uye anyimo ashi me, kiribus wan Gayus mani ma zoro ces. **15** Barki ani mani uye madaki magu a azoro me in nizan num. **16** Maringi inu guna ana kura Istifanus ma zoro uce, daki makuri in zoro aye ba. **17** Daki Yeso ma tumum guna agi in zorso anu ba magu in wuzi katuma kubezizi anabu tize to ronta indaki inu rosa unububa barki kati adiri urusa ugongo iwono u Yeso sa a kotiko asezere utiti. **18** Kadura ku

venke tize ti zenze tini ahiran de sa meki unaa iwono, ahira aru haru ande sa aburum duru usuro unaa uzenzeng, niguran ni rere ni bura uni. **19** Barki anyetike anyimo atize ta sere in di curi nigura na de sa wabezi urosa, indi kurzo ana jinjing ula a babba na. **20** Anu urusa wara abani? anu bezi utize ti Musa wara bani? ande sa wa bassa uca rusa kodi nyani nan wa ra aba? Ugomo Asere ma bezi urusa wanu rusa ibabbana iniba? (aiōn g165) **21** Usuro urusa Ugomo Asere anu uneē wa tāme Ugomo Asere anyimo uzati urusa uwome, usuro ani me, Asere mā zauka makuri ma buri an de sa wa kabi tize ti kudura a hira ameme usuro uguna utize ti me me ti ronta ti ge be sa ahiraa kasi ibabbana ini **22** A Yahudawa wa nyari wa iri irenum a helenawa wakure wa nyari urosa. **23** Haru be tizinu bezezi tize ti Ugomo Asere sa ma wee a zesere utiti imum be sa imumu upulko ahira ma Yahudawa mumu ibabbana ini adebesa wa zo we ma yahudawa ba. **24** Me Ugomo Asere una nikara mani wunu urusa abanga ameme ahira ande sa a titi we, nani we Ayahudawa wani? **25** Barki sa Hira imum be sa Ugomo Asere ma wuza gusi ibabba ini, iyenneriteki urosa unobu, imumbesa a bassa nisizziki me nini na sere iteki vat nikara nu nubo. **26** Nihenu rigin uganiya sa matiti shi angilin ini anyimo ashi me, anu wa cing wani wa inta makpanku ma dandang anyimo ashime anyimo awe me cinglin ini wazi ahana ara a dandang. **27** Ineni Ugomo Asere maka ma zanka imumbe sa anabu waka wahiri ini kasi ibabba na ini, barki manya anu urusa mu eh Asere ma zawa imum be anu une a wahiri kasi masiziki me ini, barki ma nya una nikara mu eh. **28** Imumbesa unu wa cira izome imum irere ba nani izome ikatuma ba nyani izome iri mumbe sa izo me ikatuma nyani izo me imum izati u ira ine ini Asere ma hira ini irire ini ma busi imum besa wa hiri itekin unu gangang. **29** Asere awozi anime barki unobu mani kati magu matiki nikara na sere. **30** Asere ani awu acukumo Ugomo Asere Yeso, Asere a wu bibe basere bicukuno duru unu rusa ahira ameme ani ta kem ukaba wanu ukpijo nan nu bura. **31** Barki ani me vat de be sa tira bigiri ini za nu Ugomo Asere, imum be sa izi cas.

2 Nihenu ma aye iboki shi ire mum sa izi iri sa Ugomo Asere mabuki, daki mabukashi kadura indaki a hira urosa utize nani urosa

ire mum ba. 2 Ma wuzi ugungunu anyimo a neze anyimo Ugomo Asere. 3 Kasi aname iriba uganiyasa indi cukunu nan shi sa indaki iraa ni anyimo a nipum, inki matara marani a bezizishi tire timumun in daki tize ta sere nine nyimo ashi me nan nu hungu ko ati ashi me, be rere memani agankirka me utiti. 3 Utuba azo shi ana pum wani ba, ikuri ita shi ugurna i u aye um a hire ashime mazin ini kara ba haka aje ana bu? 4 Barki inki uye maguna, “In makiri barki biyayau. 4 Tize tum nan nu bezizi raa amaru a Bulus” uye maguna “In raa amaru utize ta sere daki wa tun no uguna atarsi seke Afollo” azo me ticukum tini pum timi in zini nyani urosa ya cukuno imum be sa tize ti bibe ba? 5 Abanna me aveni mazi wa Apollos me? birere aza agi. 5 Barki kati urosa ushi ucukuno aveni makuri mazi ya nya kadura ahira awe me, wanabu, ceki ucukuno wa sere. 6 Vat ani me vat uwe Asere a nyawe timumu tu wuza. 6 Mi tizin tize ahira anu urosa adesa wa una anyimo ma wuza ti bira, Afollo ma wuza ugmei nin, a tize ti kadura ka we me azo uguna urosa wa Ugomo Asere ma wuna ini ya una. 7 Barki ani nu uganiya ugime daki wanu ganiya ugime sa me una tibira nan unu wuza ugmei mani ma zo udi mara ba. (aiōn g165) 7 Ane ani tizin tize tu rosa a sere tigeba satize nihuza, urosa sa wazi datti ni hunzi, unu uni urosa wa sere sama barka uni datti barki ninonzo niru. (aiōn g165) 8 Ugomo Asere ma uzan ini. 8 Una tibira wanu unu uwaza ugmei vat katuma ka weme ka inde kani, abanna me vat uweme wadi kem uribe ukalim, rep nan katuma ka meme. Anyimo ana ti gomo ti aname unu urosa igino 9 Haru ahira ageme aroni akatuma wani ku me mazoni, barki gusi wa rosiwa da gankirka Ugomo Asere, shi urung Ugomo Asere, ubarka me Ugomo Asere utiti me ba. (aiōn g165) 9 Kasi Ugomo Asere. 10 Usuro uromma iriba be sa Asere unyetike me sawazi “Vati imum be sa yazi a anyam ucukuno una je uhira, ma tuba ni tin me hira a sere ma barka anu tarsa umeme unu uye mazinu tara asso azesere me, ca koya unu urosa mazoni daki uye mamu kunna ba, nyani ma wuzi mahaki ma hiri asso me sa tara azesere uye mā mu cukuno ma iri”. 10 Ine ini Asere me. 11 Abanna, daki uye marani sa madi wuzi abezizi duru ti mummu, usoro abibe, timummu katuma kage be sa kadi aki ka ge sa amu nuka, ta sere tu zatu urosa u ira. 11 Aveni madaki memami Yeso Ugomo Asere. 12 Aname inki uye ma rosi imumu sa iraa anyimo iruba i uyeh, matara asso azesere anit in na zumo kyel. Kyel, indaki bibe bi meme? ane ani izi, unu urosa nyani azumo arere nyani apo an i zaa, nyani ubassa ababga Asere mazoni bibe basere bini utiti nyani nyani ukpe nyani uwai. 13 Katuma bizicas. 12 Harume inzo bibe bunee bini tizin ka meme kati pokino uni roni uwui ugino sa inu kaba me ba, indaki bibe begibesa bira a u eze, adi guti nikara ni katuma sa ya wuzan hira Asere, barki tirose tire timumun sa Ugomo kani. 14 Vat de ba sa katuma ka meme ka tonno asere ma nyan duru in ni ruba inde. 13 Tizin inu madi re ukalum. 15 De be sa katuma kameme bo ushi timumu, azo agburang sa azi nu bezi uraa wa re kani madi cukunon in tari ti hora usuro urosa unu booba indaki ubibe, ahira ubezi me cangi madi suri in matum anyimo atii uraa. imum be sa an de sa wazin bibiu. 14 Uni gebe sa 16 Ani iteshi uguna shi me udange Ugomo Asere bibe ba sere bitarsa imeba ma daki makabi tize uni uzi, abanna me bibe bu Ugomo Asere bira a nyimo ashi me. 17 Inki uye ma cara udenge tibibe ba sere, ahira ameme imummu ibabba Asere, Asere adi cari men, abanna me udange na ini madaki ire ini ba, usuro ahira abibe ba uca sere uzatu umadini uni, animani shi izi. 18 sere bini aka rosi. 15 Unubesa bibe be tarsan me, madaki ma mansa kondi nyani, unu mansa 18 Katii irangi acce ashi me, inki uye ushi me ma ume marani ba. 16 “Aveni ma daki marose iruba hira marusa abanga uganiya ugeme, cati ma Ugomo Asere harsa madaki bizizi me? haro me cukuno unu urosa abanga. (aiōn g165) 19 Wa ira mure bamurome mu muraa ahira Asere ani. urosa abanga unee ugeme ibabbana ini ahira Asere, sa nyetike “Ma mensi anu urosa abanga anyimo amalim mawe me.” 20 “U aye ana me, Ugomo Asere mā rosa ubassa abanga wanu urosa imum ishalala ini. 21 Ane ani ukasutira ubigiri uzoni ahira an! barki vat imumu ishe ini. 22 Nyani Bulus, nyani Afollo, nyani kefas nyani unee, nyani uvenke, nyani iwono nyari

3 Abannname, anu henu in dake in buki tize
nan shi gusi am de sa warosa tize ta sere,
azo gusi ande sa wa raa anyimo apum, kasi a
hana aneze anyimo Ugomo Asere. 2 Ma hamza
shi in mahene mani azo me ini inama, kasi
aige be sa ularaa ni anyimo apum kusi ahana

ti mum mu tikanime, nya timum mu tige sa ti eze vat tishe tini. **23** A yenni ini imum Ugomo Asere ini, Ugomo Asere wa sere mani.

4 Idi zikin duru ama, hani, gusi arere Ugomo Asere wanu anu inta utize tini hunzi ta sere.

2 Wannu agino me anyara ana kadura ka meme wa cukuno anu zatu amadini. **3** Abanna me ahira am, imum icingili ini iwuzam tize timi kobbo, nyani a nire ni kobbo nidang, abanna mi indake in wuzi nicce num tize tini kobbo. **4** Intam nyani abusa tire tize a nicce num, unu guna inzom in madini, Ugomo Asere maniunu wuza um tize tini kobbo. **5** Barki ani me, kati i weki tize tini kobbo uganiya uadaa, Ugomo Asere Unu aye, indi pogizo vat tirorunga sa ti raa a mariu. Ma kuri burko utirze uti mum mu a muruba, abine ani madi kem ununziko ahira ahira Asere. **6** Anu henu, inki ma inko iruba in

nan ka pollos barki shime, gusi ahira aru me ani idi manza tizen, tize me unu guna ana “kati e akki imum be sa anyetike”. Ya cukuno uguna kati uye anyimo ashime me mapoh ma bezi uguna mateki uye anyimo ashime. **7** Abanna me aveni ma ira usas ushi me naa aye? Nyanini izini ige be sa daki anyanki shi ini ba? Inki anyanki shi ini nyanini ya wuna izina tire igiri kasi dakianya shi inii? **8** Ya mu kem nononzo vat tironga aige be sa inyara! Ya mu cukuno anu kem! Ya mu tuba bezi tigomo-abanna sarki nigoo nan haru! Ane ani, unyara iruba in, barki ti wuzi Ta cukuno imum uhira aje unee, a hana akatuma ka Asere, uhana anabu. **10** Ta cukuno anu zatu urosa imum barki Ugomo Asere, abanna me shi anu urose wani anyimo Ugomo Asere, haru anu sisikime uni, a shi ni gura ni soo, imimare izatu imumu ubozo, ana nikara wani, azome nu hira uru anyo iri mum, a shi benne anu a dandang. **11** Uye uge tizin nu wuza awe ikomo nan ni uganiya me, takuri ta cukuno ta katuma in tari tiru uganiya sa a jorkon duru, kunna apum ti ke ti tiri iruba. **13** Uganiya sa a zogizon duru tibo tize anyino unyinza utize ta

ani barki be sa wa raa uruba im. **15** Inka izi nanu inta anu akure ukiran anyimo Asere, izo shi aka acco gbardang, abanna mi ma cukuno Yeso Ugomo Asere unu bezi utize ta sere. **16** Barki ani me in tisa shi icukuno gusi mime. **17** Ine ini ma tuma Timoti a hira ashi me, unu hem ina nu, unu kaba anu anyimo Ugomo Asere, in ringi shi tinaa me anyimo Ugomo Asere, Kusi abezi utize sa in bezizi anyimo tidenge. **18** Ana me aye a shi me wa cukuno unu tiri igiri wa wuza gusi in da hanan ahira a wa me. **19** Indi e ahira ashi me azo unu daddankino, in ki Ugomo Asere ma hem, abini me ani indi rosi tize tanu tiri ubigiri, indi kuri in iri nikara niwome. **20** Abanna me, tigomo tasere azo tize tini cas tizi abanna me ta cukuno in nikara. **21** Nyani I nyara? in e ahira a shi me unu impo amaru nyani unu hem nyani in bibe bitize bi ruba isheu.

5 Ta kuna unu guna madini mara anyimo ashime, usanda umadi sa da a hem imani

anyimo anu zatu urusa Asere ba. Kadura sa ma kem ine ini, uye anyimo ashime ma Musa nan unee aco umeme. **2** In kuri izuna nonzo kan! Azo iriba ibit ini idi wuzi ba? Me desa ma wuza ani me, ca a suso me anyimo ashime. **3** Sa acukuno ani me in zom nan shi anyimo abibe, mamu cobo de sa ma wuza ani me, ane ani irani aige be sa inyara! Ya ahira me. **4** Uganiya sa ya orno anyimo a niza ni ugomo Asere, bibe bizi nan shi anyimo urusa Ugomo Asere, mamu cobo unu ugino me. **5** Ma ti Gomo nigoo nan shi. **9** Ubassa um haru a wuna ani me barki iwiti unu ugino me ahira hana akadura, Ugomo Asere saokin duru ani bibe bibur batibehu nipur me, barki bibe bu goo na dumo kasi anabu sa ameki we tize ani vavi igiri ishime da wa wuna urii ba. Ida rusa akebelem ukaba uwui Ugomo Asere. **6** U kobbo tu huna. Ta cukuno imum uhira aje unee, shi imumu wuza imum iboo kuzi cin kudi wu Ta cukuno anu zatu urosa imum barki Ugomo imum idan iwuu gbardang? **7** Kpicuni ace ashime Asere, abanna me shi anu urose wani anyimo ahira imumu ikuzu ibozu barki icukuno Ugomo Asere, haru anu sisikime uni, a shi ni gura ni soo, imimare izatu imumu ubozo. **8** Barki ani me, ca ti wuzi ni ori nuru sarki imum buzo imimare ikuzu, imum ibuzo weh ni gmei, anu uzenzeng, takuri ta cukuno ta imumare izenzen nan icara abanga. **9** Ma nyete dira tukura. **12** Ta wuza matum kang, tizim in shine anyimo aka idura unu guna kati i wuzi

katuma in tari tiru uganiya sa a jorkon duru, tanu nani ori na nabu ba. **10** Azo izinu boo ni ti wuza biringara bi rere, uganiya sa ti zin nu ori na nabu nu nee nini ba, nani anu inta pash, nani akari, nani anu tarsa ima kiri, ya cukuno, ahira agina a zikan tironronga tire-re ingi idi harzina se ya ceki unee ugeme. **11** Ana cukuno, a tizi zenze ti madini. **14** Daki ma nyetike ti vat desa agusa me uhenu inka ma ciki anyimo mum mu tige me barki in nya shi mu me, ane amadi, nani u inta pash, nani utarsa umakiri,

na inka me unu boo ivai mani, nani unu bi siza umadini ini ero nan nipum numeme. Da awuna siza, nani ukari. kati iri imimare nanu sanda ni pum barki madini ba barki ani me, ni pum unu ugino ba. **12** Barki ada ke awu aneni ainki tize tini kubu nan andesa wa zi anu udenge Asere ba? In ani me, azo she wani idi wuzi u inko utize tini kubu tan de sa wa rai udenge Asere? **13** In ani me Asere ani awesi u inko utize tini kubu tan desa wa ra a matara. "Susoni unu imumu iriba a nyimo ashi me.

6 Inka uye anyimo ashi me mazin imma tara nan uye, ca madusa ani kubu ahira unu inko itize tini kubu tu zatu kadure, sa unu guna a hana ahira anu tarasa Asere? **2** Shi ida rusa shiba, anu tarasa Asere wani wadi wuzi uneet inko u tize? Inka she wani idi wuzi uneet inko itize, se ibuki kadure ka uni izatu iriri? **3** Ida ta shiba haru wani tidi wuzi ibe ya Asere u inko utize tini kubu? Nani u inko utize tini kubu katuma ki ivai? **4** Inka iwaza u iso utize tini kubu katuma ka kani nan ko di uya uwui, nyani ni ya wuna ko di uya uwui, nyani ni ya wuna ihazan unu sanda ubasa utize tigino aje ande sa wa zome anu udenge Asere ba? **5** Ma buka ani me batii in kunna me eh. Uye mazo me unu rusa abanga a nyimo ashime sa mada ki ma baska tize anyimo ani henu? **6** Kasi ane ani izi, unu tarasa Asere ma ha unu nu tarasa Asere ani kubu, aje adesa mazo me unu tarasa Asere ba! **7** Ti cukum tu zatu urunta anyimo anu tarasa Asere ya bezi uguna ya mu sizike shi. Nyani ya wuna uda nata we utame uwe ba? Nyani ya wuna udi hem ateki we ba? **8** Ana me ya wuza aye imumu izenzen ya kuru ya yomko we, we wana henu ushi wani! **9** Itashi ba anu zatu kadure wa wada kem uribe Asesere ba? Kati ihm ina na mocoba. Nan anu madini, nan anu zatu tarasa Asere, nan ana madini, nan anu tarasa ahana eh, namu cara a hana aruma. **10** Nan akari, nan anu inta pash nan ana bi siza nan anu tizogo, nan akari - uye anyimo awe me mada ribe anyimo Asesera ba. **11** Ane ani aye anyimo ashi me wa zi, anu a kpico we, awito shi ahira Asere, a kurzo uturi ishi me reb aje Asere anyimo aniza ni Ugomo Asere Yeso unu bura, a hira abibe ba Asere aru. **12** Vat timumu tum tini, "Azo kondi ayani ini ika tuma ba. Vat timumu tum tini" Ada hem me iri imum iteki nikara num ba. **13** "Imimare barki apuru ani, apuru barki imimare ini" barki ani Asere adi kari we vat. Barki ani me una madini ma zinu wuza

umadini ini ero nan nipum numeme. Da awuna barki Asere ani, Asere adi wuzi nipum timum. **14** Asere a hira ugomo Asere, madi hirzan duru unikara numeme. **15** Ita shiba apum ashi me ti hihira ta Asere tini? Ida ke Iziki ta hihira ta Asere in pati na unee umadi? Wuza ufai! **16** Nani itashi ba vat desa ma toozo na uneh umadi, ma cukuno nipum ni inde nan me? **17** Ane ani tize ka Asere ta buka, "We wa re me wa cukuno bi nama bi inde". Barki ani me desa a pati nan Ugomo Asere ma cukuno bibe bi inde na me. **18** Suma ni madini! Kondi ya imum imadini sa unu ma wuza amatara ini pum nini, barki ani me una madini ma zinu wuza umadini ini ero nan nipum numeme. **19** Ita shi ba apum ashi me udenge u bibe bi riri, bi ge sa bi ciki anyimo ashime, be sa ya kem ahira Asere? Ita shi unu guna shi azo ace ashi ani ba? **20** A kwa shi ini kirfi gbardang barka ani me, nonzo ni Asere in napum ashi me.

7 Barki timumu sa anyetike, "Ya wuna uree unubu kati ma dari uneh ba." **2** Barki timumu ti madini sa ta wuna gbardang, ya wuna uri kondi uya yana uruma macukono nan uneh ume kondi uya uneh macukuno nan uruma ume. **3** Kondi uya unakuru ma nya uneh umeme Imum be sa ma nyara, kondi uya uneh ma nya uruma, umeme Imum inyra inipum. **4** Uneh mazo inu bezi ini pum nume ba urama mani inipum nu neh um, ane ani, uruma mazo unu bezi ini pum nume ba uneh me mani. **5** Kati in Karti ace ashi inapum ashe ba, se inka kondi avi ma hem, wuza ani me barki ibenki ance in biringara iduku saku ugur na, barki kati bibe bi buru bi rangi shi barki uzatu meki ace ashi me. **6** In boshi anime barki kati imum me icorno me, azo ma wuna shi ba. **7** Ma nyara ko da vi macukuno kasi mi, barki ani me koda vi mazi nu aye urizo ume, uye mazi nu sanda urizo uye ugino. **8** Ahira anu zatu anyah nan anu zatu anu ruma, ya wuna uree wa cukuno sarki anyah, kasi uzina um. **9** Barki anime inka wada ke wa meki ace awa ba, ya wuna uree wa wuzi anyah, iteki uni ree wa wuza anyah inu guna wa ceki gmei ma aje. **10** Ahira ana ttinyah, in nyiza ti tize ti ge me - azo me ba, ugomo Asere mani "Kati uneh ma ceki uruma ume ba". **11** In ka ma ceki uruma umeme, ca ma cukuno sarki anyah nyami ma barka nan uruma umeme, ane ani

kati uruma, "ma ceki u me ba. **12** Ahira ukasu andesa wa wuzaanya wadi ziti sasasa uganiya anu in gusa azo Asere ba inka ure uhena mazin sa wa zin ini vai, in kuri inyari uhara uwe. **29** uneh azo unu tarsa Asere ba, Inka ma hem ma Barki in boo uhenu uganiya wa aka: ca ande cukuno nan me kati ma ceki me ba. **13** Inka sa wa zin ina neh wazi ticukum kas ande sa uneh mazin unu ruma unu zatu tarsa Asere, In wa zin we ba. **30** Ana aso wa cukuno kasi anu ka ma hem ma cukuno nan me, kati ma game zatu aso, anu apuru arum kasi anu zatu apuru uwuzaanya nan me ba. **14** Uruma unu zatu arum, anu kpija itimumu kasi anu zatu imum. ukuba Asere ma cukuno a inko sas barki uneh **31** Ande sa wa wuza tanu nan unee kasi ande ume me, uneh uzatu ukabe Asere ma cukuno a sa wa ha nan uni ba, barki tamu tu nee ta aye inko barki uruma umeme unu kaba Asere barki ubinani umara. **32** In nyara in suri anyimo uba ane ba ahana ashime wa cukuno ana madini, bgardang, unu zatu anyai mazi nu basa abanga barki anime we anu inko wani. **15** Barki ani Asere, ane ni madi kabi me. **33** Una nya ma inka uroni unu zatu tarsa Asere ma suro, ca a basa abanga a timumu tunee, aneni madi hem ceki me ma suri, usanda imum igino me, uhenu uneh ume. **34** Iriba imeme ya harzina. Uneh unu uruma nan uhenu u eh azo atiri ziza we ini unu zatu anya mazinu basa u timumun ti ugomo mko utize tuwe ba, Asere a titan duru ti cukuno Asere, ane an i madi inki nice nume in bibe ba anyimo a masaa. **16** Ane ni urusa awu uneh, Asere. Uneh una nya mazinu basa abanga unee, ma madi buri uruma uwe me? Nani aneni huu aneni madi hem unu ruma umeme. **35** In boshi uruma udi buri uneh uweme? **17** Ca konda avi anime barki ubasa ushi uni, azo barki in gbari ma wuzi Imum besa ugomo Asere a inko me, shi ba. Ma buka ani barki imum besa izi anime, ane an i Asere atita me, Ine ni ubuka a ko di uya kasi usanda utarsa Asere sa muriba mushi ma udenge Asere. **18** Unu mazin nigbari uganiya harzina ba. **36** Inka uye ma basa unuguna imum sa a titi me ukaba Asere? Kati ma wuzi dibe be sa ya kem kubura kumeme - Inka ma aka ukunna utize, unu mazo me ini gbari uganiya a tiwe ta nya, ane me ya cukuna - ma wuzi imum titi me ukaba utize? Kati ma nyari nigbari. **19** be sa ma nyara. Azo madini mani mazinu wuza Nigbari nan uzatu unigbari azo ine ini anyara ba. Ca wa wuzi anya. **37** Barki anime inka ma ba, Imum Idang me ine ukunna utize nan u inko tonno ini kara iribe, imeme, inka mada siza me utize ta Asere. **20** Konde avi ma tunno anyimo ubusara ba, mada kem ma inta nice numeme utita sa Asere atitime uganiya sa ma kabi tize memmerun, ma kuri ma tira iriba imeme ma ta Asere. **21** Huu urere mani uganiya sa Asere wuzi ani me, ma rusi utarsa in kubura kumeme a titi we? Kati u inki iriba in aneba, inka uzin ya wuna uri. **38** Barki anime, sede sa ma wuza unu ira upitii kati uwazi ane ba. **22** Barki desa anya nan kubura kumeme ya wuna uri, me desa Asere atiti me uganiya sa mazi urere, ma buru ma zauka uwuzaanya ma wuza memmerun. we Asere ane an i desa abura me uhana ukaba **39** A tiriza uneh barki uruma, u vat ticukum Asere, urere Asere mani akwa shi ini kirfi idang tumeme. Barki anime inka uruma ma wono, ma barki kati icukuno arere anabu. **23** A kpi shi da ke ma wuzi anya nan desa sa hem nan me, in nu kalu kati icukuno arere anuba. **24** Anu ca ma wuzi anyimo Asere. **40** U ira um, madi henu ukodi ya uganiya sa ko da avi uru ma ra teki ini riba irum. In kuri in basa izin in bibe ba anyimo a titi duru uhana kaba utize ta Asere, Asere.

ca ti cukono anime. **25** Andesa da wamu wuza anyah ba, inzom un ure ubuku ba in an i me ingusa desa a hira anipum na Asere, icukuno ani me. **26** Barki ani me in hira barki tize ti buru sa ti hana azo inu dadon kino ba, ya wuna uri inu ma cukuno anime. **27** Wa tira vanu eh? Kati unyari ubuka ahira ameme, Da wa tira vanu eh? Kati unyari anya nan vanu eh. **28** Barki anime inka wa wuza anya da wa wuza inium imadini ba, in ka vanu eh unu zata anya ma wuza anya, da ma wuza madini ba, in ka vanu eh unu zata anya ma wuza anya, da ma wuza madini ba, se

8 Usuro imumare Sa a wiwo makiri: Tirusa uguna, "vat uru tizin nu rusa." Urusa ukeue Jeze Uni boroo, U hemu wuza a soo. **2** Inki uye mabasa marusa ire mun, unu ugi nome mamu rusa imumbe sa yawuna urii marusi ba. **3** Inki uyd mazinnu hem inna Asere, masa rusa innu nugenome. **4** Usuro abanga imuma re sa a wiwo makiri: Ti rusa u guna, "makiri uneēge me daki iri mum inibi, "ukuru buka" Are Asere azoni senke a inde." **5** Inki aguna aginome sa atisa makiri marāni, nani anyimo Azesere

nani u neē. Kasi gusi sa aye warani agussanwe, wani maboniba, A yettirke barki haru wani. “makiri sas, sas, uneē nani Azesere.” Kāsi gusi Barki desa ma wuza a vara, ma wuzi katuma besa “makiri marāni nan ana ti kura” gbardang. unu iso iriba. Unu upatalla ubi sana ma wuzi 6 Anime ahira aru, asere a inde ani, a coo uneē unu inko iriba ukem. 11 In gi ta wuza tibira ti vat, usuro u me uni a bara vat timumum barkim huma anyimo ashime, ti da ziton duru ti kem e, ti vengize, Ugomo Asere U inde mani, dēsa tirunga ta a pum ashime? 12 Inge aye wa wuza usurou me uni kodi nyani ya cukuno, hartu me katuma unu'ira ugenome, tida teke awe unu cangi, usuro ume uni tirāni.” 7 A' anime daki ira ba? Vat anime da ta wuza katuma uni ira kōvima mazin nu rusa ugimo me ba. Ine ini me ba, A, anime, Na ti ti iri ni iriba imum me yawuna dāti u tuba, aye wa nanzo makiri, wa sa idi kartin duru katuma ka Yeso. 13 Ida rusa kuri ware iginome kasi igebeza, awuza makiri. shi ba ane ani arere anyimo udenge Asere wa Iriba iwe ya counome barki uzattu ini kara kenzi imumare iwe me abini ani? Ida rusa shi ba nutonmo. 8 Daki imummare ini inyinza unu anu aka tuma ahira utunzino ana dang udenge ukaba uruba, kogussi daki ta tā kin ki ukaba Asere, wa kenzi imumare iwe ahira imumare uruba, kogussi daki ta reba ida kassika me ukaba sa a ezeni abini me. 14 Ane ani Asere agu ana uru ba. 9 A name wuza seēke kati uturi u wome ka tuma ka Asere wadi ri imumare iweme una u cukuno binyo bu pilliko u'ye unu zatu ni ukatuma kawe me. 15 Dama wuza katuma unu kara ni kadure. 10 Ubata uyerine, inki uye unu ubuka ugino me ba, da a yetteke shine barki zatu ini kara nuturi iriba ma irawe hu unu rusa, awuzum ire imum inini ba, ma hem in wi barki u zinna re imumāre sa awito ma kiri, dakki unu gona uye ma kartum uvavi ubigiri. 16 In wa nyame ni kara narū in guna mari imumare ma boo tize ta Asere, daya cukunom imum i imakiri me ba? 11 Barki urusa uwe azesere uzina vavi u bigiri barki ya cukunom iriri in wuzi u makiri, u henu unu zattu mikara nu tonno kani. 17 Im ma wuza katuma kagino me uni iriba, dēsa yeso ma wi barki me' a humee. 12 hem, in zin iri imum unya in daki uni hem iriba Barki anime, inki wa cara aye anu hanu anu zatu nikara nuturi iriba, wawuza ni hara ni madini aje Ugomo Asere. 13 Inki imumure idi wu uhanu ma pilliko, indi venke are irama, barki kati in hungu ko anu henu um urizo. (aiōn g165)

9 Mi da anu zatu uganiya uni? Da ma ira Asere am Yeso ba? Da she wani katuma katari tume anyimo Asere ba? 2 Da mi una kadura ka aye wani ba, kadure mi una kadura kani ahira ash. Shawani anu inko Urusa uka dura kammeanyimo Asere 3 Utunu um uye ahira adesa wa boo anice num; 4 Ti zo duru unugamiya are nani usa ba? 5 Ti da ke ti ziki unē anyimo anu uhem kasi sa ta ta ziki amutarsa Asere nan kefas ni henu anyimo Asere? 6 Nani Barnaba mani nan mi tidi wuzi katuma. 7 Aveni madi wuzi katuma ka Unani kara nika tuma ka ma nyanga ini kirfi ime? Aveni madi wuzi ti bira sarki are imum me sa ma bira? Nani Aveni madi canti itam mada sa mahenu mawe ba? 8 In boo ani me in nikara nu, unu nini? U inko utize da wa buki anime ba? 9 Ayettirke anyimo U inko utize ti Musa agi, ku barka ku katarek ingi kuzinu batalla idawa kati i wu kuni ni zin ba. Ine ini Asere aboni? 10 Da barkiharu

katuma unu'ira ugenome, tida teke awe unu cangi, usuro ume uni tirāni.” 7 A' anime daki ira ba? Vat anime da ta wuza katuma uni ira kōvima mazin nu rusa ugimo me ba. Ine ini me ba, A, anime, Na ti ti iri ni iriba imum me yawuna dāti u tuba, aye wa nanzo makiri, wa sa idi kartin duru katuma ka Yeso. 13 Ida rusa kuri ware iginome kasi igebeza, awuza makiri. shi ba ane ani arere anyimo udenge Asere wa Iriba iwe ya counome barki uzattu ini kara kenzi imumare iwe me abini ani? Ida rusa shi ba nutonmo. 8 Daki imummare ini inyinza unu anu aka tuma ahira utunzino ana dang udenge ukaba uruba, kogussi daki ta tā kin ki ukaba Asere, wa kenzi imumare iwe ahira imumare uruba, kogussi daki ta reba ida kassika me ukaba sa a ezeni abini me. 14 Ane ani Asere agu ana uru ba. 9 A name wuza seēke kati uturi u wome ka tuma ka Asere wadi ri imumare iweme una u cukuno binyo bu pilliko u'ye unu zatu ni ukatuma kawe me. 15 Dama wuza katuma unu kara ni kadure. 10 Ubata uyerine, inki uye unu ubuka ugino me ba, da a yetteke shine barki zatu ini kara nuturi iriba ma irawe hu unu rusa, awuzum ire imum inini ba, ma hem in wi barki u zinna re imumāre sa awito ma kiri, dakki unu gona uye ma kartum uvavi ubigiri. 16 In wa nyame ni kara narū in guna mari imumare ma boo tize ta Asere, daya cukunom imum i imakiri me ba? 11 Barki urusa uwe azesere uzina vavi u bigiri barki ya cukunom iriri in wuzi u makiri, u henu unu zattu mikara nu tonno kani. 17 Im ma wuza katuma kagino me uni iriba, dēsa yeso ma wi barki me' a humee. 12 hem, in zin iri imum unya in daki uni hem iriba Barki anime, inki wa cara aye anu hanu anu zatu nikara nuturi iriba, wawuza ni hara ni madini aje Ugomo Asere. 13 Inki imumure idi wu uhanu ma pilliko, indi venke are irama, barki kati in hungu ko anu henu um urizo. (aiōn g165)

9 Mi da anu zatu uganiya uni? Da ma ira Asere am Yeso ba? Da she wani katuma katari tume anyimo Asere ba? 2 Da mi una kadura ka aye wani ba, kadure mi una kadura kani ahira ash. Shawani anu inko Urusa uka dura kammeanyimo Asere 3 Utunu um uye ahira adesa wa boo anice num; 4 Ti zo duru unugamiya are nani usa ba? 5 Ti da ke ti ziki unē anyimo anu uhem kasi sa ta ta ziki amutarsa Asere nan kefas ni henu anyimo Asere? 6 Nani Barnaba mani nan mi tidi wuzi katuma. 7 Aveni madi wuzi katuma ka Unani kara nika tuma ka ma nyanga ini kirfi ime? Aveni madi wuzi ti bira sarki are imum me sa ma bira? Nani Aveni madi canti itam mada sa mahenu mawe ba? 8 In boo ani me in nikara nu, unu nini? U inko utize da wa buki anime ba? 9 Ayettirke anyimo U inko utize ti Musa agi, ku barka ku katarek ingi kuzinu batalla idawa kati i wu kuni ni zin ba. Ine ini Asere aboni? 10 Da barkiharu

11 In gi ta wuza tibira ti vat, usuro u me uni a bara vat timumum barkim huma anyimo ashime, ti da ziton duru ti kem e, ti vengize, Ugomo Asere U inde mani, dēsa tirunga ta a pum ashime? 12 Inge aye wa wuza usurou me uni kodi nyani ya cukuno, hartu me katuma unu'ira ugenome, tida teke awe unu cangi, usuro ume uni tirāni.” 7 A' anime daki ira ba? Vat anime da ta wuza katuma uni ira kōvima mazin nu rusa ugimo me ba. Ine ini me ba, A, anime, Na ti ti iri ni iriba imum me yawuna dāti u tuba, aye wa nanzo makiri, wa sa idi kartin duru katuma ka Yeso. 13 Ida rusa kuri ware iginome kasi igebeza, awuza makiri. shi ba ane ani arere anyimo udenge Asere wa Iriba iwe ya counome barki uzattu ini kara kenzi imumare iwe me abini ani? Ida rusa shi ba nutonmo. 8 Daki imummare ini inyinza unu anu aka tuma ahira utunzino ana dang udenge ukaba uruba, kogussi daki ta tā kin ki ukaba Asere, wa kenzi imumare iwe ahira imumare uruba, kogussi daki ta reba ida kassika me ukaba sa a ezeni abini me. 14 Ane ani Asere agu ana uru ba. 9 A name wuza seēke kati uturi u wome ka tuma ka Asere wadi ri imumare iweme una u cukuno binyo bu pilliko u'ye unu zatu ni ukatuma kawe me. 15 Dama wuza katuma unu kara ni kadure. 10 Ubata uyerine, inki uye unu ubuka ugino me ba, da a yetteke shine barki zatu ini kara nuturi iriba ma irawe hu unu rusa, awuzum ire imum inini ba, ma hem in wi barki u zinna re imumāre sa awito ma kiri, dakki unu gona uye ma kartum uvavi ubigiri. 16 In wa nyame ni kara narū in guna mari imumare ma boo tize ta Asere, daya cukunom imum i imakiri me ba? 11 Barki urusa uwe azesere uzina vavi u bigiri barki ya cukunom iriri in wuzi u makiri, u henu unu zattu mikara nu tonno kani. 17 Im ma wuza katuma kagino me uni iriba, dēsa yeso ma wi barki me' a humee. 12 hem, in zin iri imum unya in daki uni hem iriba Barki anime, inki wa cara aye anu hanu anu zatu nikara nuturi iriba, wawuza ni hara ni madini aje Ugomo Asere. 13 Inki imumure idi wu uhanu ma pilliko, indi venke are irama, barki kati in hungu ko anu henu um urizo. (aiōn g165)

18 Yanim imum me sa adi nyam? Ine ini ni wuzi katuma ka Asere sarki imum unya, a, anime inda wuzam katuma uni'ira anyimo katumaba. 19 Me mani u'ira u vat, ma kurzo nice num urere u kunde avi barki in kem anu gbardang. 20 A mayuhuma, ma cukuno uyahudawa, barki in kem ayahudawa gwardan, ahira adesa wa tarsa udungara Umusa, ma kurzo nice num kasi we, barki in kem asesa sa wa tarsa udungara Umusa. Ma wuzi ani da agi in raa anyimo udungara Umusa uni ba. 21 An desa wada raa udungara Umusa ba, ma kurzo nice num kasi we, A'anime dama ceki udungara Asere ba. In raa U inko tize ta Asere. Ma wuza anime barki in buri adesa wa tarsa udungura Umusa. 22 U watu anu zatu unikara, ma kurzo nice num kashi we, barki in buri anu zatu nikara. Ma kurzo nice num vat imum barki vat anu barki in kem una ubura aye uhana ukem ubura. 23 In wuza vat imum barki katuma ka Asere, barki in kem ure aje anyimo katuma ka Asere. 24 Ida rusa shi ba anu gbardan, wa ribize a magasiya unu u inde mani cas madi agiza ma kabi ukalun me, barki anime wuzani magasiya barki i kem ukalum. 25 Unu biranza madi tirzi nipur nume gangang barki makem ukalum ugebe sa udi cueme, haru tizin magasiya barkin

ti kem ukalum ugebesa uda curzino me ba. **26** Nani imumare sa anyinza makiri, ire imum ini? Barki ani me inda wuzam magasiya nani in boo **20** Mi inzin tize atimum sa anu zatu tarse Asere anime kasi unu tira upebu. **27** In zinu upatizi uni pum numin kurzo nini urere, kati ingi ma wuza ayi tize ta Asere a kuri asusum.

10 Innyara irusa, ni henu, aka coo uru wara ana dizi Uganjimari wa kuri wa tarsa anyumo uraba udandang. **2** Vat uwe awuza we ubaptisma angumo ama ganjimari nan uraba udandang. **3** Vat uwe waree imum yarce ibibe biririn usandu inde. **4** Vat uwe wa si imum usa ibibe biririn usandu inde. Barki sa wa si ahira ani poo nibibe biririn sa na tarsi we, nipoo me ninee nini vana Asere. **5** Daki Ugomo Asere maa kunna urunta uma roo mawe ba, mukizi muwe me mu samirka anija. **6** Ana me timum tigeme imum ubatta ini ahira aruu, kati ti inki timum tibur amuruba kasi wenne ba. **7** Kati icukuno anu tarsa umakiri kasi äye sa waa wuzi. Kasi nyertike sa äwuzi, "Anu waka vukuno wa ri wa si wa kuri wahirri wawuzi biranza." **8** Kati timussi wana nee naa anu ruma mabura nan inyani sa inzo aru wani ba, kasi maroo mawe me, roni inde anuu a ino ukiran kana kuru are inkani kataru wa wee. **9** Kati timansa vana Asere kasi sa maroo mawe mawuzi, iwa ihuzzi we. **10** Kati ticukuno anu humoro kasi weme, wa wiji atari tibibe bika dura ka Asere biwono. **11** Timum tigeme takem we bati icuunon duru imum ubatta. A nyertike icukuno imum ikubum, haru ande sa umara unee wa aye ace aruu. (aiōn g165) **12** Barki anime, ca komdevi magamari memmerum, ma wuzi merum kati marizi. **13** Umansa uda ayeshi, uge sa wamu aye anyumo uvat anuu ba. Anyo, Asere ahuma ani. Madä cekime amansa shi unu mansa sa udi aki nikara nishi ba. Madi nya shi unaa uroo anyumo ubata me sa adi wuzi shi. **14** Barki anime shi ande sa mahemshi cekini utarsa umakiri. **15** Inzi tize nan shi kasi anuu bassa ukang, bati I batti imum sa inboo shi. **16** Kusso kuringirka kuge sa tizin unu tingirka me, inzo nigome nine anyumo amaye ma vana Asere? Ubiredi me sa tizin upozo me, inzo nigome nine anyume vana Asere? **17** Barki ubiredi u'inde uni, haru gbardan ani pum ni'inde. Vat uruu tidi rii ubiredi u'inde nigome. **18** Irani anuu Isaraila; ida rusa shi ba ana katuma udenge Asere wakenzi imum yaree abinime ani ba? **19** Nyani ni in gusan shi ani me? Makiri imum ini? uruma ma impo nichu mumeme ba, baki me

20 Mi inzin tize atimum sa anu zatu tarse Asere wa ninza, wa ninja agberge ne wani inzo asere ba. Inda nyaram Iwuzi tanu nan agbergene ba. **21** Ida saa shi aku soo ku Ugomo Asere ikuri isii ka gbergene ba, ida ree shi imum yaree Ugomo Asere ikuri iree ya gbergene ba. **22** Nani tinyara tiwu Ugomo Asere ni'eru? Titeki me nikara? **23** "Kondi nyani izi rep," Inzo kondi nyani izin katuma ba, "Kondi nyani izi rep" inzo kondi nyanini l'eze unure aje anu ba. **24** Kati uye ma nyari ubura unicee nume ba, anime manyari ubura uhenu. **25** Udale uree vat imum me sa azin unu ziza me ukasuwa, särki ubasa utize. **26** Barki "unee nan vat timum me sa tira anyumo me I Ugomo Asere ini." **27** Ingi unu zatu uhem in na Asere ma titawe agi irii imum yaree, ahun ini ruba yaree me uree vat imum me saanya we särki uhara Iruba. **28** Ingi uye magunan hu, "Imum yaree ima kiri mani" kati uree ba. Udi wuu anime barki de sa mabuka we, nan bassa. **29** In boo Ubassa ude sa mabuka we inzo ubassa uwe ba. Barki nyanini adi ziki ucara uye acani mi? **30** Ingi ma guna ankoi barki imum yarce sa maree nyanini idi wu azogun barki sa maguna ankoi? **31** Barki anime, ingi uzin naree nan usaa, wuza vat barki unionzo asere. **32** Kati ucukuno unaa upilko, wa yanhudawa, nan Aheliniyawa nan anuu Asere ba. **33** Ma wuza morso bat in rumi vati anuu muruba vat atimun. Inzo barki nicee num ba, barki konderi: Ma wuza anime batu wa kem ubara.

11 Zikane umanza ahira am, kasi mi sa in manza ahira Ugomo Asere. **2** Aname inzen ninonso nesh nene, barki izen nu rengeze nan mi animo kode yani, inzen ninonzo nish ahira utarsa anabo rep sama naya shi. **3** Mi manayara irisu, unaje anabo Ugomo Asere mani, una je. U vanu e unubo mani una je u vana Asere mani. **4** Vat desa ma una birengara nani mabuki ure ubeze nichu ne meme innu impo, macara ireba una kura ame ane. **5** Vat vanue e sa mauna birengara nichu numeme innu pako nani ma buki ure ubize sarki impo uni chi, ma cara ireba una kura ame ani ma ze rep nan desa ma kara techi tumeme. **6** Vanau e sa madi da nichu ba, nani makare tichi ti cukuno magetu imum imu e mune vanau e makare tichi tumeme, caki ma inpe nichu numeme. **7** Daki yauna ure vana uruma ma impo nichu mumeme ba, baki me

abarka me kasi Asere nannu gongo wa Asere sa ma ayewe azomin nuguno wa iko ba. **29** Inka vanau e ugogon unubo mane. **8** Barki vanau uye mabuka we, "Imumare igenome asera ine ruma ma suro nipom ni vanau e mani ba. **9** barki ma kire manu" kati ure ine, ude u aneme Daki abarka vanau ruma barki vanau e ba, barki barki desa mabuka we, nannu ira uweme (vat aneme, abarka vanu e barki vanu ruma. **10** une nan nemumbe sa irani uneme Ugomo Asere Ine ini yauna vanau e made beze ubare, kasi ine). **30** Barki vira uweba, vira udesa mabu kawe bibe ba Asere. **11** Vat anime, ahira uruma nayane ideu anoki are aje am barkii uye? **31** Inka umeme, daki aharawe ba, ane ani daki aharawe mare imumare inne reba irum barki nayeze ade nan nuru mame ba. **12** Kasi vanau e mani zogum age makaba inne reba irum? **32** Barki ahira a vanau ruma, ane ani vanau rume kasi ani me inka ude re nane ude-se-u-uzo ani me uyo uvanaau e mani, vat timumme tsuro ahira barki ninonzo ni Ugomo Asere. **33** Katikukuno Asere. **13** Wekine inna chi asheme, memmiru bidunta bupelko uye ba nane ayahudawa nane ine vanau e mau birenga sarki impo une chi? **14** ahelenawa, nane utanda Ugomo Asere. **34** Ma Nani utanda, wabezeshi imum imu eh ine vana uze innekara num barki inrume anabu mureba uruma machiki tich tumeme sarki ukarsa? **15** animo atimumu, avo-men-nu nayar azeser ba, Ingusa utanda wabezeshi age vanau e mazen ma una ani me barki ikim ubura.

tich kan, ninonzo neme nen ba? Barki ma inpe nech nine. **16** Inka uye manayara mauze matara barki tize tigenome, haru tizen ure utanda, ati denge ta Asere ba. **17** Ubukame sa uhaka daki manon zeko shi ba, nigura nishme nireren nene ba nu zatu kadure kani. **18** Innu tuba me, uganeya sa yazen negura nu dege wa Asere, makunna age uhar zena urani animo ashi me, matubu hem in tize me. **19** Gai ine akim ana matara animo ashime, barki arusi anu kunna utize animo ashe me! **20** Barki - kaya gurna ahira indaye, avo imumare Ugomo Asere ine izen nareme ba! **21** Uganiya me sa izen nare imumare, kodave mazenna re imumare ime ine kasi ukasu uye makunna ikomo, uye mazen nareme har mau hem. **22** Izen tikura me sa idare nane ise, izennu iza udenge wa Asere, nane izen nu yammuko andesa wazen nurusa ba? Naye nene inde buki shi? Inde nonzeco she ine? Inda nonzeco she ine? Inde nonzeco sheba ahira imum igenome. **23** Imum be sa makabe ahira Ugomo Asere ineini ma nayash age Yeso vana Ugomo Asere, aniyeme sa azezembe, manno ma ze ki imumare. **24** Sa mabize apuru arum ameme, ma puse magu "kabane ina ma ine pom num nene masa nirere bar ki shi, uzane iregeze barki me." **25** Samabuka ani me, mazeki bitome me, "Magunwe sane uganiya sa izen tiyom tum usuro ani me kodave ma nayare imumbe sa ideuze uroni uture umeme katuma. **26** Udkaki ure imumbe sa uzenu zeza me ahira ati jamane, kati u ikiba. "Mabuka shu ne nan nemumbe. **27** Sa irane anemo une Ugomo Asere ine." **28** Inka unu zatu kadure ma titawe age ikare imumare, udake uha, ukare vat imumbe

12 Ahira timumu tige sa anya bibe bi lau nihenu, inda nyara icukuno anyimo uta me. **2** I rusa uguna uganiya sa tazi anu tame utize ta Asere arangi shi na Asere uzatu utize a tina sa sas tizatu acce. **3** Barki anime in nyara i rusi uye mazo ni sa madaki nan bibe ba Asere ba Asere madā guna Yeso unu u shalala mani, daki uye mabari Yeso ugomo-Asere mani senki ahira abibe birere. **4** Timummu tira sa-sas abannna me bibe bi inde bini. **5** Katuma karani sa-sas abanna ugomo-Asere u inde mani. **6** Katuma sa-sas abanna me Asere a inde ani abezizi anabu u wuza ukani sa madi inta. **7** Ahira konde avi anya me nikara nu be akatuma kameme ahira abibe a masaa barki konde avi a iri ure u ini. **8** Uye ahira abibe bi rere anya ma urusa, abanna me uye agburang ane me urusa ahira abibe bibe bi inde. **9** Uye anya me ibibe bi kadure ahira abibe bigino me, uye a nyame u humza ahira abigino bibe me. **10** Uye uwuza ati hara tu aye u rizo, uye unu ubuka tu aye, uye any me urusa ibe uye urusa utilem sa-sas, uye ubezizi utilem sa-sas. **11** Vat ibe igino me i inde ini i turawe ma kuri mahara ibe sa-sas kobiya birani ana ubini ubuka ugino me uda hara me unu guna me are ahira ani anipum. **12** Gusi sa nipum ni inde ni ni in ti hi-hira gbardang vat ti hi-hira nipum ni inde nini animani ugomo-Asere mazi. **13** Ahira abibe bi inde azoro konde avi anyimo anibu ni inde nya ayahudawa nyani unu tane utize ta sere ta sere, nyani arere nyani ahana, vat uru a hanzi duru abibe bi inde. **14** Abanna me nipum nizo me ni inde nini sundulum, abanna me ti hi-hira tini gbardang. **15** Inki tibuna ta

guna, "sa azo me dari tini abanna me in zom u anyizi anu diri, ikuri in witi nipum num barki na katuma ka nipum kani ba?" igino me daki a punsi. Inka inzom unu su, daki ma kem iri ya kaska me iri imum anipumnumeme ba. **16** imum ba. (Ma nya unu nipum num barki inbezi Inki utoi udi gu, "sa daki mi nije nini ba abanna ubari uni). **4** Usu um nanu tiriba nan iriba ishew inzom ire imum ninpum ba," **17** Inki vat nipum im usu uda wuza ni ero nan ubezi ubari ba, usu na cukuno nije nini adi katuma in nyanini? inka uda wuza u yeze unice ba. **5** Udira umu eh. Uda nipum na guna uni utoi uni adi nyunguzunu in nonzo nice nume ba. Uzo unu debe uhirza iriba nyanini? **18** Abanna me ugomo-Asere mā barki ba, uda basa me timum tizenzen. **6** Uda wuza tihi hira anipum, usuro ira umeme. **19** Abanna apuru arum un boo tize ba, in anime uwuza me sa agi anu mi nipum ni inde nini mi inda apuru arum in kadure. **7** Usu utiri zaza, iriba cukuno nipum me. **20** Ayenna ti hi-hira tirani anyimo timum vat, uyeze, in ti timum vat u gbardand, ani me nipum ni inde nini. **21** Nije ni kabisa timum vat, u nyiza iriba in timum vat, daki nibuki tari, "in da zom gmei nan huu ba, ukuri ukabisa timumvat. **8** Usu uda marsaba, nyanu nicce gerte ati buna, inda nyaram shi inka u iso imum in cukuno anime irani, idi aki. ba." **22** Abanna me, ti hi-hira tini pum me sa Inka tilem tirani, curno me inka urusa urani, ahira kasi ta sisiki me tine tini ti huma anipum udi aki. **9** Barki tizinu urusa cin-cin, ti kuri me, ti hi-hira tini nipum me sa ahira kasi ta tizinu boosa cin-cin. **10** Uganiya sa unu rusa sisiki me ugongo tiki teki unu nya uwe ninonzo. udang ma aye, se unu cin ma aki. **11** Uganiya sa **23** In anime ti hi-hira tiru ti zatu uree ira aka ma zi vana, ma busi tize ti hana, ma basa tize ti ken ki u ira ure u tini. Ti hi-hira tiru tizunu hana, idi nyiza tize ti hana. Sa ma una ma bari uree u ira azo a wuza tini uzoo. **24** Abanna me unu ma ceki timum ti hana. **12** Ana me ti hira Asere ani a barka nipum mā teki unu nyanza cin-cin kasi u hira umangani, roni um henu nan uwe ugongo uni nonzo ahira sa azinu sisiki me. mu henu, aneme in rusa cin-cin, uganiya idi **25** Ma wuna anime kati a kem uharzina acce kem urasu dan, kasi sa awuzum urusa udang. anyimo nipum, abanna me tihi-hira ti rusi ina **13** Ana me timumti taru tigino me ta cukuno cece aweme unu hira memeru. **26** Inki ahira a anime; U iko iriba eze, nan usu se imum idang inde azi ini jansi, vat tihi-hira me tidi wuzi ijasi anyimo aweme ine ini usu.

14 Miki ni ace ikuri inya mu riba barki u ye urizo ubibe, barki in boosa tize be sa ti eze.

2 Barki de be sa ma boo, tize in nilem azo ma nan na nabu wani ba nan Asere, barki azo unu kunna ume barki sa mazin ina banga timum tini hunzi anyimo abibe. **3** Barki wani ma boo barki nan anabu wani ma boo barki ma barki we, ma kuri ma tarisin we, makuri ma benkiwe tiymo. **4** Desa ma boo tize in nire nilem, nice tize tu udenge Asere uni ma bara. **5** Ubasa um agu vat ushi iboo tize ina lem, barki iteki anime ubasa, um iboo tize desa ma boo tize ma teki unu boo tize ina lem (se inka uye ma bezi barki udenge Asere utunno). **6** Barki ana me, anu, henu inka ma yae ahira ashi me in boo tize in nalem, idi wu aneni inkinkai ahira am? inda wuna uri ba, se inka ma buka shi tize in ti roo, nani urusa, nani rusa u tize, nani ubezi. **7** Inka adado utira uzatu ivei wa suzo amyira kasi bi shiya nan ni gaita-da wa suso amyira sasas ba, aneni uye ka anyimo sa ka gunne, inu rusa um nani inzin madi rusi usandu ugumu zo ubi shirisha nan unu nya iriba, in daki mi azo iri iuumum ini ba. nigaita sa azinu tira me? **8** Barki inka ahure ni **3** Ko sa a cukuno ma nya timumu tum vat barki hure nan adadu uhurse uzatu nice, aneni unu

13 Sa ya cukuno inzin intize ina lem anabu, nan alem ibe ya Asere, in ani me inzom unu su, ma cukuno ni gareren na so akan nani biruma ba su akan. **2** Ko sa ya cukuno inzin in bibe biriri bi busa utize makuri ma tinka kadure ka anyimo sa ka gunne, inu rusa um nani inzin 3 Ko sa a cukuno ma nya timumu tum vat barki

madi rusi uganiya sa madi barki nipumuhanan ubara udenge Asere. **27** Inka uye ma buka tize ani kono? ane ani barki shi. **9** Inka unu ma buka in nilem akem ana ware nani wa taru ubgardon tize ti, atu unce, aneni unu madi rusa imum be uwe me, se ca konda avi ma buki in inde. Uye sa ya buka? idi busi tize, azo de sa madi rusi madi ku buki imum be sa wa boo. **28** Inka azon imum be sa boo. **10** Kadure kani tilem sasas tira desa madi buki imumbe sa wa boo, ca vat uwe unee, azo nige be sa zo inice ba. **11** Inka in tamu wa ingara tik anyimo undenge Asere me. Ca nice ni nire nilem ba, idi cukuno uvari ahira konde avi ma boo tize me akura ame me isisi una tize me, una tize me madi cukuno uvari me nan Asere. **29** Na a anabawa wa re nani wa ahira am. **12** Ane ani ahira ashime. Barki sa in taru wa buki tize, na ukasu me wa kunna wa zinu barka ba aje anabu aye bezi ubibe, tunno kuri wa gamirkia imum be sa boo. **30** Inkaanya ni ini kara i bari udenge Asere. **13** Desa ma boo urusa dese ma ciki ahira nonozo Asere, ca desa tize inilem ma wuzi biringara barki sa marusa ma zinu boo tize aname ma ingara. **31** Vat ushi uboo me. **14** Barki inka ma wuna biringara ini idake iwuzi tize tu eze ti niinde, barki konda avi lem, bibe bum ba wuna biringara urusa um wa ma maza, ma kurima kyem utunno in kara. **32** kinkin ba. **15** Aneni indi wu? indi wu biringara Barki ibe ya anabawa ira adize. **33** Barki Asere in bibe bum, ba wuna Aneni indi wu?, indi wu azo Asere uranga ba, Asere utoto iriba ini, ane biringara in bibe bum, in kuri wuzi biringara ani izi vat ati denge ta Asere anu na iruba. **34** unu rusa um, idi wuzi ire nan bibe bum, in Anee wunani tik udenge Asere. Asere da anya kuri wuzi ire unu rusa um. **16** Inka azo ane ba, we uganiya ubuka utize ba, ba in ani me ca wa inka wa nonzo Asere in bibe bi hem, aneni desa cukuno anu nata ace, kasi u inko utize wa buka. mara amatara magu, “icukuno anime” asesere **35** Inka wa manza iri mum, ca wa igizo anu ruma iriba irum sa uzi nu wuza me, inka mada rusa uwe ma akura. Barki imum imu eh muni anee imumbe sa u zinu boo me ba? **17** Kadure kani wa boo tize aje ahana aruma awe me udenge awuzi iriba irum kan, barki uye mada una ba. Asere. **36** Ahira ashe ani tize ta Asere ta eeh? **18** Ma wuza iriba irum nan na Asere barki in nani reb ini ta eeh? **37** Inka uye ma basa me boo tize in nelem inteki shi vat. **19** Vat in anime unu bezi tize ta Asere tini nani unu rusa, ca ma ani ori nu denge Asere in teke un su in boo kuri marusi imum igino sa inzинu nyitike ushi n tize ina guran anu chibi anyimo urusa barki in Asere ani awunam uwuza me. **38** Inka uye ma bari aye ateke a ino ukirau kanu kirau in nilem. game ukuna me, me ma kati akuna me ba. **39** **20** Anu henu um, kati icukuno ahana anyimo Barki anime, anu henu um, wuza ni uyarara u ubasa abanga, se ahira akatuma ka bur, wuza in tize tu eze kan, kati ikarti koda vi uboo tize katuma ki hana, barki anyimo ubasa ushime i inalem ba. **40** Ca awuzi kodi nyani una sa wa uuh. **21** A nyetike ane zni a tize tini kubu aguna, wuna urui barki udungara.

“indi buki tize nan anu ageme ahira anu atinyo ta lem, nan ma wa ny. Vat in anime wada kunna me ba,”uguna Asere. **22** Barki tilem ti gino me utuba ubezi uni, ahira anu nya iriba, azo se anu zatu nya iriba ba. Ubezi utize utuba uni ahira anu nya iriba, azo anu zatu nya iriba ba. **23** Barki ani inka anu denge Asere wa orno, koda vi mazin in tize in nire nilem, aye wa ra a matara nan nanu zatu inko iriba wa ribe, azo, se wa guna ya wuna iran, a ba? **24** Inka koda avi ma wuza u inko u tize, uye unu zatu nya iriba nani uye amatara ma ribe, tize me tidi suki me, adi kuri a weki me u inko utize. **25** Tize ta apuru ameme tidi pokino, barki ani ca ma rizi ma nonzo Asere, madi buki unu guna Asere azi nigo na haru. **26** Se nyani anu “henu” um? inka ya orzino uye mazin unu zabura, udungara, tiro, nilem, nani uboo. wuza kondi nyani barki

15 Ana me ringizi shi ihenu, azezsere atize ti gino sa in boo shin, tige sa ya kaba shi be yakuri ya hibina atini. **2** Atige tize abura shi, inki ya inta tize ta sere in nikara, idi cukuno ya hem tini anyimo u shalala. **3** Barki ma nya shi kadure ka meme ni kasi ku tuba sa mā kabi uguna ugumo-Asere ma wee barki madini maru, barki kadure. **4** Uguna avati me, ma kuri mahiri anyimo atiye ti taru. Usuro atize ti kadure. **5** Unu guna ma bezi nice ni meme ahira akefas, anini me makuri māka bezi nice ahira anu kirau in na ware. **6** Daka abinime māka beze nice in meme ahira anu uhenu anu ukirau ahana kani akure u aibi uganiya u inde, ande sa maroo me wadan ini vai u ye kani abannname aye wa tuba u gibiso. **7** Abini me ma bezi nice ni meme ahira a yakubu, nan ahana katuma vat. **8** U maska

madusa masurum amasaa, gusi vana utipeu imum. **29** Nyanini idi zi ahira ande sa a zorso tina sunare. **9** In mani unu cangilin anyimo anu we barki anu wiijo? Inki u hirsza uzoni ahira akadure kasere daki mā bari atitum una katuma ande sa wa wiijo vat, nyanini uree u zorso anu kasere, barki sa ma nya ana tize ta sere uzito. barki we? **30** Abanna me nyanini ya wuna tira **10** Barki iruba ishew i ugomo Asere ine ini ya anyimo unah u rizo ko ya uganiya. **31** Abanna wuna in rāā a hira me sa in raa ni zin kani me, iwono ini in boo ko ya uganiya ahira u tira iruba ishew sa in zin daki ya i shalala inda wuza ubigiri, ni henu, tige sa ni zin tini anyimo Yeso katuma kage sa kada teki kawome. Vat anime ugomo Asere uru. **32** Nyanini indi makem, ajo azo in mani in nice num inzi in nihoo nam nu anabo inki ma wuza morso nan ibe iburu u ugomo Asere. **11** Barki anime ta bezi tize me, afisa, in ki tisii, barki nisizo ti sa wee. **33** Kat animani ta nya kadure. **12** Inki a wuza ugita arangi shi, “tanu nan anu aburu udi cari ana uguna Yeso mā hiri icau aneni aye a shi me ula rere.” **34** Cukuno ni dang i wuzi ticukum ti gusa ahira u mu cau urani ba? **13** Inki u hira ronta! Kat i re aje in madini, barki aye ashi umu cau uzoni ugomo Asere me daki mā hiri me wa taā me Asere, in zin intize tigino me ini no me? **14** Inki daki ahirza ugomo Asere ba, barki in nya shi mu ē. **35** Abanna me uye madi tize tu sere ta cukuno imum ishalala ini no me, gu ana, “adi wuzi aneni ahira amu cau?” **36** animani kadure kashi me ka cukuno shalala. **15** Shi anu utame imum! Imum i uza ba senke ya Ta cukuno anu impo amari Asere ana maco inii, wono. **37** Imumbe sa wa bira izo ani pum nini tizi nu tinpo amaru Asere mā hiri ugomo-Asere idi cukuno ba, biho isana ani cas. Bige sa bidi a mu cau antani daki mahiri ba. **16** Barki inki cukuno alkama nyani ire imum i sas. **38** Abanna uhirsza a mu cau uzo ni, aban na me ugomo- me Asere adi nyame nipum nige sa ma zauka, Asere me daki ahirza me in no me. **17** Inki daki ko biya bi sama in nume nipum. **39** Azo vat ahira ugomo-Asere me, ase kadure karu me ku apum aza a inde me ba, unu guna apum anabu, impo amaru a meme kacuno shala, uye aname i are yta mani are inye are i cere. **40** Apum agino rāā anyimo madini mashi me. **18** Aban na me, asezsere arani, unee arani. Ninon ni nipum ande sa wa ulee anyimo ugomo-Asere a cukuno na asezsere ire imum ini sas. **41** Ninonzo ni ma wono vat ini ino me. **19** Inki anyimo tige nipum unu nee nizi sas ninonzo nu usu-sana ti cukum me a tizin ti ugomo-Asere anyimo uwui nirani, nan ure usa-sana uni nonzo nu u vat anu ta teki we ule in ti cukum tiri unii peu wanu ure usa-sana iwui rang ya zezsere. ta wono ni ino me. **20** Abanna aname, ugomo- Barki bire biwirang biteki bire ini nonzo. **42** Ani Asere mā hiri amucua ine ini ya wu ma cukuno mani izi uhira a amu cau imum be sa abira i bibe bi tubu usuro. **21** Barki i wono ya riba unee corno me ini, ige be sa ahirza izo me i corno ahira unu nde, animani u hira amu cau. **22** Inki me ini. **43** Abira ini anyimo uzatu gongo, ahirza animani anyimo aka adamu ta ulee vat, ane ani me anyimo ani nonzo. Abiri ini anyimo uguni, ahira ugomo-Asere tidi vengize vat. **23** Abanna ahirza me anyimo ubari. **44** Abiri me ani nipum me konde avi mazi nu inko ume; Ugomo Asere ni kadure, ahirza me ani nipum ni bibe bi rere. bibe bi tuba, tize tan de sa tizitu ugomo Asere Inki nipum ni kadure, nipum ni kadure me adi nya ule ivai uganiya uye. **24** Abine ani umara nirani. **45** Animani anyentike, “Adamu unu tuba me udi e māmamu, uginaya sa ugomo Asere mā cukuno unobu ini vai” Adamu wa dino mā madi witi ti gomo atari ta co, abine ani madi cukuno unu bibe bi nyinza i vai. **46** Abanna azo kari vat ti gomo ugongo nan nikara. **25** Abanna bibe birere bini ba tubi uribe ba, abanna me bibe me tigomo ti me me tidi wu pash uka biki ahira bika tura. **47** Unu utuba masuri a maanyanga, ande sa wa nyare me a dizii a ti buna ti meme. abanna unee. Unu ukure wa zezsere mani. Gusi **26** Iwono igeme, ine ini imum ishina iru ige unu me sa masari amanyanga animani ande sa adi huu. **27** Barki, “mawu vat imum ickuno sa abariwe amanyanga. **48** Gusi unu ge be sa anyimo ani kara nimeme” imum i ciki ama saā maraa azezsere ani mani ahira znde sa waraa unu guna mada passa me nan desa mazi nikara a zezsere. **49** Gusi ana me sa ti cira apum sa in vat imum anyimo ani kara ni meme. **28** Inki aza gusi manyanga, ane ani tidi zi gusi una vat imum raa anyimo ati gomo ti meme, vana zezsere. **50** Tigino me tini mabuka ni henu, me in nicce ni meme madi cukuno anyimo ini aguna inama nan māye ida ira shi ti gomo ta barki Asere aco ya cukuno imummu vat anyimo Asere ba, ane ani desa ma corno me mada kem

me imum irere. **51** Ira in boo shi ni hunzi ni timeme nigoo nan nihenu. **12** Abanna me tize kadure; Azo vat uru uni tidi wee ba, abanna azo tuhe nu aru afolloos mā nya me kadure ma kem vat uru uni adi gamirkan duru. **52** Adi gamirkan shi woni henu. Barki ani mada nyara u aye ba. duru a, ana me, anyimo ukpeshke aje, ani hure Inki uganiya wa aye madi ē. **13** Cukuno ni unu nu maska. Barki adi hure ni hure, adi hirza urosa, tonno nii anyimo a kadure. **14** I bezi iruba andesa wa wijo, anu uzatu corno me, adi icuri ya hana aruma, wuna ni ruba i huū ceki vat a gamirkan duru. **53** Barki nipum nigeme ni imum ni be sa idi wuzi i wuzi anyimo anyara corno me gbas ini ni cukuno nipum nu zatu acee. **15** shi sa rosa ahana a kura watubi wa kabi u corno me, nipum nigeme ni wono gbas ini tize ta Asere, wakuri wa witit acce ahira u wuza nissoki nipum ni udira iwono. **54** Inki nipum u katuma, a'aname in zin nu tira ushi tani nibe nigeme ni corno me in nassoki nu dari u corno nu. **16** Tarsan usasana anu agino me nan de me, nipum nigeme ni iwono nassoki ni uzatu vat sa mabengizi shi katuma, makuri ma zinu iwono, imumbe sa ānyentike ya gminca atuna zito ni goo na harj. **17** Mā wuza iruba irum unu iwono anyimo ucukuno ubigoro. **55** Iwono, aye u istifanus, afotinas, akaikas, wa benkum u ucukuno ubigoro uwe me uraba? Iwono, tikono inta ushi. **18** Abanna me wa huma bibe nana ti weme tira ba? (*Hadēs g86*) **56** Abanna me tikono shi, Barki anime, wuzan seke nan anage utize ti iwono madini mani, nikara madini tize tini ta Asere me. **19** Ana tindenge ti manyanga kobbi tini. **57** Abanna me uronta uni ahira mu asiya wa iso shi, Akila nan Bilkisu, ni goo ugomo Asere unu ge be sa manyan u cukuno nan udenga utize ta Asere sa mazinu tuburo ubi goro ahira ugomo Asere. Yeso ugomo-Asere. meakura aweme, wazinu isso shi anyimo Asere. **58** Barki anime, shi anu henu um an desa ma **20** Vat nihenu anu tarsautize ta Asere in isso hem, tonno ni kati ikunna biyau. Kodi umaya i shi. Isso na acee wanu gbindirko memeru. **21** mi yata in katuma ka Asere, bzrki irusa katuma ka Bulus, inzinu nyetike igeme in tari tum. **22** Vat shi me anyimo ugomo-Asere azo kani kazi ba. de besa daki mā hem unu ugomo Asere ceki ma cukuno unu uzenzen, ugomo Asere uro aye! **23** Uronta ugomo Asere u cukuno nan shi. **24** Ceki uhēm um u cukuno nan shi vat anyimo aniza ni ugomo Asere. (icukuno anime).

16 Aname abanga a u imum u orso imum ubenki anu tarasa Asere Asere, gusi imum be sa ma wuna shi ana ti denge ta Asere ta u uganan tiya, ane ani idi wuzi. **2** Roni utuba utiye sunare, koya unu ma inki ire imum mazi nu orso asesere urosa u shi wuzani anime inki ma aye ine ini adi orso. **3** Inki ma aye, indi tumi vat ande sa ma hem in we in kadure kunyetike wa haan in kadure me urushalima. **4** Abine ani inki ya wuna urii mi ma indusa, wadi dusa nan mi. **5** Indi e ahira asime uganiya be sa ma wata u maki do niya, barki indi wata u maki do niya. **6** Inki idi wu in hira indi dendokino ahira ashime, in hira indi biki nikuzi nan shi, barki i benki ni mi atanu tume, vat ahira me sa in haza. **7** Ane ani inda nyaram uguna in iri shi uganiya ucigililin. Barki in nyara in zaki uganiya nigoo nan shi, inki ugomo Asere ma hem. **8** Abanna me indi tonno u afsus u hana batuu ahira anu kirau ina anu ware (pentakus). **9** Abanna me aronii ishine wa raa ni gbardang. **10** Uganiya sa timoti mā aye irosi mkuno sas anyimo a shi, sa ya cukuno katuma ku gomo Asere kani mazini gusi mime inzini. **11** Kati icukuno koda vi ma izii me, ca icukuno shi ya tibin me uhuu ma, barki mā kuro ahira am, barki in zinu ubē utina

2 Ukorintiyawa

1 Bulus, una kadura ka Yesu unu bura uru usuro imum be sa ugomo Asere ma nyra nan Timitawus uhenu uru me uhana ahira anu tarsa utize ta Asere sa raa Ukorintis, nigoo nan de sa wazi lau anyimo akaya vat. **2** Urunta wan tichukum memerum usuro ahira Ugomo Asere aco aru Yesu Unu bura uru. **3** Ca Ti nya Ugomo Asere aco a Yesu ni nonzo. Me mani unu bura uru. Aco unu kunna ugoggoni, Asere ati yom vat. **4** Ugomo Asere ma wuzan duru tiyom anyimo timum me sa ta kem duru, batii haru ma ti wuzi an desa wa ra anyimo ijasi tiyom. Usuro ati yom be sa ta kem ahira Ugomo Asere. **5** Gusi uzito be sa unu bura uru me uzi unu wuza gbardang ace aru me, ane ane ani tiyom tiru me ti zinu tizi nu wuza gbardang ahira unu bura uru. **6** Inki ta zito barki tiyom tishe tini nanu kaba ushi ushi me anyimo uzito ugino me, inki awuzan duru tiyom me, a wuza tini barki she wani, tiyom ti gino me, awuza tini anyimo utira iriba ini nan iriba isheu, nan nirere be sa ti zinu sa me. **7** Ta inko muriba ace ashii me vat sa ti rusa ugu ashii me ira anyo uzito me uni, uni mani ikuri ira anyimo atiyomme. **8** Ya ira nihenu, tida nyara me i diru urusa uzito uge be sa wa kem diru anyimo Uasiyw, imum ya wun duru gbardang, ti kari mu riba mu guna ana tidi kuri ti cukuno anu vengize unnee me. **9** Kadure kani, tidi wiji tizon diru ana ticukum anyimo unnee ugeme, barki ani me kati ti hiri ace aru me gusi iri imum ini izi, ca ti insi aje aru ahira de be sa ma hirzizza an de sa wa wijo. **10** De be sa ma suso duru anyimo iwono idangang, madi kuri ma suso duru anyimo a'ini u aye ukani me. **11** Shi me benki ni haru in biringara, barki anu gbardang wa wuzi muriba mu ruum in haru, barki imum iriri be sa a nyan diru ini atari ta nu gbardang si. **12** Ukkunna urunta uru wazi gino me, ubezi imum iriba iru me, ati cukumnti Izu tini kara nu ugomo Asere sa ma zin anyimo unnee, adi kigu ahira ashii me anu acukuno sas, azo agi urusa uni pum uni uzi, u'ira ugomo Asere uni. **13** Azo ugunna ta nyertike shi iri mum isas ini nan ni geme sa izi nu basa me. Nyanimi ige be sa izinu bezizi anabu. In zinu inso iriba uguna idi bezi we i'aki anii me. **14** Gusi ubezi me sa ya wuzan duru uni cincin, u nu guna haru wani nikara ni shi me, rono u'aye

ugomo uru me Yeso. **15** Maazin ini iriba ini riba u aye ahira a shi me azo kane ini izi ba, barki ikem imum kare. Inki ma aye ahira ashii me indi aki uhana Umakiduniya in kuri in ze ahira ahi me, batii itibim Uyahadiya. **16** Uganiya sa ma wuu ani me. **17** Uganiya sa maa basa ani me, i hira gusi mwzi unu basa sas ini? nani in basa imum gusi anu abu sa wadi gu "Eh, eh" wa kuri ane anii ba uganiya u'inde me? **18** Sa ugomo Asere unu usa abanga mani, tize tiru azo me ti guna e nani "O, o" uganiya u'inde uni ba. **19** Sa Yeso vana Asere, unu bura uru unu be sa ti boo tize ti meme ahira ashii me, mi nan Silvanus wan Timitawus, daki tizi eh nani "O, o" nani "Eh" inin cas. **20** Vat imum be sa Asere ma wuza eh irani urani anyimo me, barki ani me anyimo ameme uguna icukuno ani me urani. U'ira uyeze ugomo Asere ahira aru me **21** Me, de be sama inta diru ni goo nan shi me anyimo ani za ni nu ukaba uru me ma kuri makbicon diru ugomo Asere mani. **22** De be sa ma turan diru ma nyan diru mazuu ma bibe biriri anyimo amu riba muru me. **23** Abanna me in tisa ugomo Asere, barki me mani unu ukure umme sa ma nyarum u'eye Ukorintis barki in kaska shi uhuna apum. **24** Azo uguna huru ti cukuno a gomo azesere akadura kashi me, abanna me ti zinu benki ushi iriba irum ini, barki ka dundure kashi ka turi dert.

2 Ma gu ana inda ayem ahira ashii me barki kati in wu shi iriba ibit. **2** Inki ma cara shi iriba, aveni madi sanim apuru inki daki, shi an de be sa ma cara we apuru meni. **3** Ma nyertike shi ni ani me, barki kati in E, ana ge be sa wazi uguna wadi sanim iriba, wa cukunonwe wani wa wum iriba ibit. Barki ani me, ma hem shi vat, unu guna aburi, arum am ahi ani vat. **4** Ma Nyertike shi anu guna in raa anyimo uzito nan aburi abit kang, nan maje madandang, azo uguna in soki shi anyimo aburi abit, in nyara uguna in bezi shi ma hem shi anyimo iriba im vat. **5** Inki uye mahunguko apuru abit, azo immani insisi im ini ma hunguko cas, abanna me anure una, indi gu vat ushi uni ma hunguko shi ni, kati ibasa nyani ma patta shi in tize. **6** Ugusi uzina igino me sa anu gbardang wa hunguko me utui, am wa bari ani me. **7** Iteki unu rehicekin me ivete abanga meni, i benkime ma tiri iriba barki kati apurj abit a aki nikara nu me. **8** Barki ani me anii, ya wuna izinu tira ushi taru ihm me amu riba mu

shi me. **9** Ine ini ya wuna not ma nyertike shi ini azikinkatuma me ini nikara, anu uisraila nin in iri nyani ihaka ni una me memerum. **10** wadiri ace u ira Umusa barki masaa makani De be sa ya hem me vat imum be sa ma wuza mawu madangdang. Matuma kayenne kazi ku ini, mima ma ceki me ma hem cangi. Imum aka kani. **8** Adi bati kani ane ni nan katuma be sa ma ceki inki uceki barki she wani ma kabi be biriri. **9** Inki katuma be sa kadi hunguko ceki me, nan n urunta unu ubura uru. **11** Barki uweki utize imum ihuma ini, am katuma be ani me kati unu uburi ma kem ahira in haru, sa ka eze unu re piit. **10** Rep, aticukum me, barki ti zon diru arubo anyimo atize timeme imum be sa ateki unu hira me ine ini iriri me ba. **12** Uganiya be sa ma E Utaruwasa barki in ada hiraa anyo a iri imum barki tize be sa a en buu tize ti Yeso uni unaa me sa a pokum uni in tini ti teki ta impo taje me. **11** Inki imum anyimo aniza ni ugomo Asere nini. **13** Vat in i aka aziki ihuma ini, nyanini idi karti imum ani me daki iriba im totti ba barki daki ma kem be sa idi karti imum idi dondonkino ahira ine uhenu um sa Titus abirk me, in dusa in akki ini iriri me piit. **12** Sa azin duru ani me ti inso uhana Umakidoniya. **14** Iriba irum iru uhana iriba ani me tiboo tize tiru me in nikara nini. **13** ahira Asere sa me mani ma hungo duru aje ti Haru ti zome gusi Musa ba, sa ma impi muhenu rii nipin, barki mazu ma Yeso, ahira aru me ani mu meme in nitira barki kati anu Israila wa iri ma ma nyinza duru unya uriri ugino me, urusa u'aka imum be sa teki unu hira ine ini iriri me Uyeso konde aba. **15** Barki ani me, ahira Asere vat sa idi mari. **14** Ana me muriba mu weme ma aru me ani unya uriri Uyeso anyimo an de be impino, u yee kani geme inki azini ubasa utize sa azini ubura uwe, nan de be sa wa raa una tikuzu tu nyertike Umusa, manyani magino me iwono cas. **16** Imum imasirka iyenne, unya uriri madan adaa sarki ukara umani, ahira a Yeso uginno me ahira iwono ini. Uhana ugino me mani adake akari mani cas. **15** Rep uyee akani uvenke cas, ani aveni madi ziki ugitak uhana uti mumum ti gino me. **17** Barki ani me haru ti me madi ma impi we muriba me. **16** Inki unu zo me gusi aye gbardang si, unu cara utize ta makuro ahira ugomonAsere adi kari me nitira Asere, haru ti raa nikira ni inde nini, gusi imum negino me. **17** Ani me, ugomo Asere memani be sa Asere ma bukan duru ti wuzi, ani mani bibe biriri ahira me sa bibe bi riri bi ugomo tizi ahira Asere, ti kuri ti zi ahira a Yeso.

3 Ma guna haa, tidi tubi unionzo ace aru me ana me? Nyanini ti nyara kadura ku nyertike uhana ahira ashi me, nyanini ahira ashi me, gusi uwuza wabaye sa wa wuza? **2** She wani kadura ku nyertike uru me kani nonzo ka ge be sa a nyertike amu riba mushi me, barki konde vi ma rusi kani, ma kuri ma basa kani. **3** Imum igenne ama saa, shi kadura ku nyertike kani ka Yeso, ka tari tiru azo unyertike umara mei sas, mei magino me ma bibe ba Asere bini bi zatu marsa, azo me anipum nini nipo nini anyertike, anyimo amu riba muni manyertike nin. **4** Une uni uhem uru me ahira Asere usuro Yeso. **5** Azo uguna haru ace aru me iri mum ini sa ta bari, sati di gu ana haru wani ti wuza ace aru me daa urusa wa suro ahira Asere ani. **6** Barki maa bezin duru urusa a nyimo akatuma ka soot ka Yeso ubinani u aye umeme. Unyertike ukatuma kas o me uzo me unu binani ibibe biriri bini. Barki unyertike ubinani uhaza, bibe biriri bi humz ni cas. **7** A nyertike tize ti katuma ka Musa a pum a poo kage be sa umasirka ukani iwono

Asere bi rani abini me ani ukem ubura unice urani. **18** Vat uru ana me muhenu muru kani me nitira na zoni, tizinu bezi masaa mu ugomo Asere gusi mageni aciran duru gusi me mani in naza. Ugomo Asere sa mazi bibe biriri ma zika ani.

4 Barki ani me, sa ti zin katuma me usuro uhem Asere ti zo me anu kunna iyau ba. **2** Ti zon duru mei in bigunzine-gunzine bimalim, nyani apuru abiit, nyani ucara utize ta Asere ahira ususo ukadundura amasaa, ceki koya unu ma bezi kadura karu me anyimo ubasa abanga apuru barki Asere. **3** Inki ubezi utize ta Asere arume ti ciki unu impino, a hiran de be sa wa raa unna iwono mus tizi we impino. **4** We wani wa nyari me kadura, anige be sa ugomo Asere umasaa mage me ma wunw we iribo anyimo muriba mu weme, kati tize ti nonziko u Yeso, sa me mani ma inta muhenu ma Asere ma poko we masaa. (aiōn g165) **5** Azonuguna tize tacee aru tini ti zini, tizinibwuza tini barki Yeso Asere, unu guna me mani mazi ugomo Asere, haru abanna me arere ashe wani. **6** Barki me Asere

sa magu, "Masaa ma suro anyimo amareu."anya duru ugino ugamirka me, me sa ma nya Ma pokinonmane mani mapokoo muriba muru duru bibe biriri bi meme, ma nikara ni mum be me barki ti bezi anabu masaa wa rusi ni nonzo sa wuu ini anaje. **6** Barki ani me, kode umaya amuhenu mu Yeso Asere. **7** Ukem ugeme sa ti tizin nikara amuriba, ti kuri ti rusa apum ageme zini anyimo masaa mani marani, abanna me sa ti rani, tizi sas nan nu ugomo Asere. **7** Ti apum aru me barki a bezi nikara ni gip na Asere cukum ti kadure tini ti zini, azo me ti uguna nini azo niru ba. **8** A zinu nyanki uru titene anu agi anu wa hirii duru ba. **8** Ani me tizin atina sas sas, daki a kem nikara niru me ba. **9** ini kara. Itekin duru ti harzina in napum aru A zinu gamara uru, vat ani me daki a huzan age me ti cukuno ahira Ugomo Asere. **9** Barki duru. **10** Ticukum tiru me tira anyimo unna ani me ca i cukunon duru guu imum iwuba, uhuza, gusi uhanaa be sa ahu. Yeso barki a bezi nani ti raa ahira ameme, nyani ta harzina nan ticukum ti Yeso tira anyimo apum aru. **11** Ana me, ukem uru une uni ti sani me iriba. **10** Ya me, inkinticikiunu vengize ticukum tiru me cukuno vat uru, adi cukun duru aje ukpanku unee me tiwono tini barki Yeso tidi wi. **12** Ine udenge utize ti Ugomo Asere, barki konde avi ini ya wuna iwono i ciran duru, shi ikem usuro. ma kem imum be sa maa wuzi ini sa ma raa **13** Sa tizin in bibe bi kadura bi inde me nannde ani pum ni geme nani iriri nani izenze. **11** Ana sa ma nyetike ini ma hem ine ini ya wuna ma me, sa tizin in biyau bi Ugomo Asere, ine ini buka tize, ana me haru me cangi ta hem, ine ya wuna ti zin unu tuburo acee aru batu ti kem ini ya wuna ti zin tize me. **14** Ti rusa de be sa uhunguko anabu. Gusi uzina uru me, izi imum ma hirza vanaa Ugomo Asere Yeso anyimo amu irusa ini ahira Asere, ti hira imum me izi ani ccau, me be ma hirzan duru barki uhira uyeso, me amuriba mushi cangi. **12** Sa izi ani me, azo ma kuri ma en haru ahira ameme nigoo nan shi unonzo uni ce nini tizin shi ni, ti zinu bezi ushi me. **15** Vat agino me she wani anu ure urunta unna sa idi yezize igiri in haru, barki inki idi me, barki anu gbardang wa kem uribe ahira buu tize ahiran an de sa wazin imma kpanku Asere, ine ini ya wuna ti hariki ubezizi iriba ma dangdang sa wa kunnan in mani, azo uzina iruum iku ahira Asere, barki anonzio Asere. **16** uweme sa wazi. **13** Inki muriba muru ma suro Ana me, daki ta bezi usizi me uru me sa apum apum aru me, agino me, barki Asere ani. Inki ti aru anabu azinu conzino me vat anime kode raa anyimo amuriba muru me, a gino me barki she wani. **14** Uhem Asere ahira aru me, une uni imum be sa ta kem barki ani me ta inko iriba iru a'inde sa ya cukuno iwono iwe ini vat. **15** Ma wi ini barki anabu, an debe sa wa vengize, katia wuzi ticukum ti hem, ca wa wuzi ti de sa ma wi barki weme, anno ahirza me barki we me. **16** Sa azi ani me, ana me nan uhana aje tida kuri ti gbarika anu anyimo abanga anu pum nigeme ba, sa izi ani me taa hiri Vana ugomo Asere anyimo ani me, ana me tizon duru unu hira ume anyimo anini. **17** Barki ani me, vat an de sa wazi ahana Asere, uyoo uso uni, imum ikuzu ya mara, vat timum tacukuno ti soo. **18** Kagino katuma uwuza Asere uni vat, me me sa ma patan nan ni ce nime me, ma kuri ma nyan duru katuma ku suo uka bara utize me. **19** Anime ani Asere abarka abanga nan une wan nice ni meme, mada basa me ucara abanga aweme azezzeser ace aweme, ma kuri ma nyan duru tize tu pata ace agino me. **20** Barki ani me, haru wani ana akadura kasere, ani me Asere ma nyara anu usuro ahira aru. Ti zinu tira taribarki Asere, patani ahi me nan Asere. **21**

5 Ti rusa inki aruttuko ti hira ti ticukum tiru anyimo une ugeme. Tizin ira sa ugomo Asere ma barkan duru ni. Age be sa daki abarka ani in tari tu unu tini ba. A ge sa adi cukuno anyimo a ani sarki umara. (aiōnios g166) **2** A pum ageme ani ti insio iriba ti tira apum ti iri asokin duru turunga apum aru me azezzeser. **3** Inki a sokin duru turunganan me ada kem me haru ti ciki ihuruba ba. **4** Uganiya sa ta raa ani pun nu nee ugeme, unoro uni tazin meki wuza me barki, azo me uguna agi ti harzina ina aru me anyimo unee ugeme, ani me ti nyara a sokin duru turunga ta zezzere tini, barki debe sa ma vengize kpico debe sa ma wono. **5** Asere ani

Me sa ma taa me ucara abanga, Asere a kurzo 17 Barki ani me suro nin anyimo awe me, i zauka me unu cara abanga barki haru batikem uribe ace ashi me Ugomo Asere mani ma guna ani ahira Asere usuro umeme.

6 Sa izi ani me tizin in katuma nigoo nan

Asere, tizinu tira ushi tari kati ikabini uribe ahira Asere in tari ti hora. 2 Barki magu ma kunna shi uguniya be sa kabiwe. Ma kuri ma

benkuwe rono be sa wa kem ukaba, aye nin ana mani ukuzi uganiya ukaba, aye nin ukure,

ukuzi uwui be sa wa kem ukaba me. 3 Ti da

cukuno me aye unna urizo uwe me, kati acarin

ti bezizi kadura karu me, uguna haru arere

wani tizi ahira Asere, unu soki acee nan nu

zito, nan nu patti timumum ta puru abit. 5 Nan

nu sa utira, utriziza, udira u'moro nan nu dira

imum yare. 6 Ti zinu bezizi ukadura karu me

anyimo una uriri nanu rusa, nan iriba isheu,

nanu wuza imum iriri, nan bibe lau, nanu bezi

uta acee. 7 Nan tize ti kadura, nan ni nikara

anyimo atigomo nan uztu utigomo, a nyimo

usizikime nan ninonzo, azikan duru anu ranga

ahira, harunbenne anu kadura wani. 9 Gusi ada

ba taa haru ahira me, ayenne arusan duru lau,

gusi ti raa anyimo iwono tini, ayenne ti raa

anyimo ade be sa wa vengize, azini coboo uru,

akara iriba i-ho, madusa ma nyan duru iriba i-

vat ani me, daki ahuzan duru ba. 10 Gusi ti zin

ho barki u aye Utitus. 7 Azo me uye Titus cas,

in na puru ibit, haru be ti cikin ina puru arum,

13 In zinu utira ushi

16 Nyanini ya pata masaa nan mareu? 15 Matara

17 Barki ani me suro nin anyimo awe me, i zauka

me, "Kati i dari ni iri mum be sa izin madini, mi

abanna me indi kabi shi." 18 Mi indi cukuno shi aco, shi ikuri i cukunon mi ahana aruma nan a eh, ugomo Asere maninma buka ani me una ninonzo.

7 An de sa ma hem shi, sa a'inko duru agino

abanga abanga me, ca ti kpici ace aru me

anyimo kode iya imum izenze be sa idi kem

apum aru wan anyimo muriba muru me, wa

duru katuma. 4 U'ira uyyene kode uya unaa

anu uhira ugital wasere anyimo atti cukum

iriba ilau. 2 Vete nin muriba mushi me! in haru

daki ta rii iri mum ishi me ba, daki ta cari uye

ushi nizani ba. Daki ta huu uye ushi me ba. 3

Azo me, agi in nya shi tiyari tini ya wuna ma

buka shi ani me, barki mamu buka shi, imum

venke ba, abini me, a meki unyanki uru uraa

ahira, harunbenne anu kadura wani. 9 Gusi ada

akode uya una, amatara imum ya corno me, a

11 Shi unu tarsa amaru am, ma kuri ma wunaniriba

anu Ukorintiyawa, daki ta hunze shi iri mum

12 Abanna me uganiya sa ma nyetike in tuburko a'e shi ni, mi

14 Kat i wuza gbardang ashi me, uganiya sa ma bukin duru izinu ubee

ukem, ti wuza katuma gusi tizon duru ini mum

15 Matara barki ya wuu apuru abit gusi agebe sa Asere ma

16 Nyanini ya pata udenge ugomo Asere nan unu kem ubura, uda ezze me unu

Asere nan makiri? Barki haru udenge wasere guna daki ma rusa ini, apuru abit abnga unee a

uni ucikimngusi ubuka wasere, "indi cukuno hungo iwono. 11 Irani usasana apuru abit age

nigoo nan we in kese atti awe me, mi in kuri in me, sa Asere a nyara awuu ani anyimo a muriba

cukuno Asere awe me, we wa cukuno anu am." mushi, nan ina be sa ya wuzin tini barki abarka

tanu tishi me, nan nu kunna iriba be sa ya zin be sa yaubbini ini wee, igeme sa ya wuzini nan nu inko iriba ubarka acce ashi me. Anyimo ini riba ishi. **11** Ana me imasirka ni katuma me igino imum me, ya bezi uguna kode daki ya cara gusi utuba me sa ya zikini kani ini riba i'inde, abanga ni ba. **12** Ana me sa izi guna ma nyertike ibinani unikara nishi me. **12** Barki unu uge be in tuburko shinin, azo me anicce ni de sa aburi sa mazini iriba unyinza, unyinza me uni wa me, imum anyara a bezi uguna u'intan duru cukuno imum ukaba, usuro ubgardang imum me merum ahira Asere. **13** Barki ani me ani, be sa mazo meni. **13** Azo in basa uguna in nya iriba iru iciki in nikara, ukinki abanga anikara ayee uvenke uni, nyani a'ori shi ugitat apum. niriba iru, kani me tizi ini riba iru kang barki **14** Ana me anyara ahari shi ini rep, benki we ini Titus, barki ya ruma me iriba. **14** Barki uguna mumum be sa izini barki shi me cangi ya dira, inki inzini vengize bigiri in shi ahira ameme, barki konde nyani idusa rep. **15** Gusi nyetike mu'i mu zoni ahira am. Ure ugunkuno, gusi vat wa guna ana, de be sa oroo gbardang, daki ya imum be sa ta buka shi kadure kani kazi, ani aka imum be sa anyara, nan de be sa ma oroo me ani izi uvengize igiri iru me ahira a Titus ya cingilin me, mada dira imum i'uhuna atari ti kadure kani. **15** Iriba ime me raa ahira ashi me, meme ba. **16** Ta bezi iriba iruum ahira Asere, iteki ituba piit, u ganiya be sa inki ma ringin barki sa ma nya Titus iriba isheu ma inta shi unu tarsa me sa ya tarsi me vat ushi, nan nu memerum, gusi imum be sa mi in wuza. **17** Azo kaba me sa ya kabi me una uni nonzo, n igo agi utira utari sa ti zi m ni cas uni wa wuna me wan unu inta ume memerum. **18** Inzi ini iriba Barki u'inko iriba imeme ini ya wuna ma irum, barki shi ana kadure kani.

8 Ti nyara irusi nihenu, abanga akatuma kadangdang ka ge be sa Asere awuzi anu ati denge tu tarsa utize Asere umakidoniya. **2** Uganiya sa a patti weunu zito, wa rani anyimo udira uzenze. Vat ani me maroo muriba mu we me ma ciki mu ruum, ane ani ya wu wa wuzi katuma kariri ka kadura. **3** inzini kuruzo me, ugunna ibinani ini kara ni we nini wa nya, wa kuri wa nya imum be sa iteki nikara ni we me, ini riba iwe me. **4** Unu nyara iriba i weme wa meki utira uru tari ini iriba i'inde unu guna ti benki we anyimo akatuma kagene me, a wu we anyimo an de be sa wadi wuzi ana lau katuma. **5** Wa nya imum be sa iteki nikara nu boo abanga, wa nya acee awe ahira ugomo Asere, wa kuri wa witti acee awe me ahira aru. **6** Abini me ti tiri Titus tari sa me mani masaa rusa katuma kage me anyimo ashi me, u u guna ma masirka kani. **7** Sa izi ya suso ni kode iya imum, anyimo kadura nan tize nan urusa, nan u'inko utize, nan unu hem ushi me sa ya wuzan duru, isuso kani nyimo akatuma ka riri ka gino me. **8** Daki in nikara ma wuna shi uwuza ukatuma ka gen ne, ahira u'inko iriba ya aye ashe wani, ma ira uhem ushi me sa izini ugip uni ahira anabuu. **9** Barki irusa mazu mu ugomo Asere Yeso sa mazi Asere, sa ma zin ini mumum vat, monno ma cukuno unu dira barki shi, ahira udira ume me shi wuna ukem. **10** Anyimo ugino unaa me, tize tim benne. Ana me iteki unu rii imasirka imum

be sa yaubbini ini wee, igeme sa ya wuzini nan nu inko iriba ubarka acce ashi me. Anyimo ini riba ishi. **11** Ana me imasirka ni katuma me igino imum me, ya bezi uguna kode daki ya cara gusi utuba me sa ya zikini kani ini riba i'inde, abanga ni ba. **12** Ana me sa izi guna ma nyertike ibinani unikara nishi me. **12** Barki unu uge be in tuburko shinin, azo me anicce ni de sa aburi sa mazini iriba unyinza, unyinza me uni wa me, imum anyara a bezi uguna u'intan duru cukuno imum ukaba, usuro ubgardang imum me merum ahira Asere. **13** Barki ani me ani, be sa mazo meni. **13** Azo in basa uguna in nya iriba iru iciki in nikara, ukinki abanga anikara ayee uvenke uni, nyani a'ori shi ugitat apum. niriba iru, kani me tizi ini riba iru kang barki **14** Ana me anyara ahari shi ini rep, benki we ini Titus, barki ya ruma me iriba. **14** Barki uguna mumum be sa izini barki shi me cangi ya dira, inki inzini vengize bigiri in shi ahira ameme, barki konde nyani idusa rep. **15** Gusi nyetike mu'i mu zoni ahira am. Ure ugunkuno, gusi vat wa guna ana, de be sa oroo gbardang, daki ya imum be sa ta buka shi kadure kani kazi, ani aka imum be sa anyara, nan de be sa ma oroo me ani izi uvengize igiri iru me ahira a Titus ya cingilin me, mada dira imum i'uhuna atari ti kadure kani. **15** Iriba ime me raa ahira ashi me, meme ba. **16** Ta bezi iriba iruum ahira Asere, iteki ituba piit, u ganiya be sa inki ma ringin barki sa ma nya Titus iriba isheu ma inta shi unu tarsa me sa ya tarsi me vat ushi, nan nu memerum, gusi imum be sa mi in wuza. **17** Azo kaba me sa ya kabi me una uni nonzo, n igo agi utira utari sa ti zi m ni cas uni wa wuna me wan unu inta ume memerum. **18** Inzi ini iriba Barki u'inko iriba imeme ini ya wuna ma irum, barki shi ana kadure kani.

9 Abanga tize ta Asere ahira anu, daki izi guna agi in nyetike shi abanga imum me sa idi benki ande be sa wa ciki lau. **2** Barki in rusa ubasa abanga ashi me, in zinu tira ubigiri in shi ahira anu Umakidoniya, in gusa in gusa we anu tarsa utize tasere. Aka ya wa benni datti uzika unu we uhira ushi uni wa hirza we gbardang. **3** Sa, azi ani me ma tubuko anu henu me, barki

kati utira igiri me sa tizini ahira ash me, abaga **10** Mi, Bulus in nice num, in zinu tira ushi in me acukuno ahuraa, barki cukuno nin ibe nin, niriba isheu, usuro ugomo Asere unu bura gusi tize tigino me sa abuki unuguna icukuno uru mi de be sa azin unu nonzo um unu guna nin. **4** Kati icukuno unu guna ana in en in are ana, unu zatu upati ahira mani anyimo ash me, in ani me, unu pati ahira mani. Uganiya be anि me, mu'i mu mekin duru, idи inki muhenu sa in zom nigoo nan shi me. **2** In zin unu tira me abani, barki ununzuko be sa tizi shi ni. **5** In ushi tari kati i wun me gbas in patti inki ma ani me, ma ira iteki unu ree in tiri anu henu ayee, barki in rusa daki in tonno anige be sa wa agino tari wa agiza uhana ahira ash me, wa gusa vat imum be ti wuza inee ini. **3** Sa ti raa bezi nipuruma ni ge be sa ya guu ana izin unu anyimo tanu tini puum nini, utira apuum aru bee uwe ami unu aye barki akem nini ni ciki, me azo me uguna ucara abanga uni uzi. **4** Barki azo agu, ana na hana are ahira, imum be sa nya ani me turunga tinikono niru me ti zoo me taa nicee ine ini idi zii. **6** Imum uhira ine ini, de puum tini ti zi ba, ti nikara na Asere tini, ti ge be sa ma cofo isana ima mindi, uruu umeme be sa ti pussa tirunga tinikara. **5** Ti rezi ana tize udu wu ma myindi mani, unu ge be sa maka sa-saa anyimo ubasa abanga awe me, ti kuri ti cofo isana ihuma, isana ihuma ini madi koruko. pusi turaa tan de be sa wa kartizi tize tasere, **7** Konde avi ma nya imum be sa iriba ime me ti kuri ti tungo iriba i konde vi ma tarsi unu ya nya me. Agi kati ma nya ini riba kare ba, bura uru me. **6** Ti be initi gbarika vat de be aguna me ma nya in nikara. Barki Asere a nyara sa ma cara abanga ni, inkinki shi, ya cukuno de be sa madi nya ini iriba ka'inde. **8** Asere anu bara abanga rep. **7** Ira nin imum be sa iraa mani unu nya uwe imum be sa, iteki nikara ige amasa lau, inki uye ma kaba uguna ya Asere be sa unyara, barki ucukuno unu kem ukonde ini, a makinki ureki meni ma'iri, uguna me unu uya unaa, udi basa ti mumum me sa wa kem ugomo Asere mani, haru me ani me ana tizi. **8** gbardang, gusi unyertike me. **9** Maa nya anu Inki indi tiri bigiri ini mum be sa ugomo Asere dira in niriba i'inde. Katuma ka meme ku tuba ma nya barki abarka shi memeru, azo uguna kani anyimo amzuu mu ugomo Asere mu zatu agi apussi shi ini ba, ahira am mu'i mu zoni. **9** umarsa. (*aiōn g165*) **10** Me mani ma nyinza una Kati ahiri agi inzinu nyinza ushi iyyau ini imum tibira isana, ma kuri ma nyinza imum yare ari, be sa in nyetike shi nin. **10** Barki aye wa gusa, me mani madi nya shi isana ibiri, ma wuu ini “Unyetike umeme unyinza anu biyyau bi ni biringira biriri akemni gbardang, ma kuri ma kara.” Inki wa ira mani ma zoo me in maye nya shi anyo ariri anyimo akatuma kashi me ka mariri ahira anabu ba, tize me ti zo me uguna ge be sa karaa azuu ma ugomo Asere. **11** Adi nya awuzi katuma in tini. **11** Usandu anu agino me shi gbardang a konde uya unaa, barki inyinzi caa wa rusi imum be sa ti busa anyimo unyetike gbardang si unya ugino me sa idi wuzi, udi urume inki ti zo ni ahira me. **12** Haru akonde cukuno imum ukaba ahira ugomo Asere usuro veni sa ti di turi acce aru me nan an de be sa ahuru me. **12** Barki katuma kamazuu mu ugomo wa nonzo ace awe me. In taa me uguna usanda Asere, azo agi amyinca imum be sa ana lau wa anu agino me anu ubasa ace awe wani wazi, wa nyara ini izi, ikingizi usana ugomo Asere iriba kuri wa nyara usuzo ace anyimo awe me, wa ikadura gbardang. **13** Katuma kashi ka geme taame iri mum anyimo ubasa abanga amuriba anyimo amazu mu ugomo Asere ka suso shi mu we me. **13** Haru abanna me ti di da tiran kadura kashi me, adi nonzo Asere barki ubezi duru bigiri in nimum be sa idi zii, caa icukunon ukaba ushi me, unu guna ana, ta hem in tize ti duru ahira be sa Asere a wekin duru, ige be ugomo Asere, nan nu benki ini imum be sa ya sa ya pattan duru wan shi. **14** Haru, daki ta wuzan we nan nu ukasu vat, in muriba mu inde. aka uru ini sana, gusi daki iraa atari turu tini, **14** Abanan me wadi wuzi birigira, wa nyari u'ira barki haru wani taa tuba uhana piit, tinno ta en ushi barki mazuu magino me mu ugomo Asere shi in tize ti ugomo Asere benne. **15** Uwetere ma ge be sa adake a iri ubgardang umani, ahira uru me daki uteki imum be sa tisa zinan in ashi me. **15** Urunta ugomo Asere uzatu umarsa ini, daki ta dara katuma aye anyimo me ba. Ti barki nikara ni meme na aka uboo abanga. inso iriba unu guna kqdura karu me ka cukuno ka kingizi ini, ine ini idi wu katuma karu me kadi meki ukingizi anyimo ashi me in nikara

nikadudure. **16** Abini me ani tidi kem ti buu tize tasere amanya be sa ma raa aje ashi me, azo agi guna uye matiri bigiri uguna me mani mamu poko unaa ahira me. **17** Ana me caa unu tira ubigiri me. Ma tiri bini anyimo aniza nu ugomo Asere. **18** A, azo me de be sa ma nonzo nice ni meme nini akabisa me ba, de bensa ugomo Asere mani ma nonzo me a kabisa me.

11 Gusi indi kem utira iriba ishi in ku mum sa in rusa, ida wuna iriba isheu in mi. **2** In zin ini eru anice nishi barki Asere. Ma mu wito shi anu kaba uru me, barki in witi shi gusi unee be sa mazi uso, lau in me ahira uruma u'inde. **3** Ani me in kunna biyau, kati i cukunon duru gusi biwa biginno me sa ba rangi Hauwa'u ina puru abitt ameme, shi me cangi kati ahunguko muriba mu shi unna udert unu kaba uru ugino me. **4** Nyani ya wuna inki uye ma aye mazini uboo tize ti ure Yeso usas, azo me tize ti ge be sa ta buu tini, nyani tire tize tasere ti sas nan ti gembe sa yamu kaba, kakkama ya cukuno uguna izo shi ina banga ukaba usassana anu agino me. **5** U'ira um daki ma nya nice num nan anu usanda utize tigino me ba. **6** Inki inzi ubabana ahira a tize, ahira urusa imum, daki ani me ani inzi, ta bezizi shi imum ukonde uya una lau anyimo vat imum be sa nigoo me benne. **7** kat! ucara abaga ani sa ma tuzo nice nim, barki a nonziko shi, nyani ahira de be sa ma tasere sarki uguna ya nya nin ire imum? **8** Tire tidenge ti tize tasere wa nyinzim udukum barki ma bezi we tize ti ginno me, ya cukuno gusi in zinu bursa uwe imum be sa izi iwe me ini, barki in wuzi shi katuman. **9** Uganiya sa ma ciki nan shi maazi uhurra, daki maa'nsi aje am ahira u'uye ushi me ba, anu henu wani wa'e usuro umakidoniywa wa nyam imum be sa indi huzi bene. Barki anime ani in nyarum inkom aje am akoya una, ine ini ya wuna inkom aje am ahira ashi. **10** U'ira ukadura ku Ugomo Asere ani sa uzi nigoo nan mi, daki ma'ira unu ukartum utra ubigiri anyimo ibinani Akaya. **11** A? barki nyani, nani daki in nyara shi? Ugomo Asere ma rusa in nyara shi anyimo iriba im me. **12** Ana me imum be sa in wuza ini, ine ini indi rii aje unu wuza me, barki in hunze tibuna ta anu agino me sa wa ubi utira igiri, wa nyara uguna ti barka nan we. **13** Uzina anu agino me ana tize timacico tini, anu rangiza ana katuma, wa zinu bezi ace awe me gusi ana atize ti Ugomo Asere

tini. **14** Azo imum isoo ini izi, una bibe biburu bi gino me, madi kurzo nice ni meme gusi vanaa akadura ku ugomo Asere una masaa. **15** Barki ane ani izi, azo imum isoo ini izi i'inki arere ame me wa kurzo ace awe me gusi ana katuma ku benki anu. Umasirka imum ine ini adi kurzo weni vat imum be sa wa wuza, ibinani ikatuma kawe me. **16** Ma kuri ma guna haa, kati uye ma hirim gusi inzi ubabana mani, inki i basa mi ubabana mani, inki rep ani me ani ibasa, ya gunan mi gusi ubabana me, barki mi ma in kem ukunna imum be sa indi wuzi iwetere cingilin. **17** Imum igino sa in boo ini, azo uguna ugomo Asere mani maguna im mi in buu ini ba, tize tini gusi ti tuba, tige sa maboo sarki biyau, ma kuri ma tira bigiri. **18** Sa anu gbardang si, sa wa raa unee wa ubi utira igiri ini cas, mi ma cangi indi tiri bigiri bum. **19** A, shi me, urusa abanga ashi me caa iwuu ababana, i cukuno anu ajinjin. **20** Inki uye ma wuna shi anyimo ani rere, idi sokin me ace, nyani inki ma bura shi imum, nyani ma nyene ashi, nyani ma bezi we uburi, nyani ma kuri ma nyene shi? **21** Haru abanna me, barki usiziki me uru uni wa wuna daki ta bari ti wuzi ani me ba. **22** Inki we Aibraniyawa wani, mi ma cangi ani me ani, inki we A'isailawa wani, mi ma cangi ani me ani, inki we nikura ni Ibrahim nini mime cangi anime ani. **23** Inki we me arere Ugomo Asere wani, mi me in teki we, in boo tize me gusi nice num na vovi ini, mi me, inteki we unu zito piit azo mamamu ba, atiram, ma ssa utira uzatu ibinani, ma ribize ati naa ti wono sassas. **24** Ya biki kanu cibi sa mayahudawa wa cobuum inti sissari tina akure-akure anazi, uzatu uni'inde. **25** Kani-kani kataru kani acoboom inti ham, ka'inde atirum ina poo, kani kataru uzirgi ubgem wa samirkia im mi, maa muri in suri in hiri agbem mu bahar intanu in mi. **26** Maa wuzi tanu gbardang, in ribize atinnaa tiwono sas-sas, ama raba, ma ribe atari ta anu, ma ribe atari tanu uzatu rusa tize Asere, ma ziti anyimo ani jaa, ma ziti agbinci Mubahar, ma kuri in ziti in ni upazza atari anu henu umacicco. **27** Ma meki utira unipum, ma ziti, daki ma wuzi moro ba, ma ziti ini ben nigbem, ma kem tiye sarki imum yare, ma si tiwui in ciki bi hurba me. **28** Sa aceki tire ti mumum sas-sas, konde uya uwui inraa anyimo uhira ani rere. **29** Barki ti tize ta Asere vat. Aveni ma siziki me sa daki ma sizikum? Aveni a wuna me maa piliko, a mi ugeme daki ma guna upilikò

uni puum num? **30** Inki in di bezi mi ire imum Maa wuzi udira uni ce, am she wani ya wunan ini indi tiri bigiri ini mum be sa idi bezi usiziki mi, she wani izi uguna idi nonzon mi, barki um. **31** Asere Ugomo Asere, Yeso, acco ameme, daki masizi kum ana kadura kage be sa yeze we unu ge be sa ninonzo ni meme ninimcas, ma in naza, abanna me mi in zom in iri mum ini ba. rusa azo macico mani in zini wuza me ba. **(aiōn g165)** **32** Udimaskusunu inta umanyanga me sa unu inko iriba nan tire ti mumum ta aye u'ira maa rani ina dizi Ugomonanu Aretis maa korso nan ti biyau. **13** Uya una uni ya siziki me ahira ti naa tukum ti ni piin nu Dimaskus agi batima ati denge tu tarsa utize ti Ugomo Asere nyani, mekum. **33** Ana me asusom ana tukum acing barki sa daki ma inki shi aje ba? Ucara abanga udenge (uwende), anyimo igira idangdang a me sa ma wu shini natani muriba mushi me! **14** wuum tizini tini atuzo m ni, in suburka atari ti Ayenne, in eze ahira ashime u'aye utaru azo meme in dusam imum im.

12 Ugbas utira ubigiri uge me sa in zini awunam ini, anyimo me daki ya bitam ire imum ba. Indi ri aje unu boo imum be sa ma ira ini amasaa nan nu uhurtu ahira Ugomo Asere. **2** In rusa uye sa ma biki tiwe ukirau in tini tinazi, aziki me uhana azezzere age be sa azi utaru usuro unikara nu Ugomo Asere, nyani maraa nyimo ani pum nini, nyani daki ma raa anyimo ani puum, mi in taam, Asere mani marusa. **3** Ma kuri marusaunu ugino me, sa aziki me uhana uvenke, nyani ma raa anyimo ani puum nini, nyanini daki ma raa anyimo ani puum nu unu bu nini, mi in taam ina gino ina gino me, Asere ani arusa cass. **4** Maa kuri ma gunna tire tize ti ge be sa unaa ubuka utini uzoni, gusi ti ge be sa unu buu daki ma bari uguna ma buki tini. **5** Mi indi tiri bigiri unugino me, inda tira bigiri bum in nice num ba ya cukuno uguna ana usiziki um uni. **6** Inki ma nyari utira ubigiri, in da cukunom ubabana ba, idi cukuno kadura kani indi buki. Ma ceki tize me ani me, kati ma zikim in teki uzina sa in zi, nyani gusi tize tum me sa in boo. **7** Katim uge me in vengizi bigiri barki ti mumum ti dangdang ti ge be sa abezim tini, abini me ani awuum ure ukoni, uge be sa wa cukunom bikana, una kadura ku na bibe biburi, bat in cukuno unu uvengizi ubigiri. **8** Kani kataru ma tiri Ugomo Asere tari, unu guna ma kari imum ige me ani ce num. **9** Ma guna in mi ana, "Urunta um wa bari, barki usuro udira unu kara adike a'iri ubari ume." Barki ani me indi kinki upoko uni ce unusiziki um me ini riba ige be sa iteki utuba barki nikara nu ugomo Asere ni cukuno nan me. **10** Barki ani me, inzin ini riba iruumunu siziki me um me, in na re ubgbele isso, nan nu zito nan nu guna uni puum nan imum iburi barki ugomo Asere, uganiya sa ma sizikum, uganiya me uni indi zin inikara. **11** **2** Maa huguko an de be sa wa cari abanga titui

Maa wuzi udira uni ce, am she wani ya wunan ina dizi Ugomonanu Aretis maa korso nan ti biyau. **13** Uya una uni ya siziki me ahira ti naa tukum ti ni piin nu Dimaskus agi batima ati denge tu tarsa utize ti Ugomo Asere nyani, mekum. **14** Ayenne, in eze ahira ashime u'aye utaru azo agi in niki iriba innahira ashime, she wani in nyara, azo ugunna agi ahana wani waziki nikara nu inta aka coo, akacoo wani wadi waziki nikara nu inta ahana. **15** Mi abanna me, indi huu vat imum itari tum nan nu nuua be sa ma kem a iriba irum barki icukuno ahuma. Inki ma kinki unyara ushi iriba im, ikuri i cukuno a kaska im u'inko iriba me. **16** Aziki uguna ma inki shi aje naa, i da guna ma wuzi shi ueusa abanga, im be ma re nice nishi me ure unaa sas. **17** Ma ri shi ubgbele isso usuro u'aye an de be sa ma tuburko shi nin? **18** Maa tiri Titus tari unu guna maha, maa kuri in tuburko nigoo nan ure uhenu ukatuma, nani Titus ma ma rii shi ubgbele isso? Nani izo me bibe biriri bi inde bigono bini bi tarsan in haru, mi nan meme? Nani azo unaa u'inde ugino uni ti tarsa? **19** Shi ya basa agi haru ti ezen in nikara niru me ahira ashe ani? Daki ani me ani azi ba, amu henu mu Ugomo Asere ti boo tize me ni, haru anu Ugomo Asere wani wa zi, ahino barki ti barka shi ini, shi ande be sa ti nyara shi. **20** In kunna biyau nani kati in e in kem shi gusi uzina be sa shi nin, shi cangi ikem mi inzi gusi uzina sa shi i nyara mi in cukuno, nani akem matara ni, nan malim, nan nu conzino me umuriba, nan nu nyara ace, nan nu ucira turunga, nan bibukum sassas, nan nu vengize ace nan nu zatu uticukum tihuma. **21** In kunna biyayu kati inki ma kuri ma aye, Asere am ma kaskam nikara num aje ashime in kuri in kunna ukunna iriba ibiti barki uye anyimo ashime sa wa cari abanga daati, wannowa gaame uwito ace awe me, barki ugino ucara abanga me, nan utarsa ahana'e, nan timumum tizenze be sa waa wuzi tini.

13 U aye um uge me udi cukuno utaru ahira ashime, caa i cukuno unu guna ana akem uhem utize anyo ana ana ware nani anu wataru. **2** Maa huguko an de be sa wa cari abanga titui

unu tuba, nan nu ukasu vat, wan ana me sain zom nan, in zinu uhunguko uwe titui, gusi uganiya be maazi nan we unu aye un ukure me, unu guna inki ma kuri ma aye inda cekum we hem ani me ba. **3** Inki i nyara i iri ina je ashi me, unu guna in nikara mi ugomo Asere nini inzi in tize ti ge me, ahira agenne me, me ma zome unu siziki me mani ahira ashi me, unu dang mani ahira ashi me. **4** Sa ya zi a baki me azessere utiti sarki nikara, vat ani me maa ciki uhuma usuro Ugomo Asere. Haru me cangi anu anikara wani gusi me me, anyimo imum be sa shi i wuza ini tidi bezi, uguna ti zi ahuma nigoo nan me, usuro ugomo Asere. **5** Gunkuno ace ashi me i iri nin, nani nani ida ticukum ti huma ti kadure ana me, bassa nin ini ace ashi me. I rusa uguna Ugomo Asere mazi nigoo anyimo ashi me? **6** I rusa ani me izi, inki ya dira ace me ani? In nyara urusi uguna ana, usiziki me uzo me uru uni ba. **7** Ana me tizi nu tira Asere tari, kat i wuzi iri imum izenze, azo icukuno uguna ana haru ta ree imum be sa izi rep. **8** Azo uguna ti wuzi imum be sa idi cari kadura karu me ni, imum be sa izi ine ini ti tarsi amaru akadure. **9** Ana me iriba irum ini ti zini inki raa anyimo usiziki me, shi ikem utonno me. Biringira biru me bini i mari utonno me. **10** In zini unyetike ushi igino me uganiya be sa inzom nigoo nan shi, barki uganiya sa ma aye, kat i cukunom gbas in patti shi azessere unikara nigino me sa ugomo Asere ma nyam barki ubarka, azo agi a samirka ini ba. **11** Umasika imum igenne, mi madusa, i ori ace ashi me, ihiri imum be sa i zinu tira ushi me tari meni, i wuzi ticukum ti riri acece ashi me, i wuzi ti cukum tu runta, Asere be sa me mani ma nyinza upatta ace nan nu kaba, madi zi nigoo nan shi. **12** Isso ni acece in niriba i lau nan nu gbindirko. **13** Vat anu tarsa tize ta Asere wazinu isso ushi. **14** Urunta Uyeso Ugomo Asere, nan ni imum irir be sa Asere ma wuzan duru, nan ticukum ti mazuu ma lau ma cukuno ahira ashi vat.

Ugalatiyawa

1 Bulus, Una kadure daki wa nu ba anyimo anu ba, senke anyimo Yeso vana Asere nan Asere acoo sa ma hirza nan me mu cau. **2** Vat anu henu me nan me, a ti denge ta Asere agalatiya. **3** Urunta nan ti cukum ti humā u watu ugomo Asere acoo aru nan Yeso vana Asere. **4** Sama nya nice ni meme barki madini maru barki ma buri duru anyimo uganiya uburu ugeme guu a beki wa Asere nan acoo. (aiōn g165) **5** Ahira amame ni nonzo na vat, ni cukuno anime. (aiōn g165) **6** Makunna imum ibiya saya kumi ceki me debe sa ma titi shi anyimo una Asere. Ma kunna biyau saya gamirka atize tiso sas. **7** Adake agu dire tize tiso tini tige ba, senke aye sa wa nyara duru abanga, u niyara u gamirka tize ta Asere. **8** Ko haru nani u katuma ka sere anyimo asesere madi buki si tire tizo satizi sas nan tiru me, na ma curno me. **9** Gu ubuka uru me anna me makuri ma guna, "inka uye ma buka si tire tize tiso sa tizi sas nan tige sa ya kabi, na ma curno me," **10** Barki mi in zinnu nyara anabu nani Asere? in zinni nyara anu wa kunna urunta? inka in daza unnu nya anu cas, mi urere wa Asere mani ba. **11** Barki in nyara irusi nihenu, tize tiso sa ma nya dāti nubu tini ba. **12** Daki ma kem in ahira annu ba, nani ma bezizi si barki anime, apaki mani a tarì ti Yeso tini. **13** Ya kunna tanta dumo anyimo uyahudanci, gu uhuza anu tarsa tize ta Asere sa dake a bative ba, ma zin nu sō in cari ini vat. **14** Ma kem ure age ahira ayahudawa, anu gwardang anyimo u cara um, anu sa wazo me anyimo ba. Iney ya wuna izin ni eru ni gwarndag, mazi uwatu u tanda wa coo am. **15** Senke Asere sama in kim awatu u indei anyimo apuru urizo umeme. **16** Ma kunna urunta ma paaki vana umeme anyimo am, barki anime indi bezi si Asere anyimo anu ta'ame Asere, daa ma dusa ini wuza imum anipum nan maye ba. **17** Daa ma nyene urshalima ahira anu sa wa agizan ba, barki anime mahaa u arabiya in benne ma kuriudamaskus. **18** Sa tiwe ti taru ta aki ma dusa urshalima barki inka iso kepas makuri in cukuno nan me, tiye tinu akurin annu ciibi. **19** Ira barki Asere inda wuza we moco ba, eh mi ge sa man nyetike um ba. **20** Ma nyetitke shi, ma buka shi a muhenu ma Asere, daki ma buki mocho. **21** Sa maha a manyanga mu siriya nan silisiya. **22** Daki a rusim anyimo a tidenge ta

Asere u yahudiya anyimo u vana Asere. **23** Wa kunna ini cas, "unu sa ma yomo duru mazin, ana mazin nu bezi tize ta Asere, sama nyara u cara me. **24** Wa nonzo Asere barki mi.

2 Sa ti weti kirau nan ti nazita aki maha urshalima nan barnabas, maziki titos nan mi. **2** Ma nyene barki upaakahutizeta Asere sama buki a nu zatu rusa Asere. Ma buki anu sa gongon a nikira, barki indaa suma nani ma sumi uhura ba. **3** Me titus me cangi sa ma zi nan mi sa maa zi una girik, a gwaari me in ni kara. **4** Anu hem a zenzen wa eh innu hunze wa gun kuno ukem usa upebu uri anyimo Yeso vana. Wa nyari ti cukuno we arere. **5** Ta gaa duru u nya nice a tiye me, barki kadandere ka tize tiso ti cukuno nan shi. **6** Senki anu sa hira wa teki aye anu, ma buka gusa wateki vat wa kinkin imum ba. **7** Ure uwetu, wa iri a nyam tize tiso ta nusa a gwara we ba, gūsa a nya bitrus tize tiso u hana anu dira uwgara. **8** Asere, sa ma gamirka Bitrus ma cukuno unu tarsa u Yeso barki anu rusa Asere, cangi ma wuzi katuma anyimo am. **9** Sa yakubu kefas nan yohana, sa urusi agi we wani wa barka udenge wa Asere me, wa gāna nikara sa Asere a nyam, wa ziki Barnabas nan miwa wuzi anime barki tiha ahira anu sa wa taa Asere ba. **10** Wa nyari ticas ti ringi anu dira, imum igesa ma inki iriban. **11** Uganiya sa kefas ma eh u antakiya ma gwarka a mu henu meme s ma chami. **12** Uganiya sa wanu aye ba sa ahira yakubu, kefas mazi innare nan nanu zatu u urusa Asere. Barki anu me wa eh, mā ceki a zatu rusa Asere ma kunna biyau banu sa nyara a gwari aye me. **13** Ukasu anu me cangi wa muti nice nan na nu bihunze me. **14** Sama iri tanu tiwe me ti daa tize tiso me ba, ma gu in kefas aje awē me vat, "inka hū yahudawa mani u ciki anyimo anu zatu rusa Asere sarki gu uyahudawa ba aneni udi wu wa wuzi ticukuno gū ahahudawa?" **15** Haru me ayahudawa wani u yoo dā anu zatu rusa Asere a madini. **16** Vat anime ti rusa senki u inko iriba anyimo Yeso van Asere. Haru me cangi ta ribe anyimo a Yeso barki ti wu lauanyimo vana Asere daki katuma ku inko utize ba. Barki u inko utize da uye mada lau ba. **17** Barki inka, tizin nu nyara ti wu lau anyimo vana Asere haru me cangi anu a madini wani Yeso ma kinkize imum ibur? Babu koka inde. **18** Inka ma kuri ma barki imum sa ma charin, ma bezi mi unu zatu tarsa inko tize tini.

19 Gu anyimo u inko utize me ma, wii a hira sa wa eh tiwe Akuri anazi uni kerau ka taru in inko tize me, barki in wuzi Asere katuma. **20** na dumo, dā ya kari u inko utize ta Asere ti dati A gamirkam na Yeso da mi mani in haka ba ba. **18** Inka imum ukem i eze barki udungurka, vana Asere mani ma raa' anyimo am. Tanu tige to ida eze u inko utize ba. Senki Asere ma nya inzin anipum, in haka anyimo u inko iriba a ibrahim. **19** Nyanini imum sa ya wu udungurko vana Asere sa ma zi innu su um ma nya nice me? Akinkin barki malapi senki akura a ibrahim ni meme barki mi. **21** Da ma vate u benki wa wa di eh ahira unu sa a inko tize men. **20** Ana Asere, inka tanu ti lau ake a kem tini anyimo u me unu turi a tii mateki unu indei, senki Asere a indee ani. **21** Anime ani u dungurko wa Asere uzin ti kara nan nu inko utize ta sere? anime ba, inka a nya udungurko sa udi urai, tanu tilau ti da aye anyimo udungurka. **22** Senki tize ta Asere me ta tiri ko nyani a madini tize ta Asere barki u inko utize ubura uru u inko iriba anyimo Yeso vana Asere adi anu age sa wa hem. **23** A tirzi duru kafin u inko iriba me u eh, a indi duru. **24** Barki anime udungurka wa cukuno duru unu dura uru har u aye Yeso, barki ukpici duru lau u inko iribba. **25** Sa u inko iriba wa eh, tize duru a tari ti dura ba. **26** Barki shi me vat ahana Asere anyimo Yeso vana Asere. **27** Gu uzoro usi me gwardan anyimo Asere, ya kabi Asere. **28** A dazo me in nu yahudawa nan nu girkawa ba, azo me ni rere nanu u fangh, azo me in vana ruma nani u eh barki izin a inde anyimo vana Yeso. **29** Inka shi u Yeso wani, shi ana kura a ibrahim wani, anu gadu u inko utize me.

3 Ababana agalatiyawa! Aveni ma wuna shi uka? abezi shi ugankirka u Yeso ajee ashi me. **2** Imum ini ya kabzi gema cas sa in nyara in rusa ahira shi me. Ya kabi bibezi bi huma barki katuma ka inko tize nani barki ukaba imum sa ya kunna? **3** Izzi abana/ ya tubi in bi bei iriri, idi kuri im asirka anipum? **4** Ya mu zito ti mumung hem, inka kadundere daya kem imum ba? **5** Meme sa ma nyiza shi bibezi me ma wuzi imum ibiyau anyimo ashi u watu u katuma u ingizo utize nani a kunna nan nu canti iriba? **6** Gu "u hem sa ibrahim ma wu anno a wume unu lau" **7** Una u inde me, rusa ni agi, anu tarsa Asere ahana a ibrahim wani. **8** Tize ta Asere, ta inki iriba agi Asere madi kpici anu, zatu rusa Asere una u inko iriba a, wa boo ibrahim tize ta Asere me in nugusa, "anyimo aweme vat anabu wadi wu gongon. **9** Barki anime anu akura Asere wazi gongon nan ibrahim me, unu wa nu inko iriba. **10** Vat anu sa wa inko iriba a katuma udungurka cas wazi anyimo ucorno, anime ani a nyettike, "unu corno mani sa mada wuza vatimum unyettike anyimo u nyettike u inko atize ma wuzi tini" **11** Aname imum ya wuna fangh uye mada ke ma wu lau barki u inko utize ba, barki unu ulau madi ciki barki u inko iriba. **12** u inko utize u inko iriba ini ba, senki, "unu sa ma wuza katuma ku dungurka madi wuzi katuma. **13** Yeso ma buri duru ucorno u dungurka me ma corno barki haru, a nyettike, "ucorno anice ni nu sa a bärki me utiti. **14** Barki ugongon u ibrahim me u biki ahira anu zatu Asere anyimo vana Asere, barki u inko iriba ti kabi bibezi bi lau. **15** Ni henu na buki si guta nu ugamaru utize ta nu, uye na dake ma inki ani kira ba nani ma kinkin, inka a nyettike udungurka me. **16** U inko utize anice ni ibrahim nan ni kura ni kura nimeme dā agu, "nikura," azin ni boo abanga anu gwardang senki unu indei nan na nu akura awe me mani vana Asere. **17** Imum ige sa in zin ni boo i ney ini, udungurka **4** Ina gusa mi unu kaba acoo am mani, barki ti cukuno titi ahana timeme, ida zo mesas nan nirere ba. **2** Senki ma raa atari ta na akura aweme. **3** In kuri in buki si, uganiya sa tazi ahana, a noki duru atize ti cincin ti uney. **4** senki uganiya wa eh, Asere matumi vana umeme, uyo uney, uyoh udungurka ma. **5** Ma wu anime barke ma bure anu udungurka me, barki a wu tize turume gu ahana. **6** Barki si a hana wani, Asere ma nya duru bibezi bu usam me anyimo iriba iru, sa make matiti "Acoo adang" **7** I zo si anirere ba senki vana inka vana, anime ani izi unu kaba atri ta Asere. **8** Senki uganya ugino me sa da ya rusi Asere ba, ya zi Asere, barji ni kara me daa Asere ba. **9** A na me sa irusa Asere nani Asere a rusa shi, nyanini gamara karu timumum ti zatu nu kara? I nyara ikuri iriba anirere me? **10** I hire tiye, tipei maganiya nan tiwe. **11** In kunna biyau bishi gu katuma kam nan si kazi zenzen. **12** Ma vavi si ni hennu, wuna ni gu mi ma cukuno gusi wani ya ivum kalapi ba. **13** Senki irusa barki ukoni unipum um wa wu in bezi si tize tiso me innu tuba

me. **14** Ukon umme ya dara si ya ceki mi ba u watu utize tini kubu, icukuno anyemo ireba senki ya sokin mi anyimo a shime gu ina kadure irom. **5** Ahira abibe, anyemo akadure, tizinobee ka Asere, gu mi Yeso in nnice nime. **15** Abani uwe sarki beyau a ireba ishiu. **6** A nyemo abibe ugongonushi me? ma boo si inka idi cukuno Asere gbare we nani idaki a bgarwe ba a tize anime idi gamirka aje ashi me i nyam. **16** Barki huma tikadure ce una katuma anyemo ishui anime unu eru usi mani barki kadndere sa in him ubize ireba irom inime itaki inuze. **7** Yazen boo si? **17** Wa nyara wa rii nikara ni shi me vat makasiya memerom avini matori ma karti shi senke barki una u rii ba wa nyara wa su isi a ukuna utize nan ka dure. **8** Uzika ireba sa ikuwu matara baki i wuzi we katuma. **18** Imum irizi unu uwaze mum idaki ahira adesa matiwe ba. ukem iriba i katuma una u rii daki uganiya sa **9** Uyisti ocigilin une une uwuze imumu ugur inzi nan si ba. **19** Ahana a cincin am, in raa nani cicin. **10** Izeni ginume uhirame barki shi anyimo u gamara nipum gu unu yoo barki si a nyemo Ugomo Asere inuguna idaki iwuze ubuki uganiya u katuma ka sere a nyimo a si ure ubasa utize a ure una sasisba unigibisa me. **20** In daa zina nan si aname in gamirka nire gaini kamacukunu sas ma si nerere kome avini ni gbirang, barki immu me ya hirzan iriba. **21** maze. **11** Nihinu ika aname izenbezezzi ushi mi si za izin ni suo iciki anyimo udungurka, inuguna disa a gbarme izennubu ume, barki idaa kunna si udungurka me ba? **22** nyettike anime izena sa uzitu, ika anime ane nipiuni abanga a Ibarahim maa zinni na hana ware, u wuna upeliko barki ugakireka upusa vat. **12** indei urere u eh sa unee u matara. **23** Senki uge Izenuguna anigibisa inuwuze iwuze ire imumu sa urere yoo me anyimo anipum, senki ukasu kini wakurze a ce aweme a kacu. **13** Ni hinu barki me a yoo we unee faangh anyimo u inko utize Asere ani atitishi uhana ukem unikara, kati me. **24** tige a daa ke a boo si gu tiroo tini, anime kuna uron ta unikara sa ya kem nicukunushi wa ciki gu u inko utize tire me tini. Unu udei ukuna ukunushi ukuna urunta wapum, barki anyimo aweme suro upana u sinai manno ma anime ironi ace ashi namu iroba mushui iuwuze yoo ahana arere. Me mani Hajarat. **25** Hajarat ace ashi katuma. **14** Barki anime tize tinikubu ta mazi gu nipana ni sinai anyimo Arabuja, ma mice anyemo vat taze ti idaitine, wuna uso uroni turi gu urshalima ugeme; mara anyimo ani rere utura uweme kaniya nice nuweme. **15** Kunani, nan na hana ameme. **26** urshalima wa zesere me ikalzen inurumusa ace ashime ikure ituze irene uzi faangh. **27** nyettike, "Kunna urunta, aney wazenezekizeki kati ihuze ace ashime. **16** Wag, uzatu yoo, soo ni iyeze a mgbirang apuru arum; ucuzeni tanu anyemo abibe ba Asere, idaki si sa idaa kunna uzito uyoo ba. Barki ahana iwuze apum a shi mei majeba. **17** Barki nipum unee sa a gidi wa teki unee sa ma zin nu ruma niwuzematare nan be bibe Asere, bibe Asere me." **28** si a henu, gu Ishaku, ahana u inko utize me ma wuze ishina nan nipum baki anime tini. **29** uganiya ugino me unu ge sa a yoo me timumu tiginome ini ubuni idai nine barki anipum ma yomi uge sa a yoo me abibe, izi anime wadaki waze imum ihuma ba. **18** Ika in. **30** U nyettike wa guna? "Gido urere u eh me bibeba Asere bini bi tarsa inshi inzo utize nan vana me, vana urere u eh me mada kaba tini kububa. **19** Ananre tirogatinipum tiruni tirunga ta acoo me nan vana u unee a faangh amasa kaniya uwuza umadini, uzeti umo reba ba." **31** Anime, nihenu, daa haru ahana a unee molau, mei ma je. **20** Katuma kamakire, uwuze uni bire, ucika utikara, matara, niero, iroba ikgarkgai, upuza ace itize uharsina, uhugu utize. **21** Imumu sa iwusa unu mawu huw-huw usati unihuma nankasu utiri timum manizishi tize kasi yandasa ma gushi adisa wawusa timumu tiginume wakiwakem urebe ahira Asere ba. **22** Shi hana abibe anu pati ace ani, nan mureba mu shui, a ticukum huma nanu wanu uyah unice nekadare. **23** Muruba shiu, mushiu sarki tize tinikubu sa iraniu aje aru are anu nan tumum. **24** Anikibisa waze Ugomo Asere me Yeso wa gaikireka uzena uweme apum nan adisa

wazi inu ire uguna we ee itize samirka timei uhana aje kati uye ma rmadamum, barki inta maje. **25** Ikaticiki anyemo abibe kini tiwuze muhinu ma sere ani pum num. **18** Irum irere tanu nan bibe ba Asere. **26** Kati tiwuze ti cukum Ugomo Asere Yeso Asere acukunu nigona haru tuyeze unice, nani jokiko ace nani tizen nuhuza anyemo abibe bero ani hinu acukunu Anime. acece aru.

6 Ni hinu, ika ameki unumazime wuze imumu imadeni, shi sa izin ibibe bi huma i huguko unume iwume una anyemo abibe bireha ishivi, wuze siki-siki inice nowe me, kati hume ukarezo anyemo ubata me. **2** Zekani ubasa utize tace ashi, ika iwuze inime idi ingce tize tini kubu Ugomo Asere. **3** Barki anime, ika uye ma wuze ure ueera inu besa tire tize anice nume meme ize ire imum ini maze ba mazenu cara uni cenumé uganiya. **4** Na kovi magunu kame katuma maduku ire, abinime ane madikem imumu itara ubi gire, isai ma pata nice nume nan uye ba. **5** Barki anime, madiziki ugito uti zongatu meme. **6** Debisa abizezze me tize yacukunu nume gbars ma re uromu utimumu sa ma wuze tireren vat nan anu bizezze u yetiki me. **7** Kati ihm aregishi ba iwuze Ugumo Asere nebasu ba, vat imum sa unu mawuze yani bira ini nan ni imum sa madi are ini. **8** Barki unikibisa ma biranice numeme imum ibaru anyemo aticukum tumeme timadini, madi ore tini una iwenu, disa ma bira a bibe berere madi ore urei uviki wanu da doki ginu a hira abibe. (*aiōnios g166*) **9** Kati ti uzeba ikatuma ka hu ma, barki u ganiya sa wa wuna ure, sa ti ore uganiya sa daki ta uzoba. **10** Barki ani ane u ganiya sa tikem wasa, ati wuze katuma ka huma ahira anabu u wuze katuma ahira anigibisa wa katuma ka huma, gbardang. **11** I ranine ubgardang uyetiki sa mayah shi itare tum. **12** Anigibisa waze wabizi muruba mu reru a nyemo anipum wa wuze gbars anि gbare, wa wuze inime barki ayah we uzitu barki ugakirika Ugomo Asere. **13** Barki anime anigibisa wuzein gbare idaki watarsi tize tini kubu me ba anime ani wa wu awuze we nigbar barki sa wa tire igire wana pum awe. **14** Caki kati icukunu inuguna izen nu tira ubigire sai barki ugangiri ka Ugomo Asere uro Yeso bibe beririn Asere, ahira ame ani a ganikirka unee ahira ameme ahire unee. **15** Barki ni gbare nani idara uni gbare idaki ire mum ini ba, barki anime wanu aye urizo uni uni urere reme. **16** Nan nanigibesa wadicukunu anyemo iko utize, barki tucukunu ne goma we ani Israila ahira Asere. **17** Uzeka aname har

Afisawa.

1 Me bulus udura u vana Asere a hira katuma ka Asere, uhana ahira anu uzatu madinisa wa ra u Afisus, nan an de sa wa hem in vana Asere. **2** Imum iriri a hira a shi me, nan kadura ka riri u suru ahira Asere aco aru nan vana Asere. **3** Nan imum iriri ya Asere nan aco nan vana Asere, de sa ma nya duru imum iriri na ko de ya imum iriri a nymo a vana Asere. **4** Kasi sa ma zaukan be duru a nyimo ameme, uganiya sa da ma mu tuba unee ba, barki ti cukuno anu a lau, anu zatu madini a nyimo a meme nan a nyio u su. **5** Uganiya sa mamu, kurzon duru ti cukuno ahana a meme, usuru u Yesu vana Asere, kasi u ira u meme. **6** A wuzi imumu i geme vat, barki a norziko niza na Asere, ige sa a nyanki duru, barki u hem u vana uru. **7** A hira ame ani ta kem ubura a hira a maye ma me, u ceki u ti mum ti zenzen turu, ahira u kem ti mumu ti riri ta Asere. **8** ge sa ma nya duru, unu rusa u meme. **9** Ma bezin duru imum be sa ya ra iriba imeme, ti mumu ti riri tu meme sa ma nya ma nyinca ahira a vana umeme. **10** Vat imum ige me ubarka, uni barki u myinca uganiya sa mu sa ti mum ahira a vana umemu ti mum a hira be a vana Asere. **11** A hira a me ani a kurzo duru a hana a kura Asere, a kurzon duru ani me barki de sa ma boo ti mumu tige sa ma nyari uwuza me. **12** Barki haru sa ta tubi nya iriba ahira a meme ti wuzi ti cukun ti ni nonzo nu meme. **13** A yimo ame ani ta kuri ti kunna tize ti huma, tize tu kaba uru, anyimo a meme sa ta nya mu riba muru. **14** Me mani unu bezizi, uru ti mumu u hana uganiya sa ta kem me, barki ani me, ni nonzo nu me nini. **15** Barki ani me ma kunna tize ti huma ti shi me ahira Yesu vana Asere, nan uhem uru me, ahana alau. **16** Daki ma diri unonzo Asere barki shi ba, vat uganiya sain zin nu wuza u shi biringara. **17** Unu guna Asere avana u Yesu, aco unu dang, ma nya shi bibe bu gamara nan bi boo urusa Asere. **18** In kuru in wu shi irusi eje iriba, barki irusi nyanini tize ti gino me ta titan duru ni, nan nyanini gwardan sa i eze barki ana lau. **19** Nan ko di nyanini imumu i dandang i rusa anu zatu bata sa ma zinu boo me, ahira aru aru, haru anu nya iriba, i boo a nyimo ani kara nu meme. **20** De sa ma boo ahira Asere uganiya sa ma wu ahirza me a nya me a hira ucukuno

a tari tina reh tu meme a. yimo Asesere. **21** A nyimo a ni za ni ti Gomo nanu bari wan ni kara, vat tiza tu neh, a zo tiza sa adi nya nueh cas, uhana i wono. (**aiōn g165**) **22** Aseri a nya ti mumu a tari tu bari uvana Asere, ma kuri ma nya a nyimo udenge Asere i cukuno unu inta u ti mumu vat. **23** Udenge Asere une uni ni pum ni vana Asere, u nyinca unu nyinca u ti mumu.

2 Shi me ma hirzashi ataye sa yazi mu kize usuro ticukum teshime nan nu cara a bange a shime. **2** Andesa datti warani anu tarsa, ana ni ge sawatursi Ugomo u ma cico memani bi be buzenzen me nanshi anu zatu tarsa Asere an desa wa haki nan nipum. (**aiōn g165**) **3** Vat oro datti ta cukuno nan we ta tarsi uni rusa umeme ine ini Uhomo Asere ma izi ucore iriba imeme. **4** Ugomo Asere mazin ni ni iriba ishew barki memani ma hem in hanu. **5** Barki atiyeme salazi mu kizzi memani hirzan duru urusa unize ni ugomo Asere asuro ushew umeme ma suson duru ani rere. **6** Anyumo Ugomo Asere Yesu memani hirzan duro nigome manno ma yan duro ahira ati cukun abirkо anyimo Asesere. **7** Ugomo Asere ma uyi ina nu barki ma bezi ubare umeme usuro uniza nu Ugomo Asere Yesu. (**aiōn g165**) **8** Usuro imumu iriri ya wu ma suson duro anyimo ani rere me sa ta rebine akagino katuma ka Asere kani. **9** Da barki kashi ba barki ani me kati uye ma tari bigiri. **10** Haru katuma kame kani ma kuri mabarkan duru anyimo niza ne Yesu Ugomo Asere barki ti wuzi katuma ka ririn kaga sa Ugomo Asere mamu inkondaru kani. **11** Barki dati utanda ushime anigura wadi tarsishi anu zoti ni gura wemi waruse nigura nu weme nini ta tarani. **12** Rusane uganiya yahar uzina nan nu Ugomo Asere. **13** Anime anyimo Ugomo Asere datti yezi piit anami barki uponku uma ye na Yesu Ugomo Asere mayene shi mamu. **14** Barki anime Ugomo Asere mimani una unu nati iriba idesa mazeki a Yahudawa ana inde wani makuri ma tuburko utura ugesa wa hari ticukun tuwa nan ni lenu. **15** Ma e makarti ubezi utize tiburi nan uwito ini ce nimime usuro ahira ami ani akim vana Asere usuro anaware wewan adumu nan aji. **16** Makure ma ore ace awe ana waremi anyumo aniza ni Yesu wa cukuno a inde usuro ukotiko umime azere utete. **17** Yesu ma e unu boo tize ta Asere, nan nu bezizi iriba irum a hira an desa wa ra piit nan iriba irum a hira desa wa zi mamu cangi. **18** Makure

ma ace ma bezeze una urereni ana pepet nan na namamu. Barki memani takim urosa vana nannu Ugomo Asere usuro bibeu bi inde. **19** Barki memani takem urosa vannu Ugomo Asere anuro bibeu bi inde. **20** Shime a zu agene wani shi anare waniba shi yakim ukaba ahere Ugomo ya cukuno ahana Ugomo Asere. **21** Andesa a kabi we usuro urusa utize ti Ugomo Asere Yesu memani ni po ni dandang niginome. **22** Andesa abari we gusi tidinge anyumo aweme wewani ti denge tiririn ti Ugomo Asere.

3 Baeki anime mi Bulus vana Ugomo baeki Yesu Ugomo Asere barki katuma kanabu vat. **2** Ya kun nani tize ti ronta ugenomesa a wuzi me usuro Ugomo Asere u wuzi anime barki urusa ushimi. **3** Gasi urusa Ugomo Aserw anyimo atiro ma bezi anaboo. **4** Uganiyamw saya kuna idi rusa teze ta Asere tini. **5** Desa sa dati abezi anabuu anami abezimi abezi anabu barki usuro uni za neza ni bibe bi Ufomo Asere. **6** Usuro ubezizi utize tanabuu, wa buu kadure barume, ti hira tini nipum ni inde nine usuro u Yesu Ugomo Asere oru. **7** Akuri akem una katuma ka tize ta Asere usuro ubezizi ta Asere sa abe ime usuro uniza numeme. **8** Memani abezi uhem nan me ahira Ugomo Asere agi imbeze anabuu tize ta Asere sa tazomriunu binaniba. **9** Inkure in buki anabuu imumbesa ize ahira Ugomo Asere desa memani ma nya a nabu. (**aiōn g165**) **10** A anime ani barki abezi urusa Ugomo Asere sasa ahira ubeu ida dandang yaAsere nan nu rusa ahira udange Asere. **11** Aginome ya saro kabirkta utize ta Asere ma wuzi nyimo Yesu Ugomo Asere. (**aiōn g165**) **12** Anyimo anime tizin ini kara nu biki ahira Asere barki uya iribe ihira meme. **13** Barki animei kati iri ni rere san izinu same barki shiwani barki anime ce icukuno imum mu iso iriba. **14** Barki ani ma tunguno aje aco me. **15** Memani mayinza alem une warusi masama Asesere nanu pashi adizi. **16** Birenga bini ma zeshin anyimo amatibe mushimi hano memerum anyimo urusa bi be ba Asere. **17** Ugomo Asere masukuno amuriba mushimi usuro ubizi rusa Ugomo Asere amuriba mushime. **18** Iruse nikara netize timeme vat nan desi wazin madini amariba amuriba meweme ba irisi Ufomo Asere upashi umeme nan uconcon umime. **19** Rusani Ugomo Asere mahem in haru unu rusa ibinanita raniba barki anyimo ashime unurusa upash umeme maraniba. **20** Ninonzo

na biki ahira desa sama bize tize ta Asere nanni mumbe sa tiki iki nan imum ba sardw yari wan birengara sa tide wuze vat mazin katuma amuriba murume. **21** Nininzo nabiki a nyimo u denge ubiringara bumeme anyimo niza ni Yesu Ugomo Asere i cukuno anime. (**aiōn g165**)

4 Barki anime mi sa a korson barki ni zaa ni Ugomo Asere, inyara shi iwuzi tanu me sa tawuna rep nan u titta wa Asere sa ma litta shi. **2** Cukunoni sheew, nan u tuzo ace wanmu riba mu runta, i hem wa cece. **3** Ini kara nishi inkonee upata cee me sa bibee ba muta shi biti cukum ti maan. **4** Ni pum ni inde, nan bibee bi inde u inko iriba i inde a hira ade sa a litta shi barki me. **5** Ugomo Asere a inde, u heem u inde u zoro u inde. **6** Asere inde nan acoo u vat, dee memani Asesere u vat nan Asesere uvat nan anyumo uvati. **7** A nya kondevii katuma rep nan katuma kirsti. **8** Ka si ubuka uti zee ta Asere, sa ma nyene Asesere, ma zika ande sa ma zika nan mee, ma nya wee katuma sassas. **9** Nyaniini abasa in, “ma nyenee” a adizi. **10** Unu me sa maa tuu memani maa nyene pii Asesere, bati ma myenca vat ti mum. **11** Kirsti maa nya katuma kasi ana, ana ka dura, anu kirzuko uyi zee, anu boo utize ta Asesere anu dungara nan anu bezizi utize taAsesere. **12** Batu wa bari ande sa wa zin katuma kasere, wa suu ni pum ni kirsti. **13** See ta kabiki u pata cee uheem nan wan urusa uvana Asere nan vat una u kirsti. **14** Izi ani me kati i ri aje kasi a hana nan an de sa azinu harsa uwe muriba unu bezizi u sassas, a rangizi we a cari wen. **15** Ti da cukunon duru anu boo ukadura a nyimo uhem nan anu u hana an de sa ma ra ana aza a Yesu. **16** A hira an de sa a pata anu kaba u tize ta Asere nan ande sa wa bari a cece anyimo u hem. **17** In boo shi kati i wuzi ti cukun kasi anu zatu u rusa Asere ana mu riba mu zezen. **18** Barki u ge be sa Yesu ma nya we uge sa Asere a nyinza, mu riba mu weme ma myenca in maree, barki u zatu urusa sa ura ace a we me. **19** Wa in ko mu riba u wuza imum ima dini nan nu dira umu ieh. **20** In ka ya zika iri imum kasi i Yesu, kati icukuno kasi me ba. **21** Ana sa ya kuna a bangaa Yesu kasi sa ma boo shi, irusa una umeme u riri sa idi cukuno ni. **22** Yesu magu iceki ti cukum ti ge be sa a nya shi i ciki kasi mukizi mu ge sa ma wicizo ya zinu ranga very ace ashi ini mum be sa i nyara. **23** Bati ucukuno usso a bibe bi riba i

we me. **24** Iziki tanu tu su ti ge sa ta wuna reb re ibibe, izin ini re izabura a hira Ugomo Asere, nan ta Asere, wan ti cukuno be huma sa idi iri. ini nonzo a mu ruba mu shi me. **20** I dingi wuza **25** Barki ani me cekini macico, i boo ni acece Ugomo Asere a co aru ankoi anyimo vat imum kadure. **26** Kati i hem u cornome u riba mu shi besa i wuza ini. **21** Witoni ace ashi me anyimo a me u eh shi unn caran, kati u corno me iriba u biyau bi Yesu unu kaba. **22** Shiane witoni ace biki uwijoro. **27** Kati i nya bibe bibur masaa. **28** ashi ahira anu roma ushi me gusi uwuza be sa Ukari be ma ceki nikari ca ukari ma nyari imum a wuza Ugomo Asere. **23** Uroma me mani ni sa madi benki de sa ma dira. **29** Tize sa tidi suri cenu une umeme, gusi Yesu sa mazi nan nu a nyimo a shi me ca ti cukunon ti ge sa tidi utarsa ume me, ine ini nipum ni me me, me benki shi kati a kuna shi inzin ti zezen a nyimo nice ni meme, memani unu bura uni pum me. a shi me. **30** Kati i cari i cari bibe biriri ba Asere **24** Gusi anabu umu tarsa utize ta Asere sa wa iriba, barki sa bine bini ma saa ma Asere ahira wito ace awe me ahira unu kaba uru, animani aru ronu bura uru. **31** Cekini me riba mu biti, shi ane idi witi ace ashi me a hira anu uruma nan nu cara iriba wa nu curzuno me umuriba. **32** I wuzi a cece imum iririn, i kura ugogoni wa ushi me. **25** Shi anu uroma in tani anet a shime memerum gu unu kaba uru me sa ma nya nuce cece, i versee u puzo sa ti wuza acece kasi Asere ni meme barka unu tarsa utize timeme. **26** Ma in Yesu.

5 Ane ani cukuno ni anu tarsa Asere, gusi uhem mr, sa mazika shi a hana ameme. **2** Cukuno ni, unu hem gusi unu kaba uru me sa ma hem in haru, mano ma nya nice ni meme imum u ira wanu unya uronta wa Asere. **3** Kati i suzo ace shi inki ido wuzi ni isi nan aye a shi me ine ini iriri me, a hira ande be sa wa hana piit nan na Asere. **4** Nyani udira uni ce, tize ti hura, nan biranzo bi zatu uri, im bari i cukuno ayimo riba irom. **5** Katuma ka madini, ticuku ti madini, unu uwuza uma kiri, mazo me in na hira a nyimo akura unu kaba nan Asere. **6** Kati uye ma rangi shi in tize ti hura, barki ani mani ya wuna iriba iburu i Ugomo Asere idi tu, ani cw na hana be sa daki wa kaba me. **7** Kati i haki nan we. **8** Ya raa mariu, ana me iraa a masar ma Asere, barki ani me haka ni gusi ahana ama sa. **9** Uyo u riri ume sa une uni uhuma me, ulau, wa ka dundure. **10** Ubezi imum besa ine ini iriri ya Asere. **11** Kati ipasa ace ashi me, nan debesa wazin unu to umare, pog i zonwe. **12** Imim be sa wa wuza ini ku gu agi abuki. **13** Vat imum sa iraa ama saa. **14** Barki masaa me mazi vat, sa agu "hira", hu sa uzin im moro, ukuri uhiri a nyimo i cau, unu bura madi pokkiwe ma saa. **15** Barki ani me tarsani seke in ti cuko tiwe me, azo gusi unu dira urusa banga. **16** Rusa uganiya barki tiye me ti i be izen-zeng ini. **17** Kti u cukuno shagalak, rusa imum be sa Asere ma nyara ini. **18** Kati usi ubere, una uhurne me uni, unu guna uwu anime imbari wa cukuno in bibe biriri. **19** Booni tize ace ce a shime ina gburan uzabura, ini re ini nonzo ini

suso tini lau a hira Asere ma kuri ma kpico duru in mei nan tize timeme. **27** Mu wu ani barki ma witi nice ni meme, ahira anu tarsa tize timeme ti cukuno memerun kang, sarki ire imum izenzen i xukuno lau sarki madini. **28** Ani mani anyara anu ruma wa inta une a wamme, sarki madini gusi apum awamme ani vat dwbe sa ma inta une nice ni me nini ma inta. **29** Barki, an debe sa wamu nyaruma ume nice ni meme ca bat i ma inta nini memerum, gusi unu bara uru me sama inta anu tarsa umeme. **30** Haru agememtih i hira tumeme tini. **31** Gusi unyetike sa awuzi, anu guna caa unu ma ceki a ino amwme nan kaco ameme, ma tafina une umeme we ware wa cukuno binama bi inde. **32** Tize ti ginome tini hunzi tini, imboo abanga unu kaba uru mani nan anu tarsa umeme. **33** Vat tize tiginome takem shi vat ushi inta ni ane ashi memerum shu ane tarsani anu ruma ushi me ini ruba indw.

6 A hana, cukunoni anu tarsa a ka co barki Asere ane ini imum iriri. **2** Utarsa a co nan ka ino ine ini imum ituba intaa na nu cwnti. **3** Barki riye tiwe me tiwi joko une. **4** Shi, aka co kati iwu mu riba ma hana ashiime mu corno me, wuza ni anime bat i hunguko we wa rusi tize nan nu tarsa Asere. **5** Arere, tarsani a ka co tikura ti shi me ikuri i nya niwe a ce gusi u tarsa u Yesu uni izini. **6** Azo uguna wa wu ma ruba muron uganiya sa wa hira shi a hira uwuza u ka tum, ca kacukuno katuma ka Yesu mani nicw ni meme, wa nu imum besa Asere a nyara a mu eiba mi shi me. **7** Wu zani katuma ka iri barki Asere azo agi barki ana buu. **8** Rin

hini debe sa ma wuza katuma ka riri madi kabi imum besanma wiza ahira Asere, urere mani unu ge be sanma zo me nqn Asere ba. **9** Shi ak co ati kura wuzani arere ashi me imum iriei sarki vat ti ushime a co udang mani madi nya shi imum be sizi. **10** Vat in ani me una ni kara a hira Asere a nyimo u zina umeme. **11** So kini tironga tini kono ta Asere i wusi fi kara nan una bi be bi zenze bi hino me. **12** Azo uguna, ti kara tiru ti ni pum nan maye mani, nan nibe izenze ini wan na Agomo ibe ima re sa iraa ati hira sasas. (**aiōn g165**) **13** Barki ani me, soki ni vat yi runga yini kono ta Asere bat i kem itonno Asesere ibe iburi uganiya iburu i geme, tonno ni gangang. **14** Barki ani me tonno ni ini kara itaes ni kadure nan ma hene ma huma. **15** Soki a kpatak barki tanu ti boo tize tu runta i cukuno a huma. **16** U, inmta uwaga u ka dundure, une uni kpahiza ti irra ti nu bibe bi zen ze bi gino me. **17** Zika, bi tagiya bi ti ciku ti runta wani vira ubi bi niriri, une uni tize ta Asere. **18** A nyimo a biringara, nan nu ubari Asere, be ni i irri u kabirka be sa Asere madi kabirka shi barki, anu age me sa wa ceki me. **19** Barki, ani me wunani mi biringara bika kadure ka ge be sa in di nya, inki ma poko anyo imum me sa ma buka atize ta Aseee i cukuno i mum u kaba ahira anu. **20** Sa in zi una kadura a nyimo inyang, u denge uni uriri me sa in rani imboo tize ini riba ihuma. **21** I cukuno anu rusa vat imum be sa in rani a nyimo me, tycikus, uhenu unu hem, ino nu, una ka dumduda ahira Assre modo nuki shi bay imum me si izi. **22** Ine ini ya wuna ma tuburko me barki ka ge katunama me, i rusi imum besa ti ra ni a nyimo me, ma kuri ma tarsi in shi a nyimo a mu riba mushi me. **23** I cukuno merum nan ni henu in taa ni a ce a nyimo uhbbindirko usuro Asere aco nan Asere Yesu una bura uru. **24** Urunta ucukuno nan de besa ma Tafina nan Asere unu bina uru, wanu Tafina uge be sa uzonu in ni we numara.

Ufihbyawa

1 Bulus nan Timoti arere Ugomo Asere Yeso, uhana ande sa a inko we anyimo Ugomo-Asere Yeso sa wa raa u Filibi, nigo nan ana katuma kadenge me. **2** Caa uronta Ugomo - Asere ucukuno nigo nan haru. **3** In wuza iriba irom vat uganiya sa ma ringin shi. **4** Ko ya uganiya sa in zin biringira barki shime, in wuza anyimo iriba irom ini. In zin in iriba irom bariki upatti acce sa izinunu bezizi utize ta sere datti anu wui utuba uhana kani me. **6** Ma hem in na ginome, mede sa matuma ka re-re anyimo ashime madi ree aje ma biki umaska me uhana rono sa Yeso Ugomo-Asere madi ē. **7** Irezi anime ikunna vat ushime barki iraa iriba lin vat ushi ana tanu tum tini anyimo uronta Asere ahira utirza um nan nu karti uboo utize ta sere, wanu tonno atize ta sere me. **8** Barki Asere marusan in na ginome, unu guna in nyara shi kang anyimo iriba lim unu hem Ugomo-Asere Yeso. **9** In zin in biringira bigeme, uhem ushi me ucukuno ure aje urusa nan tanu ti rusa abanga. **10** Inzin in biringara bigino barki i batti tiron-roga tire-re, in zin in biringara barki i cukuno anu be sa kunnan in we azo me ande adi jori a rono Ugomo-Asere. **11** Agino me barki agminca shi anyimo ahana wa re-re sa akemzu we ahira Ugomo-Asere Yeso, uhana uni nonzo na Asere. **12** Ana me inyara iruzi, ni henu, unu guna imum besa ya kem ya cukuno unaa wa re aje atize ta sere kang. **13** Anyo anime, inyang line anyimo Ugomo-Asere ya cukuno imumu i rusa ahira masoja mani kobbo nan anabu vat. **14** Ya cukuno maroo manihenu anyimo Ugomo-Asere wa tonno kangang barki inyang imme, wa suro amasaa wa bezizi tize ta sere in iriba i inde. **15** Ine ini aye ashime wazin in tize ta Asere anyimo ani eru nan nugursuna ahira, aye barki katuma kare-re. **16** Ana tize ti ugomo-Asere barki uhem wa rusa uguna ana a inkombarki in tonno atize ta Asere tini. **17** Abanna me aye wazin in tize ti ugomo -Asere barki u suu uni ue nan nu zatu kadura. Wanno wa bassa wazinu zito in mi anyimo inyang im. **18** Ine ini nyani? Ako uya unaa, nyani unu rusa, nyani in kadura, tize ti ugomo-Asere tini tizinu

wuza me, in zin iniruba irom in na gino me: Ee, indi wuu iraba irom. **19** Barki in rusa igion me idi hammi unaa u suburka. Agino acukuno anime usuro abi ringara bi shi me, wannu benki ubibe bi yeso ugonon-Asere. **20** Azezsere imum nan nu inko iriba in bassa nan inko iriba inda kunna mu eh ba. Anyo anime, vat in iriba ihūu gusi kodi umaya, nan ana me in zinu inso iriba u ayen in ninonzo ni ugomo-Asere anyimo anipum num. **21** In be ugomo-Asere ma kem ninonzo anyimo anipum num nyani anyimo aticukum, nyani anyimo iwono. Barki ahira am ivai I ugomo-Asere ini, Iwono Imum I uhana aje ini. **22** Abanna me vat ini ihungo uzina ume. **23** In inso iriba uguna in ceki abann ame in cukuno nan ugomo-Asere, igino Itekum inu iraa! **24** Vat ina agino ti cukum tum anyimo anipum izi gbas ini barki shime. **25** Barki in sa rusa inna ginome mā kuri marusa indi vengize, in re aje in ti cukum nan shi barki are aje ashi me, nan aburu irom ashi me, anyimo akadura. **26** Anyo anime, utira ubigiri bi shi me anyimo ugomo-Asere yeso udi re aje barki uze um ahira ashi me. **27** Hakanin ini mum be iwaza gasi imum be sa ugomo-Asere yeso ma nyara, wuzan ni ani me barki in ma aye in iri shi, anyimo ibibe bire-re bi inde. In kuri nyara in kunna nun gura itira apum nigo me barki uhem ukadura ka gino katize ta Asere. **28** Kati ikunna biyyau bi ire imu ahira ande. Wazi anu ishina ishi me wazi nu wuzame ire imum ini sa idi huze uce. **29** Abanna shi me ire imum ini ibura ushi me, aginome usuro ahira Asere ani. **30** Ayenne awuza shi imum ire-re barki ugomo-Asere, azo uguna uhem unu ugomo-Asere uzi cas ba, wanu saa uzito barki meme.

2 Inki ire imum itonno anyimo Ugomo-Asere. inki ure imum ubenki usuro uhem ume me, inki uronto acce anyimo abibe bire-re urani, inki nan nu nuki iriba ubenka. **2** Igminca iriba irom im barki icukuno unu bassa ti mum mu ani me, icukuno unu hem u inde, izin tanu anyimo abibe bire-re bi inde me, icukuno unu baasa imum inde me. **3** Kati iwazi imum amyimo unyara acce nyani uyeze acce. anyo anime anyimo iriba ubenki konda avi ma hiri aye wa teki me. **4** Kati konde avi mahiri imum be sa ira aje ame ani cas, abanna mahaki ma hiri imum be sa izi aye. **5** Bassa unaa be sa uraa anyimo Ugomo Asere Yeso. **6** De be sa ma

cukuno anyimo Asere, daki ma ira ticukum u ira ushi vat, ma meki ubassa abanga aburu timeme nan Asere azome imum be sa madi kang sa azi ya kunna ma wuzi nipum. 27 Kadura inta ini ba. 7 Anyo anime, ma vete nicce ni kani mawuzi nipum ma sanzi uwono, abanna meme, mā ziki nicce numeme gusi urere, ma nan mi, barki kati in wu aburu abit azezsere eh anynimo anipum na nabu, a kem me gusi aburu abit. 28 Barki anime mawuna iriba utuma unuba. 8 Ma tuzo nicce nimeme, mā tarasa uhana ume, barki inki ya kuri ya irani me indi wuu iwono, iwono ugankirkira ukunti. 9 Barki anime iriba irom mi inkuri in suri anyimo ubassa utize. Asereateki unu yeze ume, mā nyame niza nige 29 Kabani Abafaroditus vat iriba ivom anyimo be sa ni teki kon di niya niza. 10 Barki anyimo Ugomo-Asere, i iri gancan wa nabu gusi meme. aniza Yeso kondi aya arung ati tunguno, arung 30 Barki katuma ku Ugomo-Asere kani ka aye be a raa anyimo azezsere nan nu nee nan na mamamu uwono, ma nya nicce ni meme barki adiizi unee. 11 Koya nilem nidi buki uguna Yeso ma ma wuzim ni rere barki ma gminca katuma Ugomo-Asere Asere ani, uhana ahira ani nonzo ka ge be sa kazi uguna idi wuzin min.

12 Barki ande sa ma hem in we, gusi utarsa izin ko uya uwui azo uguna inki inrani ini ba, sa azi aname sa inzonii, wuzani katuma kubura in biyaa nan nu utasa umaye. 13 Abanna Ugomo-Asere mani katuma anyimo ashi me wuzan ni inriba uguna Ugomo-Asere madi hem ini. 14 Wazan vat imum saarki urezi utize nyani matara ba. Barki icukuno anu uzatu ujoro ikuri icukuno ana kadura, ahana Asere anu zatu umadini. 15 wazan ani me barki isuro masaa gusi masasa anyimo unee ugeme, ati amaso mage samaceki unaa nan nu cara uge sa wa corno me. 16 In tani ni gburang mi vai in nikara barki inkem unna be sa indi nonzo Ugomo-Asere roni umeme, abine anii indi rusi uguna daki ina waza magasiya ma hura ba. 17 Nyani inki azi nu tinika um kasi imum be sa azinu wito Ugomo-Asere nan katumu ka kaduru ka shi me, mawuza iriba irom, makura mawuza iriba irom nan shi vat. 18 Gusi anime shi me cangi wuzani iriba irom nigo nan ni. 19 Abanna me mazika iriba im uguna indi tumi timoti ahira azo nu dadda kino ba, barki mi ma in kem utogetto in ki marusa imum be sa iraa anyimo. 20 Abanna imzom uye sa iruiba im ya aye i inde nan me ba, de be sa ma hirain niriba inezé ikadura. 21 Barki wa nya ukem uwe uni azo u Yesu Ugomo-Asere. 22 Abana me irusa uturi umeme, gusi ugina sa mazin nu wuza unuyoo umeme, animani ma wuzim nirere ahira atize ta asere. 23 Ine ini ua wuna in inso iriba in tumi azo unu daddankino ba inki ma ira imum be sa ihaka. 24 Abanna me ciki tappi anyi mo Ugomo-Asere unu guna mi ni cce nim in eze azo unu daddagino ba. 25 Abanna in bassa uguna irezi in tumi Abafarotius, me uheru um mani uroni ukatuma, una kadura kashi me ma kuri mazi urere barki imum be sa in nyara. 26 Sa ma nyara

3 Adumo imum buka nihenu, wuzan iriba irom anyimo Ugomo -Asere. in kuri in nyetike shi ti mummu azo uguna agi tigitak tini tizi ba, timummu tidake tikarti shi ire imum. 2 Wuzani seke ini wooci, wuzani seke ina ana katuma ka buru, wuzani seke ina anu uwesi ajib. 3 Abanna me, haru wani agbari me, barki haru wani titugonzono ahira a bibe bire-re ba Asere. haru wani anu tira ubigini anyimo a Yeso, ti kuri tizon duru anu tonno anyimo anipum. 4 Sa azi anime, mi nicce num in turi anyimo anipum, inki uye ma bassa madi tonno barki nipum, mi in teki me. 5 Agbarum roni unuye nu witi-utari, anu Israila, nan nikura ni biliyenu, llyahudawa wa yahudawa, abanga, tizen tini kobbo mi ufarisyawa mani 6 Uwatu u inko iriba ma patti anu tarsa utize ta Asere, ahira atize tini kobbo, ma cukuno unu uzatu ujoro. 7 Abanna me vat timummu tigino me ta cukunom imum ure aje ahira am, ma ziki tini udira uni barki Ugomo-Asere. 8 Ee, abini in bassa timummu tigino udira uni barki urusa be sa inzin ahira Ugomo-Asere Yeso Ugomo-Asere um, barki memani ma wuza udira vat tiron ronga, ma kurzo tini tizome ire imum barki in kem uribe ahira Ugomo-Asere. 9 Akem anyimo me, inzom in ure uhem unicce num ahira atize tini kobbo, anyo anime, inzin nuhem ahira uhem ukadura anyimo Ugomo-Asere, uhem usuro uhem ukadura 10 Anyimo-Asere, uhem me sa uzi wa Asere usuro uhem ukadura. 11 Barki konde nyani in biki uhira anyimo a ma cau. 12 Azo uguna mamu kem ti mum mu ti gino me tini, nyani ma mu cukuno unu udang. Abanna me in zin nu sonsi unicce utarsa barki in meki imum be sa mā mekum barki ini. 13 Ni henu, daki magika ma mu meki ini ba. Abanna

me imum inde irani sa in wuza: ma pake me re, inki ni nonzo, wuza ubassa abanga azezsere ini mum sa irani adumo, In zinu sonsi unicce ati mummu tigino me. **9** Timummu tigino sa ya ahira imum be sa irani aje. **14** in zin nu inko manzani ya kabani ya kunna ya ira aticukum iriba uhana urusa ugino me batu in kem ukalu tum, wazan timummu tiginome. Asere unu ure uninonzo nu lita Asere amyimo Ugomo- nya ticukum tire-re madi cukuno nigo nan shi. Asere Yesu. **15** Vat uru ande sa tize amara, ti **10** Ma wuza iriba irom kang anyimo Ugomo- bassa abanga unaa ugino me, in ki ya bassan Asere barki ana me ya gamirkan u inta um abanga a ire mum sas, abine ami Asere madi ahira ashi me. Ya inta me anyimo a kadura bezi shi ire mum sas. **16** Sen ke, ahira sa tamu atiye ta dumo, abanna me daki ya kem umaa harma, nati cantti ani me. **17** Cukuno ni anu ubenki ba. **11** Azo agi unyara um uni ba in zinu umanza imum be sa in wuza, ni henu. Ira ni boo ani me. Barki in manza ticukum tini ce memerum ahira anu agino me sa wa hakaa kasi num anyimo vat imum be in rani. **12** In rusi haru me sa ta cukuno imum umansa ahira ashi umaa be inde cukuno anyimo unyara, in kuri me. **18** Anu gbardang wazin tanu - we wani anu in rusi unaa be sa indi kem gbardang. Anyimo gebe sa ma buki shi abanga awe me, aname akoya unaa anyimo vat imum inmanza urusa in kuri in zin nu uboo shi in maje kasi ande u wuza be sa indi riigbardang nan nu cukuno sa nyari me u baka utiti Ugomo Asere me. **19** ini komo, nan nu cukuno anyimo uronta in Umasirka uwe me iwono ini, Barki asere awe kuri in cukuno anyimo ubura. **13** In dake in me aburu ani, utira igiri iweme uraa anyimo wusi imum vat ahira ameme sa mema nyinzam anu ehi muwe me, ubassa abanga awe me ura tize. **14** Vat ani me, ya wuza umuta acce nan mi ti mummu tunee. **20** Abanna me haru iwetere anyimo uzito. **15** I kuri irusa, shi Afilibiyawa, iru idu raa azesere ani, ahira me sa tizinu ube unu guna utuba utize ta Asere, uganiya sa ma unu ubura uru, Ugomo Asere. **21** Madi ganirkha ceki umakidoniya, daki ma iri anu tarsa Asere apum aru usizikime ma kurzon nini kasi nipum be wa benkum anyimo abanga nyinza nan nu ugongo umeme, ugamirka in nikara nimeme ahira sa ma nya vat timummu atari ti meme.

4 Barki ani me, ande mahem nihenu sa in zin

nu kolimo, aburu arom nan ni ere num, unaa ugene me tonnon ni in nikara anyimo Ugomo - Asere. Anu hem aroni. **2** In zin nu tiraAfodiya tari, inzin nu tiraSintiki tar, icukuno ana inde anyimo Ugomo - Asere. **3** Ma aye mazoni, in kuri inzi nu tira ushi tari, aroni atanu ku karti Ukadura: nigo anyimo ubezizi tize ta Asere nigo nan kilimas nan nu kasu aroni am, ande sa tiza tiweme ti raa anyimo ukarda ivai. **4** Wuzan iraba irom anyimo Ugomo - Asere koya uwui. In kuri inzinu boo, wuna iriba irom. **5** Tonno vat anu wa iri utira iriba ishi me Ugomo - Asere maaye mama mu. **6** Kati ibassa nan ire imum, anyo anime anyimo vat imum nan nigo in biringira, nan nu tira utari, nan ni iriba irom, tonno iriba irom ishi me icukuno unu rusa ahira a Asere. **7** Iriba ilau ya Asere, U akki vat urusa abanga udi impi mu riba mushi me nan nu ubassa abnga ashi me anyimo Ugomo - Asere Yeso. **8** Umasirka nihenu, vat imum be sa izi ikadura, vat imum sa ya bari anya utinanu, vat imum be sa izi uhem, vat imum sa izi lau, vat imum be sa ieze unu hem, vat imum be sa ieze in niza ni re-

ma raa Utassalonika, ya tumi unu benki ukurzo imum be sa izi em iteki kani ka-re. **17** Azo uguna in nyara imum be sa achi nyankum ini ba. Anyo ani me in nyara imum be sa idi en unu kinki anyimo ukere ushi me. **18** Ma kaba vat timummu, in zin tini gbardang. A tiyon me. Ma kaba atari ti Abafaroditus timummu uhira ashi me. Imummu ironta unyunkuno, ukaba uwito unice uge besa Asere adi kabi. **19** Asere am madi aminka vat timummu sa nyara azesere timummu gbardang sa inzin ira anyimo ani nonzo nu Ugomo-Asere Yeso. **20** Tonno ana me unonzo ucukuno wa Asere nan kacco uru uhana umara unee. (**aīōn g165**) **21** Iso konde vi unu tarsa Asere anyimo Ugomo-Asere Yeso. **22** Vat anu uhenusa wazi nigo nan mi wa iso shi. Vat anu tarsa Asere abanna me wazi nu iso ushi, anu age be sa wa raa akura kaisar cas. **23** Tonno uronta Ugomo-Asere Yeso Asere ucukuno nigo nan ni ibe ishi me. Icukuno anime.

Ukolosiyawa

1 Bulus udura uyeso vana Ugomo Asere usuro ubasa Asere nan uhenu uru Timoti. **2** Uhana ahira an de be sa wa hem nan anu henu ahuma anyimo avana Asere sa wa rani Ukolosi. Ca ubura nan ticukum timan usuro ahira Asere acoo aru ucukum nan shi. **3** Ti zin in napuru arum in na Asere acoo a Yeso vanaa Asere nan konde uya uwui ti zin biringira barki shi. **4** Ta kunna uhem ushi me anyimo avana Asere Yeso nan nu hem andesa azauka barki Asere. **5** Izin nu hem ugeme barki u'inko iriba inka dundure imum me sa a inko shini asesere yamu kunna u'inko iriba ika dundure nan tize tikadura nan tize ta Asere. **6** Tige sa ta aye shi. Tize ta Asere sa nyinza ahana, ti kuri ti yozo nan ti uza anyimo unee uzini wuza ani me datti rono me sa ya kunna uni nan imanza ubura Asere akadundure. **7** Agino me ani tize ta Asere kasi umanza sa ya wuzi ahira Abafaras, uroni ukatuma karu kahuma de sa mazin katuma kahuma ka vana Asere anyo aru. **8** Abafara maa bukin duru uhem uweme anyimo abibe. **9** Barki uguna uhem me, datti uwui me sa taa kunna ani me, daki taa ceki uwuza ushi biringira ba. Ti zin unu tira utari bati amyinca unu rusa ume me anyimo urusa nan unu tinka a bibe. **10** Ti zin biringira bati i wuzi tanu me sa ta wuna Asere rep a konde uya una sa iriba ime me idi rummi. Tizin biringira inya ahana anyimo akonde ka ya katuma kuri vi'u una rusa Asere. **11** Ti zin biringira unu gunna isoki nice anyimo konde uya urusa barki ubara uhana utira iriba ikang nan unata iriba. **12** Tizin biringira idi acoo iriba irum nan apuru arum, de sa ma wuna shi ya kem ukalum anyimo uharu wanu re imum ya Asere yanu hem anyimo ama saa. **13** Ma buran duru anyimo atigomo timareu ma kurzon duru ti iri tigomo ti huma ti vana ume me. **14** Ahira usam me ta kem uburan, uvete ucara abanga. **15** Usam me mani muhenu ma Asere sa adake iri ba. Me mani utuba anyimo abi barabara ba Asere. **16** Barki ahira ame me ani abari vat timum me mani ma bari tini barki me. **17** Maa rani aje uvat uti mum, anyimo ame me ani vat ti mum ta kuri ta gurna. **18** Me mani nice nini pum, anu tarsa Asere me mani utuba nan vana utuba anyimo ani wono, barki anime mazi na hira utuba anyimo atimum vat. **19**

Barki sa Asere ma wuzi puru arum ugunna vat ubari ume me ucukuno anyimo ame. **20** Ma kuri ma barka konde iya imum uhana ahira ame usuro usam me. Asere ayen ticukum turunta ahira ama ye mu gankirka ume. Asere abarka vat uhana ahira ame, nani ti mum me ti rani asesere. **21** Barki sa unu tuba shi agenu wani ahira Asere, anu eru ume amuriba nan anyimo akatuma kaburi. **22** Ana me, ma barka shi ahira iwono ime me ini pum. Ma wuza ani me bati ma witi shi lau, anu zatu umadini nan uzatu imum iti zogo aje ame. **23** Inge yare aje anyimo uhem, uturi ahira a'inde, anu zatu seserke ahira u'inko iriba ikadura nan tize ta Asere sa awuza barki konde vi sa ma rani unee. Tine tini tizi ta Asere sa mi Bulus ma cukuno urere. **24** Ana me izin niriba irum ini jassi im barki shi. Ani pum num ma myincika ukasu ijasi ivana Asere barki nipum ni meme nini anu tarsa Asere. **25** Barki anu tarsa Asere agino me, ma cukuno urere nan unu gittak sa Asere acanum barki wa anu umyinca ukadura ka Asere. **26** Ane ani nizunzi nikadura sa a hunze tiwe nan ticara gbardang. Ani me apoko ande sa wa hem in me ini. (aiōn g165) **27** Ahira awe me ani Asere a hem upoko ugbardang uhunze me ni anyimo anu zatu tarsa Asere. Maa bezi vana Asere mani anyimo ashi, ugbardang ukatuma sa ka aze. **28** Me mani de sa tizin unu boo me, tizin unu gbara ukonde uya unu, ti zin unu dugura ukonde uya unu nigoo me nan konde uya urusa, bati ti witi konde uya unu anyimo avana Asere gbem. **29** Barki nikara ni meme nan ubari ume me sa urani anyimo am unee uni wa wunam izinin katuma in nu inko iriba.

2 In nyara irusi ijase sa ma sa barki shi, barki an desa wa rani Ulaudikiya, nan aye gbardang sa daki wa mu ira muhenu mum ba. **2** Ma wuza katuma bati muriba mu we me mu kem nikara uwatu upata uwe anyimo uhem uhana vat ure aje nan urusa! ukang ukadura kani hunzi na Asere, vana Asere. **3** Anyimo ani hunzi vat muso murusa nan mu. **4** Ma buka shi ani me kati uye ma rangi shi intize tihunguko umuriba mushi. **5** Vat unu zina sa inzom nigoo me nan shi abibe. In zin na puru arum in iri urusa tanu tishi nan akara ashi me. **6** Sa yaa kabi vana ugomo Asere, tonno ni in nikara anyimo ame. **7** Cukuno nin gusi abira shi anyimo ame, akuri asuu shi asesere ame, i tonno anyimo u nya uhem, kasi

udundura me sa awuzi shi, awuu gbardang anyimo Asere. **4** Uganiya sa vana Asere ma aye anyimo ubezi iriba irum. **8** I wuzi seke kati uye desa memani ibe ishime, uganiya me shi idi ē ma rangi shi una urusa nan nu hunguko ushi nigome nan me anyimo ugongon umeme. **5** ahira una utanda wa naabu, una utarsa utimum Cekini mei maje sa marani unee, utarsa ahana tu nee, inzo ti vana Asere ba. **9** Anyimo ame aruma nan na'e sa daki wamu wuza anya ba, me anu rusa vat ubara Asere ani pum. **10** Shi, madini mei maje ma zenzen, unyara uzenzen, isa myinci anyimo ame. me mani aje ukonde nan nu yarara, uge sa une uni utarsa umakiri. uya ubari nan tigomo. **11** Anyimo ame me ani **6** Barki timum tiginome tini ucurnome iruba awuzi shi nigbari, inzo usandi unigbari sa anabu Asere u eze ace ana gbas. **7** Anyimo atimum wa wuza ba, ni ukarsa uwa uni pum, ni vana tigino tini ya zi icikin sa iciki anyimo tini. **8** Asere nini. **12** A vati shi nan me ahira uzoro. Aname ya cukuno gbas ikari timum tiginome-Anyimo ame me ani ahirza shi uhem wnyimo upazaza iruba, ucurnome iruba, ubasa imum ubari Asere, de sa maa hirza me anyimo iccau. ibur, tizogo nan tize tizenzen anyo ashime. **9** **13** Uganiya me sa ya zi mukizi anyimo upilzo Kati iwu acece macico ba, barki sa ya susso unu ushi me, anyimo uzati uni gbari nini pum, maa ukuzu nan katuma kameme. **10** Ya kuri ya soki canti shi nigoo me nan me, ma kuri ma vete vat unu uso, de sa aka saki anyimo urusa uzina ude upilzo ushi me ni. **14** Maa visi tireme tishi me sa ma bari me. **11** Abinime ani uheliniyawa nan sa amu zina anyertike nan unu inko utize sa uyanhuwa marani ba. Una nigbari nan de sa wa raa ace aru, maa kari vat ma nuki asesere daki agbara me ba, unure, unu zatu uyozo, nani utiti ugankirka ume me. **15** Maa kari ubari nan ubasikitie, urere nani de sa abura me vana tigomo. Ama saa maa poki tini ma tarsi tini Asere memeni vat, ma kuri mara anyimo uvat. uhana ubukimure aje ahira ugangirka ume me. **12** Sa shi wani ande sa Asere zauka ana lau anu **16** Barki ani me, kati uye ma nya shi ayari ahira heminmi sokini nibusi, katuma karirin, utuzo imum yare nani imum i usa, nani ahira upeu unice umeki unice nan iruba ishew. **13** Wunani usoo, nani abanga uwui wa sabar. **17** Timumum iruba ishew ina cece, i benki acece. Ingi uye tigino me mazu mati mum me sa ti'aze ini aje, mazin nimum wanu henu iveten ka si sa ugomo kadundura me kane kani vana Asere. **18** Kati Asere ma vete ku shi men. **14** Timumum sa uye ushi sa ma nyara ukaska unice nan nintonzo titeki tigeme vat, cukunoni unu hem uge sa une ni be Asere ma iri ayari ashi sa adi wu adiri uni umasirka vat. **15** Cekini ticukunum timan ukalum ushi me. Usandi unu ugino make ribe ti vana Asere ticukunno amu ruba mu shime, anyimo ti mum sa ma iri ma cukuno unu yeze barki tigeno ticukumtiman me tini atiti shi uni ce ubasa ume uni pum. **19** Nizi sas nan anyimo ani pum ni'inde. Wunani iruba irum. **16** nice nani vat nipum tiji wan tihihira wa zin Cekini tize ti vana Asere ticukuno anyimo ashi katuma nigoo me, mazin ti'aza nan ti uza me kang. Vat unu rusa, i dungari, ikuri gbari acece sa Asere a nyinza. **20** Inki ya wono nigoo me inaren, ire nan nire ini nonzoibibe. Izin nuwuza nan vana Asere ahira imum i unee, nyanini ya nigome ini ruba irum anyimo atize ta Asere. wuna izin nu wuza kasi shi anu unee wani. **21** **17** Vat imumme sa idi wuzi anyimo atize nani "Kati i canti, nani i donokino, nani idari?". **22** Vat katuma iwazi anyimo aniza nu ugomo Asere timumum ti ge me umara utini ene ani ucorno Yeso. Iwazi iruba irum ina Asere acu ahira ame. ingi awuza katuma una udungura wa anabu. **23** **18** Anee tarsani anu ruma ushime menmerum Ugino u'insu utize uzin uzini urusa uni pum anyimo ugomo Aesre. **19** Ahana aruma hemni usandi una sa ayo nan utuzo nan unya uni pum ina nee ashime, kati ipatilka we ba. **20** Ahana ijasi. Izo me katuma ka ge sa nipum ni nyara tarsani aka co ushime anyimo a kondi nyani, barki anime arumuza ugomo Asere iruba. **21** Shi aka co kati ijutiki ahana ashime ba barki kati wa kunna biyau. **22** Arete tarsani an sakura ashime anipum anyimo akondi iya imum, sarki unyara uniza nan nyara uruma anu muruba, senke ini ruba inde. Kunna biyau bu ugomo Asere. **23** Vat imumme sa iwazi, wuzani katuma ahira iruba barki ugomo Asere, inzo barki unu

3 Inge Asere a hirza shi nigome nan vana

Asere, i nyari imume sa irani aseseri, aba sa vana Asere ma cikin atari tinanre ta Asere.

2 Bassa imumme sa irani aseseri, inzo anice nimumme sa irani adizi ba. **3** Irusa shi ya wono, ibe ishime a hunze inni nigome nan vana Asere

barki anime arumuza ugomo Asere iruba. **21** Shi aka co kati ijutiki ahana ashime ba barki kati wa kunna biyau. **22** Arete tarsani an sakura ashime anipum anyimo akondi iya imum, sarki unyara uniza nan nyara uruma anu muruba, senke ini ruba inde. Kunna biyau bu ugomo Asere. **23** Vat imumme sa iwazi, wuzani katuma ahira iruba barki ugomo Asere, inzo barki unu

ba. **24** Irusa uguna idi kabi ukalum ukatuma ahira ugomo Asere. Barki ugomo Asere, avna Asere mani itarsa me. **25** De sa daki ma wuza iruba ubenki ba madi kabi ukalum iruba uzatu ubenki, usu unuce.

4 Shi an sakura nyani arere ashime imumme sa ya wuna iririn. Rusani shime izin sakura aseseri. **2** Reni ajiunu suki ace uwuza ubi ringara. Icukuno unu rusa anyimo abiringara nan iruba irum. **3** Wunani biringara nigome barki geru bati Asere apoki anatukum barki tizeta Asere, abuki nihunzi nikadura ka vana Asere. **4** Wuzani biringara bati irusa ubaka me rep, ka si yanda be sa irizi inbuki. **5** Wuzani tanu unu rusa ande sa wara amatara, iwuzi katuma unu ganiya. **6** Kondi uya uwui ca tize tishime ticukuno tihuma, ca ticukuno unu runta ukunna bati irusi ukabirka ukonde vi. **7** Abanga atimmume sa ira anyimo, tikikus madi buki shi timi. Uhenu una kadure uroni umyara um mani anyimo ugomo Asere. **8** Ma tuma me ahira ashi barki aginome, bati irusi imumme sa tirani anyimo, bati makinki tize tishime nikara. **9** Ma tumime nigome nan onisimus una kadure nan unu hem uhanu, de sa mara anyimo ashi. Wadi buki vat imumme sa awuzi abame. **10** Aristakus, uroni nni rere num, mazin unu iso ushi nan Markus uhenu u Barnabas (Desa usuru umeme uni yakem u inko utizen ingi ma aye ikabi me). **11** Nan Yeso desa atisa me Yustus we wani cas arani akatuma kam cukuno tuninza utize ahira am. **12** Abataras ma iso shi. Me unu inde anyimo ashi mani urere uvana Asere Yeso mani, kondi uya uwui ma wuza shi biringara nan katuma, bati i tonnu vat nan gbem anyimo Asere. **13** Sa inturi amaru ame barki sa ma inki iruba akatuma barki shi, barki ande sa wa rani ulawudikiya, nan uhiratalis. **14** Luka ulikita uhem nan dimas wazin unu iso ushi. **15** Isoni anu hanu sa wara ulawudikiya nan unimta nan anu tarsa Asere sa wara anyimo akura ameme. **16** Uganiya sa abasa kadure kinyerte kageme atii ashi, akuri abasa anyimo anu tarsa Asere ulawudikiya, irusi ya kuri ya basa inyerteme ulawudikiya. **17** Ibuki Arkibas "ma inki iruba akatuma ka ugomo Asere sa ma kaba, bati umyinca kani." **18** Ni isi nigeme intari tum tini Bulus ringini utirza um. Icukuno ahuma.

1 Utassalonikawa

1 Kadura usuro ahira a Bulus, Silas, nanTimoti, uhana ahira anu tarsa Asere Utasalonikawa anyimo a ugomo Asere acoo nan Yeso vana ume me. Caa masaa nan iriba irum idii ishi me. **2** Ti zini iriba irum kode uya uyui ahira Ugomo Asere barki vat ushi, anyimo abiringira biru. **3** Ti ringizi in katuma ka riri kashi me aje Ugomo Asere acoo, sarki umarsa, katuma ku nyara unihenu, muriba mu sheu, barki uhana anaje anyimo a Yeso vanaa Ugomo Asere. **4** Ti rusa haru andesa wa raani anyimo iriba i Ugomo Asere wani, ma zauka shi. **5** Barki tize ti Ugomo Asere taa e usuro anikira nibibe biriri nan uhem uni. I kuri usuro usasana wa anu sa taa zi anyimo ash me. **6** Ya cukuno anu manza uru nan Ugomo Asere, gusi uzina me sa ya kabi tize ti Ugomo Asere me, anyimo ijasi nan iriba irum anyimo bibe biriri bi Ugomo Asere. **7** Barki ani me, ya cukuno anu u'ins aje, daki Umakidoniya nan Ukaya cas ba. **8** Usuro ushi me uni tize ti Ugomo Aseretaa samirka, daki Umakidoniya nan Ukaya cas ba. Uwito ace ash me anyimo atize ta Asere ta hana piit. **9** We ina ce awe me waa bezi usasana iriba iru anyimo ash me. wa buki uzina uwito ace ash me ahira Ugomo Asere, ya ceki utarsa umakiru barki itarsi Ugomo Asere. **10** Wa buka i zinnu ube uze uvanaa Asere Yeso sa madi ze usuro asessere, de be sa maa hiri usuro iwono ka'inde, de be sa maa nyan duru nikara usuro anyimo iriba iburi i ugomo Asere.

2 Shi ina ce ash me irusa nin nihenu, u'aye uru ahira ash me daki uhem uni uzi ba. **2** Isa rusa uganiya sa wa aki ta si nirere nan imum imu'i Ufilipi. Taa wuzi iriba ihu anyimo Ugomo Asere ti buu shi tize ti Ugomo Asere. **3** Barki ugbarika me sa ti zin shi ni uda zo me in ure ucama ba, nani imum iburi, nani macico ba. **4** Ya cukuno Ugomo Asere mani maa zaukan duru barki uboo utize ti me me, haru be ti boo tini, daki batu ti rumi anabu muriba, batu ti rumi Ugomo Asere mani iriba. Me mani ma rusa uzina umuriba muru. **5** Irusa nin daki tamu wuza shi urunta anyo nani ulindaru, ugomo Asere masa rusa ani me. **6** Tida kuri ti nyari ninonzo anu ba, nani ahira ash me, nani ahira ukasu anabu ba, dagi ti nyara, tida wuza katu innikara niru sa ti zini na adura Asere. **7** Ani

me ta tuzo ace aru anyimo ash me gusi a'ino sa make ma ribisa ahna ameme. **8** Ana me ta hem inshi, ta kunna urunta uni goo nan shi, daki uboo utize ti Ugomo Asere cas ba, nan ticukum tiru. Ya cukunon duru amuriba. **9** Ringi nin nihenu, katuma karu nan ijasi iru niye nan uwui, taa wuzi ani me indagi ti nya shi ucira uni ba. Uganiya ugino me, taa buu shi tize ti Ugomo Asere. **10** Shi anu kurzo utize tim wani nan Asere, ulau, imum uzatu uboo, ta wuzi ticukum tiriri. **11** Isa rusa nin utarsa sa taa tarsin inshi gusa sa matarsan in na hanaa ameme. **12** Taa tiri shi tari unuguna itonno in nikara, unu guna i wuzi tanu unaa sa Ugomo Asere madi kunna urunta sa maa titi shi anyimo atigomo ti meme. **13** Barki ani me ti bezizi iriba irum ahira ugomo Asere sarki umarsa. Uganiya sa ya kabi tize ti ugomo Asere ahira aru, kabi tini tida zo me gusi tize ti unubu ba. Yaa kabi tini barki kadure kani. Tize tige me ta rani anyimo akatuma, anyimo ashim me sa ya hem. **14** Shi nihenu, ya cukuno anu umanza anu tarsa Asere sa wa raani Ujudiya anyimo a Yeso. Shi cangi ya si nirere atari ta anu amanyaga mashi me, gusi wa kunna atari tima yahudawa. **15** Mayahudawa wani wa hu Yeso vanaa ugomo Asere na anu ukurzozo utize ta Asere. Mayahudawa wani waa gidi duru. Wa cari Ugomo Asere iriba, wa wuzi ishina nan anabu. **16** Waa kartin duru ti buu anu zatu urusa Asere tize ta Asere batu wa kem ubura. Waa cukuno uwuza utimumum ti madini. Wadi ribe anyimo ucurno me iriba ya Asere umara me. **17** Nihenu, taa harzina nan shi uganiya cingili, anyimo ani pum daki anyimo iriba ba. Taa inki iriba uguna tidi iri muhenu mushi me kang. **18** Taa nyari ti kuri ti e ahira ash me, mi nan Bulus, unu ugino me be maa kartin duru. **19** Nyanini nikara niriba barki uhana aje aru, nan iriba irum, nani ni're niti gomo tiwetere aje Ugomo Asere uganiya sa ma aye? In daki shi ba? **20** She wani ti kunnan in shi nan anu uruma uru muriba.

3 Sa yā zi, tida kuri ti ri ajeunu inta imum me amuriba muru ba, ti dusa ti iri ya wuna uri akinin duru adumo u'antakiya cas. **2** Yaa tumi Timoti, uhenu uru nan uroni ukatuma karu uboo tize ti ugomo Asere, batu ma nya shi nikara ni riba anyimo atannu tishi me. **3** Ta wuzi ani me batu katu uye ushi me ma rizi barki ijasi sa ma kunna. Isa rusa ni azauka duru barki

katuma kageme kani. **4** Kadure me, uganiya me mani, sa ma nyinza shi bibe biriri bi me me. **9** sa tazi nigome nan shi, taa nu buka shi unu Abanga uhem uni henu, daki ya cukuno imum tuba ugunno tidi si ijasi, iye ya kem duru gusi besa uguno nyertike shi ni ba, Ugomo Asere urusa ushi me. **5** Barki anime, sa ya aki nikara mamu, dungurka shi ugunna ihem in nacece nim, in dusa in tumi in iki abanga uturi anikara ashi me. **10** Ya wuna uri, i hem vat nihenu sa wa ni shi me, nani unu buri unu rangiza anabu, rani u Makidoniya, ti zini tire ushi tari nihenu, ma ranga shi, ijasi iru icukuno i hora. **6** Timoti i wuzi imum be sa iteki ani me. **11** Ti zini unu be ma'e ahira aru usuro ahira ashi me in tize tira ashi tari i rusi ticukum ti tik, kondé vi ma tironta barki nikara ni shi me nan u hem ushi inki iriba imum me sa ira aje ame, i kuri i wuza me. Ma buki duru i basa nin timumum ti iriri katuma in tari tishi me, gusi udungurka me barki haru, ya zika nin uganiya unu basa uguna sa ta dungurka shi. **12** Bati i wuzi tannu ti riri i irin duru, gusi haru cangi sa ti nyara ti iri shi. aje ande sa wa da tarsa me Asere ba, kati i **7** Barki anime ai henu, taa kuna ranta sa taa kuri i tafina ahira a aye ba. **13** Tida nyara shi kunna i turi in nikara vat anyimo ijasi nan unu nihenu, icukuno in na puru abiit ahira ande zatu u kunna uronta ushi me. **8** Ana me ti sa sa wazin moro gusi an de be sa wa da inso me vengize ingi ya cukuno ni anyimo tize ti ugomo iriba uhana aje ba. **14** Inki ta hem Yeso maa Asere. **9** Uyaya ubezi uruma iriba ini tidi bez wi, ma kuri ma hiri, barki Yeso, Ugomo Asere ugomo Asere barki shi, tizin iriba ahira Asere madi hirza ande sa wa zin moro nigoo nan barki shi me? **10** Ti wuza biringara niye nan Yoso. **15** A aname, ta buki shi anyimo atize ti awui bati ti kuri ti iri mu henu mushi sa idu kuri Ugomo Asere, an de be sa wa vengize wada i bezin duru ti hira me sa ya siziki ni anyimo agiza haru an de sa ti vengize tida agizan duru u'inko iriba ishi me. **11** Ca ugomo Asere na acoo an desa wazin moro, roro u'aye Ugomo Asere. in nice me nan Yeso, wa barka una uru u'aye **16** Asere ini ce ni meme madi tu anyimo unee ahira ashi. **12** Shi, i kuri cukuno ugomo Asere usuro aseser, madi e unu hunu udandang, in ma wu i kinki (uh) anyimo uhem in nihenu ni myirang ni bibe bikadura kadandang, madi uhana anice nanu henu, ane ani u nyara ti wuzi hure ni hure ni Ugomo Asere, an de besa wa we. **13** Ca ugomo Asere ma nya shi nikara ni wijo anyimo una waAsere wadi tubi uhira. **17** riba, barki wa cukuno anu zatu imum iburi Haru sa tiku vengize sa aceki we in nadumo anyimo una ulau aje ugomo Asere nan acoo, wadu ku mutuna nan we atiwiri nan Ugomo uganiya u'aye u Yeso van ugomo Asere nan anu Asere aseser, tidi cukuno nigoo nan Ugomo alau utarsa ume. Asere sarki umara. **18** Barki ani me, bezizi nehenu tize tize ti nasa umuriba ti gome.

4 Umara vat nihenu, tizini tira ushi tari nan unu nyinza nikara anyimo a Yeso, gusi kadura sa ya kabi a hira aru, ka bezi uzinu me sa kadi numi Ugomo Asere iriba, haka ni anime, bati iwuzi imum mesa iteki anime. **2** Isa rusa nin kadura sa ta nyio shi uruso Yeso vana Ugomo Asere. **3** Ana me uhem Ugomo Asere uni wuza ni ti cukum ti huma, nan midini mu tarsa ahana a'e. **4** Konde vi ushi marusi une me sa madi ziki una uriri nan ulau. **5** Katu ucukuno u'ira aje ba, gusi wuza anu zatu rusa Asere sa wa wuza. **6** Katu uye ushi me ma cari uhenu umeme iriba, ma wuzi uhenu umeme imum be sa ida rizi me ba, Ugomo Asere unu garziza vat iti mumum, gusi uhurguko uti tui sa amu wuzan duru unu tuba. **7** Daki Ugomo Asere ma titin duru uguna ti cukuno anyimo amadini, bati ti cukum ti huma. **8** Desa magame ani daki ma game anu wani ba, ma ga me Ugomo Asere

5 Ana me abanga uganiya, nihenu, daki ya cukuno se a nyertike shi ni vat ba. **2** Isa rusa ni vat, uwui ugomo Asere u eze gusi ukari in niye. **3** Uganiya sa anu wadi gu tizin, "iriba irom nan ti cukum ti huma" abini me iwono idi tu we. Idi zi pazaza gusi une ahira uyo. Wada suburka me ba. **4** Shi nihenu, ida zo me shi anyimo amariu ba, uguna uwui me udi mukurka shi gusi ukari. **5** Vat ushi ahana amasa wani nan ahana uwui. Tida zon duru ahana ani ye, nani amariu ba. **6** Katu ti wuzi moro gusi ukasus wa anu ba, ca ti cukuno unu hira ahira nan unu inko iriba ahira a'indw. **7** An desa wa wuza moro wa wuza in niye nini, andesa ubere uhuza, uhuza in niye nini. **8** Sa ya cukuno haru anu uwui wani, ya cukuno duru ti inki iriba ahira a'inde, ti inki iriba nan hem ucukuno gusi imum i kurzo uru, ti inso iriba ti kem ubura

anyimo ugomo Asere. **9** Daki ugomo Asere māā inki uguna ti iri izenzen imeme ba, bati ti kem ubura uni usuro uYeso vana Asere. **10** Me mani māā wi barki haru, bati nani ti hira ahira nani ti zin moro, ti di cukuno nigoo me nan me. **11** Barki anime, i nya acece nikara niriba, in benki acece, gusi imum sa isa zina nu wuza me. **12** Ti zinu tira ushi tari nya ni andesa wa zin katuma anyimo ashime ti nanu, wa kuri wa dungura shi anyimo ugomo Asere. **13** Ta gunna shi canti ni we memeru anyimo uhem, barki katuma kawe me, cukuno ni ahuma acece ashi. **14** Ti zini utira ushi tari, nihenu; gbarika ni anu zatu ace, benki ni anu zatu akara, cukuno ni riba ishew acece ashi vat. **15** Kati i garza imum buri ini imum iburi, ca icukuno i wuzi acece imum i huma. **16** Wuza ni iriba irum konu maya. **17** Wuza ni biringara sarki umarsa. **18** Bezi ni iriba irom ahira atimum vat. Imum sa ugomo Asere ma nyara anyimo vana umeme Yeso uru. **19** Kati i hunze tize ti bibe ta sere. **20** Kati i uzi u'inko ababga. **21** Mansa ni vat timumum. Inta ni imum besa irizi. **22** Wuna ni pit ahira atimumum ti buri. **23** Ca ugomo Asere ulau ma kuro icukuno lau, ca bibe bi shi, wan uvengize, nan nipum a inta we memeru sarki imum iburi barki u aye Yeso vana ugomo Asere. **24** Desa ma tisa shi ugino me, unu iriba ishew mani, de besa madi wuzi anime. **25** Nihenu, wuza ni haru biringara cangi. **26** Iso ni nihenu vat in nu gbindirko uriri ubibe bi lau. **27** Ma pata shi nan Asere basa ni unyettike ugeme aje ani henu vat. **28** Timumum tiriri acoo aru ugomo Asere ti cukuno nan shi.

2 Utassalonikawa

1 Usuro u Bulus, Silas nan Timoti uhana anu tarsa Asere u Tasolonika anyimo Ugomo Asere acoo aru Yeso. **2** Ca ubura nan iriba irum ya Asere icukuno anyimo ashi me. **3** Ya wuna uri ti bezi Ugomo Asere aru iriba irum iru konde uya uwui, imum sa ya wuna uri uni ni henu, barki nikara nishi me ni kingizi kang, uhem ace uri aje. **4** Ti boo tize ti wetere barki shi ahira anu tarsa Asere, ti boo abanga usheu ushi nan nikara nishi anyimo una upolzino ushi me, ti boo abanga ati mumum ti buri me sa yi ri nikara ni tini. **5** Igeme ya bezi uzinz Asere ani kira ususo ukadudura, umara me adi ringin shi anyimo ati gomo ta Asere sa ya si ijasi barki ini. **6** Ugomo Asere ma ira ya wuna uri ma garza imum iburi ahira andesa wa wuza shi imum iburi. **7** Nan uvenke ahira ashi sa ya ribe ijasi nan haru, madi wuzi imum igeme uganiya u aye u Yeso vana Ugomo Asere usuro asesere nan ibe ikadura wani kara ni meme. **8** Anyimo anilem ni ura madi garza anice nanu sa wa ga me ukunna utize ta Asere nan Yeso. **9** Wadi si upazaza anyimo ijasi sarki umarsa a hira Ugomo Asere barki nikara ni meme. (aiōnios g166) **10** Madi wuzi imum igeme inki ma aye roni igino me anu me sa wazi amam wadi nya me ninonzo, anu tarsa umeme wadi kuri wa kunna biyau a hira andesa wa hem, imum i buka uru ahira ashi ine ini uhem. **11** Barki ani me, ti zin biringira sarki umarsa barki shi tizin biringira batı Ugomo Asere ma ringi in shi, unu titi ushi me, tizinbiringara batı ma myinca unu ara iriba iriri nan katuman kani kara. **12** Tizin in biringara, barki shi me, barki uhem Ugomo Asere aru Yeso.

2 abanga u'aye yvana ugomo Asere aru Yeso tidi arumo ticukuno nigome nan me. Ti tira shi tari nihem. **2** i wuzi dibe-dibe ukunna u biya iriba ishi, nani barki bibe, nani barki kadura, nani barki unyettike sa ta tu burko shi ni, agi uwui ugomo Asere wa nu aye. **3** uye ma rangizi shi a ure una ba. Uwui ugino me uda uye me ba, se urizo unu ugbas ugino me wa aye, nan unu zutu kunna utize ti gino me asuso me amasaa. **4** maniunu uge me sa gasi me kadure, nan nu yeze ubigiri bimeme unu gasi me imum i ugomo Asere. Barki anime ma ciki anyimo ahira u ciki ugomo Asere, ma inso nice nimeme

rep nan ugomo Asere. **5** perke nin uganiya sa mazi nigome nan shi, ma buki shi timumum tige me? **6** rusa nin imum besa i kartizi me u'aye ma nyara ma e uganiya sa wa wuna. **7** mu zatu ukunna ugino wa nu tuba katuma, uye mani ma kartizi me ana me se ceki nibaba. **8** me anu zatu ukunna (ugbas) adu ku suso we, ande be sa Yeso vana Asere madi hu we in bivai ba nyo ameme. Ugomo Asere madi kruzo ire imu unu aye umeme. **9** gbas ugino me madi e in timumum ti nun uburi uginome, madi bezi timum ti ma cico. **10** ma hunguko muriba nan uzatu alau. Ti mumum ti geme ti di cukuno sa wa zini ucorzuno, barki daki wā kabi uhem ukadundure ba bati wa kem ubura. **11** anime, ugomo Asere madi tuburko we uzatu urusa bati wa hem in tize ti macico. **12** me une uni, adi kurzo konde vi imum me sa ma wuzi, an de be sa wa game kadure wa zauka ukunna urunta uwuza utimum ti buri. **13** in anime ti nyinza ugomo Asere iriba irum iru, barki shi, ugomo Asere ma hem in shi, ma zauka ya cukuno bisana bi utuba, ya kem ubura nan ukpico ubibe biriri ya kuri ya kaba ka dundure. **14** Asere maa titi shi usuro uka dura karu sa ma nya duru batı ikem ninonzo ni Yeso vana ugomo Asere. **15** anime nihenu, tonnno nin nikara, kuri i inta nin tize ta Asere me sa taa dunguri shi, nani anyimo uboo in na nyo nani unyettike utakarda. **16** cukuno Yeso vana ugomo Asere wan ugomo Asere desa ma hem in haru, ma kuri ma nyan duru iriba ishew, nan unya uru u'insu iriba iriri barki iriba neze imeme. (aiōnios g166) **17** nya shi nati muriba, makuri ma nya shi nikara ni muriba ahira uwuza katuma ka huma.

3 me nihenu, wuzani haru biringara batı tize ti ugomo Asere ti di ribe konde aya hira dibebi ti kem ukaba gusi sa ta kem ukaba ahira ashi me. **2** nin biringara batı ugomo Asere ma hari duru ini anu aburi, barki daki vat wani wani wa zin in nikara ni riba ba. **3** Asere myinca u'inko utize timi, desa madi nuki shi makuri ma tarsin in ahira unu uburi uginome. **4** hem unu ugomo asre barki shime, unu gunna idi ri aje unu wuza uti mumum me sa ta dungurka ahira atini. **5** ugomo Asere ma tarsin umuriba mushi me uhana uhem ugomo Asere nikara ni iriba i Yeso. **6** Ana me ti zin unu guna ushi ne henu, anyimo aniza ni vana Asere Yeso, suru ni ushani vat uhenu sa ma ciki hem, ugbara sa ma

game utarsa udungura me sa ta nya shi. **7** isa rusani ya wuna uri i (manza) ahira aru. Daki ta wuzi ti cukuno ahira ashi gusi andesa daki wa kem udungurka ba. **8** taa ri imum yare i uye sarki ubee me ba. Barki ani me taa wuzi katuma niye nan uwui, taa si ijasi i katuma, barki kati ti cukuno uye ucira. **9** wuzi anime, ida zo me tida zon duru in nikara ni tigomo tini ba, ta wuzi ani bati i manza ahira aru ani. **10** sa ta zin nigo me nan shi, ta bezi shi uguna, "vat desa ma game katuma kati a nya me imum yare ba." **11** kunna aye ashi me agbara wani, wada wuza me ire imum ba, anu ati nyo ti cas. **12** me usasana anu agino me tizin unu gamirka uwe tize anyimo nize ni Yeso vana Asere, uguna wa wuzi katuma tik bati wa ri ahira uwuza imum yare iwe. **13** ni henu, kati i uzi ni ahira uwuza imum huma ba. **14** uye ma game ukunna utize me sa wuzi anyimo unyettike ugeme, rusa ni me, kati i wuzi ti cukum nan me ba, bati ma kunna mu'i. **15** kurzo gusi uroni u'eri ashi ba, kurzo ni me uhenu ushi. **16** Ca ugomo Asere iriba ishew in nice nimeme ma nya shi iriba ishew konde uya ca ugomo Asere ma benki shi vat. **17** Ni'isi nim na zigene me, mi Bulus, in taritum, sa ma wuna tari vat unyettike me. Ana me ani unyettike un uzi. **18** Ca iriba iriba ishew i ugomo Asere icukuno anyimo ashi me vat.

1 Timoti

1 Bulus, una a kadura ku Ugomo Asere Yeso usuro uwuna Asere unu ubura uru, nan nu Ugomo Asere Yeso unu uge sa tibe. **2** Uhana ahira Timoti, vana um ukadura uhem, ubura nan iriba ishew usuro Asere nan Ugomo Asere Yeso Ugomo Asere aru. **3** Kasi imumsa mabuka we uwu, sa indusa uhana makidoniya agi, uda tonno u Afisa uwuu aye kati wa wuzi ure ubezi sas. **4** Kati wa cari uganiya ahira kunna ire itente wana bassa uzatu ubinani. Agino a ezen in matara, unu guna ubenki ukatuma ka Asere, ahira unya umu cee. **5** Nicce ni tize tini kobbi uhem uni usuro iriba ilau, wanu inko iriba ishew, nan urusa ukadura. **6** Aye waciki una uwemi, wa gamirka uhana atize tihura. **7** Wa nyara wa cukuno anu bezizi utize tini kobbi abanna me daki wa rusi imumbe sa wazin nu boo me nyani inrum me sa tonnon. **8** Abanna me tirusa tize tini kobbi ti rezi inki awuza tini una ure-re. **9** Tikuri tirusa agino me, tize tini kobbi barki daki una kadura mani ba, abanna barki anu uzatu ukabsa u inko utize, amabu anu nyarsi me tize, nan anu zattu utarsa Asere, nan ana madini, nan anu zata Asere, nan anu cori utize. An nya tize tini kobbi barki aru uhuza akaco nan ka ino nan anu huza anu. **10** Barki anu tarsa aneh nan ana nya vana uruma nan vana uruma, barki anu ucuzozo anu wahaa we ani rere, barki ana mocoo nan anu uboo imumbesa daki iraa ba, nan vat imum besa izin in nieru nan nimum be sa izi ikadura. **11** Igeme ine ini unonziko tize ta sere Asere kani unya 13 Mi mazi unu coro utize mani, unu patti nan unu wuza tiron ronga ti buru. **14** Abanna vat wunu hem Ugomo Asere Yeso. **15** Tize tisere tu kaba tini, tabari konde avi makabi, unu guna Ugomo Asere Yeso maribe unee barki ma buri ana madini, anyimo aweme mimani inteki unu corno me. **16** Barki ane makem ubura barki ahira am unu tuba, abezi iriba i neze i Yeso Ugomo Asere. Ma wuu igmo imum bat in

cukuno imumu ubatta ahira ande sa wa kabi kadura uhana uvenke uzatu umaraa. (aiōnios g166) **17** Aname, ugomo unee usso mayenne, unu uzatu uwono, in hunzi, Asere mameni unu udang ninonzo nicukuno nan uhana umaraa unee vat-vat. Icukuno Anime. (aiōn g165) **18** Inzinu nya uwe u inko utize, vana um, Timoti, in zin nu wuza anime barki imum be sa amu wuza ina dumo azesere awe me, barki uribe ani kono nirere. **19** Wuza imum agino barki u cukuno umu hem in kadura unu iraa ure-re. Are anu wa nyarime ukunna uhem in kadura ka we. **20** Gusi an Himinayus nan Iskanderi ande sa ma wito we atari ti nu uburu batu ma hungukowe titoi a hira corso utize.

2 Barki ani me imum in tuba iyenne, in zin ni kuri wuzan nikuri nan biringara, nan nu wuza ubi ringara barki anabu vat, wanu nya godiya awuzi anime barki vat anabu. **2** Barki agomo wanu vat hana ana tigomo, barki wuzi ticukum turonta nan ticukum tu nee mang anyimo ati cukum ta Asere nan ugongo. **3** Agino me irezi nan nu kaba ahira Asere unu bura uru. **4** Ma ma nyara vat anabu wakem ubura, wa haa urusa ukadura. **5** Barki Asere a inde ani, desa maraa atime unu inde mani, atii Asere nan unubu, unu uginome Ugomo Asere Yeso mani. **6** Ma nya nicce nimeme barki ma buri kondevi, barki ubuka utize uganiya me rep. **7** Barki agino imum me, awu mi nicce nimum in cukuno una kadura, kadura kani imbo, azo moco mani ba, mi unu beze utize ahira ande sa watame tize ta lau azesere daki nigo nan ni iriba iburu nan ma tara ba. **9** Ane ani, in nyara ane wa soki tirunga anime, in nyara ahana aruma sa waraa konde anyo are-re, age sa anyam ucanti. **10** Inzin ni abu wawuzi biringara, wakuri wa yeze tarit i rriba irom inu Uomo Asere Yeso Ugomo uru, de lau azesere daki nigo nan ni iriba iburu nan ma sa ma wum iruba ihuu, abanna makabum unu tara ba. **9** Ane ani, in nyara ane wa soki tirunga ure-re, ma wum anyimo akaduma ka meme. be sa ta wuna, nan nu uzo nu uzo be sa wa be sa ta wuna, nan nu uzo nu uzo be sa wa be ta wuna ane be sa wa raa anyima anipum Ugomo Asere kpankom nan u hem ukadura, na sere ahira uwusa ti hara tire-re. **11** Uneti wunu hem Ugomo Asere Yeso. **15** Tize tisere ma manza anyimo utuzo unicce anyimo imum tu kaba tini, tabari konde avi makabi, unu vat. **12** Daki ma nya uguna vana e ma bezi nyani ma bezi ubari azesere avana urumaba, abanna ma cukuno unu utuzo unicce. **13** Adamu mani tubi ubara ume, adi ku barka Hauwa'u. **14** Daki Adamu mani arangi me ba, abanna vanu e mani aragi me anyimo ucara abanga. **15** Vat anime,

madi kem ubura ahira uyoozo ahana inki ware akiti me ahira anu zatu tarsa Asere, a hem im aje anyimo uhem ukadura, nan nu hem nan nu me anyimo unee, abine ani aziti me me uhana a lau nan inko iriba. zesere anyimo ani nonzo.

3 Tize tigeme ane ani tizi. inki uye mazi nu **4** Bibe bire-re ba buka a masaa unu guna, a ukolimo ma cukuno unaje udenge Asere maso mu maska ara anu wadi ceki uhem mazin nu ukolimo ukatuma ka re-re. **2** Barki ukadura, wa seke ini ibe ika ranga, nan nu uboo anime, ya cukuno gbas una je macukuno imum utize ta gbergemne. **2** Anyimo a maco nan uzatu uboo. macukuno unu une inde, ma cukuno malem, ubassa abanga apuru ashi me adi wu unu meki unicce, unu iriba ishew, unu kabsa niburos. **3** Wa karti anya nan nu ukabsa imare utize unu kabsa agyanu, ma cukuno unu bezi be sa Asere abari, bari wa hari unu ankwoi utize. **3** Kati ma cukuno unu sisa ubere, una anyimo ande sa wa kabirka in kadura wa kuri matara, ahira agino ma cukuno unu naza iruba, warusa kadura me. **4** Abanna vat imum be unu hem ina anu, daki unu nyara ikirfi ba. **4** Ma sa Asere mabara irezin, barki vat imumbesa cukuno tarsa ina kura ameme memerum, ahana ta kaba ina bura arom, daki ya wuna ure ti ameme wa cukuno anu wuza ume imum ire-re nyare iniba. **5** Abanna a kpico ini ahira tize ta nan u tinanu. **5** Abanna inki daki unu marusa Asere nam biringara. **6** Inki wa ringi nihenu utarsa ina kura ameme ba, aneni madi rusi men timummu udi cukuno urere Ugomo Asere, ucenti akura Asere? **6** Daki ya wuna macukuno barki azinu uso uweme ahira tize tu u hem gusi unu usso ukaba utize ta sereba, barki kati kudura nan bezizi utizetire-re sa wa tarsa. **7** mabo unu vangizi unicce, kati marizi anyimo Abanna suma ubezizi utizeti tente tige sa wori usanda uweki utize tige sa weki unu uburu an eh sa wa nyara, barki anime yomko nicce ugino me. **7** Ma cukuno unu iriba ire-re ahira niweme anyimo utarsa Asere. **8** Barki uyomo ande sa wa tawe tize ta Asere, barki kati mariba unipum urezi cengilin, abanna uyomo unicce anyimo amu ē nyani ribe ani barda unu uburu. anyimo utarsa Asere urezi anyimo timummu **8** Ane ani ma Dikinoni wa cukuno anu abenki, vat, anyimo ini utaraa utize barki ticukum tire-azo ana tize kani kareba, daki ya wuna ure re tiana me nan ticukum tire-re tu aye. **9** Tize wa cukuno anu siza ubere banyani wa cukuno tige tu kaba tini ta bari uguna akabi tini vat. unu inta pash. **9** Wa cukuno anu inta masaa **10** Ine ini ya wuna tizin katu kang, barki tizin makadura nan nuhem ukadura nan nu ubassa unu inso iriba Asere ivai, unubura vat anu, bare abanga are-re. **10** Memerum ini atubi ubezi unu kaba u kadura. **11** Bezi anu ukuri uboo uwe, abiri me watubi kaduma barki ini mum we timummu tige me. **12** Kati uhem uye ma ibi bugum. **11** Ane ani ane wa cukuno anu tarsa izi uhira uwe me, anyo ani, ucukuno imumu ina nu, daki ya wuna uree wa cukuno ana bi umarsa ahira anu utize ta sere vat uboo utize, bukum ba, abanna me anu umeki acce nan nu urizo, nan imummu ire-re nan utau. **13** Uhana urusa u inta akura anyimo akondi ya imum. uganiya sa inchi Ee, wuna riba unu barsa uhori, **12** Ya cukuno ma Dikinoni ma cukuno ana ne nan nu uboo utize ta sere, nan bezizi utize. **14** wa inde-inde, warusi u tarsa ina hana aweme Katii uzi biranza unu aye urizo uweme sa uzin nan tikura ti weme. **13** Abanna me ande sa wa uni uge sa nyawe uni ahira tiro uganiya sa a wuza katuma ka re-re wakem uttono ure-re cokoro uru tara we tari. **15** Tarsa seke in tigino dargas anyimouhem ukatuma ka sere sa karaa timummu, urusa anyimo aweme, barki are aje anyimo Ugomo Asere Yeso. **14** Inzin nu nyatike aweme icukuno unu rusa ukade avi. **16** Wuza wa ti mum tigino me, unu inko iriba indi e ahira seke in nicce niwe me nan nu ubezizi utize ti aweme daki unu dadangino ba. **15** Abanna inki weme, reje anyimo aweme, barki anime ani udi māde, in zin nu nyetike uwens barki urusi una buri nicce niwe me nan nanu ukunna uweme. be sa udi tarsi intimum tiweme anyimo akura Asere, udenge Asere ivai, nitin nan unu benki ukadura. **16** Da matara marani mazo amu bezi u tarsa Asere aru u kadura kani kazi gbardang. “Ma bezi nicce numeme anyimo anipum, bibe ba suso me, ahana akadura ka sere wa iri me,

5 Katii ugbarka ucokoro, nyinza me tize gusi acco uyoo uwe, nyinza inyani tize gusi anu henu. **2** Nyinza awari aneh kasi anino uwe, mabura kasi anu henu uwe alau. **3** Nyinza akoro tinanu, akoro akadura. **4** Abanna me ukoro sa mazin in ahana nyani anu uyarang, tonno

wa tubu unyimza uti nanu anyimo anikura anyimo a madini ma uwe, inta nicce nuwe niweme, tonno wa garsa anu aweme, barki mamerum. **23** Katu ure aje ina sa gmei, abanna Asere ma kunna urinta unime. **5** Abanna okoro me abanna,anya anime saa gmei cinglin barki ukadura samazin in sisi umme, ma inko iriba apuru awemezome ahuma ba. **24** Madini ma imeme ahira Asere, kondi umaye ma patti nicce aye maraa amasaa, wa wuza ishina anyimo u nimeme unu wuza uni kori nan biringara niye inko utize, abanna me aye wa madini mawe me nan nu wui. **6** Abanna, uneh unu nyara uti matarsa we. **25** Ani mani, kare katuma kare-re cukum turonta mamu wono, sa ma zini ivai. **7** Kaweme ka matarsa we. Ani mani, kare katuma Ukuri ubui tize ti mumbarki ticiku imum uzatu kare-re kaweme ka raa amasaa, abanna mare cara uniza. **8** Abanna indaki unu marusa wuza mada mazo me nihunzi ba.

anu ahenu uwe ire mum ige sa patti we ba, ana kura aweme sa wazi, wa nyari we kadura, imbari anu zatu u tarsa Asere nan me. **9** Ceki abati vana ueh ukoro de sa daki ma biki tiwe akure utarsi ba uneh unu inde. **10** A rusi me inka tuma kare-re, nyani ma mahirii a hana a meme memereni, ma ku cukuno unu kabsa agenu, nyani unu kpijo uti buna tanu tarsa Asere, myini macukuno ubenki ande sa apatti we, ma inki iriba ahira ako ya katuma kare-re. **11** Abanna ahira akoro be sa wada unu uhira, kati soki we anyimo anigo na koro, barki inki warizo anyimo a gmei maje manipum mage besa mazin inishina nan nu Ugomo asere wa nyari wa wuzi anya. **12** Unu ugino uni wa oro acce awe me ujoro barki vete utirza utize tu tuba. **13** Ma me we iriba iku gbara, wazi nu kese ati kura tikura, azo agi ticukuno ti kugbara tini casba, abanna wa cukuno ana bi bukum, ana nyet, ana nye-nyet, wazinu ubo imum be sa daki ya wuna ba. **14** Barki ani me in nyara akoro ana hira wa wuzi anya, ya yozo ahana, wa benki akura, barki kati anya unu uburu ahira ubit uru uwuza imum izenze. **15** Barki aye wamu hurnewe wa tarsa unu uburu. **16** Inki ure uneh unu uhem in kadura mazin ina okoro, ceki ma benki we, barki kati anya udenge wanu tarsa utize ta sere ubanki akoro akadura. **17** Acokoro be sa wazin intigomo ti re-re wa kem unonziko uhana kare, kusi ande be sa wazin inka tuma in na gogbura are-re nan nubezizi. **18** Abanna u inko utize waguna, “Kati u impi kapadari anyo ugniya sa kazin nu sutuka immare,” de sa ma wuza kaduma anyame ikirfi ime. **19** Katu ukabi anyari ahira ucokoro inki yani unu ira cukuno waru hana wataru. **20** Ugbarka ana madini aje kodevi batu ukasu me ukunna biyyau. **21** Ma wuna we barki Asere, nan Ugomo Asere Yeso, nan ana kudura ka sere sa azaukawe tarsa timummu kati ugursa ahira nan nu be usassas. **22** Katu uwuu dibe u tara uwe tari, kati uhaki

6 Ceki vat ande sa wazi arere ana nyimo ure una wa iri anka co uweme barki wake ninonzo, wa wuzi anime barki kati wa cori tize ta Asere nan nu bezizi tize. **2** Arere be sa wazin akacobe sa warusa kadura kati wa izi barki we nihenu nini, anyo ani me, wa wuzi we katuma unu muntu, abanna me aka co me sa wazin na re maroo maka tuma ka we me anu tarsa utize ta Asere tini, anu uhem ucani, bezizi ukuri ukuri usuzo timumu. **3** In ki ya cukuno uya mabezizi ire imum sas duki mahem unu bezizi udert ba, agino me tize ti Ugomo Asere Yeso Ugomo Asere, azinu bassa daki wa kabirkia unu bezizi ugi sa uhaza anyimo anipum ba. **4** Unu ugino me unu yezi unicce nini, makuri marusa ire imum ba, anyo ani me, mazin hinguko nan matara kang ahira agbura, agbaran me sa a ezen in ni eru, nan kagura, nan tizomo, nan bassa imum iburu. **5** Nan nuzatu uticukum tu ronta atii a nab, wa bassa uguna uwuza Ugomo Asere kaduma una uni uwu ikirfi “Susso nicce niwe me anyimo timummu tiginome. **6** Ana me utarsa Ugomo Asere nan nu inko unicce imum ire-re ini. **7** Abannname daki ta aye ini mum unee ba ti daki ti suri anyimo a uni in iri mumba. **8** Anyo anime, ti tonno immare nan tironga. **9** Ande sa nya wa cukuno ani mam wadi rizii anyimo umassa, anyimo ani barda, wadi rizizi ati mummu ti babbana in gmei maje mukunna iwono nan koya imumsa anabu wadi ribe anyimo ucorno me nan ni wono. **10** Abanna me, nyara ikirfi une ini konya ni tin ni imum izenze, are anu ahira unyara ikirfi waceki kadura, wa huguko acce awe apuru abit, gbardang. **11** Abanna hume, una Asere, suma tinummu tigin tarasa iriba ire-re, utarsa Asere, imum ire-re, uhem, utira iriba, nan nu benki. **12** Ziton, uzito me sa udi eshi na re aje akadura, umeki ivai izatu umara, azez sere imum igino me ini wabezi aje

anu gbardang nan ni mumbe sa ireze. (aiōnios g166) 13 Inzin nya uwe tize aje Ugomo-Asere unu gesame mani ma humzan inti mummu, nan naje Ugomo-Asere Yeso, unugesa ma buki kadura ahira Bilatus una nu bunti. 14 Tarsa uinko utize rep, imum ucana utize izoni ahira ashime uye Ugomo-Asere Yeso Ugomo-Asere. 15 Asere madi bezi u aye umeme rep uganiya Asere, unya anyo, ubari in sisinme, ugomo sa ma zin intigomo, Ugomo-Asere una tigomo. 16 Memani cas unu zatiiwono, una ticukum anyimo masaa be za ada haza me uburu mani uye mada hira mani ba, nyani marusi ugunkino umani, tinanu ta bezi ahira ameme nan tigomo tizatu umara, Icukuno-Anime. (aiōnios g166) 17 Buka anu imummu anyimo unee kati wa heze acce, kati wa inki iriba ikirfi sa wazin imarsa, anyo anime, wa inki iriba iwe ahira Asere unuge sama nyinza duru timummu ti kadura barki ukunna uronta uru. (aiōn g165) 18 Buka we wa wuzi imum ihuma wa wu ikirfi ahira akatuma kare-re wa, cukuno anu nyinza me iriba ka inde. 19 Abine ani wadi inka acce aweme nitin ni re-re azez sere imumbe sa i eze barki wa kabi uvenke unikara. 20 Timoti, tonno azez sere imum me sa a nyawe, suma piit intize ti babbana nan matara mage sa ma coro acecce tige sa agusa ni urusa umoco. 21 Are anu wa boo tize tigino me barki anime wa sesserke u hem ukadura, ceki uronta ucukuno nigo nan huu.

2 Timoti

1 Bulus, una kadura ka Asere Yeso usuro u wuna Asere, usuro u inko utize tu vengize sa u'ra anyimo Ugomo Asere Yeso. **2** U hana a Timoti, vana u hem irii-ri, ubura, nan nu runta u suo Asere acoo nan Yeso unu bura uru. **3** Ma wuza Asere ankoi, agebe sa in nunzo ani daati usuro a cokoro aru utuba, innu basa u lau, uganiya sa in ringizin u anyimo abiriugara bum koya u maya (niye nan nuwui). **4** Uganiya sa ma ringi innmaje mawe, in nyari u ira uwe, barki in myinca inna puru arum. **5** Aringum usuro uhem ukadure kawe, ugebe sa wa kem utuba usuro ucokoro uwe loyis nan ka ino uwe Afiniki. Mahem ma cikianyimo awe. **6** Agino ane ani binyo binumbe sanzin nu ringi zi uwe agi katura unya Asere sa ara anyimo awe ige sawa kem uganiya sama tariwe taritum. **7** Barka Asere daki anyan duru bibe bibi yau ba, anno ubari nan nu hem u meki unice. **8** Barki anime kati ukunna'mui mubezi Ugomo Asere uru, me, Bulus, dee sama tirzame. Anyoguna ani me, cukuno innu rusa usi jassi barki uwuza utize ta Asere usuro ubar Asere. **9** Asere ani aburan duru atita duru nan nu titi ulau, mawuzi igino me, da ihira abi wuza ba, anno ubara uni pum nume nan nurunta ume manyan duru ti numum a nyimo Ugomo Asere Yeso u hana utuba uganiya. (aiōnios g166) **10** Aname a pokon ubura Asere ahira upokono unu buru uru Ugomo Asere Yeso, Ugomo Asere mani na aye in nu mara i wono makuru ma aye in nu buru uzatu mara sa ma bezi uwuza tize. **11** Barki agino me, azaukam unatize ta Asere, akadura a unudungara uhana anu zatu urusa utize ta Asere. **12** Barki bi nyo bigino me in zinnu sa i jassi ati mumum tiginame, daki makunna mu i ba, barki inrusame, desa mahem ni, ma nya iruba madi rusi u oro imunbe sa wito me uhana u wui gino me. **13** Oriso kadura kahuma sawa kunna a hira am, ahira unya iruba nan nu hem sa u anyimo Ugomo Yeso. **14** Imum ihuma sa Asere a inkoweni, korso ini usuro ubibe bilau, sa bi ciki anyimo aru. **15** Hu rusa, vat anu sawa ciki u Asia wagamirkam inna maru, anyimo ani gome Fijalas maran nan Harmajalas. **16** Aca Ugomo Asere mawuzi ahana Onisifaras ubenki, barki mazin maro muwu um kadtuma, madakun me mu i mu tizin

tumba. **17** Inguna anime, uganiya mara u Roma, kadure manyarum maku kem. **18** Ceki Ugomo Asere muwu makem ubenki u suo a me uwui uginome, vat tina sata bemkum ama nyan ga ma Afisa, i rusa lau.

2 Barki iginome hu, vana um, tirza iruba anyimo Ugomo Yeso. **2** Timum me sa wa kunna ahira am ama sa manu gbardang, zikawe unya anu ahuma di rusi umanza aye. **3** Tira iruba innu zito nigome nan mi, kasi unu uhuma unika ra nini nu gomo Asere Yeso. **4** Daki urru nani kara nini samadi wuzi ni rere uganiya sama nyun goro ni ce nume inti mumum ti vengize, barki mariba unaje ameme iruba. **5** Aneani inki uye mazin magasiya utu ri unabiranza, mada kemme niere niti gomoba senke mamasirka birom zame. **6** Acukuno anime una vara unumum timo ukatuma matubi ukabisa imum samakem. **7** Basa imumbe sama buka we, iye Ugomo Asere madi nyawé urusa anyimo akadiyau; **8** Ringin inYesu ugomo Asere, usuro ubi sana bi Dauda, desa a hirzame iwono, Azesere tize ti rivitume. **9** Desa inzimnusa uzitto yabiki ahira saatizam kasi unu carani. Aanime tize ta Asere daki atirza tiniba. **10** barki anime matira iruba invattimumum barki sawe anu kemzi ubura sa u ra anyimo Ugomo Asere Yeso, unu nonzo umaravat. (aiōnios g166) **11** Tize tiginame kadure kani; "Inki ta wono nigome nan me, tidi kuri ti vengize ni gomo nan me. **12** Inki ta tira iruba, tidi wuzi tigomo nigome nan me, inki ta wuza mataru inme, me ma madi wuzi matara in haru. **13** Inki ta cukuno annu zatu kadure, me una kadure mani koya umaya umaya". **14** Ringizi we in timumum tiginame, hungu kowe titui aje Ugomo Asere kati wawuzi matara aguranme ba, barki aginame in katuma ba, barki iginome idi huzi anu kunnname. **15** Wuza ubinani uni kara nuwe barki uwuti nice nuwe unakatum ka Asere desa a inko, desa ma zome in bi nyo, bumui ahira am! e, desa ma dungara niguran nikadure rep. **16** Suma anu carsa utize ni, igewe sa ike ibi ahira uzatu kunna utize ta Asere. **17** Tize tuwe tidi samirka kasi ukoni ani nan Filitus. **18** Aniginome wa wata a kadure, wa buki agi anu hira iwono, wa nya are anu hem biyau. **19** Vat in anime, nitiu na Asere na cukuno, nizin nu inko uginome: "Umo Asere marusa ande sa wuzi ame" anime, "Vat unu tisa ani za nu gomo Asere ya cukuno me ma ceki uzatu kadure". **20**

Akure ukem, dakki tirurunga ta zumo awal- Ana aburi nan anu amadini wadi curno me wadi wal nan na zumo abit ani casba, aneani tirunga rangi aye, we ina ce awe ma wamu sagilna. **14** ti ma titi nan ma nyaga, a ye barka ka tuma Hume, rē aje uni wuza imum me sa wa tinga wa kani kariri, aye dakin ka tuma kariri ba. **21** Inki kuri wa nya iriba ini riba ka inde, urusi a hira uye ma kpico nice numeme uzatu gugun, me aveni wa tingani. **15** U rusi inguna, sa wuzi vana tirunga tika tuma ka gugun, azaukame, imum ucin wa rusi ke ma kurzo we unu urusa abanga ikatuma barki una kura me, makur macikin ahira ubura nan u inko iriba anyimo Yeso. **16** barki katuma ka ririn. **22** Sumani mei maje Vat manasi abari mani ahira Asere, mazin in miruba, unyari imum iriri, uhemin kadure, nan katuma barki udungara, barki ugbara, barki u ti cuku kum tu runta nan desa wa tisa ani za nu barka, barki ugbangara anyimo ni huma, ma gomo Asere amu ruba muwe. **24** Urere we Asere ciki barki vat katuma ka huma. **17** Ka gino me Kati ma wuzi ukara ba. Barki anime na ma nati barki unu Asere ma cukunu um myinca, desa nice anu vat, ma boo tize me memerum nan azznkz me barki katuma ka huma.

nu Nata iriba. **25** A nyimo Nata unice ma bezi anu sa wa nyari me. Nani Asere madi wu wa barka tanu time me urusa utize to ka dundere. **26** Wada ke wa kunna yew we ceki nibarda unu ubur, uganiya sa a meki we barki usoo umeme.

3 Urusan in mum iginome, anyimo tiye tu mara a wuzi uganiya sa uzi uni unuzito kam.

2 Anu wadi cukuno anu uhem ina ace awe, anu zatu tarsa akacoo, anu zatu gusa ankoi, nan uzatu ulau. **3** Wadi cukuno anu zatu ukunna, adesa wada hebizinawe nan konda avi ba, ana bibukum, anu zatu umikace, anu ubezi urusa anu urusa anu zatu uhem ini imumu ihuma. **4** Wadi cukuno anu zatu nyara we aje anabu, anu gbas, anu vavi igiri, anu nyara ukuna urunta u aka Asere. **5** Wadi cukuno in muhenu mu rusa Asere, anime wada nyara ukuna tize ta Asere ba, ganirkia ni ahira anu aginome. **6** Anyimo aweme aye wa rani wa ribize atikura unu ranga ane uzatu ujanji, anē aginome wa myinca in katuma ka buri, wa ceki unā barki mei maje. **7** Anē aginome wa nyara urusa, wada biki we ahira urusa kadureba. **8** Kasi sa Yanisu da Yanbirusu wa wuzi murso nan musa, ane anu anu udungura umacicu wa wuzaza murso in kadure, ane wa curno me amu riba, anu uza umyinca unu inko iriba. **9** Wada hana pit ba, barki ibabana iwe me idi pokino a masa a hira akovi, kasi anu agino me. **10** Wa ira hu, tarsa udungara um, nan uzina um, imum sa in nyara, nan u inko iriba um, nan utira iriba um, nan uhem um, nan ushew um. **11** Unu gbardan uzito um nan nirere num, vat imum igebe sa ya kem u Antakiya na ikoniya nan ulistira, ma tira iriba anyimo uzito um, anyimo uvat imum igino, Asere a buram. **12** Vat adesa wa zin uguna wazi ti cukun tu tarsa Asere Yeso wadi si ni rere. **13**

Inzinu nyinza uginome bukame aje ugomo Asere yeso unu bura uru, desa ma di wuzi anu vengize nan anu wijo u weki utize tini kuba, barki u pokino ume nanti gomotume. **2** Wuza tize tini guran, inko iruba innu ganiya nani daki innu ganiya ba. gbarika, ububuki, uhunguko ti ba, in vat usheu iruba nan nudungara. **3** U ganiya u eze ugebe sa anu udi da tonnome udungara uni ce ba, anyo anime. wadi orso a ce awe anu dungara barki mei maje amu ruba mu we, Wadi meki ubo uwe im umbe sa titui tuwe ti nyara. **4** Wadi gamirkia titui tuwo me ukun na utize tika dure, wa kure, wa kuri unyara ukunna itenten iza tunice. **5** Hu, tonno, senke ume nice anyimo imum vat, tira iruba innu zitto, u wuzi katuma kuna tize ta Asere, myincikin katuma kawe. **6** Iye a zinnu tina um, uganiya u hira um wa aye. **7** Ma wu za magasiya ma kadure, ma massirkia magasiya, ma intaunya kadure. **8** A barkam ni ere ni huma, nigesa Ugomo Asere unu weki utiz tini kubu uhuma, madi nyam ro nigino me. Daki mi isisi imba, anime a vat andesa wa hemu aye ume. **9** Wuza ubinani unikara nuwe u e ahira am dibe. **10** Barki dimas ma cekum, ma hem in nu nee ugeme, madusa utasalonika, kariskis madusa u Galatiya, Titus makur madusa u Dalmatiya. (**aiōn g165**) **11** Luka mani cas mazi nan mi nyara markus aye ni gome nan me barki mazin akatumame. **12** Ma tuma Tikikus uhen u Afisus. **13** Ayem innu geptu sam ceki u tarwasa ahira karbusi in ki udi e u en me, vat nan ti litfi tiginome. **14** Iskandari unu zunzomo ubara umu haru matirzam malim daki cinba, ugomo Asere madi kurzom anyo a bi wuza wuza bume. **15** Hu cangi wuza seke inme, barki mazin matara innu bo aru kang. **16** Innu tuba ukorso unice num, daki uye ma impom

amaruba, inguna a nime kovi ma sumum, inda nyara in sisi abasa iginome ace awe. **17** Anime Ugomo Asere macukuno nan mi makinkum ni kara, ahira memmerum, barki anu zatu urusa utize tu gomo Asere vat wakunna, Aburan anyo udaru. **18** Asere adi suso usuro imumu iburu, makur maburam barki ti gomo tume ta zesere. Ninonzo na cukuno ahira ame udusa vat vavat, icukuna anime. (**aiōn g165**) **19** U isi Briskilla, nan Akila, nan na kura a onisifurus. **20** Avastus ma ciki u korinti, ma sabi ma ceki Turufimus matum a militus. Wuza ubina unikara nuwe, u e a guna uhana uputuru. **21** Yabulus mazin nu nya ukoni unice, ane Budis nan Linus nan Kalafidiya nan ni henu vat. **22** Acu Ugomo Asere macukuno nan shi, kini umumu iriri icukuno nan hu.

Titus

1 Bulus urere wa Asere, uura u Yeso, barki uzauka anu inko iriba sa Asere azauka we nan urusa ukadundere sa wa hem ti cukum ta Asere. **2** Nan iruba ihuu u ivai uzatu ubinani sa Asere mada boo moco ba, ma inki tize unnu tuba uganiya. (aiōnios g166) **3** Anyimo uganiya rep ma paki tize timeme anyimo tize sa ma nyam in nyasi mazi indi wuzi uni kara nan Asere unu ubura uru. **4** Uhana ahira a titos, vana ukandure anyimo una wa Asere na yeso unu bura uru. **5** Barki anime ma ceki we u karita barki udi bee atira ta naa sa ti daza sarki uma sirkia uuri u nya ana aje anyimo ko niya ni pin guu ubarka umme. **6** Unanu ma ciki lau uruma uneys u indei, inna hana a lau sa wa zo me aburu ba nan nu zatu uwuza imum iriri. **7** Ya cukono barki Asere mazi lau. Kati ma ciki yeze u nigwirang u zatu nata unice ba. Kati mateki iriba i aki ni kara nimeme ba; Kati ma sizi ubere ba, unu ukara, nani unu biorso orso. **8** Innu guna niime, macukuno unu kabsa anabu, uroni imum iriri. Unnu hira ko nyani, lau gu Asere, unnu canti unipum. **9** Ma canti ni kara tize ti iriri sa ma kabi, barki ma bezi aye in tize ti iriri ma barka anu sa wa zi tikara nan me. **10** Anu wa rani gbardang sa wa nyara abanga, anyimo anu ani gbara me. Tize tiwe me tizo me inice ba. Wa ranga anabu wa kuri wa wu we wa hurno. **11** Yā cukuno zam a turur ywe wa bezi imum sa idāa rizi ba in mu ih unnu cara ticukum ti tikura. **12** Ure unu sa mazin jinjin uweme, magu, "nu karita anu boo moco ko una uganya, zenzan nan i ama ya iro izenzen; In ti ipuru ti zenzen." **13** Tize tigeme ti kadundure tini barki anime barkan we inni kara barki wa tonno in ni kara anyimo una u Yeso me. **14** Kati i kunna tize ta yahudawa nan itenten iweme, nan udungurka wa nabu sa wa gamirka kadundure amaru aweme. **15** anu age sa wa zi lau, vat timumu tize lau, senki anu sa wa zi in madini nan nu zatu u kaba Asere ire imum ira ni sa izo we merum ba. barki muriba mu we nan nu gamara utize me ta zin madini. **16** Andesa wa boo agi wa rusa Asere senki wa gaa we Asere nyarizi ko nyani. A nyari we tanu tiriri me.

2 Ana me ya guna ana, nyanini ya wuna uri nan udungura u'inki iriba. **2** Ananu ca wa cukuno anu iriba ishew, anu bezi ace aew anu

rusa ugamara abanga, nan unu tonno in nikara uhem anyimo iriba ihu. **3** Nan anime cangi caa cukuno anu ukunna utize daki anu abibukum ba. Kati wa cukuno arere ahira ubere ba wa cukuno anu udungara utimumum ti huma. **4** Wa cukuno anu ukunna utize tanu ruma uweme, nan nu dugura ahana aweme atinaa ti huma. **5** Wa dunguri we batu wa cukuno anu ajingen, lau anu urusa u, inta uti kura nan anu ukunna utize tanua ruma uweme. ca wa wuzi timum me sa tize ta Asere ta buka, daki ucara utize ta Asere ba. **6** I kuri iringizi masoo wa cukuno anu urusa ugama abanga. **7** Akode uya unu bezi katuma ka riri kawe me inki uzinu udungura, bezi u lau uwe nan ni nonzo ni weme. **8** Bō kadura kage besa ka rizi nan ku zatu imum, iburi, barki vat desa ma game kani ma kunna mu'i, barki mada zo me in ire imum iburisa madi buki anice niru ba. **9** Ya cukuno arere imum iwuza wa kunna tize ta aco akura aweme vat atimumum. Wa rumi anka coo, akura aweme muriba kati wa bezi mataraa nan we ba. **10** Nani bidarsa-darsa, caa wa bezi uwito ace, batu ukondi, uya una wa barki tize ti ugomo Asere aru me sa wa kunna. **11** Barki ana buu wa ira katuma kariri ka ugomo Asere. **12** Kadura me ka bezi duru ti gan duru katuma ka buri nan timumum ti unee. Ka kuri ka bezizin duru ujingen, uwito aee, nan ti cukuno una wasere ati ye ti gome. (aiōn g165) **13** Uganiya sa ta zinu bee ti kabi imum besa ta inso muriba muru, ugbardang nan ninzonu nu ugomo udang uru nan Yeso unu bura uru. **14** Yeso mā nya nice ni meme barki ma burin duru usuro uzu u' inso utize tiru, batu ma kuri ma kpicin duru madini maru, ini cee nimeme barki andesa wa nya acee aweme barki katuma ka lau. **15** Buka u kuri unya ni kara ni iriba a bangage me, dungurka ini kara ge besa wa kem. Kati uye ma game ukunna uwe ba.

3 Ringizi we wa cukuno anu ukunna utigomo, caa wa nya we ti nanu tiwe me, caa wa wuzi timum me ti rizi. **2** Ringizi we katin wa wuzi aye malim ba, caa wa cekiconde vi ma wuzi ticukum ti meme meerum, wa kuri wa nati acee awe anu vat. **3** Barki ure uganiya sa wa aki ta wuzi tababana nan nu zati ukunna utize. Taa ceki nibaba niriri ti ribe ani jaa. Taa cukuno in mei maje mati mumum ti unee nan unu nyara ukunna urunta. Taa wuzi ticukum ti buri nan ishina. aye wa game haru, haru ma ti game aye.

4 Abini me sa usheu iriba i Ugomo Asere wa e anice na anabu. **5** Daki wa e anice ni unubu barki katuma kariri kwme kani ba, barki usheu iriba ime ini maa burin duru. Maa burin duru unaa ukpico uru ti cukuno uyo usoo anyimo abibe bi lau. **6** Ugomo Asere maa nyan duru bibe biriri usurounu bura uru Yeso. **7** Maa wuzi ani me, batiti rusi ta kem ubura, tidi cukuno anyimo atigomo tasere sarki umarsa. **(aiōnios g166)** **8** Kadura ka geme, kadure kani, in nyara abuu kani sarki biyau, barki an de be sa wa hem unu Ugomo Asere wadi wuzi katuma kariri sa maa nya we. Timumum ti geme tiriri tini ahira anu. **9** Ceki nin matara mazenzeng anice nu tuba ubisana, nan matara anice ni u'inko utize, barki mada rizi me ba. **10** Nyari ni me de be sa ma hungozo uharzina, de be sa a hunguko me titui unu nan ukure ma game ukunna me. **11** Rusa nin usasananunu ugino me, ma ceki unaa uriri, ma ribe uwuza imum iburi, ma mu vete nice nimeme nin. **12** Uganiya sa ma tuburko Artimas nanimTikikus ahira awe me, wuza dibe-dibe u'e u kem a unikafolis, abini kemani in basa indi wuzi nikuzi nim ni. **13** Muntuno utuburko Zinas unu rusa u'inko utize nan Afolos wa meki nibaba, rusa kati wamdiri ire imum. **14** Caa nihenu niru wa manza uwuza ukatuma kariri sa kadi biti ura uti mumum tu hirsa, kati wamcukuno sarki imum iwuza. **15** Vat an de be sa wazi nigoo me nan mi, wa isoo shi, isoo an de be sa wa hem in haru amuriba mu we me, cā Ugomo Asere ma benki duru vat.

Ufilimon

1 Mi Bulus, vana inyang anyimo a Yessu nan Timoti uhenu uru uhana Ufilimon uhenu iriba iru, u roni ukatuma. **2** Uhana Aufiya ku henu kuru, nan unu tarsa Asere anyimo akura. **3** Imumu i rumu iriba ishew ahira Asere nan i vana me Yesu i cukuno anyimo ashi. **4** Ma guna Asere ankwoi barki shi anyimo abi ringara bum. **5** Barki ukunnna uhem ushi me nan unu ahira Asere nan aka tuma kameme. **6** Inzin in biringara barkin u inko iriba ishi me nan umuta ace ashi me, i cukuno imumu ibezi ubari nan ure aje utize tiriri sa tizi tiru, barki Asere. **7** Ma wuna iriba irum, iriba im ya totto barki uhenu umeme, mu riba ma hana Asere ma cukuno was barki hu. **8** Barki ani me, ca in gu barki Yesu, in zin in nikara in gun hu uwazi vat imum be sa izi ihuma. **9** Vat anime barki uhem, iteki in mnoki inmyira, mi Bulus ucokoro ana me be vana inyang barki Yesu. **10** In zini u igizo ushi abanga avana um Unisimas desa mazi mazi aco ameme uganiya ma raa anyimo inya. **11** Uganiya me mazi imum ba ahira aweme ana me mazi imum ahira aru mi nan hu. **12** Mi monno ma tuburko me ahira aweme kasi nigoro ni iriba im. **13** Mazin uguna in inta me ahira am, ma wuzim katuma anyo aweme, uganiya sa ma raa anyimo inyan. **14** Ani me in da nyara in wuzi iri mum sarki uhem uwe me ba, kati imum be sa u wuza i cukuno dake unu hem uweme ba. **15** Nani ine ini ya wuna ya harzina cingili, barki ikuri i gurna sarki ukuru harzina. (aiōnios g166) **16** Da kasi urerenba, ma aka ahira u rere, ma cukuno imumu wunairiba, ahira am nani a hira awe ahira atuma kani pum nan ka Asere. **17** Barki ani me ingi wa zikam uroni utanu kaba me kasi mime. **18** Ingil wa wuna imum i cara iriba, nani u tarsa me ire imum, kurzo ini ani ce num. **19** Mi Bulus, mi mani ma nyertike in tari tum, indi kurzo we ni, katti u iri imum me sa ma wuza ani ce ni weme. **20** U henu um, hem in kem iri mum sa inda perkem ba ahira aweme barki Asere, ca in kem imum be sa udi natim iriba barki Yesu. **21** Ma hem imum be sa uwuzam, ine ini ya wunam ma nyertike, barki in rusa udi wuzi i aki imum be sa ma buka. **22** A'ani me barkam ahira utotto, in inso iriba ahem in mi u aye ahira ashi me barki biringara bishi me. **23** Abafaras, uroni um sa atirin duru nan me barki

Yesu, ma iso shi. **24** Ane ani Markus, Aristarkus, Dimas, nan Luka aroni aka tuma kam wa isoshi. **25** Ca mu riba mu shi me mu cukuno lau anyimo niza ni Yesu. Ni cukuno ani me.

Uibraniyawa

1 Unu daffi Asere abuu acokoro-acokoro aru tize uganiya sassas nantinaa sassas. **2** Atiyeetigeme, ma boo duru ahira avana, unare imum vat. Ahira ameme ani Asere abani unee. (*aiōn g165*) **3** Memani ma saa mu nonzo Asere, uzina ubariukang umeme. Ma canti kondi nyani nigome ini kara nitize tumeme. Sa ma kpicon durur ucara uru, ma ciki atari tinanre tunubura Aseseri. **4** Anime ini mateki ibe mateki Ibe ikadura ka Asere, barki sa niza numeme niteki numeme. **5** Aveni anyimo ibe ikadurame Asere a gun me “Hu vana ummani, kani mi ma cukuno acoo uwe” ma kuri ma gu “idi cukuno acoo uwe, hu udi cukuno vana um?” **6** Sa Asere a ayen in unaree imum me anyimo unee, ma gu “vat makiri nan ibe ikadura ka Asere wadi nonzo me.” **7** Abanga ibe ikadura ka Asere magui “Me mani Bibe-Bibe ikadura ka Asere, nan ana katuma kameme alem ura.” **8** Abanga avaname ma gu “Ahira atigomo tuweme Asere uzati umarsa ani. Ubinan utigomo tuweme ubinan uni ukadundura. (*aiōn g165*) **9** Uzin nuhemunu katuma kaku wa nyari we una katuma kama dini. Barki anime Asere aweme ma humka we mapuru arum wa aka ucara uweme. **10** Innu tuba, Asere, hoo mani wa tubi ubara unee. Aseseri katuma ka tari tuwe kani. **11** Kadi mari, hu idi reaje. Kadi mari vat kasi tirunga. **12** Udi nyungurko kani kasi tirunga udi gamirkaka kani kasi majassi matirunga. Huu uda gamirkaweba, tiwee tuweme tida mara ba.” **13** Biya Bibe bikadura ka Asere kani Asere agu akondi uya uganiya “cukuno atari timare tum senke ma wuna aroni ishina aweme ukpanku ati buna tuweme?” **14** Ingwa inzo vat bibe ibibe ikadura ka Asere, igesa Asere akatumi batu iwazi ande sa wadi kem ubara Asere katuma?

2 Barki anime ca tinya muruba muru vat atimume sa takunna, batu kati aharin duru intini. **2** Ingwi kadurame sa ibe ika dura ka Asere ya buki ka rizi, kondi uya uhangirkakutize nan uzatu kunna utize, ucobo wa Asere une uni Ukalumme. **3** Tidi wu aveni tihangirkakutze tagunduru ubura ugeme. **4** Asere aka kuri arussi unu bata nan imum ibiyau nan timum sassas tibiyau, nan nu hara ubi Bee bilan ba Asere ga U'ira ume. **5** Inzo barki ibe ika dura ka Asere Kani Asere awu tigomo tunee ugeme sa u'eze

ba. **6** Barki anime uye ma bezi a'ara hira, unu guna “Unuu nyanini, sa udi ringinme? Nan vana unuu, sa udi tarsinme? **7** Wa bari ibe ika Asere inna za unubui wa wume gongon nan gbardang. Wa tara me aseseri atimum tunee. **8** Vat timumme sa wa bara wa nya anyimo atibuna tume. Barki Asereanya timum vat atari tumme. Daki ma ceki ire imum inzo atari tume ba. **9** Aku ganiyu cingilin ta ira de sa ma siziki me ibe ikadura ka Asere, memani Yeso, barki ijassi imeme nan ni wono abari me gongon nan nu bari. Aname barki ubura wa Asere mawi barki kondevi. **10** Barki sa yazi memmerum ahira Asere, batu kondi nyani icukuno barki me ahira ame, batu aburi ahan gbardang. Batu amassirka ubura uwe una ijassi. **11** Unuu visa nan de sa avisa me vat nitin nuwe ni'inde nini. Barki anime mada kunname mu'i matitiwe anuu henu ba. **12** Ma gu “Indi buu niza nuweme ahira anu henu um, Indi wuzi ire unonzo uwe atii awe. **13** Indi kuri, “Ihem inme”. Indi kuri “Ira, mi be nan na huname sa Asere anyam.” **14** Barki anime tunsa ahana Asere wa pata inama nan maye, Yeso cangi ma pata imum inde nan we batu ahira iwono ma hu de sa nikara niwono nira ahira ame, unuu ubur. **15** Ya cukuno anime batu ma buri vat ande sa datti uyoo uwe waziri nirere barki biyau biwono. **16** Inzo barki ibe ikadura ka Asere ini mazin nu benki uwe ba, barki bisana bi Ibrahim bini. **17** Barki anime ya cukuno me gbas ma'e kasi anu henume atinaa sassas, batu ma cukuno unu gogoni nan una kadure unu udandang ukatuma ka Asere atimum ta Asere, nan urete ucara wa nabun. **18** Barki sa Yeso ma si ijassi amansa me, madi barki ande sa mansa we.

3 Barki anime anu henu um alau aroni utisa aseseri. Bassani abanga a Yeso, udura nan unnu dandang ukatuma kubarka uru. **2** Ma zi unu kadure ahira Asere vdesa ma zauka me, kasi musa sa ma zi unu u kadure akura Asere. **3** Barki sa iri Yeso ma kem unonzo sa uteki u musa, barki desa mabara akura ma teki akura me. **4** Barki sa konde akura unnu mani maka bari, anime desa mabara kondi nyani Asere ani. **5** Aire nikira musa mazin kadure una katuma akura Asere, ma turi anyo imum be sa i' eze in naje. **6** Yeso man akura Asere haru wani akura amame ingi bta canti u inko umuruba muru vat ini ruba iru inde. **7** Anime izi kasi ubuka ubibe

bilau ba gu kani in wa kunna umyiran nume. 8 Dauda, igebe sama gu in nu do donkino, sa atubi Kati biwu gbas imum ruba mushi me kasi ahana u bo me, "Kani me inki ya kunna ni myiraran isaraila uganiya me sa abati we anja. 9 Uganiya nume, katti gbas in ni ruba ishi me ba. 8 In gusi me uni acokoro ashi me wa wuzin nice niyari, Joshua ma nyawe uvenke, Asere dadakuri abuki ahira ubata um, sa wamu hira imume sa ma me tize Azesere a urru wui ba. 9 A anime, uwui wuza atiwe akura anazi. 10 Barki anime ma uvenke Asabar urani sa a inko ahira a nu Asere. wu apuru abit unu cara uginome, in gu kondi 10 Barkime desa maribe uvenke Asere me nice uya uwui wazin unu hara umuruba, wa tawe nume cangi mavenke usuro uka tuma kame, tinna ba. 11 Barki anime ma toniko anyimo kasi gussi sa Asere awuizi in umeme. 11 Barki ucurnome iriba, wada ribeme anyimo uvenke anime aca ti nyari uribe u venke ugino me, katti umba. 12 Wu zani seke anu henu um kati akem u ye mawuzi uzatu tarsa sawa wuza. 12 Tize ta ana muruba zenzen mu zati uhem anyimo ashi Asere tivengize, Tiire, uvira uni utinyo-tire. Uke me, desa ma game Asere uvengize. 13 Anyo uwata atii iruba nan bibe, mahaza mabarige anime, benkini acece kondi uya uwui, ingi tirani make marusi utarsa ugungu zono u basa abanga anyimo uwui uginome kati, uye ushi ma wu iruba nan binyo me. 13 Daki ire imum sa a inko nice niyar barki uranga ucaran. 14 Irusa ta izi ni hunzi aje Asere. Kodi nyani ira ama sa, iba cukuno aroni akatuma nan Yeso, ingi ta canti ciki ama sa aje ame sa ya cukuno uguna kovi u inko umuruba anyimo ame inni kara utuba madi basa imum ace aru ahira me. 14 Ti zin nu nan umasirka. 15 Barki anime agu, "kaniingi ya dang desa ma wata azesere, Yeso vana Asere, kunna ni myiran nume, kati iwu gbas in muruba sen ke ti inta uhem uru inni kara. 15 Barki mushi me ba, kasi tiyee tu gbas tiginu me." udang ukatuma karu daki unu zattu gogeni uni

16 An kaveni wa kunna nimyiran na Asere, wa ahira u sizi kime, uru uni ba, desa awuzanduru wuzi gbas? in gusa ande sa musa ma tarsin we ane ani daki akemme imma diniba. 16 Senke ti usuro u masar wani? 17 An kaveni Asere akunna e ahira tigomo turunta in ni ruba ka inde, barki iruban we tiwee akuri anazi? inzo ande sa wa a buri duru tikuri tikem urunta saudi han duru cari abanga ani ba, ande sa mukizi muweme ma uganiya unyara.

samirka anija? 18 An kaveni Asere a toniko wada

ribeme u venke umeme ba? ingi inzo ande sa

wawuzi me gbas ba? 19 Ta kuri ta uriba uvenke

umeme ba, barki uzati uhem uwe me.

4 Barki anime, senke tiwazi seke katti uye madiri ma sizikime uhana uvenke sa utirza ainko shi wa Asere. 2 Ta kunna imum iriri uvenke Asere kasi gusi sa abuka we. Aka du ra ka ginome da ya wuba ahira ande sa wa kunna nan nu daki uguna wa nya uhembra. 3 Haru me sata hem have waniti di ribe uvenke uginome, kasi gusibe sama gu, "Ira itono sama wuzi anyi mo uconno iruba im wada ribe me uvenke umba." Ma buki anime, kosaize mamu mara katuma ku bara uneet nan timumu me satira anyimo me. 4 Mabuu a are ahira usuro u wui usunare anyimo akatuma kame vat." 5 Makuri magu, "Wedaba ri be me uvenke um ba." 6 Barki ani me, barki anu ribilize, ani me ani ma isarailawa gbardang saula kunna kadura ka gino me abanga uven ke ume daki waribe ba barki u zatu tarsa imumbe sa abuka. 7 Asere akura barka uru wui sa atissa uni, "Mawuna uwui ugino me uganiya sa ma buki tize u suro u

5 Kondi uya una katuma kadang, sa a zaukame anyimo anu, barki ani me ani Hana anyo anu barki ti mummu ta Asere, barki are ani madi nya kare me usadiya barki madini. 2 Madake

mahaki nan nanu zatu rusa nan andeesa unu buru matir zawe. 3 Barki anime, manya u sadiga

daki mavisi ma dini manu casba ma pata nan

nice. 4 Ba dee sa madi han ni cenumne uturi

udang, senke Asere a tita men anime. kasi gusi

haru na sa atini me. 5 Anime ani, Yeso, daki

memani ma yeze nice nume ma cukuno u nu

dangdang ukatuma ka Asere ba, senke anime

ani ya wu me, ugesa wa gunme "Huvana um

mani kaani ma cukuno acoo ahira awe". 6 Kasi

a are ahira maguna, "Hu unakatuma kam kani

u hana u mara vat, uhana ubatu u milki sadak,

wuzi biringara nan bi igizo igizo, inna so kang,

inmajae, a hira unu ginome sa ma zin nuba ri

ubura ume iwono, akunna me barki ukang a so

ame. 8 A anime me vana mani, mamanza utarsa

barki usuro ijas me sa ma sa. 9 Macukuno unu

rusa, andeesa watarsa me, wadi kem ubura uvat.

(aiōnios g166) 10 Asere atisame unu dangdang u

katum ka Asere usuro ubata u Milkisadak. 11 Ti 15 In anime, ibrahim uganiya sa ma mari utira zinni mum gbardang sa tidi buki anice ni Yeso, iriba, ma kabi umyinca u inko utize. 16 Kadure iya idi cukuno inni jas ubukame, uba sa uru daki anu wa tonnzi ini mum sa iteki we. Ittonni me wa myinca ba sati dake tirusi ubukame. 12 Sa ine accki ni erro ni cukuno ko tiya tize. 17 Barki izi animeme ya wuna uri icu kuno anu dungara anime, uganiya sa Asere a nyara ukinkin buka vat in anime daki ya aka uguna uye makuri ma anu kaba anu u inko utize tigino me ini tonni dungara shi nikara nutuba utize ta Asere ba? sa unyara umeme azo u gamirka uni ba, se a pata idi cukuno senke anya shi mahenu daki imum nani tonni. 18 Barki timumu tini tire, tigino me mare itantai ba? 13 Vat desa ma bassa mahenu sa ada gamara tini ba, tige sa ti bezi,unu guna mani imummare ime, daa marusa tize ta Asere da ya wuna uri Asere awuzi moco, haru sa ta kang ba, macukuno kasi vana uneze mani. 14 suma ta kem ahira ugunne ca ti tiri muriba kan Anime imummare itantai ya nanu ini ande sa ti nyargi imum be sa ta inko iriba ni. 19 Ti zinnu warusa abanga wewani wabari wahari imum inko iriba ane ani izi ahira ivai ima nuka, ika iriri nan niburu.

6 Barki anime, ca tiri aje in kadure ku tuba ka Asere, uhana umaza, azo agi ti kuri ti bezi utuba ukaba Asere u zatu utunta ba, nan tu rasa Asere. 2 Nan nu bezi abanga uzorso, nan utaro utari, nan uhiziza anu iwono, nan u inko utize uzatu umara. (*aīōnios g166*) 3 Tidi kuri tiri aje inka Asere ahem. 4 Barki ande sa abezi ma saa amuriba muwe lau andesa wa kaba ukalum ahira a Asere, wa kuri wa kem ukalum ubi, be Asere. 5 Barki anime wa donkino urunta utize ta Asere, in nikara nu ganiya u eze. (*aīōnios g165*) 6 Barki anime desa madi kuri ma hunguko we uhana ukaba Asere barki u gamirka titi uni rere ni vana Asere ina awe, wa kuri wa yomo me a masaa. 7 Adizi sa asiza mei mu ree sa rubusa konde uya uwui, akuri asuso bi bira bi katuma ahira arde sa avana ana barki we me Asere adi nyame imumu iriri. 8 Barki anime ana bi bira bu bira bu meme ikana ini ubo nu kese, bizo me in ka tuma ba, ba aye mamu awu bini anyo uhana aje adi punsi bini. 9 Barki sa ta buka anime, abanga ashi me, shi anu hem ta nya muriba izinu wuza timumu ti iriri ta bangua ubura. 10 Barki Asere azo unu zatu kadure ba, sa madi game u ira ukatuma ka shime, nan uhem in iza nume me sa iwuza, ahira uwaza ana alau katuma ana ya wuza. 11 Ti zinu iso akan konde avi ushi me ma bezi iriba unu wuza u myinca iriba ihuu. 12 Barki kati iwazi kugwara ba, se iwazi umanza ande sa wa kaba u myinca u inko utize tigino me, ahira u inko iriba nan iriba ishew. 13 Uganiya sa Asere awuzi u inko utize nan ibrahim barki azo desa ma teki me unu bari ba, sa madi tonniko nan me, manno ma tonniko ini ce numeme. 14 Ma gu, "kadure idi wu we ugongon, in kuri in kin kin nikura nuwe min."

7 U malkisadak ugino me, ugomo u Salem, Una katuma Ku gomo Asere, desa ma gurna nan ki Ibrahim usurp anikono nan are agomo man no ma nonziko me. 2 Ibrahim ma nya me uduk uvat imum desa ma kem, niza numeme, "malkisadik" uguna ugino me, "ugomo Irina ishew," ugomo u sajem, "agi," ugomo iriba ishew. 3 Mazo me inka ba mazo inka co ba, mazo me Ini tini nini kura ba, me Una katuma ka Asere kani uhana umara unee, mazo unu tuba utikun tu nee mazo unu maza ivai. Me nan katuma ka Asere kani uhana umara unee, kasi vana Asere. 4 Ana me ira nikara ni unu ugino me. Ucokoro anka co uru Ibrahim ma nya uduk utimumu sa ma kenzi vat ahira ani kono. 5 Barki kadure, nikura ni lawi sa wa kabi katuma ka igino ka anu akatuma ka Asere wazin ni kara ahira u inko utizi ta Asere unu guna ma kabi uduk ahira anu, isra'ila azi ani me. 6 Barki anime me malkisadak azo ni kura ni lawi nini ba, maka bi uduk ahira ibrahim ma kuri ma nonzoko me, me desa mazin unu iso utize. 7 Sarkiuhungu utize unu ucin me mani ma kabisa ukalum ahira unu dang desa unanu ume. 8 Ugino una me andesa wa kabisa ukalum ure uwui udi iri wa wono, are uganiya unu me sa kabisa ukalum ahira ibrahim, mazin in vai uhana ukani me. 9 Barki u inko utize ti lawi, desa ma kabisa ukalum, me ma nya ukalum ahira ibrahim. 10 Barki lawi mara anyo abi robo bi ibrahim uganiya sa malkisadak ma gurna nan ibrahim. 11 Ania da idake iwu akem umaza anyimo katuma kana akatuma ka Asere ka lawi

ya (barki ahira ame ani nya u inko utize), uri me ure ba ure unu katuma ka Asere ma ey unu sanda ugamirka umalkisadak, da a kura abuka ugamirka u haru na ba? **12** Barki ani uganiya sa gamirka anu katuma ku udenge Asere, tize tini kubu me agamirka tini. **13** Barki unu ugino me sa abuka timumu ti gino me anice nume me una nire nikura nini, unu ugino me azo unu mani sa ma wuzi katuma ahira utenzino anu alau. **14** Agino ara amasaa mani ugomo Asere ma eh, usuro ani kura ni yahuza, ni lem me sa musa ma buki we anyimo abanga anu katuma ka Asere ba. **15** Imum besa ti boo ira ama saa, inka ure una katuma ka Asere ma hira kasi malkisadak. **16** Agino me barki una katima ka Asere azo una katuma ka Asere mani ba sa ma ahira kasi u inko utize tini kura nabu ba, in anime ma cukuno ana katuma ka Asere ini mumon ibezi ubari uzatu umareu. **17** Barki anyetike ane ani barki me, "uhu una katuma ka Asere kani uhana umara uneee barki ugamirka u malkisadak." (**aiōn g165**) **18** Barki u inko utize tu tuba a inki tini anikira barki sa uzatu unika nan uzatu ukatuma. **19** Barki u inko utize tini kubu udake umaza imum ba. Barki anime u inko iriba iriri urani uhana aje ahira ame ani tidi kem ubiki ahira a Asere. **20** Barki anime u inko itize tigino me, uda wuna sarki ituni ba, barki we anu agino me ana katuma ka Asere me da zike ire ituniba. **21** Barki anime Asere awuзи itoni in Yeso unu guna, "ugomo Asere ma toniko mada ceki me ubasa ume ba, uhu unu katuma ka Asere kani." (**aiōn g165**) **22** Usuro anime Yeso ma nya imum i kadure nanu buka memeru a u inko utizo. **23** Un ure ugamirka iwono ira anu katuma ka Asere uhana umara unee, agino ane ani ana katuma wa wa rani uhana umara unee wa in-inde. **24** In anime Yeso ma rani uhana umara unee mazin ina katuma ka meme ada corsa kani ba. (**aiōn g165**) **25** Barki anime mazin katuma ku bura ande sa wa eh eh ahira Asere barki meme, barkin kondé uya uwui mazi ini vai, mazinu igizo barki we. **26** Barki una katuma ka Asere udang ugino me ma rani nan haru. Mazin in madini ba, unu zatru imum bur, mazi lau azauka me sas ahira ana madini, mara anza Asere vat. **27** Mazo me unyara ire imum ba, sa inyiza u wito unice barki madini mawe me, barki madini nanu vat. Yeso ma wuzi anime da ma kinkin in uye ba, uganiya ma nya nice nume me. **28** Barki u inko utize ukurzizo are any sa

wa sizizi we uguna Ana katuma Asere, abanga itonni age sa a aye aka maru Ku inko utize tini kubu, tizin inde sa ma bari uhana umara unee. (**aiōn g165**)

8 Ana me imume sa ti nyara ubukame ine ini tiziin unune ukatuma ka Asere udang desa ma ciki atari tinarē ukurisiyi u tigomo sa ti rā Asesere. **2** Me urere mani ahira alau, udenge Asere u kadure ubebe sa Asere ma barka da ure unu ba. **3** Koya unakatuma ka Asere udang ma wiro imumu uyiza nan u nya unice, barki anime ya wuna uri akem imum? nya unice. **4** Dagi unu bura uru ma rā unē uni mada, da cukuno una katuma ka Asere. **5** Azin an desa wazi anu nyinza kasi tize tini kubu. Wa zin katuma ka imum me sa izi mazū ma Asere, kasi sa Asere wuzi musa udungirkha uganiya sa ma hazi ubara uku, "ira" Asere agu, "wuza kodi nyani kasi sa adundirka aseseri anipo." **6** A' aname katuma sa Yeso ma kabi ka akea ka weme vat, memani unu nyiza imum i huma u inko utize desa amari ahira imum i huma i niko utize. **7** Barki ingi u nko utize ti utuba tizoni imum i madini ida zoni, u inko utize ti kure. **8** Da Asere a kem ucama ahira anu, mada guna indi saki u inko utize tizō a kura a isra'il nan a kura a yahuza. **9** Ida cukuno me kasi ma wuzi ina acukuno ashi ba kasi sa ma inta we a tari in suso we a nipin masar dawa rē aje unu inko utize tum ba, mima mavete weni, ubuka Asere. **10** Anime ani u inko utize sa indi wuzi akura a isra'il ingi tiye tigono me ta aka, ubuka Asere, in id wo tize tini kobo tum anyo awe me in kuri in yeteke timi iriba iweme, indi kuri in cukuno Asere awe we wa cukuno anu am. **11** Wada kuri wa dungari anu tura nan anu henu uweme agi, "rusani Asere" barki vat uwe wadi rusum unu ucin nan udang. **12** Indi bezi ugogoni katuma kawe me kuzatu kadure inda kuri ringi in madini mawe ba. **13** Ahira uboo, "usiziki me" ma kurzo u inko u tize ti tuba ti kuzo. Tege sa aboka ti kuzi tinyara uhunne me.

9 U inko utize ti utuba tize ma hira Unionzo Asere, nan tina tenonzo une ugeme. **2** Barki anyimo udenge urani sa abarka, udenge anu uwatu ade sa atiti ahira alau. Ahira aginome mapitila ma rani sa azawi, matebur ma rani nan imumare. **3** Amar ku ulabile ukure ure udenge u rani, ugesa atisa ahira sa ateki unu

lau. **4** Ahira utum zino u na katuma ka Asere katuma in tize tiniwono, ti da wuza katuma ba uzinariya barki uturari. Akwati utira utize avani, ingi unu wuza da mamu wono ba. **18** U tira utize agebesa a hummi ani inizinariya. ku buro ka tituba da ta cukuno ba se nan maye. **19** Sa Musa rani kuzinariya sa awazi uwanna ni, nan ubina ma mari unyu u inko utize sa tira anyimo a tize u Haruna ubebesa wa tiro, nan hira ti yelteke ta tini kubu uhana ahira anu vat, ba ma ziki maye apobarki u tira utize. **5** A seseri akwati avani mu ma ruka nan mi mani, nan mei, nan ni tira utira utize sa tizin in muhenu mu ma ceribu ni vu nan biri bi utiti izoba, ma zammi aseseri sa ma zi unu ira nan imum sa iwuza imumu anu nan utakarda uyetteke u i nko utize. **20** impo ma zu, an desa tida ke ti boo tize ahira Abini me magu, "Ige ini maye mu utira utize sa awe ti denge ti denge. **6** Sa amara ubara imum Asere a nya u inko utize ahira ashi. **21** A'ane ani, iginome, ana katuma ka Asere wadi ribe udenge uzamma umaye aseseri udanga vat ti runga sa sa uteki ukasu me karere in katuma kaweme. ta ra anyimo igebe sa awuza katuma kana Asere **7** Unu katuma ka Asere udang mani cas ma ni tini. **22** Ahira tize tini kubu, vat imum a wuza ribize udenge ukureme, ka inde cas ani we, ini in maye mani akpijoni. Ingi maye ma zoni ya cukuno sede in maye mu nya unice barki u vete umadini uzoni. **23** Barki ani ya cukuno nice numeme, nan barki isuzizime anu sa da ti mumum tiginome ti manza imum nu sa ira wa wuza umi nyara uweba. **8** Bibe biriri bi anyimo Aseseri akpici ini unu sadaka imani. **24** bezizum da amu buka una uhana ahira sa ateke Barki Yeso da ma ribe ahira sa ateki unu lau sa unu lau sa kudanga ku tuba me katuri. **9** Ani da abari in tari ba, igebeza izi imumu imanza me ya cukuno tize tini ti uganiya ugeme. Nan ini imum be sa izi ika dure. A'ani me ma ribe masadaka ma huma vat sa nyima da wada ke wa anyimo Aseseri inike ni mini, maduku ha ahira mari imumu ihuma sa a wuza ni nonzoni ba. **10** Asere barki haru. **25** Da ma ha ahira me barki Imumu are ini nan mei cas sa amuta nan nigora ma witi nice nume gbardang ba, sa ma ribize nu bikpijo- kpijo sassas. **11** Yeso ma e ayuunu dang ukatuma uti momu ti riri sa ta e, ahira ahira sa ateki unu lau kondi ni ya niwe in mayi aku danga kudang, kugesa amu mara kuni kuge sa da in tari ta amu tini ta bari ba, daki une uge ini a bari ni ba, Ani me Yeso ma e memani unu udang ukatuma ka Asere ariri sa wa eze. **12** Da in maye mi mani, nan kumaruka mani ba, me Yeso in maye mame mani ma ribe ahira sa ateki unu lau ka inde cas barki konda avi ma kabin duru ubura u sarki umarsa. (**aiōnios g166**) **13** Ingi maye mi mani nan mabi na mukubo umu to muku na ku e sa kamu yuba barki adesa wa cara uzurso uwemeni ma wuza we lau makuri ma kpijowe opum awe me. **14** Adi ku batu in maye ma Yeso, desa ahira abi be biriri bi uzatu ibinani ma witi nice nume usada ka uzatu madini ahira Asere, de sa ma kpijo iriba anyimo adesa katuma kawe ka wone barki ti wuri katuma ka Asere uvengize? (**aiōnios g166**) **15** Barki imum iginome, Yeso memeni umara utirza u tize tiso. A cukuno ani me barki awazi iwono igebe sa nyeze adesa wa ra anyimo utira utize ti kuzu barki ukurzo uka tuma kaburi ka we ba, barki andesa Asere atittive wakabi utirza utize icukuno ure imum igebe sa a cekiwensi zatu umarsa. (**aiōnios g166**) **16** Vat ahira sa uye ma yetteke tize ma inko, na icukuno unu iwono mani ma wuza animu. **17** Ahira sa a wuza iwonomi ane ani a wuza katuma in tize tiniwono, ti da wuza katuma ba uzinariya barki uturari. Akwati utira utize avani, ingi unu wuza da mamu wono ba. **18** U tira utize agebesa a hummi ani inizinariya. ku buro ka tituba da ta cukuno ba se nan maye. **19** Sa Musa rani kuzinariya sa awazi uwanna ni, nan ubina ma mari unyu u inko utize sa tira anyimo a tize u Haruna ubebesa wa tiro, nan hira ti yelteke ta tini kubu uhana ahira anu vat, ba ma ziki maye apobarki u tira utize. **5** A seseri akwati avani mu ma ruka nan mi mani, nan mei, nan ni tira utira utize sa tizin in muhenu mu ma ceribu ni vu nan biri bi utiti izoba, ma zammi aseseri sa ma zi unu ira nan imum sa iwuza imumu anu nan utakarda uyetteke u i nko utize. **20** impo ma zu, an desa tida ke ti boo tize ahira Abini me magu, "Ige ini maye mu utira utize sa awe ti denge ti denge. **6** Sa amara ubara imum Asere a nya u inko utize ahira ashi. **21** A'ane ani, iginome, ana katuma ka Asere wadi ribe udenge uzamma umaye aseseri udanga vat ti runga sa sa uteki ukasu me karere in katuma kaweme. ta ra anyimo igebe sa awuza katuma kana Asere **7** Unu katuma ka Asere udang mani cas ma ni tini. **22** Ahira tize tini kubu, vat imum a wuza ribize udenge ukureme, ka inde cas ani we, ini in maye mani akpijoni. Ingi maye ma zoni ya cukuno sede in maye mu nya unice barki u vete umadini uzoni. **23** Barki ani ya cukuno nice numeme, nan barki isuzizime anu sa da ti mumum tiginome ti manza imum nu sa ira wa wuza umi nyara uweba. **8** Bibe biriri bi anyimo Aseseri akpici ini unu sadaka imani. **24** bezizum da amu buka una uhana ahira sa ateke Barki Yeso da ma ribe ahira sa ateki unu lau sa unu lau sa kudanga ku tuba me katuri. **9** Ani da abari in tari ba, igebeza izi imumu imanza me ya cukuno tize tini ti uganiya ugeme. Nan ini imum be sa izi ika dure. A'ani me ma ribe masadaka ma huma vat sa nyima da wada ke wa anyimo Aseseri inike ni mini, maduku ha ahira mari imumu ihuma sa a wuza ni nonzoni ba. **10** Asere barki haru. **25** Da ma ha ahira me barki Imumu are ini nan mei cas sa amuta nan nigora ma witi nice nume gbardang ba, sa ma ribize nu bikpijo- kpijo sassas. **11** Yeso ma e ayuunu dang ukatuma uti momu ti riri sa ta e, ahira ahira sa ateki unu lau kondi ni ya niwe in mayi aku danga kudang, kugesa amu mara kuni kuge sa da in tari ta amu tini ta bari ba, daki une uge ini a bari ni ba, Ani me Yeso ma e memani unu udang ukatuma ka Asere ariri sa wa eze. **12** Da in maye mi mani, nan kumaruka mani ba, me Yeso in maye mame mani ma ribe ahira sa ateki unu lau ka inde cas barki konda avi ma kabin duru ubura u sarki umarsa. (**aiōnios g166**) **13** Ingi maye mi mani nan mabi na mukubo umu to muku na ku e sa kamu yuba barki adesa wa cara uzurso uwemeni ma wuza we lau makuri ma kpijowe opum awe me. **14** Adi ku batu in maye ma Yeso, desa ahira abi be biriri bi uzatu ibinani ma witi nice nume usada ka uzatu madini ahira Asere, de sa ma kpijo iriba anyimo adesa katuma kawe ka wone barki ti wuri katuma ka Asere uvengize? (**aiōnios g166**) **15** Barki imum iginome, Yeso memeni umara utirza u tize tiso. A cukuno ani me barki awazi iwono igebe sa nyeze adesa wa ra anyimo utira utize ti kuzu barki ukurzo uka tuma kaburi ka we ba, barki andesa Asere atittive wakabi utirza utize icukuno ure imum igebe sa a cekiwensi zatu umarsa. (**aiōnios g166**) **16** Vat ahira sa uye ma yetteke tize ma inko, na icukuno unu iwono mani ma wuza animu. **17** Ahira sa a wuza iwonomi ane ani a wuza katuma in tize tiniwono, ti da wuza katuma ba uzinariya barki uturari. Akwati utira utize avani, ingi unu wuza da mamu wono ba. **18** U tira utize agebesa a hummi ani inizinariya. ku buro ka tituba da ta cukuno ba se nan maye. **19** Sa Musa rani kuzinariya sa awazi uwanna ni, nan ubina ma mari unyu u inko utize sa tira anyimo a tize u Haruna ubebesa wa tiro, nan hira ti yelteke ta tini kubu uhana ahira anu vat, ba ma ziki maye apobarki u tira utize. **5** A seseri akwati avani mu ma ruka nan mi mani, nan mei, nan ni tira utira utize sa tizin in muhenu mu ma ceribu ni vu nan biri bi utiti izoba, ma zammi aseseri sa ma zi unu ira nan imum sa iwuza imumu anu nan utakarda uyetteke u i nko utize. **20** impo ma zu, an desa tida ke ti boo tize ahira Abini me magu, "Ige ini maye mu utira utize sa awe ti denge ti denge. **6** Sa amara ubara imum Asere a nya u inko utize ahira ashi. **21** A'ane ani, iginome, ana katuma ka Asere wadi ribe udenge uzamma umaye aseseri udanga vat ti runga sa sa uteki ukasu me karere in katuma kaweme. ta ra anyimo igebe sa awuza katuma kana Asere **7** Unu katuma ka Asere udang mani cas ma ni tini. **22** Ahira tize tini kubu, vat imum a wuza ribize udenge ukureme, ka inde cas ani we, ini in maye mani akpijoni. Ingi maye ma zoni ya cukuno sede in maye mu nya unice barki u vete umadini uzoni. **23** Barki ani ya cukuno nice numeme, nan barki isuzizime anu sa da ti mumum tiginome ti manza imum nu sa ira wa wuza umi nyara uweba. **8** Bibe biriri bi anyimo Aseseri akpici ini unu sadaka imani. **24** bezizum da amu buka una uhana ahira sa ateke Barki Yeso da ma ribe ahira sa ateki unu lau sa unu lau sa kudanga ku tuba me katuri. **9** Ani da abari in tari ba, igebeza izi imumu imanza me ya cukuno tize tini ti uganiya ugeme. Nan ini imum be sa izi ika dure. A'ani me ma ribe masadaka ma huma vat sa nyima da wada ke wa anyimo Aseseri inike ni mini, maduku ha ahira mari imumu ihuma sa a wuza ni nonzoni ba. **10** Asere barki haru. **25** Da ma ha ahira me barki Imumu are ini nan mei cas sa amuta nan nigora ma witi nice nume gbardang ba, sa ma ribize nu bikpijo- kpijo sassas. **11** Yeso ma e ayuunu dang ukatuma uti momu ti riri sa ta e, ahira ahira sa ateki unu lau kondi ni ya niwe in mayi anime ma si ni rere debe-debe dati utuba une. A'ana me su ka inde kani cas a bezi umazi une barki ma kari madini ahira uwitousadaka uni ce nu meme. (**aiōnios g165**) **27** Kasi sa aceki ko ya unu ma wi ka inde cas, aka maru ka gino sede tize tini kubu. **28** Ane ani Yeso, desa a witi me su ka inde cas barki ma ziki madini ma anu gbardang, madi kuri ma bezi nice nume u kure, barki uwuza ukatuma ku karsa umadini, barki ubura adesa wa nyarga u aye ume unu nassa iriba.

10 U inko utize mazu mani mi imumu iriti sa i eze, da agi imum ika kadura kani ba. Igese sa i eze mamu nan Asere ida cukuno ahira usadiya sa una katuma kadang ka Asere ma wuza niwe nan tiwe. **2** In daki ane ba, a ni me a ceki unyiza usadaka? A hira imumu igino me, agi wa sana ka inde cas amu nonzo a Asere waddada rusa u wuza imum iburiba. **3** Masadaka magino me ma cukuno imum u ringizi imum iburi ni we ni tarsi niwe. **4** Barki ani'me ida wuna me ba maye ma bina nan bimani ma visi imum iburi. **5** Uganiya sa Yeso ma e une, magu, "Da usadaka nan unyinza um in nyara ba. A'anime barkam nipum barki usadaka. **6** Uda

wuza we iriba irum unu nyinza nan usadaka u wa taru. 29 Uya uweki utize tini i hira ya wuna punza u imum iburi. 7 Ban in gu, ira, imbe ma uri a wuzi a desa wa iza vana Asere, vat an aye in wuzi imum iriba iwe, kasi sa ayetteke a desa wa zika maye mu utira utize kasi da ma nice num.” 8 Uni tuba magu, “Da usadakaba, lau mani ba, ahira a maye magino mani ainki nani unyinza, nani agu usadaka upunza sa mani ahira Asere, Adesa wa game bi’be biriri a nyinza barki imum iburi ini unyara. Uda bi ubenki. 30 Barki ti rusa desa magu, “Uyarza kunawe irunta u’ani me.” 9 Uganiya uginome um uni, indi kurizoni,” a anime “Asere adi weki magu, “Imbe ma aye barki in wuzi katuma ki tize ahira anu me.” 31 Imum ibiyan urizi a tari iriba iwe.” Ma kari katuma ku utaba ma en inku ta Aseri uvengeze! 32 Ringi ni tiye ta adumo, kure. 10 A katuma ku kure, a zankan duru ahira sa ya kem masaa, sa ya tiri iriba anyimo ijas. Asere, ahira iriba imeme ahira usadaka unipum 33 A yashi mu’i aje amu, ahira nibasa na ure ni Yeso U vavi u inde sarki ukinki. 11 Ane ani, umuhenu, ya zin na sa anि rere sa aye ashime kondi uya unu katuma ka Asere ma tunzino wa ribeni. 34 Barki izi uni gogoni barki adesa a kondi uya uwui barki uwuza katuma ka Asere. kursozowe, ini iriba irum, ya kan imumu izatu Kondi uya uwui ma wiro usadaka, u inde vat umarsa iriri. Barki ya kunna ugogoni um sa anime wa da ke wa kari vat imum iburi ba. 12 A ma raa udenge u kursa anu. 35 Barki ani kati i ure una, Yeso ma witi usadaka su ka inde cas vete kaduna kashi meni, kazi ini mumu ikurzo sarki ibinani. Ma cukuno atari tina reta Asere. gdardang. 36 Barki i nyara unatu iriba barki 13 Ma nyarga a kurzo anu ishina imeme imumu ikem imum be sa Asere ma tirin duru ni, in gi u hirza utibuna tumeme. 14 Barki ahira usadaka ya tarsa iriba imeme. 37 Barki ku ganiya ku cin, uginome ma mari sarki ibinani ahira adesa wa unu aze ugino madi e sarki ucara uganiya. 38 witi ace aweme ahira Asere. 15 Bi be biriri ba Unu u lau um madi vengize ahira unya iriba. 39 bukim duru, Imumu ituba, Bigu. 16 “U inko Haru ti da raa anyimo ade sa wa kuri ina dumo utize ti ge tini sa indi wuzi nanshi ati ye tigeme, u hana iwono. A’ani me, ti raa anyimo adesa wa ubuka Asere indi in ki shi tize anyimo amu riba zinu nya iriba barki uhira uvengize uwemw.

11 1 U hem in kaduer une uni be imum besa tizinu ube me. 2 Barki ahira une uni acokoro aru wakem uhem Asere. 3 Ahira une uni a barki unee unu ubuka Asere uhana ati mumu be be hira daki abara ini usuro imum be sa daki iraa ni ba. (aiōn g165) 4 Ahira une uni a barki unee unu ubuka Asere uhana ati mumu be be hira daki abara ini usuro imum be sa daki iraa ni ba. imumbe ya teki kondi its unu ree sa ya teki i kainu, barki ani mani a nonzikò me, unu guna me unu biyyau ba Asere bini ma kem u hem wa sere barki sadiga ume sa manya, barki anime uye habila mazin in teze sa izi mumu wono. 5 Usuro uhem u kadure aziki a nuhu uhana azesere barki kati ma iri iwon, daki a kem ba barki Asere aziki me, abuki aduku ziki me, unuguna ya sami iruba in gomo Asere. 6 Idi zin ini casi akem de be sa madi romi Asere iruba, in daki unu nya nice ni kadure ba, barki ya cukuno vat de sa madi ge ahira Asere, ya cukuno gbas ini ma nya kadure barki uzina umeme, abanna de sa wa nyara imum ini ahira de sa wa nyara me. 7 Ahira hem in kadure ka Nuhu mā kabi kadure ahira Asere ahira ati mummu sa daki a ira ba, ahira u nyinza u ti nanu nan tini pum,

ma bari uzirigi ugmei barki maburi nice ni kadure ka musa, uganiya sa ayoo me, aka nco meme nan na hana me wu uneet Nuhu makabi me wahuznze me tipeu ti taru barki vana ure-re iriba neze ige be sa izin in kadure. **8** Ahira uhem māzi, daki wa kunna biyau bi inko tize tu gomo in kadure uni ibrahim, uganiya sa atiti me daki ba. **24** Ahira uhem u kadure kani musa ma gāme ma yeze nice ba madusa maha maka kaba imum atisa me vana uca ufir, auna. **25** Anyo anime ma be sa izi ime, madusa masuri daki marusi ahira hem uguna madi sii rere nan na Asere, asesere sa ma hazin ba. **9** Ahira uhem in kadure ma ugunna uronta umadini uku ganiya cingilin. **26** cukuno u uno anyanga be sa atirzi tize ti guna Marusi anu guna uvente unucce barki utarsa adi nyame, ma wusi ti cukum anyimo udanga ugomo Asere ire imum ini rere sa iteki ukem nigo nan ki shaku a yakubu, anu ukaba imum wanu masar ma inko aje ameme ahira imumbe tirza utize ti inde nan me. **10** Barki ma hira sa i eze ina je. **27** Ahira uhem u musa ma ciki u nipin nizin in ni tin, unu ususo unipin me nan masar, daki ma kunna biyyau bi iriba ugomo nu ira u nini memani Asere. **11** Ahira atize ba, ma tiri iri ba kusi mahira ige be sa ada hira tika dura ibrahim mā kem ugoo sa azi me nan ini ba. **28** Ahira uhem ma wuzi u idi u keterewa, nu nee umeme saratu tiwe tweme ta wu piit, (u hangirka) wannu zanuka umaye, barki kati a saratu maciki sarki uyoo makuri aki uganiya huzi ahana u tuba wanu isra'ila. **29** Ahira uhem uyoo sa wa hem inde sa mawuzi we utirza utize ukadure waka fa ubahan mahiya kasi adizi ahuū unu ishew mani. **12** Barki anenime, ahira unu uganiya sa ma masarwa wa nyari ukafaa, ubar inde ugino me, unu ge sa maciki kasi ikizi ini, a watuwe. **30** Ahira uhem uni ugomibi u yerko tuba uneet ahira ameme, wa wu gboardang kasi wa rizi, sa wa keti uni atiye usunare. **31** Ahira iwirang ya zesere gusi ikiki uteku, ige sa daki uhem u rahap vana u eh u tarsa ahana aru adake ada dassa ba. **13** Wa wee vat uwe anyimo madi ma wee nigo nan ande sa wazo me me uhem in kadure azo uguna agi wa kaba tirza nyinza utinanu ba, barkin ma inki anu ugungizi utize ba, ahira agino wa wa kabi wa awada piit, no umanyanga akura ameme, ma kuri ma tibi abinime wa hem una guna we agenu wani ana anyimo ani huma. **32** Nyanini tidi gu? uganiya tanu uneet. **14** Abanna ande sa wa boo utize udi sizige me inki indi bui tize anicce ni gidiyon, gino wa suru ama saa wa bezi uguna wa nyari barki, kasu ana kadure katize ta Asere. **33** Ahira manyanga mawe. **15** Inda wa bassa manyaga sa uhem ukadure wari ni kono asesere ati pin-pin wa suron, wada kem una ukuro. **16** Abanna me sasas wa wuzi katuma ka rere wanno wakabi sa azi, wa nyāra manyanga be sa mateki anu utirziza utize, wa impi ti nyo timadaru. **34** Wa ree, mane mani mage samarā azesere, ine ya huu nikara nuraa, wa suburka anyo aka sangali wuna Asere me daki magunna mu eh, ugunna wanno wakem uhuma ahira tikoni, wacukuno a titi ugomo Asere ba, barki mabarka nipin ahana aruma anikono, uhuma aruma an kono barki we. **17** Ahira uhem u kadure ibrahim, ubine ani wakem warii nikono asesere ama uganiya uman sā a wuzi me, uguna ma witi sojojin anu zatutu tarsa Asere. **35** Aneh wakabi vana umeme ishaku uhadaya. **18** Memani vana anu aweme ande sa hirzawé amu cau a yonko u inde ahira meme cas, de be sa a tirzi tize unu aye, daki wa nyari ubari uweme ba barki wazinu guna, ahira ameme ani atubi bisana biwe me. ube uhira amu cau. **36** Aye wasii nyarang nanu **19** Ibrahim ma batti iriba imeme Asere mazin tira nan nu cobo, nan ninyang ani rere. **37** in nikara nu hirza ishaku inki marā amu can Avingizi we ina po, ahira we kani kara unu vira muni ma, ani mani azi inki buki ni, usuro anu uwesi makayo. A huzi we in kasangali wazi nu kize mani makuri ma kabi me. **20** Usuro uhem kese in ma wā mitam ham miman wasomi ukadure kani ishaku māwū yakubu nan isuwa apatti we a yomiwe. **38** Uneet me daki waziki we anyo a re-re usuro imum be sa i eze inje. **21** anyo ire mum ba, wa maki ukese ujazza, nan na Ahira uhem u kadure yakubu, uganiya sa maraa apo nan mabere, nan tiwa. **39** Sa anu agino me una iwono, mawu ahana isubu wa-re me anyo anu hem Asere wani barki unu hem in kadure are-re, yakubu ma tarsi imum re-re, ma hibina kawe, daki wakabi tirza utize me ba. **40** Barki ubina umeme. **22** Usuro uhem u kadure ka isubu ugomo Asere mabarka duru ire mum ire-re vat unganiya sa mawu u cokoro gboardang mā buki sa ida mara me ba senke nan harn. tize abanga usuro ahana isra'ila umaasa mabuki we abanga a ubo ameme. **23** Ahira uhem u

12 Barki ani me, sa nigura nanu gbardang ware ura utukuki nan, mucungo, mu bit nan na keten duru bati wa iri, ca tivete vat tiwiri. **19** Daki ya aye ahira ani hure nu zinsi timum sa tidi kartum duru nan nu cara me sa nan nimyiran nibiyau ba, sa ande sa wa kunna udi taffinan duru. Anyimo unata umuruba ca wada nyareme ukuro ukunna ba. **20** Barki sa tiwuzi magasiya sa maranduru aje. **2** Ca ti inki daki wa tira muruba imum me sa aguna wa ceki aje aru ahira a Yeso sa memani utuba uehem uru ba: “Ingi utamani ma wa dara, adi tizi uni.” nannu myinca uni. Barki urunta me sa a inki **21** Imum ibiyau bini kang, ige sa Musa magu men ma tiri iruba unu gankirka, ma kuri ma “Inra anyimo abiyau kang bige sa ma wuna vete mu'in mu kuri ma cukuno atire tinanre zabbat”. **22** A'anime ya aye anipo ni sihiyonu tu kpanku wa Asere. **3** Irani me de sa ma tiri **23** Asere anyimo iruba irum nan apuru arum. **23** nu hungo utize wannu cara abanga sa a hanan Ya aye nigura nu vat hara utuba uyo, ande sa shi unu kpango uma yen ba. Ya kuri ya perke anyertike tiza tuwe Aseseri, ya kuri ya aye ahira shi ugbarika sa awuzi shi ayo ahara. **5** “Vana Asere de sa me mani unu weki utize tini kubu um kati uziki ugbarika Ugomo Asere inbi ranza **24** Ya aye ahira a Yeso de sa memani utari umeme.” **6** Ugomo Asere ma gbara de sa **25** Hirani kati iga shi de me. **7** Tirani iruba ini jassi anyo ugbarika. Asere **26** A'uru ganiya, sa wa zowen kaco ba inzo ahana ba. **9** Anime nimyiran numeme nidi zuruko unee. Aname ani akuri azi sa tizin in aka co unee an de ma inkin duru tize unu guna “A'uru ganiya indi sa wa gbaran duru, ti kuri tininza ugongon. kuri inzuruko inzo si unee ba, vat nan Aseseri” Ingusa senke ta nya aco uru ubibe unata ace **27** Bi huri me sa baguna “uru ganiya” ba bezun bati tivengize? **10** Uya unaa uni anka co uru **28** Barki anime kabani ti aru bati tikem ukalum anyimo ulau umeme. **11** Ugomo me sa tida zurukome nipum ba, a'anime Ada kenzi me utanka sa urunta uganiya ukalum **29** Barki sa Asere aru ura ubenki uhana vat ande sa acantine anyimo me. uni upunza.

12 Turani tari tishi me sa ticeri nan aru ashi me sa a zomen nikara ba. **13** Tarsani tina tider bati imumme sa ya cukuno ugurgu ihuma kati ipura. **14** I nyari ticukum tihuma nan kondevi, nan ticukum tilau tigebe sa in ya dira ida ira shi Asere ba. **15** Wuzani seke kati a uye ushi me ma diri, ubenki Asere, kati nitin ni gbandang ni suri anyimo ashi me nigé sa nidi yo uzati umura ahuma, kati aye gbardaang wa curnome barki weme. **16** Wuzani seke kati a kem unu mussa innu nee nan vana aruma sa inzo umme mani ba nan unu zati Isuwa, sa mazizi tinanu tume me ti vana utuba barki imum yare. **17** Irusa uguna uganiyame sa ma nyari magadi ure aje agame, barki sa daki makem masa mu barka ba, ige sa ma nyari in maje. **18** Barki sa daki ya aye anipo me sa adarsan tariba nipo

13 Tunno uehem uni henu nishi uri aje. **2** Katiperke shi uni inta agenu, barki uwuza ugino aye wa wu i be ika dura ka Asere Mahabi sarki urusa uwe. **3** Ringini nan adesa wa ra udenge ukursuzo anu, kasi izina we anyimo uzino me, iringizi nan adesa wa zinu sa uni rere kasi izini we anyimo uzina uginome. **4** Kodavi ma nonziko anya, na ukomi wa anya ucukuno lau, barki Asere madi wuzi tize tini nikubu aseseri anu Musa nan Mubura nan anu Musa nan ane anu. **5** Karani mu riba mushi ahira unyara ikirfi, hibinani imum me sa izini barki Asere in nice numeme magu, “Inda cekum shi ba inda kuri in nya shi amruba. **6** “Na ti cukuno unu hibizina barki ti kemnikara ni guna, “Asere ani unu benki, inda kunnam biyau ba.

Nyanini unu madi wum?" 7 Hirani andesa wa ciki amakwanko a desa wa bara shi anyimo tize ta Asare, kuri hirani ini mum me sa idi tarsi adomo atanu tuweme, tarsa ni u nya ace aweme. 8 Yeso u indi mani nijo, nan uhana aje. (aiōn g165) 9 Kati i seserike uhana ugenu udungara ussasas, barki izinuri asuiriba ahira uwuza imumu iriri, da barki imumare ba sa ida bengize adesa wa tarsa. 10 Ti zini iriba ahira adesa wa wuza katuma anyimo udanga wa zo me uni bari wa ri. 11 Unu udang ukatuma ka Asere ma ribize a hira a lau in maye mi nama sa awesi barki kpico umadini, inama me adi hani ukamaru kanipin aka punsa. 12 Barki ani me Yeso me ma masi uzito aka maru kana tukum kani pin, barki ma kpico anu in maye mameme. 13 Barki ani nati dusa ahira ameme aka maru kani pin unu cira umu i mumeme. 14 Tizon duru in nire nipin sa in cikin durini abini me, a ani me ti nyarga nipin me sa ni eze. 15 Ahira ameme, na ko uya uwui ti witi imumu i nonzo Asere, Ninonzo nine mini tize ta ayu aru sa ti nonzo niza numeme. 16 Kati iperke shi uni wuza imum ihuma nan nu benki unu henu, barki Asere mazini riba irum gbardang ini mumu uyenza igino me. 17 Nasa ni ace nan unionzo adesa wa ra ama kwonku, barki wa wuza katuma ku hira ushi barki u vengize ushime, kasi adesa wadi nya ubgardang imum igesa wa wuzi katuma ku hira ushi ini iriba irum, da ini riba ibit ba, barki nig i wa iriba ibit ida wuza shi katuma ba. 18 Wuzani haru biringira, barki ti rusa tizini uhira uriri, ti nyara ti wuzi imum igebesa i zi ihuma anyimo a vat imumme. 19 Vat ushi in bengizi shi brki iwuzi ani me, barki ni kem u aye ahira shi debe-debe. 20 Na Asere unasa iriba, desa ma hirza unu dang utarsa ini tam iginome i wono, Asere a Yeso, ahiramaye mu u bursa anu sarki ibinani. (aiōnios g166) 21 Ma marin shi in vat imumu ihuma barki itarsi iriba imeme. Na ma wuzi katuma anyimo aru ka gebesa hame. Ahira a Yeso, na Ni nonzo ni cukuno ahira ameme vat umara une. I cukuno ani me. (aiōn g165) 22 Nehenu, ana me in nasa shi muriba, tiran mu riba ahira kaze ku nasa iriba sa ma yetteke shine. 23 In nyara irusa a sapo uhenu uru me Timoti, in di e nan me ti iri shi ingi ma beki debe. 24 Isoni ana makwanko mashi me vat nan vat an desa wa nya kadure. Anu henu sa wa ra italiya wa iso shi. 25 Na imumu ihuma icukuno nan shi vat.

Uyakubu

1 Yakubu urere Asere nan u yeso ugomo Asere uhana tilem ukrau intire sa wa samirka a nyimo uneh, in iso shi. **2** Anu henu um inka imum iburi ya kem shi kurzon ini imum ya puru arum. **3** irusa inka u inko iriba ishi wa nya shi ure aje a bizinsizi me, u eze inni riba ihu. **4** Na u inko iriba u mwincika ka tuma ka meme, barki e maza u eze sarki udira ire imum. **5** De sa ma dira urusa a nyimo ashi me, na ma iki a hira ugom Asere, de sa ma nyiza kon de avi timum kan, mada gwara ba, adi kuri a nya me. **6** na ma iki inni riba ka indai sarki maay, unaa maaye mazi kasi bironkomi bini win ni dang sa upebu ugido me ukuri uzuro me. **7** Kati unu uginome ma inki iriba madi kabi ire imuim ahira ugomo Asere. **8** Uni iriba kare mani sa mada turi a hira a indai ba. **9** Na unu udira ma vavi bigiri a nyimo ani nonzo nimeme. **10** Unu ukem a nyimo usizikime umeme, kasi iburi ukwe idi mari **11**. uwui udi suri gbanyaya nan upebu, iburi ike i zarika, urii me udi mari, anime ani unu kem a nyimo a tanu ti meme. **12** Unu ugongon mani dee sa matira irba umansa, inka mare umansiza me, udi nya me ni ere ni venke uge sa Asere a inko an dee sa wa zinni soo umeme. **13** Kati dee sa a mansa me magu Asere ani a mansa me, Asere ada manza me ini mum iburi ba, me inni ce nimeme mada manza unu ba. **14** Ko uya unu adi mansa me uganiya sa mgwei ma je mahunguko me, ma wuna me nibarda. **15** Uganiya sa mgwei maje ma wuna gbardang madi yoo madini, madini inka ma wuna gbardang madi eh inni wono. **16** Anu henu um kati arangi shi. **17** Kondi uya u aye urizo unu nan kodi ya imum sa a nya we ya ya suro azesere ani, izinni tuzo a hira aco uma saa, ada ke a gamirka ba. **18** Ugomo Asere ma zaukan ma yon duru a hira a tize ti meme ti kadure barki ti cukunop uhira utuba utimum ti meme. **19** Anu henu um, sa izinnu suu uwe, ya wuna urii konde avi ma cukuno unu debe ukunna, azo unu debe ubuka utize nannu nu ukuna iriba debe. **20** Barki ucara iriba inu ida hanan me uwuza imum iriri ya Asere. **21** Cekini wuza imum izenzeng a nyimo ugogoni in kabi tize be sa amu nuka a nyimo tuzo unice ikabi tize tiginop me sa a bira a muriba mushi me, ti ge sa tida ke ti han shi uhana ubura. **22** Cukunoni

anu wuza utize ta Asere, azo anu kunna casiba, izinnu ranga ace a shi. **23** Vat deesa ma kunna tize me cas mada wuza katuma niba mazi kasi deesa ma hira muhenu mu meme a magani. **24** Uganiya sa ma hira a hira me, madi perke me uzina umuhenu mu meme sda muzi. **25** De sa ma hira memerum, ma rusi bi hoo bi tize ti gino me sa bi nyiza ni kara, adi nya me ukalum. **26** De sa ma zika nice nu me unnu tarasa Asere, mada wuza katuma inni lem nume ba, ma ranga irba imeme, mazo unnu taersa Asere ba. **27** Tize ta asere ti riri tu zatu corno me ta zige me, a hira Asere aco aru unu maka gunguzuno a hana udiran aka coo nan anne udra aruma anyimo ti cukum tini unu, unju ma impi nice nui meme a nyimo uneh umadini.

2 Anu henu um kati incanti u inko iriba ugomo Asere unu su unice. **1** Inka uye maribe udenge udenge ubringara in bi coto ba zumo a balbal in turunga tiriri, unu dira ma ribe inturunga tizenzeng. **3** Tidi inki iriba a hira una tirunga ti riri, ti gu, cukuno a hira ariri, “i gun una tirunga zenzen” tonno abirk, nani, cukuno adizi a hira atibuna tum. **4** A zo usuu uni ce nini iwua ace a shi me ni ba? Ya cukuno anu inko tize tini kubu? **5** Kunna ni, anu henu um, daki Asere a zauka unu dira uneet ma cukuno unu kem Asere, makem uribe a nyimo Asere, unu suu ume? **6** Shi ya wuza iriba ibit unu dira, azo anu kem wani wa hungu shi uhana udenge u inko utize ba? **7** A zo we waniwadi cari niza nigino me sa a tisa shi inni ba? **8** In anime inka ya mgwincika u inko utize tigino me ti ugomo Asere kasi ubuka utize ta Asere, “wuna usu uroni tura uwe kasi nice nuwe me”, ya wuza memerum. **9** In ka ya bezi usasas ya wuza madi ma ino me, tize tini kuba ta kem shi unnu cara abangani imum besa a buka shi. **10** Barki anime de sa ma kaba tize tini kubu, marizo, ma cukuno unu cara abanga ni. **11** De sa ma guna, uda wuza imum ima dini nan na neh ba, ma kuri ma guna, “uda huna uye ba” inka da wa wuza imum izenzen ba, wa wuza uhuna uni ce, wa cukuno unu cara utize ta Asere. **12** AAnie ani idi boo tize, ane ani idi kuri wuzi, kasi anu age sa adi wuzi tize tini kubu kasi tize tini kubu ti katuma. **13** Tize tini kubu tidira nice tini. A hira ade sa mada tuzo nice nume ba U hirza unice uwuza katuma nan tize tini kubu. **14** In ka unu makaba tize ta Asere mada wuza katuma

ba nyanini ma wuza? nan tize ta Asereti gino uwekatuma kabur ku zatu karti; ya mgwinca in me ta bura me? **15** Kasi inka uhenu buruma ti kono tu huza. **9** Inni lem ni gino nini nonzo nan uhenu u eh, wazi bihurba wa kuri wa dira Aserenan aco ni ne nini tidi wuzi anu wa curno imum are ini hiri. **16** Uye a nyimo a shi me, ma me an de sa a bara kasi Asere. **10** A nyo sa a gunan we we dusa ni merum, i kunna utum, nonzo unu ane ani acara ni. Anu henu um ani m itii, da ya nya we imum in tum ba ya wuna da a wuna ba. **11** A hira suzo u mgwei a da ke a uriri ani me? **17** A ne ani utunoi a tize ta asere suzo mgwei mamas nan ma gbangbang ni go sarki wuza ukatuma uwono unice nin. **18** U me? **12** A nu henu um utitiupom udake uyo ba? ye madi gu, “huu uziin tize ta Asere, mi izin nani uruu umajanap udi cukuno upom? ane ani katuma”, uye madi gu huu uzin tize ta Asere. mi mgwei ma gbangbangmadi cukunoma mamas inzin katuma bezum tize ta Asere sarki katuma, ba. **13** A nnyimo ashi me aveni unu rusa? ca mi a hira a katuma kam, mi in bezi we tize ta unu u gino me ma cukuno unu wuza imum Asere. **19** Hem Asere a indai ani, wuza merum irir ma bezi katumaka riri nan urusa. **14** Barki ibe ibur izinu kira. **20** Barki anime inka da rusa ani inki i rusa izinni ni eru ni zenzen a nyimo ba, unu ubur, tize ta Asere sarki katuma uhuna amuriba mushi me katti ivavi bigiri in moco unice nini. **21** A zo a hira a katuma kaco uruu ahira a kadua ba. **15** U gino urusa me a zo ge Ibrahim sa wa witti Ishaku vana umeme ma sa utu zo wa Asere ba barki ani me uneet uni nya uwito unice? I **22** rani tize ta Asere ta wuza umadi ibei ibur. **16** A hira sa ni eru nan madini ta wuza katuma, a hira katuma unya iriba wa mara ni abini adi kenzi u hirza iriba a ko di ka mgwinca. **23** Tize ta Asere ta mgwinca, tige sa ya ka tuma ka zenzeng. **17** Urusau gino mewa ta guna,” Ibrahim ma hem na Asere, abassa ani zeser; unu tuba ulau uni nan nu suu u nati riba me kadura ahira meme, a guna me uroni wa ma mgwinci ini buri iriri, unu nata unice’ unu Asere. **24** Irani a hira katuma kani kani nonzo benki unu wuza imum ihuma a sarki uzo rep. unu, azo ugongon ba. **25** A hira unu ugino uni, **18** Iburi’ ihuma abiri unnu runta atii. Barki an Rahap uneet utara ahana rumma makem ukaba dee sa wa muta ace.

barki katuma ka meme, sa ma kabi agenu anu ghunguzuno umanyanga ma suso we a ure unaa ba? **26** Kasi nipum sarki bibe ba Asere ikizi ini, ane aniuugongon sarki katuma ikizi ini.

4 Nyanini izd unu zatu hem a nyimo a shime' A zo uhirsaa nyo imum i zenzeng i mgwei ma je sa izin nikono a nyimo a shi ba. **2** Izin mgwei maje ikur izinni ba izinnu huza ace nanu ga me ira, ida kem shi ba. Izin kubum nan tikara,

3 Azo anu gbardan wadi cukuno anu boo tize ta Asere; anu henu um' lrusa unu guna tidi uhana ukani ds ki ya kem ba barki daa ya iko kabi umara utize **2**. Barki tidi pilko a tina sasas; ba. **3** Ya iko daki ya kem ba barki sa izinnu igizo vat de sa da ma pilko u hana a banga ba me una u zenzeng, in nyara i wuzi katuma barki mani sa ma tonno inni kara; de sa mada ke ma timum zenzeng tishi me. **4** Shi ana madini ita meki nipum nume vat **3** Inka ta wuna nizin na shi ba ni ruu na nu uneet, uzatu hem uni a hira ayo a barka a ti nyo tiwe me wadi tuzo duru a Asere? barki ani me vat dee sa ma ribe nironi ace ti bari apum awe me vat. **4** Ringi zini uzirgi nan uneet ma cukuno unu igaba nan kasere. u mgwei barki sa wa zi madangdang upebu Nani ya zika tize ta Asere ta buka hem ane **5** uni kara ugido we; Azumo acin anu unu hungo ani. Bibei bi gino me a nyimo aru bi zin ni eru me ma gamara we ko da aba. **5** Ane ani nilem kang. **6** Asere a nya uni kinki imum iriri, ine ini kumum kuni cingilin ani pum si uboo atimum ya wuna tize ta Asere ta guna, “Asere azinni ti dang dang, kasi kura cin kudi rii ukwe unk jaa riba ibit unnu hirza unice, ma zinni suu unu ni dang dang. **6** Nilem ura uni a nyimo ani pum tuzo unice imum ihuma”. **7** Barki anime wito nuru; uneh umadini sa a wuna anyimo tikira ni ace shi a hira Asere. T onno ni gangan nan ta pum aru' ni cara nipum nin vat na kuru na bibeib burid sumi shi. **8** Aye ni mamu nan wuna timum ta meki ura. Anime ani akjra ura Asere, me madi eh mamu nan shi. Kpiconi taru uni ma hurse. (**Geenna g1067**) **7** Barki ko ya binama tishi me, shi ana madini, kpiconi muriba mushi binija bi nyin namnu hungo apuru nan timum me shi ana muriba mure. **9** Wuza muriba mu bit tini win nidanga bara we. **8** Abanga anilem tiyom nan aso, kurzo tizunza tishi me ti cukuno azo de a nyimo anu uneet sama rusa ubara iriba ibit, iriba irum ishi uhana iriba ibit **10**.

Tuzo ni ace ashi a mu henu ma Asere, me madi mazi unu kunna ugagoni nan ubura. **12** Iteki yeze shi. **11** Kati meki uzogizo ace ashiba, anu timumun vat, anu henu um kati iwuzi itonni henu. Desa ma zogizo uhenu nan ma boo imum nani aserere, nani adizi nan ko iya itoni barki izenzen anice nu henu ume, mazinu zogizo anime ca, “ē” uru ucukuno u “ē” inka azo aneba utize tini kubu, nanu weki utize. **12** Unu nyiza u, “Im-im” ucukuno “Im-im” barki kati in rizi utize tini kubu nan unu weki tize tini kubu vat anyimo ani rere. **13** Aye anyimo ashime wazinu a inde ani. me mani ubura nan uhuna. **13** Kati zito ca ma wuzi biringara, uye ma rani mazin na i meki uzogizo ace ashi ba, canu henu. De sa puru arum? ca ma wuzi ire ibi ringara. **14** Unu ma zogizo uhenu nan ma boo imhm izenzen koni mara anyimo ashi me? ca matiti ananu anice nu henu ume, mazinni zogizo utize tini udenge wa Asere, wa wu me biringara wa homi kubu nan weki utize. unu nyiza utize tini kubu me mani anyimo aniza nu ugomo Asere. **15** nan unu weki tize tini kubu vat a indai ani. me Biringara bi nya iriba bi humuza unu nukoni, mani bura nan uhana. **14** Kunna ni shi sa izinnu ugomo Asere madi hirza me inka ma wuzi imum gusa, “kani nan ni sizo ti dusa anipin nigino imadini, Asere adi perke me. **16** Barki ani me, tika wuna niwe a hira me, tika wuza biziziza boosa ni timum ti zenzen acece ashime, iwuzi ti kem “. Aveni marusa imum sa ida eh nisizo, acece biringara batia humuzan shi. Biringara bi aneni ticukum tuwetizi? Uzi kasi uputuru sa nu rusa binzin ni kara kan. **17** Iliya unu bu kati udai eh adodonkino cingilin udusa. **15** Barki arubi ure ba, da arubi ure amanyanga ba uhana anime ugu,”inka Asere a hem tidi vengize, tidi ati we ti taru in ti peu utasi. **18** Iliya ma kuri wuzi ige nan ni gino” **16** Barki ani me uzinnu ma wu biringara Asere a tuzo uree, adi zeanya vavi ubigiri uzinni bara nanu bezi ubara ubezi bisana bi iriri. **19** Shi “Anu” henu um, inka uye bari ugino me, imum iburi ini. **17** Barkinani ushi ma hune me kadura maka nyara me. **20** ahira de sa marusa imum be sa izi ma wuzi daa Unu ginome marusa unu guna, vat de sa maze ma wuza ba, ya cukuno madi a hira a meme. unu nu madini unaa uwune me umeme, madi madi buri in wono madi impi madi gbardang.

5 Aye ni ana me shi anu kem, idi shi zi iwuzi ti hunu barki iri ba ibit sa in eze shi sasas. **2** Uke ushime wa wicu, ti runga tishi me biyau ba re. **3** Icufo ya zumo abalbal asi me yabuma, ubuma kuto udi cukuno ukalum ace ashi me udi rii inama ishime kasi ura, ya iko uke ishime barki rono umarj uneet. **4** Ira ni haiki na nakatuma ni ra ace ashime in haiki na desa wa orso shi usanna uti ruu tishi me. **5** Aso awe me uti ahana ahira aco unu dang. **6** ya wuza ticukum tirunta anyimo uneet ya suki ace ashime. Ya wuna mariba mu shi ma bugil zino barki ronu uwesi. **7** Barki anime wunani iriba isha wu, “Anu” henu um, uhana u eye ugomo Asere. Ira unu vara madi bee ma eno mu orso usana uru utuba nan umaza uni kuzi. **8** Shime, nyargani nasa ni mu riba mushi, barki u eye ugomo Asere wa biki. **9** Kati iwuzi bi bukum ba, “Anu” henu umu abanga ace ashi, kati a weki shi u inko utize tini kubu, irani unu waki u inko utize tini kubu ma turi ana tukum ma nyarga. **10** Kasi anime anu henu um, ahana uztutto wa ana bawa ande sa wa boo tize anyimo niza nu ugo Asere. **11** Ira tidi titi ande sa wa zito iriba ihuu kalum, ya kuna kasi iriba ihuu ya ayuba sa ma wuza ikuri irusa imumnbe sa ugomo Asere ma nyara

1 Ubiturus

1 Bitrus una ka dure ka Yeso vana Asere, uhuna andesa azauka we wazi ageno, wa samara anyimo ubulus uGalatiya, Ukappadokiya u asiya, na ubitiniya. **2** Barki utuba urusa Ugomo Asere, ahira ukpico ubibe ba Asere, uhana utarsa utize nan ujamka umaye ma Yeso vana Asere. **3** Ukalum ahira aco Ugomo Asetre. ahira uehm umeme udang, ma gamirka uyo uru uhana u inko riba ikaba avai, ahira uhira uYeso vana Asere ahira uwono. **4** Uhana ukomi uru corno me, uzatu corsino me, uda sarki ba. Uge sa a inko uni Asesere. **5** Barki unu bari Asere, ma tarsa uni inka dure barki ubura ande sa adi bezi we umasirka unee. **6** Anyimo agino me izina apuru arum kan, vat in ani ya cukuno gas ahira ashi me ana me iwuzi apuru abiti anyimo umasiza sasas. **7** Awoza ani me barki amansa u inko iriba ishe ini, winko iriba ugesa utiki bicofo unu balbal, be gesa bidi corno inka a masa bini unu ran. Agini me acukuno ani me uhungu shi ni nonzo nan nu bari nan ninonzo uganiya u aye Yeso vana Asere. **8** De sa ya hem in me, ya cukuno da ya, ira meba, ya cukuno ida hira shi me ana ba, vat in ani me ya nya iriba ahira ameme apuru arum me sa izini nan apuru arum agesa atiki ni kara inguna abuki imyinci in ninonzo. **9** Izinu kabisa ukalum u inko iriba ishi, ubura uti cukun tishi. **10** Ana kadura ka Asere sa wa boo tize tibura sawa cukuno ushi wa tarsa ttini wa gamara in ni kara. **11** Wa nyara wa rusi nani kondi uya uganiya une bibe be Asere sa bira anyimo awe me bi boo we. Agino me achni uganiya sa mazinu boo uwe dibe abanga asa ani rere ni vana Asere nan ni nonzo sani eze ina dumo. **12** Akuri abuki ana kadura ka Asere inu guna azo ace awe ani wazinu bara ba, barkishe wani wazinu wuza me. Igino me ine ini imum besa wazinu wuza barki imumn sa amu buka shi. Ahira ande sa bibe bi lau ba tarsa in we. Bi ge a tuma bini usuro Asesere. Tigino me tinetini timumu sa ahana akadura ka Asere wa nyari abezi we. **13** ē ba.” **14** Kasi ahana anionzo, kati itarsi in mei Barki ani me wunami iriba ishew tirziza ashi me seke. Inko iriba ishi lau ahira imumu iriri sa adi eh shini uganiya vaye uYeso vana ubura uru. **15** Kasi ahana anionzo, kati itarsi in mei Barki desa ma tiuta shi mazi lau, shime cukuno

anu a lau, anyimon a timumu ti shi vat. **16** Barki anyeteke ani me, “cukuno ni anu a lau, barki mi izi lau.” **17** Inka itisa ahira am “Aco” ugesa mazi unu iso utize sarki uzawa, barki ibinani ikatuma ka konde uya unu, se iwuzi ticukum tini geno inbiyau nanu bizi ubari. **18** Rusa ni unu guna azo imbi coto bi bal-bal nani bi walwal bi, corno me bini abura shinai ba, ahira iriba ihana ishi sa ya kabi ahira aco ushi me. **19** Barki ani me ane ani a kabin duru in maye ma vana Asere ma riri, mu zatu uma dini ka ma vana ubi tam. **20** Azauka vana Asere dati u tuba unee, uhana umara unee madi bezi ahira ashime. **21** Shi sa ya nya mu riba ahira Asere ahira ameme, desa ahirza iwono ma kuru ma nya me ni nonzo barki u inko iriba ishi me nan unyarga ushi acukuno anyimo Asere. **22** Ya cukuno ya kpico ticukun tishi me anyimo utarsa utize ya ira kadura uhana usu uni henu, wuna usu ace ashi me ini riba ikadure. **23** In ani akuru anyozo shi azo ahira isana icorizino me ba ahira atize ta Asere ti ge sa ti zin inka katuma ku zatu mara. (aiōn g165) **24** Barki “vat ni pum kasi tikpe tini, vat uri umeme kasi iburi ukpe uni. Ti kpe tidi tiro, iburi me idi wa irizizi. **25** Barki ani me tize me tize ta Asere Kadure kani uhana. Agino ani tize ta Aserte sa azinu busa ushi. (aiōn g165)

2 Barki anime kinini iriba ibit nan iriba ibur, ni ero, nan tize tizenzen. **2** Kasi vana, uneze, unu nyoso, iwuzi u inko iriba ama hene mu goma Asere mage sa ma kadure, barki ahira uri ikan i uzi uhana ubura unice. **3** Inka ya dunkino Ugomo Asere me unu imumu iriri ahira Asere. **4** Aye ahira ati po ni vai nigre sa anu wa ga nini, barki ani me azauka nini imumu iririahira Asere. **5** Shi kasi apoo ivai abara shi akura ariri, barki icukuno lau ahira a hana ka tuma, barki inyizi uwito ace Asere imumu kaba ahira Asere ta hira Yeso vana Asere. **6** Baki uni itike wa guna, “Mi be ma nata nipo num anibura, nuzawa, ni riri anyimo sihiyona. Vat desa ma nya kadura ahira ameme made se mu inki ane bura nu denge.” **8** Anime, “Nipoosa ana so wa nyari manini ni neni a wa gawe utarsa utize tumeme, a gunawa wuza ipillizo nan nu pillizo.” Wa pilliko ni barki ma aje mu dati uganiya u zatu urusa shi me. **9** Barki anime azauka usuro iwaye

memani, u ora ace wana dandang ukatuma ka ti huma tishi me. 3 Ane ani uzuu ushi kati Asere, ugomo anu alau, anu kaba Asere barki ucukuno ubino unuce, turunga ti zuu tiriri nani iboo imumu wuza ige sa atita shi anyimo a reu, tirunga ti harzina iriba. 4 Barki ani me ca uzuu uhana amasaa. Mati timumu tiriri. 10 Shi ya zi ucukuno tirunga ti uzatu ulau, ti meki unice anu ba, ana meshi anu Asere wani, da makem unu nata iriba ibibe, ige sa izi memeru ahira usuraba, ana me ya kem ubura. 11 Anu henu Asere. 5 Ane ani ane uzatu imadini wa barka um izinu igizo ushi, sumani timumun tini pum. ace ani me. Wa nya muriba muwe me ahira 12 Cukuno anu wuza imumu riri anyimo anabu, Asere wa wuzi anuruma uwe me imum ihuma. barki uganiya sa wa gane uira ushi kasi anu 6 In anime ini Saratu maa inki iriba ahira uruma wuza imum izenzen, wadi hiri timumu tiriri umeme, Ibrahim maa tisa me “Asere”. Ani me tishi me kasi uhana uwui u aye Ugomo Asere. 13 shi ahana ame wani, inka ya wuza katuma Uza ni imumu iriri nan kodi ti tigomo ta anabu kahuma inka da ya kunna biyau bini rere ba. barki Ugomo Asere. 14 Nani shi anu akatuma 7 Ane ani shi ahana aruma, cukuno nin nan kame kani barki iyomko anu wuza ukatuma ka ane ashi unu rusa we anu siziki me wani aroni riri. 15 A geno me u ira Asere ani, ahira akatuma uticukum wani anu kabisa ubibe biti cukum. ka huma ka shi me, kara ni rere nanu uzatu Wuza ani me barki akunna biringira bishi me. 8 urasa. 16 Kasi ande sa akabawe kati. I wuzi Uhana umara vat ushi ipati ace ashi, icukuno katuma unu buru ushi me kasi ugudu uwuza anu gamara abanga, anu hem in nanu henu, ukatuma ka zenzen, barki anime cukuno ni kas anu iriba isheu, anu utuzo ace. 9 Kat i garza arere Asere. 17 Nonzo ni anu vat, sumani 'anu imum izenzeng ini zenzeng ba, nani tizogo, henu, ikunna biyau ba Asere. inonzo ugomo. 18 barki ani me re ni aje in ninonzo, barki ane ani Shi arere, nonzo aka co akura ashime anyimo atiti shi, bat i kabi imum iriri. 10 Desa ma nyara u vat ni nonzo. Azo anu imumu iriri nan anu ma kunna urunta uticukum ti meme, ma kuri tuzo ace ba, barki ane nan anu imumu iburu. 19 ma kunna urunta imum iriri ca ma meki nilem Barki anime imumu iri nunzo nini barki inka nimeme ahira imum imadini in mawa ma ny o ubezi iriba uhan ahira Asere inka uye ma tira ameme ahira atize ti uranga. 11 Ma ceki uwuza iriba ina sa uyomo. 20 Barki ani me nyani ni imum i madini ma wuzi imum iriri. Ca ma nyari ya kem inka ya wuza imumu imadi. Ni azunu ticukum ti huma ma kuri ma nyari tini. 12 Ahira yomo ishi ya tira iriba unu yomo me? Barki Ugomo Asere, ahira anu imum iriri, titui ti ani me inka ya wuza katuma ka riri ya sa ni meme ti kunna bi'igizo-igizo biwe me. Barki ane rere ahira ini ya wuza iriba ihuu, agino me me muhenu ma Asere muzin ni'eru ahira uwuza imumu ikaba ini ahira Asere 21 Barki ane ani imum izenzeng. 13 Aveni ma bari ma rangi shi atita shi, baeki Asere asi nirere barki shi, ma inka ya inko iriba imum ihuma? 14 Barki ani me ceki shi imumu iwuza ati buna tumeme. 22 Da inka izin unuzito barki imum ihuma shi anu ma wuna imumu imadini ba, da amu kunna nonzo wani. Kat i kunna biyau bi imum besa urangaarani ame ba. 23 Adi zogi me mada garza wa kunna biyau. Kat i cari muriba 15 Unuguna tizogo me ba. Ma si uyomo, sarki ubina ni, ma ani me, inko ni Asere sas amuriba mushi me witi nice nume me ahira anu inko utiza ti ka inu guna me unu ulau mani konda uya uwui dure. 24 Me ini cenume me maziki madini maru ininyarga barki i kabirka unu iko ushi imum be ma hani asesere utiti, barki kati akem duru sa ya inko muriba mushi ahira Asere. Shi wuzani anyimo amadini, barki ane me tiwuzi ticukum ani me ini mumum nan ninonzo. 16 Cukuno ni ti kadure, ahira tanu tume tini ya huma ni. 25 inu basa uhuma barki anu age sa wazinu zogizo Vat ushi sa ya hunne shi izinu kese kasi itam sa uticukum tiriri anyimo avana Asere, wa kunna ya hunne me, ana me ya ze ahira unu utar san mu'i barki sa wazin in tize tini eru nan shi kasi shi nan unu ahira ibe shi me.

3 Ane ani shi anee nya ni anuruma ushi me ninonzo, barki inka aye anyimo awe me wada wuza ninonzo ni tize me ba, u suo ane aweme, a di gbarika we sarki ubuka utize. 2 Barki wa ira ukalum imumum iriri nan nu tarsa utize

ri, iziti ahira akatuma ka zenzeng. 18 Ugomo Asere maa ziti kang barki madini maru. Barki sa me una kadure mani maa ziti barki madini maru. Barki sa me una kadure mani maa ziti barki haru anu zatu kadure, barki ma en haru ahira Asere. Ahu me ani pum, ahirza anyimo

abibe bilau. **19** Abibe bilau bini, ma ha maka anime ca ti pati ni roni nan vana Asere anyimo boo tize tasere ahira ibe iburi anyimo udenge uzito umeme, wuza ni apuru arum, barki iwazi unirere. **20** Wa wuzi imumum iburi ini uganiya apuru arum nan ti zunza uganiya sa adi bezi sa ninyarga na ASere na nyargi we uganiya U shi ni nonzo ni bi be ba Asere ni cukuno ani Nuhu sa maa sibi uzirgi umei, Asere anno aburi me ahira a shime. **14** Inka azogizo shi barki anu cin muriba manu uwititari anyimo amei. **21** niza nu gomo Asere, shi ana ninzo wani barki Agino ane ani ubezi uzoro sa uzini ubursa uru bibeu bini nonzo nan bibeu ba Asere be cukuno aname, azo kasi u Dauda ani pum ba, se unu anyimo ashime. **15** Barki anime kat uya ushi igizo Asere nan ubezi uhuma ahira uhira uyeso ma ziti ba barki uzito umeme uhuna unice nini, vana Asere usuro iwono. **22** Ma nyene asesere, nani ukari mani, nani inko imumu iriba, kat uya ushi mara atari tina re tasere. Ibe ya Asere in tigomo kunna mu ē barki ani me ma nonzo Asere ni nan nanu bari wa tarsi in tize ti meme.

4 Barki anime vana Asere ma ziti ani pum, kine haru ti tirizizi apum aru unu gino ubika me. Vat desa ma zito anipum ma ceki wuza imumu izenzen. **2** Unu gino mada kuru ma tarsi tize tanu u ira uzenzen uni pum, se unu hem wa Asere vat tiye tume me unee. **3** Barki anime tiye tamu aka sa tidi wuzi imum be sa anu zatu tarsa Asere wa nyara tiwuzi, imum izenzen, mei maje bisisiza, imum ihuza apum, utarsa umakiri nan timumu ti zatu uri. **4** Wa zinu basa imum igino igenu ini izunu wza me sa da pata ace nan we ba ana awuza timumu tigino me, wanno wa zogizo shi. **5** Wadi basa ahira andesa maci unyarga u inko utize tanu ivai nan anu iwono. **6** Ine imi ya wuna awuza anu iwono tize ta Asere, unu guna amu wuza we u inko utize anyimo apum anabu, wa kem ivai barki Asere anyimo abibe. **7** Umara u vat imumu u aze, barki anime, cukuno ni anu nata umuriba, nati muriba anyimo ubasa ushi me barki uwuza ubiringa. **8** Barki in vat, nyani mu riba unu hem ace ashi, barki uhem uda nyara upogizo utimumu tizen ta aye. **9** Wuza acece ashi imumu ini geno in timumu ti huma azo unu in bi gusa ba. **10** Barki kondé avi ushi ma kem u aye urizo, wuza ni katuma in we u aye urizo, wuza ni katuma inwe barki ibenki ni henu, kasi anu canti utize apuru tibi nyiza-nyiza ba Asere, uge sa ma nyan duru ini riba i inde. **11** Inka uye mazinu bezi utize ta Asere, ya cukuno uboo wa Asereuni mazini, inka uye ma zin inka tuma, ma wuza ini kara sa Asereanya me, barki anyimo a vat timumu anonzo Asere ahira a Yeso vana Asere. Ninonzo nanu bari ume uni uhana umara unee. Icukuno ani me. (**aiōn g165**) **12** Shi anu hem kat ziki unu guna imumu u zito igino me i eze u mansa ushi imumu iso ini, nani imumu iso ini izinu eze ahira ashime. **13** Barki

anime ca ti pati ni roni nan vana Asere anyimo boo tize tasere ahira ibe iburi anyimo udenge uzito umeme, wuza ni apuru arum, barki iwazi unirere. **14** Inka azogizo shi barki anu cin muriba manu uwititari anyimo amei. **15** Barki anime kat uya ushi igizo Asere nan ubezi uhuma ahira uhira uyeso ma ziti ba barki uzito umeme uhuna unice nini, vana Asere usuro iwono. **16** Ingi uwe mazito barki Yeso, kati ma kunna mu; i ba, a; anime na ma nonzo Asere. **17** Barki anime u inko utize tini kubu udi tubi akura ahana Asere. Inka adi tubi nan haru, nyanini umaza andesa wada tarsa tize ta Asere ba? **18** Inka unu, "uzatu kadure ma kem ubura unice ini jasi, nya nini idi kem unu zatu utarsa Asere nan nu madini?" **19** Barki anime ca andesa wa zito barki ubuka Asere, wa wito ace awe ahira ukaba ugomo Asere wa kuri wa wuzi imumu iriri.

5 Uzinu wuza ananu anyimo ashime tize tu dungara, mi sa inzi u henu ushi unanu, unu bezi uzitu uvana Asere, mi unu kem u kalum uni antimo ani nonzo sa abezi. **2** Barki anime izinu dungara ushi ananu, hira nigo na Asere sa nizi nan sitarsi in we, azo ini kara ba barki sa inyara wuza ani me, barki u wuza Asere, tarsa ni we, azo unu kem imumu gbardang, barki uhen iriba. **3** Kati icukuno anu ahira anu sa wa atari tishime, cukuno ni imumu manza ahira anigome. **4** Uganiya sa adi bezi ugomo utarsa ina nu, udi kabi ni ere ni tigomo nani nonzo ni mazu. **5** Ane ani, shi inyani kunna ni tize ta nanu, vat ushi itirzizi mu iriba in kadure, iwazi ni nonzo na cece, barki Asere ada kunna me urunta unu heze unice ba barki ma wuza ana kadure imumu iriri. **7** Nyani me vat mu riba mu me, barki ma tarsa in shi. **8** Wunani shew, icukuno unu rusa, unu iriba ibit nan shi, bibeu bur kasi udaru ukise anija ma zinu kese, unyara ude sa madi ri. **9** Wuza ni ere nan me, i wuzi nikara anyimo akadure kashi me, irusa aroni ishina ishi me sa wa ra anyo unee uzinu tarza ini rer nigino me kasi shime. **10** Umara uzito ushi me uganiya cin, Asere unu imumu iriri izatu mara, desa ma titi shi uhana kura ameme anyimo avana Asere, madi maza shi, ma nuki shi, ma kuri ma nyizi shi tize. (**aiōnios**)

g166) 11 Ninonzo ni cukuno ahira ameme uhana
umara unee, icukuno anime. (aiōn g165) 12 Ma
hem in Sila uhenu ukadure mani, makuri ma
nyettike shini cin atari tumeme. Izunu gwara
ushi in kuri ibuki shi unu guna imumu me sa
ma nyettike iriri ya Asere ini ikadure nukina ni
anyimo a ini. 13 Me uneh me sa mara ubabila
azauka me na haru, ma iso shi nan Markus
vana um, ma iso shi. 14 Isizo ni ace unu gindiro
uhem. Imumu utoto iriba ahira ashi vat ushi sa
ira anyimo avana Asere.

2 Ubiturus

1 Saminu sa agusa me Birus, urere u Yeso, unakaura ka Yeso, uhena ahira an desa a nya we muriba mu inko iriba i huma usandu iriba iriba iru, ahira katuma ka ge be sa Asere unu ubura uru ma ma wuzi duru. **2** Nihuma man ti cukum ti man ti wa gbardang ahira ashi, uwutu urusa Asere nan Yeso. **3** Asere unu bari umeme ma uwazi duru u aye u aye urizo uti mum mum sa ta wuna urii u ira nan utarsa ume, urusa udesa ma titin duru barki ukem uni nonzo nan ni ti eki nume. **4** An desa ahira awe ma wuzin duru urizo nan utira utize gbardang tumeme in ni nonzo, barki ahira imum igino me icukuno ana tanu nan Asere ahira anipum, barki sa ya aka ahira ucurome uginome sa ura unē nan aje aburi azenzen sa ayozo. **5** Barki ahira aginome ani, wuzani seke, i kinki u inko iriba ini iriba ihuma, iriba ihuma rusa imum igebeza izi irizi. **6** Irusa imumu ihuma, nan umeki unice nan utira iriba nan utarsa Asere. **7** Utarsa Asere nan uhem uni henu, uhem uni henu nan uhem. **8** Ingi izin in mu riba mu ginome ma cukuno mushi, ingi imum iginome i ukigizi, idi wu shi ida cukuno sarki imum iwuzaba, nan anu zatu imum iwuba ahira Yeso ba. **9** Barki vat desa ma dira mu ruba mu ginome, me urubo mani nani uhira umeme uzi cin-cin, ma perkeme a kpici me madini mameme mu datti. **10** Barki anime, shi ni henu kinki u nya ace barki utittha sa atitti shi nan uzauka ushi sa awuzi. Barki ingi ya tarsa ida irizo shi ba. **11** A'enime, adi nya shi unaaa uribe akura Asere unu ubura uru. (aiōnios g166) **12** Barki anime tida venken duru uringizi ushi imum igino ba, isa rusa, ya tunno in nikara ahira unya iriba iginome sa izini. **13** Uhira um imum i huma ini, ingi in vengize anyimo anipum in geme, in dingi uboo ushi unaa uringizi. **14** In sa rusa ma aye mamu uharzina nan nipum num nigeme, kasi sa Asere am Yeso ma bezum. **15** Indi wuzi ubinani ini kara num, barki iringizi in ini inka madusa. **16** Da itenten imacico ini ta tarsa, sa buka shi ubari ugomo Asere, nan ti cukum tumeme, ni nonzo nume nini ta iri jenjeng. **17** Ma kabi ubari nan ninonzo ahira Asere ugomo, ma kuri ma nonzikome, ni magmirang ni ē aseseri, "unu ugeme vana um mani sa ahem in me, desa in wuzi iriba irum nan me kadure." **18** Hare wani

ta kunna myyran niginome sa atuzo aseseri, barki tazi nigome nan me azeseri anipo ni lau niginome. **19** Uhana ukani a kinki duru abaga aginome, ya wuna uri ahira ashi me, iwuzi seke ahira tini, kasi upitila u nyinza masāā ahira amarēē uhana usana ahira, bi wirang bi usana ahira bbi nya masāā iriba ishime. **20** Unu tuba rusani, rusani ashi anime agi ba tire tize sada ki apoki amatagarda barki iriba unubu. **21** Barki tize tiginome ada kenze tini ahira iriba unu, anu wani wani cas bi be biriri bi wuza nan we, Asere aboo tize ati nyo tuweme.

2 Anu kurzozo utize timacico wa suro anyimo anu, kasi sa adi kem anu udungura amacico anyimo ashime, wadi e anyimo anihunzi barki wa cari abanga, wadi gaa we desa maa e inwe. **2** Anu gbardang wadi tarsi uzatu urusa uwe me, usuro uwe me wadi gaa me unna ukadure barki we. **3** Ana amu mum muriba anu dungura umacico wadi ri aje inshi in tize timacico ma weme. Amu weki tize ace awe me datti, desa madi hu we mamu tonno riri. **4** Asere daki ma kaska ibe ikadura kame ni ba sa wa wuzi imum imadini. Maa vingi we akura ura, ma tuburko we anyimo ati wa ti concon, tima re mabibit, akurzo we uhana uwui uweki utize. (Tartaroō g5020) **5** Ya ira daki ma kaska anu nin datti unutuba ba, ma tarsi in Nuhu una utize tihuma, nan aye anu sunare, uganiya sa maa tumi mei ma utufana uhana anyimo unee uge me wa anu zatu tarsa Asere. **6** Me sa maa kurzo nippin nu Usaduma nan Ugomorata mutto, maa weki we tize ti iwono, ma kurzo we imumum ahira adesa wada tarsa Asere ba. **7** Me mani maa buri Lutu una kadure, desa imum igebe sa ana gbas waa wuzi ya cari me iriba ni kan. **8** Barki imum igino me sa unu kadure kagino me maa wuzi, maa iri uganiya ma raa anyimo awe, kondi uya uwui make ma kunna ukuni ukatuma ku gbas uwe me iriba ime me una kadure. **9** Asere arusa una sa madi buri anu biyau bime abi basa-basa, ma kuri ma karti anu akadure uhana uweki utize tini kubu. **10** Andesa wamu reki ace awe anyimo amei maje mazenzeng sa ma carsa anu nin, wa iziza tigomo. Anu debe-debe aje wani, unu ubas wani, wada kunna biyau buzogo ana tigomo ba. **11** Ibe iriri sa wazi datti, wa teki we in nikara, vat anime daki nya aburi aje Asere ba. **12** Anu aginome, wazi gusi inama a'iro anu uzatu unuce, anu tarsa imum igebeza apum

awe anya we cas, adesa anyo, barki ameki ahu, utini, uhana u wui uginome sa adi weki anu wa cari imum igebe sa da wa tinka ba, wadi zatu urusa utize ta Asere tize ahuwe. **8** A anime wi barki ucorno ugino uwe me. **13** Wa zinu shi aroni am katti inyare shi ni guran nitize usa ukem ukatuma kaburi kaweme wa zika agi tiginome uguna ahira Ugomo Asere niye ni ukunna urunta uni unu wui ace wa cukuno indai kasi tiweti nu dubu tini, tiwe tinu dubui abit, imum imu'i, waa nya ace abi riza-riza nan kasi niye ni indai nini. **9** Ugomom Asere mada bisiza-siza wa zinu kunna urunta anyimo ashi. disame innu buka umemeba, gusi sa aye wa zika **14** Madini mutarsa ane ahira awe me, wada tiso ubuka udee umeme, uniriba isheu mani ahira a me inkatuma kamadini, wa ranga andesa da wa shi, mada nyarame kodavi mawiba, sen ke kovi barka ace awe ba. Wa rusa ulindaru. Andesa a makabi tize ta Asere. **10** Vat ani me uwui Asere wuna we ayu. **15** Waa vete una udert, wa hunne udi e kasi ukari, asesere adi mari unugbejere we wa tarsa una ubal, amu vana Ubeyor, desa kang, vat imum igebe sa ira anyimo me wadi ri ma nyara ukenzi una imumu iriba. **16** Agbarika ura, wa wi, adizi nan imum me sa itari asesere me ahira uszikime ume, binama ba'iro bizatu iyiau ba buki tize kasi unu bi gbarika iranza unu ukurzozo utize ugino me. **17** Anu aginome wazi kasi ti hira ti ususo umei tigebe sa ta imbizino, uni siziki me mani sa upebu uzuro. We wani a'inko barki mare mabibit magino me. (**questioned**) **18** Wa boo sarki nice anu zatua ace nan uhurse inyimo me. **19** Wa bezizi we gusi anu kadure anu aticukum tirunta da waku zi anime ba, barki weana re inama ya anu wani, barki unu urere mani ahira desa ma ranga me. **20** Ingi aguna wa wa suburka madini m, u unee barki usuro urusa anu zatume imum izenzeng, ana ti cukum uyeso uru, yeso unubura uru, ingi wa kuri wa timang. **15** Zikanin usheu Asere aru, ubura uni. kuro anyimo amdini magino me, ticukum ti ana Ane ani, uhenu uru me sa ta hem in me Bulus me ti teki ta aje me unu zenzeng. **21** Sarki daki ma hem inshi, sa izinu nyarga imum iginome, wamu donkino ticukum ti runta datti ba, ida teki we sa wa rusan in tini wadi ku gamirka wa ti meme, biladu sa azoro bini ba kuro bi zinu uhingirzino abijamirka".

3 U nyattike ukure uni waye ahira ashi aroni am, **2** akoya mabuka kadure kamu riba mushi me una uringizi. In nyara iringi in nu buka anu alau anu kurzozo utize, nan nu kuri uboo Asere unu bura ati nyo tana kadura sa wa aye shi. **3** Innu tuba irusin na gino me uguna umara uganiya anani basa wadi e wa zin ni basa wa zin nu tarsa mei maje a buru. **4** Wazin nu gussa "Abani u inko abanga uze umeme? Dati uganiya acokoro a cokoro aru wahiri vat timumum ti e zi kasi udatti utuba ubara. **5** U gaye uni wa gasime tize tigino, uguna dadati utuba utize ta Asere A sesere a cukuno akuri abari adizii a sesere amei, araa ati amei. **6** A ana anu unee uganiya uginome, mei maa tu uni, uwi. **7** Atize ta Asere tini asesere nan nadizii sa arani aname

maa nyetike shi ni, usuro urusa umeme saanya ma wuzi ticukuim tume. **14** Barki anime, shi andesa ma hem inshi, sa izinu nyarga imum iginome, wamu donkino ticukum ti runta datti ba, ida teki we sa wa rusan in tini wadi ku gamirka wa ti meme, biladu sa azoro bini ba kuro bi zinu uhingirzino abijamirka".

(aiōn g165)

1 Uyohana

1 Ige me sa ya rani datti utuba, ige sa ta kunna, ti iri ina aje aru, ti guguzuno, ti dari in tarituru, abanga atize ti ivai. **2** Abanga ivai igino me apoki ani barki ti iri, ti cukuno unu rusa, ti buu shi tize ti ivai ighbem, igesa ira ahira aco, ti ge me sa a bukin duru. (aiōnios g166) **3** Imumu gebe sa ta kunna ti kuri ti iri, ine ini ti boo shi, barki shi cangi itarsi duru kadure utarsa uru ugino me nan ka coo ani, avana umeme Yesu. **4** Ta nyertike shini, barki iriba irum iru me i myinca. **5** Tize me ta zigeme sa ta kunna ahira ameme, ine ini ti boo shi Asere masaa mani, maree mara ahira ameme ba kocin. **6** Ingi ta guna haka nan me ti kur ti ciki anyimo maree, macico mani ti zini, ti da boo kadure ba. **7** Ingi ti ciki a masaa kasi sa me mazi masaa, ti zi nigome, maye ma vana umeme Yesu ma kpici madini maru. **8** Ingi ta guna tizon duru in madini apum aru ba, ti ranga ace, kadure kazoo me anyimo aru. **9** Ingi ta pokon madini Asere ma zome in ma'aye ba, mazini iriba isheu, madi kpicin duru madini maru vat. **10** Ingi ta guna da ta wuza imumu imadini ba, ta kurzo me una macico, tize ta Asere ti zoo me ahira aru.

2 Shi ahanaa am acincina, imum igeme sa ma nyertike shi ni barki kati iwazi imum iburi. Ingi uye ma wuza imum iburi tizin unu nu ubenki ahira uvanah asere unu zatu madini. **2** Me mani maa nya nice ni meme barki akpici madini maru, d aki maru cas ba, barki mu une vat. **3** Barki ani me, ti rusa me, ingi ti inso tize ti meme. **4** Desa ma guna, "In rusa Asere," ingi inki mada inso me tize time me, una macico mani. Kadure ka zome anyimo me ba. **5** Vat desa ma canti tize ta Asere, kadure me mani ma tarsa Asere. Utarsa ukadure ane ani tidi rusi ti raa anyimo ameme. **6** Koda vi desa ma guna ma ciki anyimo Asere, me inni ce nimeme ca ma cukuno gussi Asere me. **7** Shi nihenu daki imum isoo ini ma nyertike shi ni ba, imum igino ini sa isa russa dati, tize ta Asere sa yamu kunna. **8** Har kani tize tiso tigino me tini izini nyetike ushi nin, tize me kadure kani ahira Asere nan ahira shi, barki maree mazinu agiza, masaa manzinu bara ahira. **9** Desa maguna ma raa anyimo masaa ma game uhenu umeme ma daza anyimo amareu a'ana me. **10** Desa ma nyara uhenu, ma ciki anyimo a masaa, i mum ipilko i

zome ahira ame ba. **11** Unu game uhenu, ma raa ama ree, a nyimo amree mani ma haka ni, ma taa me ahira sa ma patala, barki maree ma wuna me irubo. **12** Ma nyertike shi ni ahana iriba im, barki a kpico madini mashi me anyimo aniza nimeme. **13** Shi ananu ma nyertike shi nin barki sa irusa me, desa mazi datti utuba, shi masoo ma nyertike shi ni barki ya re nikara ninu uburi. Ma nyertike shi nin ahana acinci, barki irusa aco me. Ma nyertike shi nin ananu, barki irusa me desa marani datti unu tuba. **14** Ma nyertike shi nin masoo barki sa izin ini kara tize ta Asere ti ciki anyimo ashi me. Ya re nikara ninu uburi. **15** Kati i tarsi une ba, nani imum me sa sa ira anyimo une vat desa ma tarsa une daki ma hem in Asere ba. **16** Barki vat imum me sa ira anyimo kasi katuma kani pum, mei maje, ubezi ubari, daa katuma Asere kani ba ku une kani. **17** Une udi mari nan timum me vat. Desa ma tarsa tize ta Asere madi vengize sarki ibinani. (aiōnios g165) **18** Shi ahana am uganiya umara une wa aye, kasi ya kunna unu ishina Asere ma eze, ana me anu ishina ya Asere wamu, barki ane ani ta tinka tiye ti maraa une tini. **19** Wa suro anyimo aru, datti daki aru wani wazi tida zo me nigome nan we, wa suro barki wa bezi une wa zo me anyimo aru ba. **20** Shi vat, unu lau ma kpico shi, vat ushi irusa kadure me. **21** Ma nyertike shi sa ida tashi kadure kani ba, ko cin barki ikuri irusa kadure, i da zome macico ba. **22** Aveni una macico, nani desa ma game yesu vana Ugomo Asere? Unu ugino me mani unu zati madini uhem in Yesu, me mani unu game aco wan vana ume. Desa ma hem in vana me makem aco me. **23** Vat desa ma game vana me, ma game aco me cangi, desa ma hem in vana me, ma hem in kaco me. **24** Kasi shi, ca imum me sa ya kunna datti, i cukuno anyimo ashi. **25** Ingi imum me sa ya kunna datti ya cukuno anyimo ashi idi cukuno anyimo a vana me wan ka co me. (aiōnios g166) **26** Ma inko tize ti ge me barki an desa wa nyara uranga ushi. **27** Shi, uvisa ugeme sa ya kem ahira ameme ura anyimo ashi me, ida kuri i nyari uye sa madi dungurka shi ba. Kasi uvisa ugino me une uni udungura shi ko nyani, kadure kani daki macico ba, gusi sa a dungurka shi, cukuno nin anyimo udungura me. **28** A'ana me, shi ahana am, cukuno nin anyimo ameme, barki ingi ma aye ma kem duru in nikara kati i cukuno imu i aje ameme ingi ma

aye. **29** I rusa me unu zatu uma dini mani, d esa bezi ni we anyimo atuma nan kadure. **19** A'ana ma wuza imum iriri ayo me anyimo Asere ani.

3 Ira nin usu me sa aco aru me ma bezin duru, batii atitin duru ahana Asere, y a cukuno ane ani atisan duru, ine ini ya wuna une uda rusan duru ba, barki uda rusa me ba. **2** Shi ahana iriba im, ana me daki amu poko imum me sa tizi ba. Ti rusa ingi Ugomo Asere ma aye tidi cukuno gusi meme, tidi iri me uzina umeme. **3** Vat desa mazin ini iriba ini kara barki imum me i'eze in naje ma cukuno lau gusi meme. **4** Vat desa mare aje uni wuza imum iburi, ma game tize ta Asere tini, barki uwuza imum iburi unyarime Asere uni. **5** I rusa Yesu ma'e barki ma kari imum iburi ini, ahira ameme imum iburi izome ni.

6 Vat desa ma ciki anyimo ameme, mada wuza me imum iburi ba, da mamu ira me ba,

mada taame me ba. **7** Shi ahana iriba im, kati i hem uye ma rangi shi, desa ma wuza imum ihuma, unu uhuma mani usanzi Uyesu. **8** Vat desa ma wuza imum iburi me vana ubibe bizen-

zen mani, barki datti utuba unu uburi mamu unu wuza imum iburi mani. Ane ani vana Asere

9 Desa mazi vana Asere mani, mada wuza me imum iburi ba, barki bisana bi meme bi ciki anyimo ame mada wuza me imum iburi barki

10 Bisana bi Ugomo Asere nan bi unu buri bida zo me unu hunne me ba.

Desa mada wuza me imum iriri ba, mada zoo

me wa Asere ba, nani desa ma nyari me uhenu

ume me. Anyimo **11** Kadura ka zigine me sa ya

12 Kati i cukuno kasi Kayinu sa mazi vana uburi,

13 Katii gamari mu riba, nihenu

14 Na ti rusi tamu aka

15 Desa ma game uhenu umeme,

unu huza anu mani, u vengize urunta uzo me

(aiōnios g166) **16** Ane ani ti rusa nihenu,

kasi ahira iriba isheu Yeso ma nya nice nime

ma wi barki haru. Ca haru cangi ti nya ace

17 Vat desa ma zin

Adi wu aneni agu ma rusa Asere?

bezi ni we anyimo atuma nan kadure, ti kuri ti hem in acce aru ahira Asere. **20** Barki ingi muriba muru ma reki duru, Asere atekin duru ma kuri marusan inko nyani. **21** Shi anu tarasa um, ingi daki muriba muru ma rekin duru ba tidi ha ahira Asere unu hem uru. **22** Tidi kem vat imum me sa ta iko ahira ameme, barki ti tarasa tize ti meme, ta kuri ti ti wuza imum me sa ma nyara. **23** U'inko utize Ugomo Asere wazigenne me vat unu tarasa ume ma hem invana umeme Yeso, ti kuri ti hem ina ce aru kasi ubuka Asere. **24** Vat unu tarasa utize ta Asere ma ciki anyimo ameme ani. Ana ani ta tinka ma raa anyimo aru, barki bibe biriri sa ma nya duru.

4 Shi nihenu, daki vat ibe ini idi hem ini

ba da gunkuno ni i'iri bi ya bi be bini ba

Asere, barki anu udungura umacico gbardang wansuro. **2** A'ane ani idi rusi bibe ba Asere,

barki vat bibe bi ge sa ba bezi Yeso vanaa Asere

desa ma wuza imum iburi me vana ubibe bizen-

maa e anyimo ani puum, bine bini bibe ba

zen mani, barki datti utuba unu uburi mamu Asere. **3** Vat bibe bi ge sa daa ba bezi uhem

unu wuza imum iburi mani. Ane ani vana Asere

in Yeso ba, daa bibe ba Asere bini ba, bibe

Yesu ma'e barki ma cari katuma ka unu uburi.

bigino me bi unu uburi mani desa ya kunna

agi madi e anyi o unee a'ana me masa ra unee

ime. **4** Shi ahana am acincin, shi ahana Asere

wani, barki i raa asesere igino me, barki de sa

me vana Asere mani. **5** We anu une

Desa mada wuza me imum iriri ba, mada zoo

wanimine inimwamzini basa tizze ta anu unee.

Unee uno uzini ukunna uwe. **6** Haru ahanaa

ume me. Anyimo **7** Shi ahanaa iriba am, hem ni in

d esa ma huu uhenu umeme, nyanini ya wuu

uhem? Barki katuma ka maree, ku uhenu

nihenu, barki uhem wa Asere uni, vat desa ma

zину uhem, ую wa Asere ani, marusa Asere.

umeme karizi. **13** Katii gamari mu riba, nihenu

14 Desa ma zoo me unu hem, ma taa me Asere

ingi une wa gaa shi. **15** Na ti rusi tamu aka

ba ko cin, barki Aseremmemmani uhem. **9** Ane

iwono, uhana uvengize barki unyara uni henu,

desa mada nyara me nihenu ba ma ciki ticukum

tuburko vanaa umeme u'inde cas unee barki ti

ti wono tini. **15** Desa ma game uhenu umeme,

vengize sarki ibinani ahira ameme. **10** Anyimo

uhem uzi in bezi shi, da haru wani ta hem in na

ume ba. **16** Ane ani ti rusa nihenu,

Asere ba, me mani ma hem ni haru, maa tumi

vanaa umeme uya uni ce barki ukpico madini

maru. **11** Shi adesa ma hem in shi, barki sa Asere

arunbarki anu henu aru. **17** Vat desa ma zin

ma hem ni haru anime, haru me cangi ca ti hem

ini mum itari ma hira uhenu unu zati imum

in nihenu. **12** Daki uye mamu ira Asere ba, inki

ma impo aje barkinkatti ma benki uhenumene.

ta hem in ni henu Asere madi cukuno anyimo

iriba im, kati ibezi i nyara nihenu in na nyo cas,

aru. **13** A, ani me ani ta rusa ti anyimo ame me.

Barki bibe bime me sa ma nyan duru. **14** Ta vai ba. **13** Ma nyertike shi ni, shi sa ya heem gunkuno, ta ira aco ma tuma vanaa ma cukuno in niza ni vana Ugomo Asere, barki i heem unu ubura une. **15** konde vi ma bezi uheem, izini ivai izatuu marsa. (aiōnios g166) **14** Imumu in Yeso vanaa Asere mani, Asere ma cukuno uheem ushi yanzigino me ahira ameme, agi anyimo ame me, me cangi anyimo Asere me. ingi ta iko konde nyani anyimo ani za ni meme, **16** Ti rusa ta hem unu heem sa Asere aheem madi kunnan duru. **15** Ingi ti rusa tizin nikara in haru, Asere me mani uheem desa ma ciki niriba, vat imum be sa ta iko, m adi kunnan anyimo uheem, ma ciki anyimo ame. **17** A, ani duru. **16** De sa ma ira uhenu ume me ma zini me uheem wa myinca ahira aru, ta cukuno anu uwuza imum iburi sa daki ya biki iwono ba, ma uheem unu wui ubasa utize, barki uzina me, wu me biringara, barki una biringira bigone ane ani haru me tizi unyimo une uge me. **18** me, Asere adi nya an de sa imum iburi sa daa Biyyau bi zoni anyimo uheem, uheem unikara ya biki iwono ba. Imum iburi iwono irani daki uke uvete biyyau nin, biyyau ini ce ni bini ijasi maguna awuzi biringira barki igino me ba. **17** ini. **19** Ti zini uheem wasere, barki me mani maa Vat uzatu kadure imum iburi ini, imumu iburi tubi ma heem in haru. **20** Vat desa ma guna ma ige sa ya biki iwono ba irani. **18** Urusa uru, vat zinu uheem, ani me ma gasi me uhenu ume me, uyoo wa Asere ma da a wuza imum iburi ba, macico mani ma zini, barki desa daki ma heem barki ucukuno umeme uyoo wa Asere uku buri unu henu ume sa ma hira me ba, una uzoni sa, me, unu uburi ugino me ma daa darsa me ba. “Madi heem in na Asere” sa mada hira me ba. **19** Ti rusa haru anu Asere wani, unee vat uraa **21** Uhunguko uti tui memwa zigino memsa ta atari ti unu uburi. **20** Ti rusa vana Asere maa e kem ahira Asere, agi unu heem in na Asere, ma heem unu henu ume cangi.

5 Vat de sa maa heem in Yeso uyoo wa Asere mani, de sa mazini usuu unu yoo, y a cukuno ma nyara ahnaa me. **2** A na, ani taa rusa ti zinu usuu Asere, barki barki ingi tizi unu suu Asere, ti tarsa tize ti me me. **3** Barki usuu wa Asere une uni utarsa u tize ti me me, ti da zoo duru unu zito ba. **4** Barki vat, de sa ma zi uyoo wa Asere uni ma re nikara nu unee. U re aje aje uni wazigino me ure nikara nu unee. **5** Uyaya unu mani mada kee ma ri nikara nu unee me, desa mani ma heem uguna Yeso vanaa Ugomo Asere mani. **6** Me mani de sa maa bezi usuro umei nan maye ma Yeso vana Asere. Daki Yeso maa e si usuro mei cas ba, vat usuro umei nan maye. **7** Imum i taru ige me ya heem ni: **8** Bibe bi riri, mei nan maye. **9** Barki sa ti hemzi unu hara abanga anu ana me, uhara abanga Asere uteki in nikara, uhara abanga Ugomo Asere wazigino me u heem in Yeso vana ume me. **10** Vat de sa ma hem in vana Asere, uhara abanga me ura ahira ame me. Desa daa ma heem ba, ma kurzo me una macico mani, barki daki ma heem unu hara abanga sa Augomo Asere ma wuzi vana me ni ba. **11** A, ani me uhara abanga, agi Ugomo Asere duru uvengize uzatu ibinani, uvengize ugino me u raa ahira avana ume me. (aiōnios g166) **12** Vat de sa ma zin in vana me, mazin ini vai. Densa ma zoo me in vana Asere, ma zoo me ini

2 Uyohana

1 Usuro unanu sa azauka me anyimo udenge Asere uhana ahira une akura nan ahana ameme an desa wa ram iriba, da mi cas ba nan an desa wa rusa in kadure. **2** Barki kadure sa raa anyimo aru kadi ri aje anyimo aru sarki ibinani. (aiōn g165) **3** Usanzi, ugoggoni, iriba irum wa cukuno anyimo aru, barki Asere aco aru nan Yesu unu bura uru inka kadure. **4** Ma wuza iriba irum kan barki ma kem aye ashi me wa haka in kadure, kasi sa ta kunna ugbarika wa coo. **5** Ana me izini tira uwe tari une wa kura, daki ya cukuno gusi tize ti soo tini in zini nyetike me ba, ti ge tini sa usa rusani, ca ti hem in ni henu. **6** Uhem in nihenu ine ini utarsa tize ta Asere, tize ta Asere sa ya kunna unu tuba, tarsa ni tini. **7** Anu rangiza wa suro gbardan anyimo unee, an desa daki wa hem agi Yesu ma e anyimo ani pum ba, anu agino me we wani anu uranga, anu game Uyesu. **8** Inta ni ace ashi me merum kati i vete imum me sa ya mu wuza, barki i kem imum me sa Asere adi gunshi ankrai. **9** Vat desa ma hana piit da ma tarsa tize ta Asere ba, daki ma cukuno anyimo udungura wa Asere ba, Asere azo me nan me ba, desa ma turi udungurabwa Asere ma zini in kaco nan vana me. **10** Desa ma aye ahira ashi daa ma aye unu dungura ugee ba, kati i kabi me ati kura tishi me ba, kati ba wuna ni me mahabi ba. **11** Vat desa ma iso me, me ma ma cukuno una katuma kaburi. **12** In zin tize gbardan sa indi nyertike shi nin inda nyara in nyertike utakarda nan ni bairo, in wuza iriba u aye ahira ashi me ti buu tize aje unu hira aje, barki iriba iru i myinca. **13** A hana uhenu sa azauka wa iso shi.

3 Uyohana

1 Unanu udenge Asere Gayus desa ma ram iriba. **2** Nihenu inzin biringara barki ure aje ashi me nan nihuma nishi me kasi uciki ubibe biriri bishi me. **3** Ma wuza iriba irumunu ira aye anyimo anihenu wa e barki kadure kashi me, barki i haka anyimo kadure. **4** In zomiri mum sa iteki igeme ba, ukunna agi ahana awe wa haka meru. **5** Uhenu um, vat imum be sa uwuza nihenu, katuma ku inko iriba ini u zini umuta agenu. **6** We wani wa bezi uzina uwe me ahira anu tarsa Asere, idi wuuri u tibi we in ire imum, ani me udi bezi utarsa Asere. **7** Barki niza nigino nini wa suri ni, ma kabsa imum ba ahira anu tarsa Asere. **8** Barki ani me idiwuuri ti kabsi usandu anu agino me, ti canti we merum, barki ti cukuno aroni akatuma nan we anyimo akadure. **9** Ma nyertike uhana anyimo nigura me, ma ira Diyotarifis, desa ma nyra ma cukuno bigoro a nyimo awe me, ma game itarsa utize tiru. **10** Barki ani me, ingi ma aye, indibuki me imum me sa ma wuza, ma wuza bi bukum biru barki ma cari duru ni, ani me ya bari me ba, ma game u wuna uni henu mahabi, ma karti, i an desa wa nyara uwuza mahabi, ma suzo we anyimo udenge wa Asere. **11** Nihenu, kati i tarsi imum iburi ba tarsa nin igebe sa izi iriri, desa ma wuza imum iriri ma rusa Asere, desa ma wuza imum iburi ma taame Asere ba. **12** Damitiya ma rusa kode nyani ahira akondevi, kadure in nice ni kani ka tarsa me, haru ma ti rusan in ani me, urusa uru me kadure kani. **13** Ma zin in timumum gbardang tige be sa ma nyari in nyertike, mi be daki ma nyara in nyertike ba in nibiro ni mei, barki ma ira idawuna me uri ani me ba. **14** In zinu ubasa metidi iri acece anyimo ati ye ti geme sarki ucara uganiya, abini me tidi buu tize aje unu hira aje. Cukuno ni ini riba iruum, aroni wa iso kode vi in niza nume.

Yahuza

1 Mi Yahuza urere Uyesu, uhenu Uyakubu uhana an desa a titti we anu insa tize ta Asere amu riba, an desa Yesu ma zauka we. **2** Ugoggoni, unata iriba, nan uhem vat ti cukuno anyimo ash. **3** Shi nihenu, mazi gusi inda nyertike shi ni ba, a banga ubura uru ugino me, haru vat nan shi, ine ini ma ira ya wuna uri in nyertike shi in nya shi tize, nyani ace ahira u inso iriba igono me sa anya ana lau ka'inde cas sarki ukinki. **4** Aye anyimo ash me wa ribe nihunzi andesa datti unu tubanaceki we anu zatu utarsa Asere, anu kurzozo utize ta Asere imumu ini basa, wa gasiwe vana u'inde wa Asere. **5** Ana me in nyara ni ringi shi, isa rusa vat mum, Asere a burin duru anyimo Umasar, vat in ani me ma huu an desa wa game uhem in me. **6** Ibe ikadura daa wa benki ace awe ba, wa ceki ahira aticukum tu we me, ma ceki we anyimo inyang nan mare ma bhibit uhan a uwui sa madi kode avi imum me sa ma bira. (aiōnios g126) **7** Ane ani usaduma nan Ugwamrata, nan ti pin sa ti raa mamu nan we, an desa wareki acen aweme utarsa ahana e nan katuma kani pum, a bezi we barki ukasu wa anu wa iri nirere sa wa zinu sa me anyimo ura. (aiōnios g166) **8** Ane ani ana tiroo, wa mu cara apumnawe me nin, wa gaa we utarsa uti gomo wazini boo tize ti buri a hira ana je. **9** Uganiya sa bibe bikadura Mika'ilu ma zin unu zito in bibe bi buri, wazin matara ahira ikizi i Musa, me Muka, ilu daki ma wu debe u nya na ma buki tize ti bit ba, me dai ma gu Asere aceki we ani me. **10** Anu agino me daki wa hem vat ini mum be sa da wa tinka ba, barki imum be sa wa rusa anyimo ani pum wazi gusi izenki unu dira uni ce, una iwono iwe ya zigino me. **11** Wadi ziti wa tarsa iriba i Kayinu, wa tarsa una u hunne me barki imumu iriba iwe wa kuri wa ribe iwono barki wazi gbas kasi kora. **12** Ana gino me wazi gusi tinaa ti rizizo tini anyimo ani ori nishi me nan nu uhem wazi gusi matiti mu zatu uyozo in ma'ino, wa wijo vat gusi ti kbeki sa aruba. **13** Wazi gusi maronkomi mamu 'i. Wazi gusi iwaran ya sesere wa haba wa haba ane ani a inki we har iwono. (aiōn g165) **14** Anu cangi desa mamani unu Usunare adumo Adamu me ma ma reki tizze ahira anu agi Asere a'aye ina nu utarsa umeme gbardang. **15** Barki ma bezi iriba imeme ahira kode vi ma kuri bezi

anu zatu utarsa Asere sa wa wuzi imum be sa iriba iwe ya hem nan tizze ti buri sa buu ti zatu tame Asere. **16** Anaa gino me we wani ana tize ti muriba, anu hunzizebace, anu tarsa ma ree wa nonzo ana je barki wa kem ire imum ahira aweme. **17** Shi, nihenu ringi ni tizze sa anu Yesu Asere aru wa busi shi. **18** Wa gun shi, umara une adi kem aye anyimo ash me sa wadi, zunzi shi anu tarsa une da Asere ba. **19** Aye wadi cukuno anu harsa anu henu, anu tarsa muriba muwe, wa zo me in bibe biriri ba. **20** Shi nihenu, inta nin u'inko iriba ishi me gangan imumu ihuma, i wuzi birigira anyimo bibe biriri. **21** Onno unu hem me sa Asere ahem in haru i insi aje in ni mum be sa ogomo Asere madi wuzin duru uhana uwui uge be sa madi e. (aiōnios g166) **22** Kunna ni ugogoni wan desa da wa nya iriba ba. **23** Izinu bursa aye, usuzu aye anyimo ura, aye i kunna ugogoni uwe, in biyaubi hira uzenzen utirunga tiwe me nan iribaniwe me ya nyimo nipum. **24** Ana me an desa ma bari ma buri we, kati wa piliko, ma kuri ma witi shi anu zatu umadini ini riba irum. **25** Ahira Asere cas unu bura uru, usuro uvana umeme Yesu, ninonzo, ubari, tigomo ti cukuno ahira me datti utuba nan ana me nan uhana aje, ca i cukuno anime. (aiōn g165)

Revelation

1 Igino me ine ini tiro ti Yeso vana Asere sa Asere anyame ma bezi ahana akatuma kameme imume be sa i eze azo unu don-don kino ba. Ma bezi anime ahira utuma in bibe bumeme ahira avana umeme Yahaya. **2** Yahaya ma bezi unu rusa imum besa ma iri abanga atize ta Asere nan ubezi imum besaanya barki Yeso vana Asere. **3** Unu ugongon mani desa ma rusa utakarda ugino me in nimyira nini kara, nan andesa sa wa rika titui aguran urusa wa kuri wa tarsa imum be sa anyiteke anyimo barki ugani wa aye mamu. **4** Mi Yahaya, uhana anu tarsa Asere u sunare u nipin nu Asiya; Imumu iriri uya ahira ashi me, nan iriba irum ahira adesa ma zi ana me, desa mazi dati, me mani ma eze uhana aje, na ibe inu surare sa ira aje ukpanku udang umeme. **5** Usuro ahira a Yeso vana Asere, desa a hem unu buka umeme, vana utuba anu hirsa usuro iwono, unu dang anyo agomo unee, uhana a desa ma hem in haru ma kuru ma sabison duru utiriziza umadini maru ahira a mayē mameme. **6** Ma kurzo duru anu ani nonzo, ana katuma kama ka Asere ame na aco ume-ninonzo nanu bari ucukuno ahira ameme uhana u mara unee. Icukuno anime. (aiōn g165) **7** Ira ma eze nan ti wiri, kondi niya nije nidi iri me, vat nan andesa atumi zi me. Ane ani vat tilem tunee tidi wuzi tiyom barki me me, ē icukuno anime. **8** "Mi mani utuba nan umaza," ubuka ugomo Asere. "Desa memani ana me, me mani ma cukuno udati me mani ma eze uhana aje, unu bari vat." **9** Mi, yahaya-uhenu ushi nan desa ma nigome nan shi anyimo uzito, nan ubari nan tira iriba uge sa ura anyimo ayeso-kuzabu ka ti uraba kura ba sa atisa kuna batmusu barki tize ta Asere nan ubezi abanga a Yeso. **10** Inra anyimo abiba rona Asere. Imbe ma kunna nire nimyira ini kara aka maru kam kasi nin hure. **11** Na gu, "nyetike imum besa wa ira anyimo utakarda, utum uhana ati denge ta Asere tinu sunare-ti Afisus, nan usimira, nan Ubirgamas, nan Utaya tira, nan usardisu, nan ufiladafiya nan Ulaudikiya. **12** Ma gamirka barki iri desa nimyira nume me ni boo nan mi. Sa ma gamrika ma ira ma pitila manu sunare Asere ahira utarsa me. **13** A ti ama pitala me buye ma rani kasi vana unubu, ma soki ure udibi wa impo tibuna me, ma tirziza biriri me nin na

zumo a balbal. **14** Nice numeme nizin intice tirum kasi u audiga-kasi uga wa tantani, aje ame me kasi nilem nu ra. **15** Tibuna tumeme kasi azumo abit sa asarika, kasi azumo sa suso bani anyimo ura uni kubu ni zuzumo, ni myira nume kasi ugumozo umei mu mani win. **16** Atiri tina re tume ma canti i wiran inu sunare, anyo ameme tikonu tu vira ti tinyo re ti suso ni. Muhenu mu meme mu balti kasi uwui sa wa tusa gwanya-nya. **17** Uganiya sa ma ira me, ma rizo kasi ukizi unubu atibuna tumeme, ma tarim tina re tumeme anice num magu, "kati ukunna biyau ba. Mi mani utuba nana umasirka. **18** Nan desa mazini vai uhana unara unee! in kuri izini ini mumu upoko iwono nan ya kura ura. (aiōn g165, Hadēs g86) **19** Barki anime nyetike imum besa wa ira, imum be sa izi aname, nan imum sa wu amaru igino me. **20** Abanga uhunze urusani abanga iwiran inu sunare sa wa ira atari tina re tum, nan ahira utarsa umapitala manu sunare ma zumo abal-bal; Iwiran igino me inu sunare ibe ikadure ka Asere kani yanu tarsa Asere usunare, nan tarsa Asere usunare.

2 Uhana ahira abibe ba Asere sa bira anyimo anu tarsa Asere u Afisus, nyettike; Igino me ane ani agberan agisa a canti iwiran inu sunare atari tinare tumeme. ige sa ihaka ati agunci amapitila ma zumo abalbal manu sunare. **2** In rusa timumu me sa wa wuza, nan uzito uwe me, iriba ishew iweme na u tira iriba iweme. In rusa uda tiriziza iriba nan anbur ba, in rusa wa mansa ande wa tisa ace awe, we anu akadura ka Asere wani, azo ane ani we anu amoco wani. **3** In rusa uzinu tira iriba kan, wa kuru wa zito kan barki niza num, da wa uzo ba. **4** Barki uzatu kunna urunta um nan hu, wa ceki uhem uweme utuba. **5** Barki anime ringi ahira sa wa rizi. Barki uwazi timumu me sa wa wuzi unu tuba, se wa barka, indi eh we inkuru inkari upitla uweme ahira uciki uni. **6** Barki anime inzina gino me; Urusa timumu sa nikolatawa wa wuza, ige sa mi ma inda nyaram ba. **7** Desa mazin inyitui tu kunna ma kunna imum besa bibe ba Asere bizinu boo anu tarsa Asere, ahira adesa ma re ahira indi nya me ure ahana utiti ivai, ige sa ira ukura Asere. **8** Uhana ahira abibe bikadura sa bi ra anyimo anu tarsa Asere usamirna nyettike; igino ine ini aguran sa ane ani utuba ane ani umaza, desa ma wono makuri ma hiri. **9** In rusa uzito uwe nan udira uwe barki anime

uzinu kem. In rusa anu cara we wani wa gusa imani unu gunguzuno ubasa umu riba. Idi nya we ayahudawa wani, azo ane ani wazi ba. We konde vi ushi unu ira ukatuma kame. **24** Uhana udenge ubibe bi bur uni. **10** Kati ukunna biyau ukasus ushi me anyimo u tayatira, ahira konde bi zito sa udi ziti uhana aje, ira! bibe bibur ba avi ushi sa da ma canti tize tigino ba, ma tame aye mamu bi reki aye ashi anyimo udenge uni imum be sa aye wa tisa unconcon utimumu tib rere, barki amansa shi, idi kuri iziti uhana tiye bi be bibur ba shi be ugusa shi ita ure ugita ba. ukirau. Wuza kadure idi nya shi ni ere ni vai. **25** Barki anime idi tonno gas aminu aye. **26** Desa **11** Desa mazin titui ma kunna imum besa bibe ma re nipin timumu tigino awuza imum besa ba Asere bi boo anu tarsa Asere, desa ma re ma wuza uhana umara, imum besa ma wuza nipin ada yomo me ini wono ikure ba. **12** Uhana uhana umara, ahira ameme idi nya ubari ahira ahira vana uka dura ka Asere sa mara anyimo anu zatu tarsa Asere. **27** Madi wuzi tibgomo anu tarsa Asere u burgama nyettikr, age ani tuwe unu bina wa zumo, madi pusi we kasi aguran sa azin inti vira ti tikono tini tire; **13** adum a ti nyanga. **28** kasi ukaba sa ma kaba In rusa sa ucikini ahira sa ukpanku udang ubi ahira aco am, mi idi nyame iwiran i sana ahira. be bibur urani, vat in aime canti niza num ini **29** Desa ma zin in titui ma kunna imum be sa bi kara, in rusa da wa wuza matara mu inko iriba be ba Asere bizinu boo anu tarsa Asere. iwe nan mi ba, nan uganiya u antifas bezi um. Umu hem in mi, desa ahume ati ashi ashime, abirkohira bibe sa bibur bi cikini. **14** Barki ani me ira uzatu kunna urunta um cin nan hu; Uzin aye sa wa canti bi hoo bi tize ti bil amu gangan, tige sa ma bezi balak sa ma wu imumu pilko aje balak, barki wa ri imimare sa awiti makiri barki wa musi nan mabura. **15** Ane ani aye ashi me ma canti tize ti nikolatawa gangang. **16** Barki anime barki! inka wa gawe indi eh ahira aweme dibe, in wuzi ni kono nan we inu vira sa ura anyimo anyo am. **17** Desa mazin intitui ca ma kunna imumbe sa bi be ba Asere bi boo anu tarsa Asere. Ahira adesa ma re nipin idi nya me icara imatu, idi kuri inya me nipo nirum inza niso anyettike asesere anipo me, niza sa uye mada tanini ba, sa desa ma kaba nini. **18** Uhana ahira ahana akadura ka anu tarsa Asere utiyatira nyettikr; Age ani aguran avan Asere, desa ma zin naje kasi alem ura, tibuna me ka azumo usara. **19** In rusa imum be sa wa wuza, uhem uwe, na u inko iriba nan katuma nan ujoko utira iriba iwe. Iwe in rusa imum besa wa wuza azo unu donkino ba iteki imumbe sa wuza unu tuba. **20** Unu zatu kunna urunta um nan hu; Utiriziza iriba unu neh uginome je zebel, desa ma tisa nice nume me utize tumeme, ma rangi ahana aka tuma kam wa tozi nan me wa imimare sa awiti makiri unya unice. **21** Ma nya me uganiya uguna ma barka mada nyara ma barka unu tozo nan na hana aruma ba. **22** Ira! idi reki me asesere ukomi ukoni andesa wa tozo nan me wadi ribe uzi, se inka wa barka usuru atimumu tu meme. **23** Idi vavi ahana ameme ini woni, vat anu tarsa Asere wadi rusi unu guna

imanu gunguzuno ubasa umu riba. Idi nya we ayahudawa wani, azo ane ani wazi ba. We konde vi ushi unu ira ukatuma kame. **24** Uhana udenge ubibe bi bur uni. **10** Kati ukunna biyau ukasus ushi me anyimo u tayatira, ahira konde bi zito sa udi ziti uhana aje, ira! bibe bibur ba avi ushi sa da ma canti tize tigino ba, ma tame aye mamu bi reki aye ashi anyimo udenge uni imum be sa aye wa tisa unconcon utimumu tib rere, barki amansa shi, idi kuri iziti uhana tiye bi be bibur ba shi be ugusa shi ita ure ugita ba. ukirau. Wuza kadure idi nya shi ni ere ni vai. **25** Barki anime idi tonno gas aminu aye. **26** Desa **11** Desa mazin titui ma kunna imum besa bibe ma re nipin timumu tigino awuza imum besa ba Asere bi boo anu tarsa Asere, desa ma re ma wuza uhana umara, imum besa ma wuza nipin ada yomo me ini wono ikure ba. **12** Uhana uhana umara, ahira ameme idi nya ubari ahira ahira vana uka dura ka Asere sa mara anyimo anu zatu tarsa Asere. **27** Madi wuzi tibgomo anu tarsa Asere u burgama nyettikr, age ani tuwe unu bina wa zumo, madi pusi we kasi aguran sa azin inti vira ti tikono tini tire; **13** adum a ti nyanga. **28** kasi ukaba sa ma kaba In rusa sa ucikini ahira sa ukpanku udang ubi ahira aco am, mi idi nyame iwiran i sana ahira. be bibur urani, vat in aime canti niza num ini **29** Desa ma zin in titui ma kunna imum be sa bi kara, in rusa da wa wuza matara mu inko iriba be ba Asere bizinu boo anu tarsa Asere. **3** Uhana ahira bibe ba Asere anu tarsa Asere usardisu nyetikr; Agmirang agino me sa acanti ibe inu sunare ya sere nan iwiran usunare, in rusa imum be sa wa wuza, wawuna niza age uzini vai in anime hu ikizi ini. **2** zuma u inki riba ahira imum besa ya game yamu aye mamu uwona, barki da ma kem timumu tuwe me ta myinca ahira Asere amba. **3** Barki anime ringi, itimumu me sa wa kabi sa wa kunna. Wuza katuma intini, ukuri ubarka, barki anime inka da wa zuma, indi eh we kasi ukari, uda zuma we uganiya sa aye aje awe ba. **4** Barki anime tize ti aye tirani cing usardisu andesa da wa cara tirunga ta weme ba. Wadi wuzi tanu nan mi wadi sonsi tirunga tirum barki sa wa bari. **5** Desa ma re nipin adi soki me tirunga tirum, ida kuri ivisi niza num anyimo utakarda ivai ba, idi buki niza nume aje aco um, nan anje ahana aka dura kameme. **6** Desa mazin titoi ca ma kunna imum besa bibe ba Asere bizinu boo anu tarsa Asere. **7** Uhana ahira avana ukadura kanu tarsa Asere anyimo ufiladulfiya nyetikr; Agburang age sa azi lau a kadure acanti magani ma Dauda, mazinu pogizo me unu inpo marani ba, ahira sa a inpo unu pokon marani ba. **8** In rusa imumbe sa wa wuza, ira in rusa ana tukum afang aje aweme azo inde sa mada ke ma impi ani ba. In rusa u zin nikaran cin, vat in ani me wa tarsa in tize tum da wada wuza matara ma niza num ba. **9** Ira! andesa sa wazi anu abibe biburu andesa sa wa gusa we Ayahudawa wani, barki in anime moco mani wazini. Indi wu we wa eh wa tunguno ati buna tuwe me, wadi rusi unu guna ma hem in hu. **10** Barki sa wa tira

iraba anyimo ani nyarga wa tarsa tize tum, mi yasfa nan yakutu. U ganji mari ureh wa kete indi tarsi we anyimo umansa sa udi tuu asesere ukpanku me uzina uganji mari me kasi uppturu. unee vat, barki amansa ana ti cukuno tunee. **4** Ukete ukpanku me ma kpanku mana akura are **11** In eze dibe canti imum be sa uzini gangang in manazi marani, ana ticukuno azesere ama barki kati uye ma kabi we ni ere niti gomo. kpanku ananu wani akura are ina na wa nazi, wa **12** Idi wu desa ma re nipin ma cukuno tini a sonsi tirunga tirum, nan na ere azumo awalwal kura Asere am, ma kuri ma suri anyimo me ace aweme. **5** Asesere ukpanku upalti uni ususo ba. Indi nyetike nizame Asere am anice nume ni, umelke nan u tusa asesere. Mapitila manu me, ni zame nipin na Asere am (urishalima sunare mazina nare aje ukpanku me, mapila usso, sa utuzo usuro asesere ahira Asere am), ma mane mani ibe ya Asere inu sunare. **6** Ina nan niza niso. **13** Desa mazin titui ti kunna je ukpanku ni win ni magani ni rani, nizin in ma kunna imum bes bibe ba Asere bizinu boo massa kan. Ati ukpanku me ni tikira tu kpanku anu tarsa Asere. **14** Uhana ahira ahan kadurea me timumu tivai tini tinazi tirani tinyinci ina je kanu kanu tarsa Asere sa wa rau ulawudikiya aje me nan na dumo me. **7** Imumu ivai ituba sa a nyeyike; 'Agburang age ane ani gunkuno me izi kasi udaru, imumu ivai ikure me kasi ani me, unu hibina nan unu bezi ukadure, unu vana ubi naa, imumu ivai iku taru muhenu kasi tigomo asesere atimumun ta Asere. **15** In rusa unubu, imumu ivai unazi izi kasi bi peu bi hirsza imum be sa uzinu wuza me, uzo ama cacan ba azesere. **8** Vat timumu ti vai tigino me tizin ma ugona matum ba. Inyara ingi ura ama cacan gaure manu tatasi, tigmyinci ina je asesere nan nani a ma tum! **16** Barki sa hu una ma aye mani na dizii ama gaure me. Niye nan nuwui dawa azo ma tum azo ma cacan-mabiki u tufo uwe anyimo anyo am. **17** Barki wa guna, "mi unu kem mani makem timumu gbardang, in zo in nyara ure imum ba." Barki anime utawe ba ugmyinci intiyom tini, imumu ini un, udira, urubo uciki nyen peren. **18** Kunna ugamirkum; Adi kpi azumo a balbal ahira am age sa adi hangika unu ra barki uculkuno unu ke. Barki usoki nipum nuwe tirunga tirum ti walwal barki kati ubezi mu ē mu bi hurba buwe me, in mani barki u hunka aje aweme ukem imum ira. **19** In dungara vat ande sa ma hem in we, in kuri inbezi we tanu tunee. Barki ani me, tira iriba ubarka. **20** Ira in turi ana tukum izinu vavizi me. inka uye ma kunna nigminrang num ma poki ana tukum, idi iribe anyimo akura ameme, in ribe nan me, nan mi. **21** Desa ma re nipin, idi nyame uganiya ma cukuno nan mi anyimo akura am, kasi mi sa ma re nipin ma cukuno na ka co um asesere akura ame me. **22** Barki anime desa mazin in tutoi ma kunna imum besa bibe ba Asere bi boo anu tarsa Asere.

4 Unu mara uti mumu tigino ma gunkuno, in iri ana tukun afang asesere. Nigmirang nu tuba sa ma kunna kasi nigaita ni gusa nyani in bezi we timumu sata cukuno gbas ini ti cukuno anime inka amara imum igino me. **2** A ana me inra anyimo abibe ba Asere, in be ma iri ukpanku sa ainko asesere, nan uye ma cikin asesere me. **3** Desa ma ciki asesere me ma zi kasi

yasfa nan yakutu. U ganji mari ureh wa kete indi tarsi we anyimo umansa sa udi tuu asesere ukpanku me uzina uganji mari me kasi uppturu. unee vat, barki amansa ana ti cukuno tunee. **4** Ukete ukpanku me ma kpanku mana akura are **11** In eze dibe canti imum be sa uzini gangang in manazi marani, ana ticukuno azesere ama barki kati uye ma kabi we ni ere niti gomo. kpanku ananu wani akura are ina na wa nazi, wa **12** Idi wu desa ma re nipin ma cukuno tini a sonsi tirunga tirum, nan na ere azumo awalwal kura Asere am, ma kuri ma suri anyimo me ace aweme. **5** Asesere ukpanku upalti uni ususo ba. Indi nyetike nizame Asere am anice nume ni, umelke nan u tusa asesere. Mapitila manu me, ni zame nipin na Asere am (urishalima sunare mazina nare aje ukpanku me, mapila usso, sa utuzo usuro asesere ahira Asere am), ma mane mani ibe ya Asere inu sunare. **6** Ina nan niza niso. **13** Desa mazin titui ti kunna je ukpanku ni win ni magani ni rani, nizin in ma kunna imum bes bibe ba Asere bizinu boo massa kan. Ati ukpanku me ni tikira tu kpanku anu tarsa Asere. **14** Uhana ahira ahan kadurea me timumu tivai tini tinazi tirani tinyinci ina je kanu kanu tarsa Asere sa wa rau ulawudikiya aje me nan na dumo me. **7** Imumu ivai ituba sa a nyeyike; 'Agburang age ane ani gunkuno me izi kasi udaru, imumu ivai ikure me kasi ani me, unu hibina nan unu bezi ukadure, unu vana ubi naa, imumu ivai iku taru muhenu kasi tigomo asesere atimumun ta Asere. **15** In rusa unubu, imumu ivai unazi izi kasi bi peu bi hirsza imum be sa uzinu wuza me, uzo ama cacan ba azesere. **8** Vat timumu ti vai tigino me tizin ma ugona matum ba. Inyara ingi ura ama cacan gaure manu tatasi, tigmyinci ina je asesere nan nani a ma tum! **16** Barki sa hu una ma aye mani na dizii ama gaure me. Niye nan nuwui dawa azo ma tum azo ma cacan-mabiki u tufo uwe anyimo anyo am. **17** Barki wa guna, "mi unu kem mani makem timumu gbardang, in zo in nyara ure imum ba." Barki anime utawe ba ugmyinci intiyom tini, imumu ini un, udira, urubo uciki nyen peren. **18** Kunna ugamirkum; Adi kpi azumo a balbal ahira am age sa adi hangika unu ra barki uculkuno unu ke. Barki usoki nipum nuwe tirunga tirum ti walwal barki kati ubezi mu ē mu bi hurba buwe me, in mani barki u hunka aje aweme ukem imum ira. **19** In dungara vat ande sa ma hem in we, in kuri inbezi we tanu tunee. Barki ani me, tira iriba ubarka. **20** Ira in turi ana tukum izinu vavizi me. inka uye ma kunna nigminrang num ma poki ana tukum, idi iribe anyimo akura ameme, in ribe nan me, nan mi. **21** Desa ma re nipin, idi nyame uganiya ma cukuno nan mi anyimo akura am, kasi mi sa ma re nipin ma cukuno na ka co um asesere akura ame me. **22** Barki anime desa mazin in tutoi ma kunna imum besa bibe ba Asere bi boo anu tarsa Asere.

5 Sa ma ira atari tina rē desa ma ciki aseseri u kwanko, ma iri utagarda ugebe sa uzi unu yetteke anyimo nan matara, awuna ibinani ini binani ini usunare **2** In kuri in bi be bikadura ka Asere gidiris mazin in tize ini myira ini kara, "aveni mabari mapoki utagarda ugerme nan uyiti?" **3** Ba desa ma rā asesere nani adizi nani ana dici adizi sa ma bari ma poki nan ma rusi imum i gebesa ira anyimo utarda ugino me. **4** Ma shi kan barki desa barki uye sa mada ke ma poki nan ma rusi imum besa ira anyimo me. **5** Uye anyimo ananu aginome magun me, "kati ushi ba. Ira! uzaki unu lem na Yahuza, Nitini ni Dauda mare aje. Mabari upoko utarda ugino me nan uyiti kanu sunare uginome." **6** Ma iri kuzara ku turi ati ukwanko nan mara mamum

manu manazi sa ma vengeze a nyimo ananu. imum igusa a tari tumeme. **6** Ban in kunna nire Mazi kasi desa sa ahu me. Mazin ahure anu ni myiran anyimo imum uvengeze i nazi ya sunaer nan aje usunanra, imum igino ini ibe guna, "uyanga i alkama u inde anyimo ikirfi iriri ya Asere sa a tumi we anyimo unē. **7** Ma ha ini hiri, nan nyanga usha'ir ma taru, a' anime maka kaba utarda me a tari ti desa ma ciki atari kati ucari mani nan mei mei mu inabi." **7** Vana tura rē ti desa ma ciki ukpanku me. **8** Uganiya ubi zara ma poki ibinani i nazi in kunna imum sa vana ubizara ma ziki utagarda me, ma mum uvengeze i nazi ya guna, "Aye." **8** In iri bire bi mu uvengeze ma nazi nan ananu agino me unu barki mei mamuto. Desa ma tari abini a nyame akuri are nan wanazi wa irize adizi aje avana iwono, ura utarsa ini. A nyame u oro ka kanazi ubizara. Konda avi ma inta biruma nan kusu kuzinariya gben inti runga ti nyā. anesa we inama ini jā unē. (**Hadēs g86**) **9** Ban in iri vana ubi wani biringara sa ba nyiza kadure. **9** Wa wuzi zara ma poko ibinani icibi, ina dezi ahira utunzo irē isōi, "wa bari uziki utagarda uweme ukuri una katuma udenge Asere ban in iri andes a upoki uyitime. Barki awekiwe in mayē mawe huza we barki tize ta Asere, nan imum ubezi sa wa kpi Asere anu a kondi ni ya lem anu nan wa inta. **10** Ba wa shi ini myiran ni dandang, amyiran. **10** Wa kurzō tigomo tanu katuma ka "unu ma, ya unu bari vat, unu ulau una kadure, Asere wa nunzo Asere aru, wadi kuru wa wuzi udi wuzi anu nē tize tini kubu, u burin duru?" ti gomo ti unē. **11** Sa ma ira in kunna udarsa **11** Kondavi umeme anyame tirunga tirum a kuri u ibe ika dura ka Asere gbardan wa katuma a boki we wa kinki ube uganiya cin sa aroni ani nan ukpanku nan ma mum muvevgeze nan rere nu weme nan anu henu uweme aruma nan ananu, ugbardan uwe wa buki madudbu manu anē adesa sa ahu u myinca, kasi sa ahu we. **12** kirau kanu kirau nan madubun usu narē. **12** Sa vana ubi zara me mapoko ibinani i tasi, in ira Wa nyeze amyiran ini kara wagu, "unu bari anyimo uhira me in iri uzuruko adizi udandang, mani vana ubizara sa a weki makabi ubari, Uwui ucukuno bibit kasi tiring a ti bit, upe uni ukem, urusa, nikara, uyezw nan ninanzo." **13** In kuna vat imum igebesa ivengize sa ira anyimo adizi, kasi sa utiti upom uku zarka ahana me asesere nan adizi nan dici adizian anyimo uraba udaga vat imum ba ira ayimo nan awe unu gusa, "debesa ma ciki ukpanku me nan vana ubizara, Ninonzo, ugbardan, ni teki, nan ubari uwuza utigomo uhana sarki ibinani. (**aiōn g165**) **14** Mamum mu uvengeze uginome mani ma nazi wagu, "icukuno anime" ananu wadusa rizi adizi in muhenu wazinu nonzo Asere.

6 Ma ira uganiya sa vana ubizara ma poko ibinani i inde anyimo ini sunare, ba in kunna mamun mu uvengeze ma nazi wa boo ina myiran kasi utusa aseseri, "Aye." **2** Ban in gun kuno in iri bi barka birum, desa ma rā aseseri abini ma inta utā, a nya me ni tira nu uririko unice. Ma suri anyu unu re aje barki ma ri aje. **3** Sa vana ubi zara me ma poko ibinani ikure me, in kunna imum uvengeze ikure me ya guna, "Aye." **4** Ba bire bi barki bi suri amatara vai in bini. Desa ma tari abini a nyami nikara ma zike Desa ma tari abini a nyami nikara ma zike ti cukum ti urunta unē, barki anu wa hunzi ace awe. Desa ma tari abarka me anyama uvira. **5** Sa vana ubi zara me mapoko ibinani i taru, ban in kunna imum ivengeze itaru ya guna, "Aye" in iri bi barka bi bit, desa ma tari abini ma inta

aru! i hunge duruni ahira desa ma ciki aseseri ukpanku ini riba ivana ubi zara. **17** Barki uwui udandang uwui iriba imeme ya aye. Aveni mada ke matunnop."

7 Sa awuza anime in iri ibe ikadura ka Asere ana wa nazi wa turi ati kira ti nazi ti unē, wa inta mapebu ma nazi gagang barki kati upebu u hurse unē, asesere uraba udang, nan kondi uya utiti. **2** In dusa in iri bi be bikadura ka Asere ma eze uwatu naza desa ma zin ini binani ya Asere uvengize, matiti in ni myiran ni dandang ti cukum ti urunta unē, barki anu wa hunzi ace sa ibe ikadura ka Asere wa nazi sa a nyawewe nikara nu nya unē nirere nan uraba udang. **3** "Kati i nya unē ni rere, nan uraba udang, nan matiti sede ta wuna ibinani asesere itini arere Asere aru." **4** In kunna ugbardang adesa a wuwe

ibinani wa biki anu madubu akuri akuri ukirau anu sunare. **3** Ure unu kadure ka Asere, ma inta ina kuri anazi in ana nazi, an desa wuna we niru nu turari upunza ni uzinariya, maturi aje ibinani kondi ni ya nilem nanu isarala. **5** Akuri ahira utunzino. Uturari upunza gbardang uni akirau in ana rē sa a wu we ibinani anyimo anyame barki ma witi nana biringira ba desa nilem ni Yahuza, ukirau in ana rē me anyimo wa hem in mu riba mu weme ahira utunzino nilem Ra'u baini, manu kirau in anarē anyimo upunza utarari u zinariya aje ukpanku. **4** Mu nilem Gad. **6** Madubu ukirau in mani marē cingo mu uturari upunza, nan biringara ba anilem ni ashiru, madubu ukirau in mana marē anu hem, wa hira aseseri aje Asere a tari ti bi anilem ni naffali, madubu ukirau in mana marē be bikadura me. **5** Bi be bikadura maziki niru anilem ni manasa. **7** Madubu ukirau in mani nu turari upunza ma myince uni unura ahira marē anilem ni saminu, madubu ukirau in mani utunzino me. Maduku vivirko nini adizi uhana marē anilem in Lawi, madubu ukirau in mani unē, utusa itoni, nan ugumo, nan umemelke in marē ani lem ni Isa aka. **8** Madubu ukirau in ma sā, nan uzuruku adizi. **6** Ibe ikadura usunare mani marē anilem ni Zabaluna, madubu ukirau adesa wa zin in nahure anu sunare wa barka in mani marē anilem Isifu, madubu ukirau in ani uhurse. **7** Bi bebu tuba ma hore ni hure mani marē anilem Bilyaminu auwe ibinani. **9** nu meme, a iri a tanatani nan ura a ketilke ini Sa aka abaga amadubu, akuri a iri nigora ni mayē. Avengi adizi u hana anyimo unē u oro u dandang sa ada abasa ba a kondi ni ya lem, inde anyimo u oro kataru unē uri ura, u indi anu in ti lem tuwe wa turi ana je ukpanku nan anymo kataru u mataru uri ura, vat nan ki kpe aje avana ubi zara wa inta tirunga ti rum nan tizu vat ti ri ura. **8** Bi be bikure ma hure ni mava mama dabino atari tiweme. **10** Wazi uni hure nu meme, ire imum idandan gusi nipo tisa in ni kara, "ubura wa cukuno Asere aru sa nure ura a vingi anyimo uraba udang. U oro ma ciki ukpanku, nan vana ubi zara!" **11** Vat u inde anyimo uraba udang u cukuno mayē. ibe ika dura ka Asere keti ukpanko me wa kuri **9** U inde anyimo utaru uma mum mu vengize wa keti ananu nan ma mum mu vengeze ma sa wa rā anyimo amei wa wiji, u inde anyimo nazi magino me, wa toti in tipuru adizi nan ka taru umazirigi ma mei a huzi we. **10** Bibe muhenu muweme aje ukpanku me, wa nonzo bi kadura ka Asere butaru ma hure ni hure asere. **12** Wa zin unu gusa, "i cukuno anime nu meme, bi wirang ba aseseri bidandang bi ninonzo uruso, ankoi, tinanu, ubari nan ni kara rizi usuro aseseri, ba zi ina rē kashi utoci, u ni cukuno ahira Asere sarki ibinani ca icukuno anime." **(aiōn g165)** **13** Unu inde anyimo ananu ka taru umazirigi ma mei a huzi we. **11** Niza ni bi wirang me gbardang. me ma wuzi u iko, "aka veni wa ziginome, sa U oro u inde anyimo utaru u mei wa cukuno wa sosi ti runga ti rum, wa suro abani?" **14** Ba gbardang, anu gbardang wa wiji barki mei ma in gumme, "una aje am!" "urusa" sa magun in wu gbanbang. **12** Bibe bu nazi ba hure ni hure mi, anu aginome wewani wa suro ani rere ni numeme, bi Ku taru anyimo uwui ba rizi, ane dandang. Wa kpico ti runga wa kurzo tini ti rum ani bi taru anyimo upew, nan bi taru anyimo anyimo maye ma vana ubi zara. **15** Barki imumu iwiran. Ane ani bi taru ba gamirkha mare; Bi taru igino ini, wa ra aje ukpanku wa Asere, wa zime bi wui nan bi taru bi niyē bazin in masā ba. **13** in nonzo uwui nan niye anyimo udenge Asere. Sa ma gunkuno in iri bizi bizinu gala atti aseseri Desa ma ciki asesere ukpanku madi cukuno unu tissa in ni myran ni dang, "shi wonno, shi udak asesere awe. **16** Wada kuri wa kunna ikomo wonno shi wonno, anu ciki anyimo unē barki ba, nani nuwe nime, uwui uda dara weba, nan ugbejere u kassu a hure i be i taru iginom sa upunsi unu inde uwe. **17** Barki vana ubi zara sa wadi hure."

8 Uganiya sa vana ubi zara mapoki ibinani i sunare, ba awu tiki aseseri uhana umaminti akuri ataru. **2** Indi ku iri ibe ikadura ka Asere we usunare adesa wa turi aje vAsere, a nrawe ahure

9 Anime bibe bika dura ka Asere bu cubi bi hure nume in iri iwiran azesere sayarizo u aye unee, a nya iwiran iginome imum upoko ana tukum anu wanu zatu binani. **(Abysos g12)** **2** Ma poko unu anatubum uzatu binani, mucungo mu suri ana tukum kasi mucungo usuro uwa udang ura, uwui nan nu pebu ugamirkha mareu,

barki mucungome samu su so a anatukum nyotuve nan amarumo mawe, marumoma we uwame. (Abyssos g12) 3 Anyimo amu cungome me kasi ne ani wawuza anu ijas. 20 Ukassu ana akem mure murum ma sru u aye unee, anyawebu sa daki ahumawe ba, daki wawito muruba ubari kasi nu anyimo unee. 4 Abukuwe kati wa ceki timum umme sawa wuza intari tiweba, wawuzi tikwe nan koya sasa nu umamamu daki wakini unionzo a gbargene nan makiri ma diu nyani matiti ire imum, senken desa mizinariya, nan ni tagulla nan napo, nan matiti, wa zomomen nu tambari Ugomo Asere itimi nan timumum me sa wa de hira me, nani iwe ba. 5 Daki anyawebu uguna wa huzi anu ukunna, nani tunuba. 21 Daki wa wito ace usuro agenomaba, senke wa nyawebu ijas uhana ati uhuzannu ba sihiri nan nu fasikanci nani nan piuti nu ciibi, upazazame udi cukuno kasi u tee biwuza wuza buwe bini kari.

ubinu senki ba tee unu. 6 Atiye tiginome anabu wadi nyari iwono a anime waddida kemme iniba, wadi kunna ulindaru iwono, anime iwono idu sumuwe. 7 Makenen kasi ibarka sa a inko barkini kono, azesere ace awe ire imum irani kasi atira uriro sa azi gusi izinariya, mahenu muwe kasi manabu. 8 Tice tu we kasi tane tini tizi, ahini awe kasi ahini udaru. 9 Sulkunan mawe kasi a zumo, udarsa u magaure mawe kasi udarsa ibarka sa i haza anikono gbardang nan ni barka me sa abarka barki uhana ani kono. 10 Wazin in mz rimo in nu kinki kasi inu: A ma rumo mawe wazin nu bari sa udi nya anu ijas uhana ati piu ciibi. 11 Wazin ire mum kasi ugomo ace awe, bibe bikaduraka Asere bini wa nigono me bizatu mara, naza nume inti Ibraniyanci Abadon nan ti Kelenanci Afoliyon. (Abyssos g12) 12 Adodu uzitto uttuba a akka, ira! usuro aginome are arani u ira aje avu kare u eze sa ueze. 13 Bibe bikadura ka Asere bu tassi mahure ni hure nume, bankunna ni myiran na hure ahira u tonzi no ama zinariya sa ara a je Ugomo Asere. 14 Nimyiran nigun bibe bikadura ka Asere bu tassi sa bi inta ni hureme, "Sopo ibe ikadura ka Asere ka gino me inaazi sa atirza uraba udang yufiretis. 15 Ibe inaazi ikadura ka Asere sa abarka barki uganiya uginome nan nu wui uginome, nan nu piu uginome, nan ni we niginome, acekkuwe wa hu unu inde anyimo anawa taru anabu. 16 U gbardang ana ni kara nini kono sawa ra ibarka a ino kikirau kana ino are makunna ubgardang u we. 17 In iri ibarkame anyimo atiro nan nan nanu kaffizanwe: Masulkuna mawe me mavu kasi ura, ubit udiu kasi mava, nan mei mama kukura, ace ibarkame azi kasi ace ame daru, usuro uti nyotuve kasi ura, nan mucungo nan nu ra urum sawa suri. 18 A hu unu inde anyimo ana wataru anabu ati koni ti gino me ti taru: ura, mucungo nan nura urum sa wa suo ati nyotuve. 19 Barki ubari ibarka iginome ura

nyotuve nan amarumo mawe, marumoma we me kasi ne ani wawuza anu ijas. 20 Ukassu ana bu sa daki ahumawe ba, daki wawito muruba ubari kasi nu anyimo unee. 4 Abukuwe kati wa ceki timum umme sawa wuza intari tiweba, wawuzi tikwe nan koya sasa nu umamamu daki wakini unionzo a gbargene nan makiri ma diu nyani matiti ire imum, senken desa mizinariya, nan ni tagulla nan napo, nan matiti, wa zomomen nu tambari Ugomo Asere itimi nan timumum me sa wa de hira me, nani iwe ba. 5 Daki anyawebu uguna wa huzi anu ukunna, nani tunuba. 21 Daki wa wito ace usuro agenomaba, senke wa nyawebu ijas uhana ati uhuzannu ba sihiri nan nu fasikanci nani nan piuti nu ciibi, upazazame udi cukuno kasi u tee biwuza wuza buwe bini kari.

10 A anime ma iri bire bibe bidang bikadura ka Asere ba ezi usuro azesere mara a nyimo atiwiri, ugajimari wara azesere anice numeme, muhenu me ka si uwui tibuna tumeme kasi atii ura. 2 Ma inta utakarda u cin atari tumeme, sa apoko, mawu ubuna umeme unare azesere uraba udang, ubuna umeme unan gure adizi. 3 Ma wu hunu udandang kasi udaru sa u zin nukara, uganiya samawu hunu, utussa kanu sunare wabuki tize wagbari ka. 4 Sa utussa kanu sunare wabuki tize, inzi mamu innuguna innyitiki, bau dusa in kuna nire nimyiran usuro azesere agi, "Inta imum ini hunzu iginome sa utussa kanu sunare wabuki, kati unyitiki inia". 5 Ba bibe bikadura ka Asere sa ma ira ma turi azesee nan na dizi, mayeze tari tina re azesere. 6 Bama toniko indesa mavengize u zatu marsadesa ma bara azesere nan ni mumbe sa ira anyimo me nan nu nee nan vat imum sa ira anyimome, uraba udang nan vat imumbe sa ira a nyimo uni, ba bibe bikadura ka Asere bigu, "Ukasu de uziba. (aiōn g165) 7 Abinime bibe bikadura ka Asere bisunare bazi mamu in nu hure uni hurenu me, uganiya uginome umum sa izininhunzi yz Asere idi myinca, rep nan nu buka me sama buki arere ame a kurzuzu utize". 8 Nimyiran me sama kunna usuro azere nikuri nibuki tize nan mi: "Dusa, u ka zika utakarda sa apoko atari tibibe bikadure ka Asere sa bituru azesere uraba udang nan nazi". 9 Indusa ahira abibe bikadura ka Asere in gun me nyam kutakarda ku cin, magun mi, "Zika katakarda me uri, udi wu apuru a wu gbargbang, anyo a we me udiwu mamas gusi matu". 10 Ma zika utakarda ucin atari tibi be bikadura ka Asere mare. naruntu kang anyo am kasi matu, sa mare, a puru am a cukuno gban gbang. 11 U ye magun mi "ya cukuno gbas udi buki tize sa tidi cukuno anime ahira anu gbardang, nan nabu, nan nalem, nan gomo".

11 A nyan ubina in wuzi katumani kasi ubina
uba sa. agunmi “hira ubati udenge Asere
nan na hira utonzino udenge Asere, nan de
sa wa wuza ni nonzo anyimo an uni. **2** Anime
kati ibati matara mudenge Asere me ba, barki a
tize akum nawe akara re in na nawa nazi sa wa
wa warizi muhenumu we a dizi, wa wuzi: Asere ni
nya anu zatru rusa utize ta Asere. wadi patali
nippin nilau tipeu a kura nazi in tini tire. **3** In
di nya ana kadura kam ana ware ubari wabuki
tize tigebe satidi cukuno arino kirau kana kirau
inkani kare in na kuru tas ma soki turunga
tima pori. **4** Anu inpo amwru agino me wewani
matiti muzaitun mare nan mapitila mare sawa
turi aje ugomo unee. **5** Inki uye mawuna iruba
unoki uwe, ura ususo anyo tuwe uri aroni ishina
iwe. vat unu nyara unoki uwe, ya cukuno gbas
ahume una uginome. **6** A nu impo amaru aginon
me wazin nu bari wakorso azesere barki kati
arubi ure uganiya sa wazin tize tigebe sa tidi
cukuno anime. wazin nu bari waga miri ka mei
ma cukuno maye, wakuri wavavi unee inti koni
sasas vat uganiga sa wa ira iriba iwe. **7** Uganiya
sawa mare unya uinpo amaru awe, inama inija
sa ususo ani wa nun zatru ubinani madi wuzi
nikono nan we madi riwe mahu we. (**Abyssos**
g12) **8** Mu kizi muwe me mudi tozi azesere una
uni pin ni dang ni gino me (ige be sa ubu ka
u ini une uni atisa usaduma nan nu ma sar)
a hira sa agankirka ugomo uweme. **9** U hana
utiye ti taru in nu kasu aye anyimo nu vat, nan
naalem, nan na nabu wadi hiri mukizi muwe. wa
di game uhem a sokuwe anyimo amu cau. **10**
Ana ticukum tunee wadi wuzi apuru arum in ni
gap ace awe. wadi nyan gizi ace-ce ti mumum
barki anu kurzu zo utize tigino me ware sawa
azabtar in nanu ticukum unee. **11** Anime uhana
utiye ti taru in nu kasu, Ibai uvengize usuro
ahira Asere idiri be anyimo awe a anime wadi
tonno ati buna tuwe. ande sa wadi iriwe wadi
kunna biyau kang. **12** A anime wadi kunma ni
myiran ni tissa azesere ni gusan we, “nyeneni
abanna!” a anime wadinduse azesere anyimo
ama gajimani ani shina iwe me umuhira me. **13**
U gino uganiya me adizi adi zuruno, u pensar
uinde anyimo ukirau anu madube mamu sunare
wadi wiji usuro zuru no adizi me, ande be sa
wagame biyau bidi mekkuwe wa nya ni nonzo
uhana ugomo Asere azesere. **14** Tikoni tikure ta
aka. gunkuno! tikoni tu taru ti eze dibe dibe.
15 A anime bibe bika dura ka Asere bi sunare
bidi hure nihure nume, a myiran a so kang
abuki tize anyimo azesere agi “tigomo tu nee ta
cukuno ti Yeso umeme. madi wuzi ti gomo tu
za tu marsa vat. (**aiōn g165**) **16** A anime anu buka
tize akum nawe akara re in na nawa nazi sa wa
wa warizi muhenumu we a dizi, wa wuzi: Asere ni
nya anu zatru rusa utize ta Asere. wadi patali
nonzo. **17** Wagu “Tawuza we ankoi, acoo Asere,
una ni nonzo desa mazi aname nan desa ma zi
dati barki sawa zika ubari uwe watuba ti gomo.
18 Muruba mu curzinome anabu amma hasslar
uwe wa aye. uganiya wa aye sa adi weki anu
wejo tize tini kubu, sa udi nya ukalum uwe a
hira arere ana kaduma ka we, nan nanu nya
uhem, nan desawa kun na biyan bini zanuwe,
ucin nannu dang. uganiya wa wuna sa udi huan
desa wa zin nu huma unee”. **19** A anime apoki
udenge uni nonzo na Asere sa ura azesere, iri.

12 A iri ure u inko uri udan-dang azesere:
uru ne ma inpi nice innu wui, a nime uye
inna dizi ati buna tume; utirza iwiran ukirau
inkani kare ani ce nume. **2** Mazin na puru,
mazin naso barki upza za ukoni apuru uyoo
- anyimo uzito uyoo. **3** A iri ure uria anyimo
azesere: ira! brie biwa bivu bidan dang innace
anu sunare inna hore ukirau, ati kambu tinu
sunare ace awe. **4** U rumo ume wa visa u inde
akat uru iwiran azesere wa kponko weni adizi.
Dirangon uginome matonno aje une me sa ma
aye mamu uyo, barki uganiya sa ma yo ama
motome vaname. **5** Ba ma yo vana, uruma, sa
madi wuzi ti gomo tanu in nu bina wa zumo.
Acan zi ka vaname ame uhana ahira ati gomo
ta Asere. **6** U ne me ma sumi uhana anija ahira
sa Asere abarka meni barki arussi u tarsan
me atiye udubu u inde inna ino ki rau kare
inna ino utassi. **7** U ganiya me ni kono ni
hiri azesere. Bibe bikadura ka Asere. Mika ilu
nan nibe ikaduru ka Asere kame wawuzi nibe
iburu ime can gi wa wuzi ni konome. **8** Aimne
akem diragon mazome in ni karame sa madi ri
konome ba. Barki ani me, me nan nibe iburu
ime daki wa kuri wakem ahira azesere ba. **9** Ba
avingi diragon udandang ugino me nan nibe
iburu ime adizi, biwa bi kuzu biginome sa atisa
bini unuburu nani shitan desa marangiza anu
nee **10** Ban kunna nire nimyiran usuro azesere:
“Aname ubura wa aye, nikara, nan tigomo ta
Asere aru, nan nu bari u yeso ume. iye avingi
unu kuza anu aru adizi mesa ma kuzawe aje
Asere niye nan nu wui. **11** Wari masa weke
in ure aje in me amaye ma vanu bi zara nan

nukuri ubezi utizetuwe, iye dakki wahem in iai, u bitam sa a weki. **9** Unu uge sa mazin ti muruba! muwome ba, u hana iwono. **10** Barki ttoi na ma kunna. **10** Inka adi ziki uye uhana ani anime, wuna apuru, shi azesere nan vat ana rere, anyimo ani rere madi dusa. Inka adi hu ticukum anyimo awe. huwanu ahuwano unee uye innu kasagali, unnu kasagali uni adi hu. In nan nu raba u dang barki unuburu matino a tisa shi barki iwu iriba ishew nan anu sa wazi hira ashi ma myinci in ni ruba, barki marusa lau. **11** Ma kuri in iri bire bi nama biburu unnu uganiya umeme wa de cin. **12** Sa biwa ba ira suo anyimo unee me. Bi zi inna hure are gu a avingi bini adizi, bama rizi une ugino me sama bitam, bi boo gu bi nama bi dandag. **12** Ba wuzi uruma. **13** Anya une ugino me magaure mani katuma inni kara ni bi nama ba iro bi dandang mare mabi garangi barki masumi uhana ahira bi tuba aje abini, ba kuri bi wu anu wa nonzo bi me sa abarka meni anija, a hira aginome ani adi tuba me, bi gesa unuru me wa huma. **13** Ba wuzi intame uhana uganiya cin, maganiya, nan nu timumum ti biyau. Ba hunguko urah asesere u kasu uganiya uganiya sa bi wa ba zoni. **15** Biwa rizi unee aje anu. **14** Bi bez i be zisa bi wuzi, ba bisuso mei anyo abini ka si uraba, bituburko rangi anu sa wa ciki unee me. Ba gu in we wa mani sa madi ka haraka u e me. **16** Anime barka ire imum ciki u nonzo ubi nama bi buri adizi abenki une me, adizi a poki anyo ame atu me sa ba innu nuru senke ma daza chai. **15** A urabame nan bi wa saba tuburko usuro anyo nya bini nikara nu nya ivai ubi nama bi buri me abini. **17** Biwa bikunna iriba in nu neme, bama barki bi boo tize bi wu anu sa nyari u nonzo dusa maka wuza nikono nan bisana bune me, ubini a hu we. **16** Bi kuri bi wu anu inni kara, ande sa wa tarsa ubuka Asere wa inta ubezi a sa a kunna in we nan na dandang, anu ikirfi Yeso.

13 Ba biwame bi tono ikiki, aje uraba udang.

Mi be ma iri binama bi buri unnu suo anyimo uraba udang ba zi inna hure ukirau nan na ce usunare. Asesere ahira me ina ukirau ya cikin, aseser ako niya nice niza ni zenzen na rani. **2** Binama bi buri sa ma iri ba zi kasi bikpe. Tibuna me kasi ti buna ti binama ba iro, ayome gu anyo udaru. Bi nama ba iro bi dandang ba nya me in kara nimeme, nan tigomo timeme ma canti anabu. **3** Kasi nice ni bire bi nama bi buru me sa a hu, senke unuru me wa huma. Anu manyaga me vat wa kunna biyau unnu tarsa ubibama bi buri me. **4** Wa kuri wa nonzo bi nama ba iro bi dandang me barki ma nya bi nama bi buri me nikara, waa nonzo bini cangi innu gusa, "aveni mazi gu bi nama ba iro me, aveni mada ke ma wuzi tikara nan hu?" nan aveni madi wuzi ti kara nan bi nama bi buri me?" **5** A nya binama biburu me a nyu barki ma bu utize tizenzen. A nya bini nikara tipe akuri anazi nan tire. **6** Bi nama biburu me ba poki anyo unice zogizo Asere uchara niza ni me ahira sa ma cikin, nan nanu sa wa ciki anyimo Asere. **7** A nya binama bi dandang nikara barki bi wuzi nikono nan na bi, biri we inni kono. Akuri a nya bini ni kara asesere a ko niya nilem, anabu nan ti hira. **8** Vat anu sa wa ciki unee me wadi nonzo bini unu ge sa da a nyettike niza nimeme dati ubara unee me, anyimo utakarda

nya bini nikara nu nya ivai ubi nama bi buri me abini. **17** Biwa bikunna iriba in nu neme, bama barki bi boo tize bi wu anu sa nyari u nonzo dusa maka wuza nikono nan bisana bune me, ubini a hu we. **16** Bi kuri bi wu anu inni kara, sa a kunna in we nan na dandang, anu ikirfi nan nu udira, afang nan arere, wa kabibihori u binama bi buri a tari tinare nani abitini. **17** Daki uye mabari makpi nani ma zizi senke wa zi in tikama tibi nama bi buru me, ubassa uniza me nini. **18** Utisa uni barki ugamaratutize. Vat unu ge sa ma hira anyimo na ma basa ulamba ubi noma bi buri me. Ukamba wa nanu uni, unee ini 666.

14 Mā yeze mu henu ini iri bitam bi turi anipana ni sihiyona. Ni gome nan we anu

144,000 tiza tiwe me nan ta co awe me itini me. **2** Ma kunna nigwirang asesere gu u rumzo ugmei ma dangdang nan utusa u dandang. Ugumurko sa ma kunna wazi gu anu utira magangang. **3** Wa wuzi ire iso ahira atigomo upuru ana aje nan inama ini jaa. Akem unu ugesa madi ziki ire me ba senke anu 144,000 sa a kpi we unee me. **4** We wani sa nyari we uchara apum aweme inna na neh, wa inki apum aweme lau. We wani anu tarsa ubitam vat ahira sa ta hana. akpi we anyimo anu tuba barki Asere barki bitam me. **5** akem we im macico ba anyimo anyo aweme ba, akem we ina buri ba, we zi lau. **6** Ma iri bire bibe bi kadura ka Asere unu sum azesere, sa ma canti kadura kariri sa madi bezi anu sa wa ciki anyimo uney, ko tiya tilem, ti hira, nan na nabu. (alōnios g166) **7** Ma yeze nigmyinrang kang, "kunna ni biyau ba Asere i nonzo me. Uganiya uweki tize me wa biki nonzo ni me unu ge sa ma bari asesere adizi niwin nan mei ma gwandan.

8 Bire bi be bi kuri bagu, "ubabila wa rizo sa ma wāa zi innire i Musa, urere wa Asere, ire i bitam, wu vat ti hira wa si ubere usensen. **9** Bire bibe "tihara tire ti dandan tini, ugomo Asere sa uteki bi kadura bi taru ba tarsi we innu gusa," inka ko avi, tinaa ti we ti kandurere tini, ugomo wa uye ma nonzo bi nama bi buri bigeme ba na ire nabu. **4** Aveni mada ke ma kunna biyau biwe imum ma'amu in bini, i kabibihori abitini nani me ba, una kura, a nonzo niza niwe me? ho tari. **10** Madi kuri ma sii ubere icara iriba ya mani cas uzi lau. Anabu vat wadi nonzo eh wa Asere, ubere sa a wun anyimo ahira u kunna nonzo we barki a pako tanu ti zatu madini tiwe riba imeme. Anu ge sa ma sa urah udi ponsi me nan ti ene turah aje ibe ika dura iriri ya Asere wa Asere asesere. **6** Anyimo ahira sa ateki unnu nan bitam me. **11** Muchungo anyimo ahira urah ma nyene, wa zoo me innu venke ba niye nan uwui, anu nonzo u bi nama bi biru me nan nantu nuge ma kabibihori uniza nimeme. (aiōn g165) **12** Kunna ni utisa wa nu iriba ishew wanu sa wa zi lau, anu sa wa kabsa tize sere nan nu inko iruba anyimo Yeso. **13** Mā kuuna nigmyirang aseser nyettike, "anu ani nonzo wani sa wa wii anyimo ugomo Asere." I bibie ba guna barki wa di venke katuma kawe katuma kawe me kadi tarsi we." **14** Ma iri uhurtu upau unno wa eh. Asesere uhurtu me wa gu vana unubu mani ma canti ma canti ni ere niriri anice nimeme nan nu lanjiye utire a tarē timeme. **15** Bire bi be bi kadura ba sura ba suri anyimo udenge Asere mā titi unu sa ma ciki uhurtu me in nigmyirang ni dandang, "kaba lanjiye uweme utubi okorko utimumum. Uganiya ukorko wa biki barki utarika uney wa hina. **16** Unu gesa ma unēy me, monno ma humurko vat. **17** Bire bibe bikadura ba suri anyimo udenge Asere anyimo asesere. Ma cangi mā canti ulanjiye utire. **18** Bire ba suri anyimo ubagadi upunsa timumum, sa mā teki nikara ni urame. Mā titi inni gmyinrang ni dandang u ge sa ma canti ulanjiye atire me, "zaka ulanjiye utire me u ori imum ishimzo utiti anyimo uney me, imum ishimzo me ya hina." **19** Bibi bi kadura ba vivirkō ulanjiye anyimo uney ma ori imum ishimzo me. Ma veten anyimo iharu ipojo iriba Asere me. **20** Iharu ipuji ya pura a kamarka nipin me, maye ma sumi ma biki apuru a barka gu 1.600 anabu.

16 Me mani mā kunna nigmyirang ni dangdang anyimo akura Asere unu boo ibei ikadura sunare, hana nii ika wuna mei matum i haru sunare ipojo iriba ya Asere. **2** Bibeu bi kadura bi tuba ba Asere ba suri bi kpanko imum ihiyu imeme nyen me amuri; azzenen u kunna kang aribe anu abi nama bi buri sa wa wuzi bibi ni nonzo u mā hurtu mē. **3** Bibeu bi kadura bi kure ba kwanko gmei anyimo uraba udang. Ya gamirka maye gu maye mu ikizi vat ko iya imum anyimo uraba udang wii. **4** Bibeu bi kadura bi taru ba kpanko mei anyimo atigaba nan tizabu, ta gamirka maye. **5** Ma kunna bibeu bi kadura ka mgei ba gu, "uzi lau, sa uzi waa zi, unu ulau, barki wa weki tize me. **6** Barki wa kpanko maye ma nu bi me nan kadura ka Asere, wa nya we maye wa sii, ya wuna we meme rum. **7** Maa kunna ubagadi wa kabirka anime ani ugomo Asere udang. Vat tize tire me ti kundere kani. **8** Bibeu bi kadura bi nazi ba kpanko mgei me uwui, a nya uni ni kara bi upunsi anabu unu rah. **9** Apunsi we innu tunzi ahira wonno wa cari niza na Asere sa mazin ni kara azesere tikoni, wa nyari u cheki imum izenzeng nani ya nonzo me. **10** Bibeu bi cibi ba kpanko mgwei ahira tigomo ti bi nama bi buri, hira me a wu mareu. Wa rumzi tilem tiweme barki ukunna utipum. **11** Wa cari Asere asesere barki upazaza apum nan timuri, wa nyari we wa ceki timumum ti zenzeng sa wa wuzi. **12** Bibeu bi kadura bi tasi ba kpako mgei anyimo ani gaba

15 Ma kuri in iri ure hurzt asesere, u dandang in nimum ibiyau. Ibei ini sunure nan ti koni usunare, tu masirka me, uchorno iriba ya Asere idi mgyin cika. **2** Ma iri imum sa ya suri gu niwin ni gilass sa a muti innu rah, anu sa wa turi upuru uniwin wa zi wa reh nikara ni binama bi buri me, nan na nu sa canti niza nimeme waa canti mujilta sa Asere a nya we. **3**

ni dandang, euphrates, mgei ma meme ma wah barki a barkia agomo una sa wadi suri anaza. **13** nyimo aniza ni Yeso, sa ma iri me, innu kunna biyau kang. **7** Ine ini bibeume bagunmi, "Barki Ma iri ibeu izenzen itaru gu ma kumang unu susu anyo a bi nama bi zenzen nan bi nama bi buri, nan ana kadura ka moco. **14** Wa zi ibeu ya gbergene wani innu wuza imum ibiyau. Wa haki uhana ahira agomo uney me vat barki wa ori we ahira a inde a rono unu kono ni dandag nu gomo Asere. **15** Irani! in eze gu ukari, unu ugongon mani sa ma zi innu beh um, canti tirunga timeme kati ma hakai bi hurba anu wa iri imum idira imue. **16** Wa mutti ire ahira inde ahira sa atisa ani u armagidon a nilem Ibraniyawa. **17** Bibeu ku sunare ba kpango mgei ma meme upebu. Nigwiran ni dandang na suri anyimo udenge Asere nan ahira ti gomo, innu gusa, "ya mara!" **18** Ahira a ma zino, ugumuro upusa nan u wata adizi a dandang u wata adizi ubabila udandang, monno ma nya nipin me mgei matum anyimo ukwano gben nan nu bere u cara iruba me. **20** Ko ma ya ma nyanga ate uni ivin ma hurno me tipana me a iri tini ba. **21** Atantani a dandang, sa a biki ugital me gu uta lenti wa rizi usuru asesere, azesere anabu, wa zogi Asere inna atantani barki atantani me azi inni kara.

ni dandang, euphrates, mgei ma meme ma wah barki a barkia agomo una sa wadi suri anaza. **13** nyimo aniza ni Yeso, sa ma iri me, innu kunna biyau kang. **7** Ine ini bibeume bagunmi, "Barki Ma iri ibeu izenzen itaru gu ma kumang unu susu anyo a bi nama bi zenzen nan bi nama bi buri, nan ana kadura ka moco. **14** Wa zi ibeu ya gbergene wani innu wuza imum ibiyau. Wa haki uhana ahira agomo uney me vat barki wa ori we ahira a inde a rono unu kono ni dandag nu gomo Asere. **15** Irani! in eze gu ukari, unu ugongon mani sa ma zi innu beh um, canti tirunga timeme kati ma hakai bi hurba anu wa iri imum idira imue. **16** Wa mutti ire ahira inde ahira sa atisa ani u armagidon a nilem Ibraniyawa. **17** Bibeu ku sunare ba kpango mgei ma meme upebu. Nigwiran ni dandang na suri anyimo udenge Asere nan ahira ti gomo, innu gusa, "ya mara!" **18** Ahira a ma zino, ugumuro upusa nan u wata adizi a dandang u wata adizi ubabila udandang, monno ma nya nipin me mgei matum anyimo ukwano gben nan nu bere u cara iruba me. **20** Ko ma ya ma nyanga ate uni ivin ma hurno me tipana me a iri tini ba. **21** Atantani a dandang, sa a biki ugital me gu uta lenti wa rizi usuru asesere, azesere anabu, wa zogi Asere inna atantani barki atantani me azi inni kara.

17 Sama tunno anyimo ibeu inu sanare andesa wa inta muso moru sunare mo ē magun "Aye inbezewu uweki utize udandang tuka dura uginome sama ciki azesere ma ē gbardang. **2** Ahira me ani agomo unee wa wuzi timumu ti madini nan ma nyimo utarsa umeme umadini mani wa wuna ti cukum tu nee wa humzā" **3** Ine ini bibeu bi kadura ka Asere bizikum anyimo abibeu bidusani ani ja, manno ma iri vannu eh ma ciki azesere abi nama ba'iro bivo mazin tize timadini. bina ma ba'iro me bazin tiye tinu sunare nan na hure anu kirau. **4** Uneme ma soki uzo wapo awalwalnan napo ina ma yaironan na azuma awal-wal. ma inta. iso yapo iwalwal atari tumeme nan timumu tizenzen gbardang nan tige sa anyara me tiniba nan madini mutarsa aneh. **5** Abi timime anitiki nire niza anyimo ani hunzi "Ubabila nanu, a'ino amakaruwa nan nimum izenzen unēe. **6** Ma ira vana u ehme anyimo amaye ma desa wa nyara kadure nan maye mandesa a huza we a

nyimo aniza ni Yeso, sa ma iri me, innu kunna biyau? inde bukiwe nigburang nu neh ugenome sa ma zen tiye usunare nan na hare anu kiraume. **8** Biname be iro sawa hiri datti, aname biraniba, aname birani upuru aniwa nige sa nizome nubinani ba. Madi kunna iwano. Yan desa wa rani uneē, an desa a nyetike tiza tuwe me anyimo utakarda uvengize ba dati innu tuba unē-wade kunna biyau barki, uzetu ira ubi nama ba iro sawa rani datti ineni aname birani aname ba, aname ba aye ma mu aye. (**Abyssos g12**) **9** Imum iginome i nyara urusa, tiye sunare, tihira ti kon koron tinu sunare tini vanu eh me ma chikin. **10** We agomo anu sunare anyimo udenge Asere nan ahira ti gomo, innu wani, agomo ucibi warezi, unu inde marani gusa, "ya mara!" **11** Iname ya iro sa ya tichukum tu ganiya uhem. **12** Ahure anu sunare, madi dusa ma ka huza we. **13** Iriba iwe sunare, madi dusa ma ka huza we. **14** Ahure anu sunare, madi dusa ma ka huza we. **15** Bibeu me ba gunme, "Me sawa ira, ahira me sa ukarwa me sama cikin me, anabu wani, nanni gura nigbardang, nan na nabu ati tem sasas. **16** Ahure aginome sawa ira we nan ni nama yairome wadi nyari me ukaruwame, wadi samirka me wa ceki me nyenperen, wadi lenbika inama imeme, wadi punsime vat innura. **17** Ugomo Asere ma wuu amu ruba muweme wa wuzi ivai usuro uhem umeme, waweki urusa umeme wa wuzi uti gomo anicce nibi nama ba iro uhana uganiyame sa Ugomo Asere madi buki tize. **18** Uneme sa wa ira memani nipin nidandang me sama zin tigomo acce agomo unēe.

18 Sa timumu ti gino me ta aka, madusa ma iri bibe bi kadura ka Asere bazi inu tuzo ahira Asere, ma zi injkara nidan, a unee wadusauwuza uni nonzo ni meme. **2** Matiti ini gmirang ni gwardang inu guna, " Ubabila wa rizo unu dang ma rizo! wa cukuno a hira a ti cukum ta gbergene nan a hira a ticukum ti

ti mumum ti bee iburu nan ti hira ti cukum zumo a wal wal, apo ani nonzo uree uhira! 17 A u ti mum ti madini a nyimo. 3 Ine ini anu nyimo uganiya u inde vat utamani ugino wa tame utize ta Asere wa sii gmei mu wongu corno me, timumum tu hungo ujirgi ugmei me agomo Une wa dusa utarsa a hana a eh wan nannu me sa wa raani a nyimo, anu hungo nan andesa wazi imumitari tunee wa cukuno wakem na nu sa wa kinsi ti mum ti cukum mqng a hira nikara nukunna urunta uwē". 4 Idusa ikunna agmei me ta dusa ti tonno a ma piit. 18 Waasi nigmirang a hira Asere ini guna" Suro ni a uganiya sa wa iri nucungo mu runa umeme, nyimo anu ani, barki kati kati wa wuzi timumum wadusa wa gu, niya nipin nini na wuna rep nan timadini kasi tuweme. Barki kati imum iburi nipin ni gino me. 19 Wa dusa wa inti ususuru imeme ihuzi shi". 5 Madini ma meme ma orno wa titti a ce a we me, wa dusa wa tun guno aso ma wuzi ma biki azeser, ugomo Asere maribe innikara, nanmu hunu atipuru ti bit, "hu wono itimumum ti zenzeng tumerne. 6 Wuza ni me a hu wono nipin nidangdang sa anu zirgi ugmei kasi uwuza umesa ma wuzi we ni, kurzi meni sa wa hu ukem a hira utamani ume me, a nyimo kasi kani kare ini mum besa ma wuzi anyimo uganiya u inde a hu uni vat. 20 Anu urusa Asere nyara me sa ma wotirko, nan ni'e wazi wa ree. wa zinni ti buru tirem si adibi sa ya eh ace a shi 7 kasi me sa ma wuzi ninonzo nini ce nurne ma me, anu kurzizo ukadura nan ana kadura barki wuzi anice nimeme ti mumum turonta yomkoni Asere a garza si imum sa a wuzi si" 21 Ure unu me ma kunna pazaza nan na puru abitanime, ubgbokum ukadura kasere ma ziki nipo na zii barki ma gu iriba ime me, maciki uneet wa kaniya unonzo, ma vige a nyimo aniwim me ma gomo, me be unu dara uroma mani ba, idaki gu," u watu una Ubabila anu pin ni dangdang, iwuzi ne unu ba. 8 Barki anime ani uwuye uidin adi vingi me ini kara adi zii adaki a ira me ba 22 nirere numeme nidi kuri ani ce nimeme, iwuni . A nyara anu tira iroma anu u hurse ishruwa ticukum tini unu nan ikomo, ura udi punzi me anu hurse algaitaa ada kuria kunna a nyimo a vat, meh mani madi nya me nirer. 9 Agomo me ba, uye mara ni ba nani ure uzina nanni tire uneet wa tarsi anee wa duss wa corno me, ni timum a nyimo, a daki a kunna ti nanzo a hira goh me nan me wadi wuzi ti hunu barki ure me ba. 23 Ma saa mu fitila ada a ira mani ba a una uroni ume. 10 Wadi tonno piit barki wa nyimo a me ba, a gmirang una anya a so nanni kunna biyau, barki uzito umeme wa zi innu uneet uso a nyimo ba barki anu kem we wani a gusa "huu wuno a huwuno nipin nidang dang hana ati gomo uneet, a hira u wuza u tirunga ti Ubabila, nipin nini kara! barki a nyimo uganiya ma kiri ti we me wa ranga anabu. 24 "A nyimo a uinde uweki utize wa, e. 11 Anu wa inde- inde me ani akem maye ma na kadura ka Asere ande ukasawa uneet wadi wuzi a so nan ti boro tibiti sa wa nya mu ruba mu w, a maye ma naa ge sa barki me, madiri ana tijamani tu cira umeme. a huzi Unee"

12 Tirunga ta zumo a wal wal nan a zumo a bit apo, ani nonzo arere, nan nu mali ulub lubu ti runga ti vu udibi ujooko ani tira niriri nan nu titi uriri, atirunga ta shiba utiti ukifi nan a zumo a bit awa zumo a bit, apo ariri. 13 Ti mumum sa ya inko iriba tirunga titi tuni ukii, ubuguro, ukitiri, ucita, uture, ura atumum sa adisi a kunna gbanggbang, Ina, itam, ibarka makekey nani timumum ta pum aru. 14 Imum sa wa inko iriba inni kara niwe me ya aki ahira awe m, vat ukunna urunta uweme wadusa u aki, adaki akem ba. 15 Ana dangdang ukasawa ana tirunga ti gino me, wa wu me ukem uwatu umeme, wadi tonno piit aburko wakunna biyau barki timumum ti puru aso nannu hunu apuru abit. 16 wadi gu Ija-Ija nipin ni dangdang sa ni ziza tirunga ti lubu-lubu me nan tirunga tivu, udibi ujooko, sa ma soki uni mawo na ure, wa

19 Ma kuri in kunna nigmirang ni dangdang, gu ugurna udang dang Akura Asesere. wa gusa, haliluya ubura, nan ninonzo, nan nikara a hora Asere aru vat. 2 Ubarka umeme kadundere kani, ma Mara tize a nice night karuwa me sa ma Cari uneet me in madini ma tiney. 3 We kuri wa gu, haliluya, mucungo marii aje innu nyeze ko uya uganiya. (aiōn g165) 4 Anaa je aino are Inna nazi man nan na nu huma we nazi war nonzo Asere as ma ciki a hire atigomo, we gu, na acukuno anime, haliluya. 5 Ni mgirang na na suri a hire a ticukum ta Asere ni gu, wuza Asere are ninonzo vat ushi arere ameme shi Ana a biyau hi meme Ana cini cin man named dangdang. 6 Ma kuri in kunna nire nigmirang nanu gbandang, gu nigmirang ni mgwei sa ma ori gu nigmirang ni tuzza inni Kara nagu, haliluya,

Asere aru mazi inni kara Asesere any vat. 7 Na ti wu apuru arum ti kuri ti nya me ninonzo, a nya vana ubitam a biki, unee umeme ma bee me. 8 A hem me ma impi nice nimeme innu gyebtu uwalwal ulau ugyebtu uluut, tang tanu Asere tini. 9 Ma gu inni, nyettike, anu agogoni wani sa a titi we u Hana ani gurna man Anya vana ubitam. Ma kuri ma gu, in mi tide ti geme ta Asere tini to kadundere. M 10 a tunguno a my henu mu meme in nonzo me, ma gu in mi, Kati unonzom ba, mi uroni uni rere mani nan Hu nan na henu aweme as wa canti niza ni Yeso wa nonzo Asere mani, ubuka u Yeso bibe be nu Asere bini. 11 Ma iri a paki asesere bire barka birum nan uye azesere me, a gusi in me unu ulau nan uka dundere, a nyimo Una Asere. Wa gaame utarsa ubi na me nanni sandi uriri uni ma benkizi Anabu ma wuza nikono. 12 ubini, wa gaame ukaba uzina me itini iweme Aje ameme nilem nuraa nini, nice nimeme a ere a tigomo inni za as a nyetiken, me Mani cas ma Russ nini a nyimo any vat, a kem unu rusa ba. 13 Ma soki udibi in maye niza ni meme tide ta Asere tini. 14 Ana nikono na Asesere wa ori, we tarsi azesere ibarka irum, we soki tigyeftu ti riri ti rum to lau. 15 A nyimo anyo gu inni yin vat sa iherisa azesere, ayeni igurna a hira anigurna na na Asere. 18 Barki ire inama ya Gomo man ni nama ya nu ani kono, man ni nama anu aqbakum, man ni nama ibarka, nan nu nyeze me nan ninama us nu vat, ahana nan na arere, a dang dang nan na cin cin. 19 Ma iri binama ba iro nan na gomo unee nan nanu ani kono wa oro nipum barki wa we wu nikono nan nu uye sa ma ciki azesere a barka nan anu a cin cin. 20 A meki binama be iro me nan nunu umacico sa ma ke ma tumi intize ajee as ake arangi me a karti me ukaba u shaida ubinama be iro me nan na nu sa we nonzo makeri me areki we ware me a nyimo ura, a huma me a nyimo uwa intire ikibiritu me. (*Limnē Pyr g3041 g4442*) 21 Ahu ukasu me innu harda unu sa ma ciki azesere a barka, uharda me sa a suso a nyimo a nyio ameme inyin vat ya tii inni nama iweme.

20 In dusa in ire bibe bikadura ka Asere bixin nutuzo azesere. Macanti imum upoko uraa uzatu ubinani nan in irenum idangdang atari ti meme. (*Abyssos g12*) 2 Ma ziki biwa bi kuzu me de sa me mani unu uburi, nani unu buru ma tirza me tiwe udubu. 3 Ma reki me a nyimo uraa uzatu ubinani ma korso me ma kuri ma wu ubinani imum ana zaa me. Ya cukuno anime barki kati ma kudi ma rangi anabu senke ma aye ingi tiwe udubu me ta gwincika. A anime ya cukuno gbas a ceki me a nyimo uganiya me. (*Abyssos g12*) 4 vs4. A bini me in iri makpanko mu Ugomo Asere ande sa wa ciki a mani we wami bide sa a nya we ubari uweki utize. In kuri in bire barka birum nan uye azesere me, a yorsiwe ace barki Yeso nan tize ta Asere. Wa gaame utarsa ubi na me nanni sandi vana Asere aq tiwe udubu. 5 Ukasu wijo daki wa kuri waze ini vai ba senke sa tiwe udubu me wadi tigyeftu ti riri ti rum to lau. 6 Ma soki udibi in maye niza ni meme unu re aje mani unu lau mani de sa mazinni wa wadi kuri wa wuza tigomo nan me madi canti we innu bina azumo innu patala a tiwe udubu. 7 Sa tiwe ti dubu ta aye umara hira a mgwei ma anab utumza Iribi Asere. 16 adi ceki unu buru a hira anirere numeme. 8 Azesere udibi umeme man no toh me maxi inni za as a nyetiken, Ugomo wa gomo nan Aco wan ka coo. 17 Ma iri bire bibie bi kadura ka Asere ma turi uwui ma hirza nimgirang inni Kara ma gu inni yin vat sa iherisa azesere, ayeni igurna a hira anigurna na na Asere. 18 Barki ire inama ya Gomo man ni nama ya nu ani kono, man ni nama anu aqbakum, man ni nama ibarka, nan nu nyeze me nan ninama us nu vat, ahana nan na arere, a dang dang nan na cin cin. 19 Ma iri binama ba iro nan na gomo unee nan nanu ani kono wa oro nipum barki wa we wu nikono nan nu uye sa ma ciki azesere a barka nan anu a cin cin. 20 A meki binama be iro me nan nunu umacico sa ma ke ma tumi intize ajee as ake arangi me a karti me ukaba u shaida ubinama be iro me nan na nu sa we nonzo makeri me areki we ware me a nyimo ura, a huma me a nyimo uwa intire ikibiritu me. (*Limnē Pyr g3041 g4442*) 21 Ahu ukasu me innu harda unu sa ma ciki azesere a barka, uharda me sa a suso a nyimo a nyio ameme inyin vat ya tii inni nama iweme.

In dusa in ire bibe bikadura ka Asere bixin nutuzo azesere. Macanti imum upoko uraa uzatu ubinani nan in irenum idangdang atari ti meme. (*Abyssos g12*) 2 Ma ziki biwa bi kuzu me de sa me mani unu uburi, nani unu buru ma tirza me tiwe udubu. 3 Ma reki me a nyimo uraa uzatu ubinani ma korso me ma kuri ma wu ubinani imum ana zaa me. Ya cukuno anime barki kati ma kudi ma rangi anabu senke ma aye ingi tiwe udubu me ta gwincika. A anime ya cukuno gbas a ceki me a nyimo uganiya me. (*Abyssos g12*) 4 vs4. A bini me in iri makpanko mu Ugomo Asere ande sa wa ciki a mani we wami bide sa a nya we ubari uweki utize. In kuri in bire barka birum nan uye azesere me, a yorsiwe ace barki Yeso nan tize ta Asere. Wa gaame utarsa ubi na me nanni sandi vana Asere aq tiwe udubu. 5 Ukasu wijo daki wa kuri waze ini vai ba senke sa tiwe udubu me wadi tigyeftu ti riri ti rum to lau. 6 Ma soki udibi in maye niza ni meme unu re aje mani unu lau mani de sa mazinni wa wadi kuri wa wuza tigomo nan me madi canti we innu bina azumo innu patala a tiwe udubu. 7 Sa tiwe ti dubu ta aye umara hira a mgwei ma anab utumza Iribi Asere. 16 adi ceki unu buru a hira anirere numeme. 8 Azesere udibi umeme man no toh me maxi inni za as a nyetiken, Ugomo wa gomo nan Aco wan ka coo. 17 Ma iri bire bibie bi kadura ka Asere ma turi uwui ma hirza nimgirang inni Kara ma gu inni yin vat sa iherisa azesere, ayeni igurna a hira anigurna na na Asere. 18 Barki ire inama ya Gomo man ni nama ya nu ani kono, man ni nama anu aqbakum, man ni nama ibarka, nan nu nyeze me nan ninama us nu vat, ahana nan na arere, a dang dang nan na cin cin. 19 Ma iri binama ba iro nan na gomo unee nan nanu ani kono wa oro nipum barki wa we wu nikono nan nu uye sa ma ciki azesere a barka nan anu a cin cin. 20 A meki binama be iro me nan nunu umacico sa ma ke ma tumi intize ajee as ake arangi me a karti me ukaba u shaida ubinama be iro me nan na nu sa we nonzo makeri me areki we ware me a nyimo ura, a huma me a nyimo uwa intire ikibiritu me. (*Limnē Pyr g3041 g4442*) 21 Ahu ukasu me innu harda unu sa ma ciki azesere a barka, uharda me sa a suso a nyimo a nyio ameme inyin vat ya tii inni nama iweme.

Madi suri batu marangizi anabu sa wa rani a tikira tinaazi tunee, Gog nan magog ma orwe barki nikono. Ugbardang uwe me udi zi kasi ikiki uraba. 9 Wa samirka unee wa kuri wa teki nigura na nu tarsa Asere, nippin me sa ahem nini. Ura usuri azesere u ori we. 10 Unu buru de sa ma ranga we a reki me a nyimo a, ene ura avu utire aba sa a reki una macico ma dangdang tunu kurzo utize ta Asere wadi si ijasi niye nan uwui sarki umara. (*aiōn g165, Limnē Pyr g3041 g4442*) 11 In iri ukwanko u dangdangnan de sa ma ciki a uni unee nqñ Asesere wa sumi me, anime daki wa kem a hira udusa ba. 12 In iri anu eijo ananu nan na hana wa turi aje ukpanko me, a paki matakarda. A paki ure utakarda- utakarda ivai. A wuza anu wijo tize tini kubu a nyimo a matakarda ka si inda be sa a nyetiken. 13 Uraba udangdang uya ande sa wa re. Iwono nan akura ura wa nya anu wijo sa wa raa a tarì tiwe, a wuza we tize tini kubu a nyo imumme sa wa wuza. (*Hades g86*) 14 A reki iwono nan a kura ura a nyimo aniwın nura. A gino me ani iwono ikure-niwin nura. (*Hades g86, Limnē Pyr g3041 g4442*) 15 Vat de sa daki akem niza nume a nyimo inyerte

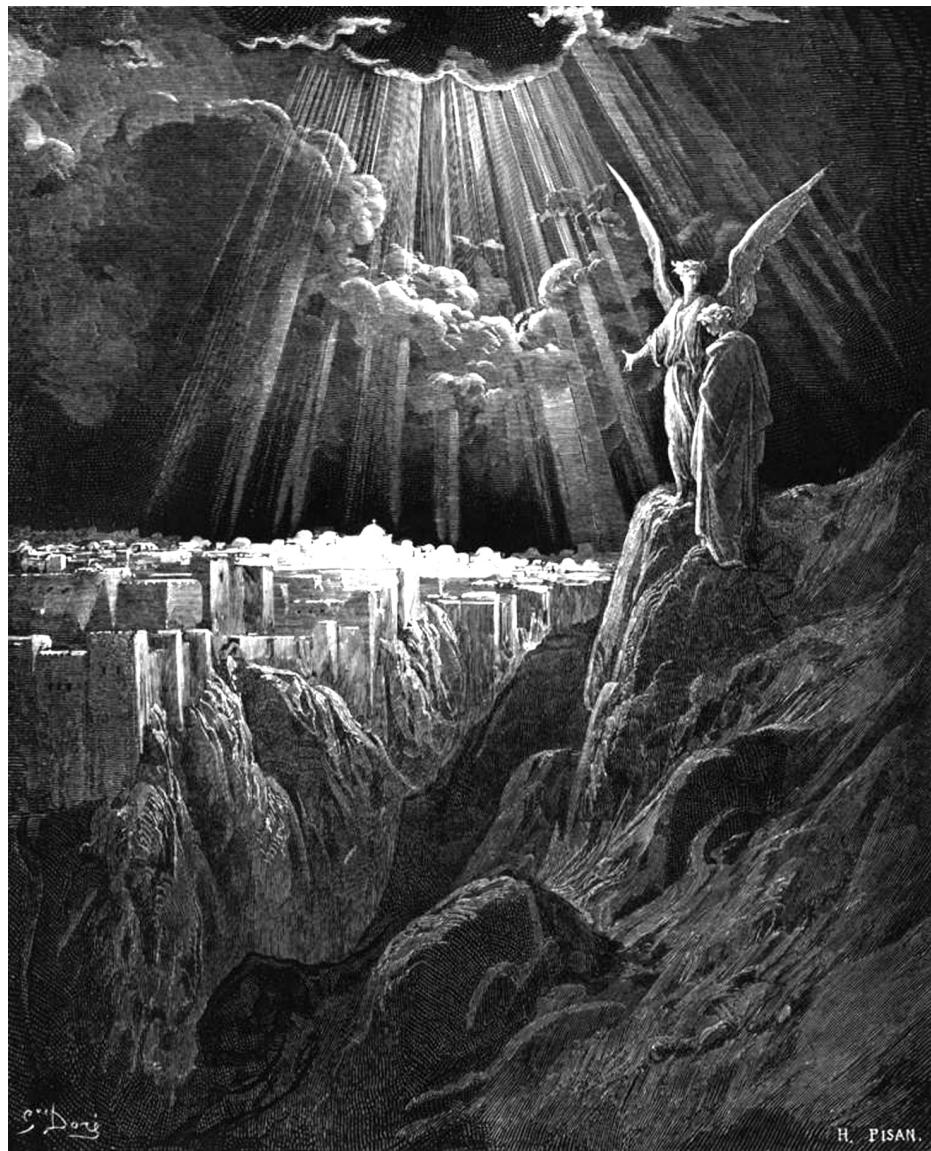
utakarda ivaiba areki a nyimo aniwin. (**Linnē Pyr g3041 g4442**)

21 In dusan iri aseseri aso nan une uso, aseseri utuba nan utuba amari sarki uraba udandang. **2** In iri nipin nilau, urushalima uso, uge sa wa suri aseseri ahira Asere utu une kasi unee uso sa abrka me barki uruma ume. **3** In kunna nimyiran nidandang ahira ukpanku me nigusa ira! ahira ati cukum ta Asere nigome nan anabu, madi cukuno nan we wadi cukuno anu ame, Asere madi cukuno nigome nan we ma kuri ma cukuno Asere awe. **4** Madi visi vat maje mawe aje awe, sarki ukasu iwono, nani apuru abit, nani asoo, nani ijasi. Timum me sa tamara. **5** Desa ma ciki ukpanku me ma gu, "irani ma kurzo kondi nyani ya cukuno iso" magu, "nyettike barki tize tigeme tuhem tini nan kadure." **6** Ma gun me, timum tigeme amara! mi mani alfa nan umega, utuba nan umasirka. Unu kunna uniwe nime, indi nyeki me ahira ususo umei mivai. **7** Desa mare aje madi kem timum tigeme, mi idi cukuno Asere ame, me ma cukuno vana um. **8** Ahira ani yau nan anu zatu hem nan ana madini, nan anu huza anu, nan pebu, nan abere, nan anu makiri, nan vat anu macico, ahira aticukum tuweme. Iwono ukure. (**Linnē Pyr g3041 g4442**) **9** Unu indi anyimo ibe ikadura ka Asere inu sunare ma ē ahira am, ma canti muso usunare inti koni tini sunare tumara, ma gu, "aye aba." Indi bezi we une uso, unee uvana ubizara." **10** Ma zikim anyimo njoko ma bezum nipin nilau, urushalima, unu tuzzo aseseri ahira Asere. **11** Urushalima uzin ninonzo na Asere, uzin masaa kasi apo ikirfi ikang, kasi apo uyasfa, ahuma lau. **12** Uzin nuzunu ujoko udandang, in tina tukum ukirau intimi tire, inibe ukirau inire ya Asere atina tukumme. A nyettike tiza ukirau tire tahana Isaraila, atina tukumme. **13** Ana zame tina tukum ti taru, u'arewa tina tukum t taru, ukudu tina tukum ti taru, udizi tina tukum ti taru. **14** Uzunu unipin me uzin nibigirik ukirau inire, aseseri me awuna tiza ta dura ukirau ware avana ubizara. **15** Desa ma boo tize nan mi ma canti ubinang ubata azumo abalbal batii ma batti inpin me, nan tina tukum me nan mazunu me. **16** Ujokoko unioin nan upash me uzi rep. Ma batti nipin me unu binang ubassa me, ma mel madubu ukirau mare ujokoko me, (upash nan ujokoko me nan nuturi me vat

u'indi me uni). **17** Ma kuri ma batti mazunu me, umeki akuri anazi in anu anazi 144, kasi ubatta wa nabu (uge sa une uni imum ubatta ibibe bikadura ka Asere). **18** Abari uzunu me unu yasta nipin me inna zumo abalbal ahuma kasi mageni mu kabsa. **19** Aketi unuka uzumu me unusandi ikondi aya apo ikirfi ikang. Nu tuba yasta nu kure sa ttir, nan nu taru agat, nan nu nazi amerald. **20** Nan nu cibi onis, nan nu tasi shida sardiyas, nan nu sunare kirisolat, nan nu wito utari beril, nan nu tara totaz, nan nu kirau kirisolatas, nan nu kirau bi'inde yakinta, nan nu kirau innire ametis. **21** Tina tukum ukirau tire me timum tilubulubu ukirau tini tire, kondi aya ana tukum abara ani intimum tilubu-lubu ti inde me tini. Tina tipin ina zumo abalbal ahuma kasi mageni ma huma. **22** Daki ma iri udenge Asere anyimo anipin me ba, barki sa ugomo Asere, Asere me sa abari vat nan vana ubizara we wani udenge Asere ameme. **23** Nipin me nida nyara uwui nani upe unya nini masaa ba barki ugongon Asere wamu nya uni masaa. Vana ubizara mani upitila umeme. **24** Anabu wani wuzi tanu anyimo amasaa mani pin m. A gomo unee wadi en ninonzo anyimo ame. **25** Wada korso me tina tukum tuwe me unu wui ba, sarki niye abirkо me. **26** Wadi en ninonzo na nabu nanu gongon anyimo ame. **27** Imum ima dini ida ribe anyimo ba, nani desa ma wuza imum im'i nan macico. Senke ande sa ma nyettike niza nume anyimo utakarda uvana ubiza cas.

22 Bibe bikadura ka Asere ma bezum uraba umei mivai, mei lau. unu suso anyimo ukpanku wa Asere nan uvani ubizara. **2** Atii una unipin me kondi niya nikira nuraba me nizin unu titi ivai, sa uyozo ahava ukirau in ware, uya upe ma va mutiti me barki ubara anabu. **3** UCara uka zoni. ukpanku Asere nan uvani ubizara udi rani anyimo anipin me arere ameme wadi wuzi me katuma. **4** Wadi iri muhenu mumeme, niza numeme itini iweme. **5** Niye nika rani ba, wadda nyara me mada mupittida nan mu wui ba barki sa Ogomo Asere madi nya we masa. wadi wuzi **tigomo tuzatu mara. (aiōn g165)** **6** Bibe bikadura ka Asere ma gun mi "Tize tigeme tiririn tini tikadura, Ugomo Asere, Asere ibe yanu kuzuzo utize ta Asere, ma tuma bibe bikadura kameme ma bzi arere ameme imumme sa i eze sarki udaddankino". **7** Ira in eze sarki udaddankino unu ugongon mani desa ma tarsa tize tutakarda

ugeme". **8** Ma Yahaya mani makuna makuri ma ira timum tigeme s makunna ma ira tini in rizi atibuna tibibe bikadura ira tini in rizi atibura tibibe bikadura ka Asere sa ma bezun in wuzi me ninonzo. **9** Ma gun mi "Kati uwazi anime ba, mi uroni unirere mabi nigomo nabu nan anu henu uweme anu kurzozo utize tutakarda ugeme, wa wuzi Asere ninonzo" **10** Ma gun me "Kati u impi u inko utize tutakarda ugeme barki sa uganiya wa aye manu. **11** De sa ma zome ini ruba ubenki ba ca ma riaje umu zatu benkimi, unu ma dini ca mariaje inma dini mame, unu iriba ubenki ca mariaje ini ruba ubenki, de sa mazi lau ca mariaje unu lau". **12** "Ira, inze a'aname, ukalum um uzi nan mi, indi nya kondevi anyo akatuma sa ma wuza. **13** Mimani Alpha nan Omega, Utuba nan Umasirka. **14** Anu reaje wani ande sa wa kpicu tidibi tuweme batu wakem unā ware ahira utiti ivai wa kuri wa ribe atina tukum tini pin me. **15** A matara iwoci ini bere irani, anu tarsa umakiri, utarsa uma bura, anu huza anu vat nan de sa ma hem unu zatu ukadure. **16** Mi Yeso matuma bibe bikadura kam ma buki shi timum tigeme barki anu tarsa Asere mimani nitini nan iruba i dauda biwirang busana ahira bima sa" **17** Bibe nan nuncus uso wa gu, "Aye!" ca de sa makunna ma gu, "Aye" vat una niwe nimei nan de sa manyara ca makem mei mivai unyanki. **18** Inzin nuboo vat unu kunna u inko utize tutakarda ugeme ingi uye makinkin anice nume, Asere adi kinkin me tikoni sa a nyerte anyimo utakurda me. **19** Ingii uye ma kaska tize tutakarda u inko utize, Asere madi kaska me ukalum wa nyimo utiti ivai anyimo apin nunulan de sa anyertike anyimo utakarda. **20** De sa ma buki timum tigeme ma gu "E! inboo shi sarki udaddankino" uUcukuno anime! Aye Ugomo Asere Yeso! **21** Imum ihuma Ugomo Asere Yeso icukuno nigome nan shi wan kondevi Ucukuno anime.

In iri nipin nilau, urushalima uso, uge sa wa suri aseseri ahira Asere utu une kasi unee uso
sa abrka me barki uruma ume. In kunna nimyiran nidandang ahira ukpanku me nigusa ira!
ahira ati cukum ta Asere nigome nan anabu, madi cukuno nan we wadi cukuno anu ame,
Asere madi cukuno nigome nan we ma kuri ma cukuno Asere awe.

Revelation 21:2-3

Reader's Guide

Ajanji at AionianBible.org/Readers-Guide

The Aionian Bible republishes public domain and Creative Common Bible texts that are 100% free to copy and print. The original translation is unaltered and notes are added to help your study. The notes show the location of eleven special Greek and Hebrew Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and for all mankind, and the nature of afterlife destinies.

Who has the authority to interpret the Bible and examine the underlying Hebrew and Greek words? That is a good question! We read in 1 John 2:27, "*As for you, the anointing which you received from him remains in you, and you do not need for anyone to teach you. But as his anointing teaches you concerning all things, and is true, and is no lie, and even as it taught you, you remain in him.*" Every Christian is qualified to interpret the Bible! Now that does not mean we will all agree. Each of us is still growing in our understanding of the truth. However, it does mean that there is no infallible human or tradition to answer all our questions. Instead the Holy Spirit helps each of us to know the truth and grow closer to God and each other.

The Bible is a library with 66 books in the Protestant Canon. The best way to learn God's word is to read entire books. Read the book of Genesis. Read the book of John. Read the entire Bible library. Topical studies and cross-referencing can be good. However, the safest way to understand context and meaning is to read whole Bible books. Chapter and verse numbers were added for convenience in the 16th century, but unfortunately they can cause the Bible to seem like an encyclopedia. The Aionian Bible is formatted with simple verse numbering, minimal notes, and no cross-referencing in order to encourage the reading of Bible books.

Bible reading must also begin with prayer. Any Christian is qualified to interpret the Bible with God's help. However, this freedom is also a responsibility because without the Holy Spirit we cannot interpret accurately. We read in 1 Corinthians 2:13-14, "*And we speak of these things, not with words taught by human wisdom, but with those taught by the Spirit, comparing spiritual things with spiritual things. Now the natural person does not receive the things of the Spirit of God, for they are foolishness to him, and he cannot understand them, because they are spiritually discerned.*" So we cannot understand in our natural self, but we can with God's help through prayer.

The Holy Spirit is the best writer and he uses literary devices such as introductions, conclusions, paragraphs, and metaphors. He also writes various genres including historical narrative, prose, and poetry. So Bible study must spiritually discern and understand literature. Pray, read, observe, interpret, and apply. Finally, "*Do your best to present yourself approved by God, a worker who does not need to be ashamed, properly handling the word of truth.*" 2 Timothy 2:15. "*God has granted to us his precious and exceedingly great promises; that through these you may become partakers of the divine nature, having escaped from the corruption that is in the world by lust. Yes, and for this very cause adding on your part all diligence, in your faith supply moral excellence; and in moral excellence, knowledge; and in knowledge, self-control; and in self-control patience; and in patience godliness; and in godliness brotherly affection; and in brotherly affection, love. For if these things are yours and abound, they make you to be not idle nor unfruitful to the knowledge of our Lord Jesus Christ,*" 2 Peter 1:4-8.

Glossary

Ajanji at AionianBible.org/Glossary

The Aionian Bible un-translates and instead transliterates eleven special words to help us better understand the extent of God's love for individuals and all mankind, and the nature of afterlife destinies. The original translation is unaltered and a note is added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. Compare the meanings below to the Strong's Concordance and Glossary definitions.

Abyssos g12

Greek: proper noun, place

Usage: 9 times in 3 books, 6 chapters, and 9 verses

Meaning:

Temporary prison for special fallen angels such as Apollyon, the Beast, and Satan.

aīdios g126

Greek: adjective

Usage: 2 times in Romans 1:20 and Jude 6

Meaning:

Lasting, enduring forever, eternal.

aiōn g165

Greek: noun

Usage: 127 times in 22 books, 75 chapters, and 102 verses

Meaning:

A lifetime or time period with a beginning and end, an era, an age, the completion of which is beyond human perception, but known only to God the creator of the aiōns, Hebrews 1:2. Never meaning simple endless or infinite chronological time in Greek usage. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs.

aiōnios g166

Greek: adjective

Usage: 71 times in 19 books, 44 chapters, and 69 verses

Meaning:

From start to finish, pertaining to the age, lifetime, entirety, complete, or even consummate. Never meaning simple endless or infinite chronological time in Koine Greek usage. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs.

eleēsē g1653

Greek: verb, aorist tense, active voice, subjunctive mood, 3rd person singular

Usage: 1 time in this conjugation, Romans 11:32

Meaning:

To have pity on, to show mercy. Typically, the subjunctive mood indicates possibility, not certainty. However, a subjunctive in a purpose clause is a resulting action as certain as the causal action. The subjunctive in a purpose clause functions as an indicative, not an optative. Thus, the grand conclusion of grace theology in Romans 11:32 must be clarified. God's mercy on all is not a possibility, but a certainty. See ntgreek.org.

Geenna g1067

Greek: proper noun, place

Usage: 12 times in 4 books, 7 chapters, and 12 verses

Meaning:

Valley of Hinnom, Jerusalem's trash dump, a place of ruin, destruction, and judgment in this life, or the next, though not eternal to Jesus' audience.

Hades g86

Greek: proper noun, place

Usage: 11 times in 5 books, 9 chapters, and 11 verses

Meaning:

Synonomous with Sheol, though in New Testament usage Hades is the temporal place of punishment for deceased unbelieving mankind, distinct from Paradise for deceased believers.

Limnē Pyr g3041 g4442

Greek: proper noun, place

Usage: Phrase 5 times in the New Testament

Meaning:

Lake of Fire, final punishment for those not named in the Book of Life, prepared for the Devil and his angels, Matthew 25:41.

Sheol h7585

Hebrew: proper noun, place

Usage: 66 times in 17 books, 50 chapters, and 64 verses

Meaning:

The grave or temporal afterlife world of both the righteous and unrighteous, believing and unbelieving, until the general resurrection.

Tartaroō g5020

Greek: proper noun, place

Usage: 1 time in 2 Peter 2:4

Meaning:

Temporary prison for particular fallen angels awaiting final judgment.

Glossary +

AionianBible.org/Bibles/Janji---Janji-Bible/Noted

Glossary references are below. Strong's Hebrew and Greek number notes are added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. Questioned verse translations do not contain Aionian Glossary words and may wrongly imply *eternal* or *Hell*. * The note placement is skipped or adjusted for verses with non-standard numbering.

Abyssos

Uluka 8:31
Uromawa 10:7
Revelation 9:1
Revelation 9:2
Revelation 9:11
Revelation 11:7
Revelation 17:8
Revelation 20:1
Revelation 20:3

Katuma 3:21
Katuma 15:18
Uromawa 1:25
Uromawa 9:5
Uromawa 11:36
Uromawa 12:2
Uromawa 16:27
1 Ukorontiyawa 1:20
1 Ukorontiyawa 2:6
1 Ukorontiyawa 2:7
1 Ukorontiyawa 2:8
1 Ukorontiyawa 3:18
1 Ukorontiyawa 8:13
1 Ukorontiyawa 10:11
2 Ukorintiyawa 4:4
2 Ukorintiyawa 9:9
2 Ukorintiyawa 11:31
Ugalatiyawa 1:4
Ugalatiyawa 1:5
Afisawa. 1:21
Afisawa. 2:2
Afisawa. 2:7
Afisawa. 3:9
Afisawa. 3:11
Afisawa. 3:21
Afisawa. 6:12
Ufihbyawa 4:20
Ukolosiyawa 1:26
1 Timoti 1:17
1 Timoti 6:17
2 Timoti 4:10
2 Timoti 4:18
Titus 2:12
Uibraniyawa 1:2
Uibraniyawa 1:8
Uibraniyawa 5:6
Uibraniyawa 6:5
Uibraniyawa 6:20
Uibraniyawa 7:17
Uibraniyawa 7:21
Uibraniyawa 7:24
Uibraniyawa 7:28
Uibraniyawa 9:26
Uibraniyawa 11:3
Uibraniyawa 13:8
Uibraniyawa 13:21
1 Ubiturus 1:23

1 Ubiturus 1:25
1 Ubiturus 4:11
1 Ubiturus 5:11
2 Ubiturus 3:18
1 Uyohana 2:17
2 Uyohana 1:2
Yahuza 1:13
Yahuza 1:25
Revelation 1:6
Revelation 1:18
Revelation 4:9
Revelation 4:10
Revelation 5:13
Revelation 7:12
Revelation 10:6
Revelation 11:15
Revelation 14:11
Revelation 15:7
Revelation 19:3
Revelation 20:10
Revelation 22:5

aïdios

Uromawa 1:20
Yahuza 1:6

1 Ukorontiyawa 2:6
1 Ukorontiyawa 2:7
1 Ukorontiyawa 2:8
1 Ukorontiyawa 3:18
1 Ukorontiyawa 8:13
1 Ukorontiyawa 10:11
2 Ukorintiyawa 4:4
2 Ukorintiyawa 9:9
2 Ukorintiyawa 11:31
Ugalatiyawa 1:4
Ugalatiyawa 1:5
Afisawa. 1:21
Afisawa. 2:2
Afisawa. 2:7
Afisawa. 3:9
Afisawa. 3:11
Afisawa. 3:21
Afisawa. 6:12
Ufihbyawa 4:20
Ukolosiyawa 1:26
1 Timoti 1:17
1 Timoti 6:17
2 Timoti 4:10
2 Timoti 4:18
Titus 2:12
Uibraniyawa 1:2
Uibraniyawa 1:8
Uibraniyawa 5:6
Uibraniyawa 6:5
Uibraniyawa 6:20
Uibraniyawa 7:17
Uibraniyawa 7:21
Uibraniyawa 7:24
Uibraniyawa 7:28
Uibraniyawa 9:26
Uibraniyawa 11:3
Uibraniyawa 13:8
Uibraniyawa 13:21
1 Ubiturus 1:23

aiōnios

Umatiyu 12:32
Umatiyu 13:22
Umatiyu 13:39
Umatiyu 13:40
Umatiyu 13:49
Umatiyu 21:19
Umatiyu 24:3
Umatiyu 28:20
Umarkus 3:29
Umarkus 4:19
Umarkus 10:30
Umarkus 11:14
Uluka 1:33
Uluka 1:55
Uluka 1:70
Uluka 16:8
Uluka 18:30
Uluka 20:34
Uluka 20:35
Uyuhana 4:14
Uyuhana 6:51
Uyuhana 6:58
Uyuhana 8:35
Uyuhana 8:51
Uyuhana 8:52
Uyuhana 9:32
Uyuhana 10:28
Uyuhana 11:26
Uyuhana 12:34
Uyuhana 13:8
Uyuhana 14:16

Umatiyu 18:8
Umatiyu 19:16
Umatiyu 19:29
Umatiyu 25:41
Umatiyu 25:46
Umarkus 3:29
Umarkus 10:17
Umarkus 10:30
Uluka 10:25
Uluka 16:9
Uluka 18:18
Uluka 18:30
Uyuhana 3:15
Uyuhana 3:16
Uyuhana 3:36
Uyuhana 4:14
Uyuhana 4:36
Uyuhana 5:24
Uyuhana 5:39
Uyuhana 6:27
Uyuhana 6:40
Uyuhana 6:47
Uyuhana 6:54
Uyuhana 6:68

Uyuhana 10:28

Uyuhana 12:25

Uyuhana 12:50

Uyuhana 17:2

Uyuhana 17:3

Katuma 13:46

Katuma 13:48

Uromawa 2:7

Uromawa 5:21

Uromawa 6:22

Uromawa 6:23

Uromawa 16:25

Uromawa 16:26

2 Ukorintiyawa 4:17

2 Ukorintiyawa 4:18

2 Ukorintiyawa 5:1

Ugalatiyawa 6:8

2 Utassalonikawa 1:9

2 Utassalonikawa 2:16

1 Timoti 1:16

1 Timoti 6:12

1 Timoti 6:16

2 Timoti 1:9

2 Timoti 2:10

Titus 1:2

Titus 3:7

Ufilimon 1:15

Uibraniyawa 5:9

Uibraniyawa 6:2

Uibraniyawa 9:12

Uibraniyawa 9:14

Uibraniyawa 9:15

Uibraniyawa 13:20

1 Ubiturus 5:10

2 Ubiturus 1:11

1 Uyohana 1:2

1 Uyohana 2:25

1 Uyohana 3:15

1 Uyohana 5:11

1 Uyohana 5:13

1 Uyohana 5:20

Yahuza 1:7

Yahuza 1:21

Revelation 14:6

eleēsē

Uromawa 11:32

Geenna

Umatiyu 5:22

Umatiyu 5:29

Umatiyu 5:30

Umatiyu 10:28

Umatiyu 18:9

Umatiyu 23:15

Umatiyu 23:33

Umarkus 9:43

Umarkus 9:45

Umarkus 9:47

Uluka 12:5

Uyakubu 3:6

Hadēs

Umatiyu 11:23

Umatiyu 16:18

Uluka 10:15

Uluka 16:23

Katuma 2:27

Katuma 2:31

1 Ukorontiyawa 15:55

Revelation 1:18

Revelation 6:8

Revelation 20:13

Revelation 20:14

Limnē Pyr

Revelation 19:20

Revelation 20:10

Revelation 20:14

Revelation 20:15

Revelation 21:8

Sheol

Genesis 37:35

Genesis 42:38

Genesis 44:29

Genesis 44:31

Numbers 16:30

Numbers 16:33

Deuteronomy 32:22

1 Samuel 2:6

2 Samuel 22:6

1 Kings 2:6

1 Kings 2:9

Job 7:9

Job 11:8

Job 14:13

Job 17:13

Job 17:16

Job 21:13

Job 24:19

Job 26:6

Psalms 6:5

Psalms 9:17

Psalms 16:10

Psalms 18:5

Psalms 30:3

Psalms 31:17

Psalms 49:14

Psalms 49:15

Psalms 55:15

Psalms 86:13

Psalms 88:3

Psalms 89:48

Psalms 116:3

Psalms 139:8

Psalms 141:7

Proverbs 1:12

Proverbs 5:5

Proverbs 7:27

Proverbs 9:18

Proverbs 15:11

Proverbs 15:24

Proverbs 23:14

Proverbs 27:20

Proverbs 30:16

Ecclesiastes 9:10

Song of Solomon 8:6

Isaiah 5:14

Isaiah 7:11

Isaiah 14:9

Isaiah 14:11

Isaiah 14:15

Isaiah 28:15

Isaiah 28:18

Isaiah 38:10

Isaiah 38:18

Isaiah 57:9

Ezekiel 31:15

Ezekiel 31:16

Ezekiel 31:17

Ezekiel 32:21

Ezekiel 32:27

Hosea 13:14

Amos 9:2

Jonah 2:2

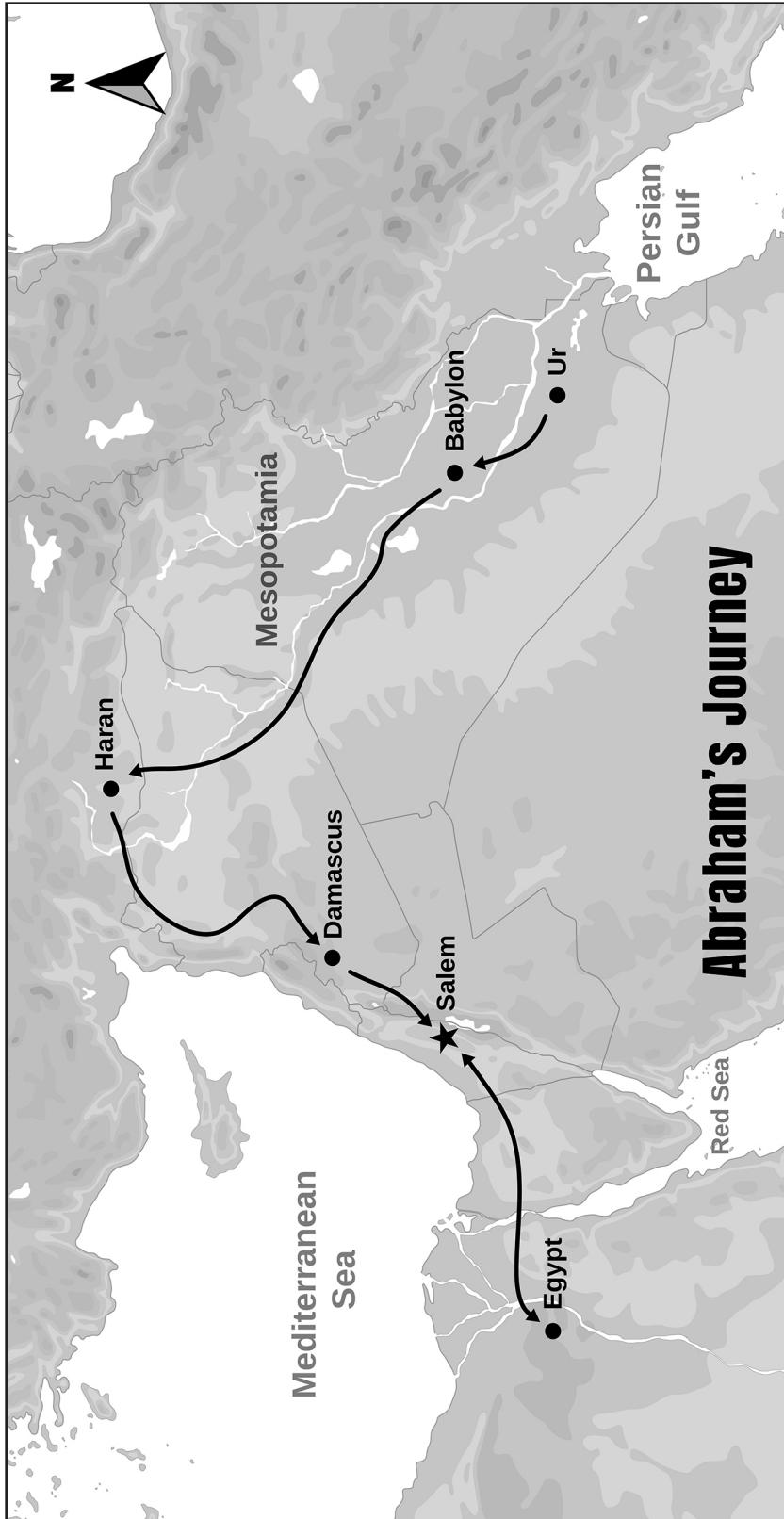
Habakkuk 2:5

Tartaroō

2 Ubiturus 2:4

Questioned

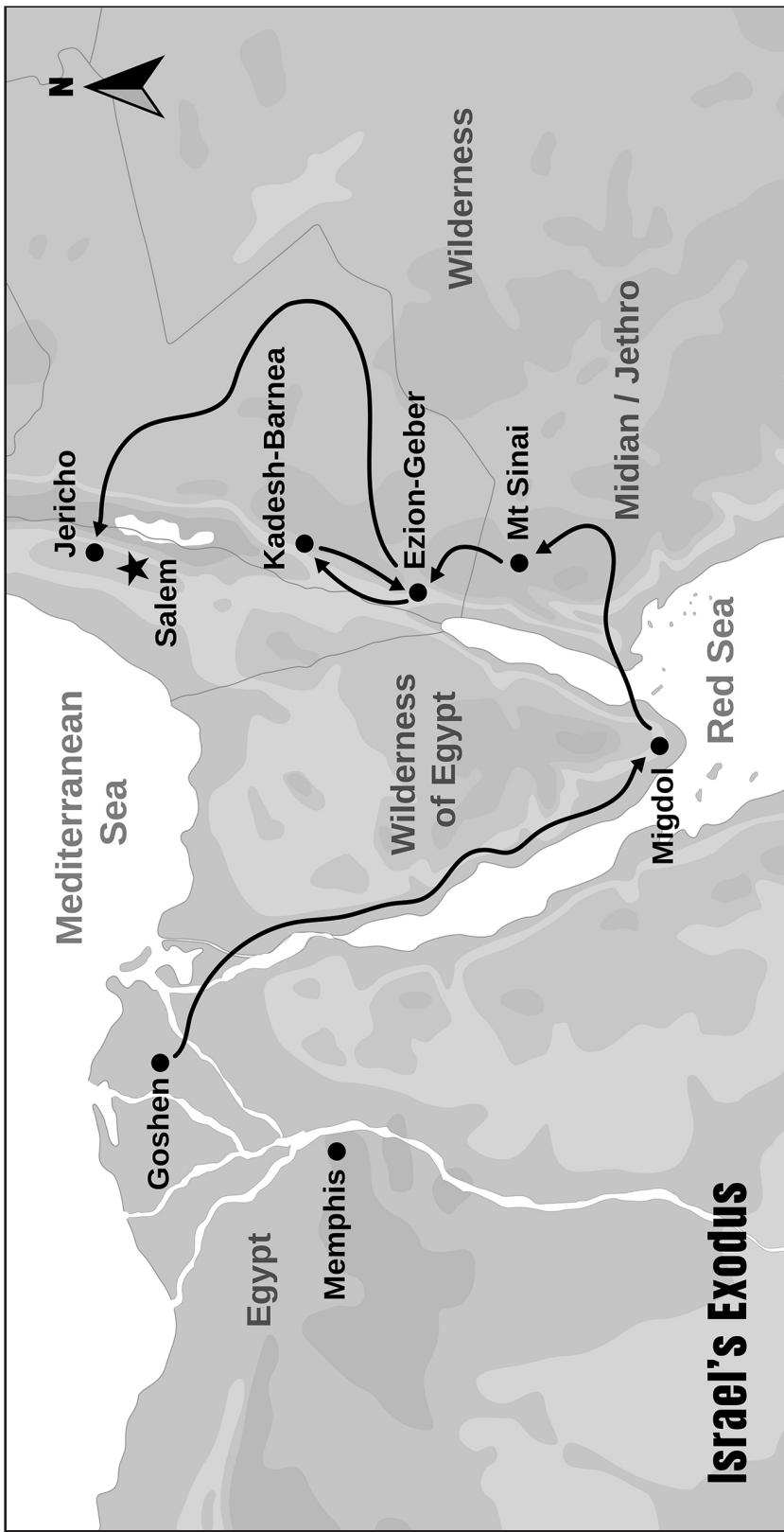
2 Ubiturus 2:17

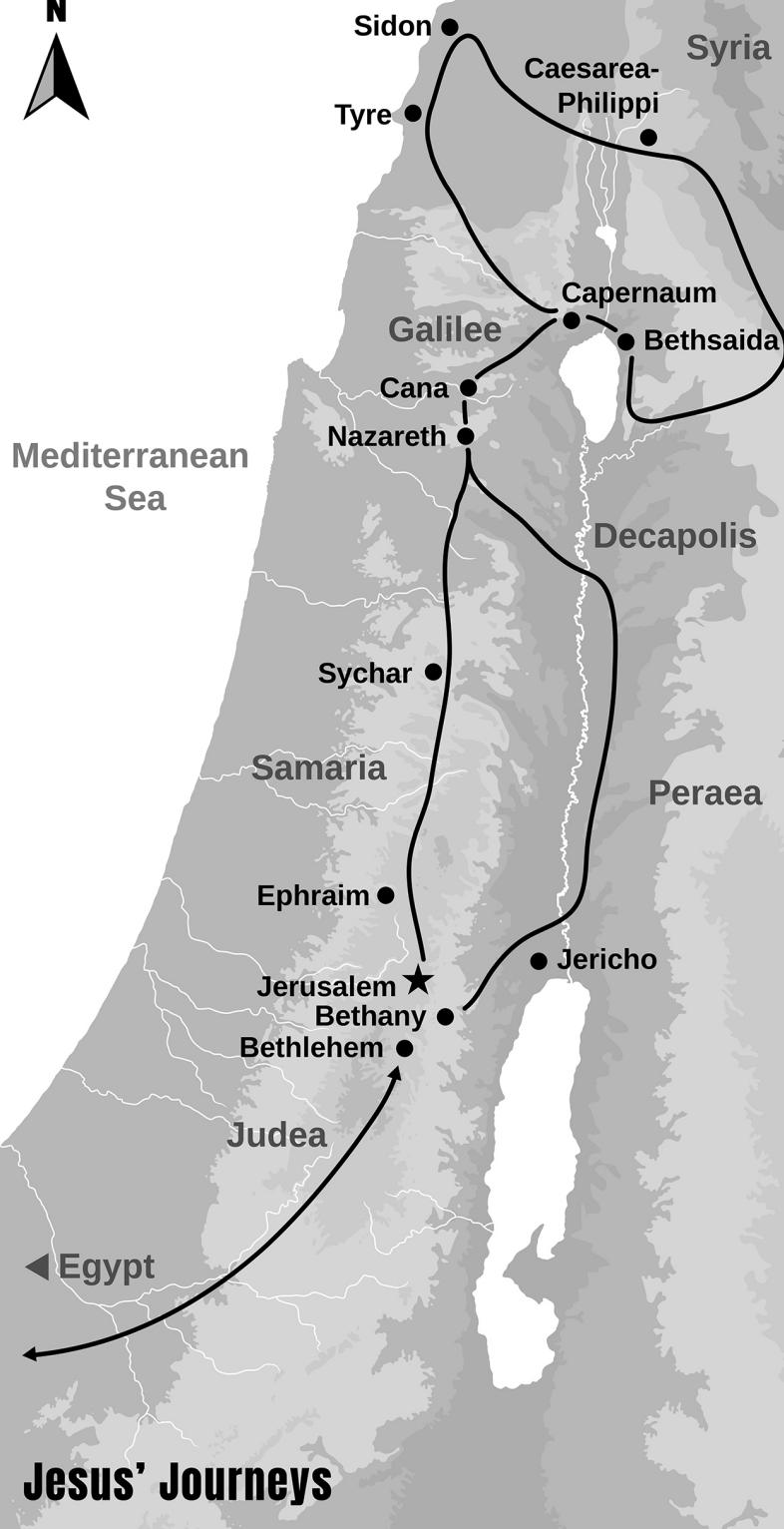
Abraham's Journey

Ahira uhem in kadure uni ibrahim, uganiya sa atiti me daki ma yeye nice ba madusa maha maka kaba imum be sa izi ime, madusa masuri daki marusi ahira sa ma hazin ba.

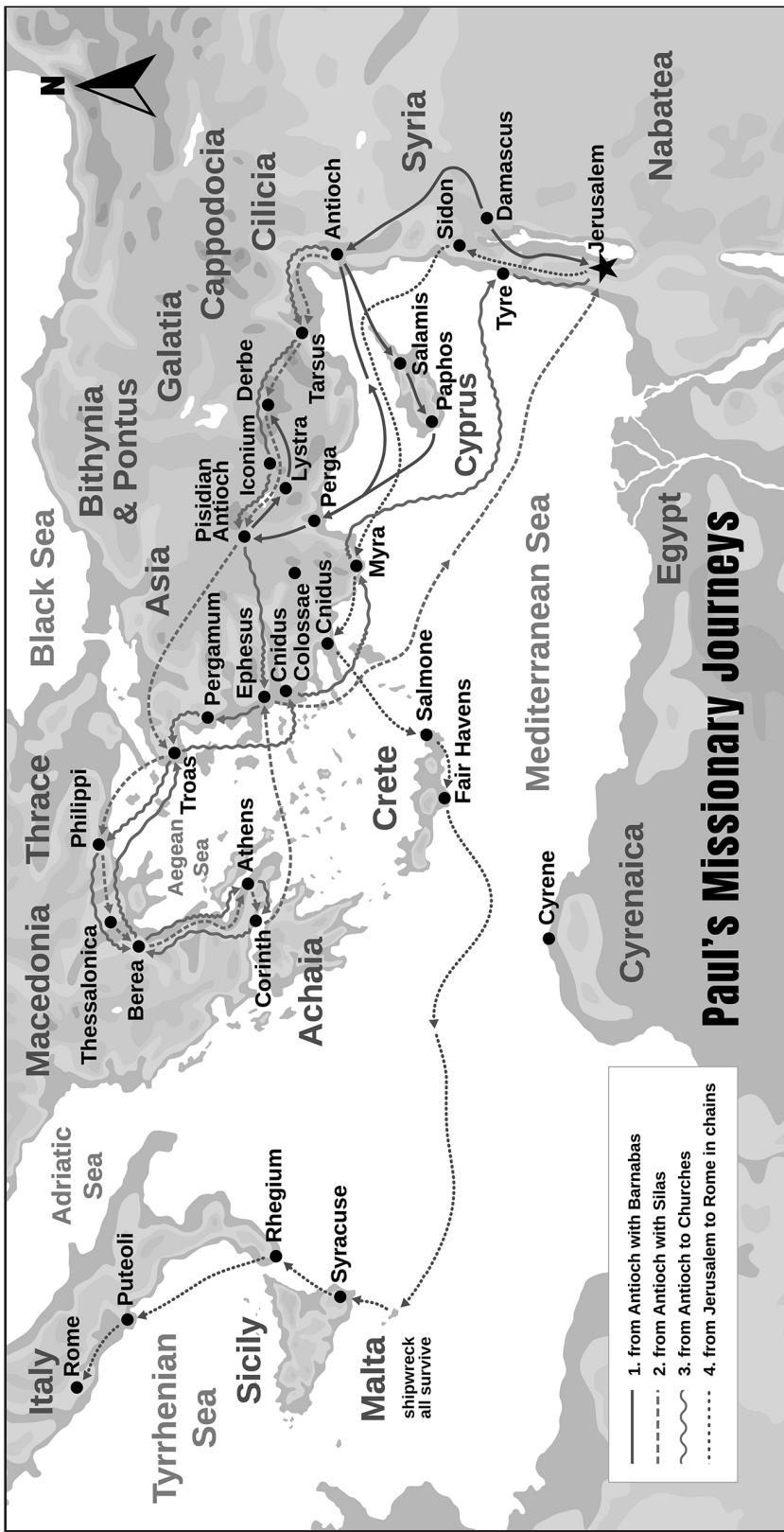
- Uibraniyawa 11:8

"When Pharaoh had let the people go, God didn't lead them by the way of the land of the Philistines, although that was near; for God said, 'Lest perhaps the people change their minds when they see war, and they return to Egypt'" Exodus 13:17

Vana unu ma e uvuza ukatuma ka co me kani, da awuzi meni. - Umarkus 10:45

A hira Bulus urere ukaba Asere vana umeme Yesu una kadura ka vana be Asere ma muru ma cukuno unu bezi tize ta Asere ahira an back de sa wa kaba ne but ba.

- Uromawa 1.1

Creation 4004 B.C.

Adam and Eve created	4004
Tubal-cain forges metal	3300
Enoch walks with God	3017
Methuselah dies at age 969	2349
God floods the Earth	2349
Tower of Babel thwarted	2247
Abraham sojourns to Canaan	1922
Jacob moves to Egypt	1706
Moses leads Exodus from Egypt	1491
Gideon judges Israel	1245
Ruth embraces the God of Israel	1168
David installed as King	1055
King Solomon builds the Temple	1018
Elijah defeats Baal's prophets	896
Jonah preaches to Nineveh	800
Assyrians conquer Israelites	721
King Josiah reforms Judah	630
Babylonians capture Judah	605
Persians conquer Babylonians	539
Cyrus frees Jews, rebuilds Temple	537
Nehemiah rebuilds the wall	454
Malachi prophesies the Messiah	416
Greeks conquer Persians	331
Seleucids conquer Greeks	312
Hebrew Bible translated to Greek	250
Maccabees defeat Seleucids	165
Romans subject Judea	63
Herod the Great rules Judea	37

(The Annals of the World, James Usher)

Jesus Christ born 4 B.C.

New Heavens and Earth

- Christ returns for his people
- 1956 Jim Elliot martyred in Ecuador
- 1830 John Williams reaches Polynesia
- 1731 Zinzendorf leads Moravian mission
- 1614 Japanese kill 40,000 Christians
- 1572 Jesuits reach Mexico
- 1517 Martin Luther leads Reformation
- 1455 Gutenberg prints first Bible
- 1323 Franciscans reach Sumatra
- 1276 Ramon Llull trains missionaries
- 1100 Crusades tarnish the church
- 1054 The Great Schism
- 997 Adalbert martyred in Prussia
- 864 Bulgarian Prince Boris converts
- 716 Boniface reaches Germany
- 635 Alopen reaches China
- 569 Longinus reaches Alodia / Sudan
- 432 Saint Patrick reaches Ireland
- 397 Carthage ratifies Bible Canon
- 341 Ulfilas reaches Goth / Romania
- 325 Niceae proclaims God is Trinity
- 250 Denis reaches Paris, France
- 197 Tertullian writes Christian literature
- 70 Titus destroys the Jewish Temple
- 61 Paul imprisoned in Rome, Italy
- 52 Thomas reaches Malabar, India
- 39 Peter reaches Gentile Cornelius
- 33 Holy Spirit empowers the Church

(Wikipedia, Timeline of Christian missions)

Resurrected 33 A.D.

What are we? ►			Genesis 1:26 - 2:3	
How are we sinful? ►			Romans 5:12-19	
Where are we?			Innocence	
			Eternity Past	Creation 4004 B.C.
► Who are we?	God	Father	John 10:30 God's perfect fellowship	Genesis 1:31 God's perfect fellowship with Adam in The Garden of Eden
		Son		
		Holy Spirit		
	Mankind	Living	Genesis 1:1 No Creation No people	Genesis 1:31 No Fall No unholy Angels
		Deceased believing		
		Deceased unbelieving		
	Angels	Holy		
		Imprisoned		
		Fugitive		
		First Beast		
		False Prophet		
		Satan		
Why are we? ►			Romans 11:25-36, Ephesian 2:7	

Mankind is created in God's image, male and female He created us

Sin entered the world through Adam and then death through sin

When are we?

Fallen				Glory				
Fall to sin No Law	Moses' Law 1500 B.C.	Christ 33 A.D.	Church Age Kingdom Age	New Heavens and Earth				
1 Timothy 6:16 Living in unapproachable light				Acts 3:21 Philippians 2:11 Revelation 20:3				
John 8:58 Pre-incarnate		John 1:14 Incarnate	Luke 23:43 Paradise	God's perfectly restored fellowship with all Mankind praising Christ as Lord in the Holy City				
Psalm 139:7 Everywhere		John 14:17 Living in believers						
Ephesians 2:1-5 Serving the Savior or Satan on Earth								
Luke 16:22 Blessed in Paradise								
Luke 16:23, Revelation 20:5,13 Punished in Hades until the final judgment				Matthew 25:41 Revelation 20:10				
Hebrews 1:14 Serving mankind at God's command								
2 Peter 2:4, Jude 6 Imprisoned in Tartarus								
1 Peter 5:8, Revelation 12:10 Rebelling against Christ Accusing mankind				Lake of Fire prepared for the Devil and his Angels				
		Revelation 20:13 Thalaasa						
		Revelation 19:20 Lake of Fire						
		Revelation 20:2 Abyss						

For God has bound all over to disobedience in order to show mercy to all

Destiny

Ajanji at AionianBible.org/Destiny

The Aionian Bible shows the location of eleven special Greek and Hebrew Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and for all mankind, and the nature of after-life destinies. The underlying Hebrew and Greek words typically translated as *Hell* show us that there are not just two after-life destinies, Heaven or Hell. Instead, there are a number of different locations, each with different purposes, different durations, and different inhabitants. Locations include 1) Old Testament *Sheol* and New Testament *Hadēs*, 2) *Geenna*, 3) *Tartaroō*, 4) *Abyssos*, 5) *Limnē Pyr*, 6) *Paradise*, 7) *The New Heaven*, and 8) *The New Earth*. So there is reason to review our conclusions about the destinies of redeemed mankind and fallen angels.

The key observation is that fallen angels will be present at the final judgment, 2 Peter 2:4 and Jude 6. Traditionally, we understand the separation of the Sheep and the Goats at the final judgment to divide believing from unbelieving mankind, Matthew 25:31-46 and Revelation 20:11-15. However, the presence of fallen angels alternatively suggests that Jesus is separating redeemed mankind from the fallen angels. We do know that Jesus is the helper of mankind and not the helper of the Devil, Hebrews 2. We also know that Jesus has atoned for the sins of all mankind, both believer and unbeliever alike, 1 John 2:1-2. Deceased believers are rewarded in Paradise, Luke 23:43, while unbelievers are punished in Hades as the story of Lazarus makes plain, Luke 16:19-31. Yet less commonly known, the punishment of this selfish man and all unbelievers is before the final judgment, is temporal, and is punctuated when Hades is evacuated, Revelation 20:13. So is there hope beyond Hades for unbelieving mankind? Jesus promised, "*the gates of Hades will not prevail*," Matthew 16:18. Paul asks, "*Hades where is your victory?*" 1 Corinthians 15:55. John wrote, "*Hades gives up*," Revelation 20:13.

Jesus comforts us saying, "*Do not be afraid*," because he holds the keys to *unlock* death and Hades, Revelation 1:18. Yet too often our Good News sounds like a warning to "*be afraid*" because Jesus holds the keys to *lock* Hades! Wow, we have it backwards! Hades will be evacuated! And to guarantee hope, once emptied, Hades is thrown into the Lake of Fire, never needed again, Revelation 20:14.

Finally, we read that anyone whose name is not written in the Book of Life is thrown into the Lake of Fire, the second death, with no exit ever mentioned or promised, Revelation 21:1-8. So are those evacuated from Hades then, "*out of the frying pan, into the fire?*" Certainly, the Lake of Fire is the destiny of the Goats. But, do not be afraid. Instead, read the Bible's explicit mention of the purpose of the Lake of Fire and the identity of the Goats, "*Then he will say also to those on the left hand, 'Depart from me, you cursed, into the consummate fire which is prepared for... the devil and his angels,'*" Matthew 25:41. Bad news for the Devil. Good news for all mankind!

Faith is not a pen to write your own name in the Book of Life. Instead, faith is the glasses to see that the love of Christ for all mankind has already written our names in Heaven. "*If the first fruit is holy, so is the lump*," Romans 11:16. Though unbelievers will suffer regrettable punishment in Hades, redeemed mankind will never enter the Lake of Fire, prepared for the devil and his angels. And as God promised, all mankind will worship Christ together forever, Philippians 2:9-11.

Disciple All Nations

. Hana ni anyimo uney ika nyara anu jabisa utize ta sere i zorszo we a nyimo niza na coo ni vana nan bi be bi lau. - Umatiyu 28:19

